

ADRIS GRUPA d. d.
Rovinj

GODIŠNJE IZVJEŠĆE
31. PROSINCA 2023.

ZAJEDNO S DODATNIM DOKUMENTIMA

Sadržaj

IZVJEŠĆE POSLOVODSTVA ZA 2023. GODINU	3
1. OSNOVNA DJELATNOST DRUŠTVA	4
2. POVEZANA DRUŠTVA	4
3. REZULTATI POSLOVANJA I POLOŽAJ NA TRŽIŠTU TE OČEKIVANI RAZVOJ U BUDUĆNOSTI	4
4. RIZICI I UPRAVLJANJE RIZICIMA	8
5. PODACI O STJECANJU I OTPUŠTANJU VLASTITIH DIONICA	9
6. AKTIVNOSTI ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA	9
7. ZNAČAJNI DOGAĐAJI NAKON ZAVRŠETKA POSLOVNE GODINE	9
8. NEFINANCIJSKI IZVJEŠTAJ	9
ODGOVORNOST ZA GODIŠNJE IZVJEŠĆE	20
KONSOLIDIRANI I NEKONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31. PROSINCA 2023. GODINE	21
KORPORATIVNO UPRAVLJANJE	161
NEFINANCIJSKO IZVJEŠĆE ZA 2023. GODINU	167
1. IZJAVA UPRAVE	168
2. OPĆENITO	170
3. POLITIKA ODRŽIVOG (ESG) POSLOVANJA GRUPE	180
4. PRAKSA IZVJEŠTAVANJA	277
DODATAK 1.	279
DODATAK 2.	281
DODATAK 3.	284
DODATAK 4.	285
DODATNI DOKUMENTI UZ GODIŠNJE IZVJEŠĆE	295

ADRIS GRUPA d. d.
Rovinj

IZVJEŠĆE POSLOVODSTVA
ZA 2023. GODINU

1. OSNOVNA DJELATNOST DRUŠTVA

Osnovna djelatnost društva ADRIS GRUPA d. d. (dalje: „Adris“ ili „Društvo“) jest upravljanje i ulaganje. Cilj Društva, kao korporativnog centra, koordinacija je ulaganja, upravljanja, razvoja i rada cijelog sustava. Adris čine tri strateške poslovne jedinice: turizam, kojom upravlja MAISTRA d. d., proizvodnja zdrave hrane, kojom upravlja CROMARIS d. d., i osiguranje, kojom upravlja CROATIA osiguranje d. d. (dalje: „Grupa“).

2. POVEZANA DRUŠTVA

Društvo u okviru svog poslovanja izravno djeluje kroz sljedeća povezana društva:

- ABILIA d. o. o., Rovinj, Hrvatska
- MAISTRA d. d., Rovinj, Hrvatska
- CROMARIS d. d., Zadar, Hrvatska
- CROATIA osiguranje d. d., Zagreb, Hrvatska
- HUP-ZAGREB d. d., Zagreb, Hrvatska
- ZELOVO d. o. o., Zagreb, Hrvatska

Adris je imatelj 100 % udjela u temeljnom kapitalu društava ABILIA d.o.o., CROMARIS d.d. i HUP-Zagreb d.d., imatelj 92,38 % udjela u temeljnom kapitalu društva MAISTRA d. d., imatelj 66,96 % udjela u temeljnom kapitalu društva Croatia osiguranje d. d. te imatelj 50 % udjela u temeljnom kapitalu društva ZELOVO d. o. o. Popis svih povezanih društava naveden je u financijskim izvještajima, u bilješci Opći podaci.

3. REZULTATI POSLOVANJA I POLOŽAJ NA TRŽIŠTU TE OČEKIVANI RAZVOJ U BUDUĆNOSTI

Europsko gospodarstvo i nadalje je pod pritiskom visokih kamatnih stopa. Ključne kamatne stope trenutno su na najvišim razinama u posljednjih 15 godina. Vodeće europsko gospodarstvo, Njemačka, ušla je u recesiju što ostavlja traga na ostala, nama važnim tržištima, austrijskom i talijanskom.

Projekcije rasta hrvatskog gospodarstva bolje su od ranijih očekivanja i trenutno je procjena za 2023. godinu oko 2,8 posto. Gledano na razini usporedivog kreditnog rejtinga, članstvo u euro području omogućuje nam oko 1,5 – 2 postotna boda nižu cijenu financiranja. Rezerve likvidnosti banaka oslobodile su velika sredstva ulaskom u EMU i u Hrvatskoj ima puno raspoloživog novca za kreditiranje po nižim kamatnim stopama od većine članica EU-a.

Inflacija u Hrvatskoj je i nadalje visoka, a procjene za 2023. iznose 8,4 posto na godišnjoj razini čime je Hrvatska pri vrhu u euro području. Kumulativni porast potrošačkih cijena u posljednje tri godine iznosi oko 23 posto. Ulazak u schengensko područje olakšao je protok ljudi i dobara, a povećana je percepcija zemlje sigurne za ulaganja. Došlo je do pomaka Hrvatske s periferije prema europskom centru. Od pozitivnih trendova treba naglasiti daljnji pad javnog duga što pozitivno utječe na stabilnost kreditnog rejtinga s mogućnošću daljnjeg poboljšanja. Procjena je da će hrvatski javni dug krajem godine biti oko 63 posto BDP-a što je pet postotnih bodova bolje u odnosu na prethodnu godinu. Podršku dobrim gospodarskim pokazateljima daje ubrzani trend povlačenja sredstava iz EU fondova.

Spomenuti inflacijski trendovi u europskom i hrvatskom gospodarstvu s jedne strane te rast kamatnih stopa s druge strane utječu na raspoloživi dohodak potrošača i razvojni potencijal tvrtki. Sve to utječe izravno i neizravno na poslovanje Grupe. Cijene energenata, hrane i usluga utječu na rast ulaznih troškova Adrisovih tvrtki u 2023. godini. Stoga tvrtke u sastavu Grupe aktivno provode programe transformacije poslovanja s naglaskom na troškovnu učinkovitost i poslovnu izvrsnost u cjelini.

Svjedoci smo klimatskih ekstrema poput suša, oluja, tuča i poplava što snažno utječe na nestabilnost opskrbe hranom, rast cijena hrane kao i štete za osiguravajuću djelatnost u cjelini. U Hrvatskoj je u srpnju i kolovozu 2023.

godine zabilježeno snažno nevrijeme koje je prouzročilo velike štete, a najpogođeniji su bili grad Zagreb i sjeverni dio Hrvatske. Ovi događaji utjecali su na snažan rast šteta u cijeloj djelatnosti osiguranja u Hrvatskoj.

U takvim okolnostima Adris grupa je, prema revidiranim konsolidiranim izvješćima za 2023. godinu, ostvarila ukupan prihod u iznosu od 980 milijuna eura, što je za 15 posto više u usporedbi s istim prošlogodišnjim izvještajnim razdobljem. Poslovni prihodi i prihodi od ugovora o osiguranju iznosili su 924 milijuna eura i za 14 posto su veći od prihoda ostvarenih u prethodnoj godini. Konsolidirana dobit prije kamata, poreza i amortizacije (EBITDA) iz redovnog poslovanja iznosi 181 milijun eura i 11 posto je veća od prošlogodišnje. Izvještajna EBITDA iznosi 171 milijun eura. Izvještajna neto dobit za 2023. godinu iznosi 82,3 milijuna eura što predstavlja rast od jedan posto. Konsolidirana neto dobit iz redovnog poslovanja iznosi 96 milijuna eura i veća je za 19 posto od prošlogodišnje. Neto dobit nakon manjinskih interesa iznosi pak 63 milijuna eura i, u usporedbi s prethodnom godinom, veća je za četiri posto.

Izvještajna neto dobit u 2023. godini pod utjecajem je jednokratnih stavki od čega najveći utjecaj imaju otpisi vezani za novi investicijski ciklus u turizmu gdje je pojedinačno najveći hotel Marjan. Dodatno, poslovanje u 2023. opterećeno je i kumulativnim troškom uvećane naknade za turističko zemljište za razdoblje 2020.-2023.

Iznosi u 2022. godini prilagođeni su za primjenu novog međunarodnog standarda financijskog izvješćivanja MSFI 17 u segmentu osiguranja. Stoga se i prošlogodišnji rezultat trebao prilagoditi kako na razini segmenta osiguranja, tako i na razini Grupe za utjecaj MSFI 17, te on u 2022. godini utječe na povećanje rezultata za osam milijuna eura. Segment osiguranja počeo je u 2023. godini primjenjivati i računovodstveni standard MSFI 9.

Konsolidirana zaduženost Grupe iznosi 1,0 puta EBITDA što upućuje na nisku zaduženost i financijsku stabilnost sustava kao i znatan ulagački potencijal za daljnji rast i razvoj.

Rast svih ključnih pokazatelja u turističkom dijelu Grupe

U 2023. godini, turistički dio Grupe ostvario je prodaju od 2,03 milijuna jedinica, što je šest posto više u usporedbi s prethodnom godinom, odnosno tri posto više od rekordne 2019. godine. Istarski dio ostvario je tri posto veću prodaju u odnosu na prethodnu godinu i osam posto više u odnosu na 2019. godinu. Zagrebački hoteli rasli su 19 posto, a dubrovački 16 posto u odnosu na prošlu godinu. Hoteli u Zagrebu ostvarili su 82 posto prodaje iz 2019. godine, a dubrovački dio je na 90 posto prodanih jedinica iz 2019. godine. Uslijed rasta cijena, prihodi u oba turistička odredišta veći su u odnosu na 2019. godinu, u Zagrebu za 9 posto, a u Dubrovniku za 17 posto. Turistički segment ostvario je prihode od prodaje robe i usluga u iznosu od 312 milijuna eura, što je 19 posto više nego prethodne godine, odnosno 32 posto više od realizacije iz 2019. godine. Ostvarena je dobit prije kamata, poreza i amortizacije (EBITDA) iz redovnog poslovanja u iznosu od 98 milijuna eura što predstavlja rast od 19 posto. Izvještajna EBITDA iznosi 90 milijuna eura. EBIT iz redovnog poslovanja u 2023. godini iznosi 58 milijuna eura što predstavlja rast od 33 posto. Neto dobit iz redovnog poslovanja je 46 milijuna eura i za 38 posto je veća u odnosu na prošlu godinu. Izvještajna neto dobit iznosi 39 milijuna eura. Uz već spomenute otpise uslijed novog investicijskog ciklusa, u izvještajni rezultat je uključen i kumulativni trošak uvećane naknade za turističko zemljište za razdoblje 2020.-2023. u iznosu većem od četiri milijuna eura. Uredbom o uređenju zakupa na turističkom zemljištu na kojemu su izgrađeni hoteli i turistička naselja donesenom u veljači 2024. godine, povećava se naknada i za buduća razdoblja. Stoga će poslovanje turističkog dijela Grupe biti godišnje dodatno opterećeno za više od tri milijuna eura.

U turističkom dijelu Grupe nastavljen je transformacijski program u nekoliko područja: marketing i prodaja, operacije, ljudski potencijali, potporne funkcije te projekti zelene tranzicije. Osobit je naglasak u području unaprjeđenja korisničkog iskustva, upravljanju приходima upotrebom napredne analitike te daljnjem razvoju direktnih kanala prodaje. Iskorak je napravljen u području digitalizacije i personalizacije usluge razvojem programa lojalnosti. Lansirana je Maistra aplikacija koja gostima omogućava da na jedinstven način dožive svoje turističko odredište. Također, unaprjeđena je ponuda hrane i pića u kampovima razvojem novih koncepata u skladu sa suvremenim trendovima i potražnjom. Ostvarena ulaganja u turističkom dijelu Grupe u 2023. godini iznose 85 milijuna eura, a najveći dio odnosi se na dvije grupe ulaganja: kampove u Istri, potpuno obnovljeni hotel Zonar u Zagrebu te hotel Marjan u Splitu. Ovogodišnja ulaganja u kampove znatno su podigla kvalitetu proizvoda i ponude,

a na tržište je uvedeno i 305 novih mobilnih kućica. Očekuje se da će do ljeta 2024. gotovo tri četvrtine kapaciteta kampova u Adrisovom turističkom segmentu biti na razini četiri zvjezdice s ambicijom daljnjeg rasta.

Unatoč visokim razinama šteta uslijed vremenskih nepogoda, Croatia osiguranje ostvarilo je rezultat na prošlogodišnjoj razini

Konsolidirani osigurateljni prihodi, uključujući i regionalne podružnice, u 2023. godini iznose 476 milijuna eura, što je za 11 posto više u odnosu na prethodnu godinu. U 2023. godini Croatia osiguranje ostvarilo je konsolidiranu neto dobit prije manjinskih interesa od 58,5 milijuna eura. Prošlogodišnji objavljeni rezultat neto dobiti prije manjinskih interesa iznosio je 50,2 mil EUR, što je iznos sukladan tada važećem standardu MSFI 4. Od prvog siječnja 2023. u primjeni je novi međunarodni računovodstveni standard financijskog izvješćivanja MSFI 17. Neto dobit za 2022. godinu prikazana sukladno tom standardu iznosi 58,3 mil EUR i usporediva je s gore prikazanom dobiti za 2023. godinu.

Standard MSFI 17 utječe na drugačiji način izračuna ključnih pokazatelja poslovanja poput prihoda, šteta i troškova pribave pa samim time i na kombinirani omjer i neto dobit. Uvođenje standarda novina je za cijelu djelatnost osiguranja u Hrvatskoj tako da i izračun veličine tržišta i tržišnog udjela po novom standardu za sada nije dostupan.

Tijekom srpnja i kolovoza 2023. područja Zagreba i okolice te središnje i istočne Hrvatske, pogođena su vremenskim nepogodama koje su uzrokovale materijalnu štetu u iznosu većem od 35 milijuna eura. U prvih nekoliko dana od oluja prijavljen je veći broj šteta od ukupnog broja šteta prijavljenih nakon potresa iz 2020. uključujući zagrebački i petrinjski potres. Iako društvo ima adekvatnu reosigurateljnu zaštitu, te će značajan dio šteta nadoknaditi kroz zaključene ugovore o reosiguranju, navedene štete imaju negativan utjecaj na poslovanje društva u iznosu većem od 20 milijuna eura u usporedbi s prošlom godinom.

Digitalni segment poslovanja CO bilježi pozitivne rezultate u 2023. Ostvareni osigurateljni prihodi iz digitalnog poslovanja Croatia osiguranja rasli su 27 posto u odnosu na isto razdoblje lani, a broj klijenata koji koriste Moja Croatia mobilnu aplikaciju porastao je za 14 posto. Laqo, Croatijin digitalni brand, ostvario je rast osigurateljnih prihoda od 64 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. U ožujku 2023., Laqo je predstavio prvi svjetski Muzej osiguranja u metaversu.

Ulaganja Croatia osiguranja u zdravstveni segment poslovanja u posljednje tri godine iznose oko 20 milijuna eura. U 2023. godini Croatia Poliklinika bilježi rast prihoda iz temeljnog poslovanja u iznosu od 55 posto u odnosu na 2022. godinu. U 2023. godini otvorene su tri nove Croatia Poliklinike u Osijeku, Zadru i Varaždinu, čime je ostvaren strateški cilj pružanja vrhunske medicinske usluge stanovnicima diljem Hrvatske. Pacijenti su najviše zadovoljni ljubaznošću i angažiranošću liječnika Croatia Poliklinike što je je istaknulo čak 97 posto pacijenata koji usluge Croatia Poliklinike koriste u prosjeku 3,7 puta godišnje. Potvrda je to da je nadstandard suvremene medicinske usluge Croatia Poliklinike prepoznat od strane brojnih pacijenata.

Nakon što je Croatia osiguranje uspješno lansiralo Spektar u svibnju, do kraja godine u Spektar je uključeno više od 56.000 kućanstava s više od 70.000 članova što je rezultat koji značajno premašuje inicijalne planove. Također, rezultati pokazuju da je Spektar odlično prihvaćen od strane klijenata koji su prepoznali jedinstvenu ponudu na tržištu. Spektar je jedinstven po svom fokusu na kućanstva i obitelji, a osim osigurateljnih pogodnosti klijenti mogu koristiti i pogodnosti koje se nude u suradnji s nizom renomiranih tvrtki partnera na domaćem tržištu.

Croatia osiguranje, prvo u Europi, u studenom je predstavilo inovaciju korištenja umjetne inteligencije (AI) u procjeni šteta na motornim vozilima. Riječ je o sofisticiranom digitalnom sustavu koje omogućava rješavanje štete za manje od tri minute. Sustav automatizirane procjene naslanja na već implementiranu prijavu štete putem QR koda koja klijentima omogućuje prijavu štete u samo nekoliko minuta, bez potrebe za fizičkom dokumentacijom. U novo procjenilište i razvoj AI platforme investirano je više od 400.000 EUR.

Nastavljena su ulaganja u razvoj znanja i talenata suradnjom s visokoobrazovnim institucijama. Na Poslijediplomski specijalistički studij "Proizvodi, digitalne inovacije i tehnologije u osiguranju - INSURTECH" koji je Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu pokrenuo u suradnji s Croatia osiguranjem, upisana je četvrta generacija

polaznika. S Ekonomskim fakultetom potpisan je sporazum o suradnji na novopokrenutom inovativnom obrazovnom modulu Ekonomska analitika. Riječ je o četvero semestralnom modulu na kojem će studenti steći kombinaciju znanja i vještina s ciljem povećanja vlastite konkurentnosti na tržištu rada.

Četiri komunikacijska projekta Croatia osiguranja nagrađena su na Danima komunikacija, dok je Croatijin Brigometar, jedinstvena interaktivna platforma vođena umjetnom inteligencijom koja za cilj ima osvijestiti važnost brige za mentalno zdravlje, predstavljen na Venecijanskom bijenalu arhitekture.

Croatia osiguranje i LAQO osvojili su prvu nagradu u kategoriji "Najbolje korisničko iskustvo" koje tradicionalno dodjeljuje CX.hr portal. Nagradama se odaje priznanje najboljim kontaktnim centrima, ali i samim djelatnicima koji pokazuju izvrsne rezultate na području unaprjeđenja korisničkog iskustva.

Croatia osiguranje u studenom je osvojilo prestižnu godišnju nagradu Zlatna kuna za najuspješnije društvo za osiguranje, koju Hrvatska gospodarska komora dodjeljuje tvrtkama koje su se istaknule svojim poslovnim rezultatom i doprinosom hrvatskom gospodarstvu.

Cromaris ostvario daljnji rast prihoda od prodaje i dobiti

Cromaris je u 2023. godini ostvario prihod od prodaje ribe od 105 milijuna eura, što je za devet posto više u usporedbi s prošlogodišnjim izvještajnim razdobljem. Ostvarena je količinska prodaja od 13.610 tone ekvivalenta svježe ribe što predstavlja rast od jedan posto. Cromaris i nadalje ostvaruje visok udio od prodaje na inozemnim tržištima – 88 posto količinske prodaje i isti udio prihoda od prodaje. Na izvoznim tržištima, najveći rast prihoda ostvaren je na tržištima Francuske, Španjolske i Austrije. U portfelju diferenciranih proizvoda, koji su u 2023. godini činili 36 posto prihoda, najveći rast uz hamu i nadalje ostvaruju prerađeni proizvodi – pakirana i očišćena riba. U tekućoj godini došlo je do dodatnog porasta cijena svih ključnih nabavnih kategorija, a osobito cijene riblje hrane, najvećeg operativnog troška. Dobit prije kamata, poreza i amortizacije (EBITDA) iznosi 12,5 milijuna eura što predstavlja rast od 15 posto. Cromaris je u 2023. godini ostvario neto dobit u iznosu od 3,8 milijuna eura što predstavlja rast od 57 posto.

Cromaris je otvorio dvije vlastite prodavaonice u Zagrebu i Puli koje uz velik izbor svježe ribe i ribljih delikatesa iz Cromarisovog asortimana, nude i druge vrhunske proizvode. Uz to, ova prodajna mjesta imaju informativnu i edukativnu ulogu što dodatno utječe na izgradnju i osnaživanje Cromarisovog brenda.

Cromaris nastavlja provođenje transformacijskih inicijativa s naglaskom na profitabilnost, i to u dva ključna područja – tržišnom poslovanju i operacijama.

Ulaganje u obnovljive izvore energije

Adris grupa i grupacija ENCRO potpisale su u listopadu 2023. godine ugovor o zajedničkom ulaganju u obnovljive izvore energije. Kako je naznačeno u ugovoru, svaka tvrtka raspolagat će s pedeset posto udjela u četiri projektna društva koja razvijaju šest projekata proizvodnje električne energije, jednu vjetroelektranu i pet sunčanih elektrana, ukupne priključne snage od 122,3 MW, odnosno 141,8 MW instalirane snage. Riječ je o dobro uravnoteženom proizvodnom portfelju zelene energije - sunca i vjetra, usklađenim s potrebama Adrisovih tvrtki. Prva proizvodnja iz sunčanih elektrana očekuje se krajem 2024. godine, a iz vjetroelektrane početkom 2025. godine. Ovim ulaganjem u obnovljive izvore energije, Adris grupa nastavlja sa snažnim investicijskim ciklusom, vrijednim više od 600 milijuna eura. Osim ulaganja u postojeće poslove - turizam, osiguranje i zdravu hranu - ulaganjem u energiju, Adris širi svoj proizvodni portfelj, čime dugoročno zadovoljava i svoje potrebe za energijom iz obnovljivih izvora, te osigurava dugoročnu stabilnost i održivost svoga poslovnog sustava.

4. RIZICI I UPRAVLJANJE RIZICIMA

Društvo je izloženo financijskim rizicima (valutnom, kamatnom i kreditnom), kao i tržišnim rizicima koji utječu na osnovnu djelatnost podružnica.

Društvo za upravljanje financijskim rizicima koristi uobičajene financijske instrumente na financijskom tržištu Republike Hrvatske.

S obzirom na značajnu vrijednost financijske imovine kojom Društvo upravlja, posebna pozornost posvećuje se upravo upravljanju financijskim rizicima, praćenju stabilnosti bankarskog sustava i stanja na financijskim tržištima, odnosno plasmanu sredstava kojima se upravlja u Odjelu riznice.

Europsko gospodarstvo i nadalje je pod pritiskom rastućih kamatnih stopa. Ključne kamatne stope trenutno su na najvišim razinama u posljednjih 15 godina. Vodeće europsko gospodarstvo, Njemačka, ušla je u recesiju što ostavlja traga na ostala, nama važnim tržištima, austrijskom i talijanskom.

Inflacija u Hrvatskoj je i nadalje visoka, a zadnje procjene za 2023. iznose 8,4 posto na godišnjoj razini čime je Hrvatska pri vrhu u euro području. Posljedično, kumulativni porast potrošačkih cijena u razdoblju od 2021. do 2023. godine očekuje se na razini od oko 23 posto.

Ulazak u schengensko područje olakšao je protok ljudi i dobara, a povećana je percepcija zemlje sigurne za ulaganja. Došlo je do pomaka Hrvatske s periferije prema europskom centru. Od pozitivnih trendova treba naglasiti daljnji pad javnog duga što pozitivno utječe na stabilnost kreditnog rejtinga s mogućnošću daljnjeg poboljšanja. Procjena je da će hrvatski javni dug krajem godine biti na 63 posto BDP-a što je pet postotnih bodova bolje u odnosu na prethodnu godinu. Podršku dobrim gospodarskim pokazateljima daje ubrzani trend povlačenja sredstava iz EU fondova.

Spomenuti inflacijski trendovi u europskom i hrvatskom gospodarstvu s jedne strane te rast kamatnih stopa s druge strane utječu na raspoloživi dohodak potrošača i razvojni potencijal tvrtki. Sve to utječe izravno i neizravno na poslovanje Grupe.

Svjedoci smo klimatskih promjena koje pak pridonose i češćim i intenzivnijim ekstremnim vremenskim uvjetima kao što su oluje, suša, toplinski valovi i šumski požari. Posljedično, očekuje se porast i nepredvidivost većih štetnih događaja u osiguranju.

Tri su ključna globalna trenda: digitalizacija, deglobalizacija i dekarbonizacija. U segmentu osiguranja, razvijanje on-line kanala i digitalnog brenda LAQO te uspostava novih procedura korištenjem informacijske tehnologije model je prilagodbe spomenutim trendovima. U 2023. godini nastavljena je snažna podrška digitalnom brendu LAQO što je vidljivo u snažnom rastu osigurateljnih prihoda od 64 posto u odnosu na prošlu godinu.

Također, ubrzane su aktivnosti u smjeru digitalizacije poslovnih procesa u svim segmentima poslovanja Grupe, osobito upotrebe napredne analitike u području upravljanja cijenama i određenim grupama troškova.

Proces depopulacije Hrvatske dovodi do nedostatka radne snage što postaje izazov tvrtkama na putu rasta i razvoja. Posljedično, očekuje se daljnji pritisak na rast troškova rada. Sustavno se radi na analizama potreba i mjera za zapošljavanje. Razvoj vlastitog upravljačkog potencijala u svim sastavnicama Grupe kao i poslovni model cjelogodišnjeg rada turističkih objekata samo su dio rješenja na kojima se kontinuirano radi.

Na globalnim financijskim tržištima, prisutna je kolebljivost uslijed neizvjesnosti, a inflacija, rast kamatnih stopa, niže stope rasta gospodarstava, a geopolitički rizici i novi ratni sukobi ne ulijevaju optimizam. Sve to može dovesti do negativnih trendova što može imati utjecaj na sveobuhvatnu dobit iz ulaganja.

Spomenuta četiri rizika: geopolitički rizici, inflacija, rizici klimatskih promjena i rizik demografskih promjena nalaze se ujedno i na vrhu popisa rizika koje u anketama ističu predsjednici uprava tvrtki širom svijeta.

5. PODACI O STJECANJU I OTPUŠTANJU VLASTITIH DIONICA

Tijekom izvještajnog razdoblja Društvo je otpustilo 37.135 vlastitih dionica roda ADRS2 (ADRS-P-A), koje čine 0,5473% dionica tog roda, odnosno 0,2264% ukupnog temeljnog kapitala Društva.

Detaljni podaci o svakom pojedinom stjecanju vlastitih dionica javno su objavljeni sukladno odredbama Zakona o trgovačkim društvima, odredbama Zakona o tržištu kapitala i Pravilima Zagrebačke burze d. d.

Na kraju izvještajnog razdoblja Društvo je držalo ukupno 130.779 vlastitih dionica roda ADRS što predstavlja 1,36% dionica tog roda i 540.354 vlastitih dionica roda ADRS2, što predstavlja 7,96% dionica tog roda, odnosno ukupno 671.133 vlastitih dionica, što predstavlja 4,09% temeljnog kapitala Društva.

6. AKTIVNOSTI ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA

Društvo kontinuirano prati događanja u okruženju i ulaže u istraživanje tržišta, usmjerava i podržava aktivnosti povezanih društava koje su u funkciji organskog rasta te prepoznavanja poslovnih prilika i realizacije novih akvizicija.

7. ZNAČAJNI DOGAĐAJI NAKON ZAVRŠETKA POSLOVNE GODINE

Društvo je 24. siječnja 2024. godine steklo 50% udjela u društvu VRTAČA d.o.o., Zagreb i 50% udjela u društvu ENCRO VOŠTANE d.o.o., Zagreb. Društvo je 9. veljače 2024. godine steklo 50% udjela u društvu BABINDUB d.o.o., Zagreb. Društvo za navedena stečena društva nije napravilo raspodjelu nabavne cijene sukladno zahtjevima MSFI 3 do trenutka izdavanja ovih financijskih izvještaja. Osim prethodno navedenog nije bilo drugih značajnih događaja nakon završetka izvještajnog razdoblja.

8. NEFINANCIJSKI IZVJEŠTAJ

Nefinancijski izvještaj za izvještajnu godinu prilaže se uz Izvještaj posloводства kao zaseban dokument.

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

Marko Remenar
član uprave

Izvešće neovisnog revizora

Dioničarima društva ADRIS GRUPA d.d.

Izvešće o reviziji konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja

Naše mišljenje

Prema našem mišljenju, konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji fer prezentiraju, u svim značajnim odrednicama, konsolidirani i nekonsolidirani financijski položaj društva ADRIS GRUPA d.d. („Društvo“) i njegovih ovisnih društava (zajedno „Grupa“) na dan 31. prosinca 2023. godine i konsolidiranu i nekonsolidiranu financijsku uspješnost i konsolidirane i nekonsolidirane novčane tokove Grupe i Društva za tada završenu godinu u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koji su usvojeni u Europskoj uniji („MSFI“).

Što smo revidirali

Konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji Grupe i Društva obuhvaćaju:

- konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti za godinu koja je završila 31. prosinca 2023.;
- konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o financijskom položaju na dan 31. prosinca 2023.;
- konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o promjenama kapitala za tada završenu godinu;
- konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o novčanom toku za tada završenu godinu; i
- Bilješke uz konsolidirane i nekonsolidirane financijske izvještaje, koje sadrže značajne informacije o računovodstvenim politikama i ostale objašnjavajuće informacije.

Osnova za mišljenje

Obavili smo našu reviziju u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima (MRevS-ima). Naše odgovornosti prema tim standardima su detaljnije opisane u našem izvješću u odjeljku o Odgovornosti revizora za reviziju konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja.

Vjerujemo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dostatni i primjereni te da čine odgovarajuću osnovu za naše mišljenje.

Neovisnost

Neovisni smo od Grupe i Društva u skladu s Međunarodnim kodeksom etike za profesionalne računovođe (uključujući Međunarodne standarde neovisnosti) koji je izdao Odbor za međunarodne standarde etike za računovođe (Kodeks). Ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu s Kodeksom.

Prema našim najboljim saznanjima i uvjerenju, izjavljujemo da su nerevizijske usluge koje smo pružili Grupi i Društvu u skladu s primjenjivim zakonskim propisima u Republici Hrvatskoj te da nismo pružili nerevizijske usluge koje su zabranjene člankom 5(1) Uredbe (EU) br. 537/2014 Europskog parlamenta i Vijeća.

Nerevizijske usluge koje smo pružili Grupi i Društvu u razdoblju od 1. siječnja 2023. godine do 31. prosinca 2023. godine objavljene su u bilješki 7.

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja su ona pitanja koja su, po našoj profesionalnoj prosudbi, bila od najveće važnosti za našu reviziju konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja tekućeg razdoblja. Tim pitanjima smo se bavili u kontekstu naše revizije konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja kao cjeline i pri formiranju našeg mišljenja o njima te ne dajemo zasebno mišljenje o tim pitanjima.

Ključno revizijsko pitanje	Kako smo revidirali ključno revizijsko pitanje
<p><i>Grupa - Procjena korisnog vijeka uporabe nekretnina, postrojenja i opreme u segmentu turizam</i></p> <p><i>Vidjeti bilješke 2.6 (Značajne računovodstvene politike), bilješku 4 (Ključne računovodstvene procjene) i bilješku 17 (Nekretnine, postrojenja i oprema).</i></p> <p>Na dan 31. prosinca 2023. godine, Grupa iskazuje nekretnine, postrojenja i opremu u poslovnom segmentu turizam knjigovodstvene vrijednosti u iznosu od 611.425 tisuća eura te pripadajući trošak amortizacije u iznosu od 43.272 tisuća eura.</p> <p>Ova imovina uglavnom se sastoji od turističkih objekata (hoteli, kampovi i druga turistička naselja) i pripadajuće imovine koja je iskazana po povijesnom trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju.</p> <p>Menadžment godišnje procjenjuje postoje li okolnosti zbog kojih bi se procijenjeni korisni vijek uporabe nekretnina, postrojenja i opreme trebao izmijeniti u odnosu na prethodno utvrđeni.</p> <p>Usmjerili smo pozornost na ovo područje zbog učestalosti adaptacija i rekonstrukcija imovine u poslovnom segmentu turizam i mogućih značajnih učinaka na financijske izvještaje.</p>	<p>Stekli smo razumijevanje o procesu koji menadžment koristi u određivanju korisnog vijeka uporabe nekretnina, postrojenja i opreme.</p> <p>S odgovornim osobama Grupe smo razgovarali o učestalosti adaptacija i rekonstrukcija imovine te smo pregledali odobrene investicijske planove kako bismo potvrdili, na temelju uzorka, da je procijenjeni korisni vijek uporabe povezane imovine promijenjen u skladu s tim planovima.</p> <p>Provjerili smo potpunost promjena korisnog vijeka uporabe usporedbom vijeka uporabe svake stavke osnovnih sredstava u tekućoj godini u odnosu na prethodnu godinu.</p> <p>Na temelju uzorka aktivirane imovine tijekom 2023. godine provjerili smo je li toj imovini dodijeljen vijek uporabe u skladu s politikama Grupe. Pregledali smo razumnost tog vijeka trajanja te preračunali amortizaciju za tekuće razdoblje.</p> <p>Za jedan turistički objekt aktiviran tijekom 2023. godine, pregledali smo podjelu ukupne investicije u građevinske komponente te ocijenili primjerenost vijeka trajanja pojedinih komponenti usporedbom sa sličnim turističkim objektima u portfelju Grupe.</p> <p>Na temelju uzorka pojedinih turističkih objekata koji su bili adaptirani tijekom godine, provjerili smo razumnost preostalog vijeka trajanja pojedinih komponenti usporedbom vijeka trajanja svih komponenti unutar istog objekta.</p> <p>Potvrdili smo iznos i primjerenost objava vezanih uz procjene korisnog vijeka uporabe nekretnina, postrojenja i opreme u bilješkama uz financijske izvještaje.</p>

Ključno revizijsko pitanje

Grupa - Vrednovanje imovine i obveza iz ugovora o osiguranju

Vidjeti bilješke 2.29 i 2.30 (Značajne računovodstvene politike), bilješku 4 (Ključne računovodstvene procjene) i bilješku 34 (Obveze iz ugovora o osiguranju)

Ugovori o osiguranju predstavljaju značajnu stavku financijskih izvještaja odražavajući financijske obveze i neizvjesnost budućih ishoda koji proizlaze iz djelatnosti osiguranja Grupe. Vrednovanje imovine i obveza iz ugovora o osiguranju je ključno jer izravno utječe na financijski položaj, uspješnost i ukupni profil rizičnosti Grupe.

1. siječnja 2023., stupio je na snagu Međunarodni standard financijskog izvještavanja 17: *Ugovori o osiguranju* („MSFI 17“) te je donio temeljne promjene u načinu mjerenja i prezentiranja imovine i obveza koje proizlaze iz ugovora o osiguranju. Budući da je MSFI 17 zamijenio prethodni Međunarodni standard financijskog izvještavanja 4: *Ugovori o osiguranju* („MSFI 4“), uveden je novi sveobuhvatni okvir za priznavanje, mjerenje i prezentiranje ugovora o osiguranju s ciljem poboljšanja transparentnosti i usporedivosti financijskih rezultata i izloženosti riziku u pogledu djelatnosti osiguranja za sve korisnike financijskih izvještaja.

Implementacija MSFI-ja 17 donijela je značajne promjene i složenosti mjerenja imovine i obveza iz ugovora o osiguranju, koje utječu na više stavki financijskih izvještaja. U skladu s MSFI-jem 17, ugovori o osiguranju, koji ispunjavaju kriterije standarda, moraju se vrednovati primjenom sljedećih modela mjerenja: opći model mjerenja (eng. General Measurement Model, dalje u tekstu: „GMM“), model mjerenja putem varijabilne naknade (eng. Variable fee approach, dalje u tekstu: „VFA“) te model raspodjele premije (eng. Premium allocation approach, dalje u tekstu:

Kako smo revidirali ključno revizijsko pitanje

Kako bismo odgovorili na rizike povezane s vrednovanjem imovine i obveza iz ugovora o osiguranju identificirane kao ključno revizijsko pitanje, dizajnirali smo revizijske postupke koji su nam omogućili pribavljanje dostatnih primjerenih revizijskih dokaza za naš zaključak o tom pitanju.

Koristili smo rad aktuarskih stručnjaka u obavljanju naših revizorskih procedura, pri vrednovanju imovine i obveza iz ugovora o osiguranju, koje su među ostalima uključivale:

Pregled procesa prve implementacije MSFI-ja 17

- Stjecanje razumijevanja procesa s ciljem procjene učinka prve primjene i stjecanje razumijevanja relevantnih kontrola nad procesom prve primjene MSFI-ja 17;
- Provjera prve primjene MSFI-ja 17, uključujući identifikaciju skupine ugovora o osiguranju, određivanje odgovarajućih modela mjerenja, uspostavljanje specifičnih razina grupiranja i izbora metodologije kako bi se osigurala usklađenost sa zahtjevima MSFI-ja 17;
- Analiza dokumentacije kojom se potkrepljuju odabiri prilikom identifikacije skupine ugovora i posljedični modeli vrednovanja usvojeni na prijelazni datum.

Provjera internih kontrola

- Stjecanje razumijevanja kontrolnog okruženja i relevantnih internih kontrola od strane Uprave u procesu vrednovanja imovine i obveza iz ugovora o osiguranju, uključujući korištene alate informacijske tehnologije;
- Pregled adekvatnosti dizajna i provjera implementacije identificiranih internih kontrola relevantnih za proces;
- Testiranje operativne učinkovitosti identificiranih i relevantnih internih kontrola.

Testiranje aktuarskih modela

- Testiranje pouzdanosti i točnosti relevantnih aktuarskih modela korištenih pri vrednovanju imovine i obveza iz ugovora o osiguranju;
- Provjera matematičke točnosti, logičnosti te prikladnosti korištenih ulaznih podataka unutar aktuarskih modela izračuna;

Ključno revizijsko pitanje

„PAA“). Postupak vrednovanja uključuje procjenu sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova, uključujući financijske i nefinancijske rizike, s posebnim naglaskom na maržu za ugovorenu uslugu ("CSM") u GMM-u i VFA-u. Prijelaz na MSFI 17 zahtijevao je znatne promjene internih sustava, procesa i kontrola, čime je povećana razina prosudbe menadžmenta i diskrecijskog prava pri procjeni imovine i obveza osiguranja.

Grupa je u financijskim izvještajima objavila učinak prve primjene MSFI-ja 17 koji ima pozitivan utjecaj na vlasnički kapital dioničara u iznosu od 37.407 tisuća EUR na prijelazni datum 1. siječnja 2022. te pozitivan utjecaj na račun dobiti i gubitka u iznosu 8.050 tisuća EUR u godini koja je završila 31. prosinca 2022.

Proces vrednovanja imovine i obveza iz ugovora o osiguranju uključuje značajnu prosudbu menadžmenta u razvoju i korištenju ulaznih podataka unutar aktuarskih modela izračuna. Navedena prosudba oslanja se na različite čimbenike, uključujući povijesne trendove, buduća očekivanja, unutarnje i vanjske varijable, od kojih bi svaka mogla značajno utjecati na vrijednost imovine i obveza. Postoji i visok stupanj složenosti zbog brojnih pretpostavki i aktuarskih modela vrednovanja koji se primjenjuju s ključnim pretpostavkama, uključujući, ali ne ograničavajući se na procjenu povrata ulaganja, prilagodbe riziku, kamatnih stopa, troškova, smrtnosti, dugovječnosti, pretpostavki odustanaka, kvoti šteta i kvota troškova koje su sastavni dio vrednovanja.

Uzimajući u obzir prožimajući učinak složenosti cjelokupnog postupka vrednovanja i posebne izazove povezane s prijelazom na MSFI 17, odlučili smo uključiti vrednovanje imovine i obveza iz ugovora o osiguranju u skladu s MSFI-jem 17 kao ključno revizijsko pitanje tijekom naše revizije.

Kako smo revidirali ključno revizijsko pitanje

- Pregled i provjera projiciranih novčanih tokova i pretpostavki korištenih u aktuarskim modelima na temelju uzorka.

Procjena korištenih prosudbi od strane Uprave

- Provjera ključnih tehničkih i računovodstvenih odabira te korištenih prosudbi i pretpostavki od strane Uprave;
- Provjera analiza osjetljivosti radi procjene učinka promjena ključnih pretpostavki korištenih prilikom vrednovanja imovine i obveza iz ugovora o osiguranju i CSM-a.

Provjera prikladnosti objava u financijskim izvještajima

- Provjera potpunosti i točnosti objava u financijskim izvještajima u skladu sa zahtjevima MSFI-ja.

Ključno revizijsko pitanje

Društvo – Ulaganja u ovisna društva

Vidjeti bilješku 2.2. (Značajne računovodstvene politike), bilješku 4 (Ključne računovodstvene procjene) i bilješku 21 (Ulaganja u ovisna društva, pridružena društva i zajedničke poduhvate)

Na dan 31. prosinca 2023. godine, ulaganja u ovisna društva iznosila su 704.813 tisuća EUR, što predstavlja 76,83% ukupne imovine u nekonsolidiranim financijskim izvještajima.

Društvo je tijekom 2023. godine uložilo 11.320 tisuća EUR u novo ovisno društvo iz djelatnosti obnovljivih izvora energije. Na temelju analize relevantnih aktivnosti vezano uz novo ulaganje, Društvo je utvrdilo postojanje kontrole nad ovisnim društvom.

Uprava godišnje procjenjuje postoje li indikatori umanjenja vrijednosti ulaganja u ovisna društva. Kako su sva ovisna društva nadmašila planirane rezultate Uprava je procijenila kako ne postoje indikatori umanjenja vrijednosti ulaganja te nije provodila testove umanjenja vrijednosti.

Vrednovanje ulaganja u ovisna društva uključuje prosudbe i procjene od strane menadžmenta, što može imati značajan utjecaj na financijske izvještaje obzirom da je Društvo holding kompanija i ulaganja predstavljaju značajan udio u strukturi ukupne imovine. Slijedom navedenog, odlučili smo uključiti ulaganja u ovisna društva kao ključno revizijsko pitanje tijekom naše revizije financijskih izvještaja za godinu koja je završila 31. prosinca 2023. godine.

Kako smo revidirali ključno revizijsko pitanje

Kako bismo odgovorili na rizike povezane s vrednovanjem ulaganja u ovisna društva identificirano kao ključno revizijsko pitanje, dizajnirali smo revizijske postupke koji su nam omogućili pribavljanje dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza za naš zaključak o tom pitanju.

- Pribavili smo od Društva strukturu ulaganja na 31. prosinca 2023. godine te smo ju usporedili sa strukturom ulaganja na 31. prosinac 2022. godine.
- Za novo ulaganje u 2023. godini, proveli smo sljedeće postupke:
 - pregledali smo bankovni izvod kao podlogu za iznos ulaganja,
 - pregledali smo Ugovor o zajedničkom pothvatu i Ugovor o međusobnim odnosima udjeličara kako bismo stekli razumijevanje prava i obveza svakog od vlasnika.
 - diskutirali smo s Društvom strategiju i ključne poslovne procese novog ulaganja za identifikaciju relevantnih aktivnosti,
 - pregledali smo analizu Društva vezano uz ključne kriterije za postojanje kontrole nad ovisnim društvom.
- Za sva ovisna društva pregledali smo analizu postojanja indikatora umanjenja vrijednosti ulaganja.

Pregledali smo relevantne objave u nekonsolidiranim financijskim izvještajima.

Izveštavanje o ostalim informacijama

Uprava je odgovorna za ostale informacije. Ostale informacije uključuju Izvešće posloводства, Izjavu o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja i Nefinancijsko izvješće uključeno u Godišnje izvješće, ali ne uključuju konsolidirane i nekonsolidirane financijske izvještaje i naše izvješće revizora o njima.

Naše mišljenje o konsolidiranim i nekonsolidiranim financijskim izvještajima ne obuhvaća ostale informacije.

U vezi s našom revizijom konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja, naša je odgovornost pročitati gore navedene ostale informacije, te pri tome razmotriti jesu li ostale informacije značajno proturječne konsolidiranim i nekonsolidiranim financijskim izvještajima ili našim saznanjima stečenim u reviziji ili se na neki drugi način čini da su značajno pogrešno prikazane.

U pogledu Izvešća posloводства, Izjave o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja i Nefinancijskog izvješća, obavili smo također postupke propisane odredbama Zakona o računovodstvu Republike Hrvatske. Ti postupci obuhvaćaju provjeru je li Izvešće posloводства sastavljeno u skladu s člancima 21. i 24. Zakona o računovodstvu, uključuje li Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja informacije definirane u člancima 22. i 24. Zakona o računovodstvu te je li Nefinancijsko izvješće sastavljeno u skladu s člankom 21.a Zakona o računovodstvu.

Na temelju posla koji smo obavili tijekom revizije, prema našem mišljenju:

- informacije u Izvešču posloводства i Izjavi o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja za financijsku godinu za koju su sastavljeni konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji usklađene su, u svim značajnim odrednicama, s konsolidiranim i nekonsolidiranim financijskim izvještajima;
- Izvešće posloводства sastavljeno je u skladu s člankom 21. i 24. Zakona o računovodstvu;
- Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja uključuje informacije definirane u člancima 22. i 24. Zakona o računovodstvu; te
- Nefinancijsko izvješće sastavljeno je u skladu sa zahtjevima članka 21a. Zakona o računovodstvu.

Nadalje, na temelju poznavanja i razumijevanja poslovanja Grupe i Društva i njihovog okruženja stečenog u okviru revizije, od nas se zahtijeva da izvijestimo ako zaključimo da postoje značajni pogrešni prikazi u Izvešču posloводства, Izjavi o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja i ostalim informacijama dobivenim prije datuma ovog izvješća revizora. U tom smislu nemamo ništa za izvijestiti.

Odgovornost uprave i onih koji su zaduženi za nadzor za konsolidirane i nekonsolidirane financijske izvještaje

Uprava je odgovorna za sastavljanje i fer prikaz konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koji su usvojeni u Europskoj uniji i za one interne kontrole za koje uprava odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja koji su bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prijevare ili pogreške.

U sastavljanju konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja, uprava je odgovorna za procjenjivanje sposobnosti Grupe i Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem, za objavljivanje okolnosti povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem ako je to primjenjivo te za korištenje računovodstvene osnove utemeljene na vremenski neograničenom poslovanju, osim ako uprava namjerava likvidirati Grupu i Društvo ili prekinuti poslovanje ili nema realne alternative nego da to učini.

Oni koji su zaduženi za nadzor su odgovorni za nadziranje procesa financijskog izvještavanja Grupe i Društva.

Odgovornost revizora za reviziju konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prijevare ili pogreške i izdati izvješće neovisnog revizora koje uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je visoka razina uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s MRevS-ima uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kad ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati uslijed prijevare ili pogreške i smatraju se značajnima ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbroju, utječu na ekonomske odluke korisnika donesene na osnovi tih konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije u skladu s MRevS-ima, stvaramo profesionalne prosudbe i održavamo profesionalni skepticizam tijekom revizije. Mi također:

- Prepoznamo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikaza konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja, uslijed prijevare ili pogreške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao odgovor na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni kako bismo osigurali osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikaza nastalog uslijed prijevare je veći od rizika nastalog uslijed pogreške, jer prijevaramo može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilazanje internih kontrola.
- Stječemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo osmislili revizijske postupke koji su primjereni u danim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Grupe i Društva.
- Ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena koje donosi uprava i s njima povezanih objava.
- Zaključujemo o primjerenosti korištene računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi uprava i, na temelju pribavljenih revizijskih dokaza, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu izazvati značajnu sumnju u sposobnost Grupe i Društva da nastave s vremenski neograničenim poslovanjem. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pozornost u našem izvješću neovisnog revizora na povezane objave u konsolidiranim i nekonsolidiranim financijskim izvještajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modificiramo naše mišljenje. Naši zaključci temelje se na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg izvješća neovisnog revizora. Međutim, budući događaji ili okolnosti mogu dovesti do prekida vremenski neograničenog poslovanja Grupe i Društva. .
- Ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji transakcije i događaje na kojima se temelje na način kojim se postiže fer prezentacija.
- Prikupljamo dostatne primjerene revizijske dokaze vezano uz financijske informacije subjekata ili poslovne aktivnosti unutar Grupe kako bismo mogli izraziti mišljenje o konsolidiranim financijskim izvještajima. Odgovorni smo za usmjeravanje, nadzor i provedbu grupne revizije. Samostalno smo odgovorni za naše izvješće neovisnog revizora.

Komuniciramo s onima koji su zaduženi za nadzor, između ostalih pitanja, o planiranom djelokrugu i vremenskom rasporedu revizije te važnim revizijskim nalazima, uključujući značajne nedostatke u internim kontrolama ako su otkriveni tijekom naše revizije.

Također dajemo izjavu onima koji su zaduženi za nadzor da smo postupili u skladu s relevantnim etičkim zahtjevima u vezi s neovisnošću i da ćemo komunicirati s njima o svim odnosima i drugim pitanjima za koja se može razumno smatrati da utječu na našu neovisnost, kao i, gdje je primjenjivo, o radnjama poduzetim u svrhu uklanjanja prijetnji ili primijenjenim mjerama zaštite.

Među pitanjima o kojima se komunicira s onima koji su zaduženi za nadzor, određujemo ona pitanja koja su od najveće važnosti u reviziji konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja tekućeg razdoblja i stoga predstavljaju ključna revizijska pitanja. Navedena pitanja opisujemo u našem izvješću neovisnog revizora, osim ako zakon ili regulativa sprječava javno objavljivanje pitanja ili kada odlučimo, u iznimno rijetkim okolnostima, da pitanje ne treba priopćiti u našem izvješću neovisnog revizora jer se razumno može očekivati da bi negativne posljedice priopćavanja nadmašile dobrobiti javnog interesa od takve objave.

Izvješće o ostalim zakonskim i regulatornim zahtjevima

Izvješće o usklađenosti formata konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja sa zahtjevima Uredbe o europskom jedinstvenom elektroničkom formatu („ESEF“)

Na temelju našeg ugovora, angažirani smo od strane uprave Društva za provođenje angažmana s izražavanjem razumnog uvjerenja za provjeru usklađenosti prezentacije konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja Grupe i Društva za godinu koja je završila 31. prosinca 2023., a koji su sadržani u priloženoj elektroničkoj datoteci “ adris-2023-12-31-hr“, s primjenjivim zahtjevima za prezentaciju („Financijski izvještaji u ESEF formatu“).

Opis predmeta ispitivanja i primjenjivi kriteriji

Uprava Društva sastavila je financijske izvještaje u ESEF formatu u skladu sa zahtjevima članka 462. stavka 5. Zakona o tržištu kapitala (Narodne novine, br. 65/18, 17/20 i 83/21) („Zakon o tržištu kapitala“) i s Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2019/815 od 17. prosinca 2018. o dopuni Direktive 2004/109/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za specifikaciju jednog elektroničkog formata za izvještavanje („Uredba o ESEF-u“). Navedeni propisi predviđaju ispunjavanje sljedećih zahtjeva:

- financijski izvještaji sadržani u konsolidiranom i nekonsolidiranom Godišnjem izvješću su sastavljeni u XHTML formatu;
- podaci sadržani u konsolidiranim i nekonsolidiranim financijskim izvještajima propisani Uredbom o ESEF-u i Zakonom o tržištu kapitala označeni su i sve oznake ispunjavaju sljedeće zahtjeve:
 - korišten je XBRL jezik za označavanje,
 - korišteni su elementi osnovne taksonomije navedeni u Uredbi o ESEF-u s najbližim računovodstvenim značenjem, osim ako nije napravljen dodatni element taksonomije u skladu s Prilogom IV. Uredbe o ESEF-u,
 - oznake su u skladu sa zajedničkim pravilima za označavanje prema Uredbi o ESEF-u.

Zahtjevi opisani u prethodnom odlomku određuju osnovu za primjenu u sastavljanju financijskih izvještaja u ESEF formatu i, prema našem mišljenju, predstavljaju odgovarajuće kriterije za donošenje zaključka s izražavanjem razumnog uvjerenja.

Odgovornost uprave i onih koji su zaduženi za nadzor

Uprava Društva odgovorna je za pripremu i objavu financijskih izvještaja u ESEF formatu u skladu sa zahtjevima Uredbe o ESEF-u i Zakonom o tržištu kapitala. Osim toga, uprava Društva odgovorna je za održavanje sustava internih kontrola koji u razumnoj mjeri osigurava pripremu financijskih izvještaja u ESEF formatu bez značajnih neusklađenosti sa zahtjevima Uredbe o ESEF-u i Zakona o tržištu kapitala, uslijed prijave ili pogreške.

Oni koji su zaduženi za nadzor odgovorni su za nadziranje procesa pripreme financijskih izvještaja u ESEF formatu kao dijela procesa financijskog izvještavanja.

Naša odgovornost

Naša je odgovornost donijeti zaključak s izražavanjem razumnog uvjerenja, temeljen na pribavljenim revizijskim dokazima, o tome jesu li financijski izvještaji u ESEF formatu, u svim značajnim odrednicama u skladu sa zahtjevima Uredbe o ESEF-u i Zakona o tržištu kapitala. Obavili smo angažman s izražavanjem razumnog uvjerenja u skladu s Međunarodnim standardom za angažmane s izražavanjem uvjerenja (MSIU) 3000 (izmijenjen) - Angažmani s izražavanjem uvjerenja različiti od revizija ili uvida u povijesne financijske informacije. Ovaj standard zahtijeva da smo usklađeni s etičkim zahtjevima te da planiramo i provedemo postupke kako bismo dobili razumno uvjerenje o tome jesu li financijski izvještaji u ESEF formatu pripremljeni, u svim značajnim odrednicama, u skladu s primjenjivim zahtjevima.

Razumno uvjerenje visoka je razina izražavanja uvjerenja, ali nije jamstvo da će usluga izvršena u skladu s MSIU 3000 (R) uvijek otkriti postojeće značajne pogrešne prikaze (značajna neusklađenost sa zahtjevima).

Upravljanje kvalitetom

Angažman smo obavili u skladu sa zahtjevima u pogledu neovisnosti i etičkim zahtjevima Kodeksa etike za profesionalne računovođe (uključujući Međunarodne standarde neovisnosti) koji je izdao Odbor za međunarodne standarde etike za računovođe. Kodeks je utemeljen na načelima integriteta, objektivnosti, stručnosti i dužne pažnje, povjerljivosti i profesionalnog ponašanja. Postupamo sukladno Međunarodnom standardu upravljanja kvalitetom, revidiranja, uvida, ostalih izražavanja uvjerenja i povezanih usluga („MSUK 1“) i u skladu s njim održavamo sveobuhvatan sustav upravljanja kvalitetom, uključujući dokumentirane politike i postupke za usklađenost s etičkim zahtjevima, profesionalnim standardima te primjenjivim zakonskim i regulatornim zahtjevima.

Provedeni postupci

Priroda, vremenski okvir i obujam odabranih postupaka ovise o prosudbi revizora.

U sklopu odabranih postupaka obavili smo sljedeće aktivnosti:

- pročitali smo zahtjeve Uredbe o ESEF-u i Zakona o tržištu kapitala;
- stekli smo razumijevanje sustava internih kontrola i procesa relevantnih za primjenu jedinstvenog elektroničkog formata za izvještavanje za financijske izvještaje, uključujući izradu XHTML formata i označavanje konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja;
- provjerili smo je li XHTML format ispravno primijenjen;
- ocijenili smo potpunost označavanja konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja korištenjem iXBRL jezika za označavanje u skladu sa zahtjevima implementacije elektroničkog formata opisanim u Uredbi o ESEF-u;
- ocijenili smo prikladnost korištenja XBRL oznaka odabranih iz taksonomije ESEF-a te izradu proširenih oznaka kada nije bilo moguće utvrditi odgovarajući element taksonomije ESEF-a; i
- ocijenili smo prikladnost povezivanja elemenata proširene taksonomije s taksonomijom ESEF-a.

Uvjereni smo da su nam pribavljeni dokazi dostatni i primjereni te da čine odgovarajuću osnovu za izražavanje našeg zaključka.

Zaključak

Prema našem mišljenju, na temelju provedenih postupaka i pribavljenih dokaza, financijski izvještaji u ESEF formatu za godinu koja je završila 31. prosinca 2023., sadržani u gore navedenoj priloženoj elektroničkoj datoteci, pripremljeni su, u svim značajnim odrednicama, u skladu s Uredbom o ESEF-u i Zakonom o tržištu kapitala.

Naš zaključak ne predstavlja mišljenje o istinitosti i fer prikazu financijskih izvještaja prezentiranih u elektroničkom formatu. Osim toga, ne izražavamo nikakvo uvjerenje o ostalim informacijama objavljenim u dokumentima u ESEF formatu.

Ostale obveze izvještavanja propisane Uredbom EU br. 537/2014 Europskog parlamenta i Vijeća i Zakonom o reviziji

Naše mišljenje je dosljedno s našim dodatnim izvještajem Revizijskom odboru od 22. travnja 2024. godine u skladu s člankom 11. Uredbe (EU) br. 537/2014 Europskog parlamenta i Vijeća.

Imenovanje

Odlukom skupštine dana 20. lipnja 2023. godine imenovani smo kao zajednički revizori Grupe i Društva za 2023. godinu.

PricewaterhouseCoopers d.o.o. je prvi puta imenovan revizorom Društva od njegovog osnutka. Ovo imenovanje obnavlja se jednom godišnje odlukom skupštine i predstavlja ukupno neprekinuto razdoblje angažmana od 21 godinu.

Deloitte d.o.o. je prvi put imenovan za revizora Društva 2021. godine i predstavlja ukupno neprekinuto razdoblje angažmana od tri godine.

Angažirani partneri u reviziji odgovorni za ovo izvješće neovisnih revizora su Tamara Mačašović, PricewaterhouseCoopers d.o.o. i Katarina Kadunc, Deloitte d.o.o.

22. travnja 2024.

Tamara Mačašović
Član uprave i ovlašteni revizor
PricewaterhouseCoopers d.o.o.
Heinzelova 70, Zagreb

PricewaterhouseCoopers d.o.o.⁴
za reviziju i konzalting
Zagreb, Heinzelova 70

Katarina Kadunc
Direktor i ovlašteni revizor
Deloitte d.o.o.
Radnička cesta 80, Zagreb

ODGOVORNOST ZA GODIŠNJE IZVJEŠĆE

Na temelju važećeg hrvatskog Zakona o računovodstvu, Uprava je dužna osigurati da se nekonsolidirani i konsolidirani financijski izvještaji za svaku financijsku godinu sastave u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koje je odobrila Europska unija („EU“) („MSFI EU“), tako da daju istinitu i objektivnu sliku financijskog položaja i rezultata poslovanja društva ADRIS GRUPA d. d., Rovinj i ovisnih društava („Grupa“) za svako prezentirano razdoblje.

Uprava razumno očekuje kako Grupa i Društvo imaju odgovarajuća sredstva za nastavak poslovanja u doglednoj budućnosti. Iz navedenog razloga, Uprava i dalje prihvaća načelo neograničenosti vremena poslovanja pri izradi konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja.

Odgovornosti Uprave pri izradi konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja uključuju osiguravanje:

- odabira i dosljednog primjenjivanja odgovarajućih računovodstvenih politika;
- razumnih i opreznih prosudbi i procjena;
- primjenjivanja važećih računovodstvenih standarda; te
- pripremu konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja po načelu trajnosti poslovanja.

Uprava je odgovorna za vođenje ispravnih računovodstvenih evidencija koje će u bilo koje doba s prihvatljivom točnošću odražavati financijski položaj Grupe i Društva, kao i njegovu usklađenost s važećim hrvatskim Zakonom o računovodstvu. Uprava je također odgovorna za očuvanje imovine Grupe i Društva te stoga i za poduzimanje razumnih mjera radi sprječavanja i otkrivanja pronevjera i ostalih nepravilnosti.

Osim toga, sukladno Zakonu o računovodstvu Uprava je dužna sastaviti i Godišnje izvješće koje obuhvaća financijske izvještaje, izvješće posloводства i izjavu o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja. Izvješće posloводства sastavljeno je sukladno zahtjevima članka 21. i 24. Zakona o računovodstvu, a izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja sukladno zahtjevima članka 22. Zakona o računovodstvu. U skladu s Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2018/815 od 17. prosinca 2018. godine o dopuni Direktive 2004/109/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za specifikaciju jedinstvenog elektroničkog formata za izvještavanje („Uredba o ESEF-u“), Uprava Društva dužna je sastaviti i objaviti godišnji izvještaj nekonsolidirani i konsolidirani u XHTML formatu te opisno označiti godišnje financijske izvještaje sastavljene sukladno MSFI-jevima u XHTML formatu koristeći XBRL oznake te označiti bilješke uz godišnje financijske izvještaje kao blok teksta radi ispunjavanja uvjeta iz članka 462. Zakona o tržištu kapitala.

Godišnje izvješće odobreno je za izdavanje od strane Uprave 19. travnja 2024. godine.

Potpisano od strane Uprave:

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

Marko Remenar
član uprave

ADRIS GRUPA d. d.
Rovinj

KONSOLIDIRANI I
NEKONSOLIDIRANI
FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI
ZA GODINU KOJA JE
ZAVRŠILA 31. PROSINCA
2023. GODINE

<i>(u tisućama eura)</i>	Bilješka	Grupa		Društvo	
		2023.	(prepravljeno) 2022.	2023.	(prepravljeno) 2022.
Poslovni prihodi	5	447.724	382.848	3.905	3.976
Prihodi od ugovora o osiguranju	5	476.396	428.583	-	-
Prihodi od kamata i ostali prihodi	6	51.029	37.835	16.686	6.821
Promjena vrijednosti zaliha nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda		5.571	2.569	-	-
Rashodi od ugovora o osiguranju	8	(441.389)	(383.024)	-	-
Neto rezultat ugovora o (pasivnom) reosiguranju		(8.542)	(13.433)	-	-
Troškovi materijala i usluga	7	(207.182)	(177.005)	(2.428)	(1.986)
Troškovi zaposlenih	9	(122.471)	(101.182)	(3.882)	(3.273)
Amortizacija i vrijednosna usklađenja	8, 17, 18, 20	(65.109)	(74.337)	(1.907)	(1.863)
Ostali poslovni rashodi	10	(37.507)	(24.706)	(2.474)	(2.291)
Ostali dobiti	11	9.236	22.290	2.035	11.815
Ostali gubici	12	(1.750)	(5.837)	-	(948)
Dobit iz poslovanja		106.006	94.601	11.935	12.251
Neto financijski rezultat od ugovora o osiguranju i reosiguranju	13	(6.116)	2.523	-	-
Financijski prihodi	13	5.223	1.251	2.434	951
Financijski rashodi	13	(5.601)	(5.765)	(120)	(707)
Financijski (rashodi)/prihodi– neto	13	(6.494)	(1.991)	2.314	244
Udio u dobiti pridruženih društava i zajedničkih poduhvata	21	1.781	1.395	-	-
Dobit prije oporezivanja		101.293	94.005	14.249	12.495
Porez na dobit	14	(19.036)	(12.938)	(6.082)	(11.976)
Neto dobit razdoblja		82.257	81.067	8.167	519

BILJEŠKE KOJE SLIJEDE ČINE SASTAVNI DIO OVIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.

<i>(u tisućama eura)</i>	Bilješka	Grupa (prepravljeno)		Društvo (prepravljeno)	
		2023.	2022.	2023.	2022.
Ostala sveobuhvatna dobit					
<i>Stavke koje se ne mogu naknadno priznati u dobit ili gubitak</i>					
Promjena fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit – neto od odgođenog poreza na dobit					
		22.945	(13.538)	3.849	(3.736)
<i>Stavke koje se mogu naknadno priznati u dobit ili gubitak</i>					
Promjena fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit – neto od odgođenog poreza na dobit					
		16.088	(62.608)	-	-
Neto financijski prihodi/(rashod) od ugovora o osiguranju i (pasivnom) reosiguranju – neto od odgođenog poreza na dobit					
		(39.455)	81.448	-	-
Ostalo					
		(7)	(1.810)	-	-
Ukupna ostala sveobuhvatna dobit					
		(429)	3.492	3.849	(3.736)
Ukupna sveobuhvatna dobit/(gubitak) za godinu					
		81.828	84.559	12.016	(3.217)
Neto dobit za:					
Dioničare Društva					
		62.996	60.833	8.167	519
Nekontrolirajuće interese					
		19.261	20.234	-	-
		82.257	81.067	8.167	519
Sveobuhvatna dobit/(gubitak) za:					
Dioničare Društva					
		63.980	61.935	12.016	(3.217)
Nekontrolirajuće interese					
		17.848	22.624	-	-
		81.828	84.559	12.016	(3.217)
Osnovna/razrijeđena zarada po dionici koja se odnosi na dioničare Društva (<i>u eurima</i>)					
	15	4,01	3,87	0,52	0,03

(u tisućama eura)	Bilješka	Grupa			Društvo		
		31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022. (prepravljeno)	1. siječnja 2022. (prepravljeno)	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022. (prepravljeno)	1. siječnja 2022. (prepravljeno)
IMOVINA							
Dugotrajna imovina							
Nekretnine, postrojenja i oprema	17	848.142	805.504	811.670	14.386	61.349	61.826
Ulaganja u nekretnine	18	154.094	153.523	155.694	38.466	39.756	40.106
Biološka imovina	19	4.487	4.437	4.355	-	-	-
Nematerijalna imovina	20	100.740	92.377	97.491	417	381	318
Ulaganja u ovisna društva	21	-	-	-	704.813	692.935	686.757
Dužnički vrijednosni papiri po amortiziranom trošku	22	239.307	293.158	273.589	-	-	-
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	23	717.805	572.029	652.033	23.470	18.776	23.332
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	29	94.913	136.417	159.413	-	-	-
Odgodena porezna imovina	26	23.342	32.206	34.957	-	5.503	16.657
Ulaganja u pridružena društva i zajedničke pothvate	21	11.715	11.252	11.203	-	-	-
Potraživanja iz poslovanja i ostala potraživanja	25	12.323	14.516	18.156	6.947	85	28.700
Depoziti	28	43.735	30.794	41.244	-	-	-
		2.250.603	2.146.213	2.259.805	788.499	818.785	857.696
Kratkotrajna imovina							
Biološka imovina i zalihe	27	109.738	105.465	99.672	-	-	5
Potraživanja iz poslovanja i ostala potraživanja	25	88.208	70.842	73.841	91.750	28.265	15.165
Dužnički vrijednosni papiri po amortiziranom trošku	22	62.601	10.460	46.388	-	-	-
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	23	62.395	70.968	39.347	-	-	-
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	29	81.131	34.257	21.272	29.849	29.030	18.592
Depoziti	28	30.270	33.699	27.524	-	-	-
Potraživanja po osnovi poreza na dobit		1.220	1.632	2.040	-	-	-
Novac i novčani ekvivalenti	28	134.071	273.292	249.759	7.281	87.580	102.991
		569.634	600.615	559.843	128.880	144.875	136.753
Imovina iz ugovora o reosiguranju	34	54.438	42.917	36.495	-	-	-
Imovina iz ugovora o osiguranju	34	16.997	22.924	19.718	-	-	-
		71.435	65.841	56.213	-	-	-
Ukupno imovina		2.891.672	2.812.669	2.875.861	917.379	963.660	994.449

BILJEŠKE KOJE SLIJEDE ČINE SASTAVNI DIO OVIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.

(u tisućama eura)	Bilješka	Grupa			Društvo		
		31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022. (prepravljeno)	31. prosinca 2021. (prepravljeno)	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022. (prepravljeno)	31. prosinca 2021. (prepravljeno)
KAPITAL I OBVEZE							
Kapital i rezerve							
Temeljni kapital		21.767	21.767	21.767	21.767	21.767	21.767
Kapitalna dobit		8.039	8.059	8.059	8.039	8.059	8.059
Vlastite dionice		(38.952)	(41.132)	(39.994)	(38.952)	(41.132)	(39.994)
Rezerve za vlastite dionice		38.952	41.132	39.994	38.952	41.132	39.994
Zakonske pričuve		1.652	1.652	1.652	1.652	1.652	1.652
Rezerve fer vrijednosti		66.419	68.768	62.762	13.907	10.058	13.794
Zadržana dobit		1.197.620	1.166.796	1.144.557	857.596	884.125	916.970
	30	1.295.497	1.267.042	1.238.797	902.961	925.661	962.242
Nekontrolirajući interesi	21	279.696	263.417	242.709	-	-	-
Ukupno kapital		1.575.193	1.530.459	1.481.506	902.961	925.661	962.242
OBVEZE							
Dugoročne obveze							
Posudbe	31	201.913	217.508	225.943	-	-	-
Rezerviranja	33	32.859	25.895	24.369	795	278	556
Obveze prema dobavljačima i ostale obveze	32	25.681	21.289	21.374	191	-	-
Ostale financijske obveze		1.722	1.626	1.680	-	-	-
Odgođena porezna obveza	26	27.865	41.061	40.865	1.424	-	-
		290.040	307.379	314.231	2.410	278	556
Kratkoročne obveze							
Obveze prema dobavljačima i ostale obveze	32	101.087	90.431	86.107	4.642	4.772	5.642
Ugovorne obveze	32	4.266	4.696	3.177	-	-	-
Obveze za porez na dobit		15.352	3.505	5.119	-	-	-
Posudbe	31	30.514	32.144	31.079	4.810	30.741	24.833
Ostale financijske obveze		-	10.009	10.663	1.249	755	376
Rezerviranja	33	9.209	8.223	2.872	1.307	1.453	800
		160.428	149.008	139.017	12.008	37.721	31.651
Obaveze iz ugovora o reosiguranju		4.025	2.158	3.274	-	-	-
Obaveze iz ugovora o osiguranju	34	861.986	823.665	937.833	-	-	-
		866.011	825.823	941.107	-	-	-
Ukupno obveze		1.316.479	1.282.210	1.394.355	14.418	37.999	32.207
Ukupno kapital i obveze		2.891.672	2.812.669	2.875.861	917.379	963.660	994.449

BILJEŠKE KOJE SLIJEDE ČINE SASTAVNI DIO OVIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.

Grupa

<i>(u tisućama eura)</i>	Bilješke	Glavnica koja se može pripisati dioničarima Društva							Nekontroli- rajući udjeli	Ukupno
		Temeljni kapital	Kapitalna dobit	Vlastite dionice	Rezerve za vl. dionice	Zakonske pričuve	Rezerve fer vrijednosti	Zadržana dobit		
Stanje 1. siječnja 2023. (prepravljeno)		21.767	8.059	(41.132)	41.132	1.652	68.768	1.166.796	263.417	1.530.459
Dobit za 2023. godinu		-	-	-	-	-	-	62.996	19.261	82.257
Ostala sveobuhvatna dobit										
<i>Stavke koje se ne mogu naknadno priznati u dobit ili gubitak</i>										
Promjena fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		-	-	-	-	-	16.636	-	6.309	22.945
<i>Stavke koje se mogu naknadno priznati u dobit ili gubitak</i>										
Promjena fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit – neto od odgođenog poreza na dobit		-	-	-	-	-	10.773	-	5.315	16.088
Neto financijski prihodi/(rashod) od ugovora o osiguranju i (pasivnom) reosiguranju – neto od odgođenog poreza na dobit		-	-	-	-	-	(26.419)	-	(13.036)	(39.455)
Ostalo		-	-	-	-	-	-	(5)	(2)	(7)
Ukupna sveobuhvatna dobit		-	-	-	-	-	990	62.991	17.847	81.828
Transakcije s vlasnicima										
Otkup od nekontrolirajućih interesa	35	-	-	-	-	-	-	(235)	(339)	(574)
Objavljena dividenda	30 /v/	-	-	-	-	-	-	(36.876)	-	(36.876)
Prodaja vlastitih dionica	30 /ii/	-	(20)	2.180	(2.180)	-	-	2.180	-	2.160
Ostalo		-	-	-	-	-	(3.339)	2.764	(1.229)	(1.804)
Ukupne transakcije s vlasnicima		-	(20)	2.180	(2.180)	-	(3.339)	(32.167)	(1.568)	(37.094)
Stanje 31. prosinca 2023.		21.767	8.039	(38.952)	38.952	1.652	66.419	1.197.620	279.696	1.575.193

BILJEŠKE KOJE SLLJEDE ČINE SASTAVNI DIO OVIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.

Grupa

<i>(u tisućama eura)</i>	Bilješke	Glavnica koja se može pripisati dioničarima Društva							Nekontrolirajući udjeli	Ukupno
		Temeljni kapital	Kapitalna dobit	Vlastite dionice	Rezerve za vl. dionice	Zakonske pričuve	Rezerve fer vrijednosti	Zadržana dobit		
Stanje 1. siječnja 2022.		21.767	8.059	(39.994)	39.994	1.652	61.309	1.120.919	230.393	1.444.099
Utjecaj prve primjene MSFI-a 17		-	-	-	-	-	1.453	23.638	12.316	37.407
Stanje 1. siječnja 2022. (prepravljeno)		21.767	8.059	(39.994)	39.994	1.652	62.762	1.144.557	242.709	1.481.506
Dobit za 2022. godinu		-	-	-	-	-	-	60.833	20.234	81.067
Ostala sveobuhvatna dobit										
<i>Stavke koje se ne mogu naknadno priznati u dobit ili gubitak</i>										
Promjena fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		-	-	-	-	-	(10.297)	-	(3.241)	(13.538)
<i>Stavke koje se mogu naknadno priznati u dobit ili gubitak</i>										
Promjena fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit – neto od odgođenog poreza na dobit		-	-	-	-	-	(41.908)	-	(20.700)	(62.608)
Neto financijski prihodi/(rashod) od ugovora o osiguranju i (pasivnom) reosiguranju – neto od odgođenog poreza na dobit		-	-	-	-	-	54.519	-	26.929	81.448
Ostalo		-	-	-	-	-	-	(1.212)	(598)	(1.810)
Ukupna sveobuhvatna dobit		-	-	-	-	-	2.314	59.621	22.624	84.559
Transakcije s vlasnicima										
Otkup od nekontrolirajućih interesa	35	-	-	-	-	-	-	(621)	(1.598)	(2.219)
Objavljena dividenda	30 /v/	-	-	-	-	-	-	(32.308)	-	(32.308)
Kupnja vlastitih dionica	30 /ii/	-	-	(1.138)	1.138	-	-	(1.138)	-	(1.138)
Ostalo		-	-	-	-	-	3.692	(3.315)	(318)	59
Ukupne transakcije s vlasnicima		-	-	(1.138)	1.138	-	3.692	(37.382)	(1.916)	(35.606)
Stanje 31. prosinca 2022. (prepravljeno)		21.767	8.059	(41.132)	41.132	1.652	68.768	1.166.796	263.417	1.530.459

BILJEŠKE KOJE SLIJEDE ČINE SASTAVNI DIO OVIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.

Društvo

<i>(u tisućama eura)</i>	<i>Bilješka</i>	Temeljni kapital	Kapitalna dobit	Vlastite dionice	Rezerve za vl. dionice	Zakonske pričuve	Rezerve fer vrijednosti	Zadržana dobit	Ukupno
Stanje 1. siječnja 2023. (prepravljeno)		21.767	8.059	(41.132)	41.132	1.652	10.058	884.125	925.661
Dobit za 2023. godinu		-	-	-	-	-	-	8.167	8.167
Ostala sveobuhvatna dobit									
<i>Stavke koje se ne mogu naknadno priznati u dobit ili gubitak</i>									
Promjena fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		-	-	-	-	-	3.849	-	3.849
Ukupna sveobuhvatna dobit		-	-	-	-	-	3.849	8.167	12.016
Transakcije s vlasnicima									
Objavljena dividenda	30 /v/	-	-	-	-	-	-	(36.876)	(36.876)
Prodaja vlastitih dionica	30 /ii/	-	(20)	2.180	(2.180)	-	-	2.180	2.160
Ukupne transakcije s vlasnicima		-	(20)	2.180	(2.180)	-	-	(34.696)	(34.716)
Stanje 31. prosinca 2023.		21.767	8.039	(38.952)	38.952	1.652	13.907	857.596	902.961

Društvo

<i>(u tisućama eura)</i>	<i>Bilješka</i>	Temeljni kapital	Kapitalna dobit	Vlastite dionice	Rezerve za vl. dionice	Zakonske pričuve	Rezerve fer vrijednosti	Zadržana dobit	Ukupno
Stanje 1. siječnja 2022.		21.767	8.059	(39.994)	39.994	1.652	13.794	916.970	962.242
Dobit za 2022. godinu		-	-	-	-	-	-	519	519
Ostala sveobuhvatna dobit									
<i>Stavke koje se ne mogu naknadno priznati u dobit ili gubitak</i>									
Promjena fer vrijednosti financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		-	-	-	-	-	(3.736)	-	(3.736)
Ukupna sveobuhvatna dobit		-	-	-	-	-	(3.736)	519	(3.217)
Transakcije s vlasnicima									
Objavljena dividenda	30 /v/	-	-	-	-	-	-	(32.308)	(32.308)
Utjecaj pripajanja ovisnog društva	40	-	-	-	-	-	-	82	82
Kupnja vlastitih dionica	30 /ii/	-	-	(1.138)	1.138	-	-	(1.138)	(1.138)
Ukupne transakcije s vlasnicima		-	-	(1.138)	1.138	-	-	(33.364)	(33.364)
Stanje 31. prosinca 2022.		21.767	8.059	(41.132)	41.132	1.652	10.058	884.125	925.661

(u tisućama eura)	Bilješka	Grupa		Društvo	
		(prepravljeno)		(prepravljeno)	
		2023.	2022.	2023.	2022.
Novčani tok iz poslovnih aktivnosti:					
Novac generiran/(korišten) poslovanjem	36	106.985	117.713	(4.310)	(2.281)
(Plaćeni porez) na dobit		(10.767)	(10.317)	-	-
Plaćena kamata		(5.387)	(7.961)	(179)	(691)
Novčani tok iz poslovnih aktivnosti		90.831	99.435	(4.489)	(2.972)
Novčani tok korišten za ulagačke aktivnosti:					
Stjecanje udjela u ovisnim društvima, umanjeno za stečeni novac	41	(11.320)	-	(11.894)	(2.219)
Ulaganje u dužničke vrijednosne papire po amortiziranom trošku	22	(8.937)	(26.481)	-	-
Primici od prodaje dužničkih vrijednosnih papira po amortiziranom trošku	22	4.487	42.126	-	-
Ulaganje u financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	23	(245.947)	(156.467)	-	-
Primici od prodaje financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	23	150.501	116.216	-	-
Ulaganje u depozite		(353.624)	(53.696)	(260.000)	-
Povlačenje depozita		341.097	58.521	260.000	-
Izdaci od ulaganja u vrijednosne papire i obveznice po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka		(154.958)	(35.721)	-	-
Primici od ulaganja u vrijednosne papire i obveznice po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka		174.364	52.646	-	-
Nabava materijalne i nematerijalne imovine		(104.906)	(70.098)	(583)	(1.124)
Dani krediti		(2.535)	(2.465)	(33.129)	-
Primici od danih kredita		6.429	7.999	11.000	11.547
Naplaćene kamate		27.343	26.706	2.340	879
Primici od prodaje materijalne imovine		3.491	2.844	1.045	-
Primici od dividendi		9.286	8.042	16.597	6.762
Ostali primitci		20	52	7	7
Novčani tok korišten za ulagačke aktivnosti		(165.209)	(29.776)	(14.617)	15.852
Novčani tok korišten za financijske aktivnosti:					
Kupnja vlastitih dionica	30	-	(1.138)	-	(1.138)
Prodaja vlastitih dionica	30	2.159	-	2.159	-
Kupnja nekontrolirajućih interesa		(882)	(2.219)	-	-
Plaćanje obveza za najam		(4.984)	(4.292)	(49)	-
Isplata dividendi		(37.547)	(33.163)	(37.430)	(33.046)
Otplata kredita		(42.325)	(107.511)	(26.545)	(3.132)
Primici od kredita		18.736	102.197	672	9.025
Novčani tok korišten za financijske aktivnosti		(64.843)	(46.126)	(61.193)	(28.291)
Neto povećanje/(smanjenje) novca i novčanih ekvivalenata		(139.221)	23.533	(80.299)	(15.411)
Novac i novčani ekvivalenti na početku godine		273.292	249.759	87.580	102.991
Novac i novčani ekvivalenti na kraju godine	28	134.071	273.292	7.281	87.580

BILJEŠKE KOJE SLIJEDE ČINE SASTAVNI DIO OVIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.

1. OPĆI PODACI

Adris grupa Rovinj (Grupa) sastoji se od Matice ADRIS GRUPA d. d., Rovinj (Društvo) i ovisnih društava navedenih u nastavku.

Matica je registrirana u Rovinju, Obala Vladimira Nazora 1, Hrvatska i bavi se upravljanjem ulaganjima u povezana društva i ostalim ulaganjima. Grupa se preko nekoliko ovisnih društava bavi turizmom, trgovinom, marikulturom, djelatnošću osiguranja te energetikom.

Na dan 31. prosinca 2023. i 2022. godine dionice ADRIS GRUPE d. d., Croatia osiguranja d. d. i Maistre d. d. kotiraju na tržištu javnih dioničkih društava na Zagrebačkoj burzi.

ADRIS GRUPA d. d. vlasnik je sljedećih društava koja čine Adris grupu (Grupu):

Naziv ovisnog društva	% vlasništva	
	2023.	2022.
MAISTRA d. d., Rovinj, Hrvatska:	92,38	92,26
- GRAND HOTEL IMPERIAL d. d., Dubrovnik, Hrvatska	75,68	75,57
CROMARIS d. d., Zadar, Hrvatska:	100	100
- Cromaris Italia s.r.l., Treviso, Italija	100	100
HUP-ZAGREB d. d., Zagreb, Hrvatska	100	100
ABILIA d. o. o., Rovinj, Hrvatska	100	100
CROATIA osiguranje d. d., Zagreb, Hrvatska:	66,96	66,96
- CROATIA PREMIUM d. o. o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- Core 1 d. o. o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- RAZNE USLUGE d. o. o. – u likvidaciji, Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- CROATIA-Tehnički pregledi d. o. o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- STP d.o.o., Pitomača, Pitomača, Hrvatska	66,96	66,96
- STANICA ZA TEHNIČKI PREGLED VOZILA BLATO d. o. o., Blato, Hrvatska	66,96	66,96
- SLAVONIJATRANS TEHNIČKI PREGLEDI d. o. o., Sl. Brod, Hrvatska	50,89	50,89
- AUTOPRIJEVOZ d. d., Otočac, Hrvatska	52,98	52,98
- HERZ d. d. Požega, Požega, Hrvatska	66,96	66,96
- AUTO MAKSIMIR VOZILA d. o. o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- CROATIA osiguranje mirovinsko društvo d. o. o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- CO ZDRAVLJE d. o. o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- CROATIA Poliklinika, Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- Milenijum osiguranje a.d., Beograd, Srbija	66,96	66,96
- Croatia osiguranje d. d., Mostar, Bosna i Hercegovina	65,03	64,98
- Crotehna d. o. o., Ljubuški, Bosna i Hercegovina	66,96	66,96
- CROATIA remont d. d., Čapljina, Bosna i Hercegovina	54,29	51,59
- Croauto d. o. o., Mostar, Bosna i Hercegovina	61,00	44,72
- Hotel Hum d. o. o. u likvidaciji, Ljubuški, Bosna i Hercegovina**	-	66,96
- CROATIA osiguranje a.d. društvo za osiguranje neživota, Skopje, Sjeverna Makedonija	66,96	66,96
- CROATIA osiguranje a.d., društvo za osiguranje života, Skopje, Sjeverna Makedonija	66,96	66,96
- ASTORIA d. o. o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- KOREQT d.o.o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- M-TEH d.o.o., Beograd, Srbija	66,96	66,96
- Skadenca d.o.o., Mostar, Bosna i Hercegovina	66,96	66,96
- Strmec Projekt d.o.o., Zagreb, Hrvatska	66,96	66,96
- TIA AUTO d.d., Mostar, Bosna i Hercegovina	66,96	66,96
ZELOVO d. o. o., Zagreb, Hrvatska:	50	-

*prikazani % udjela se odnosi na konačni udjel ADRIS GRUPE d. d. kao krajnje matice (u izračun % udjela nisu uključene vlastite dionice društava)

**HOTEL HUM d.o.o. za ugostiteljstvo i turizam u likvidaciji - okončan je likvidacijski postupak te je dana 21. travnja 2023. doneseno rješenje o brisanju društva HOTEL HUM d.o.o. iz sudskog registra

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA

Slijedi prikaz značajnih računovodstvenih politika usvojenih za pripremu ovih konsolidiranih i nekonsolidiranih financijskih izvještaja. Ove računovodstvene politike dosljedno su primjenjivane za sva razdoblja uključena u ove izvještaje, osim tamo gdje je drugačije navedeno.

2.1. Osnove sastavljanja

Financijski izvještaji Društva i Grupe sastavljeni su sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koji su usvojeni u EU („MSFI“) primjenom metode povijesnog troška, a naknadno se iskazuju revalorizacijom financijskih instrumenata koji se mjere po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka te po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit dok se imovina i obaveze iz ugovora o osiguranju mjere kako je opisano u financijskim izvještajima. Ovi financijski izvještaji su odobreni od strane Uprave na dan 19. travnja 2024. godine.

Računovodstvene politike su konzistentne s računovodstvenim politikama iz prethodne financijske godine osim za MSFI 17 koji je stupio na snagu 1. siječnja 2023. godine s retrospektivnom primjenom.

Sastavljanje financijskih izvještaja sukladno MSFI zahtijeva upotrebu određenih ključnih računovodstvenih procjena. Također se od Uprave zahtijeva da se služi prosudbama u procesu primjene računovodstvenih politika Grupe. Područja koja uključuju viši stupanj prosudbe ili složenosti, odnosno područja gdje su pretpostavke i procjene značajne za financijske izvještaje prikazana su u bilješci 4.

U izvještaju o financijskom položaju ukupna imovina i obveze su prikazane prema ročnosti osim imovine i obveza iz ugovora o osiguranju koji su prikazani prema redoslijedu likvidnosti.

a) Novi i dopunjeni standardi koje su Grupa i Društvo usvojili:

Grupa i Društvo su prvi put primijenili sljedeće standarde i dodatke za godišnje izvještajno razdoblje koje počinje 1. siječnja 2023. godine:

- *Izmjene MRS-a 1 „Prezentiranje financijskih izvještaja“ – Objave računovodstvenih politika.*
Izmjene i dopune pružaju smjernice za primjenu prosudbi o značajnosti na objave računovodstvenih politika. Posebno, izmjene i dopune MRS-a 1 zamjenjuju zahtjev za objavom „značajnih“ računovodstvenih politika sa zahtjevom za objavu „materijalnih“ računovodstvenih politika. Također, dodane su smjernice i ilustrativni primjeri radi pomoći kod primjene koncepta materijalnosti prilikom prosudbi o objavama računovodstvenih politika. Uprava je procijenila da navedene izmjene nemaju utjecaja na financijske izvještaje Društva i Grupe.
- *Izmjene MRS-a 1 „Prezentiranje financijskih izvještaja“ – Klasifikacija kratkoročnih i dugoročnih obveza (na snazi za godišnja razdoblja koja započinju na dan ili nakon 1. siječnja 2023.).*
Ovi dodaci uskog područja primjene pojašnjavaju klasificiranje obveza u kratkoročne ili dugoročne, ovisno o pravima koja postoje na kraju izvještajnog razdoblja. Obveze su dugoročne ako na kraju izvještajnog razdoblja subjekt ima materijalno pravo odgoditi podmirenje za najmanje dvanaest mjeseci. Smjernice više ne zahtijevaju da takvo pravo bude bezuvjetno. Očekivanja uprave hoće li naknadno iskoristiti pravo na odgodu podmirenja ne utječu na klasifikaciju obveza. Pravo na odgodu postoji samo ako subjekt ispuni relevantne uvjete na kraju izvještajnog razdoblja. Obveza se klasificira kao kratkoročna u slučaju povrede uvjeta na dan ili prije datuma izvještavanja, čak i ako se zajmodavac odrekne navedenog uvjeta nakon kraja izvještajnog razdoblja. Suprotno tome, kredit se klasificira kao dugoročan u slučaju povrede odredbi ugovora o kreditu tek nakon datuma izvještavanja. Nadalje, dodaci uključuju pojašnjenje klasifikacijskih zahtjeva duga koji društvo može podmiriti njegovim pretvaranjem u kapital. ‘Podmirenje’ se definira kao zatvaranje obveze novčanim sredstvima, ostalim resursima koji predstavljaju ekonomske koristi ili vlastitim vlasničkim instrumentima subjekta. Predviđen je izuzetak za konvertibilne instrumente koji se mogu pretvoriti u kapital, ali samo za one instrumente kod kojih je opcija konverzije klasificirana kao vlasnički instrument ako se radi o zasebnoj komponenti složenog financijskog instrumenta. Europska unija još nije odobrila dodatak. Društvo i Grupa trenutno procjenjuje utjecaj dodatka na svoje konsolidirane financijske izvještaje.
Dodatak MRS-u 1 koji se odnosi na klasifikaciju obveza u kratkoročne ili dugoročne objavljen je u siječnju 2020. godine, s izvornim datumom stupanja na snagu 1. siječnja 2022. godine. Međutim, uslijed pandemije bolesti Covid-19, datum stupanja na snagu odgođen je za godinu dana kako bi se subjektima osiguralo dodatno vrijeme za provedbu promjena u klasifikaciji koje proizlaze iz izmijenjenih smjernica.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.1. Osnove sastavljanja (nastavak)

- *Izmjene MRS-a 8 „Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške“ - Definicija računovodstvenih procjena (na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na dan ili nakon 1. siječnja 2023.).* Izmjene i dopune primjenjuju se za godišnja izvještajna razdoblja koja počinju na ili nakon 1. siječnja 2023. godine pri čemu je ranija primjena dopuštena, i primjenjuju se na promjene u računovodstvenim politikama i promjene u računovodstvenim procjenama nastale na ili nakon početka tog razdoblja. Izmjene i dopune uvode novu definiciju računovodstvenih procjena pri čemu se iste definiraju kao novčani iznosi u financijskim izvještajima podložni neizvjesnosti mjerenja. Također, izmjene i dopune pojašnjavaju promjene u računovodstvenim procjenama i njihovo razlikovanje u odnosu na promjene računovodstvenih politika i ispravljanje pogrešaka. Uprava je procijenila da navedene izmjene nemaju utjecaja na financijske izvještaje Društva i Grupe.
- *Izmjene MRS-a 12 „Porezi na dobit“ - Odgođeni porez koji se odnosi na imovinu i obveze koje proizlaze iz jedne transakcije.*

U svibnju 2021. godine Odbor za MSFI-jeve izdao je izmjene i dopune MRS-a 12 koje sužuju opseg iznimke iz MRS-a 12 vezane za inicijalno priznavanje i određuju kako društva iskazuju odgođeni porez na transakcije kao što su najmovi i obveze za demontažu. Sukladno izmjenama i dopunama, iznimka inicijalnog priznavanja ne primjenjuje se na transakcije koje kod inicijalnog priznavanja dovode do jednakih iznosa oporezivih i odbitnih privremenih razlika. Iznimka se primjenjuje samo ako priznavanje imovine i obveza po najmu (ili obveze i imovine za demontažu) dovodi do oporezivih i odbitnih privremenih razlika koje nisu jednake. Uprava je procijenila da navedene izmjene nemaju utjecaja na financijske izvještaje Društva i Grupe. Njihovo usvajanje nije imalo nikakav značajan utjecaj na objave ili na iznose iskazane u ovim financijskim izvještajima.
- *MSFI 17 Ugovori o osiguranju*

Grupa je inicijalno primijenila MSFI 17, uključujući sve posljedične izmjene i dopune ostalih standarda, od 1. siječnja 2023. MSFI 17 je značajno utjecao na promjene u računovodstvu za ugovore o osiguranju i reosiguranju te kao rezultat toga, Grupa je primijenila retroaktivni pristup te prepravila usporedne iznose i prezentirala dodatno izvještaj o financijskom položaju na dan 1. siječnja 2022.

Priznavanje, mjerenje i prezentacije ugovora o osiguranju

MSFI 17 utvrđuje načela za priznavanje, mjerenje, prezentiranje i objavljivanje ugovora o osiguranju, ugovora o reosiguranju i ugovora o ulaganju s obilježjima diskrecijskog sudjelovanja te je uveden model koji mjeri grupe ugovora na temelju procjene Grupe o sadašnjoj vrijednosti budućih novčanih tokova za koje se očekuje da će nastati kako Grupa ispunjava ugovore, ispravku vrijednosti za nefinancijski rizik te marže za ugovorenu uslugu. Prema MSFI-u 17, prihod od osiguranja u svakom izvještajnom razdoblju predstavlja promjene u obvezama za preostalo pokriće koje se odnose na usluge za koje Grupa očekuje da će primiti naknadu te raspodjelu dijela premija koja se odnosi na povrat novčanih tokova od pribave osiguranja. Osim toga, komponente ulaganja više nisu uključene u prihode od osiguranja i rashode od osiguranja.

Financijski prihodi i rashodi iz ugovora o osiguranju i reosiguranju, raščlanjeni su na dio koji se priznaje u računu dobiti i gubitka te dio koji se priznaje kroz ostalu sveobuhvatnu dobit te su prikazani odvojeno od prihoda iz ugovora o osiguranju i rashoda od usluga o osiguranju.

Grupa primjenjuje model raspodjele premije („PAA-premium allocation approach) kako bi pojednostavnila mjerenje ugovora u segmentu neživota, osim za skupine ugovora koji ne ispunjavaju uvjete za model raspodjele premije. Pri mjerenju obveza za preostalo pokriće, model raspodjele premije sličan je prethodnom računovodstvenom tretmanu Grupe. Međutim, prilikom mjerenja obveza za nastale štete, Grupa sada diskontira buduće novčane tokove i uključuje ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik.

Nove računovodstvene politike usvojene od strane Grupe navedene su u bilješci 2.29 Ugovori o osiguranju dok su niže navedene prirodna i ključni učinci promjena koje proizlaze iz usvajanja MSFI-a 17.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.1. Osnove sastavljanja (nastavak)

Tranzicija

Promjene u računovodstvenim politikama koje proizlaze iz usvajanja MSFI-a 17 primijenjene su korištenjem punog retroaktivnog pristupa u mjeri u kojoj je to bilo izvedivo. Grupa je primijenila puni retroaktivni pristup za grupe ugovora mjerene pristupom temeljenim na raspodjeli premije.

Prema punom retroaktivnom pristupu, 1. siječnja 2022. Grupa je:

- identificirala, priznala i mjerila svaku skupinu ugovora o osiguranju i reosiguranju kao da se MSFI 17 uvijek primjenjivao;
- prestala priznavati prethodno priznata stanja koja ne bi postojala da se MSFI 17 uvijek primjenjivao. To uključuje odgođene troškove pribave za ugovore o osiguranju, potraživanja i obveze iz osiguranja itd. Prema MSFI-u 17, oni su uključeni u mjerenje ugovora o osiguranju;
- priznala sve proizašle neto efekte u kapital.,

Gdje retroaktivna primjena za grupu ugovora o osiguranju nije praktična, Grupa je koristila dvije alternativne metode tranzicije - modificirani retroaktivni pristup i pristup fer vrijednosti.

Grupa smatra da je potpuni retroaktivni pristup bio neizvediv u bilo kojoj od sljedećih okolnosti:

- Učinke retroaktivne primjene nije bilo moguće utvrditi jer potrebne informacije nisu prikupljene (ili nisu prikupljene s dovoljnom preciznošću) ili nisu dostupne zbog migracija sustava, zahtjeva za arhiviranje podataka ili drugih razloga. Takve informacije uključuju za određene ugovore: očekivanja o isplativosti ugovora i rizicima da postanu štetni, a koji su potrebni za identificiranje skupine ugovora; informacije o povijesnim novčanim tokovima i diskontnim stopama potrebnim za određivanje procjena novčanih tokova pri početnom priznavanju i naknadnim promjenama na retroaktivnoj osnovi; informacije potrebne za alociranje fiksnih i varijabilnih općih troškova na skupine ugovora, jer prethodne računovodstvene politike Grupe nisu zahtijevale takve informacije.
- Potpuni retroaktivni pristup zahtijeva pretpostavke o tome kakve bi bile namjere menadžmenta Grupe u prethodnim razdobljima ili značajne računovodstvene procjene koje se ne mogu napraviti bez korištenja naknadnih informacija.

Modificirani retroaktivni pristup dozvoljava određena pojednostavljenja i izmjene u odnosu na punu retroaktivnu primjenu. Ovaj pristup omogućuje osigurateljima kojima nedostaju određene informacije da izračunaju početna stanja koja su što bliže stanjima koja bi se dobila primjenjujući punu retroaktivnu primjenu, koristeći informacije koje su dostupne, provjerljive i primjerene za osiguratelja. Grupa primjenjuje ovaj pristup za određenu skupinu ugovora o osiguranju koji se odnosi na osiguranja kredita od nemogućnosti vraćanja te uključuju ugovore izdane s razlikom većom od godinu dana.

Prema pristupu fer vrijednosti, CSM (ili komponenta gubitka) na dan 1. siječnja 2022. odredila se kao razlika između fer vrijednosti skupine ugovora na taj datum i novčanih tokova izvršenja na taj datum. Grupa je mjerila fer vrijednost ugovora u skladu s principima MSFI-a 13, metodom diskontiranih novčanih tokova, kao zbroj sadašnje vrijednosti najbolje procjene neto novčanih tokova za koje se očekuje da će se generirati ugovorima te dodatnih elemenata koji predstavljaju opravdan trošak, odnosno kompenzaciju koju bi potencijalni tržišni sudionici zahtijevali da preuzmu obveze servisiranja ugovora o osiguranju u transakciji po tržišnim uvjetima (marža za povezane rizike i neizvjesnost, trošak kapitala). Novčani tokovi uzeti u obzir u mjerenju fer vrijednosti u skladu su s onima koji su unutar granica ugovora. Za sve ugovore koji se mjere prema pristupu fer vrijednosti, Grupa je koristila razumne i pouzdane informacije dostupne na dan 1. siječnja 2022. kako bi odredilo kako identificirati skupine ugovora. Neke skupine ugovora mjerene prema pristupu fer vrijednosti sadržavaju ugovore izdane u razmaku dužem od jedne godine. Diskontne stope pri početnom priznavanju utvrđene su na 1. siječnja 2022. umjesto na datum početnog priznavanja, neovisno o duljini navedenog vremenskog razmaka. Za sve ugovore mjerene prema pristupu fer vrijednosti, neto iznos financijskih prihoda ili rashoda od ugovora o osiguranju akumuliranih u financijskoj rezervi iz ugovora o osiguranju na dan 1. siječnja 2022. utvrđen je kao nula. Grupa je primijenila pristup fer vrijednosti na ugovore o životnim osiguranjima i za određene skupine ugovora osiguranja koji se odnose na osiguranja korisnika kredita od nemogućnosti vraćanja kredita.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.1. Osnove sastavljanja (nastavak)

Grupa je primijenila prijelazne odredbe iz MSFI-a 17 i nije objavila utjecaj usvajanja MSFI-a 17 na svaku stavku u financijskim izvještajima i zaradu po dionici. Učinci usvajanja MSFI-a 17 na konsolidirane financijske izvještaje na dan 1. siječnja 2022. prikazani su u izvještaju o promjenama kapitala.

S obzirom na uvođenje MSFI-ja 17, Grupa je sukladno zahtjevima MSFI-a 17 koji se odnose na primjenu MSFI-a 9 za godišnja izvještajna razdoblja prije prve primjene MSFI-a 17 napravila ponovnu procjenu klasifikacije financijske imovine.

Ponovna procjena klasifikacije financijske imovine odnosi se samo na financijsku imovinu koja se drži sa svrhom obavljanja aktivnosti vezanih uz ugovore o osiguranju.

- Dužnički vrijednosni papiri (obveznice) koji su bili prethodno klasificirani po amortiziranom trošku ili kao financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit prema MSFI-u 9, reklasificirani su u kategoriju vrednovanja po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka prema MSFI-u 9 zbog poslovnog modela držanja imovine u svrhu prodaje. Naime, obzirom na činjenicu da se stupanjem na snagu MSFI-a 17 zbog smanjenja vrijednosti dijela obveza iz osiguranja značajno povećava pokrivenost obveza iz osiguranja (tzv. statutarnih tehničkih pričuva) imovinom, Grupa je utvrdila potrebu i dodatan prostor za optimizaciju upravljanja ovim dijelom portfelja ulaganja. Budući da su planovi Grupe za navedeni dio dužničkih instrumenata usklađeni s poslovnim modelom držanja imovine u svrhu prodaje, navedena reklasifikacija planira se provesti radi sveukupnog usklađenja sa zahtjevima MSFI-a 17 i optimizacije upravljanja portfeljima.
- Vlasnički vrijednosni papiri (dionice) koji su bili prethodno klasificirani po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka prema MSFI-u 9 te su dio portfelja povezanih s aktivnostima upravljanja imovinom i obvezama, reklasificirani su u kategoriju vrednovanja kroz ostalu sveobuhvatnu dobit prema MSFI-u 9 tj. za njih je izabrana opcija vrednovanja kroz ostalu sveobuhvatnu dobiti. Osnovni razlog za navedenu reklasifikaciju jest činjenica da Grupa planira za većinu ugovora o osiguranju i reosiguranju iskoristiti opciju priznavanja promjene trenutne diskontne stope u odnosu na inicijalnu diskontnu stopu u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (tzv. OCI opcija) sukladno MSFI-u 17. U skladu s time Grupa planira na strani imovine, sukladno MSFI-u 9, klasificirati po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit sve instrumente za koje je to usklađeno s poslovnim modelom Grupe, sve s ciljem smanjivanja računovodstvene neusklađenosti imovine i obveza te volatilnosti računa dobiti i gubitka. Budući da Grupa ne planira navedeni dio vlasničkih instrumenata držati radi trgovanja, navedena planirana reklasifikacija usklađena je s poslovnim modelom Grupe.
- Vlasnički vrijednosni papiri (investicijski fondovi) reklasificirani su iz kategorije financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit prema MSFI-u 9 u kategoriju imovine koja se obvezno vrednuje po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka po MSFI-u 9 jer se odnose na financijsku imovinu čiji novčani tokovi ne sadrže samo glavnice i kamate.

Grupa je odlučila ne prepravljati usporedna razdoblja vezana uz MSFI 9, te su u nastavku prikazani utjecaji reklasifikacije na dan 1.1.2023. za Grupu:

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)**2.1. Osnove sastavljanja (nastavak)**

GRUPA		Prije reklasifika cije	Reklasifi kacija	Utjecaj ponovnog vrednovanja zbog reklasifikacije	Nakon reklasifikacije te ponovnog vrednovanja	Utjecaj na zadržanu dobit	Utjecaj na revaloriza cijsku rezervu
<i>(u tisućama eura)</i>	Bilješka						
IMOVINA							
Dugotrajna imovina							
Dužnički vrijednosni papiri po amortiziranom trošku							
Obveznice	a)	293.158	236	-	293.394	-	-
Depoziti		30.794	-	-	30.794	-	-
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit							
Obveznice	a)	500.344	(9.037)	-	491.307	(892)	892
Dionice	b)	71.552	52.931	-	124.483	-	-
Investicijski fondovi	c)	133	(133)	-	-	(5)	5
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka							
Obveznice	a)	-	8.801	-	8.801	-	-
Dionice	b)	52.931	(52.931)	-	-	-	-
Investicijski fondovi	c)	82.717	133	-	82.850	-	-
Valutni forward ugovori		769	-	-	769	-	-

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)*2.1. Osnove sastavljanja (nastavak)*

GRUPA <i>(u tisućama eura)</i>	Prije reklasifika cije	Reklasifi kacija	Utjecaj ponovnog vrednovanja zbog reklasifikacije	Nakon reklasifikacije te ponovnog vrednovanja	Utjecaj na zadržanu dobit	Utjecaj na revaloriza cijsku rezervu
	Bilješka					
Kratkotrajna imovina						
Dužnički vrijednosni papiri po amortiziranom trošku						
Obveznice	a)	10.460	(5.842)	6	4.624	6
Depoziti		33.699	-	-	33.699	-
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit						
Obveznice	a)	70.968	(57.899)	-	13.069	(717)
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka						
Obveznice		-	63.741	(100)	63.641	(100)
Dionice		420	-	-	420	-
Investicijski fondovi		32.800	-	-	32.800	-
Valutni forward ugovori		1.037	-	-	1.037	-
Ukupno imovina		1.181.782	-	(95)	1.181.682	(1.708)
KAPITAL I REZERVE						
Rezerve fer vrijednosti		68.768	-	1.613	70.444	
Zadržana dobit		1.166.796	-	(1.708)	1.165.025	
Ukupno kapital		1.235.564	-	(95)	1.235.469	

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.1. Osnove sastavljanja (nastavak)

S obzirom na različite datume usvajanja MSFI-a 9 Financijski instrumenti te novog standarda vezanog uz ugovore o osiguranju, MSFI-a 17 Ugovori o osiguranju, Grupa je od 1. siječnja 2018. primjenjivala pristup preklapanja budući da osigurateljne obveze Grupe čine 80 % do 90 % ukupnih obveza te osim toga, Grupa obavlja značajne djelatnosti koje nisu povezane s djelatnošću osiguranja.

Pristup preklapanja primjenjivao se na vlasničke instrumente osiguravajućeg društva koje je dio Grupe, a koji zadovoljavaju sljedeće uvjete:

- Imovina koja se vrednuje kao financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka uz primjenu MSFI-a 9, a koja ne bi u cijelosti bila mjerena po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka uz primjenu MRS-a 39,
- Sva imovina, osim one koja se drži sa svrhom djelatnosti koje nisu vezane uz ugovore u djelokrugu MSFI-a 4.

S obzirom da je Grupa investicijske fondove koji su prethodno bili klasificirani kao financijsku imovinu po fer vrijednost kroz račun dobiti i gubitka-pristup preklapanja, klasificirala od 1.1.2023. kao financijsku imovinu po fer vrijednost kroz račun dobiti i gubitka, iznos revalorizacijske rezerve pod pristupom preklapanja u neto iznosu od 5.419 tisuća eura, reklasificiran je u zadržanu dobit.

Dionice koje su prethodno bile klasificirane kao financijska imovinu po fer vrijednost kroz račun dobiti i gubitka-pristup preklapanja, Grupa je klasificirala od 1.1.2023. kao financijsku imovinu po fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit te je iznos revalorizacijske rezerve pod pristupom preklapanja u neto iznosu od 6.386 tisuća eura, reklasificiran u revalorizacijsku rezervu (bez pristupa preklapanja).

b) Novi računovodstveni standardi i tumačenja:

i) Objavljeno je nekoliko novih standarda i tumačenja koji su obvezni za godišnja razdoblja koja počinju na dan ili nakon 1. siječnja 2024. godine ili kasnije, koja su usvojena u EU i koje Grupa i Društvo nisu ranije usvojili.

- *Dodaci MSFI-ju 16 Najmovi: Obveza po osnovi najma u transakciji prodaje s povratnim najmom (objavljeni 22. rujna 2022. godine i na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na dan ili nakon 1. siječnja 2024. godine).* Dodaci se odnose na transakcije prodaje s povratnim najmom koje ispunjavaju zahtjeve MSFI-ja 15 prema kojima se mogu iskazati kao prodaja. Dodacima se od prodavatelja-najmoprimca zahtijeva naknadno mjerenje obveza proizašlih iz transakcije i to na način da ne priznaje nikakav dobitak ili gubitak povezan s pravom korištenja koje je zadržao. Time se odgađa takav dobitak čak i u slučaju obveze varijabilnih plaćanja koja ne ovise o indeksu ili stopi.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.1. Osnove sastavljanja (nastavak)

- *Klasifikacija obveza u kratkoročne ili dugoročne – Dodaci MRS-u 1 (izvorno objavljeni 23. siječnja 2020. godine i naknadno izmijenjeni 15. srpnja 2020. i 31. listopada 2022. godine, na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na dan ili nakon 1. siječnja 2024. godine).*

Ovi dodaci pojašnjavaju klasificiranje obveza u kratkoročne ili dugoročne, ovisno o pravima koja postoje na kraju izvještajnog razdoblja. Obveze su dugoročne ako na kraju izvještajnog razdoblja subjekt ima materijalno pravo odgoditi podmirenje za najmanje dvanaest mjeseci. Smjernice više ne zahtijevaju da takvo pravo bude bezuvjetno. Dodatkom iz listopada 2022. godine utvrđeno je da uvjeti zajma kojih se treba pridržavati nakon datuma izvještavanja ne utječu na klasifikaciju duga kao kratkoročnog ili dugoročnog na datum izvještavanja. Očekivanja uprave hoće li naknadno iskoristiti pravo na odgodu podmirenja ne utječu na klasifikaciju obveza. Obveza se klasificira kao kratkoročna u slučaju povrede uvjeta na dan ili prije datuma izvještavanja, čak i ako se zajmodavac odrekne navedenog uvjeta nakon kraja izvještajnog razdoblja. Suprotno tome, kredit se klasificira kao dugoročan u slučaju povrede odredbi ugovora o kreditu tek nakon datuma izvještavanja. Nadalje, dodaci uključuju pojašnjenje klasifikacijskih zahtjeva duga koji društvo može podmiriti njegovim pretvaranjem u kapital. 'Podmirenje' se definira kao zatvaranje obveze novčanim sredstvima, ostalim resursima koji predstavljaju ekonomske koristi ili vlastitim vlasničkim instrumentima subjekta. Predviđen je izuzetak za konvertibilne instrumente koji se mogu pretvoriti u kapital, ali samo za one instrumente kod kojih je opcija konverzije klasificirana kao vlasnički instrument ako se radi o zasebnoj komponenti složenog financijskog instrumenta.
- *Dodaci MRS-u 7 Izvještaj o novčanom tokovima i MSFI-ju 7 Financijski instrumenti: Objave: Financijski aranžmani dobavljača (objavljeni 25. svibnja 2023. godine).*

Kako bi odgovorio na dvojbe korisnika financijskih izvještaja u pogledu neadekvatnog ili obmanjujućeg objavljivanja financijskih aranžmana, IASB je u svibnju 2023. godine izdao dodatke MRS-u 7 i MSFI-ju 7 kojima se zahtijeva objavljivanje subjektivih financijskih aranžmana s dobavljačima. Ovi dodaci zahtijevaju objavljivanje subjektivih financijskih aranžmana s dobavljačima koji bi korisnicima financijskih izvještaja omogućili procjenu učinaka tih aranžmana na obveze i novčane tokove subjekta te na izloženost subjekta riziku likvidnosti. Svrha dodatnih zahtjeva za objavljivanjem je povećati transparentnost financijskih aranžmana s dobavljačima. Dodaci ne utječu na načela priznavanja ili mjerenja, već samo na zahtjeve za objavljivanjem. Novi zahtjevi za objavljivanjem bit će na snazi za godišnja izvještajna razdoblja koja počinju na dan ili nakon 1. siječnja 2024. godine.
- *Dodaci MRS-u 21 Nedostatak zamjenjivosti (objavljeni 15. kolovoza 2023. godine).*

U kolovozu 2023. godine IASB je izdao dodatke MRS-u 21 kako bi pomogao subjektima u procjeni zamjenjivosti dviju valuta i određivanju spot tečaja kada zamjenjivosti nema. Dodaci utječu na subjekt kada obavlja transakcije i posluje u stranoj valuti koja nije zamjenjiva za drugu valutu na datum mjerenja za određenu svrhu. Dodaci MRS-u 21 ne utvrđuju detaljne zahtjeve o tome kako procijeniti spot tečaj. Umjesto toga, postavljaju okvir prema kojem subjekt može odrediti spot tečaj na datum mjerenja. Kod primjene novih zahtjeva nije dopušteno prepravljati usporedne podatke. Potrebno je preračunati relevantne iznose po procijenjenim spot tečajevima na dan prve primjene, uz usklađenje zadržane dobiti ili rezerve za kumulativne tečajne razlike.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.1. Osnove sastavljanja (nastavak)

ii) Objavljeno je nekoliko novih standarda i tumačenja koji su obvezni za godišnja razdoblja koja počinju na dan ili nakon 1. siječnja 2024. godine ili kasnije, a koja još nisu usvojena u EU:

- *MSFI 14, Odgođeno priznavanje prihoda i rashoda u sustavu propisanih cijena (objavljen 30. siječnja 2014. godine i na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na dan ili nakon 1. siječnja 2016. godine).*
MSFI 14 dopušta subjektima koji prvi put primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja da i nakon usvajanja MSFI-jeva i dalje priznaju iznose koji se odnose na regulaciju stopa u skladu sa zahtjevima prethodno primjenjivanih Općeprihvaćenih računovodstvenih načela. Međutim, kako bi se poboljšala usporedivost sa subjektima koji već primjenjuju MSFI-jeve, a ne priznaju takve iznose, standard zahtijeva da se učinak regulacije stopa iskaže odvojeno od ostalih stavki. Subjekt koji već prezentira financijske izvještaje u skladu s MSFI-jevima ne ispunjava uvjete za primjenu standarda.
- *Prodaja ili unos imovine između investitora i njegovog pridruženog društva ili zajedničkog pothvata – Dodaci MSFI-ju 10 i MRS-u 28 (objavljeni 11. rujna 2014. godine i na snazi za godišnja razdoblja koja počinju na dan ili nakon dana koji će utvrditi IASB).*
Ovim se dodacima rješava nedosljednost između zahtjeva iz MSFI-ja 10 i zahtjeva iz MRS-a 28 koji se odnose na prodaju ili unos imovine između investitora i njegovog pridruženog društva ili zajedničkog pothvata. Iz dodataka proizlazi da se puni iznos dobitka ili gubitka priznaje kada transakcija uključuje poslovanje. Djelomični iznos dobitka ili gubitka priznaje se kada transakcija uključuje imovinu koja ne predstavlja poslovanje, čak i ako se radi o imovini ovisnog društva.

Osim ako gore nije drugačije navedeno, ne očekuje se da će novi standardi i tumačenja značajno utjecati na financijske izvještaje Društva i konsolidirane financijske izvještaje Grupe.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.2. Konsolidacija

a) Ovisna društva

Ovisna društva su sva društva (uključujući strukturirana društva) koja su pod kontrolom Grupe. Grupa ima kontrolu nad društvom kada je izložena, ili kada ima prava na različite povrate koji proizlaze iz povezanosti s društvom te kada svojom kontrolom nad društvom ima mogućnost utjecati na te povrate. Ovisna društva su u potpunosti konsolidirana od datuma na koji je kontrola stvarno prenesena na Grupu, te isključena iz konsolidacije od dana kad ta kontrola prestane.

Grupa koristi metodu kupnje za računovodstveni tretman poslovnih spajanja (bilješka 2.11).

Sve transakcije unutar Grupe, stanja i nerealizirani dobiti od transakcija unutar društava Grupe se eliminiraju. Isto tako eliminiraju se i nerealizirani gubici. Prema potrebi, računovodstvene politike ovisnih društava izmijenjene su kako bi se uskladile s politikama koje primjenjuje Grupa.

Ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranom izvještaju iskazuju se po trošku, umanjeno za ispravak vrijednosti. Trošak se usklađuje kroz Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti kako bi odražavao promjene naknade koje proizlaze iz promjena potencijalne naknade.

b) Ulaganja u pridružena društva i zajednički pothvati

Pridruženim društvima smatraju se društva u kojima Grupa ima između 20 % i 50 % glasačkih prava, odnosno u kojima ima značajan utjecaj, ali nema kontrolu. U financijskim izvještajima Grupe navedena ulaganja iskazana su primjenom metode udjela, te su početno priznata po trošku. Ulaganja Grupe u pridružena društva uključuju goodwill utvrđen kod stjecanja (umanjen za akumulirane gubitke od umanjenja).

Udio Grupe u dobitima ili gubicima pridruženih društava nakon stjecanja priznaje se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti, a udio promjena u pričuvama nakon stjecanja priznaje se u pričuvama.

U nekonsolidiranim financijskim izvještajima Društva, ulaganja u pridružena društva iskazuju se po trošku umanjenom za umanjenja vrijednosti. Ulaganja u pridružena društva uključuju goodwill identificiran na datum stjecanja, umanjen za akumulirani gubitak od umanjenja vrijednosti.

Grupa primjenjuje MSFI 11 na sve zajedničke poslove. Prema MSFI-ju 11 ulaganja u zajedničke poslove klasificirana su kao zajednička poslovanja ili zajednički pothvati, ovisno o ugovornim pravima i obvezama svakog ulagača. Grupa je ocijenila prirodu svojih zajedničkih poslova i definirala ih je kao zajedničke pothvate. Zajednički pothvati iskazuju se po metodi udjela.

c) Transakcije i nekontrolirajući interes

Grupa transakcije s manjinskim dioničarima tretira kao transakcije s većinskim vlasnicima Grupe. Kod otkupa dionica od manjinskih dioničara razlika između plaćenih iznosa i pripadajućeg stečenog udjela knjigovodstvene vrijednosti neto imovine ovisnih društava iskazuju se u kapitalu. Dobici ili gubici od prodaje nekontrolirajućeg interesa isto tako iskazuju se u kapitalu.

Kad Grupa izgubi kontrolu ili značajan utjecaj, svi zadržani udjeli u društvu ponovno se procjenjuju na svoju fer vrijednost, uz priznavanje promjene knjigovodstvene vrijednosti u konsolidiranom izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti. Nadalje, svi iznosi prethodno priznati u ostalom sveobuhvatnom prihodu vezani za to društvo računovodstveno se tretiraju kao da je Grupa izravno prodala povezanu imovinu ili obveze. To može značiti da se iznosi prethodno priznati u ostalom sveobuhvatnom prihodu reklasificiraju u konsolidiranom izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.3. Pripajanje društava pod zajedničkom kontrolom

Metoda knjigovodstvene vrijednosti prednika se upotrebljava za provođenje pripajanja kod društava pod zajedničkom kontrolom. Sadašnja vrijednost imovine i obveza Društava prednika se prenose u Društvo sljednika od datuma pripajanja. Na datum pripajanja, transakcije i stanja između društava, kao i dobiti i gubici u međusobnim transakcijama se poništavaju, a sadašnja vrijednost neto spojene imovine se priznaje u kapitalu.

2.4. Izvještavanje o segmentima

Operativni segmenti su dijelovi subjekta o kojima se izvještava na način koji je konzistentan s internim izvještavanjem koje se prezentira glavnom donositelju poslovnih odluka. Glavni donositelj poslovnih odluka koji je odgovoran za donošenje odluka o resursima koje treba rasporediti na segment i ocijeniti njegovo poslovanje identificiran je kao Uprava Adris grupe koja donosi strateške odluke.

2.5. Strane valute

a) Funkcionalna i izvještajna valuta

Stavke uključene u financijske izvještaje svake pojedine članice Grupe iskazane su u valuti primarnog gospodarskog okruženja u kojem članica Grupe posluje (funkcionalna valuta).

Financijski izvještaji Društva i Grupe prikazani su u eurima, što predstavlja funkcionalnu valutu Društva i izvještajnu valutu Grupe.

Od 1. siječnja 2023. godine, Republika Hrvatska je ušla u Eurozonu i hrvatska kuna (HRK) zamijenjena je novom valutom, eurom (EUR). Kao rezultat toga, Društvo i Grupa su promijenili svoju prezentacijsku i funkcionalnu valutu za financijske izvještaje za 2023. godinu s tim datumom na EUR. Usporedni financijski podaci prevedeni su koristeći službeni tečaj konverzije od 7,53450 HRK za 1 EUR.

b) Transakcije i stanja u stranoj valuti

Transakcije u stranim sredstvima plaćanja prevode se u funkcionalnu valutu tako da se iznosi u stranim sredstvima plaćanja preračunavaju po tečaju na dan transakcije. Dobici ili gubici od tečajnih razlika, koji nastaju prilikom podmirenja tih transakcija i preračuna monetarne imovine i obveza izraženih u stranim valutama, priznaju se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti.

Tečajne razlike nastale na nemonetarnoj imovini u stranoj valuti kao što su glavničke vrijednosnice iskazane po fer vrijednosti u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti iskazane su u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti kao dio njihovih dobitaka ili gubitaka od preračuna na fer vrijednost.

c) Članice Grupe

Rezultati poslovanja i financijsko stanje svih članica Grupe čija se funkcionalna valuta razlikuje od izvještajne valute preračunavaju se u izvještajnu valutu kako slijedi:

- i/ imovina i obveze za svaku bilancu preračunavaju se prema zaključnom tečaju na datum te bilance;
- ii/ prihodi i rashodi za svaki izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti preračunavaju se prema prosječnim tečajevima; i
- iii/ sve nastale tečajne razlike priznaju se u sveobuhvatnoj dobiti.

U konsolidaciji, tečajne razlike nastale preračunom neto ulaganja u inozemna ovisna društva evidentiraju se unutar dioničkog kapitala. Prilikom prodaje inozemnog ovisnog društva, sve tečajne razlike priznaju se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti kao dio dobitka ili gubitka od prodaje.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.6. *Nekretnine, postrojenja i oprema*

Nekretnine, postrojenja i oprema iskazani su u bilanci po povijesnom trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju. Povijesni trošak uključuje trošak koji je izravno povezan sa stjecanjem imovine. Postrojenja i oprema uključuju i transportna sredstva, sitan inventar i ostalu imovinu.

Naknadni izdaci uključuju se u knjigovodstvenu vrijednost imovine ili se, po potrebi, priznaju kao zasebna imovina jedino ako će Društvo i Grupa imati buduće ekonomske koristi od spomenute imovine, te ako se trošak imovine može pouzdano mjeriti. Troškovi zamjene značajnih dijelova nekretnina, postrojenja i opreme se kapitaliziraju dok se zamijenjeni dijelovi stavljaju izvan upotrebe i rashoduju. Svi ostali troškovi investicijskog i tekućeg održavanja terete izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti u financijskom razdoblju u kojem su nastali.

Zemljište i imovina u pripremi se ne amortiziraju. Amortizacija ostalih nekretnina, postrojenja i opreme obračunava se primjenom pravocrtne metode u svrhu alokacije troška te imovine na njenu rezidualnu vrijednost tijekom njenog procijenjenog korisnog vijeka trajanja kako slijedi:

Korisni vijek trajanja u godinama

Zgrade	9-100
Postrojenja i oprema	1-30

Sitni inventar u segmentu turizam, klasificiran u postrojenje i opremu, čiji se vijek uporabe procjenjuje od 2 do 5 godina, obuhvaća: porculan, staklo, metal, kuhinjska pomagala, tekstil, plahte te ostali sitni inventar.

Rezidualna vrijednost imovine predstavlja procijenjeni iznos koji bi Društvo i Grupa trenutno dobili od prodaje imovine umanjene za procijenjeni trošak prodaje u slučaju da je imovina dosegla starost i stanje koje se očekuje na kraju vijeka trajanja imovine. Rezidualna vrijednost imovine je nula ako Društvo i Grupa očekuju da će ju koristiti do kraja njenog vijeka trajanja. Rezidualna vrijednost imovine i korisni vijek uporabe pregledavaju se na svaki datum bilance i po potrebi usklađuju.

U slučaju da je knjigovodstveni iznos imovine veći od procijenjenog nadoknadivog iznosa, razlika se otpisuje do nadoknadivog iznosa (bilješka 2.12).

Dobici i gubici nastali prodajom određuju se usporedbom prihoda i knjigovodstvene vrijednosti sredstva i uključuju se u ostale dobitke/gubitke u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti.

a) Promjena vijeka trajanja građevinskih objekata – promjena računovodstvene procjene

Građevinski objekti su temeljem tehničkih specifikacija podijeljeni u kategorije koje sukladno prirodi i uobičajenoj povijesnoj praksi korištenja navedene kategorije sredstva iskustveno ukazuju na sličan vijek trajanja.

Promjena vijeka trajanja materijalne imovine predstavlja promjenu značajne računovodstvene procjene.

Učinak promjene računovodstvene procjene vijeka trajanja materijalne imovine priznaje se uključivanjem u dobit ili gubitak u razdoblju promjene i budućim razdobljima.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.7. Nematerijalna imovina

a) Licence za softver

Licence za softver kapitaliziraju se na temelju troškova stjecanja i troškova koji nastaju dovođenjem softvera u radno stanje. Ovi troškovi amortiziraju se pravocrtnom metodom tijekom njihovog korisnog vijeka uporabe u razdoblju od 4 godine.

b) Zaštitni znakovi i licence

Zaštitni znakovi i licence iskazani su po povijesnom trošku. Zaštitni znakovi i licence imaju ograničen vijek uporabe i iskazuju se po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju. Amortizacija se obračunava pravocrtnom metodom kako bi se alocirao trošak zaštitnih znakova i licenci tijekom njihovog procijenjenog vijeka uporabe od 5 godina.

c) Brandovi

Brandovi stečeni poslovnim spajanjima iskazuju se po inicijalno utvrđenoj fer vrijednosti (na dan stjecanja) umanjeni za akumuliranu amortizaciju. Amortizacija se obračunava pravocrtnom metodom kako bi se alocirao trošak branda u toku njegovog procijenjenog vijeka uporabe (15 godina).

d) Goodwill

Goodwill predstavlja razliku između fer vrijednosti troška stjecanja i fer vrijednosti udjela Grupe u prepoznatljivoj imovini, obvezama i nepredviđenim obvezama stečenog ovisnog društva na dan stjecanja. Goodwill nastao stjecanjem ovisnog društva iskazuje se u okviru nematerijalne imovine. Zasebno iskazan goodwill godišnje se provjerava zbog umanjenja vrijednosti ili kad god postoje pretpostavke za umanjenje te se iskazuje po trošku stjecanja umanjenom za akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Gubici od umanjenja vrijednosti goodwilla se ne ukidaju.

Goodwill se alocira na jedinice stvaranja novca za potrebe testiranja umanjenja vrijednosti. Alokacija se provodi na one jedinice stvaranja novca za koje se očekuje da će imati koristi od poslovnog spajanja u kojem je nastao goodwill (bilješka 2.11).

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.8. Ulaganja u nekretnine

Ulaganja u nekretnine odnose se uglavnom na poslovne zgrade i zemljišta te skladišta koja se drže u svrhu dugoročnog stjecanja prihoda od najma ili zbog porasta njihove vrijednosti te se Društvo i Grupa njima ne koriste. Ulaganja u nekretnine tretiraju se kao dugotrajna ulaganja, osim ako nisu namijenjena prodaji u sljedećoj godini i kupac je identificiran, u kojem se slučaju svrstavaju u skladu sa MSFI 5: Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja.

Ulaganja u nekretnine iskazuju se po povijesnom trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju. Amortizacija zgrada obračunava se primjenom pravocrtne metode u svrhu alokacije troška tijekom njihovog procijenjenog korisnog vijeka uporabe od 40 do 100 godina. Zemljišta se ne amortiziraju.

Naknadni izdaci kapitaliziraju se samo kada je vjerojatno da će Društvo i Grupa od toga imati buduće ekonomske koristi i kada se trošak može pouzdano mjeriti. Svi ostali troškovi popravaka i održavanja terete izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti kada nastanu. Ukoliko Društvo i Grupa počnu koristiti imovinu namijenjenu prodaji, ona se reklasificira u nekretnine, postrojenja i opremu te njena knjigovodstvena vrijednost na dan reklasifikacije postaje iznos pretpostavljenog troška koji će se naknadno amortizirati.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.9. Najmovi

Grupa i Društvo su na datum početka najma dužni priznati imovinu s pravom uporabe te obveze po najmu. Na datum početka najma imovina s pravom uporabe mjeri se po trošku, koji obuhvaća sljedeće:

- iznos početnog mjerenja obveze po najmu,
- sva plaćanja najma izvršena na datum početka najma ili prije tog datuma, umanjena za primljene poticaje za najam,
- sve početne izravne troškove koji nastaju za Grupu i Društvo,
- procjenu troškova koje će najmoprimac snositi pri rastavljanju i uklanjanju odnosne imovine, obnovi mjesta na kojem se imovina nalazi ili vraćanju odnosne imovine u stanje koje se zahtijeva na temelju uvjeta najma, osim ako ti troškovi nastaju pri proizvodnji zaliha. Grupi i Društvu obveza za te troškove nastaje na datum početka najma ili kao posljedica uporabe odnosne imovine tijekom određenog razdoblja.

Nakon datuma počeka najma Grupa i Društvo mjere imovinu s pravom uporabe primjenom modela troška. Pri primjeni modela troška Grupa i Društvo mjere imovinu s pravom uporabe po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i sve akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti te usklađenom za ponovno mjerenje obveze po najmu.

Imovina s pravom upotrebe amortizira se linearnom metodom od datuma početka najma do kraja ugovora o najmu (od 4 do 20 godina). Ugovori o najmu sklapaju se na određeno i neodređeno razdoblje. Za najam koji je sklopljen na određeno vrijeme, Grupa i Društvo su procijenili rok najma s obzirom na mogućnost obnavljanja ili raskida, povijesnog trajanja najma ili značajnog troška zamjene imovine u najmu. Isto je vrijedilo i za najmove s fiksnim vremenom najma, te se rok najma provjeravao pojedinačno .

Grupa većinom iznajmljuje pomorsko dobro, građevinske objekte, poslovne prostore, vozila i IT opremu.

Na datum početka najma obveza po najmu mjeri se po sadašnjoj vrijednosti plaćanja najma koja nisu plaćena do tog datuma. Plaćanja najma diskontiraju se primjenom kamatne stope koja proizlazi iz najma, ako je tu stopu moguće izravno utvrditi. Ako se ta stopa ne može izravno utvrditi (većinom u slučaju najma poslovnih prostora), Grupa i Društvo primjenjuju graničnu kamatnu stopu zaduživanja. Grupa i Društvo određuju svoju graničnu kamatnu stopu temeljem javno dostupnih podataka uzimajući u obzir različite faktore poput trajanja najma, vrijednosti imovine koja je predmet najma, ekonomskog okruženja te specifičnosti vezanih za kreditni položaj društva koje je najmoprimac.

Na datum početka najma plaćanja najma uključena u mjerenje obveze po najmu uključuju sljedeća plaćanja za pravo uporabe odnosne imovine tijekom razdoblja najma koja nisu plaćena do datuma početka najma:

- fiksna plaćanja umanjena za primljene poticaje za najam,
- varijabilna plaćanja najma koja ovise o indeksu ili stopi, početno mjerena primjenom indeksa ili stope koji vrijede na datum početka najma,
- iznosi za koje se očekuje da će ih najmoprimac plaćati na temelju jamstava za ostatak vrijednosti,
- cijena izvršenja mogućnosti kupnje, ako je izvjesno da će Grupa i Društvo iskoristiti tu mogućnost,
- plaćanja kazni za raskid najma, ako razdoblje najma odražava da će Grupa i Društvo iskoristiti mogućnost raskida najma.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.9. Najmovi (nastavak)

Nakon datuma početka najma Grupa i Društvo mjere obvezu po najmu kako slijedi:

- povećanjem knjigovodstvene vrijednosti kako bi odražavala kamate na obveze po najmu,
- smanjenjem knjigovodstvene vrijednosti kako bi odražavala izvršena plaćanja najma,
- ponovnim mjerenjem knjigovodstvene vrijednosti kako bi odražavala ponovnu ocjenu ili izmjene najma ili kako bi odražavala revidirana plaćanja najma koja su u biti fiksna.

Kamata na obvezu po najmu u svakom razdoblju tijekom trajanja najma jednaka je iznosu iz kojeg proizlazi stalna periodična kamatna stopa na preostali saldo obveze po najmu. Ta periodična kamatna stopa jednaka je diskontnoj stopi ili, ako je primjenjivo, revidiranoj diskontnoj stopi.

Grupa i Društvo, u ulozi najmoprimca, sukladno MSFI 16, odlučili su ne primjenjivati zahtjeve standarda na:

- kratkoročne najmove (s trajanjem do 12 mjeseci),
- najmove s odnosnom imovinom niske vrijednosti (niže od 4.645 eura).

U tom slučaju, Grupa i Društvo priznaju plaćanja najma povezana s tim najmovima kao trošak na linearnoj osnovi tijekom razdoblja najma. Navedeni najmovi se u najvećoj mjeri odnose na vozila i opremu.

U izvještaju o financijskom položaju, imovina s pravom uporabe prikazana je unutar linije Nekretnine, postrojenja i oprema dok je obveza za najam prikazana unutar linije Obveze prema dobavljačima i ostale obveze.

Prihodi od operativnog najma u kojima su Grupa i Društvo najmodavac priznati su u Izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti prema linearnoj metodi tijekom razdoblja najma. Grupa nije imala potrebe za bilo kakvim prilagođavanjem za imovinu u kojoj je najmodavac, kao rezultat usvajanja MSFI-ja 16.

2.10. Biološka imovina – matično jato i ribe u uzgajalištu

Biološka imovina koju čine matična jata riba iskazuju se po fer vrijednosti umanjenoj za troškove koji nastaju do točke prodaje. Prihodi ili rashodi nastali s osnove priznavanja biološke imovine mjerene po fer vrijednosti umanjenoj za procijenjene troškove do točke prodaje, kao i prihodi i rashodi nastali kao posljedica promjene fer vrijednosti ove imovine, priznaju se u računu dobiti i gubitka u razdoblju kad su nastali.

Grupa uzgaja nekoliko vrsta ribe (brancin, orada, gof, hama te zubatac) uglavnom za potrebe talijanskog tržišta, koje ima svoje specifične tehnološke i komercijalne uvjete. S obzirom da se na datum izvještavanja u kavezima nalaze ribe koje su u različitim fazama rasta do svoje konzumne veličine te za njih ne postoji aktivno tržište, Uprava je zaključila da pod takvim uvjetima nije moguće pouzdano izmjeriti fer vrijednost ribe te da u nedostatku tržišnih informacija nije ni moguće vrijednost ribe iskazivati po fer vrijednostima umanjenim za troškove prodaje do točke prodaje. Sukladno navedenom, na datum izvještavanja Grupa svoju nedovršenu proizvodnju iskazanu u sklopu kratkotrajne biološke imovine mjeri po trošku kako je opisano u nastavku. Trošak uzgoja riba obuhvaća troškove hrane ribe, trošak izravnog rada, ostale izravne troškove i pripadajući dio općih troškova koji se alociraju na navedenu biološku imovinu sukladno odgovarajućim ključevima alokacije.

Proizvodni ciklus od nasada riblje mlađi do prosječne težine konzumne ribe traje od 2 do 3 godine. Ukupan broj ribe u uzgajalištu na kraju razdoblja utvrđuje se na temelju nasadenih količina riblje mlađi umanjenih za procijenjeni mortalitet i umanjenih za izlovljene količine. Na osnovu ustanovljene količine ribe u komadima u uzgajalištu, procjenjuje se ukupna biomasa (količina u kg) na način da se procijeni prosječna masa po jedinici ribe i na osnovu ukupnog broja komada izračuna ukupna količina ribe u kg.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.11. Poslovna spajanja

Metoda kupnje odnosno metoda stjecanja upotrebljava se za iskazivanje svih poslovnih spajanja. Naknada prenesena prilikom stjecanja ovisnog društva sastoji se od:

- fer vrijednosti prenesene imovine
- obveza nastalih prema bivšim vlasnicima stečenog društva
- vlasničkih udjela koje je izdala grupa
- fer vrijednosti svake stavke imovine ili obveza koja je rezultat ugovora o potencijalnoj naknadi i
- fer vrijednosti postojećih vlasničkih udjela u ovisnom društvu.

Stečena prepoznatljiva imovina, obveze i nepredviđene obveze u poslovnom spajanju, pri čemu postoji mali broj iznimaka, početno se mjere po fer vrijednosti na datum stjecanja. Grupa priznaje nekontrolirajuće interese u stečenom društvu po proporcionalnom udjelu nekontrolirajućeg interesa u prepoznatljivoj neto imovini stečenog društva primjenom metode stjecanja u etapama.

Troškovi povezani sa stjecanjem iskazuju se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti kako nastanu.

Višak prenesene naknade, iznosa bilo kojeg nekontrolirajućeg interesa u stečenom društvu i fer vrijednosti na datum stjecanja bilo kojeg prijašnjeg vlasničkog udjela u stečenom društvu iznad fer vrijednosti prepoznatljive neto imovine stečenog društva iskazuje se kao goodwill. Ako su ti iznosi manji od fer vrijednosti prepoznatljive neto imovine stečenog ovisnog društva, razlika se iskazuje izravno u računu dobiti i gubitka kao kupnja po cijeni nižoj od prodajne.

U slučaju odgođenog podmirivanja bilo kojeg dijela novčane naknade iznosi plativi u budućnosti diskontiraju se na njihovu sadašnju vrijednost na datum razmjene. Korištena diskontna stopa jest stupnjevita kamatna stopa, tj. stopa po kojoj se mogu dobiti slične posudbe od neovisne financijske institucije pod usporedivim uvjetima.

Potencijalna naknada klasificira se kao financijska obveza ili kapital. Iznosi klasificirani kao financijska obveza naknadno se mjere po fer vrijednosti, a sve se promjene u fer vrijednosti iskazuju u računu dobiti i gubitka.

Ako je poslovno spajanje ostvareno u etapama, knjigovodstvena vrijednost postojećih vlasničkih udjela stjecatelja u stečenom društvu na datum stjecanja ponovno se mjeri po fer vrijednosti na datum stjecanja. Svi dobiti i gubici koji proizlaze iz takvog ponovnog mjerenja iskazuju se u računu dobiti i gubitka.

Ako se početno računovodstveno iskazivanje poslovnog spajanja može odrediti samo privremeno do kraja prvog izvještajnog razdoblja, poslovno spajanje se obračunava korištenjem privremenih iznosa. Usklađivanja privremenih iznosa i priznavanje novo identificirane imovine i obveza moraju se izvršiti unutar 'razdoblja mjerenja' gdje odražavaju nove informacije dobivene o činjenicama i okolnostima koje su postojale na datum stjecanja. Razdoblje mjerenja ne može premašiti jednu godinu od datuma stjecanja i nisu dopuštena nikakva prilagođavanja nakon jedne godine osim ispravljanja pogreške u skladu s MRS-om 8.

2.12. Umanjenje vrijednosti nefinancijske imovine

Godišnje se ispituje umanjenje vrijednosti za imovinu koja ima neograničen korisni vijek uporabe i koja se ne amortizira (npr. goodwill). Imovina koja se amortizira provjerava se radi mogućeg postojanja umanjenja vrijednosti kad događaji ili promijenjene okolnosti ukazuju na to da knjigovodstvena vrijednost možda nije nadoknativa. Gubitak od umanjenja vrijednosti priznaje se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti imovine i njenog nadoknadivog iznosa. Nadoknadivi iznos je fer vrijednost imovine umanjena za troškove prodaje ili vrijednost imovine u uporabi, ovisno o tome koji je viši. Za potrebe procjene umanjenja vrijednosti, imovina se grupira na najnižu razinu kako bi se pojedinačno utvrdio novčani tok (jedinice stvaranja novca). Nefinancijska imovina, osim goodwilla, za koju je iskazan gubitak od umanjenja vrijednosti, provjerava se na svaki datum izvještavanja radi mogućeg ukidanja umanjenja vrijednosti. Ukidanje umanjenja vrijednosti ne smije premašiti knjigovodstvenu vrijednost koja bi bila, bez amortizacije, da nije priznato umanjenje vrijednosti u prethodnim godinama.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.13. *Financijski instrumenti – dužnički instrumenti*

i/ Klasifikacija i priznavanje

Društvo i Grupa klasificiraju financijsku imovinu u sljedeće kategorije s obzirom na metodu vrednovanja: vrednovanje prema metodi amortiziranog troška, vrednovanje po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka i vrednovanje po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

Klasifikacija financijske imovine ovisi o poslovnom modelu koji su Društvo i Grupa odabrali za upravljanje financijskom imovinom i ugovorenim novčanim tokovima. Klasifikacija dužničkih instrumenata će se promijeniti, ako i isključivo ako se promijenio poslovni model za upravljanje istima.

ii/ Priznavanje i prestanak priznavanja

Financijska imovina se priznaje u izvještaju o financijskom položaju ako Društvo i Grupa postanu stranka ugovornih odredbi instrumenta. Financijska imovina prestaje u trenutku kada su istekla prava na primitak novčanih tokova od financijske imovine ili su ista prenesena, zajedno sa svim ostalim pravima i odgovornostima.

iii/ Vrednovanje prilikom inicijalnog priznavanja

Prilikom inicijalnog priznavanja, Društvo i Grupa mjere financijsku imovinu po fer vrijednosti uvećano za, u slučaju kada financijska imovina nije klasificirana kao financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka, transakcijske troškove koji se direktno mogu povezati uz stjecanje financijske imovine. Transakcijski troškovi financijske imovine koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka priznaju se u račun dobiti i gubitka.

iv/ Naknadno vrednovanje

Dužnički instrumenti – Financijska imovina mjerena po amortiziranom trošku

Dužnički instrumenti koji se drže s ciljem prikupljanja ugovorenih novčanih tokova, kada takvi novčani tokovi predstavljaju plaćanje glavnice i kamata (eng. Solely Payments of Principal and Interest, „SPPI“), mjere se po metodi amortiziranog troška.

Prihodi od kamata od takve financijske imovine izračunavaju se uz korištenje metode efektivne kamatne stope te su iskazani u okviru računa dobiti i gubitka unutar pozicije „Poslovni prihodi“ za segment Osiguranje, a unutar pozicije „Financijski prihodi“ za ostale segmente. Gubici od umanjenja vrijednosti priznaju se sukladno politikama opisanim u Bilješki 2.13 v/ te se iskazuju u okviru pozicije „Ostali poslovni rashodi“.

Društvo i Grupa u spomenutu kategoriju klasificiraju sljedeće oblike imovine:

- potraživanja iz poslovanja i ostala potraživanja
- zajmovi koji zadovoljavaju klasifikaciju prema SPPI testu te koji se drže sukladno definiciji poslovnog modela „držanje s osnove prikupljanja ugovorenih novčanih tokova“,
- obveznice koje zadovoljavaju klasifikaciju prema SPPI testu te koje se drže sukladno definiciji poslovnog modela „držanje s osnove prikupljanja ugovorenih novčanih tokova“
- novac i novčane ekvivalente
- depozite

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.13. Financijski instrumenti – dužnički instrumenti (nastavak)

Dužnički instrumenti – Financijska imovina koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (FVOCI)

Dužnički instrumenti koji se drže s ciljem prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i s ciljem prodaje, gdje novčani tokovi predstavljaju plaćanje glavnice i kamata, mjere se po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Promjene u knjigovodstvenoj vrijednosti priznaju se u ostalu sveobuhvatnu dobit, osim priznavanja dobitaka ili gubitaka od usklađenja vrijednosti, prihoda od kamata te dobitaka i gubitaka od tečajnih razlika. Kada prestaje priznavanje financijske imovine, ukupni dobiti i gubici koji su prethodno bili priznati u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti reklasificiraju se iz pozicije kapitala u račun dobiti i gubitka te se priznaju u okviru ostalih dobitaka ili gubitaka. Prihodi od kamata od financijske imovine iskazuju se u okviru pozicije „Poslovni prihodi“ za segment Osiguranje, a unutar pozicije „Financijski prihodi“ za ostale segmente uz korištenje metode efektivne kamatne stope. Gubici od umanjenja vrijednosti priznaju se sukladno politici opisanoj u Bilješki 2.13 v/ te se iskazuju u okviru pozicije „Financijski rashodi“.

Dužnički instrumenti – Financijska imovina koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka

Dužnički instrumenti koji ne zadovoljavaju kriterije vrednovanja po metodi amortiziranog troška ili FVOCI vrednuju se po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. U spomenutu kategoriju klasificiraju se sljedeći financijski instrumenti: zajmovi koji ne zadovoljavaju kriterije SPPI testa, gdje učestalost kamatne stope nije usklađena sa periodom kamatne stope

Dobici ili gubici od fer vrednovanja dužničkih instrumenata priznaju se u dobit ili gubitak te se iskazuju na neto osnovi u okviru računa dobiti i gubitka u okviru pozicije „Ostali dobiti“ ili „Ostali gubici“ u razdoblju kada su nastali. Takvi dobiti ili gubici od fer vrednovanja uključuju ugovorene kamate na dužničke instrumente klasificirane u spomenutu kategoriju.

v/ Umanjenje vrijednosti financijske imovine koja se vrednuje po amortiziranom trošku i po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit

Grupa je procijenila očekivane buduće kreditne gubitke („ECL“) povezane uz dužničke instrumente koji se vrednuju po amortiziranom trošku te dužničke financijske instrumente koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit bez obzira na to postoje li indikatori umanjenja vrijednosti.

Svaka promjena fer vrijednosti dužničkog instrumenta uključuje i efekt promjene kreditnog rizika izdavatelja tog financijskog instrumenta. Za sve dužničke instrumente koji se mjere po FVOCI potrebno je procijeniti i iskazati ispravke vrijednosti, odnosno rezerviranja za očekivane kreditne gubitke. Sve promjene u iznosu rezerviranja za očekivane kreditne gubitke priznaju se u računu dobiti i gubitka, dok je iznos ispravaka vrijednosti na ime kreditnih gubitaka već uključen u kumulativnom iznosu promjene fer vrijednosti iskazan u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti. Ispravci vrijednosti priznaju se kroz Ostalu sveobuhvatnu dobit, kao dio ukupne promjene fer vrijednosti i njima se ne smije dodatno umanjiti knjigovodstvena vrijednost financijske imovine koja se mjeri po FVOCI u izvještaju o financijskom položaju. Iznosi koji se priznaju u računu dobiti i gubitka na ime promjene rezerviranja za očekivane kreditne gubitke moraju biti jednaki iznosima koji bi bili priznati u računu dobiti i gubitka da je imovina mjerena po amortiziranom trošku.

Promjene fer vrijednosti koje su prethodno priznate u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u punom se iznosu recikliraju u račun dobiti i gubitka nakon prestanka priznavanja dužničkog instrumenta.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.13. Financijski instrumenti – dužnički instrumenti (nastavak)

Za kratkotrajna potraživanja bez značajnih financijskih komponenti (potraživanja po premiji, po osnovi namire financijskih transakcija, potraživanja od trgovaca i financijskih institucija po osnovu POS uređaja, potraživanja na osnovu danih zakupa nekretnina i poslovnih prostora, potraživanja od zaposlenika, i sl.), Grupa primjenjuje pojednostavljeni pristup sukladno zahtjevima MSFI-a 9 te procjenjuje ispravak vrijednosti za očekivani vijek trajanja kreditnih gubitaka od inicijalnog priznavanja potraživanja.

Koncept očekivanih kreditnih gubitaka

Očekivani kreditni gubici (eng. Expected Credit Loss, „ECL“) vezani uz određeni instrument se procjenjuju na temelju očekivanih budućih novčanih tokova (po osnovu glavnice, kamata, naknada i provizija) koji su vezani s predmetnim ugovorom, uključujući i iznose koji mogu nastati realizacijom relevantnih kolaterala. Svi očekivani novčani tokovi se svode na sadašnju vrijednost putem diskontiranja relevantnom efektivnom kamatnom stopom.

Očekivani kreditni gubici izračunavaju se kao umnožak vjerojatnosti nastupanja statusa neispunjavanja financijskih obveza (eng. Probability of Default, „PD“), gubitka po nastupanju statusa neispunjavanja financijskih obaveza (eng. Loss Given Default, „LGD“) i izloženosti u trenutku defaulta (eng. Exposure at Default, „EaD“).

Vjerojatnosno ponderirani scenariji - očekivani kreditni gubici modeliraju se po nekoliko unaprijedno-gledajućih scenarija, koji uzimaju u obzir vjerojatnost nastupanja "stresnih" i povoljnih ekonomskih uvjeta, tako da rezultatna vrijednost ECL predstavlja vjerojatnosno-ponderirani broj temeljen na rezultatima nekoliko analiziranih ekonomskih scenarija unutar kojih se modeliraju parametri kreditnog rizika.

Odgovarajući odabir seta reprezentativnih ekonomskih scenarija temeljenih na nepristranim i objektivnim informacijama dostupnim Grupi, kao i vjerojatnost pojedinog (reprezentativnog) ekonomskog scenarija određuju relevantne organizacijske jedinice Grupe ekspertnom metodom.

Definicija neispunjavanja financijske obaveze (engl. default)

Status neispunjavanja financijske (engl. default) obaveze je nastupio kada je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

- Grupa smatra vjerojatnim da dužnik neće u cijelosti podmiriti svoje obveze prema njoj, ne uzimajući u obzir moguću naplatu iz kolaterala (engl. Unlikelihood to pay)
- Dužnik više od 90 dana (u slučaju potraživanja po premiji iznimno se koristi period od 180 dana jer Društvo i Grupa imaju razumnu i potkrjepljujuću dokumentaciju kako je period od 180 dana u slučaju potraživanja po premiji primjereniji) uzastopno nije u materijalno značajnom iznosu ispunio svoju obvezu po bilo kojoj značajnoj kreditnoj obvezi prema Grupi (engl. 90+ past due). Ukoliko je dužnik u kašnjenju većem od 90, a manjem od 180 dana, posebno se sagledava materijalnost kašnjenja obzirom na ukupnu izloženost tom dužniku. Naime, ponekad se kao kašnjenje plaćanja broje i manji iznosi proizašli iz revalorizacija, naknade, dio kamate i slično.

Pritom Grupa slijedi relevantne regulatorne smjernice vezane uz apsolutne i relativne pragove materijalnosti, po svakom od segmenata svog portfelja, a definiciju defaulta primjenjuje dosljedno na razini Grupe.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.13. Financijski instrumenti – dužnički instrumenti (nastavak)

Probacijski kriteriji

Da bi se kreditna izloženost mogla ponovo rasporediti u podskupinu koja predstavlja nižu razinu kreditnog rizika od one u kojoj se trenutno kreditna izloženost nalazi, nužno je da ista demonstrira urednost u plaćanju na konzistentnoj osnovi tijekom definiranog vremenskog perioda (probacijski period).

Grupa može izloženosti iz Podskupine 2 prerasporediti u Podskupinu 1 u slučajevima kada su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- a) Kada su svi razlozi koji upućuju na značajno povećanje kreditnog rizika u razdoblju od početnog priznavanja izloženosti do izvještajnog datuma prestali i
- b) Kada je dužnik kontinuirano tijekom definiranog probacijskog perioda dokazao urednost u plaćanju:
 - i. Restrukturirane izloženosti:
 - minimalno 6 mjeseci od datuma zadnjeg restrukturiranja ili od datuma prelaska iz neprihodujućih (Podskupina 3) u prihodujuće (Podskupina 2) izloženosti, uz poštivanja ostalih uvjeta koje Grupa definira za izlazak iz skupine restrukturiranih izloženosti ili
 - manje od 6 mjeseci ako Grupa, na temelju empirijskih podataka ili opravdanih razloga, utvrdi da za takve izloženosti ne očekuje značajno povećanje kreditnog rizika dužnika unutar kratkog roka.
 - ii. Nerestrukturirane izloženosti:
 - minimalno 3 mjeseca od datuma kada su prestali svi razlozi koji ukazuju na značajno povećanje kreditnog rizika ili
 - u roku manjem od 3 mjeseca ukoliko Grupa, temeljem empirijskih podataka, utvrdi da za takve izloženosti ne očekuje značajno povećanje kreditnog rizika dužnika unutar kratkog roka

Za raspoređivanje u podskupine kreditnog rizika vidjeti bilješku 3.1.

Otpis

Otpis izravno umanjuje bruto knjigovodstvenu vrijednost financijske imovine ako nema razumnih očekivanja u pogledu povrata financijske imovine, u cijelosti ili djelomično. Društvo i Grupa tijekom 2023. i 2022. godine nisu imali otpisa.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.14. *Financijska imovina – vlasnički instrumenti*

Udjeli u ostalim društvima sastoje se od vlasničkih instrumenata drugih društava koji ne podrazumijevaju kontrolu, zajedničku kontrolu ili značajan utjecaj.

Udjeli u drugim društvima inicijalno se priznaju po trošku stjecanja. Naknadno se udjeli vrednuju po fer vrijednosti. Za sva svoja ulaganja, Grupa je odabrala:

- za strateške vlasničke instrumente - iskazivanje dobiti ili gubitka od promjene fer vrijednosti priznaje se u okviru ostale sveobuhvatne dobiti, budući da se isti ne drže s ciljem generiranja povrata na ulaganje. S obzirom na spomenuti odabir, ne postoji naknadna reklasifikacija dobiti ili gubitka od fer vrednovanja u račun dobiti i gubitka kod prestanka priznavanja ulaganja. Gubici od umanjenja vrijednosti (i njihovo otpuštanje) vlasničkih instrumenata vrednovanih po FVOCI ne iskazuju se odvojeno od ostalih promjena fer vrijednosti.
- za nestrategičke vlasničke instrumente – molimo vidjeti bilješku 29.

Dividende se priznaju u dobit ili gubitak u trenutku kada Grupa ostvari pravo na isplatu istih.

2.15. *Derivativni financijski instrumenti*

U okviru redovnog poslovanja Grupa zaključuje ugovore o derivativnim financijskim instrumentima u svrhu upravljanja valutnim rizikom, te se stoga ti financijski instrumenti klasificiraju kao Financijska imovina ili obveze – koje se drže radi trgovanja - derivativi. Derivativi Grupe uključuju devizne forward ugovore.

Derivativi se evidentiraju u izvanbilančnoj evidenciji po nominalnom iznosu financijskog instrumenta, a vrednuju se po fer vrijednosti. Povećanje/smanjenje fer vrijednosti iskazuju se kao imovina ako je njihova fer vrijednost pozitivna i kao obveze ako je njihova fer vrijednost negativna pri čemu se promjene u fer vrijednosti derivativa uključuju u dobit ili gubitak tj. u financijske prihode i troškove.

2.16. *Financijske obveze*

Financijske obveze inicijalno se priznaju po fer vrijednosti umanjeno za transakcijske troškove, a naknadno se vrednuju po amortiziranom trošku uz primjenu metode efektivne kamatne stope, osim sljedećih:

- a) financijskih obveza određenih po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Takve obveze, uključujući derivatne instrumente koji su obveze, naknadno se mjeri po fer vrijednosti;
- b) financijskih obveza koje nastaju ako prijenos financijske imovine ne ispunjava uvjete za prestanak priznavanja ili ako se primjenjuje pristup daljnjeg sudjelovanja. Prenesena imovina i povezana obveza mjeri se na osnovi koja odražava prava i obveze koje je subjekt zadržao. Povezana se obveza mjeri na način da je neto knjigovodstvena vrijednost prenesene imovine i povezane obveze jednaka sljedećem:
 - i. amortiziranom trošku prava i obveza koje su zadržane ako se prenesena imovina mjeri po amortiziranom trošku ili
 - ii. fer vrijednosti prava i obveza koje su zadržane kada se mjeri na samostalnoj osnovi, ako se prenesena imovina mjeri po fer vrijednosti.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.16. Financijske obveze (nastavak)

- c) ugovora o financijskom jamstvu. Nakon početnog priznavanja u vanbilanci, takav se ugovor naknadno mjeri po višem od sljedeća dva iznosa:
 - i. iznos rezerviranja za očekivane kreditne gubitke i
 - ii. priznat iznos po fer vrijednosti;

Po aktiviranju jamstva, ista se mjere po fer vrijednosti ili po amortiziranom trošku.

- d) obveza pružanja zajma uz kamatne stope niže od tržišnih kamatnih stopa. Takva obveza se naknadno mjeri po višem od sljedeća dva iznosa:
 - i. iznos rezerviranja za očekivane kreditne gubitke i
 - ii. početno priznat iznos po fer vrijednosti;
- e) nepredviđenih iznosa koje je kupac priznao u okviru poslovnog spajanja na koje se primjenjuje MSFI 3. Takvi se nepredviđeni iznosi naknadno mjere po fer vrijednosti, a promjene se priznaju u Računu dobiti i gubitka.

Dobit ili gubitak po financijskoj obvezi koja je određena po fer vrijednosti kroz Račun dobiti i gubitka evidentira se kako slijedi:

- a) iznos promjene fer vrijednosti financijske obveze koja se može pripisati promjenama kreditnog rizika te obveze prezentira se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i
- b) preostali iznos promjene fer vrijednosti obveze prezentira se u Računu dobiti i gubitka

Primljeni krediti u stranoj valuti preračunavaju se u funkcionalnu valutu uz korištenje tečaja na datum transakcije. Pozitivne i negativne tečajne razlike od izvršenja takvih transakcije te od svođenja na tečaj na datum bilance priznaju se u račun dobili ili gubitka.

Dobici ili gubici od promjene ugovornih uvjeta financijskih obveza, koji ne rezultiraju prestankom priznavanja postojeće obveze, priznaju se u račun dobiti ili gubitka odmah po njihovu nastanku. Dobit ili gubitak izračunava se kao razlika između sadašnje vrijednosti promijenjenih ili originalnih novčanih tokova, diskontiranih uz korištenje originalne efektivne kamatne stope. Promjene ugovornih uvjeta financijskih obveza koje bi rezultirale prestankom priznavanja postojeće obveze trebaju iznositi promjenu veću od 10% razlike između diskontirane sadašnje vrijednosti preostalih novčanih tokova originalne financijske obveze i diskontirane sadašnje vrijednosti novčanih tokova pod novim ugovornim uvjetima.

2.17. Zalihe

Zalihe sirovina, proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda te rezervnih dijelova iskazuju se po trošku nabave ili neto ostvarivoj vrijednosti, ovisno o tome koja je niža. Trošak proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda obuhvaća sirovine, trošak izravnog rada, ostale izravne troškove i pripadajući dio općih troškova proizvodnje. Neto ostvariva vrijednost predstavlja procjenu prodajne cijene u redovnom tijeku poslovanja umanjenu za varijabilne troškove prodaje.

Trgovačka roba iskazuje se po prodajnoj cijeni umanjenoj za poreze i marže.

Sitni inventar i alati u potpunosti se otpisuju prilikom stavljanja u uporabu.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.18. Depoziti

Depoziti kod banaka ugovaraju se s fiksnim rokovima dospijeca. Depoziti s originalnim rokom dospijeca dužim od 3 mjeseca vode se po amortiziranom trošku i iskazani su zasebno u konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju kao 'depoziti'.

Dani depoziti zadovoljavaju kriterije SPPI testa te poslovnog modela 'držanje radi naplate' te se početno priznaju po fer vrijednosti, a naknadno se mjere po amortiziranom trošku umanjeno za ispravke vrijednosti koji su određeni upotrebom modela očekivanih kreditnih gubitaka.

2.19. Novac i novčani ekvivalenti

Novac i novčani ekvivalenti obuhvaćaju gotovinu, depozite kod banaka po viđenju i ostale kratkotrajne visoko likvidne instrumente s rokovima naplate do tri mjeseca ili kraće.

Novac na računima kod banaka zadovoljava kriterije SPPI testa te poslovnog modela 'držanje radi naplate'. Vezano uz to, novac se vrednuje po amortiziranom trošku umanjeno za ispravke vrijednosti koji su određeni upotrebom modela očekivanih kreditnih gubitaka.

2.20. Temeljni kapital

Dionički kapital sastoji se od redovnih i povlaštenih dionica. Primici koji se iskazuju u glavnici pri izdavanju novih dionica ili opcija, iskazuju se umanjeno za pripadajuće troškove transakcije i porez na dobit.

Iznos naknade plaćene za otkup dioničkog kapitala, uključujući direktne zavisne troškove, priznaje se kao umanjeno u kapitalu i rezervama. Otkupljene dionice klasificiraju se kao vlastite dionice i predstavljaju odbitnu stavku od ukupnog kapitala i rezervi. Stjecanje vlastitih dionica se evidentira po trošku stjecanja a prodaja po postignutim cijenama. Dobit ili gubitak od prodaje vlastitih dionica iskazuje se u kapitalu i rezervama.

2.21. Posudbe

Posudbe se početno priznaju po fer vrijednosti, umanjenoj za troškove transakcije. U budućim razdobljima, posudbe se iskazuju po amortiziranom trošku; sve razlike između primitaka (umanjenoj za troškove transakcije) i otkupne vrijednosti priznaju se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti tijekom razdoblja trajanja posudbe, koristeći metodu efektivne kamatne stope.

Troškovi posudbi koji se mogu direktno dovesti u vezu sa stjecajem imovine ili imovinom u izgradnji kapitaliziraju se tijekom vremenskog razdoblja koje je potrebno da se sredstvo dovrši i pripremi za namjeravanu uporabu. Ostali troškovi posudbi terete izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti.

Posudbe se klasificiraju kao kratkoročne obveze, osim ako Društvo i Grupa imaju bezuvjetno pravo odgoditi podmirenje obveze najmanje 12 mjeseci nakon datuma bilance.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.22. Tekući i odgođeni porez na dobit

Porezni trošak za godinu sastoji se od tekućeg i odgođenog poreza na dobit. Porez se priznaje u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti, osim ako se odnosi na stavke priznate u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ili direktno u kapitalu. U tom slučaju, porez se priznaje u izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ili u kapitalu.

Iznos poreza na dobit za tekuću godinu obračunava se na temelju poreznog zakona koji je na snazi u Republici Hrvatskoj na dan bilance ili u drugim zemljama u kojima ovisna društva imaju svoja sjedišta. Uprava povremeno procjenjuje pojedine stavke u poreznim prijavama s obzirom na situacije u kojima su primjenjive porezne odredbe podložne tumačenju te razmatra formiranje rezerviranja, gdje je to prikladno, na temelju očekivanog iznosa koji treba platiti Poreznoj upravi.

Iznos odgođenog poreza obračunava se metodom bilančne obveze, na privremene razlike između porezne osnovice imovine i obveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti u financijskim izvještajima. Međutim, odgođeni porez se ne priznaje ako proizlazi iz početnog priznavanja imovine ili obveza u transakciji koja nije poslovno spajanje i koje u vrijeme transakcije ne utječe na računovodstvenu dobit niti na oporezivu dobit (porezni gubitak). Odgođena porezna imovina i obveze mjere se poreznim stopama za koje se očekuje da će se primjenjivati u razdoblju kada će imovina biti nadoknađena ili obveza podmirena, na temelju poreznih stopa koje su, i poreznih zakona koji su, na snazi ili se djelomično primjenjuju na datum bilance.

Iznos odgođenog poreza na dobit obračunava se na privremene razlike nastale na temelju ulaganja u ovisna društva, osim kada je vrijeme ukidanja privremenih razlika kontrolirano od strane Društva i Grupe, te postoji vjerojatnost da se privremena razlika neće ukinuti u doglednoj budućnosti.

Odgođena porezna imovina priznaje se do visine buduće oporezive dobiti za koju je vjerojatno da će biti raspoloživa za iskorištenje privremenih razlika.

2.23. Primanja zaposlenih

a) Obveze za mirovine i ostale obveze nakon umirovljenja

U toku redovnog poslovanja prilikom isplata plaća, Društvo i Grupa u ime svojih zaposlenika koji su članovi obveznih mirovinskih fondova obavlja redovita plaćanja doprinosa sukladno zakonu. Obvezni mirovinski doprinosi fondovima iskazuju se kao dio troška plaća kada se obračunaju. Društvo i Grupa nemaju dodatni mirovinski plan te stoga nema nikakvih drugih obveza u svezi s mirovinama zaposlenika.

Društvo i Grupa imaju obveze prema zaposlenima prilikom prestanka zaposlenja u nekim društvima u Grupi (prilikom odlaska u mirovinu, otkaza ili dobrovoljnog odlaska). Društvo i Grupa priznaju obvezu za ova dugoročna primanja radnika ravnomjerno u razdoblju u kojem je primanje ostvareno, na temelju stvarnog broja godina radnog staža. Obveza za dugoročna primanja radnika mjeri se korištenjem pretpostavki o broju radnika kojima navedena primanja treba isplatiti, procijenjenom trošku navedenih primanja te diskontnoj stopi.

b) Otpremnine

Obveze za otpremnine priznaju se kad Društvo i Grupa prekinu radni odnos zaposlenika prije normalnog datuma umirovljenja ili odlukom zaposlenika da dragovoljno prihvati prekid radnog odnosa u zamjenu za naknadu. Društvo i Grupa priznaju obveze za otpremnine kada je dokazivo preuzelo obvezu da prekine radni odnos sa sadašnjim zaposlenicima, na osnovu detaljnog formalnog plana bez mogućnosti da od njega odustane ili osigurava otpremnine kao rezultat ponude da potakne dragovoljno raskidanje radnog odnosa. Otpremnine koje dospijevaju u razdoblju duljem od 12 mjeseci nakon datuma bilance, diskontiraju se na sadašnju vrijednost.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.23. Primanja zaposlenih (nastavak)

c) Dugoročna primanja zaposlenih

Društvo i grupa imaju obveze prema zaposlenima prilikom prestanka zaposlenja (prilikom odlaska u mirovinu, otkaza ili dobrovoljnog odlaska). Društvo i Grupa priznaju obvezu za ova dugoročna primanja radnika ravnomjerno u razdoblju u kojem je primanje ostvareno, na temelju stvarnog broja godina radnog staža. Obveza za dugoročna primanja radnika mjeri se korištenjem pretpostavki o broju radnika kojima navedena primanja treba isplatiti, procijenjenom trošku navedenih primanja te diskontnoj stopi.

d) Kratkoročna primanja zaposlenih

Grupa priznaje obračunatu obvezu za bonuse kada postoji ugovorna obveza ili praksa iz prošlosti na temelju koje je nastala izvedena obveza te kada je definiran rok u kojem će se bonus isplatiti te točan iznos po zaposleniku. Nadalje, Društvo i Grupa priznaju obvezu za akumulirane naknade za odsutnost s posla na temelju neiskorištenih dana godišnjeg odmora na dan bilance.

2.24. Rezerviranja

Rezerviranja za troškove restrukturiranja, sudske sporove, rezerviranja za koncesije, primanja zaposlenih i ostala rezerviranja priznaju se ako Društvo i Grupa imaju sadašnju zakonsku ili izvedenu obvezu kao posljedicu prošlog događaja, ako je vjerojatno da će biti potreban odljev resursa radi podmirivanja obveze te ako se iznos obveze može pouzdano procijeniti. Društvo i Grupa priznaju rezerviranja za bonuse u najboljem moguće procijenjenom iznosu sukladno informacijama kojima raspoložu na dan izvještavanja.

Rezerviranja se mjere po sadašnjoj vrijednosti troškova za koje se očekuje da će biti potrebni za podmirenje obveze, korištenjem diskontne stope prije poreza, koja odražava tekuće tržišne procjene vremenske vrijednosti novca kao i rizike koji su specifični za navedenu obvezu.

2.25. Priznavanje prihoda

Prihodi se ostvaruju kroz prodaju proizvoda i usluga tijekom redovnog poslovanja Grupe i Društva. Prihodi su iskazani u iznosima transakcijske cijene. Transakcijska cijena predstavlja iznos naknade koju Grupa i Društvo očekuju prikupiti u zamjenu za prijenos kontrole nad robom i uslugama koje su se Grupa i Društvo obvezali isporučiti kupcu, ne uključujući iznose koje Grupa i Društvo prikupljaju u ime trećih strana.

Prihodi se priznaju umanjeni za porez na dodanu vrijednost, povrate robe, dane rabate i popuste.

Ugovorne obveze

Ugovorna obveza je obveza prijenosa robe ili usluga kupcu za koji su Grupa i Društvo primili naknadu (ili iznos dospjele naknade) od kupca. Ako kupac plati naknadu prije nego što Grupa i Društvo prenesu robu ili usluge kupcu, ugovorna obveza (obveze za primljene predujmove) se priznaje kada je plaćanje izvršeno ili je dospjela uplata (ovisno o tome što je ranije). Ugovorene obveze priznaju se kao prihod kada Grupa i Društvo rade na temelju ugovora.

Komponenta financiranja

Grupa i Društvo ne očekuju imati bilo kakve ugovore u kojima je razdoblje između transfera ugovorenih dobara i usluga kupcu i naplate za taj transfer duže od jedne godine. Kao posljedica navedenoga, Grupa i Društvo ne korigiraju transakcijske cijene za sadašnju vrijednost novca.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.25. Priznavanje prihoda (nastavak)

i/ Prihodi od prodaje robe i usluga

a) Prihodi od veleprodaje robe i materijala

Prihodi od prodaje robe i materijala u veleprodaji priznaju se kada je kontrola nad robom prebačena na kupca, roba je isporučena kupcu, kupac ima potpunu diskreciju raspolaganja robom i ne postoje neispunjene ugovorne obveze koje bi mogle utjecati na to da kupac ne prihvati isporučenu robu. Isporuka se realizira u trenutku kada je roba dostavljena na ugovorenu lokaciju, kada je rizik zastarjelosti, kvarenja ili gubitka robe prenesen na kupca te kada je ili kupac prihvatio isporučenu robu u skladu s ugovorom, ili su uvjeti prihvaćanja poput reklamacijskog roka istekli ili Grupa i Društvo ima objektivne dokaze da su svi uvjeti prihvaćanja isporuke zadovoljeni.

Prihodi od prodaje uz ugovorene popuste se priznaju na osnovu cijene koja je definirana ugovorom, neto od procijenjenog iznosa volumenskog rabata. Prilikom procjenjivanja i izračuna rezervacije za neobračunate rabate koristi se povijesno iskustvo, primjenom metode očekivane vrijednosti te su prihodi priznati samo kada je procijenjena velika vjerojatnost da neće doći do značajnih povrata robe. Obveza povrata sredstava kupcu temeljem navedenog ugovorenog prava je iskazana za očekivane volumene rabata plative prema kupcima u odnosu na prodaju realiziranu do kraja izvještajnog razdoblja.

Potraživanja se iskazuju kada je roba isporučena kupcu jer to predstavlja trenutak u vremenu u kojem je naknada bezuvjetna s obzirom da tada preostaje još samo protek vremena do dospijea potraživanja na naplatu te su sve ugovorne obveze zadovoljene.

b) Prihodi od usluga

Grupa ostvaruje prihode od turističkih usluga. Turističke usluge obuhvaćaju prihod od smještaja gostiju u hotelima, naseljima i kampovima, prodaju hrane i pića i prodaju ostalih usluga povezanih uz boravak gostiju. Prihodi se priznaju kada su smještajne jedinice popunjene (tijekom vremena), kada se hrana i piće prodaju (u trenutku), odnosno kada su ostale usluge pružene (u trenutku). Grupa pruža turističke usluge temeljem ugovora s fiksnim cijenama pri čemu ugovoreni cjenici predstavljaju sastavni dio svakog ugovora. Cjenici uključuju količine i tipove smještajnih jedinica i ostalih usluga te su definirani razdobljem na koje se odnosi usluga. Svi popusti koji se obračunavaju na cijenu iz cjenika predstavljaju umanjenje prodajne cijene.

Agencijske provizije predstavljaju dodatne troškove stjecanja ugovora te ih Grupa priznaje kao rashod u trenutku nastanka jer razdoblje pokriva troška traje jednu godinu ili kraće i iskazuje ih u sklopu ostalih poslovnih rashoda.

Prihodi od turističkih usluga su iskazani u sklopu prihoda od prodaje.

Društvo zasebno pruža usluge upravljanja ovisnim društvima. Prihod od izvršenih usluga određuje se na temelju sklopljenog ugovora s fiksnom cijenom uz ugovorene rokove od 12 mjeseci. Prihodi se priznaju u razdoblju u kojem su usluge obavljene prema pravocrtnoj metodi tijekom razdoblja trajanja ugovora. Prihodi od ugovora s fiksnom cijenom za usluge priznaju se u razdoblju u kojem su usluge obavljene prema pravocrtnoj metodi tijekom razdoblja trajanja ugovora.

Društvo zasebno pruža usluge najma. Prihodi od usluga najma priznaju se u razdoblju u kojem su usluge pružene, korištenjem pravocrtne metode tijekom razdoblja ugovora s najmoprimcima te se iskazuju u računu dobiti i gubitka, u sklopu ostalih poslovnih prihoda.

c) Prihodi od maloprodaje robe

Prihodi od maloprodaje robe priznaju u trenutku prodaje robe kupcu. Prihodi od maloprodaje uglavnom se ostvaruju u gotovini ili putem kreditnih kartica. Iskazani prihodi uključuju naknade za kreditne kartice koje se iskazuju u okviru ostalih troškova poslovanja.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.25. Priznavanje prihoda (nastavak)

ii/ Prihodi iz osiguranja

Za priznavanje prihoda od ugovora o osiguranju odnosno reosiguranju te neto financijski rezultat od ugovora o osiguranju odnosno reosiguranju molimo vidjeti bilješku 2.29. Ugovori o osiguranju.

iii/ Ostali prihodi

a) Prihodi od kamata

Prihodi od kamata priznaju se na vremenski proporcionalnoj osnovi koristeći metodu efektivne kamatne stope. Kada je vrijednost potraživanja umanjena, Društvo i Grupa umanjuje knjigovodstvenu vrijednost potraživanja na njegovu nadoknadivu vrijednost, što predstavlja procijenjenu vrijednost očekivanih novčanih priljeva diskontiranih po originalnoj efektivnoj kamatnoj stopi instrumenta. Ravnomjerno ukidanje diskonta u budućim razdobljima, priznaje se kao prihod od kamata. Prihodi od kamata od zajmova čija je naplata upitna, priznaju se koristeći metodu originalne efektivne kamatne stope. Primljene kamate klasificiraju se u izvještaju o novčanom toku kao novčani tok iz ulagačkih aktivnosti, dok se plaćene kamate iskazuju kao novčani tok iz poslovnih aktivnosti.

b) Prihodi od dividendi

Prihodi od dividendi priznaju se kada je ustanovljeno pravo na dividendu. Primljene dividende klasificiraju se u izvještaju o novčanom toku kao novčani tok iz ulagačkih aktivnosti, dok se plaćene dividende iskazuju kao novčani tok iz financijskih aktivnosti.

c) Prihodi od državnih subvencija i potpora

Prihodi od državnih subvencija i potpora priznaju se po njihovoj fer vrijednosti kada se sa sigurnošću može utvrditi da će subvencije biti primljene i da je Grupa ispunila sve uvjete koji su zahtijevani od strane države.

Državne subvencije za nadoknadu rashoda ili gubitaka koji su već nastali, ili u svrhu pružanja trenutne financijske podrške bez budućih povezanih troškova priznaju se kao prihod razdoblja u kojem je potraživanje nastalo u okviru ostalih prihoda.

2.26. Raspodjela dividendi

Raspodjela dividendi dioničarima Društva priznaje se kao obveza u financijskim izvještajima u razdoblju u kojem su odobrene od strane Glavne skupštine Društva.

2.27. Porez na dodanu vrijednost

Porezna uprava zahtijeva podmirenje PDV-a na neto osnovi. PDV koji proizlazi iz transakcija prodaje i kupnje priznaje se i iskazuje u bilanci na neto osnovi. U slučaju umanjenja potraživanja za ispravak vrijednosti, gubitak od umanjenja iskazuje se u bruto iznosu potraživanja, uključujući PDV.

2.28. Obveze prema dobavljačima

Obveze prema dobavljačima su nastale za nabavljena dobra ili usluge u redovnom poslovanju. Ove obveze su klasificirane kao tekuće ako plaćanje dopijeva u roku od jedne godine ili kraće, a ako ne, klasificirane su kao dugotrajne. Obveze prema dobavljačima se početno priznaju po fer vrijednosti, a u budućim razdobljima se iskazuju po amortiziranom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.29. Ugovori o osiguranju

Ugovor o osiguranju je ugovor na temelju kojeg jedna stranka (izdavatelj) preuzima značajni rizik osiguranja od druge stranke (ugovaratelj osiguranja) i pristaje ugovaratelju osiguranja isplatiti naknadu ako ugovaratelj osiguranja pretrpi štetu zbog određenog neizvjesnog budućeg događaja (osigurani događaj).

Grupa je dužna provesti klasifikaciju svih ugovora o osiguranju te prilikom izrade novih cjenika provodi test kojim utvrđuje preuzima li značajni rizik osiguranja od ugovaratelja osiguranja.

Neki ugovori o osiguranju koje izdaje Grupa kod kojih ulagač ima pravo i očekuje se da će primiti, kao dodatak na iznos koji nije predmet diskrecije Grupe, potencijalno značajne dodatne pogodnosti temeljene na povratu određenih skupova investicijske imovine, zadovoljavaju kriterije ugovora s obilježjem izravnog sudjelovanja (DPF).

U nekim slučajevima prilikom utvrđivanja ugovora u djelokrugu MSFI-a 17, Grupa mora procijeniti treba li skup ili niz ugovora tretirati kao jedan ugovor i trebaju li ugrađene izvedenice, investicijske komponente i komponente roba i usluga biti odvojene i obračunati se prema drugom standardu.

U portfelju životnih osiguranja Grupe ne postoje ugovori koji sadrže jednu ili više komponenti čije bi razdvajanje od osnovnog ugovora bilo zahtijevano prema MSFI 17.

i/ Razina grupiranja

Ugovori o osiguranju grupiraju se za potrebe mjerenja te se skupine ugovora određuju tako da se najprije identificiraju portfelji ugovora, od kojih svaki sadrži ugovore koji podliježu sličnim rizicima i kojima se zajedno upravlja. Ugovori u različitim linijama proizvoda su općenito i u različitim portfeljima. Svaki je portfelj zatim podijeljen u skupine ugovora za koje se primjenjuju zahtjevi priznavanja i mjerenja sukladno MSFI-u 17. Prilikom početnog priznavanja, Grupa odvaja ugovore u godišnje kohorte prema godini početka pokrića, a svaka godišnja kohorta klasificira se u jednu od navedenih skupina:

- skupinu ugovora koji su štetni pri početnom priznavanju;
- skupinu ugovora za koje pri početnom priznavanju ne postoji znatna mogućnost da će naknadno postati štetni;
- ostale skupine ugovora, ukoliko postoje.

Nakon inicijalnog priznavanja, klasifikacija ugovora u skupinu osiguranja više se ne mijenja. Ugovori o reosiguranju u pravilu se vrednuju svaki za sebe.

Razina grupiranja sukladno MSFI-ju 17 ograničava netiranje dobitaka na skupinama profitabilnih ugovora, kroz odgođeno priznavanje marže za ugovorenu uslugu (contractual service margin – „CSM“), s gubicima na skupinama štetnih ugovora, koji se odmah priznaju.

ii/ Granice ugovora

Razdoblje pokrića predstavlja granicu ugovora i relevantno je za primjenu MSFI-ja 17 jer mjerenje skupine ugovora uključuje sve buduće novčane tokove unutar granica svakog ugovora u toj skupini.

Ugovori o osiguranju

Novčani tokovi u granicama su ugovora o osiguranju ako proizlaze iz materijalnih prava i obveza koji postoje tijekom izvještajnog razdoblja u kojem Grupa može ugovaratelja osiguranja primorati da plati premije ili u kojem Grupa ima materijalnu obvezu ugovaratelju osiguranja pružiti usluge iz ugovora o osiguranju. Materijalna obveza pružanja usluga iz ugovora o osiguranju prestaje kada:

- Grupa ima praktičnu mogućnost ponovno procijeniti rizike određenog ugovaratelja osiguranja i, kao rezultat toga, može odrediti cijenu ili razinu koristi u kojoj se u cijelosti odražavaju ti rizici; ili
- Grupa ima praktičnu mogućnost ponovno procijeniti rizike portfelja ugovora o osiguranju koji sadržava taj ugovor i, kao rezultat toga, može odrediti cijenu ili razinu koristi u kojoj se u cijelosti odražava rizik tog portfelja te kad se u određivanju cijena premija do datuma ponovne procjene rizika ne uzimaju u obzir rizici koji se odnose na razdoblja nakon datuma ponovne procjene.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.29. Ugovori o osiguranju (nastavak)

Grupe izdanih ugovora o osiguranju početno se priznaju prilikom nastupa prvog od sljedećih događaja početka razdoblja pokrića:

- datuma početka pokrića,
- datum dospijea prvog plaćanja ugovaratelja osiguranja,
- kada Grupa utvrdi da je skupina ugovora neprofitabilna (štetna).

U portfelju životnih osiguranja nije moguće mijenjati uvjete ugovora o osiguranju u kontekstu zahtijeva MSFI 17.72. Stoga jedini kriterij prestanaka priznavanja ugovora o osiguranju je istek ili ispunjenje obveza određenih u ugovoru u skladu sa zahtjevima MSFI 17.74.

Ugovori o reosiguranju

Za ugovore o reosiguranju, novčani tokovi su unutar granica ugovora ako proizlaze iz materijalnih prava i obveza koje postoje tijekom izvještajnog razdoblja u kojem je Grupa primorana plaćati iznose reosiguratelju ili ima materijalno pravo primiti usluge od reosiguratelja. Materijalno pravo na primanje usluga od reosiguratelja prestaje kada reosiguratelj:

- ima praktičnu sposobnost ponovnog procjenjivanja rizika koji su mu preneseni i može postaviti cijenu ili razinu koristi koja u cijelosti odražava te ponovno procijenjene rizike; ili
- ima materijalno pravo prekinuti pokriće.

iii/ Inicijalno i naknadno mjerenje ugovora o osiguranju

Odabir metode mjerenja ovisi o karakteristikama ugovora o osiguranju. U nastavku su detaljnije razrađeni pojedini modeli.

Opći model mjerenja (General measurement model – GMM) i model mjerenja putem varijabilne naknade (Variable fee approach – VFA)

Prilikom početnog priznavanja, Grupa mjeri grupu ugovora općim modelom (General measurement model – GMM). Opći model mjeri skupinu ugovora o osiguranju na razini:

- a) ukupnih novčanih tokova od izvršenja ugovora, koji uključuju:
 - i. procjene budućih novčanih tokova;
 - ii. usklađenja kako bi se odražavali vremenska vrijednost novca i financijski rizici povezani s budućim novčanim tokovima ako financijski rizici nisu već uključeni u procjene budućih novčanih tokova; i
 - iii. ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik.
- b) ukupne marže za ugovorenu uslugu (Contractual service margin – CSM).

Novčani tokovi od izvršenja skupine ugovora ne odražavaju rizik neispunjenja obveza Grupe. Procjena vrijednosti budućih novčanih tokova računa se kao sadašnja vrijednost budućih bruto rashoda (naknade i troškovi) umanjena za sadašnju vrijednost budućih bruto prihoda (bruto premija budućih razdoblja) pri čemu se uzimaju u obzir procijenjene vjerojatnosti mogućih ishoda. Svi novčani tokovi diskontirani su korištenjem kamatnih stopa bez rizika prilagođenih da odražavaju karakteristike novčanih tokova i prema potrebi karakteristike likvidnosti ugovora.

Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik za skupinu ugovora, utvrđen odvojeno od ostalih procjena, je naknada koja je potrebna zbog neizvjesnosti u pogledu iznosa i vremenskog rasporeda novčanih tokova koji proizlaze iz nefinancijskog rizika.

CSM skupine ugovora predstavlja nezarađenu dobit koju će Grupa priznati kad pruži usluge iz ugovora o osiguranju u budućnosti.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.29. Ugovori o osiguranju (nastavak)

Pri početnom priznavanju skupine ugovora, skupina ugovora nije štetna ako zbroj sljedećeg predstavlja neto priljev:

- novčanih tokova od izvršenja ugovora;
- svih novčanih tokova koji proizlaze iz ugovora u toj skupini na taj datum; i
- bilo kojeg iznosa koji proizlazi iz prestanka priznavanja bilo koje imovine ili obveza prethodno priznatih za novčane tokove povezane sa skupinom ugovora.

U slučaju neto odljeva, skupina ugovora predstavlja štetne ugovore te se neto odljev priznaje kao gubitak u računu dobiti i gubitka. Grupa utvrđuje komponentu gubitka obveze za preostalo pokriće za štetnu skupinu prikazivanjem gubitaka priznatih u skladu s gore navedenim. Komponentom gubitka određuju se iznosi koji se u računu dobiti i gubitka prikazuju kao poništenja gubitaka štetnih skupina te su, stoga, isključeni iz određivanja prihoda od osiguranja.

Naknadno, knjigovodstveni iznos imovine i obveza iz ugovora o osiguranju (statutarnih tehničkih pričuva ugovora o osiguranju) je zbroj obveze za preostalo pokriće i obveze za nastale štete na svaki izvještajni datum. Obveza za preostalo pokriće uključuje novčane tokove od izvršenja ugovora koji se odnose na usluge koje će se pružiti temeljem ugovora u budućim razdobljima i preostali dio CSM-a na taj datum ili komponente gubitka na taj datum. Obveza za nastale štete uključuje novčane tokove izvršenja ugovora za nastale štete i troškove koji još nisu plaćeni, uključujući štete koje su nastale, ali još nisu prijavljene.

Novčani tokovi izvršenja skupine ugovora mjere se na datum izvještavanja koristeći trenutne procjene budućih novčanih tokova, trenutne diskontne stope i trenutne procjene ispravka vrijednosti za nefinancijski rizik. Promjene u novčanim tokovima ispunjenja priznaju se kako slijedi:

Promjene koje se odnose na buduće usluge	Usklađuje se u sklopu CSM-a (ili se priznaje u sklopu prihoda od ugovora o osiguranju u računu dobiti ili gubitka ukoliko se radi o štetnim ugovorima)
Promjene koje se odnose na trenutne ili prošle usluge	Priznaje se u sklopu prihoda od ugovora o osiguranju u računu dobiti ili gubitka
Učinci vremenske vrijednosti novca, financijski rizik i promjene na procijenjenim budućim novčanim tokovima	Priznaje se u sklopu neto financijskih prihoda ili rashoda od ugovora o osiguranju

CSM se naknadno prilagođava samo za promjene u novčanim tokovima izvršenja ugovora koji se odnose na buduće usluge i druge specificirane iznose te se priznaje u računu dobiti i gubitka kako su usluge pružene. CSM na svaki datum izvještavanja predstavlja dobit u skupini ugovora koja još nije priznata u računu dobiti i gubitka jer se odnosi na buduće usluge.

Što se tiče ugovora o reosiguranju kod životnih osiguranja, Grupa primjenjuje iste računovodstvene politike kao kod mjerenja skupine ugovora o osiguranju.

Novčani tokovi od pribave osiguranja proizlaze iz aktivnosti prodaje i preuzimanja skupine ugovora koji se mogu izravno pripisati portfelju ugovora kojem skupina pripada. Za ugovore o životnom osiguranju, novčani tokovi od pribave osiguranja raspoređuju se na skupine ugovora korištenjem sustavnih i racionalnih metoda.

Grupa koristi navedeni model kod ugovora o životnim osiguranjima te kod ugovora o osiguranju kredita u segmentu neživotnih osiguranja.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.29. Ugovori o osiguranju (nastavak)

Predviđena je i varijacija općeg modela mjerenja, pod nazivom „model mjerenja putem varijabilne naknade“ (Variable fee approach – VFA), koja se primjenjuje za određene ugovore životnog osiguranja u kojima vlasnici polica osiguranja sudjeluju u promjeni fer vrijednosti specifičnih stavki definiranih predmetnim ugovorima o osiguranju. Primjena ovog modela obvezna je ako su zadovoljeni određeni kriteriji. Ugovori o reosiguranju ne mogu imati obilježja izravnog sudjelovanja. Smatra se da ugovori o osiguranju sa značajkama izravnog sudjelovanja u osnovi stvaraju obvezu prema osiguranicima u iznosu jednakom fer vrijednosti temeljnih ulaganja umanjenoj za varijabilnu naknadu za uslugu. Ova naknada jednaka je iznosu udjela Grupe u fer vrijednosti temeljnih ulaganja umanjenoj za novčane tokove od ispunjenja ugovora koji ne variraju na temelju povrata temeljnih ulaganja.

Ugovori o osiguranju sa značajkama izravnog sudjelovanja su ugovori o osiguranju koji su u biti ugovori o uslugama povezanim s ulaganjem prema kojima subjekt obećava povrat ulaganja na temelju povezanih ulaganja. Stoga se definiraju kao ugovori o osiguranju za koje vrijedi sljedeće:

- ugovornim je uvjetima utvrđeno da osiguranik sudjeluje u dijelu jasno definiranog skupa povezanih ulaganja;
- Grupa očekuje platiti ugovaratelju osiguranja iznos koji je jednak značajnom udjelu povrata fer vrijednosti povezanih ulaganja; i
- Grupa očekuje da će se značajan udio bilo kojih promjena u iznosima plativim ugovarateljima osiguranja promijeniti na temelju promjena u fer vrijednosti povezanih ulaganja.

Grupa procjenjuje jesu li navedeni uvjeti ispunjeni prilikom sklapanja ugovora i ne procjenjuje te uvjete kasnije, osim ako se ugovor izmijeni. MSFI 17 navodi kako se CSM usklađuje u naknadnim mjerenjima, tj. na kraju izvještajnog razdoblja. Ova se prilagodba razlikuje od GMM metode jer zahtijeva dodatna prilagodbe za promjene u iznosu udjela Grupe u temeljnim ulaganjima i financijskim rizicima osim onih koji proizlaze iz povezanih ulaganja, na primjer učinak financijskih jamstava.

Model raspodjele premije (Premium allocation approach – PAA)

Model raspodjele premije pojednostavljeni je model mjerenja u MSFI-u 17 koji je dostupan za ugovore o osiguranju i reosiguranju za koje Grupa razumno očekuje da bi takvo pojednostavljenje proizvelo mjerenje obveze za preostalo pokriće za grupu ugovora koja se ne bi značajno razlikovala od GMM mjerenja ili je razdoblje pokrivenosti svakog ugovora u grupi jedna godina ili manje.

Grupa primjenjuje PAA na sve ugovore u segmentu neživotnih osiguranja, osim osiguranja kredita na koje primjenjuje opći model mjerenja kako je opisano u dijelu životnih osiguranja, jer se očekuje da će sljedeći kriteriji biti ispunjeni pri početnom priznavanju:

- Ugovori o osiguranju i neproporcionalni ugovori o reosiguranju: razdoblje pokrića svakog ugovora u skupini ugovora je jedna godina ili manje.
- Ugovori o reosiguranju koji sadrže povezane rizike: rezultat mjerenja imovine za preostalo pokriće ne razlikuje se značajno od rezultata dobivenog primjenom općeg modela mjerenja.

Prilikom početnog priznavanja svake skupine ugovora neživotnog osiguranja, knjigovodstveni iznos obveze za preostalo pokriće mjeri se temeljem primljenih premija nastalim prilikom početnog priznavanja. Grupa priznaje novčane tokove od pribave osiguranja kao rashod kada nastanu, osim troškova provizije koje se razgraničavaju za vrijeme trajanja ugovora o osiguranju i priznaju se temeljem proteka vremena.

Naknadno se knjigovodstveni iznos obveze za preostalo pokriće povećava za sve daljnje primljene premije i smanjuje za iznos priznat kao prihod ugovora od osiguranja za pružene usluge te umanjuje za isplaćenu proviziju i povećava za amortizirani dio provizije. Vrijeme između pružanja svakog dijela usluga i datuma dospijeca povezane premije nije duže od godinu dana. Sukladno tome, kao što je dopušteno MSFI-em 17, Grupa ne usklađuje obvezu za preostalo pokriće kako bi odražavalo vremensku vrijednost novca i učinak financijskog rizika.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.29. Ugovori o osiguranju (nastavak)

Ako u bilo kojem trenutku prije i tijekom razdoblja pokrića, činjenice i okolnosti ukazuju na to da je skupina ugovora štetna, tada Grupa priznaje gubitak u računu dobiti ili gubitku i povećava obvezu za preostalo pokriće u onoj mjeri u kojoj trenutne procjene izvršenja novčanih tokova koji se odnose na preostalo pokriće premašuju knjigovodstveni iznos obveze za preostalo pokriće. Novčani tokovi izvršenja ugovora u tom slučaju su diskontirani.

Grupa priznaje obvezu za nastale štete skupine ugovora u iznosu novčanih tokova od izvršenja ugovora koji se odnose na nastale štete te su budući novčani tokovi diskontirani.

Grupa primjenjuje iste računovodstvene politike za mjerenje skupine ugovora o reosiguranju, prilagođene prema potrebi, kako bi odražavale značajke koje se razlikuju od onih kod ugovora o osiguranju.

vi/ Mjerenje – značajne prosudbe i procjene

Procjene budućih novčanih tokova

U procjeni budućih novčanih tokova Grupa na nepristran način uključuje sve razumne i pouzdane podatke dostupne bez nepotrebnih troškova i napora u pogledu iznosa, vremena i neizvjesnosti tih budućih novčanih tokova na datum izvještavanja. Ove informacije uključuju i interne i eksterne povijesne podatke o štetama i drugim iskustvenim podacima, ažuriranim kako bi odražavale trenutna očekivanja budućih događaja.

Procjene budućih novčanih tokova odražavaju stav Grupe o trenutnim uvjetima na datum izvještavanja, sve dok su procjene svih relevantnih tržišnih varijabli u skladu s vidljivim tržišnim cijenama za te varijable.

Prilikom procjene budućih novčanih tokova, Grupa uzima u obzir trenutna očekivanja budućih događaja koji bi mogli utjecati na te novčane tokove. Međutim, očekivanja budućih promjena u zakonodavstvu koje bi promijenile ili ukinule sadašnju obvezu ili stvorile nove obveze prema postojećim ugovorima ne uzimaju se u obzir sve dok se promjena u zakonodavstvu zaista ne donese.

Novčani tokovi unutar granica ugovora su oni koji se izravno odnose na izvršenje ugovora, uključujući one za koje Grupa ima diskrecijsko pravo u pogledu iznosa ili vremena. To uključuje premije (uključujući usklađenja premija i obročne premije ugovaratelja osiguranja i sve dodatne novčane tokove koji proizlaze iz tih premija), plaćanja ugovaratelju osiguranja (ili u njegovo ime), novčane tokove od pribave osiguranja i druge troškove koji nastaju u izvršavanju ugovora. Novčani tokovi od pribave osiguranja i drugi troškovi koji nastaju u izvršavanju ugovora uključuju izravne troškove i raspodjelu fiksnih i varijabilnih općih troškova koji se mogu izravno pripisati izvršenju ugovora o osiguranju (tzv. Pridjeljivi troškovi odnosno eng. *Attributable*).

Novčani tokovi troškova raspodjeljuju se u skupine ugovora primjenom sustavnih i smislenih metoda koje se dosljedno primjenjuju na sve troškove sa sličnim obilježjima. Značajan dio izravnih administrativnih troškova izravno terete segmente životnog i neživotnog osiguranja. Administrativne troškove koji se ne mogu izravno dodijeliti životnom odnosno neživotnom osiguranju Grupa alokira temeljem analize o utrošku vremena djelatnika administracije na poslove vezane za životna odnosno neživotna osiguranja. Alociranje navedenih troškova unutar pojedinog segmenta na pripadajuće portfelje osiguranja se radi na osnovu procjene godišnjih udjela u prihodu. Daljnja alokacija troškova portfelja neživota na neživotne skupine osiguranja se obavlja na osnovi procjena udjela u prihodu od osiguranja u proteklom razdoblju tekuće obračunske godine. Za portfelje životnog osiguranja se daljnja alokacija troškova na odgovarajuće skupine osiguranja temelji na broju aktivnih polica u obračunskom razdoblju. Ostali troškovi koji nisu pridjeljivi (eng. *Non-attributable*) ne alociraju se na skupine ugovora o osiguranju te se u financijskim izvještajima iskazuju odvojeno od stavki tehničkog rezultata tj. rezultata iz ugovora o osiguranju.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.29. Ugovori o osiguranju (nastavak)

Diskontne stope

Grupa određuje diskontne stope tzv. Bottom-up pristupom, pri čemu se nerizična kamatna krivulja kreira koristeći tržišne prinose državnih obveznica kao i tržišne prinose drugih visokolikvidnih financijskih instrumenata u odgovarajućoj valuti, uz primjenu korekcije za kreditni rizik i EIOPA metodologije za ekstrapolaciju. Kako bi odražavale karakteristike likvidnosti ugovora o osiguranju, nerizične kamatne krivulje mogu se prema potrebi dodatno prilagođavati prilagodbom za nelikvidnost.

Grupa mjeri obveze životnih osiguranja diskontirajući buduće novčane tokove (novčane tokove od izvršenja ugovora iz skupine životnih osiguranja) uz primjenu trenutnih diskontnih stopa na odgovarajući datum mjerenja.

Grupa diskontira novčane tokove ugovora o neživotnom osiguranju koji se mjere u skladu s općim modelom mjerenja (osiguranje kredita). Za sve ostale ugovore, za koje se primjenjuje model raspodjele premije – PAA, novčani tokovi od izvršenja ugovora koji se odnose na nastale štete također se diskontiraju. Primjenjive diskontne stope utvrđuju se u skladu s ranije opisanom metodologijom.

Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik

Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik određuje se tako da odražava naknadu koju Grupa zahtijeva za snošenje nefinancijskog rizika i njegov stupanj nesklonosti riziku. Utvrđuje se odvojeno za ugovore o životnom i neživotnom osiguranju.

Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik određuje se korištenjem sljedećih tehnika:

- za izračun ispravka vrijednosti za nefinancijski rizik kod neživotnih osiguranja koriste se dvije metode: metoda kvantila i metoda troška kapitala, pri čemu odabir metode ovisi o dostupnosti podataka i stabilnosti rezultata statističkih izračuna pojedinog portfelja; iznimno, zbog prirode rizika, za obveze po rentnim štetama može se koristiti i metoda koja se bazira na šok scenarijima. Nivo pouzdanosti prilagodbe za nefinancijski rizik za segment neživotnih osiguranja iznosi 80%, a izračunat je iz neto novčanih tokova za štete primjenom metode kopula.
- ugovori o životnim osiguranjima: Izračun ispravka vrijednosti za nefinancijski rizik za životna osiguranja bazira se na šok scenarijima s eksplicitnim marginama. Navedene margine izvedene su na temelju odgovarajućih šokova iz podmodula rizika životnih osiguranja definiranih u Solvency II. Šokovi kalibrirani od strane EIOPA-e u Solvency II prilagođeni su zahtjevima IFRS-a 17 te ciljanom intervalu pouzdanosti. Nivo pouzdanosti prilagodbe za nefinancijski rizik za segment životnih osiguranja iznosi 80%, a izračunat je na temelju korelacijske matrice te pojedinačnih nivoa pouzdanosti.

CSM - marža za ugovorenu uslugu (Contractual Service Margin – „CSM“)

CSM skupine ugovora priznaje se u računu dobiti i gubitka u svakom razdoblju kako bi odražavao pružene usluge na temelju skupine ugovora o osiguranju u tom razdoblju. Taj se iznos određuje utvrđivanjem jedinica pokrića u skupini ugovora, jednakomjernom raspodjelom CSM-a na kraju razdoblja (prije bilo kakve alokacije) u svaku jedinicu pokrića osiguranu u tekućem razdoblju i za koju se očekuje da će biti osigurana u budućnosti te priznavanjem u računu dobiti i gubitka iznosa raspodijeljenog u jedinice pokrića osigurane u tom razdoblju.

Broj jedinica pokrića je mjera količine usluga koju pruža skupina ugovora, uzimajući u obzir za svaki ugovor količinu pruženih pogodnosti i očekivano razdoblje pokrića.

Ako umjesto marže za ugovornu uslugu postoji komponenta gubitka, Grupa alocira sljedeće stavke između komponente gubitka i ostatka pričuve za preostalo pokriće:

- Očekivane osigurateljne štete te troškovi administracije u periodu
- Promjena u prilagodbi za rizik u periodu.

Alokacije se vrši temeljem omjera komponente gubitka i novčanih tokova od izvršenja ugovora o osiguranju koji se odnose na očekivane buduće novčane odljeve.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.29. Ugovori o osiguranju (nastavak)

v/ Prezentiranje i objave

Iznosi priznati u izvještaju o dobiti ili gubitku raščlanjeni su na:

- Rezultat iz ugovora o osiguranju, koji uključuje prihode od ugovora o osiguranju i rashode od ugovora o osiguranju; i
- Neto financijski prihod ili rashod od ugovora o osiguranju.

Iznosi iz ugovora o reosiguranju iskazuju se zasebno.

Rezultat iz ugovora o osiguranju

Za ugovore koji se ne mjere korištenjem PAA-a, prihod od ugovora o osiguranju za svaku godinu predstavlja promjene u obvezama za preostalo pokriće koje se odnose na usluge za koje Grupa očekuje da će primiti naknadu te raspodjelu dijela premija koja se odnosi na povrat novčanih tokova od pribave osiguranja. Za ugovore mjerene korištenjem PAA, prihod od ugovora o osiguranju priznaje se na temelju proteka vremena ili na temelju očekivane dinamike pružanja usluga.

Rashodi koji se odnose na izravno izvršenje ugovora o osiguranju priznaju se u računu dobiti i gubitka kao rashodi od ugovora o osiguranju, u trenutku njihova nastanka. Rashodi koji se ne odnose na izravno izvršenje ugovora o osiguranju, iskazuju se izvan rezultata iz ugovora o osiguranju.

Komponente ulaganja („investicijske komponente“) nisu uključene u prihode od ugovora o osiguranju i rashode od ugovora o osiguranju prema MSFI-u 17. Grupa identificira investicijsku komponentu ugovora određivanjem iznosa koji bi trebalo vratiti ugovaratelju police u svim scenarijima s komercijalnom sadržajem. To uključuje okolnosti u kojima se dogodi osigurani slučaj ili ugovor dopijeva ili se raskida bez nastanka osiguranog događaja. Grupa je utvrdila kod svih ugovora životnih osiguranja sa štednom komponentom komponentu ulaganja u visini otkupne vrijednosti. Grupa razdvaja promjene u ispravku vrijednosti za nefinancijski rizik između rezultata iz ugovora o osiguranju i neto financijskih prihoda ili rashoda od ugovora o osiguranju. Sve promjene u ispravku vrijednosti za nefinancijski rizik koje su priznate u računu dobiti i gubitka uključene su u rezultat iz ugovora o osiguranju.

Neto financijski prihodi ili rashodi od ugovora o osiguranju

Promjene u knjigovodstvenim iznosima skupine ugovora koje proizlaze iz učinaka vremenske vrijednosti novca, financijskog rizika i njihovih promjena općenito se prikazuju kao neto financijski prihodi ili rashodi od ugovora o osiguranju. Oni uključuju promjene u mjerenju skupine ugovora uzrokovane promjenama u vrijednosti odnosnih stavki.

Za većinu ugovora o osiguranju i reosiguranju Grupa je iskoristila opciju priznavanja promjene vrijednosti obveza i imovine iz ugovora o osiguranju i reosiguranju temeljem trenutnih diskontnih stopa u odnosu na inicijalne (tzv. „locked-in“) diskontne stope u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti te sukladno tome odvaja neto financijske prihode ili rashode iz ugovora osiguranja na gore spomenuti dio koji se priznaje u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i dio koji priznaje kroz račun dobiti i gubitka kao otpuštanje efekta diskontiranja.

Portfelji ugovora o osiguranju koji su imovina i oni koji su obveze, te portfelji ugovora o reosiguranju koji su imovina i oni koji su obveze, prikazani su odvojeno u izvještaju o financijskom položaju kao imovina iz ugovora o osiguranju odnosno o reosiguranju te kao obveze iz ugovora o osiguranju odnosno reosiguranju.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.30. Upravljanje rizikom osiguranja

Rizik osiguranja odnosi se na rizik koji može nastati ako stvarne isplate šteta i naknada premašuju neto-knjigovodstveni iznos obveza iz osiguranja zbog slučajnosti, pogrešaka i/ili promjena okolnosti. Rizik osiguranja uključuje rizik nastupa štetnog događaja, rizik određivanja visine premije (tarifiranje), rizik oblikovanja obveza iz ugovora o osiguranju te rizike reosiguranja.

Premijski rizik je prisutan u trenutku izdavanja police prije nego što se dogodi osigurani slučaj. Postoji rizik da će troškovi i štete koje će nastati biti veći od primljenih premija. Rizik pričuva predstavlja rizik da je apsolutna razina obveza iz ugovora o osiguranju krivo procijenjena ili da će stvarne štete varirati oko statističke srednje vrijednosti. Rizik pribave neživotnih osiguranja također uključuje rizik katastrofe, koji proizlazi iz izvanrednih događaja koji nisu u dovoljnoj mjeri pokriveni premijskim rizikom ili rizikom pričuve. Rizik pribave osiguranja života uključuje biometrijski rizik (koji uključuje smrtnost, dugovječnost, rizik pobolijevanja i invalidnosti) i rizik odustajanja. Rizik odustajanja predstavlja veću ili manju stopu odustajanja od polica, prekida, promjena u kapitalizaciji (prestanak plaćanja premije) i otkupa.

Grupa upravlja rizikom osiguranja kroz limite pribave, procedure odobravanja transakcija koje uključuju nove proizvode ili koje prelaze zadane limite, tarifiranje, dizajn proizvoda i upravljanje reosiguranjem. Strategija pribave teži različitosti koja će osigurati uravnotežen portfelj i bazira se na velikom portfelju sličnih rizika tijekom više godina što smanjuje varijabilnost rezultata. Svi ugovori osiguranja neživota su u pravilu godišnji i ugovaratelji imaju pravo odbiti produljenje ugovora ili promijeniti uvjete ugovora prilikom obnove.

Grupa prenosi dio rizika u reosiguranje kako bi kontrolirala izloženost gubicima i zaštitila kapitalnu osnovu. Grupa kupuje kombinaciju proporcionalnih i neproporcionalnih ugovora o reosiguranju kako bi smanjila neto izloženost za pojedini rizik ovisno o vrsti osiguranja.

Fer vrijednost imovine za pokriće polica iz životnih osiguranja ("unit linked") iznosi 15.036 tisuća EUR (2022: 25.732 tisuća EUR).

Rizik osiguranja u Grupi prate aktuari kroz svoje poslove, a Sektor za upravljanje rizicima u dogovoru s njima preuzima pokazatelje kako bi taj rizik obuhvatili u sklopu upravljanja rizicima na razini cijele Grupe.

Izvešće o pouzdanosti i adekvatnosti statutarnih tehničkih pričuva i Izvešće o oblikovanju i dostatnosti premije osiguranja daje imenovani ovlašteni aktuar dok aktuarska funkcija daje mišljenje o primjerenosti programa reosiguranja kojim se potvrđuje adekvatnost vlastitih udjela.

Koncentracija rizika osiguranja

Ključni aspekt rizika osiguranja kojem je Grupa izložena je stupanj koncentracije rizika osiguranja koji određuje stupanj do kojega određeni događaj ili serija događaja mogu utjecati na obveze Grupe. Takva koncentracija može proizaći iz pojedinog ugovora o osiguranju ili iz većeg broja povezanih ugovora kod kojih može nastati slična obveza. Važan aspekt koncentracije rizika osiguranja je da koncentracija također može proizaći iz akumulacije rizika kroz različite vrste osiguranja.

Koncentracija rizika može proizaći iz rijetkih događaja s velikim posljedicama kao što su prirodne katastrofe, u situacijama kada je Grupa izložena neočekivanim promjenama u trendovima, na primjer, neočekivane promjene u ljudskoj smrtnosti ili u ponašanju vlasnika polica osiguranja ili kada značajni sudski ili regulatorni rizici mogu prouzrokovati velike pojedinačne gubitke, ili imati utjecaj na veliki broj ugovora.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.30. Upravljanje rizikom osiguranja (nastavak)

Koncentracija osigurateljnog rizika poslije reosiguranja odnosno retrocesije u odnosu na vrstu prihvaćenog osigurateljnog rizika (liniju poslovanja) prikazana je u tablici, s obzirom na knjigovodstvenu vrijednost ugovora o osiguranju (neto od reosiguranja) koje nastaju temeljem ugovora o osiguranju:

<i>(u tisućama eura)</i>	(Prepravljeno)	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Osiguranje medicinskih troškova	6.055	4.056
Osiguranje zaštite prihoda	9.781	9.409
Osiguranje naknada radnicima	87	86
Osiguranje od odgovornosti za uporabu motornih vozila	225.589	197.111
Ostala osiguranja motornih vozila	50.791	39.441
Pomorsko osiguranje, osiguranje zračnih letjelica i transportno osiguranje	11.511	16.831
Osiguranje od požara i ostala osiguranja imovine	36.016	24.319
Ostala osiguranje od odgovornosti	45.911	41.911
Kreditno osiguranje i osiguranje jamstava	2.153	3.388
Osiguranje troškova pravne zaštite	122	125
Osiguranje pomoći (asistencija)	1.305	1.203
Osiguranje raznih financijskih gubitaka	1.753	1.925
Neproporcionalno zdravstveno reosiguranje (neživot)	-	-
Neproporcionalno reosiguranje od nezgoda	-	-
Neproporcionalno pomorsko, zrakoplovno i transportno reosiguranje	-	-
Neproporcionalno reosiguranje imovine	1.033	(152)
Ukupno neživotno osiguranje	392.107	339.653
Zdravstveno osiguranje	374.233	379.799
Osiguranje sa sudjelovanjem u dobiti	24.392	35.208
Osiguranje povezano s indeksom i udjelima u investicijskim fondovima	3.844	5.322
Ostala životna osiguranja	-	-
Zdravstveno reosiguranje	-	-
Životno reosiguranje	402.469	420.329
Ukupno životno osiguranje	794.576	759.982
Ukupno	374.233	379.799

Uprava vjeruje da neživotna osiguranja nemaju značajnu izloženost prema bilo kojoj skupini osiguranika po društvenim, profesionalnim, generacijskim ili sličnim kriterijima. Najveća vjerojatnost značajnih gubitaka proizlazi iz katastrofalnih događaja, kao što su poplave, tuča, oluje ili oštećenja uslijed potresa. Tehnike i pretpostavke koje Grupa koristi za izračun ovih rizika uključuju:

- Mjerenje zemljopisnih akumulacija,
- Procjenu najvećeg mogućeg gubitka,
- Ugovaranje reosigurateljne zaštite.

Za ugovore o životnim osiguranjima koji pokrivaju smrt osiguranika ne postoji znatna zemljopisna koncentracija rizika, iako koncentracija svote pod rizikom može utjecati na omjer isplate osiguranja na razini portfelja.

2. ZNAČAJNE INFORMACIJE O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA (nastavak)

2.30. Upravljanje rizikom osiguranja (nastavak)

Osjetljivost dobiti/gubitka prije poreza i kapitala na promjene značajnih varijabli u vezi s osiguranjem i tržišnim rizikom

Dobit ili gubitak i obveze iz osiguranja su većinom osjetljivi na promjene u smrtnosti i stopi obolijevanja kod ugovora o životnim osiguranjima zajedno s korištenim kamatnim stopama. Tablica u nastavku analizira kako bi se dobit ili gubitak te ukupni kapital povećali (smanjili) da je došlo do promjena u varijablama rizika koje bi bile razumno moguće na datum izvještavanja. Ova analiza predstavlja osjetljivost i prije i nakon smanjenja rizika reosiguranjem i pretpostavlja da sve ostale varijable ostaju konstantne.

(u tisućama eura)	Utjecaj na rezultat prije poreza		Utjecaj na kapital	
	Prije reosiguranja	Nakon reosiguranja	Prije reosiguranja	Nakon reosiguranja
31. prosinca 2023.				
Ugovori o životnim osiguranjima				
Promjena stopa smrtnost za + 15%	(104)	(104)	(5)	(5)
Promjena troškova za + 10%	(230)	(230)	191	191
Promjena kamatne stope za + 1%	-	-	18.146	18.146
Promjena kamatne stope za - 1%	-	-	(20.966)	(20.966)
31. prosinca 2022.				
Ugovori o životnim osiguranjima				
Promjena stopa smrtnost za + 15%	(687)	(687)	(103)	(103)
Promjena troškova za + 10%	(2.894)	(2.894)	473	473
Promjena kamatne stope za + 1%	-	-	17.388	17.388
Promjena kamatne stope za - 1%	-	-	(21.521)	(21.521)

U neživotnim osiguranjima, varijable koje imaju najveći utjecaj na obveze osiguranja odnose se na sudske sporove iz osiguranja automobilske odgovornosti. Obveze koje se odnose na sudske štete osjetljive su na pravne, sudske, političke, ekonomske i društvene trendove. Uprava smatra da nije izvedivo kvantificirati osjetljivost neživotnih osiguranja na promjene u ovim varijablama.

3. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZIKOM

3.1. Čimbenici financijskog rizika

Poslovne aktivnosti Društva i Grupe izložene su različitim vrstama financijskih rizika koje uključuju: tržišni rizik (valutni rizik, rizik fer vrijednosti kamatne stope, kamatni rizik novčanog toka i cjenovni rizik), kreditni rizik i rizik likvidnosti. Cjelokupno upravljanje rizicima Društva obavlja odjel riznice Društva.

Uprava prepoznaje značaj postojanja efikasnog i efektivnog sustava upravljanja rizicima Grupe. Regulatorna tijela kontroliraju solventnost društava koja se bave osiguranjem kako bi se osiguralo pokriće obveza proizašlih iz mogućih ekonomskih promjena ili prirodnih katastrofa.

Grupa aktivno upravlja imovinom koristeći pristup koji stavlja u ravnotežu kvalitetu, diversifikaciju, usklađivanje imovine i obveza, likvidnost i prinos od ulaganja. Uprava pregledava i odobrava portfelje, utvrđuje limite i nadzire proces upravljanja aktivom i pasivom te se u djelatnosti osiguranja dužna pažnja poklanja i usklađenosti s pravilima koja su postavljena Zakonom o osiguranju.

U transakcijama financijskim instrumentima Grupa na sebe preuzima financijske rizike. Ovi rizici uključuju tržišni rizik, kreditni rizik i rizik likvidnosti. Svaki od ovih rizika je opisan dalje u tekstu, zajedno sa sažetkom načina na koji Grupa upravlja tim rizikom.

a) Tržišni rizik

i/ Valutni rizik – rizik fluktuacije fer vrijednosti ili novčanih tokova po financijskim instrumentima zbog promjena u tečajevima stranih valuta.

Grupa je izložena valutnom riziku kroz transakcije u stranim valutama. To je rizik promjene tečaja stranih valuta zbog kojeg dolazi do promjene vrijednosti financijskih instrumenata. Grupa je izložena valutnom riziku s osnova ulaganja u dužničke i vlasničke vrijednosne papire, depozite, zajmove i ostale investicije. Grupa upravlja valutnim rizikom na način da procjenjuje i planira, te time smanjuje razliku između imovine i obveza denominiranih u stranoj valuti ili uz valutnu klauzulu. Imovina za pokriće obveza iz osiguranja je većim dijelom denominirana u eurima, budući da je i većina obveza iz osiguranja također denominirana u eurima.

U odnosu na iskazano stanje na dan 31. prosinca 2023. godine, ako bi tečaj USD porastao/smanjio se za 10 %, u odnosu na euro (2022. 10 %), uz pretpostavku da su svi ostali pokazatelji ostali nepromijenjeni, dobit prije poreza Grupe za izvještajno razdoblje bila bi za 1.903 tisuće eura (2022.: 4.048 tisuća eura) veća/manja, uglavnom kao rezultat dobitaka/gubitaka od tečajnih razlika na preračunu iz USD kod primljenih kredita i potraživanja od kupaca.

ii/ Cjenovni rizik

Društvo je izloženo cjenovnom riziku koji proizlazi iz ulaganja u glavnične instrumente koji su u bilanci klasificirani u financijsku imovinu po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka i financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Društvo upravlja cjenovnim rizikom koji proizlazi iz ulaganja u glavničke instrumente na način da se ulaganja diversificiraju u skladu s limitima određenim od strane Uprave.

3. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.1 Čimbenici financijskog rizika (nastavak)

Ulaganja Društva u vlasničke instrumente kojima se javno trguje uključena su u službenu kotaciju burze.

Ostali cjenovni rizici Grupe - rizik vlasničkih vrijednosnih papira je uzrokovan fluktuacijom fer vrijednosti ili novčanih tokova po financijskim instrumentima zbog promjena tržišnih cijena (koje ne proizlaze iz kamatnog ili valutnog rizika) bilo da je riječ o promjenama koje su prouzročili čimbenici svojstveni pojedinom financijskom instrumentu ili njegovom izdavatelju ili drugi čimbenici koji utječu na sve slične financijske instrumente kojima se trguje na tržištu.

Portfelj utrživih vlasničkih vrijednosnih papira, koji se u bilanci vodi po fer vrijednosti, čini Grupu podložnu ovom riziku. Portfelj Grupe sadrži vrijednosnice različitih izdavatelja, a rizik koncentracije bilo koje pojedinačne kompanije ili društva se prati i ograničen je usvojenim limitima i zakonskim zahtjevima u djelatnosti osiguranja.

Za procjenu tržišnog rizika, uspostavljen je sustav kvantitativnih mjera temeljenih na statističkim metodama koje odražavaju očekivane gubitke koji mogu nastati u normalnim okolnostima kao i neočekivane gubitke koji su procjena maksimalno prihvatljivog gubitka kojemu je Grupa izložena, a za pojedine vrste ulaganja Grupa je razvila, implementirala te redovito prati kretanje iskazano kroz vrijednosti VaR-a.

Grupa procjenjuje, odnosno mjeri, te kontrolira izloženost tržišnom riziku kroz praćenje izloženosti ulaganja, uspostavom limita i ovlasti za ulaganja, te kroz niz statističkih i ostalih kvantitativnih mjera rizika.

U odnosu na iskazano stanje na dan 31. prosinca 2023. godine, ako bi vrijednost portfelja ulaganja povećala/smanjila za 5 % uz pretpostavku da su svi ostali pokazatelji ostali nepromijenjeni, dobit poslije poreza Grupe za izvještajno razdoblje bila bi za 7.218 tisuća eura veća/manja dok bi utjecaj na ostalu sveobuhvatnu dobit bilo povećanje/smanjenje za 31.988 tisuća eura (2022.: 6.998 tisuća eura i 26.363 tisuća eura), a dobit poslije poreza Društva za izvještajno razdoblje bila bi za 1.224 tisuća eura veća/manja dok bi utjecaj na ostalu sveobuhvatnu dobit bilo smanjenje/povećanje za 962 tisuća eura (2022.: 1.190 tisuća eura i 770 tisuća eura), uglavnom kao rezultat dobitaka/gubitaka od vlasničkih i dužničkih instrumenata klasificiranih po fer vrijednosti u izvještaju o ukupnoj sveobuhvatnoj dobiti.

iii/ Kamatni rizik novčanog toka i rizik fer vrijednosti kamatne stope

Rizik fluktuacije fer vrijednosti novčanih tokova po financijskim instrumentima, rezultat je promjena tržišnih kamatnih stopa. Grupa i Društvo imaju značajnu imovinu koja ostvaruje prihod od kamata te su prihodi i novčani tok iz poslovnih aktivnosti u značajnoj mjeri ovisni o promjenama tržišnih kamatnih stopa. Imovina koja ima ugovorene promjenjive kamate izlaže Grupu i Društvo riziku kamatne stope novčanog toka. Imovina s fiksnim stopama izlaže Grupu i Društvo riziku fer vrijednosti kamatne stope. Grupa i Društvo ne koriste derivativne instrumente za aktivnu zaštitu od izloženosti kamatnog rizika novčanog toka i rizika fer vrijednosti kamatne stope.

Pretežni dio imovine koja donosi prihode od kamata ima fiksnu kamatnu stopu, dok je dio primljenih kredita po varijabilnim kamatnim stopama (bilješka 31). Rizik fer vrijednosti kamatne stope na strani imovine djelomično se prebija s matematičkim pričuvama (sa zajamčenom fiksnom kamatnom stopom). Društvo i Grupa nisu značajno izloženi varijabilnim kamatnim stopama.

U odnosu na iskazano stanje na dan 31. prosinca 2022. godine da se efektivna kamatna stopa na depozite i primljene kredite povećala/smanjila za 1 % na godišnjoj razini, dobit poslije poreza za izvještajno razdoblje Grupe bila bi za oko 1.313 tisuća eura manja/veća te za oko 39 tisuća eura manja/veća Društva (2022.: 1 % ili 1.532 tisuća eura manja/veća Grupe te 252 tisuća eura veća/manja Društva).

3. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.1 Čimbenici financijskog rizika (nastavak)

b) Kreditni rizik

Grupa se izlaže kreditnom riziku kroz sljedeću financijsku imovinu:

- dužničke vrijednosnice (obveznice i komercijalni zapisi),
- derivativni financijski instrumenti
- depoziti i dani zajmovi,
- potraživanja od kupaca, potraživanja od reosiguranja po isplaćenim štetama, ostala potraživanja,
- novac u banci.

Kreditni rizik se definira kao potencijalni pad tržišne vrijednosti kao rezultat nepovoljnih promjena u sposobnosti dužnika da izvrši ugovornu obvezu djelomično, ili u cijelosti.

Grupa je uspostavila sustav upravljanja kreditnim rizikom na način da se unaprijed provodi analiza potencijalnih kreditnih izloženosti, prati se izloženost kreditnim rizicima kroz vrijeme te se poduzimaju odgovarajuće mjere u slučaju porasta kreditnog rizika iznad prihvatljivih granica.

Grupa upravlja ovim rizikom tako da unaprijed provodi analizu praćenja kreditnih rizika i izloženosti, redovitim pregledima od strane Uprave te redovitim sastancima s ciljem praćenja razvoja kreditnog rizika. Uprava je usvojila politiku upravljanja kreditnim rizikom i kontinuirano prati izloženost kreditnom riziku, izrađuju se ocjene kreditne sposobnosti i prikupljaju instrumenti osiguranja plaćanja po odobrenim zajmovima ili njihovoj prolongaciji.

Grupa je kreditnom riziku najviše izložena kroz potraživanja od Republike Hrvatske kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Bilješka	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Državne obveznice	22,23,29	662.407	683.448
Trezorski zapisi	23	4.936	-
Nedospjela kamata na obveznice	22,23,29	10.091	10.417
Ostala potraživanja	25	665	1.702
		678.099	695.568

Dodatne objave o kreditnom riziku prikazane su u bilješci 24. b).

Kategorizacija kreditnog rizika

Financijsku imovinu koja se mjeri po amortiziranom trošku, uključujući i izvan-bilančne izloženosti iz zajmova i ugovora o financijskim garancijama, kao i financijsku imovinu koja se mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, potraživanja za koje se primjenjuju uvjeti za umanjeње vrijednosti, Grupa u svrhu procjene visine ispravaka vrijednosti i rezerviranja za kreditne gubitke na temelju procjene razine kreditnih gubitaka, na izvještajne datume (i to prema stanju potraživanja na dan) razvrstava u jednu od sljedeće tri podskupine (odnosno kategorije) kreditnog rizika:

- Podskupina 1 (niska razina kreditnog rizika – „performing“) – Označava kreditne izloženosti kod kojih nije utvrđen značajan porast kreditnog rizika (od trenutka početnog priznavanja). Za njih se ispravci vrijednosti, odnosno rezerviranja za kreditne gubitke, određuju na temelju očekivanih kreditnih gubitaka u razdoblju od 12 mjeseci
- Podskupina 2 (povećana razina kreditnog rizika – „underperforming“) – Označava kreditne izloženosti kod kojih je utvrđen značajan porast kreditnog rizika od trenutka početnog priznavanja, međutim ne postoji objektivni dokaz umanjeња vrijednosti. Za njih se ispravci vrijednosti, odnosno rezerviranja za kreditne gubitke, određuju na temelju cjeloživotnih očekivanih kreditnih gubitaka.
- Podskupina 3 (utvrđeno umanjeње vrijednosti – „non-performing“) – Označava kreditne izloženosti u statusu neispunjavanja financijskih obaveza

3. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.1 Čimbenici financijskog rizika (nastavak)

Raspoređivanje u podskupine kreditnog rizika

Za potrebe naknadnog mjerenja financijske imovine mjerene po amortiziranom trošku i financijske imovine mjerene po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, na svaki izvještajni datum Grupa utvrđuje je li, u razdoblju od početnog priznavanja do izvještajnog datuma, došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika dužnika.

Ukoliko zajam odnosno dužnički instrument u trenutku početnog vrednovanja ne predstavlja kupljenu ili nastalu financijsku imovinu umanjenu za kreditne gubitke isti će uvijek originalno (dakle, u trenutku početnog priznavanja) biti klasificiran u prvu podskupinu kreditnog rizika, koja označava kreditne izloženosti niske razine kreditnog rizika.

Ukoliko je u trenutku vrednovanja kreditne izloženosti utvrđeno značajno povećanje kreditnog rizika dužnika ista će biti klasificirana u drugu podskupinu kreditnog rizika, koja označava kreditne izloženosti povećane razine kreditnog rizika.

Ukoliko se kreditna izloženost u trenutku vrednovanja nalazi u statusu neispunjavanja financijskih obaveza ('default') ista će biti klasificirana u treću podskupinu kreditnog rizika, koja označava kreditne izloženosti s utvrđenim umanjnjem vrijednosti.

Grupa primjenjuje dvije opće metodologije izračuna očekivanih kreditnih gubitaka i troška umanjnja vrijednosti:

- 1) metodologiju na skupnoj, odnosno portfeljnoj, osnovi i
- 2) metodologiju na pojedinačnoj osnovi.

Metodologiju izračuna očekivanih kreditnih gubitaka i troška ispravaka vrijednosti na pojedinačnoj osnovi primjenjuje kod onih (neprihodujućih) izloženosti koje su razvrstane u Podskupinu 3 kreditnog rizika te koje su identificirane kao pojedinačno značajne. Metodologiju izračuna očekivanih kreditnih gubitaka i troška umanjnja vrijednosti na skupnoj, odnosno portfeljnoj, osnovi primjenjuje na izloženosti koje su klasificirane u Podskupine 1 i 2 kreditnog rizika, kao i na one koje su razvrstane u Podskupinu 3, međutim nisu identificirane kao pojedinačno značajne.

Pri uporabi metodologije na skupnoj/portfeljnoj osnovi Grupa segmentira svoj portfelj u homogene skupine kreditnog rizika na razini kojih procjenjuje vrijednosti parametara kreditnog rizika. Grupa je, uzimajući u obzir količinu i kvalitetu povijesnih podataka koji mu stoje na raspolaganju, formirala PD-homogene skupine, LGD-homogene skupine i EaD-homogene skupine, na način da iste predstavljaju takve skupine na temelju kojih se mogu izvlačiti pouzdani statistički zaključci dostatne valjanosti i reprezentativnosti.

Značajno povećanja kreditnog rizika

Grupa uzima u obzir sljedeće indikatore za procjenu značajnog povećanja kreditnog rizika:

- Značajna deterioracija vrijednosti PD-a („vjerojatnost defaulta“) druge ugovorne strane u odnosu na njegovu vrijednost u trenutku početnog priznavanja kreditne izloženosti
- Značajna neurednost u plaćanju – Grupa utvrđuje značajnu neurednost u plaćanju kada dužnik kontinuirano kasni s otplatom po pojedinačnoj izloženosti više od 30 dana u materijalno značajnom iznosu na razini dužnika.
 - Ne-relevantnost kašnjenja u plaćanju od 30 dana kao indikatora značajnog porasta kreditnog rizika: u iznimnim situacijama Grupa može procijeniti kašnjenja koja prelaze 30 dana kao neznatan porast kreditnog rizika; primjerice
 - ako se identificirano kašnjenje u plaćanju odnosi na izloženosti prema središnjoj državi ili
 - odnosu u svim situacijama kada Grupa može demonstrirati da isto nije nastalo kao posljedica značajnog povećanja kreditnog rizika druge ugovorne strane.
- Značajna deterioracija (internog ili eksternog) kreditnog rejtinga druge ugovorne strane u odnosu na njegov rejting u trenutku početnog priznavanja kreditne izloženosti – pad kreditnog rejtinga od 3 rejting klase
- Druga ugovorna strana je smješten(a) na 'watch listu' Grupe

3. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.1 Čimbenici financijskog rizika (nastavak)

Gubici od umanjenja vrijednosti vezani uz dane zajmove

Za procjenu individualnih gubitaka od umanjenja vrijednosti danih zajmova, Grupa uzima u obzir vjerojatnost kašnjenja u plaćanju temeljeno na vlastitim povijesnim podacima. Dužnici nemaju formalni rejting dodijeljen od strane eksterne rejting agencije te prema tome Grupa primjenjuje navedeni pristup kroz dane kašnjenja. Vrijednosno usklađenje zajmova koji se vrednuju po amortiziranom trošku određeno je korištenjem očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa modelom „tri razine“.

Gubici od umanjenja vrijednosti novca i novčanih ekvivalenata

Usklađenje vrijednosti vezano uz novac i novčane ekvivalente određeno je individualno za novčana sredstva u svakoj pojedinoj financijskoj instituciji. S ciljem procjene kreditnog rizika, koriste se interni scoring modeli za sve financijske institucije temeljeni na svim javno dostupnim informacijama.

Budući da sve komponente novca imaju nizak kreditni rizik na datum izvještavanja, Grupa je odredila vrijednosno usklađenje na temelju 12-mjesečnih očekivanih kreditnih gubitaka.

Gubici od umanjenja vrijednosti vezani uz potraživanja

Za kratkotrajna potraživanja bez značajnih financijskih komponenti, Grupa primjenjuje pojednostavljeni pristup sukladno zahtjevima MSFI-a 9 Grupa je uzimajući u obzir svoje povijesno iskustvu vezano uz stope neplaćanja i zabilježene gubitke, zahtjeve regulatora, kao i buduća očekivanja gubitaka po ovom tipu izloženosti, ekspertno uspostavila matricu cjeloživotnih vrijednosti ECL-a na kojima se temelje postoci ispravaka vrijednosti.

Stope kašnjenja izračunavaju se za sljedeće skupine starosne strukture:

- do 30 dana,
- od 31 do 60 dana,
- od 61 do 90 dana,
- od 91 do 180 dana,
- od 181 do 365 dana,
- preko 365 dana

c) Rizik likvidnosti

Projekcije novčanih tokova izrađuju se u ovisnim društvima Grupe te ih prikuplja Odjel financija Društva koji prati projekcije likvidnosti kako bi se osigurala dostatna novčana sredstva za ispunjavanje poslovnih ciljeva na način da Grupa ne krši kreditne limite ili financijske uvjete ugovora u svezi s bilo kojim zajmovima. Grupa ima portfelj likvidne imovine kao dio strategije upravljanja rizikom likvidnosti. Višak novčanih sredstava iznad iznosa koji je potreban za upravljanje radnim kapitalom riznica Grupe ulaže u oročene depozite, depozite tržišta novca i utržive vrijednosnice, pri tome birajući instrumente s prikladnim rokovima dospijeća ili dostatnom likvidnošću kako bi se osigurala dovoljna likvidnost u skladu s gore navedenim projekcijama.

Višak novčanih sredstava iznad iznosa koji je potreban za upravljanje radnim kapitalom ulaže se u račune koji nose kamatu, oročene depozite, depozite tržišta novca i utržive vrijednosnice, pri tome birajući instrumente s prikladnim rokovima dospijeća ili dostatnom likvidnošću kako bi se osigurala dovoljna likvidnost u skladu s gore navedenim projekcijama. Na dan izvještavanja Grupa je imala depozite u iznosu od 30.270 tisuća eura i ostalu tekuću imovinu u iznosu od 539.364 tisuće eura (2022: depozite u iznosu od 33.699 tisuća eura i ostalu tekuću imovinu u iznosu od 566.916 tisuća eura) za koje se smatra da će generirati novčane tokove za potrebe upravljanja rizikom likvidnosti.

3. UPRAVLJANJE FINACIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.1 Čimbenici financijskog rizika (nastavak)

Na dan izvještavanja Društvo je imalo depozite u iznosu od - tisuća eura i ostalu tekuću imovinu u iznosu od 128.881 tisuću eura (2022: depozite u iznosu od - tisuća eura i ostalu tekuću imovinu u iznosu od 144.875 tisuća eura) za koje se smatra da će generirati novčane tokove za potrebe upravljanja rizikom likvidnosti.

Tablica u nastavku prikazuje financijske obveze na datum bilance prema ugovorenim dospijećima. Iznosi iskazani u tablici predstavljaju ugovorne nediskontirane novčane tokove. Obveze prema dobavljačima i ostale obveze ne uključuju poreze, obveze prema zaposlenima, predujmove, odgođeno plaćanje troškova, prihod budućeg razdoblja i ostale obračunate obveze.

DRUŠTVO (u tisućama eura)	Do 1 godine			Po pozivu
31. prosinca 2023.				
Obveze				
Posudbe		4.810		-
Obveze prema dobavljačima i ostale fin. obveze		5.891		-
Financijska jamstva		-		183.370
Ukupno		10.701		183.370
31. prosinca 2022.				
Obveze				
Posudbe		30.741		-
Obveze prema dobavljačima i ostale fin. obveze		5.527		-
Financijska jamstva		-		104.500
Ukupno		36.268		104.500
GRUPA (u tisućama eura)	Do 1 godine	1-2 godine	2-5 godina	Više od 5 godina
31. prosinca 2023.				
Obveze				
Posudbe	30.514	21.961	118.743	61.209
Ostale financijske obveze	-	110	-	1.613
Obveze prema dobavljačima i ostale obveze	39.447	4.120	10.750	10.821
Preuzete obveze za buduća ulaganja	14.403	14.836	-	-
Ukupno	84.364	41.027	129.493	73.703
31. prosinca 2022.				
Obveze				
Posudbe	42.152	26.771	109.648	81.090
Ostale financijske obveze	-	-	-	1.626
Obveze prema dobavljačima i ostale obveze	34.227	3.663	6.302	11.892
Preuzete obveze za buduća ulaganja	-	-	-	44.862
Ukupno	76.379	30.434	115.950	139.470

3. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.1 Čimbenici financijskog rizika (nastavak)

Tablica u nastavku prikazuje zasebnu analizu dospjeća za portfelje ugovora o osiguranju i reosiguranju koji su obveze i prikazuje sadašnju vrijednost budućih novčanih tokova za svaku od prvih pet godina nakon datuma izvještavanja i ukupno nakon prvih pet godina:

GRUPA (u tisućama eura)	Do 1 godine	1-2 godine	2-3 godina	3-4 godina	4-5 godina	Više od 5 godina
31. prosinca 2023.						
Imovina						
Imovina iz ugovora o reosiguranju	27.765	8.742	5.353	2.972	2.093	7.513
Imovina iz ugovora o osiguranju	7.894	1.765	1.568	1.299	1.133	3.338
Ukupno	35.659	10.507	6.921	4.271	3.226	10.851
Obveze						
Obveze iz ugovora o osiguranju	335.658	93.371	66.429	56.447	44.380	265.701
Obveze iz ugovora o reosiguranju	4.797	(210)	(164)	(75)	(53)	(270)
Ukupno	340.455	93.161	66.265	56.372	44.327	265.431
Ročna neusklađenost	(304.796)	(82.654)	(59.344)	(52.101)	(41.101)	(254.580)
31. prosinca 2022.						
Imovina						
Imovina iz ugovora o reosiguranju	22.163	8.851	3.515	1.881	1.173	5.334
Imovina iz ugovora o osiguranju	12.933	2.067	1.840	1.308	1.284	3.492
Ukupno	35.096	10.918	5.355	3.189	2.457	8.826
Obveze						
Obveze iz ugovora o osiguranju	264.790	127.660	76.436	55.540	50.568	248.671
Obveze iz ugovora o reosiguranju	2.195	(26)	(8)	(2)	(1)	-
Ukupno	266.985	127.634	76.428	55.538	50.567	248.671
Ročna neusklađenost	(231.889)	(116.716)	(71.073)	(52.349)	(48.110)	(239.845)

3. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.1 Čimbenici financijskog rizika (nastavak)

d) Upravljanje kapitalom

Društvo i Grupa nadziru kapital u skladu sa zakonima i propisima Republike Hrvatske koji zahtijevaju minimalni uplaćeni kapital od 200 tisuća kuna za dionička društva. Vlasnici ne zahtijevaju nikakve posebne mjere u pogledu upravljanja kapitalom. Društvo i Grupa nemaju obvezu pridržavanja kapitalnih zahtjeva nametnutih izvana. Nadalje, nema kapitalnih ciljeva koji se interno prate.

Segment Osiguranje podliježe zakonskim i podzakonskim propisima RH i EU koji reguliraju upravljanje kapitalom te posebno definiraju minimalne razine kapitala koje Segment Osiguranje mora održavati (regulatorni okvir Solventnost 2 koji se primjenjuje od 2016. godine). Navedenim regulatornim okvirom definirani su propisi koji reguliraju način izračuna i izvještavanja o adekvatnosti kapitala. Posebno, propisano je da Segment Osiguranje mora u svakom trenutku održavati prihvatljiva vlastita sredstva (dostupni kapital) na način da pokrije Minimalni potrebni kapital (tzv. MCR), kao i Potrebni solventni kapital (tzv. SCR).

SCR omjer definira se kao omjer iznosa ukupnih prihvatljivih vlastitih sredstava za pokriće potrebnog solventnog kapitala (SCR-a) i iznosa potrebnog solventnog kapitala. MCR omjer definira se kao omjer iznosa ukupnih prihvatljivih vlastitih sredstava za pokriće minimalnog potrebnog kapitala (MCR-a) i iznosa minimalnog potrebnog kapitala.

Na temelju informacija danih interno ključnom rukovodstvu, Segment Osiguranje je usklađen sa zakonskim i podzakonskim propisima koji reguliraju adekvatnost kapitala, kako slijedi:

	Regulatorni zahtjevi	Segment Osiguranje	
		31. prosinca 2023.*	31. prosinca 2022.*
SCR omjer	> 100%	262%	239%
MCR omjer	> 100%	837%	839%

* Nerevidirani podaci

3. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.2. Procjena fer vrijednosti

Grupa mjeri financijske instrumente koji se u bilanci po fer vrijednosti, u skladu sa sljedećim kriterijima:

- Kotirane cijene (nekorrigirane) na aktivnim tržištima za identičnu imovinu ili obveze (razina 1).
- Inputi koji ne predstavljaju kotirane cijene uključene u klasu 1, a riječ je o vidljivim inputima za imovinu ili obvezu, bilo izravno ili neizravno (razina 2)
- Inputi za imovinu koji se ne temelje na vidljivim tržišnim podacima (razina 3)

Fer vrijednost financijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnim tržištima temelji se na kotiranim tržišnim cijenama na dan bilance. Tržište se smatra aktivnim ako su kotirane cijene poznate na temelju zamjene, aktivnosti brokera, a te cijene predstavljaju stvarne i redovite tržišne transakcije prema uobičajenim trgovačkim uvjetima. Kotirana tržišna cijena korištena za financijsku imovinu koju drži Društvo je njezina važeća kupovna cijena. Ovi instrumenti uključeni su u razinu 1. Instrumenti koji su uključeni u razinu 1 sastoje se prvenstveno od vlasničkih ulaganja u obveznice, novčane fondove i komercijalne zapise koji su klasificirani kao utržive vrijednosnice.

Fer vrijednost je cijena koja bi se mogla primiti za prodanu imovinu ili platiti za prijenos obveze u uobičajenoj transakciji između sudionika na tržištu na dan mjerenja vrijednosti. Fer vrijednost se temelji na kotiranim tržišnim cijenama ako su dostupne. Ako tržišne cijene nisu dostupne, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontiranog novčanog toka ili drugih odgovarajućih tehnika za utvrđivanje cijena. Promjene u pretpostavkama na kojima se temelje procjene, uključujući diskontne stope i procijenjene buduće novčane tokova, značajno utječu na procjene. Iz tog razloga, procijenjene fer vrijednosti ne mogu se ostvariti prodajom financijskog instrumenta u ovome trenutku. Fer vrijednost ulaganja po amortiziranom trošku prikazana je u nastavku:

Svaki instrument se pojedinačno detaljno procjenjuje. Razine hijerarhije fer vrijednosti se određuju na temelju najniže razine i ulaznih podataka značajnih za određivanje fer vrijednosti instrumenta.

Sljedeća tablica predstavlja imovinu Društva koja se mjeri po fer vrijednosti na dan 31. prosinca 2022. i 2021. godine, grupiranu prema načinu na koji se izračunava fer vrijednost:

31. prosinca 2023. (u tisućama eura)	Razina 1	Razina 2	Razina 3	Ukupno stanje
Imovina				
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	81.518	77.436	17.090	176.044
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	579.401	171.814	28.985	780.200
Ukupno imovina	660.919	249.250	46.075	956.244
31. prosinca 2022. (u tisućama eura)	Razina 1	Razina 2	Razina 3	Ukupno stanje
Imovina				
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	74.236	66.083	30.355	170.674
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	483.833	158.928	236	642.997
Ukupno imovina	558.069	225.011	30.591	813.671

3. UPRAVLJANJE FINACIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.2 Procjena fer vrijednosti (nastavak)

Fer vrijednost ulaganja po amortiziranom trošku Grupe prikazana je u nastavku:

(u tisućama eura)	31.12.2023.			31.12.2022.		
	Neto knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost	Razlika	Neto knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost	Razlika
Grupa						
Dužničke vrijednosnice	301.908	284.799	(17.110)	303.618	278.806	(24.812)
Zajmovi	21.169	21.551	382	22.504	22.684	181
Depoziti	74.005	74.005	(30)	64.492	64.492	-
	397.083	380.355	(16.758)	390.614	365.982	(24.632)

Sljedeća tablica prikazuje financijsku imovinu Grupe koje se mjere po fer vrijednosti na dan 31. prosinca 2023. i 2022. godine.

(u tisućama eura)	Razina 1	Razina 2	Razina 3	Ukupno stanje
31. prosinca 2023.				
Imovina				
- Vlasničke vrijednosnice	133.297	-	28.985	162.282
- Dužničke vrijednosnice	446.104	171.814	-	617.918
- Investicijski fondovi	-	-	-	-
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	579.401	171.814	28.985	780.200
- Vlasničke vrijednosnice	30.549	-	37	30.586
- Dužničke vrijednosnice	10.964	-	-	10.964
- Investicijski fondovi	57.058	76.949	-	134.007
- Valutni forward ugovori	-	486	-	486
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	98.571	77.436	37	176.044
Ukupno imovina	677.972	249.250	29.022	956.244
31. prosinca 2022.				
Imovina				
- Vlasničke vrijednosnice	71.566	-	-	71.566
- Dužničke vrijednosnice	412.267	158.795	236	571.299
- Investicijski fondovi	-	133	-	133
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	483.833	158.928	236	642.997
- Vlasničke vrijednosnice	39.218	12.698	30.355	82.270
- Dužničke vrijednosnice	-	-	-	-
- Investicijski fondovi	35.018	51.579	-	86.598
- Valutni forward ugovori	-	1.806	-	1.806
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	74.236	66.083	30.355	170.674
Ukupno imovina	558.069	225.011	30.591	813.671

3. UPRAVLJANJE FINANIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

3.2 Procjena fer vrijednosti (nastavak)

Grupa ima obvezu objaviti hijerarhiju fer vrijednosti financijske imovine koja se ne mjeri po fer vrijednosti kao i opis metoda vrednovanja i korištenih inputa.

Zajmovi i potraživanja (uključivo depozite kod banaka) su iskazani po amortiziranom trošku umanjenom za umanjenje vrijednosti. Iako su dobiveni uz fiksnu kamatnu stopu, zbog njihove karakterističnosti, Uprava vjeruje da se knjigovodstvena vrijednost ovih instrumenata ne razlikuje značajno od njihove fer vrijednosti pod pretpostavkom da će sva plaćanja po izloženostima čija vrijednost nije umanjena biti naplaćena kao što je ugovoreno i ne uzimajući u obzir nikakve buduće gubitke.

Financijske obveze su iskazane po amortiziranom trošku. Iako nose fiksnu kamatnu stopu, Uprava smatra da se, s obzirom na otplatu većine obveza u roku od nekoliko dana nakon datuma bilance, knjigovodstvena vrijednost ovih instrumenata ne razlikuje značajno od njihove fer vrijednosti.

Fer vrijednost zajmova i financijskih obveza procjenjuje se na temelju ulaznih podataka koji nisu tržišno dostupne cijene stoga bi bili klasificirani u razinu 3 na hijerarhiji fer vrijednosti. Ulaganja koja imaju dostupnu tržišnu cijenu, a mjerena su po amortiziranom trošku bila bi svrstana u razinu 1.

Fer vrijednost financijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnom tržištu utvrđuje se korištenjem tehnika procjene. Te tehnike procjene zahtijevaju maksimalno korištenje vidljivih tržišnih podataka gdje je to moguće, a oslanjaju se što je manje moguće na procjene specifične za pojedini subjekt. Ukoliko su svi značajni ulazni podaci potrebni za fer vrednovanje instrumenta vidljivi, instrument se uključuje u razinu 2.

Fer vrijednosti financijske imovine iskazane u razini 3 utvrđena je primjenom modela diskontiranih novčanih tokova ili drugih odgovarajućih tehnika, uz korištenje relevantnih informacija dostupnih na tržištu, kao i saznanja o trenutnom poslovanju te procjena mogućeg budućeg poslovanja izdavatelja predmetne financijske imovine. Tehnika vrednovanja koja se koristi u mjerenjima fer vrijednosti (razina 3) temelji se na tržišno usporedivim tvrtkama. Glavni ulazni podaci u modelu vrednovanja uključuju projicirane iznose EBITDA za 2023. i EBITDA multiplikatore za svaki poslovni segment posebno. Predviđeni iznosi EBITDA temelje se na povijesnim financijskim podacima i dostupnim informacijama o očekivanim trendovima u 2022. EBITDA multiplikatori su preuzeti iz neovisnih vanjskih izvora podataka. Povećanje EBITDA multiplikatora za 10 % dovelo bi do povećanja fer vrijednosti za iznos od 3.770 tisuća eura (2022.: 10%, povećanje 4.245 tisuća eura), smanjenje EBITDA multiplikatora za 10 % dovelo bi do smanjenja fer vrijednosti za iznos od 3.770 tisuća eura (2022.: 10%, smanjenje 4.245 tisuća eura).

Nije bilo značajnih prijenosa iz Razine 1 i Razine 2 u Razinu 3 i obrnuto financijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti u izvještaju o financijskom položaju.

Fer vrijednost ulaganja po amortiziranom trošku utvrđena je na temelju tržišnih cijena i klasificira se u razinu 1 u skladu s zahtjevom MSFI 13: Mjerenje fer vrijednosti.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE

Procjene se kontinuirano vrednuju i zasnivaju se na iskustvu i drugim čimbenicima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se smatra da su prihvatljiva pod postojećim okolnostima. Društvo i Grupa izrađuju procjene i stvaraju pretpostavke vezane za budućnost. Proizašle računovodstvene procjene su, po definiciji, u rijetkim slučajevima izjednačene sa stvarnim rezultatima. U nastavku se navode procjene i pretpostavke koje bi mogle uzrokovati značajan rizik usklađivanja knjigovodstvenih iznosa imovine i obveza u sljedećoj financijskoj godini.

i/ Gubici od umanjenja vrijednosti zajmova i potraživanja

Izračun očekivanih kreditnih gubitaka zahtijeva značajne prosudbe vezane za vrijednost i nadoknadivost kolaterala, budućnost i makroekonomske informacije. Grupa primjenjuje neutralan i nepristranost pristup kada se bavi nesigurnostima i pri donošenju odluka temeljem značajnih procjena.

Očekivani kreditni gubici („ECL“) vezani uz određeni instrument procjenjuju se na temelju očekivanih budućih novčanih tokova (po osnovu glavnice, kamata, naknada i provizija) koji su vezani s predmetnim ugovorom, uključujući i iznose koji mogu nastati realizacijom relevantnih kolaterala. Svi očekivani novčani tokovi se svode na sadašnju vrijednost putem diskontiranja relevantnom efektivnom kamatnom stopom.

Očekivani kreditni gubici izračunavaju se kao umnožak vjerojatnosti nastupanja statusa neispunjavanja financijskih obaveza (PD), gubitka po nastupanju statusa neispunjavanja financijskih obaveza (LGD) i izloženosti u trenutku defaulta (EaD).

Bruto vrijednost zajmova i potraživanja i stopa priznatog gubitka od umanjenja vrijednosti krajem godine iznose:

	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Bruto izloženost (u tisućama eura)	58.752	60.941	98.575	28.398
Stopa umanjenja (%)	23,47 %	30,11 %	1,36 %	4,09 %

Promjena stope umanjenja za 1 pp (kao rezultat promjene očekivanih novčanih tokova i/ili fer vrijednosti instrumenta osiguranja) na bruto iznos gore navedenih zajmova i potraživanja dovelo bi do povećanja/ukidanja gubitka od umanjenja vrijednosti u iznosu od 986 tisuće eura (31. prosinca 2022.: 284 tisuće eura) za Društvo te 588 tisuća eura (31. prosinca 2022.: 609 tisuća eura) za Grupu.

ii/ Utvrđivanje fer vrijednosti financijske imovine

Društvo i Grupa primjenjuju za određene dužničke i vlasničke vrijednosnice prosječne ponderirane cijene na zadnji dan trgovanja. Za financijske instrumente s kojima se rijetko trguje i koji imaju netransparentnu cijenu, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva različit stupanj prosudbe ovisno o likvidnosti, koncentraciji, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnim pretpostavkama i ostalim rizicima koji utječu na pojedini instrument. Društvo i Grupa su koristili analizu diskontiranih novčanih tokova za različite financijske instrumente kojima se ne trguje na aktivnim tržištima.

Društvo i Grupa u skladu s računovodstvenom politikom iskazanom u bilješci 2.13 procjenjuje nadoknadive iznose potraživanja od kupaca i potraživanja po danim kreditima na temelju očekivanih novčanih priljeva diskontiranih korištenjem originalne efektivne kamatne stope.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE (nastavak)

iii/ Korisni vijek trajanja nekretnina i opreme

Uprava pojedinih društava utvrđuje i pregledava korisni vijek uporabe i pripadajući trošak amortizacije za nekretnine, postrojenja i opremu. Ova procjena se temelji na procijenjenom preostalom korisnom vijeku uporabe imovine i mogla bi se značajno promijeniti kao rezultat tehničkih inovacija, ulaganja i aktivnosti konkurencije.

Kada bi korisni vijek uporabe nekretnina, postrojenja i opreme bio 5 % duži, a pod pretpostavkom nepromijenjenosti ostalih varijabli, neto dobit za godinu bila bi viša za 2.360 tisuće eura za Gruppu, odnosno 22 tisuće eura viša za Društvo, a neto knjigovodstvena vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme bila bi viša za 2.878 tisuća eura za Gruppu, odnosno 26 tisuća eura viša za Društvo (2022.: neto dobit bila bi viša za 2.202 tisuća eura za Gruppu, odnosno 20 tisuće eura viša za Društvo, a neto knjigovodstvena vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme bila bi viša za 2.686 tisuća eura za Gruppu, odnosno 25 tisuća eura viša za Društvo).

Kada bi korisni vijek uporabe nekretnina, postrojenja i opreme bio 5 % kraći, a pod pretpostavkom nepromijenjenosti ostalih varijabli, neto dobit za godinu bila bi niža za 2.609 tisuća eura za Gruppu, odnosno 24 tisuće eura niža za Društvo, a neto knjigovodstvena vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme bila bi niža za 3.181 tisuću eura za Gruppu, odnosno 29 tisuća eura niža za Društvo (2022.: neto dobit bila bi niža za 2.434 tisuće eura za Gruppu, odnosno 23 tisuće eura niža za Društvo, a neto knjigovodstvena vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme bila bi niža za 2.696 tisuća eura za Gruppu, odnosno 27 tisuća eura niža za Društvo).

iv/ Nadoknadiva vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme

Gruppa i Društvo minimalno jednom godišnje provjeravaju knjigovodstvene iznose nefinancijske imovine kako bi utvrdili postoje li naznake umanjena vrijednosti. Ako postoje takve naznake, procjenjuje se nadoknadivi iznos imovine. Za potrebe procjene umanjena vrijednosti, imovina se grupira na najnižu razinu kako bi se pojedinačno utvrdio novčani tok (jedinice stvaranja novca). Računovodstvena politika objavljena je u bilješci 2.12. Umanjenje vrijednosti nefinancijske imovine.

U 2023. i 2022. godini nije bilo indikatora umanjena vrijednosti te Uprava nije napravila izračun nadoknadive vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme.

vi/ Umanjenje vrijednosti goodwilla

Gruppa godišnje provjerava goodwill zbog umanjena vrijednosti u skladu s računovodstvenom politikom navedenom u bilješci 2.12. Nadoknadivi iznosi jedinica koje stvaraju novac utvrđuju se na osnovi izračuna vrijednosti u uporabi. Ovi izračuni zahtijevaju korištenje procjena (bilješka 20). Gruppa nije u 2023. i 2022. iskazala umanjenje vrijednosti goodwilla. Promjene u ključnim procjenama bi mogle imati sljedeće efekte na vrijednost goodwilla:

Osiguranje

Uz ostale pretpostavke nepromijenjene, kada bi se diskontna stopa prije poreza uvećala za 1 %, vrijednost goodwilla bi bila u potpunosti ispravljena, a kada bi se diskontna stopa umanjila za 1 %, ne bi bilo utjecaja na vrijednost iskazanog goodwilla (2022.: uvećala 1 %, vrijednost goodwilla bi bila u potpunosti ispravljena; umanjila za 1 %, ne bi bilo utjecaja). Kada bi se stopa preostalog rasta uvećala za 1 %, ne bi bilo utjecaja na vrijednost iskazanog goodwilla, a kada bi se stopa preostalog rasta umanjila za 1 %, vrijednost goodwilla bi bila u potpunosti ispravljena (2022.: uvećala 1 %, ne bi bilo utjecaja; umanjila za 1 %, vrijednost goodwilla bi bila u potpunosti ispravljena).

Turizam

Uz ostale pretpostavke nepromijenjene, kada bi se diskontna stopa prije poreza uvećala za 1 %, vrijednost goodwilla bi bila u potpunosti ispravljena, a kada bi se diskontna stopa umanjila za 1 %, ne bi bilo utjecaja na vrijednost iskazanog goodwilla (2022.: uvećala 1 %, vrijednost goodwilla bi bila u potpunosti ispravljena; umanjila za 1 %, ne bi bilo utjecaja). Kada bi se stopa preostalog rasta uvećala za 1 %, ne bi bilo utjecaja na vrijednost iskazanog goodwilla, a kada bi se stopa preostalog rasta umanjila za 1 %, vrijednost goodwilla bi bila u potpunosti ispravljena (2022.: uvećala 1 %, ne bi bilo utjecaja, umanjila za 1 %, vrijednost goodwilla bi bila u potpunosti ispravljena).

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE (nastavak)

Energetika

Društvo je tijekom 2023. godine ostvarilo goodwill sa osnove stjecanja društva ZELOVO d.o.o., te će provjera umanjenja vrijednosti goodwilla započeti sa 2024. godinom sukladno bilješki 2.11. Poslovna spajanja.

vii/ Procjena životnog vijeka imovine s pravom uporabe

Razlikujemo ugovore o najmu koji su sklopljeni na određeno razdoblje, neodređeno razdoblje ili na određeno razdoblje uz mogućnost produženja ugovora.

U slučaju ugovora o najmu nekretnina i poslovnih prostora, Društvo i Grupa razmatraju svaki ugovor te procjenjuju postoji li mogućnost da će se isti produžiti nakon njegova planiranog završetka, ukoliko je definiran kao ugovor na određeno razdoblje, odnosno procjenjuju trajanje ugovora o najmu ukoliko se radi o ugovoru na neodređeno razdoblje. Procjena vijeka trajanja napravljena je temeljem povijesnog iskustva te poslovnih planova za daljnje poslovanje Društva i Grupe.

U slučaju ugovora na određeno razdoblje, uzimaju se u obzir sve činjenice i okolnosti koje utječu na stvaranje ekonomskog poticaja za korištenje opcije produljenja ugovora ili nekoristenja mogućnosti otkaza ugovora.

U tekućoj financijskoj godini financijski učinak revidiranja uvjeta zakupa s ciljem korištenja opcije produljenja ugovora rezultirao je povećanjem vrijednosti obveze za najam i imovine s pravom uporabe za 300 tisuća eura za Grupu (2022.: 178 tisuća eura).

viii/ Odgođena porezna imovina

Odgođena porezna imovina Grupe u bruto iznosu uključuje iznos od 37.811 tisuća eura koji je iskazan temeljem (1) poticaja za ulaganja, (2) prenesenih poreznih gubitaka, (3) gubitaka od umanjenja vrijednosti te (4) ostalih privremenih poreznih razlika.

Uprava svakog pojedinog društva u Grupi je napravila zasebne analize u pogledu nadoknadivosti iskazanih iznosa odgođene porezne imovine koju su društva iskazala unutar preostalog raspoloživog perioda korištenja.

Tijekom procjene menadžment je uzeo u obzir sljedeće čimbenike u korist priznavanja:

- Neizvjesnost oko realizacije trenutnih poslovnih planova
- Potencijalni utjecaj dugoročnog kašnjenja oporavka na pretpostavku o vremenskoj neograničenosti poslovanja.

Prema tim pretpostavkama, menadžment je zaključio da će odgođena imovina Grupe biti nadoknativa koristeći procijenjeni budući oporezivi prihod na temelju odobrenih poslovnih planova i budžeta za relevantna ovisna društva.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE (nastavak)

ix/ Nadoknadivost ulaganja u ovisna društva

Ulaganja u ovisna društva se odnose na udjele u ovisnim društvima na dan 31. prosinca 2023. Vrijednost kapitala na kojoj se temelji fer vrijednost poslovne cjeline predstavlja vrijednost poslovanja za vlasnike kapitala i procijenjena je dohodovnim i tržišnim pristupom, primjenom sljedećih metoda i/ili putem pondera tih metoda: metodom diskontiranih novčanih tokova, metodom diskontiranih dividendi te metodom usporedivih tržišnih multiplikatora. U segmentu turizma korištena je isključivo metoda diskontiranih novčanih tokova. U segmentu zdrave hrane korišten je ponderirana vrijednost dobivena metodom diskontiranih novčanih tokova (ponder 80%), te metodom usporedivih tržišnih multiplikatora (ponder 20%). U segmentu osiguranja korištena je ponderirana vrijednost dobivena metodom diskontiranih dividendi (ponder 60%) te metodom usporedivih tržišnih multiplikatora (ponder 40%).

Projekcije novčanih tokova korištene u dohodovnom pristupu temelje se na petogodišnjim planovima i diskontnoj stopi određenoj kao ponderirani prosječni trošak kapitala („WACC“) u rasponu od 7,8% do 8,8% (2022.: 8,2% do 9,5%), ovisno o društvu, odnosno kao trošak vlasničke glavnice od 8,3% (2022.: 9,8%) u segmentu osiguranja. Vrednovanja je izradilo Društvo i temelje se na petogodišnjim projekcijama novčanih tokova koje je odobrila uprava Društva. Prilikom utvrđivanja nadoknadiive vrijednosti ulaganja menadžment razmatra ključne pokazatelje kao što su rast prihoda koji se baziraju na popunjenosti objekata, prihodu po jedinici i očekivanom tržišnom rastu u hotelskoj industriji, rastu količinske i vrijednosne prodaje u industriji zdrave hrane te očekivanim trendovima u industriji osiguranja. Za razdoblje nakon isteka petogodišnjeg razdoblja, primijenjena stopa terminalnog rasta je 2% (2022.: 2%). Terminalne stope rasta korištene u vrednovanju predstavljaju projekciju godišnjeg rasta BDP- a Republike Hrvatske u dugoročnom razdoblju te su usklađene s očekivanim stopama rasta u promatranj industriji.

Tržišni multiplikatori (P/E i P/BV) korišteni u tržišnom pristupu i metodi usporedivih multiplikatora izvedeni su iz javno dostupnih podataka za usporediva društava.

Menadžment je razmotrio utjecaj razumnih promjena u ključnim pretpostavkama te utvrdio kako promjenom varijabli ne postoje naznake umanjenja vrijednosti.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE (nastavak)

x/ Rezerviranja za koncesijsku naknadu za zemljišta u segmentu turizam

Temeljem odredbi Zakona o turističkom i ostalom građevinskom zemljištu neprocijenjenom u postupku pretvorbe i privatizacije (NN 92/2010, dalje u tekstu: ZTZ), Grupa je podnijela zahtjeve tada nadležnom Ministarstvu turizma te jedinicama lokalne samouprave za dodjelom koncesija na turističkom zemljištu kampova te hotela i turističkih naselja. Dodatno su za hotele i turistička naselja te ostao građevinsko zemljište podnijeti zahtjevi radi utvrđenja tlocrtnih površina objekata i procijenjenog zemljišta temeljem odredbi 27. u vezi s čl. 18., 19., 24. i 25. tog Zakona. Nažalost ovaj propis nije donio željene rezultate u samoj praksi odnosno nije doveo do rješavanja imovinskopravnih odnosa, što je u konačnici imalo za rezultat donošenje novog Zakona o neprocijenjenom građevinskom zemljištu (NN 50/2020, dalje u tekstu: ZNGZ). Ovaj propis stupio je na snagu 2. svibnja 2020. godine.

Grupa je temeljem ispostavljenih računa po odredbama ZTZ-a i pripadajućih Uredbi plaćalo račune koncesijske naknade za kampove u Rovinju i Vrsaru te one račune jedinica lokalne samouprave koje su ih ispostavile. Ostatak procijenjenog iznosa koncesijskih naknada rezerviran je do okončanja postupaka po ZTZ-u.

U svojim odredbama novi Zakon, stavlja izvan snage ZTZ i pripadajuće Uredbe i predviđa izradu geodetskih elaborata za nekretnine hotela, turističkih naselja i ostalog građevinskog zemljišta. Što se tiče vlasničko-pravnog statusa nekretnina, novi ZNGZ predviđa da je Grupa vlasnik u procijenjenoj tlocrtnoj površini objekata u kampovima, dok je vlasnik neprocijenjenog zemljišta u kampu Republika Hrvatska. U pogledu hotela i turističkih naselja, zakonodavac je ostao na sličnim zakonskim rješenjima u pogledu vlasništva kao i u ZTZ-u. Odnosno, Grupa bi po okončanju postupaka bila vlasnik procijenjenog objekta i zemljišta. Zemljište u hotelima i turističkim naseljima, koje nije procijenjeno u vrijednost temeljnog kapitala Grupe u postupku pretvorbe, a koje je u funkciji hotela i turističkog naselja, postaje vlasništvom jedinica lokalne samouprave na čijem području se nalazi.

Novi Zakon predviđa po okončanju postupaka, obvezu jedinica lokalne samouprave odnosno nadležnog Ministarstva pozvati Društvo na sklapanje ugovora o zakupu na razdoblje od 50 godina. Od 17. veljače 2024. godine na snazi su dvije Uredbe koje je donijela Vlada Republike Hrvatske, a uređuju pitanja zakupnine vezane uz turističko zemljište u kampovima, hotelima i turističkim naseljima.

xi/ Procjena utjecaja globalnih događanja na poslovanje Društva i Grupe

Rizik klimatskih promjena je najizraženiji u poslovanju segmenta Osiguranje, a samim rizikom upravlja se oblikovanjem proizvoda i upravljanjem cijenama takvih proizvoda.

xii/ Novčani tokovi od izvršenja ugovora

Procjena budućih novčanih tokova

U procjeni budućih novčanih tokova Grupa na nepristran način uključuje sve razumne i pouzdane podatke dostupne bez nepotrebnih troškova i napora u pogledu iznosa, vremena i neizvjesnosti tih budućih novčanih tokova na datum izvještavanja. Ove informacije uključuju i interne i eksterne povijesne podatke o štetama i drugim iskustvenim podacima, ažuriranim kako bi odražavale trenutna očekivanja budućih događaja.

Procjene budućih novčanih tokova odražavaju stav Grupe o trenutnim uvjetima na datum izvještavanja, sve dok su procjene svih relevantnih tržišnih varijabli u skladu s vidljivim tržišnim cijenama za te varijable.

Grupa nudi različite vrste neživotnih osiguranja, uglavnom osiguranje vozila, imovine, odgovornosti, pomorsko osiguranje, transportno osiguranje i osiguranje nezgode. Glavni izvor neizvjesnosti koji utječe na iznos i vrijeme budućih novčanih tokova proizlazi iz neizvjesnosti nastanka budućih šteta kao i neizvjesnosti vezanih uz njihove iznose. Iznos plaćen po pojedinoj šteti je ograničen osiguranom svotom koja je utvrđena u polici osiguranja.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE (nastavak)

Ostali značajni izvori neizvjesnosti vezani za neživotna osiguranja proizlaze iz regulative koja daje pravo osiguranicima da prijave štetu prije stupanja na snagu zastare, koja nastupa 3 godine od saznanja osiguranika za štetu, ali ne kasnije od 5 godina od početka godine, nakon godine nastanka štete. Ova odredba je posebno značajna za trajnu invalidnost koja proizlazi iz osiguranja nezgode, zbog teškoća u procjeni razdoblja između nastanka štete i potvrde njenih trajnih efekata.

U portfelju neživotnih osiguranja ne postoje proizvodi kojima se garantira neograničeno pokriće te maksimalni iznos za koji osiguravatelj može biti obvezan po pojedinoj polici uslijed nastanka jednog štetnog događaja uvijek ograničen ugovorenim iznosom osiguranja. Izuzetak od ovog pravila je osiguranje automobilske odgovornosti za štete u zemljama članicama sustava zelene karte koje imaju nelimitirano pokriće. Obzirom na zakonske odredbe koje kod osiguranja automobilske odgovornosti propisuje primjenu svota osiguranja države u kojoj je šteta nastala ovaj rizik nije moguće u potpunosti izbjeći, ali ga je moguće transferirati putem odgovarajućih reosigurateljnih ugovora.

Prilikom procjene budućih novčanih tokova, Grupa uzima u obzir trenutna očekivanja budućih događaja koji bi mogli utjecati na te novčane tokove. Međutim, očekivanja budućih promjena u zakonodavstvu koje bi promijenile ili ukinule sadašnju obvezu ili stvorile nove obveze prema postojećim ugovorima ne uzimaju se u obzir sve dok se promjena u zakonodavstvu zaista ne donese.

Novčani tokovi unutar granica ugovora su oni koji se izravno odnose na izvršenje ugovora, uključujući one za koje Grupa ima diskrecijsko pravo u pogledu iznosa ili vremena. To uključuje premije (uključujući usklađenja premija i obročne premije ugovaratelja osiguranja i sve dodatne novčane tokove koji proizlaze iz tih premija), plaćanja ugovaratelju osiguranja (ili u njegovo ime), novčane tokove od pribave osiguranja i druge troškove koji nastaju u izvršavanju ugovora. Novčani tokovi od pribave osiguranja i drugi troškovi koji nastaju u izvršavanju ugovora uključuju izravne troškove i raspodjelu fiksnih i varijabilnih općih troškova koji se mogu izravno pripisati izvršenju ugovora o osiguranju (tzv. Pridjeljivi troškovi odnosno eng. *Attributable*).

Novčani tokovi troškova raspodjeljuju se u skupine ugovora primjenom sustavnih i smislenih metoda koje se dosljedno primjenjuju na sve troškove sa sličnim obilježjima. Značajan dio izravnih administrativnih troškova izravno terete segmente životnog i neživotnog osiguranja. Administrativne troškove koji se ne mogu izravno dodijeliti životnom odnosno neživotnom osiguranju Grupa alokira temeljem analize o utrošku vremena djelatnika administracije na poslove vezane za životna odnosno neživotna osiguranja. Alociranje navedenih troškova unutar pojedinog segmenta na pripadajuće portfelje osiguranja se radi na osnovu procjene godišnjih udjela u prihodu. Daljnja alokacija troškova portfelja neživota na neživotne skupine osiguranja se obavlja na osnovi procjena udjela u prihodu od osiguranja u proteklom razdoblju tekuće obračunske godine. Za portfelje životnog osiguranja se daljnja alokacija troškova na odgovarajuće skupine osiguranja temelji na broju aktivnih polica u obračunskom razdoblju. Ostali troškovi koji nisu pridjeljivi (eng. *Non-attributable*) ne alociraju se na skupine ugovora o osiguranju te se u financijskim izvještajima iskazuju odvojeno od stavki tehničkog rezultata tj. rezultata iz ugovora o osiguranju.

Rizik životnog osiguranja

Pretpostavke o smrtnosti/dugovječnosti, morbiditetu i ponašanju osiguranika koje se koriste za procjenu budućih novčanih tokova razvijaju se prema vrsti proizvoda na razini članice Grupe, odražavajući iskustvo i profil osiguranika unutar pojedine skupine ugovora o osiguranju.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE (nastavak)

Rizik neživotnog osiguranja

Na izvještajni datum radi se izračun najbolje procjene konačnog troška podmirenja svih nastalih šteta koje proizlaze iz događaja nastalih do toga datuma, bilo da su prijavljene ili ne, zajedno odgovarajućim troškovima obrade šteta, a umanjene za već isplaćene iznose.

Obveza za prijavljene, a nelikvidirane štete je procijenjena posebno za svaku pojedinačnu štetu uzevši u obzir okolnosti, dostupne informacije od procjenitelja i povijesne dokaze o iznosima sličnih šteta. Pojedinačne štete se redovno pregledavaju i rezerva se redovno ažurira kada se pojave nove informacije. Obveza za prijavljene, a nelikvidirane štete je dio skupa ulaznih podataka koji se koristi prilikom utvrđivanja ukupnog iznosa najbolje procjene konačnog troška podmirenja nastalih šteta.

Zavisno od karakteristika pojedine vrste osiguranja, portfelja Grupe i oblika i kvalitete raspoloživih podataka, najbolja procjena konačnog troška podmirenja nastalih šteta utvrđuje se najprikladnijim modelom koji se temelji na determinističkim ili stohastičkim metodama koje za osnovicu imaju trokut šteta. Kako bi budući razvoj šteta bio najbolje opisan, odabrani model može sadržavati jednu ili kombinaciju nekoliko metoda. Izračun se radi po homogenim grupama rizika.

Za štete „dugog repa“, nivo najbolje procjene u velikoj mjeri ovisi o procjeni razvoja šteta od posljednje godine razvoja za koju postoje povijesni podaci do konačnog razvoja. Preostali faktori razvoja šteta se procjenjuju razborito koristeći matematičke metode krivulja, koje projiciraju opažene faktore ili se baziraju na aktuarskoj procjeni.

Odabir metode ovisi o godini nastanka štete i opaženom povijesnom razvoju šteta. U mjeri u kojoj ove metode koriste povijesni razvoj šteta, pretpostavlja se da će se povijesni uzorak razvoja šteta ponoviti i u budućnosti. Postoje razlozi zašto ovo možda nije ispunjeno pa je potrebno modificirati metode. Mogući razlozi su:

- ekonomski, politički i društveni trendovi (koji uzrokuju različit nivo inflacije u odnosu na očekivani);
- promjene u kombinaciji vrsta ugovora o osiguranju koji se pribavljaju;
- nasumične varijacije, uključujući utjecaj velikih gubitaka.

Diskontne stope

Grupa određuje diskontne stope tzv. Bottom-up pristupom, pri čemu se nerizična kamatna krivulja kreira koristeći tržišne prinose državnih obveznica kao i tržišne prinose drugih visokolikvidnih financijskih instrumenata u odgovarajućoj valuti, uz primjenu korekcije za kreditni rizik i EIOPA metodologije za ekstrapolaciju. Kako bi odražavale karakteristike likvidnosti ugovora o osiguranju, nerizične kamatne krivulje prema potrebi se prilagođavaju prilagodbom za nelikvidnost.

Grupa mjeri obveze životnih osiguranja diskontirajući buduće novčane tokove (novčane tokove od izvršenja ugovora iz skupine životnih osiguranja) uz primjenu trenutnih diskontnih stopa na odgovarajući datum mjerenja.

Grupa diskontira novčane tokove ugovora o neživotnom osiguranju koji se mjere u skladu s općim modelom mjerenja (osiguranje kredita). Za sve ostale ugovore, za koje se primjenjuje model raspodjele premije – PAA, novčani tokovi od izvršenja ugovora koji se odnose na nastale štete također se diskontiraju. Primjenjive diskontne stope utvrđuju se u skladu s ranije opisanom metodologijom.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE (nastavak)

U tablicama u nastavku prikazane su krivulje prinosa koje se koriste za diskontiranje novčanih tokova ugovora o osiguranju za glavne valute na kraju razdoblja :

Grupa					
2023.	1 godina	3 godine	5 godina	10 godina	20 godina
Ugovori životnog osiguranja					
EUR	3,36%	2,63%	2,61%	2,82%	3,07%
BAM	3,36%	2,44%	2,32%	2,39%	2,41%
MKD	3,36%	3,64%	3,88%	4,45%	4,86%
RSD	4,44%	4,49%	4,82%	5,44%	5,40%
Ugovori neživotnog osiguranja					
EUR	3,36%	2,63%	2,61%	2,82%	3,07%
BAM	3,36%	2,44%	2,32%	2,39%	2,41%
MKD	3,36%	3,64%	3,88%	4,45%	4,86%
RSD	4,44%	4,49%	4,82%	5,44%	5,40%

Grupa					
2022.	1 godina	3 godine	5 godina	10 godina	20 godina
Ugovori životnog osiguranja					
HRK	2,49%	3,04%	3,35%	4,15%	4,36%
BAM	3,18%	3,20%	3,13%	3,09%	3,27%
MKD	3,18%	3,20%	3,26%	3,98%	4,51%
RSD	4,38%	5,59%	6,12%	6,32%	5,90%
Ugovori neživotnog osiguranja					
HRK	2,49%	3,04%	3,35%	4,15%	4,36%
BAM	3,18%	3,20%	3,13%	3,09%	3,27%
MKD	3,18%	3,20%	3,26%	3,98%	4,51%
RSD	4,38%	5,59%	6,12%	6,32%	5,90%

Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik

Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik određuje se tako da odražava naknadu koju Grupa zahtijeva za snošenje nefinancijskog rizika i svoj stupanj nesklonosti riziku. Utvrđuje se odvojeno za ugovore o životnom i neživotnom osiguranju.

Sukladno računovodstvenim politikama, Grupa za izračun ispravka vrijednosti za nefinancijski rizik kod neživotnih osiguranja koristi dvije metode: metoda kvantila i metoda troška kapitala pri čemu odabir metode ovisi o dostupnosti podataka i stabilnosti rezultata statističkih izračuna pojedinog portfelja te iznimno, zbog prirode rizika, za obveze po rentnim štetama može se koristiti i metoda koja se bazira na šok scenarijima. Nivo pouzdanosti prilagodbe za nefinancijski rizik za segment neživotnih osiguranja iznosi 80%, a izračunat je iz neto novčanih tokova za štete primjenom metode kopula. Kod ugovora o životnim osiguranjima izračun ispravka vrijednosti za nefinancijski rizik bazira se na šok scenarijima s eksplicitnim marginama. Navedene margine izvedene su na temelju odgovarajućih šokova iz podmodula rizika životnih osiguranja definiranih u Solvency II. Šokovi kalibrirani od strane EIOPA-e u Solvency II prilagođeni su zahtjevima IFRS-a 17 te ciljanom intervalu pouzdanosti koji iznosi 80%.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUDBE (nastavak)

xiii/ Marža za ugovorenu uslugu

Određivanje jedinica pokrića

CSM skupine ugovora priznaje se u računu dobiti i gubitka u svakom razdoblju kako bi odražavao pružene usluge na temelju skupine ugovora o osiguranju u tom razdoblju. Taj se iznos određuje utvrđivanjem jedinica pokrića u skupini ugovora, jednakomjernom raspodjelom CSM-a na kraju razdoblja (prije bilo kakve alokacije) u svaku jedinicu pokrića osiguranu u tekućem razdoblju i za koju se očekuje da će biti osigurana u budućnosti te priznavanjem u računu dobiti i gubitka iznosa raspodijeljenog u jedinice pokrića osigurane u tom razdoblju.

Grupa utvrđuje količinu naknada koje pruža pokriće osiguranja po svakom ugovoru kako slijedi:

Proizvod	Baza za utvrđivanje naknade od pruženih usluga
Osiguranje sa sudjelovanjem u dobiti	Očekivani osigurani iznos za smrt/doživljenje odnosno kod rentnih osiguranja očekivani osigurani iznos rente
Ostala životna osiguranja	Očekivani osigurani iznos za smrt
Osiguranje povezano s indeksom i udjelima u investicijskim fondovima	Očekivani osigurani iznos za smrt koji proizlaze iz riziko dijela police
Kreditno osiguranje i osiguranje jamstava	Prijenosna premija

xiv/ Komponente ulaganja

Komponente ulaganja („investicijske komponente“) nisu uključene u prihode od ugovora o osiguranju i rashode od ugovora o osiguranju prema MSFI-u 17. Grupa identificira investicijsku komponentu ugovora određivanjem iznosa koji bi trebalo vratiti ugovaratelju police u svim scenarijima s komercijalnom sadržajem. To uključuje okolnosti u kojima se dogodi osigurani slučaj ili ugovor dospijeva ili se raskida bez nastanka osiguranog događaja. Grupa je utvrdila kod svih ugovora životnih osiguranja sa štednom komponentom, komponentu ulaganja u visini otkupne vrijednosti.

xv/ Fer vrijednost ugovora o osiguranju

Grupa je mjerila fer vrijednost ugovora o osiguranju prilikom primjene pristupa fer vrijednosti pri tranziciji na MSFI 17 (vidi bilješku 2.1).

xv/ Konsolidacija

Društvo je u 2023. godini steklo 50% udjela u ovisnom Društvu koje je konsolidirano u financijskim izvještajima Grupe. Pretpostavke koje su uzete u analizu kod određivanja imanja kontrole nad ovisnim društvom su proizašle iz definiranja relevantnih aktivnosti između dva vlasnika. Relevantne aktivnosti odnose se na proces planiranja, izbor dobavljača za kapitalna ulaganja i operativne troškove, aktivnosti vezane za financiranje te prodaju.

Uprava je zaključila da su u prvoj fazi poslovanja najbitnije aktivnosti vezane za odluke o izboru dobavljača te aktivnosti vezane za financiranje u kojima Društvo ima većinsku moć odlučivanja. Slijedom navedenog ovisno društvo je konsolidirano. Imanje kontrole će se ponovno preispitati na svaki izvještajni datum.

5. INFORMACIJE O POSLOVNIM SEGMENTIMA

Uprava je odredila poslovne segmente na temelju izvještaja koje pregledava Uprava Adris Grupe, a koji se koriste za donošenje strateških odluka.

Uprava je odredila svoje izvještajne segmente kao poslovne djelatnosti na temelju razlika u proizvodima i uslugama te je odredila da su izvještajni segmenti: (1) Turizam koji obuhvaća turističke usluge kao što su smještaj u turističkim objektima, prodaja hrane i pića, (2) Osiguranje, (3) Zdrava hrana koja obuhvaća proizvodnju i prodaju uzgojene morske ribe i (4) Energetika koja obuhvaća proizvodnju i prodaju električne energije iz obnovljivih izvora.

Uprava Adris grupe procjenjuje rezultate poslovanja operativnih segmenata na temelju dobiti prije poreza. Međutim, interno izvještavanje o rezultatima dodatno uključuje bruto prihode od prodaje za segmente turizma, zdrave hrane te zaračunatu bruto premiju za segment osiguranja. Trenutno segment energetike je u fazi razvoja proizvodnih lokacija te stoga ne ostvaruje prihode. Eliminacije i ostalo uključuju eliminacije unutargrupnih odnosa te prihode i troškove nastale na razini društava koja ne ulaze u definirane segmente te pojedinačno nisu značajni. Neto dobit te poslovni prihodi po segmentima uključuju i unutargrupne odnose koji se za potrebe izvještavanja eliminiraju na ukupnoj razini.

Ne postoje troškovi koji se na pojedine segmente alociraju temeljem ključa alokacije već svi troškovi terete direktno pojedini segment.

Uprava Grupe ne prati imovinu i obveze po segmentima stoga takve informacije nisu prikazane

Izvještaj po segmentima je prikazan u milijunima eura kao što se prikazuje i u izvještajima koje pregledava Uprava.

<i>(u milijunima eura)</i>	Osiguranje	Turizam	Zdrava hrana	Ukupno
Neto dobit 2023.	58	39	4	101
Neto dobit 2022.	58	41	2	101
Prihodi od prodaje i iz osiguranja u 2023. godini	476	312	105	893
Prihodi od prodaje i iz osiguranja u 2022. godini	429	261	96	786

Osim prethodno navedenih pokazatelja, Uprava Adris grupe za svaki pojedini segment prati i dodatne pokazatelje karakteristične za pojedini segment.

Turizam <i>(u milijunima eura)</i>	2023.	2022.
Prihodi	312	261
EBITDA iz redovnog poslovanja	98	82
Neto dobit	39	41

EBITDA je dobit iz poslovanja uvećana za amortizaciju i umanjenje vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme i nematerijalne imovine.

Zdrava hrana <i>(u milijunima eura)</i>	2023.	2022.
Prihodi od prodaje	105	96
EBIT	7	6
Trošak kamata	2	2
Neto dobit	4	2

EBIT je dobit iz poslovanja.

5. INFORMACIJE O POSLOVNIM SEGMENTIMA (nastavak)

Osiguranje (u milijunima eura)	2023.	2022.
<i>Prihod od ugovora o osiguranju</i>		
- Život	12	11
- Neživot	464	418
	476	429
<i>Neto dobit</i>		
- Život	17	14
- Neživot	41	44
	58	58

Najveći dio prihoda i dugotrajne materijalne imovine segmenata se ostvaruju i nalaze se u Hrvatskoj zbog čega se ne prikazuju geografski segmenti.

Usklađenje između neto dobiti i prihoda poslovnih segmenata i neto dobiti i prihoda razdoblja:

<i>(u milijunima eura)</i>	2023.	2022.
Neto dobit poslovnih segmenata	101	101
Eliminacije i ostalo	(19)	(20)
Neto dobit razdoblja	82	81

<i>(u milijunima eura)</i>	2023.	2022.
Prihodi od prodaje i osiguranja segmenata	893	786
Eliminacije i ostalo	31	25
Prihodi od prodaje i od ugovora o osiguranju	924	811

Analiza prihoda od prodaje po vrstama (u milijunima eura)	2023.	2022.
Prihodi od prodaje proizvoda i robe	105	96
Prihodi od ugovora o osiguranju	476	429
Prihodi od prodaje usluga	312	261
	893	786

5. INFORMACIJE O POSLOVNIM SEGMENTIMA (nastavak)

Prihodi od prodaje Društva po vrstama:

<i>(u tisućama eura)</i>	2023.	2022.
Prihod od najma	1.922	1.883
Prihodi od menadžment naknada	1.107	909
Ostali prihodi od prodaje	876	1.184
	3.905	3.976

6. PRIHODI OD KAMATA I OSTALI PRIHODI

Grupa:

<i>(u tisućama eura)</i>	2023.	(prepravljeno) 2022.
Prihod od dividendi	9.069	7.612
Prihod od kamata po obveznicama i komercijalnim zapisima	25.842	22.518
Prihod od kamata po danim kratkoročnim depozitima	2.932	1.188
Prihodi od subvencija i državnih potpora	3.475	887
Prihodi od naplaćenih zateznih kamata	450	714
Prihodi od garancijskog fonda	420	136
Prihodi od naknade šteta	108	241
Prihodi po međunarodnim štetama	148	268
Prihodi od uslužnih procjena	-	654
Ostali prihodi od prodaje proizvoda i usluga	378	226
Ostali prihodi	8.207	3.391
	51.029	37.835

Ostali prihodi se najvećim dijelom odnose na druge nespomenute prihode iz segmenta osiguranja a vežu se na naknadna odobrenja i povrate uz police osiguranja.

Tijekom 2023. Društvo je iskazalo 16.597 tisuća eura prihoda od dividendi na temelju ostalih ulaganja (2022.: 6.762 tisuća eura).

Grupa je tijekom 2022. koristila potpore Vlade Republike Hrvatske za očuvanje radnih mjesta. Mjere su najvećim dijelom korištene u segmentu turizma. Društva koja su koristila mjere su zadovoljila sve kriterije za njihovo korištenje.

7. TROŠKOVI MATERIJALA I USLUGA

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Sirovine i materijal				
Sirovine i materijal	103.554	87.777	32	29
Energija	24.031	21.306	334	278
Nabavna vrijednost prodane robe	2.752	2.339	-	-
	130.337	111.422	366	307
Vanjske usluge				
Prijevoz, telefon, poštarina	6.176	5.737	32	30
Popravci i održavanje	17.920	15.138	391	338
Kratkoročni najmovi koji nisu priznati kao obveza	2.320	1.989	17	30
Najmovi niske vrijednosti koji nisu priznati kao obveza	4.918	3.441	12	15
Troškovi marketinga, oglašavanja i distribucije	7.285	6.737	416	354
Komunalne usluge	2.827	2.444	230	182
Intelektualne usluge	8.875	9.575	521	253
Osiguranje imovine	1.715	1.489	231	253
Usluge čišćenja	792	669	-	-
Provizija turističkim agencijama	11.998	10.485	-	-
Usluge pranja rublja	1.020	794	-	-
Ostalo /i/	10.999	7.085	214	224
	76.845	65.583	2.063	1.679
	207.182	177.005	2.428	1.986

/i/ Stavka Ostalo se najvećim dijelom odnosi na: troškove provizije EFT POS, trošak glazbe i zabave, franšizne naknade, troškovi posebnog postupka oporezivanja marže za izlete i transfere, provizija na specijalne događaje-eventi, RTV pretplata, troškovi zaštite na radu, najam radne snage, proizvodne analize i uzorkovanja, usluge pripreme dokumentacije za slanje pošte.

Naknada zakonski propisane revizije financijskih izvještaja za Grupu iznosila je 830 tisuća eura (2022.: 879 tisuća eura), a za Društvo 110 tisuća eura (2022.: 141 tisuću eura). Naknada revizorima za usluge koje nisu zakonski propisane revizije financijskih izvještaja za Grupu iznosila je 61 tisuću eura (2022. 270 tisuća eura), a za Društvo 15 tisuća eura (2022.: 15 tisuća eura).

8. RASHODI OD UGOVORA O OSIGURANJU

Grupa:

<i>(u tisućama eura)</i>	(prepravljeno)	
	2023.	2022.
Nastale štete u osiguranju	266.923	213.210
Troškovi materijala i usluga	62.542	62.498
Troškovi zaposlenih	84.548	78.881
Amortizacija i vrijednosna usklađenja	11.222	10.562
Ostali poslovni rashodi	18.650	15.225
Ostali dobici/gubici	(2.496)	2.648
	441.389	383.024

Ostali poslovni rashodi se najvećim dijelom odnose na licence, osiguranje i administrativne pristojbe i naknade u osiguranju.

9. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	(prepravljeno)		2023.	2022.
	2023.	2022.		
Plaće i ostali troškovi zaposlenih /i/	80.774	67.271	2.201	1.755
Porezi i doprinosi iz i na plaću	39.600	32.972	1.681	1.518
Troškovi otpremnina - neto	2.097	939	-	-
	122.471	101.182	3.882	3.273

/i/ Na dan 31. prosinca 2023. godine broj zaposlenih u Grupi bio je 7.278 zaposlenih, a prosječno 7.684 zaposlenih (31. prosinca 2022.: 7.175 zaposlenih, a prosječno 7.200 zaposlenih). Na dan 31. prosinca 2023. godine broj zaposlenih u Društvu bio je 24, a prosječno 25 zaposlenih (31. prosinca 2022.: 25 zaposlenih, a prosječno 24 zaposlenih).

Doprinos za mirovinsko za Grupu iznosio je 30.636 tisuća eura (2022.: 25.734 tisuća eura) a pripadajući dio segmenta osiguranja je prikazan u bilješki 8, a za Društvo 346 tisuća eura (2022.: 321 tisuću eura).

10. OSTALI POSLOVNI RASHODI

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	<i>(prepravljeno)</i>			
	2023.	2022.	2023.	2022.
Doprinosi i porezi koji ne zavise od poslovnog rezultata	7.771	6.758	249	225
Licence /i/	9.137	4.529	97	60
Putovanja i reprezentacija	3.882	3.510	146	132
Osiguranje	313	199	75	73
Bankovni troškovi	2.195	2.054	183	168
Neto ispravak vrijednosti potraživanja od kupaca i ostalih potraživanja	742	(420)	-	-
Neto ispravak vrijednosti danih kredita	(921)	(1.219)	(168)	(124)
Otpis rashodovanih zgrada, opreme, projekata i nematerijalne imovine	5.947	1.366	-	-
Rezerviranja za sudske sporove - neto	403	111	-	-
Troškovi donacija - neto	909	968	463	399
Ostalo	7.129	6.850	1.429	1.358
	37.507	24.706	2.474	2.291

/i/ Licence se odnose na jednogodišnje troškove korištenja određenih softverskih rješenja.

11. OSTALI DOBICI

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	<i>(prepravljeno)</i>			
	2023.	2022.	2023.	2022.
Ukidanje rezerviranja (bilješka 33)	1.477	589	115	108
Dobici od prodaje obveznica, dionica i udjela u fondovima (bilješka 29)	-	-	2	-
Dobitak od promjene fer vrijednosti financijske imovine u računu dobiti i gubitka (bilješka 29)	5.650	12.876	733	10.439
Dobit od prodaje nekretnina, postrojenja i opreme (bilješka 17)	1.501	876	1.182	49
Pozitivne tečajne razlike	608	7.949	3	1.219
	9.236	22.290	2.035	11.815

12. OSTALI GUBICI

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	<i>(prepravljeno)</i>			
	2023.	2022.	2023.	2022.
Gubici od prodaje obveznica, dionica i udjela u fondovima (bilješka 29)	105	1.068	-	-
Negativne tečajne razlike	1.645	4.769	-	948
	1.750	5.837	-	948

13. FINANCIJSKI PRIHODI I FINANCIJSKI RASHODI

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Neto financijski rezultat od ugovora o osiguranju i reosiguranju				
Neto financijski rezultat od ugovora o osiguranju	(6.906)	2.475	-	-
Neto financijski rezultat od ugovora o (pasivnom) reosiguranju	790	48	-	-
	(6.116)	2.523	-	-
Financijski prihodi				
Prihodi od kamata po danim depozitima /i/	2.447	5	727	1
Prihodi od kamata po danim kreditima	2.771	1.246	-	-
Prihodi od kamata po danim kreditima – povezana društva (bilješka 39)	-	-	1.706	932
Neto pozitivne tečajne razlike iz financijskih aktivnosti	5	-	-	18
	5.223	1.251	2.434	951
Financijski rashodi				
Trošak kamata po posudbama	(4.614)	(4.707)	-	-
Trošak kamata – povezana poduzeća (bilješka 39)	-	-	(118)	(707)
Trošak kamata iz ugovora o najmu	(987)	(899)	(2)	-
Neto negativne tečajne razlike iz financijskih aktivnosti	-	(59)	-	-
Ostali financijski rashodi	-	(100)	-	-
	(5.601)	(5.765)	(120)	(707)

/i/ U poslovnom segmentu osiguranje kamate po danim depozitima, obveznicama i komercijalnim zapisima u iznosu od 28.774 tisuća eura (2022.: 23.706 tisuća eura) su dio poslovnih djelatnosti segmenta te su iskazane u sklopu ostalih prihoda (bilješka 6), dok u ostalim segmentima kratkoročni plasmani putem depozita nisu dio osnovne djelatnosti te su kamate po danim depozitima, obveznicama i komercijalnim zapisima ostalih segmenata iskazane kao dio financijskih prihoda.

Ukupan prihod od kamata Grupe iznosi 33.993 tisuća eura (2022.: 24.956 tisuća eura).

14. POREZ NA DOBIT

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	(prepravljeno) 2022.	2023.	2022.
Tekući porez na dobit	23.007	10.643	-	-
Dodatni porez na dobit	-	599	-	-
Odgođeni porezni trošak/(prihod) (bilješka 26)	(3.971)	1.696	6.082	11.976
	19.036	12.938	6.082	11.976

Porez na dobit Grupe prije oporezivanja razlikuje se od teoretskog iznosa koji bi se izračunao po ponderiranoj poreznoj stopi primjenjivoj na dobit društava koja se konsolidiraju kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	(prepravljeno) 2022.	2023.	2022.
Dobit prije oporezivanja	101.293	94.005	14.249	12.496
Porez na dobit po stopi poreza na dobit u pojedinoj državi	18.233	16.921	2.565	2.249
Efekt porezno nepriznatih troškova	16.180	17.073	205	2.605
Učinak neoporezivih prihoda	(17.333)	(7.002)	(3.237)	(3.098)
Učinak različitih poreznih stopa u drugim zemljama	308	(430)	-	-
Učinak neiskorištenih/iskorištenih prethodno priznatih/nepriprnatih poreznih gubitaka	6.549	-	6.549	10.220
Učinak priznavanja državnih poticaja za ulaganja	(4.358)	(14.158)	-	-
Učinak dodatnog poreza na dobit	-	599	-	-
Učinak priznavanja poreznog gubitka za prijenos	(542)	(65)	-	-
Obračunati porez na dobit	19.036	12.938	6.082	11.976
Efektivna porezna stopa	18,79 %	13,76 %	42,69 %	95,84 %

Grupa je temeljem Zakona o poticanju ulaganja u 2018. godini dobila status korisnika potpore za ulaganje. Poticaji se moraju iskoristiti u razdoblju od 10 godina od godine početka ulaganja. Tijekom tog razdoblja Grupa također mora osigurati i zadovoljavanje drugih kriterija iz ovog propisa poput održavanja zadanog broja zaposlenika i sličnih mjera. Tijekom 2023. i 2022. godine svi kriteriji su zadovoljeni. Preostali neiskorišteni iznos poticaja u iznosu od 81.516 tisuća eura (2022.: 19.639 tisuća eura) je iskazan kao odgođena porezna imovina (bilješka 26).

Matica i njena ovisna društva podliježu plaćanju poreza sukladno zakonima i propisima Republike Hrvatske, odnosno zemalja u kojima su registrirane.

Porezna uprava Republike Hrvatske je do sada izvršila porezni nadzor prijave poreza na dobit za nekoliko društava za razdoblje do 2017. godine. U skladu s propisima Republike Hrvatske, Porezna uprava može u bilo koje doba pregledati knjige i evidencije pojedinog društva u Grupi u razdoblju od 3 godine nakon isteka godine u kojoj je porezna obveza iskazana te može uvesti dodatne porezne obveze i kazne. Uprava pojedinih društava i Društva nije upoznata s okolnostima koje bi mogle dovesti do potencijalnih značajnih obveza u tom pogledu.

14. POREZ NA DOBIT (nastavak)

Od dana 22. prosinca 2022. godini u Republici Hrvatskoj na snazi je Zakon o dodatnom porezu na dobit (NN 151/22, 09/23) koji se utvrđuje i plaća zbog nepovoljnih gospodarskih okolnosti u Republici Hrvatskoj. Obveznici plaćanja poreza na dobit smatraju se oni subjekti koji ostvare u 2022. godini prihod veći od 40 milijuna eura. Dodatni porez na dobit plaća se na utvrđenu poreznu osnovicu koju čini pozitivna razlika između oporezive dobiti poreznog razdoblja i prosječne oporezive dobiti ostvarenih u poreznim razdobljima 2021., 2020., 2019. i 2018. godine uvećane za 20 %. Dodatni porez na dobit plaća se na utvrđenu poreznu osnovicu po stopi od 33 %. S obzirom da je određeno ovisno društvo u 2022. godini ostvarilo prihode veće od 40 milijuna eura kao i što je ostvarilo 20% pozitivne razlike u odnosu na prethodno navedena porezna razdoblja, obveznik je plaćanja dodatnog poreza na dobit za 2022. godinu.

Ukupni nepriznati porezni gubici na razini Grupe iznosili su kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	2023.	2022.
2023.	-	12.523
2024.	370	347
2025.	538	469
2026.	2.566	736
2027.	5.128	1.655
2028.	3.982	-
	12.585	15.730

Grupa je u svojim financijskim izvještajima iskazala odgođenu poreznu imovinu na temelju poreznih gubitaka u iznosu od 1.406 tisuća eura (2022.: 9.022 tisuća eura), budući da Grupa očekuju da će porezni gubici biti iskorišteni u potpunosti prije roka u kojem istječu. Društvo u svojim financijskim izvještajima na 31. prosinca 2023. godine nema iskazanu odgođenu poreznu imovinu na temelju poreznih gubitaka (2022.: 6.873 tisuća eura)

Grupa u svojim financijskim izvještajima nije iskazala odgođenu poreznu imovinu na temelju poreznih gubitaka u iznosu od 3.982 tisuće eura (2022.: 1.655 tisuća eura) budući da nije izvjesno da će porezni gubici biti iskorišteni od strane društava na koja se odnose u navedenim iznosima prije roka u kojem istječu

Globalni minimalni porez:

Dana 31. prosinca 2023. godine je stupio na snagu Zakon o minimalnom globalnom porezu na dobit (Narodne novine 155/2023, 22.12.2023.) koji će osigurati globalno minimalno oporezivanje prema propisima OECD-a Pillar-II i odgovarajućoj EU direktivi Sukladno članku 61. Zakona o minimalnom globalnom porezu, ovaj Zakon se primjenjuje na fiskalne godine započete od 31. prosinca 2023., stoga na datum izvještavanja ne postoji minimalni porez. Nadalje, Adris Grupa primjenjuje izuzeće od evidentiranja odgođenih poreza koji se odnose na globalne minimalne poreze prema MRS-u 12.4A.

Zbog složenosti odredbi i činjenice da zakonodavni proces još nije dovršen, nije moguće dati pouzdanu procjenu budućeg poreznog opterećenja vezanog uz ovaj minimalni porezni zakon. Stoga je potencijalno porezno opterećenje procijenjeno na temelju informacija dostupnih na datum izvještavanja (povijesni podaci, planski podaci, itd.).

Na temelju ove procjene, Grupa i Društvo očekuju da neće podlijetati minimalnom oporezivanju ni u jednoj od jurisdikcija u kojima posluju 2024. godine, bilo dokazivanjem ispunjavanja kriterija privremene sigurne luke ili pružanjem dokaza za minimalno oporezivanje na temelju detaljnih izračuna prema GLoBE odredbama.

15. ZARADA PO DIONICI

Osnovna zarada po dionici dobivena je dijeljenjem neto dobiti koja pripada dioničarima Matice s ponderiranim prosječnim brojem redovnih dionica, isključujući prosječan broj redovnih dionica kupljenih od strane Društva koje ih drži kao vlastite dionice. Osnovna zarada po dionici jednaka je razrijeđenoj budući da nema razrijeđenih dionica.

	Grupa	
	2023.	(prepravljeno) 2022.
Neto dobit (<i>u tisućama eura</i>)	62.996	60.833
Ponderirani prosječni broj dionica	15.707.137	15.703.146
Osnovna/razrijeđena zarada po dionici (<i>u eurima</i>)	4,01	3,87

16. DIVIDENDA PO DIONICI

Objavljene dividende u 2023. godini iznosile su 2,35 eura po dionici (2022.: 2,06 eura po dionici).

17. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

Grupa

(u tisućama eura)	Zemljište i zgrade	Postrojenja i oprema	Imovina u pripremi	Imovina s pravom uporabe			Ukupno
				Zemljišta i zgrade	Postrojenja i oprema	Pomorsko dobro/plaže	
Stanje na dan 31. prosinca 2022.							
Nabavna vrijednost	1.036.024	293.606	84.557	25.192	2.935	7.226	1.449.540
Akumulirana amortizacija	(438.648)	(193.563)	-	(8.689)	(1.617)	(1.519)	(644.036)
Neto knjigovodstvena vrijednost	597.376	100.043	84.557	16.503	1.318	5.707	805.504
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2023.							
Neto knjigovodstvena vrijednost na početku godine	597.376	100.043	84.557	16.503	1.318	5.707	805.504
Stjecanje akvizicijom (bilješka 41)	-	95	11.636	-	-	-	11.731
Povećanje i prijenosi	42.680	56.254	(9.653)	10.107	617	115	100.120
Umanjenje vrijednosti	(163)	(1)	-	-	-	-	(164)
Otuđenja i otpisi	(675)	(653)	(5.382)	(1.026)	(16)	-	(7.752)
Amortizacija za godinu	(32.216)	(24.329)	-	(3.865)	(571)	(401)	(61.382)
Tečajne razlike	16	-	-	3	65	-	85
Neto knjigovodstvena vrijednost na kraju godine	607.018	131.410	81.158	21.722	1.413	5.421	848.142
Stanje na dan 31. prosinca 2023.							
Nabavna vrijednost	1.073.506	340.545	81.158	32.626	3.558	7.340	1.538.733
Akumulirana amortizacija	(466.488)	(209.135)	-	(10.904)	(2.145)	(1.919)	(690.591)
Neto knjigovodstvena vrijednost	607.018	131.410	81.158	21.722	1.413	5.421	848.142

Na dan 31. prosinca 2023. godine nabavna vrijednost potpuno amortiziranih nekretnina, postrojenja i opreme u Grupi iznosila je 200.748 tisuća eura (2022.: 146.171 tisuću eura). Za osiguranje plaćanja po kreditima odobrenim od strane banaka i ostalih kreditora za nekoliko ovisnih društava upisane su hipoteke na imovinu i to na nekretninama, postrojenju i opremi u vrijednosti od 249.868 tisuća eura (2022.: 242.568 tisuća eura). U 2023. godini Grupa je priznala gubitak od umanjenja u iznosu od 146 tisuća eura (2022.: 424 tisuće eura) u pogledu zemljišta i zgrade vezane za segment osiguranja, sukladno novoj procjeni neovisnih procjenitelja.

17. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA (nastavak)

Grupa

(u tisućama eura)	Zemljište i zgrade	Postrojenja i oprema	Imovina u pripremi	Imovina s pravom uporabe			Ukupno
				Zemljišta i zgrade	Postrojenja i oprema	Pomorsko dobro/plaže	
Stanje na dan 31. prosinca 2021.							
Nabavna vrijednost	1.029.942	280.718	64.205	21.428	2.889	7.240	1.406.422
Akumulirana amortizacija	(406.769)	(179.720)	-	(5.931)	(1.208)	(1.124)	(594.752)
Neto knjigovodstvena vrijednost	623.173	100.998	64.205	15.497	1.681	6.116	811.670
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2022.							
Neto knjigovodstvena vrijednost na početku godine	623.173	100.998	64.205	15.497	1.681	6.116	811.670
Povećanje i prijenosi	16.205	19.901	20.746	4.046	124	-	61.022
Umanjenje vrijednosti	(424)	-	-	-	-	-	(424)
Otuđenja i otpisi	(1.434)	(429)	(395)	(222)	(12)	(12)	(2.504)
Amortizacija za godinu	(40.161)	(20.433)	-	(2.822)	(475)	(397)	(64.288)
Tečajne razlike	17	6	1	4	-	-	28
Neto knjigovodstvena vrijednost na kraju godine	597.376	100.043	84.557	16.503	1.318	5.707	805.504
Stanje na dan 31. prosinca 2022.							
Nabavna vrijednost	1.036.024	293.606	84.557	25.192	2.935	7.226	1.449.540
Akumulirana amortizacija	(438.648)	(193.563)	-	(8.689)	(1.617)	(1.519)	(644.036)
Neto knjigovodstvena vrijednost	597.376	100.043	84.557	16.503	1.318	5.707	805.504

17. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA (nastavak)

Društvo

<i>(u tisućama eura)</i>	Zemljište i zgrade	Postrojenja i oprema	Ostala materijalna imovina	Imovina u pripremi i predujmovi	Imovina s pravom uporabe -oprema i postrojenja	Ukupno
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2022.						
Neto knjigovodstvena vrijednost na početku godine	14.473	341	518	46.494	-	61.826
Povećanje	8	304	-	718	-	1.030
Prijenos na ulaganja u nekretnine	(950)	-	-	-	-	(950)
Amortizacija za godinu	(388)	(155)	(14)	-	-	(557)
Neto knjigovodstvena vrijednost na kraju godine	13.143	490	504	47.212	-	61.349
Stanje na dan 31. prosinca 2022.						
Nabavna vrijednost	22.575	7.615	843	47.212	-	78.245
Akumulirana amortizacija	(9.432)	(7.125)	(339)	-	-	(16.896)
Neto knjigovodstvena vrijednost	13.143	490	504	47.212	-	61.349
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2023.						
Neto knjigovodstvena vrijednost na početku godine	13.143	490	504	47.212	-	61.349
Povećanje	31	90	-	737	333	1.191
Otuđenja	-	(192)	-	(47.374)	(12)	(47.578)
Amortizacija za godinu	(385)	(123)	(15)	-	(52)	(575)
Neto knjigovodstvena vrijednost na kraju godine	12.789	265	489	575	269	14.387
Stanje na dan 31. prosinca 2023.						
Nabavna vrijednost	22.606	7.238	843	575	321	31.583
Akumulirana amortizacija	(9.817)	(6.973)	(354)	-	(52)	(17.196)
Neto knjigovodstvena vrijednost	12.789	265	489	575	269	14.387

Društvo nema zaloga na nekretninama, postrojenjima i opremi u 2023. i 2021. godini.

18. ULAGANJA U NEKRETNINE

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Stanje na dan 1. siječnja				
Nabavna vrijednost	202.112	198.867	52.211	52.019
Akumulirana amortizacija	(48.589)	(43.173)	(12.455)	(11.913)
Neto knjigovodstvena vrijednost	153.523	155.694	39.756	40.106
Povećanje - nabave	2.507	1.024	14	-
Reklasifikacije	(371)	-	-	-
Prijenos s dugotrajne materijalne imovine	6.593	3.737	-	950
Otuđenja i otpisi	(2.248)	(1.920)	-	-
Umanjenje vrijednosti	(227)	(107)	-	-
Amortizacija za godinu	(5.687)	(4.918)	(1.304)	(1.300)
Tečajne razlike	4	13	-	-
Neto knjigovodstvena vrijednost	154.094	153.523	38.466	39.756
Stanje na dan 31. prosinca				
Nabavna vrijednost	207.720	202.112	52.223	52.211
Akumulirana amortizacija	(53.626)	(48.589)	(13.757)	(12.455)
Neto knjigovodstvena vrijednost	154.094	153.523	38.466	39.756

Prihodi od najma priznati u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti u 2023. godini iznosili su 1.922 tisuća eura za Društvo i 21.074 tisuća eura za Grupu (2022.: 1.883 tisuća eura za Društvo i 19.462 tisuća eura za Grupu).

Fer vrijednost ulaganja u nekretnine približna je knjigovodstvenoj vrijednosti na temelju interne procjene Društva. Nije obavljena procjena vrijednosti svih ulaganja u nekretnine.

19. BIOLOŠKA IMOVINA

Grupa:

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Stanje matičnog jata na 1. siječnja	4.437	4.355
Gubici (mortalitet)	(219)	(243)
Promjena fer vrijednosti kao rezultat biološke transformacije	373	327
Prodaja	(104)	(2)
Stanje na dan 31. prosinca	4.487	4.437

Na dan 31. prosinca 2023. godine Grupa je imala procijenjenih 26.007 kilograma matičnog jata (31. prosinca 2022: 22.906 kilograma), a tijekom godine je prodano 1.446 kilograma (2022: 230 kilograma) ribe iz matičnog jata (kako ribe iz pripreme, tako i ribe iz mrijesta).

20. NEMATERIJALNA IMOVINA**GRUPA***(u tisućama eura)*

	Goodwill	Brand	Softver	Ostala nematerijalna imovina	Ukupno
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2023.					
Neto knjigovodstvena vrijednost na početku godine (prepravljeno)	45.218	20.790	15.843	10.526	92.377
Stjecanje akvizicijom (bilješka 41)	11.412	-	-	-	11.412
Povećanja i prijenosi	-	-	8.939	(3.117)	5.822
Amortizacija za godinu	-	(3.284)	(4.846)	(741)	(8.871)
Neto knjigovodstvena vrijednost na kraju godine	56.630	17.506	19.936	6.668	100.740
Stanje na dan 31. prosinca 2023.					
Nabavna vrijednost	57.034	49.240	55.490	17.393	179.157
Akumulirana amortizacija i umanjnje vrijednosti	(404)	(31.734)	(35.554)	(10.725)	(78.417)
Neto knjigovodstvena vrijednost	56.630	17.506	19.936	6.668	100.740

Ostala nematerijalna imovina odnosi se najvećim dijelom na nematerijalnu imovinu u pripremi i ostala prava.

Umanjenje vrijednosti nematerijalne imovine odnosi se na umanjnje vrijednosti softvera i investicija u tijeku povezanim s uvođenjem novog softvera.

20. NEMATERIJALNA IMOVINA (nastavak)

GRUPA				Ostala nematerijalna imovina	Ukupno
<i>(u tisućama eura)</i>	Goodwill	Brand	Softver		
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2022.					
Neto knjigovodstvena vrijednost na početku godine (prepravljeno)	45.218	24.073	15.031	13.169	97.491
Povećanja	-	-	6.102	3.955	10.057
Amortizacija za godinu	-	(3.283)	(4.004)	(1.811)	(9.098)
Umanjenje vrijednosti	-	-	(1.288)	(4.785)	(6.073)
Otuđenja, otpisi	-	-	-	-	-
Tečajne razlike	-	-	2	(2)	-
Neto knjigovodstvena vrijednost na kraju godine	45.218	20.790	15.843	10.526	92.377
Stanje na dan 31. prosinca 2022.					
Nabavna vrijednost	45.622	49.240	46.685	18.743	160.290
Akumulirana amortizacija i umanjeње vrijednosti	(404)	(28.450)	(30.842)	(8.217)	(67.913)
Neto knjigovodstvena vrijednost	45.218	20.790	15.843	10.526	92.377

Ostala nematerijalna imovina odnosi se najvećim dijelom na nematerijalnu imovinu u pripremi i ostala prava.

20. NEMATERIJALNA IMOVINA (nastavak)

Sljedeće kategorije nematerijalne imovine odnose se na pojedina sredstva koja proizlaze iz stjecanja segmenta osiguranja s preostalim korisnim vijekom trajanja na dan 31. prosinca 2023. godine kako slijedi: brand (5,5 godina).

Goodwill se alokira na jedinice stvaranja novca Grupe (CGU), utvrđene prema poslovnim segmentima.

Sažetak alokacije goodwilla prema poslovnim segmentima nalazi se u nastavku:

Goodwill – sadašnja vrijednost (u tisućama eura)	Osiguranje	Turizam	Energetika	Ukupno
31. prosinca 2023.	27.513	17.705	11.412	56.630
31. prosinca 2022.	27.513	17.705	-	45.218

Nadoknadivi iznos jedinica stvaranja novca izračunat je na temelju vrijednosti u uporabi. Nakon izračuna vrijednosti u uporabi, nije identificirana potreba za provođenjem umanjenja.

Ovi izračuni koriste projekcije novčanih tokova prije poreza na temelju financijskih planova koje je odobrila Uprava i koji pokrivaju razdoblje od pet godina. Novčani tokovi nakon tog petogodišnjeg razdoblja ekstrapoliraju se korištenjem procijenjenih stopa rasta navedenih u nastavku. Stopa rasta nije viša od dugoročne prosječne stope rasta za industriju kojoj CGU djeluju.

Ključne pretpostavke korištene za izračun vrijednosti u uporabi su kako slijedi:

Osiguranje	2023.	2022.
Godišnji rast prihoda iz ugovora o osiguranju /i/	7,9 %	6,4 %
Godišnji rast neto dobiti /ii/	2,5 %	2,5 %
Diskontna stopa /iii/	8,3 %	9,8 %
Stopa preostalog rasta /iv/	2 %	2 %

i/ Planirani rast prihoda na bazi povijesnih rezultata i očekivanja uprave za budućnost

ii/ Planirana rast neto dobiti na bazi povijesnih rezultat i očekivanja uprave za budućnost

iii/ Diskontne stope prije poreza primijenjene na projekcije novčanih tokova koje odražavaju specifične rizike povezane s industrijom

iv/ Očekivana stopa preostalog rasta je utvrđena na temelju povijesnih podataka i tržišne prognoze o rastu segmenta osiguranja u Hrvatskoj

Turizam	2023.	2022.
Bruto EBITDA marža /i/	Prosječno 34,8 %	Prosječno 35,2 %
Rast prihoda /ii/	6,3 %	8,0 %
Diskontna stopa /iii/	7,8 %	8,2 %
Stopa preostalog rasta /iv/	2 %	2 %

i/ Planirana bruto EBITDA marža na bazi povijesnih rezultata i očekivanja uprave za budućnost

ii/ Ponderirana prosječna stopa rasta korištena za ekstrapoliranje novčanih tokova nakon planiranog razdoblja

iii/ Diskontne stope prije poreza primijenjene na projekcije novčanih tokova koje odražavaju specifične rizike povezane s industrijom

iv/ Očekivana stopa preostalog rasta je utvrđena na temelju povijesnih podataka i tržišne prognoze o rastu segmenta turizma u Hrvatskoj

20. NEMATERIJALNA IMOVINA (nastavak)

DRUŠTVO (u tisućama eura)	2023.	2022.
Stanje na dan 1. siječnja		
Nabavna vrijednost	1.164	1.096
Akumulirana amortizacija	(783)	(778)
Neto knjigovodstvena vrijednost	381	318
Neto knjigovodstvena vrijednost na početku godine	381	318
Povećanje	64	68
Amortizacija za godinu	(28)	(5)
Neto knjigovodstvena vrijednost	417	381
Stanje na dan 31. prosinca		
Nabavna vrijednost	1.162	1.164
Akumulirana amortizacija	(745)	(783)
Neto knjigovodstvena vrijednost	417	381

21. ULAGANJA U OVISNA DRUŠTVA, PRIDRUŽENA DRUŠTVA I ZAJEDNIČKE PODUHVATE

(u tisućama eura)	Grupa		Društvo	
	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Ulaganja u ovisna društva	-	-	704.813	692.935
Ulaganja u pridružena društva	789	702	-	-
Ulaganja u zajedničke pothvate	10.926	10.550	-	-
	11.715	11.252	704.813	692.935

Grupa	Djelatnost	Država	31. prosinca 2023.		31. prosinca 2022.	
			Postotak vlasništva %	Iznos ulaganja tis. €	Postotak vlasništva %	Iznos ulaganja tis. €
Zajednički pothvati						
PBZ Croatia osiguranje d. d., Zagreb	Mirovinski fond	Hrvatska	50,0	10.641	50,0	10.275
Nacionalni biro za osiguranje Skopje	Osiguranje	Sjeverna Makedonija	-	285	-	275
				10.926		10.550
Pridružena društva						
STP Agroservis d. o. o., Virovitica	Tehničko testiranje i analiza	Hrvatska	37,0	789	37,0	702
				789		702

21. ULAGANJA U OVISNA DRUŠTVA, PRIDRUŽENA DRUŠTVA I ZAJEDNIČKE PODUHVA TE (nastavak)

Zajednički pothvati:

Promjene na ulaganjima u zajedničke pothvate su kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Stanje na dan 1. siječnja	10.550	10.569
Povećanje metodom udjela	376	-
Smanjenje metodom udjela	-	(19)
Stanje na dan 31. prosinca	10.926	10.550

Skraćene financijske informacije za zajedničke pothvate

U nastavku su dane skraćene financijske informacije za društvo PBZ Croatia osiguranje d. d. koje su iskazane primjenom metode udjela.

Skraćeni izvještaj o financijskom položaju <i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Financijska imovina	17.579	16.352
Novac i novčani ekvivalenti	558	946
Ostala imovina	1.412	1.219
Ukupno imovina	19.549	18.517
Obveze	1.450	1.152
Kapital i rezerve	18.099	17.365
Ukupno kapital i obveze	19.549	18.517
Skraćeni izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti		
Prihodi od upravljanja obveznim mirovinskim fondovima	10.278	9.273
Rashodi od upravljanja obveznim mirovinskim fondovima	(3.638)	(3.371)
Ostali prihodi poslovanja	86	111
Ostali rashodi poslovanja	(2.965)	(2.704)
Financijski prihodi	381	33
Financijski rashodi	(9)	(102)
Dobit prije poreza	4.133	3.240
Porez na dobit	(745)	(585)
Dobit za godinu	3.388	2.655
Udjel u dobiti zajedničkog pothvata u 50 %	1.694	1.328

U Ostalim rashodima od poslovanja uključena je amortizacija u iznosu od 113 tisuća eura (2022.: 95 tisuća eura).

21. ULAGANJA U OVISNA DRUŠTVA, PRIDRUŽENA DRUŠTVA I ZAJEDNIČKE PODUHVALE (nastavak)

Usklađenje prikazanih skraćenih financijskih informacija s knjigovodstvenom vrijednošću udjela u zajedničkom pothvatu.

Skraćene financijske informacije

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Početna neto imovina na dan 1. siječnja /i/	20.550	20.682
Dobit za razdoblje	3.387	2.655
Dividende	(2.654)	(2.787)
Zaključna neto imovina	21.283	20.550
Udjel u zajedničkom pothvatu (50 %)	10.641	10.275
Knjigovodstvena vrijednost	10.641	10.275

i/ Početna stanja uključuju 3,19 milijuna eura koja se odnose na razliku fer vrijednosti neto imovine društva u trenutku stjecanja (50 % se odnosi na udjel Grupe) od strane Adris grupe d. d. u 2014. godini.

Pridružena društva:

Promjene na ulaganjima u pridružena društva su kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Stanje na dan 1. siječnja	702	634
Udio u dobiti pridruženih društava	87	68
Stanje na dan 31. prosinca	789	702

21. ULAGANJA U OVISNA DRUŠTVA, PRIDRUŽENA DRUŠTVA I ZAJEDNIČKE PODUHVAATE (nastavak)

Ovisna društva:

Sva ovisna društva koja su uključena u konsolidaciju navedena su u bilješci 1 u ovim financijskim izvještajima. Udio glasačkih prava matice u kapitalu ovisnih društava ne razlikuje se od udjela u vlasništvu nad dionicama ovisnih društava.

(u tisućama eura)	31.prosinca 2023.		31.prosinca 2022.	
	Udio u vlasništvu	Iznos	Udio u vlasništvu	Iznos
Ulaganja u ovisna društva – 100 % vlasništvo				
Abilia d. o. o., Rovinj, Hrvatska	100 %	16.458	100 %	16.458
Cromaris d. d., Zadar, Hrvatska	100 %	68.015	100 %	68.015
HUP-Zagreb d. d., Zagreb, Hrvatska /i/	100 %	227.177	100 %	227.177
		311.650		311.650
Ulaganja u ovisna društva – većinski interes				
Maistra d. d., Rovinj, Hrvatska	92,38 %	99.325	92,26 %	98.767
Croatia Osiguranje d. d., Zagreb, Hrvatska	66,96 %	282.518	66,96 %	282.518
ZELOVO d.o.o., Zagreb, Hrvatska	50 %	11.319	-	-
		393.162		381.285
Ukupno ulaganja u ovisna društva		704.812		692.935

Promjene na ulaganjima u ovisna društva bile su kako slijedi:

(u tisućama eura)	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Stanje 1. siječnja	692.935	686.757
Pripajanje /i/	-	3.972
Povećanje /ii/	11.877	2.206
Stanje 31. prosinca	704.812	692.935

- i/ Tijekom 2022. godine Društvu je pripojeno društvo Expertus d. o. o., Zagreb. Pripajanjem društva Expertus d.o.o., Zagreb Društvo je postalo direktni 100% vlasnik društva HUP-Zagreb d. d., Zagreb
- ii/ Tijekom 2023. godine Društvo je steklo ukupno 50% udjela u društvu ZELOVO d. o. o., Zagreb, te 0,12 % udjela u društvu MAISTRA d. d., Rovinj. Tijekom 2022. godine Društvo je steklo ukupno 0,05 % udjela u društvu Croatia Osiguranje d. d., Zagreb, te 0,46 % udjela u društvu MAISTRA d. d., Rovinj.

Ukupni nekontrolirajući interesi za 2023. godinu iznose 279.696 tisuća eura (31. prosinca 2022.: 263.417 tisuća eura), od čega se iznos od 249.912 tisuće eura odnosi na nekontrolirajuće interese u ovisnom društvu Croatia osiguranje d. d. (31. prosinca 2022.: od 235.714 tisuće eura), iznos od 29.919 tisuća eura na Maistra d. d. (31. prosinca 2022.: 27.703 tisuća eura), dok se preostali iznos odnosi na ostala ovisna društva.

21. ULAGANJA U OVISNA DRUŠTVA, PRIDRUŽENA DRUŠTVA I ZAJEDNIČKE PODUHVALE (nastavak)

U nastavku su prikazane financijske informacije za svako ovisno društvo u kojem postoji nekontrolirajući interes koji je značajan za Gruppu:

Sažeta bilanca <i>(u tisućama eura)</i>	Croatia osiguranje d. d.		Maistra d. d.	
	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Kratkotrajna imovina	360.066	341.564	80.043	62.792
Kratkoročne obveze	(404.855)	(327.599)	(90.907)	(79.683)
Ukupno neto kratkotrajna imovina	(44.789)	13.965	(10.864)	(16.891)
Dugotrajna imovina	1.388.947	1.325.863	450.971	438.339
Dugoročne obveze	(604.893)	(648.951)	(98.505)	(109.577)
Ukupno neto dugoročna imovina	784.054	676.912	352.466	328.762
Neto imovina ukupno	739.265	690.878	341.602	311.871

Sažeti račun dobiti i gubitka <i>(u tisućama eura)</i>	Croatia osiguranje d. d.		Maistra d. d.	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Prihodi	639.335	566.119	241.804	208.973
Dobit prije poreza	62.703	64.170	39.385	30.375
Porez na dobit	(9.607)	(10.172)	(9.653)	8.060
Ukupno sveobuhvatna dobit	53.096	53.998	29.732	38.435
Ukupno sveobuhvatna dobit koja pripada nekontrolirajućim interesima	17.543	17.841	2.301	2.975

Sažeti novčani tokovi <i>(u tisućama eura)</i>	Croatia osiguranje d. d.		Maistra d. d.	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti	(55.808)	57.072	81.925	70.270
Novčani tokovi iz ulagačkih aktivnosti	(14.752)	(15.010)	(58.903)	(42.028)
Novčani tokovi iz financijskih aktivnosti	(5.714)	(4.780)	(10.705)	(26.226)

Dodatne informacije <i>(u tisućama eura)</i>	Croatia osiguranje d. d.		Maistra d. d.	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Dividende plaćene nekontrolirajućem interesu	32	33	-	-

22. DUŽNIČKI VRIJEDNOSNI PAPIRI PO AMORTIZIRANOM TROŠKU

Kretanje bruto iznosa i rezerviranja za kreditne gubitke obveznica koje se vode po amortiziranom trošku:

	Rezerviranje za kreditne gubitke				Bruto iznos			POCI	Ukupno
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno	Faza 2	Faza 3			
	12- mesečni ECL	ECL za razdoblje trajanja	ECL za razdoblje trajanja		12- mesečni ECL	ECL za razdoblje trajanja	ECL za razdoblje trajanja		
<i>(u tisućama eura)</i>									
Početno stanje na 1.1.2022.	(598)	-	(995)	(1.593)	320.551	-	995	-	321.546
<i>Kretanja s utjecajem na kreditne gubitke:</i>									
Povećanje ili kupnja	(555)	-	-	(555)	26.453	-	-	-	26.453
Smanjenja	552	-	-	552	(41.269)	-	-	-	(41.269)
Promjena pretpostavki u modelu mjerenja ECL-a	(3)	-	-	(3)	-	-	-	-	-
Amortizacija premije/diskonta	-	-	-	-	(1.199)	-	-	-	(1.199)
Ostala kretanja	-	-	-	-	(819)	-	-	-	(819)
<i>Kretanja koja nemaju utjecaja na rezervaciju za kreditne gubitke</i>									
Tečajne razlike i ostala kretanja	-	-	-	-	505	-	-	-	505
Stanje na 31.12.2022.	(604)	-	(995)	(1.599)	304.222	-	995	-	305.217
Početno stanje na 1.1.2023.	(604)	-	(995)	(1.599)	304.222	-	995	-	305.217
Promjena modela zbog prve primjene MSFI 17	6	-	-	6	(5.866)	-	-	236	(5.630)
<i>Kretanja s utjecajem na kreditne gubitke:</i>									
Povećanje ili kupnja	(28)	-	-	(28)	4.684	-	-	-	4.684
Promjena pretpostavki u modelu mjerenja ECL-a	244	-	-	244	-	-	-	-	-
Amortizacija premije/diskonta	-	-	-	-	(971)	-	-	7	(964)
Ostala kretanja	-	-	-	-	(22)	-	-	(1)	(23)
<i>Kretanja koja nemaju utjecaja na rezervaciju za kreditne gubitke</i>									
Tečajne razlike i ostala kretanja	(1)	-	-	(1)	2	-	-	-	2
Stanje na 31.12.2023.	(383)	-	(995)	(1.378)	302.049	-	995	242	303.286

22. DUŽNIČKI VRIJEDNOSNI PAPIRI PO AMORTIZIRANOM TROŠKU (nastavak)

Struktura dužničkih vrijednosnih papira po amortiziranom trošku Grupe prikazana je u sljedećoj tabeli:

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Državne obveznice	299.014	295.113
Korporativne obveznice	2.894	8.505
	301.908	303.618

Pregled valutne strukture ulaganja:

<i>(u tisućama eura)</i>	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
HRK	-	91.863
EUR	293.041	207.291
Ostale valute	8.867	4.464
	301.908	303.618

23. FINANCIJSKA IMOVINA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT

Grupa i Društvo iskazuju niže navedena ulaganja kao financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit budući da se ista drže u strateške svrhe umjesto sa svrhom ostvarivanja naknadne dobiti prodajom i ne postoje planovi da se ista proda u kraćem ili srednjem roku.

Pregled financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit

	Grupa		Društvo	
	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
<i>Vlasnički vrijednosni papiri</i>	162.282	71.685	23.470	18.776
<i>Dužnički vrijednosni papiri</i>	617.918	571.312	-	-
	780.200	642.997	23.470	18.776
Tekuće dospijeće	(62.395)	(70.968)	-	-
Dugoročni dio	717.805	572.029	23.470	18.776

Vlasnički vrijednosni papiri

	Grupa		Društvo	
	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Dionice, udjeli i drugi vrijednosni papiri	162.282	71.552	23.470	18.776
Investicijski fondovi	-	133	-	-
	162.282	71.685	23.470	18.776
Tekuće dospijeće	-	-	-	-
Dugoročni dio	162.282	71.685	23.470	18.776

Dužnički vrijednosni papiri

	Grupa		Društvo	
	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Trezorski zapisi	16.055	-	-	-
Obveznice	601.863	571.312	-	-
	617.918	571.312	-	-
Tekuće dospijeće	(62.395)	(70.968)	-	-
Dugoročni dio	555.523	500.344	-	-

23. FINANCIJSKA IMOVINA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT (nastavak)

Kretanje bruto iznosa i rezerviranja za kreditne gubitke obveznica koje se vode po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (MSFI 9):

GRUPA (u tisućama eura)	Rezerviranje za kreditne gubitke			Bruto iznos		
	Faza 1 12- mjesečni ECL	POCI ECL za razdoblje trajanja	Ukupno	Faza 1 12- mjesečni ECL	POCI ECL za razdoblje trajanja	Ukupno
Početno stanje na 1.1.2022.	(1.182)	-	(1.182)	601.211	251	601.462
<i>Kretanja s utjecajem na kreditne gubitke:</i>						
Povećanje ili kupnja	(868)	-	(868)	156.085	-	156.085
Smanjenja	812	-	812	(110.566)	(23)	(110.589)
Promjena pretpostavki u modelu mjerenja ECL-a	(9)	-	(9)	-	-	-
Amortizacija premije/diskonta	-	-	-	(2.952)	6	(2.946)
Ostala kretanja	-	-	-	28	(1)	27
<i>Kretanja koja nemaju utjecaja na rezervaciju za kreditne gubitke</i>						
Promjena u fer vrijednosti priznata u Ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	-	-	-	(74.162)	-	(74.162)
Tečajne razlike i ostala kretanja	-	-	-	2.679	3	2.682
Stanje na 31.12.2022.	(1.247)	-	(1.247)	572.323	236	572.559
Početno stanje na 1.1.2023.	(1.247)	-	(1.247)	572.323	236	572.559
Promjena poslovnog modela MSFI 9 uslijed prve primjene MSFI-a 17	127	-	127	(66.827)	(236)	(67.063)
<i>Kretanja s utjecajem na kreditne gubitke:</i>						
Povećanje ili kupnja	(206)	-	(206)	241.056	-	241.056
Smanjenja	102	-	102	(149.074)	-	(149.074)
Promjena pretpostavki u modelu mjerenja ECL-a	266	-	266	(266)	-	(266)
Amortizacija premije/diskonta	-	-	-	1.205	-	1.205
Ostala kretanja	-	-	-	1.406	-	1.406
<i>Kretanja koja nemaju utjecaja na rezervaciju za kreditne gubitke</i>						
Promjena u fer vrijednosti priznata u Ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	-	-	-	19.009	-	19.009
Tečajne razlike i ostala kretanja	3	-	3	40	-	40
Stanje na 31.12.2023.	(954)	-	(954)	618.872	-	618.872

Pregled valutne strukture ulaganja:

	Grupa		Društvo	
	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
HRK	-	129.530	-	-
EUR	733.130	466.883	23.470	18.776
USD	-	4.553	-	-
Ostale valute	47.070	42.031	-	-
	780.200	642.997	23.470	18.776

24. a. FINANCIJSKI INSTRUMENTI PO KATEGORIJAMA

Računovodstvene politike za financijske instrumente primijenjene su na sljedeće stavke:

Za potrebe mjerenja, MSFI 9, Financijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje klasificira financijsku imovinu u sljedeće kategorije: a) financijska imovina po amortiziranom trošku; b) financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit; c) financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka.

GRUPA <i>(u tisućama eura)</i>	Financijska imovina po amortiziranom trošku	Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak	Ukupno
31. prosinca 2023.				
Imovina				
Potraživanja od kupaca	23.796	-	-	23.796
Potraživanja po danim kreditima	21.169	-	-	21.169
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	-	-	176.044	176.044
Dužnički vrijednosni papiri	301.908	617.918	-	919.826
Vlasnički vrijednosni papiri	-	162.282	-	162.282
Depoziti	74.005	-	-	74.005
Novac i novčani ekvivalenti	134.071	-	-	134.071
	554.949	780.200	176.044	1.511.193
31. prosinca 2022.				
Imovina				
Potraživanja od kupaca	20.091	-	-	20.091
Potraživanja po danim kreditima	22.503	-	-	22.503
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	-	-	170.674	170.674
Dužnički vrijednosni papiri	303.618	71.685	-	375.303
Vlasnički vrijednosni papiri	-	571.312	-	571.312
Depoziti	64.493	-	-	64.493
Novac i novčani ekvivalenti	273.292	-	-	273.292
	683.997	642.997	170.674	1.497.668

24. a. FINANIJSKI INSTRUMENTI PO KATEGORIJAMA (nastavak)

DRUŠTVO <i>(u tisućama eura)</i>	Financijska imovina po amortizirano m trošku	Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	Financijska imovina po fer vrijednosti kroz RDG	Ukupno
31. prosinca 2023.				
Imovina				
Potraživanja od kupaca i ostala potraživanja /i/	1.034	-	-	1.034
Potraživanja po danim kreditima	96.646	-	-	96.646
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	-	-	29.849	29.849
Vlasnički vrijednosni papiri	-	23.470	-	23.470
Novac i novčani depoziti	7.281	-	-	7.281
	104.960	23.470	29.849	158.279
31. prosinca 2022.				
Imovina				
Potraživanja od kupaca i ostala potraživanja /i/	1.048	-	-	1.048
Potraživanja po danim kreditima	26.672	-	-	26.672
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	-	-	29.030	29.030
Vlasnički vrijednosni papiri	-	18.776	-	18.776
Novac i novčani depoziti	87.580	-	-	87.580
	115.300	18.776	29.030	163.106

i/ Potraživanja od kupaca i ostala potraživanja ne uključuju potraživanja za poreze, potraživanja od zaposlenih te potraživanja za dane predujmove.

Stanje financijskih obveza Grupe i Društva su:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Obveze:				
Posudbe	232.427	249.652	4.810	30.741
Ostale financijske obveze	1.722	11.635	1.249	755
Obveze prema dobavljačima i ostale obveze /i/	65.138	44.863	3.487	3.406
	299.287	306.150	9.545	34.902

i/ Obveze prema dobavljačima i ostale obveze ne uključuju obveze za poreze, obveze prema zaposlenicima, poreze i doprinose i predujmove.

24. b. KREDITNA SPOSOBNOST FINANCIJSKE IMOVINE

Analiza imovine Grupe na 31. prosinca 2023. po kategorijama prema procjenama agencije Standard&Poor's (S&P).

<i>(u tisućama eura)</i>	Ocjena 2023. S&P	Faza 1 12 – mjesečni ECL	Faza 2 ECL za razdoblje trajanja	Faza 3 ECL za razdoblje trajanja	Kupljena ili nastala imovina umanjena za kreditne gubitke	Ukupno
Financijska imovina po amortiziranom trošku						
<i>Dužnički vrijednosni papiri</i>						
Ministarstvo financija RH	BBB+	284.205	-	-	-	284.205
Ministarstvo financija Makedonije	-	11.319	-	-	-	11.319
Republika Bosna i Hercegovina	-	3.903	-	-	-	3.903
Bez ocjene	-	2.862	-	995	-	3.857
Ukupno bruto knjigovodstvena vrijednost		302.289	-	995	-	303.284
Umanjeno za rezerviranje za kreditne gubitke		(381)	-	(995)	-	(1.376)
Neto knjigovodstvena vrijednost		301.908	-	-	-	301.908
<i>Potraživanja od kupaca i ostala potraživanja</i>						
Bez ocjene	-	19.358	-	12.119	27.274	58.751
Ukupno bruto knjigovodstvena vrijednost		19.358	-	12.119	27.274	58.751
Umanjeno za rezerviranje za kreditne gubitke		(3.557)	-	(10.014)	(216)	(13.786)
Neto knjigovodstvena vrijednost		15.802	-	2.105	27.058	44.965
<i>Udio reosiguranja u tehničkim pričuvama</i>						
Reosiguratelji s ocjenom	A	5.580	-	-	-	5.580
	A-	1.659	-	-	-	1.659
	A+	18.404	-	-	-	18.404
	AA	222	-	-	-	222
	AA-	17.982	-	-	-	17.982
	AA+	1.975	-	-	-	1.975
Reosiguratelji s rejtingom neke druge agencije		2.927	-	-	-	2.927
Bez ocjene		5.689	-	-	-	5.689
Ukupno bruto knjigovodstvena vrijednost		54.438	-	-	-	54.438
Umanjeno za rezerviranje za kreditne gubitke		-	-	-	-	-
Neto knjigovodstvena vrijednost		54.438	-	-	-	54.438

24. b. KREDITNA SPOSOBNOST FINANCIJSKE IMOVINE (nastavak)

<i>(u tisućama eura)</i>	Ocjena 2023. S&P	Faza 1 12 – mjesečni ECL	Faza 2 ECL za razdoblje trajanja	Faza 3 ECL za razdoblje trajanja	Kupljena ili nastala imovina umanjena za kreditne gubitke	Ukupno
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit						
Ministarstvo financija RH	BBB+	393.915	-	-	-	393.915
Ministarstvo financija Francuske	AA	1.201	-	-	-	1.201
Ministarstvo financija Mađarske	BBB-	13.597	-	-	-	13.597
Ministarstvo financija Sjeverne Makedonije	-	44.951	-	-	-	44.951
Ministarstvo financija Srbije	-	35.770	-	-	-	35.770
Ministarstvo financija Rumunjske	BBB-	24.593	-	-	-	24.593
Ministarstvo financija Bugarske	BBB	9.521	-	-	-	9.521
Ministarstvo financija Poljske	A-	5.369	-	-	-	5.369
Ministarstvo financija Njemačke	AAA	9.922	-	-	-	9.922
Korporacije s ocjenom	A	6.174	-	-	-	6.174
Korporacije s ocjenom	A-	6.367	-	-	-	6.367
Korporacije s ocjenom	BBB+	4.102	-	-	-	4.102
Korporacije s ocjenom	BBB	8.551	-	-	-	8.551
Korporacije s ocjenom	BBB-	10.499	-	-	-	10.499
Korporacije koje imaju ocjenu drugih agencija	-	39.912	-	-	-	39.912
Bez ocjene	-	4.428	-	-	-	4.428
Ukupno bruto knjigovodstvena vrijednost		618.872	-	-	-	618.872
Umanjeno za rezerviranje za kreditne gubitke		(954)	-	-	-	(954)
Neto knjigovodstvena vrijednost		617.918	-	-	-	617.918

24. b. KREDITNA SPOSOBNOST FINANCIJSKE IMOVINE (nastavak)

Analiza imovine Grupe na 31. prosinca 2022. po kategorijama prema procjenama agencije Standard&Poor's (S&P).

<i>(u tisućama eura)</i>	Ocjena 2022. S&P	Faza 1 12 – mjesečni ECL	Faza 2 ECL za razdoblje trajanja	Faza 3 ECL za razdoblje trajanja	Kupljena ili nastala imovina umanjena za kreditne gubitke	Ukupno
Financijska imovina po amortiziranom trošku						
<i>Dužnički vrijednosni papiri</i>						
Ministarstvo financija RH	BBB+	284.328	-	-	-	284.328
Ministarstvo financija Sjeverne Makedonije	-	7.988	-	-	-	7.988
Korporacije s ocjenom neke druge agencije	-	5.842	-	-	-	5.842
Bez ocjene	-	6.066	-	995	-	7.061
Ukupno bruto knjigovodstvena vrijednost		304.223	-	995	-	305.218
Umanjeno za rezerviranje za kreditne gubitke		(605)	-	(995)	-	(1.600)
Neto knjigovodstvena vrijednost		303.618	-	-		303.618
<i>Potraživanja od kupaca i ostala potraživanja</i>						
Bez ocjene	-	27.818	309	14.893	16.504	59.524
Ukupno bruto knjigovodstvena vrijednost		27.818	309	14.893	16.504	59.524
Umanjeno za rezerviranje za kreditne gubitke		(3.954)	(16)	(12.959)	-	(16.929)
Neto knjigovodstvena vrijednost		23.863	293	1.934	16.504	42.594
<i>Imovina iz ugovora o reosiguranju</i>						
Reosiguratelji s ocjenom	A	4.478	-	-	-	4.478
	A-	2.586	-	-	-	2.586
	A+	19.398	-	-	-	19.398
	AA	224	-	-	-	224
	AA-	10.727	-	-	-	10.727
	AA+	1.261	-	-	-	1.261
Reosiguratelji s rejtingom neke druge agencije		1.822	-	-	-	1.822
Bez ocjene		2.421	-	-	-	2.421
Ukupno bruto knjigovodstvena vrijednost		42.917	-	-	-	42.917
Umanjeno za rezerviranje za kreditne gubitke		-	-	-	-	-
Neto knjigovodstvena vrijednost		42.917	-	-	-	42.917

24. b. KREDITNA SPOSOBNOST FINACIJSKE IMOVINE (nastavak)

<i>(u tisućama eura)</i>	Ocjena 2022. S&P	Faza 1 12 – mjesečni ECL	Faza 2 ECL za razdoblje trajanja	Faza 3 ECL za razdoblje trajanja	Kupljena ili nastala imovina umanjena za kreditne gubitke	Ukupno
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit						
Ministarstvo financija RH	BBB+	411.627	-	-	-	411.627
Ministarstvo financija Sjeverne Makedonije	-	43.873	-	-	-	43.873
Ministarstvo financija Slovenije	AA-	4.498	-	-	-	4.498
Ministarstvo financija Srbije	-	31.852	-	-	-	31.852
Ministarstvo financija Rumunjske	-	17.211	-	-	-	17.211
Ministarstvo financija Bugarske	BBB	2.481	-	-	-	2.481
Korporacije s ocjenom	B	1.371	-	-	-	1.371
Korporacije s ocjenom	BBB-	18.070	-	-	-	18.070
Korporacije s ocjenom	BBB	1.834	-	-	-	1.834
Korporacije s ocjenom	A-	2.480	-	-	-	2.480
Korporacije s ocjenom	A	1.200	-	-	-	1.200
Korporacije koje imaju ocjenu drugih agencija	-	31.194	-	-	-	31.194
Bez ocjene	-	4.633	-	-	236	4.869
Ukupno bruto knjigovodstvena vrijednost		572.323	-	-	236	572.559
Umanjeno za rezerviranje za kreditne gubitke		(1.247)	-	-	-	(1.247)
Neto knjigovodstvena vrijednost		571.076	-	-	236	571.312

24. b. KREDITNA SPOSOBNOST FINANCIJSKE IMOVINE (nastavak)

Kreditna sposobnost nedospjele financijske imovine procjenjuje se na temelju povijesnih podataka.

U skupinu ključnih kupaca spadaju kupci ovisno o segmentu poslovanja. U segmentu turizma riječ je o turističkim agencijama, u segmentu zdrave hrane o trgovačkim lancima, dok se u segmentu osiguranja kreditna kvaliteta nedospjelih i neispravljenih potraživanja procjenjuje na temelju kreditnog ratinga, pri čemu visoka kvaliteta podrazumijeva potraživanja od društava koja imaju visoki vanjski kreditni rating te je mogućnost da potraživanja postanu nenaplativa izrazito niska.

Potraživanja od kupaca – nedospjela i neispravljena.

<i>(u tisućama eura)</i>	2023.	2022.
Turizam		
Kupci koji plaćaju u roku	2.063	1.971
Stari kupci koji plaćaju sa zakašnjenjem	172	94
	2.235	2.065
Zdrava hrana		
Kupci koji plaćaju u roku	9.298	7.762
Ostali kupci	4.537	3.542
	13.835	11.305
Osiguranje		
Visoka kvaliteta	-	-
Standardna kvaliteta	1.919	2.264
	1.919	2.264
Ukupno nedospjela i neispravljena potraživanja od kupaca	17.989	15.634

25. POTRAŽIVANJA IZ POSLOVANJA I OSTALA POTRAŽIVANJA

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	(prepravljeno)			
	31.prosinca	31.prosinca	31.prosinca	31.prosinca
	2023.	2022.	2023.	2022.
Potraživanja od kupaca:				
Povezana društva (bilješka 39)	-	-	423	398
Potraživanja od kupaca u zemlji	13.185	11.622	1.080	1.077
Potraživanja od kupaca u inozemstvu	14.249	12.213	8	6
Potraživanja od izvoznika	1	1	-	-
	27.435	23.836	1.510	1.481
<i>Rezerviranje za kreditne gubitke</i>	<i>(3.639)</i>	<i>(3.745)</i>	<i>(917)</i>	<i>(916)</i>
Potraživanja od kupaca – neto	23.796	20.091	593	565
Dani krediti:				
Dani krediti povezanim društvima (bilješka 39)	-	-	97.010	26.862
Dani krediti nepovezanim društvima	31.317	37.105	55	55
	31.317	37.105	97.065	26.917
<i>Rezerviranje za kreditne gubitke</i>	<i>(10.148)</i>	<i>(14.602)</i>	<i>(419)</i>	<i>(245)</i>
Kreditni – neto	21.169	22.503	96.646	26.672
Ukupno financijska imovina	44.965	42.594	97.239	27.237
Potraživanja za poreze	2.393	2.930	145	-
Dani predujmovi za usluge	12.464	6.644	872	267
Potraživanja za štete iz reosiguranja i suosiguranja	16.808	5.674	-	-
Dani depoziti i jamčevine za nagodbe i dražbe	213	213	213	213
Potraživanja od kartičnih kuća	3.569	864	-	-
Potraživanja stečena cesijom	592	592	-	-
Potraživanja za sredstva na blokiranim računima	3.368	3.368	-	-
Potraživanje po međunarodnim štetama	1.867	1.893	-	-
Ostala potraživanja	14.292	20.586	228	633
Ukupno nefinancijska imovina	55.566	42.764	1.458	1.113
	100.531	85.358	98.697	28.350
<i>Umanjeno za dugoročni dio</i>	<i>(12.323)</i>	<i>(14.516)</i>	<i>(6.947)</i>	<i>(85)</i>
Kratkoročni dio	88.208	70.842	91.750	28.265

Dugoročni dio:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	(prepravljeno)			
	31.prosinca	31.prosinca	31.prosinca	31.prosinca
	2023.	2022.	2023.	2022.
Potraživanja od kupaca	44	73	44	73
Dani krediti povezanim društvima (bilješka 39)	-	-	6.891	-
Potraživanja za dane dugoročne zajmove	12.152	14.252	-	-
Ostala dugoročna potraživanja	127	191	12	12
	12.323	14.516	6.947	85

Kreditni povezanim društvima odobreni su u kunama koja je u trenutku odobravanja bila službena valuta u Republici Hrvatskoj uz kamatu od 2,4 % godišnje (2022.: 2,68 % godišnje). Kreditni su osigurani mjenicama.

25. POTRAŽIVANJA IZ POSLOVANJA I OSTALA POTRAŽIVANJA (nastavak)

Grupa sukladno MSFI-u 9 primjenjuje pojednostavljeni pristup mjerenju očekivanih kreditnih gubitaka, koji koristi rezerviranje za očekivani gubitak tijekom cijelog životnog vijeka za sva potraživanja od kupaca.

Na toj osnovi, rezerviranje za potraživanja od kupaca Grupe je kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Nedospjela potraživanja	0 - 90	90 - 180	> 180	Ukupno
31. prosinca 2023.					
Bruto iznos potraživanja od kupaca	13.195	9.226	1.410	3.604	27.435
Rezerviranje za kreditne gubitke	-	(459)	(34)	(3.146)	(3.639)
Neto iznos potraživanja od kupaca	13.195	8.767	1.376	458	23.796
31. prosinca 2022. (prepravljeno)					
Bruto iznos potraživanja od kupaca	11.861	6.909	977	4.089	23.836
Rezerviranje za kreditne gubitke	-	(61)	-	(3.684)	(3.745)
Neto iznos potraživanja od kupaca	11.861	6.848	977	405	20.091

Promjene rezerviranja za kreditne gubitke na potraživanjima od kupaca Grupe su kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	2023.	(prepravljeno) 2022.
Stanje 1.siječnja (prepravljeno)	3.745	4.310
Promjene u procjenama i pretpostavkama	524	2
Prestanak priznavanja financijske imovine tijekom godine	(630)	(568)
Stanje 31. prosinca	3.639	3.745

Promjene rezerviranja za kreditne gubitke na danim kreditima Grupe i Društva su kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Stanje 1.siječnja	14.602	15.018	245	316
Promjene u procjenama i pretpostavkama	(672)	221	174	(71)
Prestanak priznavanja financijske imovine tijekom godine	(3.782)	(637)	-	-
Stanje 31. prosinca	10.148	14.602	419	245

25. POTRAŽIVANJA IZ POSLOVANJA I OSTALA POTRAŽIVANJA (nastavak)

Rokovi dospijeca odobrenih zajmova prikazani su, kako slijedi:

	Grupa		Društvo	
	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
<i>(u tisućama eura)</i>				
Do jedne godine	318	25	6.891	26.672
Od jedne do dvije godine	9.166	8.191	-	-
Od dvije do pet godina	11.140	11.827	89.755	-
Preko pet godina	545	2.460	-	-
	21.169	22.503	96.646	26.672

Knjigovodstvena vrijednost dugoročnih potraživanja približno je jednaka njihovoj fer vrijednosti budući da se ugovorene kamatne stope bitno ne razlikuju od tekućih tržišnih stopa.

Efektivne kamatne stope na kratkoročna i dugoročna potraživanja na dan bilance su kako slijedi:

Grupa		Društvo	
31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
0 % - 6,1 %	0 % - 6,1 %	0 % - 2,4 %	0 % - 2,68 %

Na dan 31. prosinca, potraživanja od kupaca Grupe i Društva koja su dospjela, ali nisu ispravljena, su kako slijedi:

	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
<i>(u tisućama eura)</i>				
Do jednog mjeseca	6.974	5.573	12	32
Jedan do dva mjeseca	1.249	950	5	1
Dva do tri mjeseca	717	642	17	1
Više od tri mjeseca	2.157	1.377	71	95
	11.098	8.542	105	130

Knjigovodstvena vrijednost potraživanja od kupaca i ostalih potraživanja Grupe i Društva po valutama je kako slijedi:

	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
<i>(u tisućama eura)</i>				
EUR	94.472	69.289	98.697	1
HRK	-	11.388	-	28.349
RSD	3.657	2.246	-	-
USD	77	497	-	-
BAM	1.189	1.121	-	-
MKD	1.136	817	-	-
	100.531	85.358	98.697	28.350

Knjigovodstvena vrijednost kratkoročnih potraživanja približno je jednaka njihovoj fer vrijednosti zbog kratkih rokova dospijeca.

Maksimalna izloženost kreditnom riziku na dan izvještaja je knjigovodstvena vrijednost svake stavke navedenih potraživanja. Društvo nema instrumente osiguranje naplate potraživanja.

26. ODGOĐENI POREZI*Rekapitulacija odgođenih poreza*

	Grupa				Društvo			
	31. prosinca 2023. Odgođ. porezn. imovina	Odgođ. porezn. obveza	31. prosinca 2022. Odgođ. porezn. imovina	Odgođ. porezn. obveza	31. prosinca 2023. Odgođ. porezn. imovina	Odgođ. porezn. obveza	31. prosinca 2022. Odgođ. porezn. imovina	Odgođ. porezn. obveza
<i>(u tisućama eura)</i>								
Bruto stanje	37.811	42.334	49.517	58.372	1.629	3.053	7.711	2.208
Netiranje odgođene porezne imovine i odgođene porezne obveze	(14.469)	(14.469)	(17.311)	(17.311)	(1.629)	(1.629)	(2.208)	(2.208)
Neto stanje	23.342	27.865	32.206	41.061	-	1.424	5.503	-

*Društvo:**Odgođena porezna imovina*

<i>(u tisućama eura)</i>	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Odgođena porezna imovina koja će biti realizirana u razdoblju do 12 mjeseci	88	6.960
Odgođena porezna imovina koje će biti realizirana u razdoblju dužem od 12 mjeseci	1.541	751
	1.629	7.711

Promjene na odgođenoj poreznoj imovini tijekom godine su bile kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	2023.				2022.			
	Rezervi ranja	Porezni gubitak	Gubici od umanjenja vrijednosti	Ukupno	Rezervi ranja	Porezni gubitak	Gubici od umanjenja vrijednosti	Ukupno
Stanje 1. siječnja	292	6.873	546	7.711	136	17.093	2.456	19.685
Na teret izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti	94	(6.873)	697	(6.082)	156	(10.220)	(1.910)	(11.974)
Stanje 31. prosinca	386	-	1.243	1.629	292	6.873	546	7.711

Odgođena porezna obveza

Društvo je na dan 31. prosinca 2023. godine iskazalo odgođenu poreznu obvezu u iznosu od 3.053 tisuća eura (2022.: 2.208 tisuća eura) na temelju revalorizacije financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit koja je iskazana u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

<i>(u tisućama eura)</i>	2023.	2022.
Stanje 1. siječnja	2.208	3.028
Na teret ostale sveobuhvatne dobiti	845	(820)
Stanje 31. prosinca	3.053	2.208

26. ODGOĐENI POREZI (nastavak)*Grupa:*

Odgođena porezna imovina

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Odgođena porezna imovina koja će biti realizirana u razdoblju do 12 mjeseci	7.719	17.652
Odgođena porezna imovina koje će biti realizirana u razdoblju dužem od 12 mjeseci	30.092	31.866
	37.811	49.517

Odgođena porezna imovina nastala je kao privremena razlika između knjigovodstvene vrijednosti imovine i zakonom propisane porezne osnovice.

Promjene na odgođenoj poreznoj imovini tijekom godine bile su kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Otpre mnine	Porezni gubitak	Porezni poticaji	Gubici od umanjenja vrijednosti	Sudski sporovi	Ostalo	Ukupno
Na dan 1. siječnja 2022.	102	20.826	10.347	16.231	96	6.038	53.640
Iskazano u računu dobiti i gubitka	6	(11.804)	9.292	(2.341)	154	(185)	(4.878)
Reklasifikacija	-	-	-	29	-	(3)	26
Iskazano u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	-	-	-	418	-	-	418
Iskazano kroz zadržanu dobit	-	-	-	306	-	2	309
Tečajne razlike	-	-	-	2	-	-	2
Na dan 31. prosinca 2022.	108	9.022	19.639	14.646	250	5.852	49.517
Utjecaj prilagodbe MSFI 9	-	-	-	(9)	-	-	(9)
Iskazano u računu dobiti i gubitka	16	(7.616)	(1.123)	180	(43)	(2.789)	(11.375)
Reklasifikacija	-	-	-	-	-	-	-
Iskazano u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	-	-	-	(259)	-	-	(259)
Tečajne razlike	-	-	-	(53)	-	(10)	(63)
Na dan 31. prosinca 2023.	124	1.406	18.516	14.505	207	3.053	37.811

Odgođena porezna obveza

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Odgođena porezna obveza koja će biti realizirana u razdoblju do 12 mjeseci	1.210	22.160
Odgođena porezna obveza nadoknativa u razdoblju duljem od 12 mjeseci	41.124	36.211
	42.334	58.372

26. ODGOĐENI POREZI (nastavak)

Odgođena porezna obveza pretežno je obračunata na privremene razlike između porezne osnovice materijalne imovine u ovisnim društvima i njene fer vrijednosti u konsolidiranim financijskim izvještajima te na revalorizaciju financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Na dan 1. siječnja	58.372	59.544
Reklasifikacija	9	26
Iskazano u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti	(15.346)	(2.064)
Iskazano kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	(636)	684
Iskazano na teret zadržane dobiti	-	180
Ostalo	(39)	2
Na dan 31. prosinca	42.334	58.372

27. BIOLOŠKA IMOVINA I ZALIHE

<i>(u tisućama eura)</i>	31.prosinca 2023.	31.prosinca 2022.
Sirovine i materijal	9.916	10.771
Biološka imovina – riba u moru	98.950	93.277
Gotovi proizvodi	132	470
Trgovačka roba	466	678
Predujmovi za sirovine i materijal i ostalo	274	269
	109.738	105.465

Kretanje kratkotrajne biološke imovine – riba u moru

	2023.		2022.	
	Količinski (u tonama)	Vrijednosno (u tisućama eura)	Količinski (u tonama)	Vrijednosno (u tisućama eura)
Stanje na dan 1. siječnja	20.975	93.277	22.234	90.683
Nasad	141	7.800	99	6.517
Povećanje uslijed biološke transformacije biološke imovine (uzgoj, proizvodnja i prirast)	13.362	74.710	12.411	62.432
Mortalitet	(679)	(3.953)	(683)	(3.383)
Prodaja	(13.301)	(72.882)	(13.086)	(62.972)
Stanje na dan 31. prosinca	20.498	98.950	20.975	93.277

Za osiguranje plaćanja po kreditima odobrenim od strane banaka i ostalih kreditora za određeno ovisno društvo upisane su hipoteke na zalihama u vrijednosti od 40.346 tisuća eura (2022.: 41.273 tisuće eura).

28. DEPOZITI I NOVČANA SREDSTVA

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Dugoročni depoziti	43.735	30.794	-	-
Kratkoročni depoziti	30.270	33.699	-	-
	74.005	64.493	-	-

Depoziti se ugovaraju s fiksnim rokovima dospijeća i promjenjivim kamatnim stopama koje su približno jednake tržišnim stopama.

Tijekom godine efektivne kamatne stope za depozite bile su kako slijedi:

	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Depoziti	0,01 % - 7,5 %	0,1 % - 4 %	0,7 % - 3,7 %	-

Novčana sredstva na računima i depoziti izraženi su u valutama kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
HRK	-	172.429	-	10.001
EUR	142.031	99.749	6.933	77.578
USD	113	4.897	-	-
BAM	28.202	29.484	1	-
MKD	18.044	17.584	-	-
RSD	19.524	13.434	346	-
GBP	9	14	-	-
Ostale valute	153	194	1	1
	208.076	337.785	7.281	87.580

Tablica u nastavku prikazuje analizu depozita i novčanih sredstava po kategorijama prema procjenama agencije Fitch.

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo		Ocjena Fitch	
	31.12.2023.	31.12.2022.	31.12.2023.	31.12.2022.	2023.	2022.
Banke s ocjenom	1.151	2.546	-	-	A	A
Banke s ocjenom	928	-	-	-	BBB-	-
Banke s ocjenom	53.731	-	-	-	BBB+	-
Banke s ocjenom	38.338	122.644	7.275	87.552	BBB	BBB
Ostale banke i financijske institucije	113.928	212.595	6	29		
Depoziti i novčana sredstva	208.076	337.785	7.281	87.581		

Ostale banke i financijske institucije uključuju većinom banke i financijske institucije bez ocjene te banke i financijske institucije koje nemaju ocjenu, ali njihove matične banke imaju ocjenu.

29. FINANCIJSKA IMOVINA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ RAČUN DOBITI I GUBITKA

(u tisućama eura)	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Ulaganja u dionice	84.975	53.351	29.849	29.030
Ulaganja u obveznice	188	-	-	-
Ulaganja u investicijske fondove	90.395	115.517	-	-
Kolateralni depoziti	24	-	-	-
Valutni forward ugovori	462	1.806	-	-
	176.044	170.674	29.849	29.030

Promjene na fer vrijednosti financijske imovine po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka iskazuju se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti u okviru 'Ostalih dobitaka' (bilješka 11).

Pregled valutne strukture ulaganja:

(u tisućama eura)	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
HRK	-	46.529	-	8.483
EUR	146.031	83.330	29.849	20.547
USD	19.424	31.879	-	-
Ostale valute	10.589	8.936	-	-
	176.044	170.674	29.849	29.030

30. KAPITAL I REZERVE

- i/ Na dan 31. prosinca 2023. i 2022. godine temeljni kapital Društva u iznosu od 21.767 tisuća eura podijeljen je na 9.615.900 redovnih dionica i 6.784.100 povlaštenih dionica bez nominalne vrijednosti. Povlaštene dionice ostvaruju prava u skladu s odredbama Statuta i ne nose pravo glasa na Glavnoj skupštini. Sve dionice su u potpunosti plaćene.
- ii/ Tijekom 2023. godine Društvo je otpustilo 37.135 vlastitih dionica (tijekom 2022. godine Društvo je otkupilo 20.959 dionica). Na dan 31. prosinca 2023. godine Društvo posjeduje 671.133 vlastitih dionica ili 4,09 % ukupno izdanih dionica (31. prosinca 2022.: 708.268 vlastitih dionica ili 4,31 % ukupno izdanih dionica).
- iii/ Sukladno hrvatskim propisima Društvo je u ranijim razdobljima formiralo zakonske pričuve u iznosu od 1.652 tisuća eura. Ova pričuva nije raspodjeljiva.
- iv/ Odlukom Glavne skupštine od 20. lipnja 2023. godine dobit Društva iz 2022. godine u iznosu od 519 tisuće eura raspoređena je u Zadržanu dobit Društva (10. lipnja 2022. godine dobit Društva iz 2021. godine u iznosu od 312 tisuće eura raspoređena je u Zadržanu dobit Društva). Na 31. prosinca 2023., zadržana dobit sadrži kumulativne neto negativne tečajne razlike u iznosu 397 tisuća eura (31. prosinca 2022.: 402 tisuće eura neto pozitivne tečajne razlike).

30. KAPITAL I REZERVE (nastavak)

v/ Odlukom Skupštine od 20. lipnja 2023. godine, odobrena je dividenda iz dobiti u iznosu od 37 milijuna eura ili 2,35 eura po dionici (2022.: odlukom Skupštine od 10. lipnja 2022. godine, odobrena je dividenda iz dobiti u iznosu od 32 milijuna eura ili 2,06 eura po dionici).

Struktura kapitala Društva na dan 31. prosinca 2023. i 2022. godine je kako slijedi:

Redovne dionice:

		31. prosinca 2023.		31. prosinca 2022.	
Nominalna vrijednost		Broj dionica	%	Broj dionica	%
Mali dioničari	Bez nominalne vrijednosti	9.485.121	98,64 %	9.485.121	98,64 %
Vlastite dionice	Bez nominalne vrijednosti	130.779	1,36 %	130.779	1,36 %
		9.615.900	100 %	9.615.900	100 %

Povlaštene dionice:

		31. prosinca 2023.		31. prosinca 2022.	
Nominalna vrijednost		Broj dionica	%	Broj dionica	%
Mali dioničari	Bez nominalne vrijednosti	6.243.746	91,49 %	6.206.611	91,49 %
Vlastite dionice	Bez nominalne vrijednosti	540.354	8,51 %	577.489	8,51 %
		6.784.100	100 %	6.784.100	100 %

Ukupno:

		31. prosinca 2023.		31. prosinca 2022.	
Nominalna vrijednost		Broj dionica	%	Broj dionica	%
Mali dioničari	Bez nominalne vrijednosti	15.728.867	95,69 %	15.691.732	95,69 %
Vlastite dionice	Bez nominalne vrijednosti	671.133	4,31 %	708.268	4,31 %
		16.400.000	100 %	16.400.000	100 %

31. POSUDBE

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Dugoročni zajmovi	229.298	249.515	-	-
Tekuća dospijeaća dugoročnih zajmova	(27.385)	(32.007)	-	-
Dugoročna dospijeaća	201.913	217.508	-	-
Kratkoročni krediti od povezanih društava (bilješka 39)	-	-	4.810	30.741
Kratkoročni zajmovi	3.129	136	-	-
Tekuće dospijeaće dugoročnih zajmova	27.385	32.007	-	-
Kratkoročni zajmovi ukupno	30.514	32.144	4.810	30.741

Dugoročni zajmovi najvećim se dijelom odnose na posudbe od banaka u ovisnim društvima Maistra d. d., Rovinj, Cromaris d. d., Zadar i HUP-ZAGREB d. d., Zagreb. Zajmovi su osigurani mjenicama, zadužnicama, založenim policama neživotnog osiguranja i hipotekama na materijalnu imovinu.

Efektivne kamatne stope na datum bilance iznosile su:

	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Dugoročni zajmovi	0 % - 2,52 %	0 % - 2,52 %	-	-
Kratkoročni krediti od povezanih društava	-	-	2,4 %	2,68 %

Grupa i Društvo u 2023. i 2022. nisu kapitalizirali troškove posudbe.

Izloženost Grupe i Društva promjenama kamatnih stopa:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Zajmovi po fiksnim kamatnim stopama	232.427	249.652	-	-
Zajmovi po promjenjivim kamatnim stopama	-	-	4.810	30.741
	232.427	249.652	4.810	30.741

Promjenjivim kamatnim stopama se smatraju sve kamatne stope koje sadrže varijabilni dio koji je vezan na tržišna kretanja koja se automatski primjenjuju na izračun kamata (npr. EURIBOR i slično). U navedenu kategoriju spadaju i krediti gdje je kamatna stopa vezana uz kamatnu stopu na zajmove između povezanih osoba koju godišnje propisuje Ministarstvo financija. Sve ostale kamatne stope gdje se eventualna promjena kamatne stope definira zasebnim aktima ili aneksima ugovora bez da se promjena automatski primjenjuje na kredit se smatraju fiksnim kamatnim stopama.

31. POSUDBE (nastavak)

Knjigovodstvena vrijednost posudbi Grupe približno je jednaka njihovoj fer vrijednosti budući da se ugovorene kamatne stope bitno ne razlikuju od kamatne stope po kojoj se Grupa trenutno može zadužiti.

Izloženost promjeni kamatne stope na primljene kredite sukladno ugovorenim datumima promjena kamatnih stopa na dan bilance je kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
1-6 mjeseci	18.648	14.553	-	-
7-12 mjeseci	11.866	17.591	4.810	30.741
	30.514	32.144	4.810	30.741

Dospijee dugoročnih posudbi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Između 1 i 2 godine	21.961	26.770	-	-
Između 2 i 5 godina	118.743	109.648	-	-
Više od 5 godina	61.209	81.090	-	-
	201.913	217.508	-	-

Knjigovodstveni iznos kredita preračunat je iz sljedećih valuta:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
EUR	232.347	54.474	4.810	-
HRK	-	194.962	-	30.741
Ostalo	80	216	-	-
	232.427	249.652	4.810	30.741

31. POSUDBE (nastavak)

Stanje neto duga:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Kredit i posudbe	232.427	249.652	4.810	30.741
Ostale financijske obveze /i/	1.722	1.626	-	-
Obveze sa naslova najma (MSFI 16)	30.278	24.992	275	-
Obveze za dividende	3.085	3.643	2.420	2.975
	267.512	279.913	7.505	33.716

/i/ Obveze po repo poslovima ne ulaze u izračun neto duga.

Kretanje neto duga:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Na dan 1. siječnja	279.913	287.613	33.716	28.545
<i>Novčani tokovi - neto</i>				
Primici od kredita	18.736	102.197	672	9.025
Otplata kredita	(42.325)	(107.511)	(26.545)	(3.132)
Otplata najmova	(4.984)	(4.292)	(49)	-
Trošak kamata	5.601	5.606	119	707
Plaćene kamate	(5.387)	(7.961)	(179)	(691)
Objavljene dividende	36.876	32.308	36.876	32.308
Isplaćene dividende	(37.547)	(33.163)	(37.430)	(33.046)
Ostala nenovčana kretanja /i/	16.629	5.080	325	-
Tečajne razlike	-	36	-	-
Na dan 31. prosinca	267.512	279.913	7.505	33.716

/i/ Ostala nenovčana kretanja najvećim dijelom uključuju povećanja za nove najmove.

32. OBVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA I OSTALE OBVEZE

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Dobavljači – povezana društva (bilješka 39)	-	-	46	22
Dobavljači – povezane osobe ključnog rukovodstva (bilješka 39)	157	133	-	-
Dobavljači u zemlji	28.497	24.308	743	384
Dobavljači u inozemstvu	3.121	3.007	3	25
Obveze za dividende	3.085	3.643	2.420	2.975
Obveze sa naslova najma (MSFI 16)	30.278	24.992	275	-
Ukupno financijske obveze	65.138	56.083	3.487	3.406
Obveze za poreze i ostale obveze prema državi	11.351	10.588	109	102
Obveze prema zaposlenicima	14.895	13.488	241	213
Obveze za predujmove	814	466	-	-
Ugovorne obveze /i/ Obveze po štetama i ugovorenim iznosima po osiguranju	4.266	4.696	-	-
Obveze prema posrednicima	4.171	2.422	-	-
Obveze prema posrednicima	1.206	738	-	-
Obveze za garancijski fond	4.465	4.883	-	-
Obveze za primljene predujmove za premiju osiguranja	2.243	1.372	-	-
Odgodeno plaćanje troškova	10.606	11.165	472	511
Prihod budućeg razdoblja /ii/	4.545	4.005	-	-
Ostale obračunate i druge obveze	7.334	6.510	524	540
Ukupno nefinancijske obveze	65.896	60.333	1.346	1.366
	131.034	116.416	4.833	4.772
<i>Umanjeno za dugoročni dio</i>	<i>(25.681)</i>	<i>(21.289)</i>	<i>(191)</i>	-
Kratkoročni dio	105.353	95.127	4.642	4.772

/i/ Ugovorne obveze na 31. prosinca 2023. i 31. prosinca 2022. odnose se na obveze za primljene predujmove povezane uz rezervacije hotelskog smještaja u budućem razdoblju.

/ii/ Prihodi budućeg razdoblja u najvećoj mjeri proizlaze iz poslovanja segmenta osiguranja koje nije u opsegu MSFI-a 15.

32. OBVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA I OSTALE OBVEZE (nastavak)

Ročnost obveza sa naslova najma:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Do 1 godine	4.596	3.703	84	-
Između 1 i 2 godine	3.929	3.104	67	-
Između 2 i 5 godina	8.801	6.301	124	-
Dulje od 5 godina	12.952	11.884	-	-
	30.278	24.992	275	-

Knjigovodstveni iznosi financijskih obveza preračunati su iz sljedećih valuta:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
HRK	-	32.177	-	3.381
EUR	55.830	17.629	3.212	25
BAM	3.644	2.918	-	-
RSD	1.797	961	-	-
USD	582	1.346	-	-
MKD	3.219	1.050	-	-
GBP	63	2	-	-
Ostale valute	3	-	-	-
	65.138	56.083	3.212	3.406

33. REZERVIRANJA

Grupa: <i>(u tisućama eura)</i>	Rezerviranja za otpremnine i jubilarne nagrade	Sudski sporovi	Rezerviranja za koncesije	Rezerviranja za primanja zaposlenih	Ukupno
Stanje 1. siječnja 2022.	4.192	10.996	10.705	1.348	27.241
Povećanje	1.260	1.085	1.839	6.778	10.962
Tečajne razlike	(6)	-	-	-	(6)
Isplata	(2.041)	(993)	(1)	(877)	(3.912)
Ukidanje rezervacije	(26)	(16)	-	(125)	(167)
Stanje 31. prosinca 2022.	3.379	11.072	12.543	7.124	34.118
Povećanje	2.243	1.301	6.267	7.827	17.638
Isplata	(2.009)	(858)	(1)	(5.272)	(8.140)
Ukidanje rezervacije	(5)	(42)	-	(1.501)	(1.548)
Stanje 31. prosinca 2023.	3.608	11.473	18.809	8.178	42.068

Društvo: <i>(u tisućama eura)</i>	Rezerviranje za dugoročna primanja zaposlenih	Rezerviranja za primanja zaposlenih	Ukupno
Stanje 1. siječnja 2022.	8	1.348	1.356
Povećanje	-	375	375
Ukidanje rezervacije	-	-	-
Stanje 31. prosinca 2022.	8	1.723	1.731
Povećanje	-	1.633	1.633
Ukidanje rezervacije	-	(1.263)	(1.263)
Stanje 31. prosinca 2023.	8	2.093	2.101

Analiza ukupnih rezerviranja:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Dugoročni dio	32.859	25.895	795	278
Kratkoročni dio	9.209	8.223	1.307	1.453
	42.068	34.118	2.101	1.731

Rezerviranje za sudske sporove

Rezerviranje u iznosu od 11.473 tisuća eura (2022.: 11.072 tisuća eura) odnosi se na rezerviranje za sporove u vezi prava na korištenje zemljišta te određene sudske tužbe protiv Grupe od strane dobavljača i ostalih. Trošak rezerviranja iskazan je u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti u bilješki 10 – Ostali poslovni rashodi. Iznosi rezerviranja su diskontirani na sadašnju vrijednost. Prema mišljenju Uprave, nakon savjetovanja s odvjetnikom, ishod sudskih sporova neće dovesti do gubitaka iznad iznosa rezerviranja na dan 31. prosinca 2023. godine.

33. REZERVIRANJA (nastavak)

Rezerviranja za otpremnine

Dugoročni dio rezerviranja za otpremnine odnosi se na procijenjeni iznos otpremnina sukladno Kolektivnom ugovoru, koje imaju pravo ostvariti zaposleni u nekim društvima u Grupi prilikom prestanka zaposlenja (prilikom odlaska u mirovinu, otkaza ili dobrovoljnog odlaska). Sadašnja vrijednost rezerviranja izračunava se na temelju broja zaposlenika, prosječne bruto plaće, godina radnog staža na datum bilance i diskontne stope od 3,67 % za Društvo i 2,58 %-4,69 % za Grupu (2022.: 3,2 % za Društvo i 0,6 %-6,04 % za Grupu).

Rezerviranja za koncesije

Rezerviranja za koncesije se odnose na obveze za procijenjeni iznos koncesijskih naknada koje je Grupa obvezna obračunavati i plaćati prema predanim zahtjevima sukladno Zakonu o neprocijenjenom građevinskom zemljištu od svibnja 2020., odnosno prema odredbama prethodnog zakona (Zakon o turističkom i ostalom građevinskom zemljištu neprocijenjenom u postupku pretvorbe i privatizacije) koji je bio na snazi do usvajanja novog zakona (Zakona o neprocijenjenom građevinskom zemljištu). Radi se o procijenjenim iznosima koncesijskih naknada za zemljišta gdje nisu sklopljeni koncesijski ugovori, zbog čega navedene koncesije ne zadovoljavaju kriterije MSFI 16 Najmovi pa se iznos koncesijskih obveza procjenjuje i iskazuje u skladu sa MRS 37 Rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidiva imovina. Kako podzakonski akti (Uredbe) kojima se regulira visina naknade po novom Zakonu o neprocijenjenom građevinskom zemljištu još uvijek nisu doneseni, Grupa je nastavila obračunavati iznose prema aktima koji su bili na snazi do donošenja Zakona o neprocijenjenom građevinskom zemljištu u svibnju 2020. godine. Grupa ne očekuje korištenje navedenih rezerviranja u narednih godinu dana.

Rezerviranja za primanja zaposlenih

Rezerviranja za primanja zaposlenih se odnose na obveze za procijenjeni iznos varijabilnih primanja zaposlenih sukladno ugovorima, koje imaju pravo ostvariti određeni zaposleni u nekim društvima u Grupi prilikom ispunjavanja određenih uvjeta.

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU

(u tisućama eura)	2023.			2022.		
	Neživot	Život	Ukupno	Neživot	Život	Ukupno
Ugovori o osiguranju						
Obveze iz ugovora o osiguranju	459.521	402.465	861.986	403.351	420.314	823.665
Imovina iz ugovora o osiguranju	(16.997)	-	(16.997)	(22.924)	-	(22.924)
Ukupno ugovori o osiguranju	442.524	402.465	844.989	380.427	420.314	800.741
Ugovori o reosiguranju						
Obveze iz ugovora o reosiguranju	(54.438)	-	(54.438)	(42.908)	(9)	(42.917)
Imovina iz ugovora o reosiguranju	4.021	4	4.025	2.134	24	2.158
Ukupno ugovori o reosiguranju	(50.417)	4	(50.413)	(40.774)	15	(40.759)

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

Ugovori o životnom osiguranju

Pregled temeljem obveza za preostalo pokriće i obveza za nastale štete

31. prosinca 2023. (u tisućama eura)	Obveza za preostalo pokriće		Obveza za nastale štete	Ukupno
	Bez komponente gubitka	Komponenta gubitka		
Imovina iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	-	-	-	-
Obveze iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	401.810	2.270	16.234	420.314
Neto ugovori o osiguranju 1. siječnja	401.810	2.270	16.234	420.314
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti				
Prihodi iz ugovora o osiguranju				
- Ugovori mjereni prema pristupu fer vrijednosti	(8.149)	-	-	(8.149)
- Ostali ugovori	(4.095)	-	-	(4.095)
Ukupno prihodi iz ugovora o osiguranju	(12.244)	-	-	(12.244)
Rashodi od ugovora o osiguranju				
- Nastale štete i ostali troškovi osiguranja	3.288	-	2.027	5.315
- Amortizacija novčanih tokova osiguranja	1.676	-	-	1.676
- Gubici i ukidanje gubitaka na štetnim ugovorima	152	(2.009)	-	(1.857)
- Usklađenje obveza za nastale štete	-	33	1.028	1.061
Ukupno rashodi od ugovora o osiguranju	5.116	(1.976)	3.055	6.195
Investicijske komponente i povrat premije	(75.021)	-	75.021	-
Rezultat iz ugovora o osiguranju	(82.149)	(1.976)	78.076	(6.049)
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o osiguranju	28.326	71	337	28.734
Neto tečajne razlike	(5)	-	-	(5)
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(53.828)	(1.905)	78.413	22.680
Promjene u novčanom tijeku				
- Primljena premija	45.646	-	-	45.646
- Štete i ostali troškovi osiguranja, uključujući komponentu ulaganja	(3.281)	-	(79.165)	(82.446)
- Novčani tokovi od pribave osiguranja	(3.729)	-	-	(3.729)
Ukupno promjene u novčanom tijeku	38.636	-	(79.165)	(40.529)
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	-
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	386.618	365	15.482	402.465
Imovina iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	-	-	-	-
Obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	386.618	365	15.482	402.465
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	386.618	365	15.482	402.465

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

31. prosinca 2022. (u tisućama eura)	Obveza za preostalo pokriće		Obveza za nastale štete	Ukupno
	Bez komponente gubitka	Komponenta gubitka		
Imovina iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	-	-	-	-
Obveze iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	486.036	-	15.743	501.779
Neto ugovori o osiguranju 1. siječnja	486.036	-	15.743	501.779
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti				
Prihodi iz ugovora o osiguranju				
- Ugovori mjereni prema pristupu fer vrijednosti	(8.907)	-	-	(8.907)
- Ostali ugovori	(1.611)	-	-	(1.611)
Ukupno prihodi iz ugovora o osiguranju	(10.518)	-	-	(10.518)
Rashodi od ugovora o osiguranju				
- Nastale štete i ostali troškovi osiguranja	3.926	-	2.205	6.131
- Amortizacija novčanih tokova osiguranja	718	-	-	718
- Gubici i ukidanje gubitaka na štetnim ugovorima	(7)	2.333	-	2.326
- Usklađenje obveze za nastale štete	-	-	398	398
Ukupno rashodi od ugovora o osiguranju	4.637	2.333	2.603	9.573
Investicijske komponente i povrat premije	(61.509)	4	61.505	-
Rezultat iz ugovora o osiguranju	(67.390)	2.337	64.108	(945)
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o osiguranju	(64.184)	(68)	(826)	(65.078)
Neto tečajne razlike	263	1	6	270
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(131.311)	2.270	63.288	(65.753)
Promjene u novčanom tijeku				
- Primljena premija	54.512	-	-	54.512
- Štete i ostali troškovi osiguranja, uključujući komponentu ulaganja	(3.926)	-	(62.797)	(66.723)
- Novčani tokovi od pribave osiguranja	(3.501)	-	-	(3.501)
Ukupno promjene u novčanom tijeku	47.085	-	(62.797)	(15.712)
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	-
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	401.810	2.270	16.234	420.314
Imovina iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	-	-	-	-
Obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	401.810	2.270	16.234	420.314
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	401.810	2.270	16.234	420.314

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

Analiza po komponenti mjerenja - ugovori koji se ne mjere prema PAA-u

31. prosinca 2023. <i>(u tisućama eura)</i>	Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	Marža za ugovorenu uslugu (CSM)			Ukupno CSM	Ukupno
			Ugovori mjereni prema modificiranom retroaktivnom pristupu	Ugovori mjereni prema pristupu fer vrijednosti	Ostali ugovori		
Imovina iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	-	-	-	-	-	-	-
Obveze iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	409.577	4.725	-	4.762	1.250	6.012	420.314
Neto ugovori o osiguranju 1. siječnja	409.577	4.725	-	4.762	1.250	6.012	420.314
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti							
<i>Promjene koje se temelje na trenutnim uslugama</i>							
- CSM priznat za pružene usluge	-	-	-	(1.133)	(896)	(2.029)	(2.029)
- Promjene Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik koji je istekao	-	(655)	-	-	-	-	(655)
- Iskustvene prilagodbe	(2.570)	-	-	-	-	-	(2.570)
<i>Promjene koje se temelje na budućim uslugama</i>							
- Ugovori inicijalno priznati u godini	(432)	499	-	-	1.069	1.069	1.136
- Promjene u procjenama koje prilagođavaju CSM	(2.196)	(354)	-	753	1.797	2.550	-
- Promjene u procjenama koje rezultiraju gubicima i ukidanje gubitaka po štetnim ugovorima	(12.116)	(1.045)	-	2.045	8.123	10.168	(2.993)
<i>Promjene koje se temelje na prošlim uslugama</i>							
- Usklađenje obveze za nastale štete	1.149	(88)	-	-	-	-	1.061
Ukupno rashodi od ugovora o osiguranju	(16.165)	(1.643)	-	1.665	10.093	11.758	(6.050)
Neto finansijski prihodi/rashodi od ugovora o osiguranju	27.439	471	-	631	193	824	28.734
Neto tečajne razlike	(3)	(1)	-	(1)	-	(1)	(5)
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	11.271	(1.173)	-	2.295	10.286	12.581	22.679
Novčani tokovi	(40.528)	-	-	-	-	-	(40.528)
Prijenos na ostale stavke izvještaja o finansijskom položaju	-	-	-	-	-	-	-
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	380.320	3.552	-	7.057	11.536	18.593	402.465
Imovina iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	-	-	-	-	-	-	-
Obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	380.320	3.552	-	7.057	11.536	18.593	402.465
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	380.320	3.552	-	7.057	11.536	18.593	402.465

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

31. prosinca 2022. <i>(u tisućama eura)</i>	Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	Marža za ugovorenu uslugu (CSM)			Ukupno CSM	Ukupno
			Ugovori mjereni prema modificiranom retroaktivnom pristupu	Ugovori mjereni prema pristupu fer vrijednosti	Ostali ugovori		
Imovina iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	-	-	-	-	-	-	--
Obveze iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	484.076	5.001	-	12.701	-	12.701	501.778
Neto ugovori o osiguranju 1. siječnja	484.076	5.001	-	12.701	-	12.701	501.778
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti							
<i>Promjene koje se temelje na trenutnim uslugama</i>							
- CSM priznat za pružene usluge	-	-	-	(1.097)	(239)	(1.336)	(1.336)
- Promjene Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik koji je istekao	-	(750)	-	-	-	-	(750)
- Iskustvene prilagodbe	(1.584)	-	-	-	-	-	(1.584)
<i>Promjene koje se temelje na budućim uslugama</i>							
- Ugovori inicijalno priznati u godini	(1.323)	533	-	-	1.816	1.816	1.026
- Promjene u procjenama koje prilagođavaju CSM	5.391	520	-	(5.394)	(517)	(5.911)	-
- Promjene u procjenama koje rezultiraju gubicima i ukidanje gubitaka po štetnim ugovorima	751	323	-	-	227	227	1.301
<i>Promjene koje se temelje na prošlim uslugama</i>							
- Usklađenje obveze za nastale štete	483	(85)	-	-	-	-	398
Ukupno rashodi od ugovora o osiguranju	3.718	541	-	(6.491)	1.287	(5.204)	(945)
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o osiguranju	(62.755)	(824)	-	(1.461)	(37)	(1.498)	(65.077)
Neto tečajne razlike	249	7	-	13	-	13	269
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(58.788)	(276)	-	(7.939)	1.250	(6.689)	(65.753)
Novčani tokovi	(15.711)	-	-	-	-	-	(15.711)
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	-	-	-	-
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	409.577	4.725	-	4.762	1.250	6.012	420.314
Imovina iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	-	-	-	-	-	-	-
Obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	409.577	4.725	-	4.762	1.250	6.012	420.314
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	409.577	4.725	-	4.762	1.250	6.012	420.314

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)*Ugovori o neživotnom osiguranju*

Pregled temeljem obveza za preostalo pokriće i obveza za nastale štete

31. prosinca 2023. <i>(u tisućama eura)</i>	Obveza za preostalo pokriće			Obveze za nastale štete		Ukupno
	Bez komponente gubitka	Komponenta gubitka	Ugovori koji se ne mjere prema PAA-u	Ugovori koji se mjere prema PAA-u		
				Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	
Imovina iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	(12.379)	936	(16.433)	4.656	296	(22.924)
Obveze iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	111.396	2.014	856	271.766	17.319	403.351
Neto ugovori o osiguranju 1. siječnja	99.017	2.950	(15.577)	276.422	17.615	380.427
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti						
Prihodi iz ugovora o osiguranju	(464.151)	-	-	-	-	(464.151)
<i>Rashodi od ugovora o osiguranju</i>						
- <i>Nastale štete i ostali troškovi osiguranja</i>	69.778	-	1.445	290.230	5.587	367.040
- <i>Provizije i ostali rashodi vezani uz prodaju osiguranja</i>	92.686	-	-	-	-	92.686
- <i>Promjena obveza za nastale štete</i>	-	-	(5.292)	(13.119)	(4.556)	(22.967)
- <i>Gubici i otpuštanja gubitaka po osnovi neprofitabilnih ugovora</i>	-	(352)	-	-	-	(352)
Ukupno rashodi od ugovora o osiguranju	162.464	(352)	(3.847)	277.111	1.031	436.407
Rezultat iz ugovora o osiguranju	(301.687)	(352)	(3.847)	277.111	1.031	(27.744)
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o osiguranju	679	32	(993)	26.073	1.679	27.470
Neto tečajne razlike	20	1	-	20	1	42
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(300.988)	(319)	(4.840)	303.204	2.711	(232)

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

31. prosinca 2023. (nastavak) <i>(u tisućama eura)</i>	Obveza za preostalo pokriće			Obveze za nastale štete			Ukupno
	Bez komponente gubitka	Komponenta gubitka	Ugovori koji se ne mjere prema PAA-u	Ugovori koji se mjere prema PAA-u		Ukupno	
				Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik		
Promjene u novčanom toku							
- Priljena premija	492.782	-	-	-	-	-	492.782
- Štete i ostali plaćeni troškovi osiguranja	-	-	6.267	(270.417)	28		(264.122)
- Novčani tokovi od pribave osiguranja	(96.553)	-	-	-	-	-	(96.553)
- Plaćeni administrativni troškovi	(69.778)	-	-	-	-	-	(69.778)
Ukupno promjene u novčanom tijeku	326.451	-	6.267	(270.417)	28		62.329
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	-	-	-	-
Smanjenje prodajom društva/gubitak kontrole	-	-	-	-	-	-	-
Neto obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	124.480	2.631	14.150	309.209	20.354		442.524
Imovina iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	(5.328)	756	(14.790)	2.273	92		(16.998)
Obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	129.808	1.875	640	306.936	20.262		459.521
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	124.480	2.631	(14.150)	309.209	20.354		442.524

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

31. prosinca 2022. <i>(u tisućama eura)</i>	Obveza za preostalo pokriće			Obveze za nastale štete		Ukupno
	Bez komponente gubitka	Komponenta gubitka	Ugovori koji se mjere prema PAA-u	Ugovori koji se mjere prema PAA-u		
				Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	
Imovina iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	(1.682)	1.114	(19.579)	411	18	(19.718)
Obveze iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	104.764	1.242	1.268	308.730	20.050	436.054
Neto ugovori o osiguranju 1. siječnja	103.082	2.356	(18.311)	309.141	20.068	416.336
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti						
Prihodi iz ugovora o osiguranju	(418.064)	-	-	-	-	(418.064)
<i>Rashodi od ugovora o osiguranju</i>						
- Nastale štete i ostali troškovi osiguranja	65.361	-	1.716	222.957	4.158	294.192
- Provizije i ostali rashodi vezani uz prodaju osiguranja	88.798	-	-	-	-	88.798
- Promjena obveza za nastale štete	-	-	(6.006)	(535)	(4.126)	(10.667)
- Gubitci i otpuštanja gubitaka po osnovi neprofitabilnih ugovora	-	594	-	-	-	594
<i>Ukupno rashodi od ugovora o osiguranju</i>	154.159	594	(4.290)	222.422	32	372.917
Rezultat iz ugovora o osiguranju	(263.905)	594	(4.290)	222.422	32	(45.147)
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o osiguranju	(1.232)	(1)	1.718	(36.219)	(2.492)	(38.226)
Neto tečajne razlike	110	1	1	123	7	242
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(265.027)	594	(2.571)	186.326	(2.453)	(83.131)

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

31. prosinca 2022. (nastavak) <i>(u tisućama eura)</i>	Obveza za preostalo pokriće			Obveze za nastale štete			Ukupno
	Bez komponente gubitka	Komponenta gubitka	Ugovori koji se mjere prema PAA-u	Ugovori koji se mjere prema PAA-u		Ukupno	
				Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik		
Promjene u novčanom toku							
- Priljena premija	416.604	-	-	-	-	-	416.604
- Štete i ostali plaćeni troškovi osiguranja	-	-	5.305	(219.045)	-	-	(213.740)
- Novčani tokovi od pribave osiguranja	(90.280)	-	-	-	-	-	(90.280)
- Plaćeni administrativni troškovi	(65.362)	-	-	-	-	-	(65.362)
Ukupno promjene u novčanom tijeku	260.962	-	5.305	(219.045)	-	-	47.222
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	-	-	-	-
Smanjenje prodajom društva/gubitak kontrole	-	-	-	-	-	-	-
Neto obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	99.017	2.950	(15.577)	276.422	17.615	-	380.427
Imovina iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	(12.379)	936	(16.433)	4.656	296	-	(22.924)
Obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	111.396	2.014	856	271.766	17.319	-	403.351
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	99.017	2.950	(15.577)	276.422	17.615	-	380.427

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

Pregled temeljem komponenti mjerenja – ugovori koji se ne mjere prema PAA-u

31. prosinca 2023. <i>(u tisućama eura)</i>	Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	Marža za ugovoren u uslugu (CSM)	Ukupno
Imovina iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	(22.290)	7.611	-	(14.679)
Obveze iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	13.269	501	4.605	18.375
Neto ugovori o osiguranju 1. siječnja	(9.021)	8.112	4.605	3.696
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti				
<i>Promjene koje se temelje na trenutnim uslugama</i>				
- CSM priznat za pružene usluge	-	-	(2.190)	(2.190)
- Promjene Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik koji je istekao	-	(182)	-	(182)
- Iskustvene prilagodbe	31	-	-	31
<i>Promjene koje se temelje na budućim uslugama</i>				
- Ugovori inicijalno priznati u godini	(828)	35	793	-
- Promjene u procjenama koje prilagođavaju CSM	(2.118)	(202)	2.282	(38)
- Promjene u procjenama koje rezultiraju gubicima i ukidanje gubitaka po štetnim ugovorima	(89)	(69)	-	(158)
<i>Promjene koje se temelje na prošlim uslugama</i>				
- Usklađenje obveze za nastale štete	(4.632)	(659)	-	(5.291)
Ukupno rashodi od ugovora o osiguranju	(7.636)	(1.077)	885	(7.828)
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o osiguranju	(841)	579	35	(227)
Neto tečajne razlike	-	-	-	-
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(8.477)	(498)	920	(8.055)
Promjene u novčanom tijeku				
- Primitljena premija	2.943	-	-	2.943
- Štete i ostali troškovi osiguranja, uključujući komponentu ulaganja	6.241	-	-	6.241
- Novčani tokovi od pribave osiguranja	(1.490)	-	-	(1.490)
- Plaćeni administrativni troškovi	(1.642)	-	-	(1.642)
Ukupno promjene u novčanom tijeku	6.052	-	-	6.052
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	-
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	(11.446)	7.614	5.525	1.693
Imovina iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	(20.724)	7.412	-	(13.312)
Obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	9.278	202	5.525	15.005
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	(11.446)	7.614	5.525	1.693

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

31. prosinca 2022. <i>(u tisućama eura)</i>	Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	Marža za ugovoren u uslugu (CSM)	Ukupno
Imovina iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	(25.944)	8.915	-	(17.029)
Obveze iz ugovora o osiguranju 1. siječnja	16.866	747	5.499	23.112
Neto ugovori o osiguranju 1. siječnja	(9.078)	9.662	5.499	6.083
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti				
<i>Promjene koje se temelje na trenutnim uslugama</i>				
- CSM priznat za pružene usluge	-	-	(1.644)	(1.644)
- Promjene Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik koji je istekao	-	(266)	-	(266)
- Iskustvene prilagodbe	105	-	-	105
<i>Promjene koje se temelje na budućim uslugama</i>				
- Ugovori inicijalno priznati u godini	(695)	96	601	2
- Promjene u procjenama koje prilagođavaju CSM	(53)	(100)	153	-
- Promjene u procjenama koje rezultiraju gubicima i ukidanje gubitaka po štetnim ugovorima	(81)	(19)	6	(94)
<i>Promjene koje se temelje na prošlim uslugama</i>				
- Usklađenje obveze za nastale štete	(5.711)	(295)	-	(6.006)
Ukupno rashodi od ugovora o osiguranju	(6.435)	(584)	(884)	(7.903)
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o osiguranju	1.524	(967)	(20)	537
Neto tečajne razlike	14	1	10	25
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(4.897)	(1.550)	(894)	(7.341)
Promjene u novčanom tijeku				
- Prilježena premija	3.709	-	-	3.709
- Štete i ostali troškovi osiguranja, uključujući komponentu ulaganja	5.305	-	-	5.305
- Novčani tokovi od pribave osiguranja	(1.855)	-	-	(1.855)
- Plaćeni administrativni troškovi	(2.205)	-	-	(2.205)
Ukupno promjene u novčanom tijeku	4.954	-	-	4.954
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	-
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	(9.021)	8.112	4.605	3.696
Imovina iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	(22.290)	7.611	-	(14.679)
Obveze iz ugovora o osiguranju 31. prosinca	13.269	501	4.605	18.375
Neto ugovori o osiguranju 31. prosinca	(9.021)	8.112	4.605	3.696

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

Pregled temeljem obveza za preostalo pokriće i obveza za nastale štete – reosiguranje

31. prosinca 2023. (u tisućama eura)	Imovina za preostalo pokriće	Imovina za nastale štete		Ukupno
		Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	
Imovina iz ugovora o reosiguranju 1. siječnja	4.166	36.740	2.002	42.908
Obveze iz ugovora o reosiguranju 1. siječnja	(2.246)	105	7	(2.134)
Neto ugovori o reosiguranju 1. siječnja	1.920	36.845	2.009	40.774
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti				
Raspodjela plaćenih premija reosiguranja	(61.679)	-	-	(61.679)
<i>Iznos nadoknativ od reosiguratelja</i>				
- Naknade nastalih šteta i ostali troškovi usluga osiguranja	11.040	41.539	605	53.184
- Usklađenja imovine za nastale štete	-	-	-	-
<i>Ukupno iznos nadoknativ od reosiguratelja</i>	<i>11.040</i>	<i>41.539</i>	<i>605</i>	<i>53.184</i>
Efekt promjene u non performance riziku reosiguravatelja	-	-	-	-
<i>Ukupno rashodi od ugovora o reosiguranju</i>	<i>(50.639)</i>	<i>41.539</i>	<i>605</i>	<i>(8.495)</i>
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o reosiguranju	68	1.946	109	2.123
Neto tečajne razlike	(3)	2	-	(1)
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(50.574)	43.487	714	(6.373)
Promjene u novčanom tijeku				
- Plaćena premija	56.659	-	-	56.659
- Primljeni iznosi	(10.409)	(30.234)	-	(40.643)
Ukupno promjene u novčanom tijeku	46.250	(30.234)	-	16.016
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	--
Neto ugovori o reosiguranju 31. prosinca	(2.404)	50.098	2.723	50.417
Imovina iz ugovora o reosiguranju 31. prosinca	3.971	47.887	2.580	54.438
Obveze iz ugovora o reosiguranju 31. prosinca	(6.375)	2.211	143	(4.021)
Neto ugovori o reosiguranju 31. prosinca	(2.404)	50.098	2.723	50.417

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

31. prosinca 2022. <i>(u tisućama eura)</i>	Imovina za preostalo pokriće	Imovina za nastale štete		Ukupno
		Procjene sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova	Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	
Imovina iz ugovora o reosiguranju 1. siječnja	1.632	33.098	1.745	36.475
Obveze iz ugovora o reosiguranju 1. siječnja	(5.139)	1.792	72	(3.275)
Neto ugovori o reosiguranju 1. siječnja	(3.507)	34.890	1.817	33.200
Promjene u Sveobuhvatnoj dobiti				
Raspodjela plaćenih premija reosiguranja	(47.834)	-	-	47.834
<i>Iznos nadoknadi od reosiguratelja</i>				
- Naknade nastalih šteta i ostali troškovi usluga osiguranja	7.211	26.877	356	34.444
- Usklađenja imovine za nastale štete	-	-	-	-
<i>Ukupno iznos nadoknadi od reosiguratelja</i>	<i>7.211</i>	<i>26.877</i>	<i>356</i>	<i>34.444</i>
Efekt promjene u non performance riziku reosiguravatelja	-	-	-	-
<i>Ukupno rashodi od ugovora o reosiguranju</i>	<i>(40.623)</i>	<i>26.877</i>	<i>356</i>	<i>(13.390)</i>
Neto financijski prihodi/rashodi od ugovora o reosiguranju	26	(2.743)	(165)	(2.882)
Neto tečajne razlike	(1)	13	1	13
Ukupno promjene u Sveobuhvatnoj dobiti	(40.598)	24.147	192	(16.259)
Promjene u novčanom tijeku				
- Plaćena premija	56.357	-	-	56.357
- Primljeni iznosi	(10.332)	(22.192)	-	(32.524)
Ukupno promjene u novčanom tijeku	46.025	(22.192)	-	23.833
Prijenos na ostale stavke izvještaja o financijskom položaju	-	-	-	-
Neto ugovori o reosiguranju 31. prosinca	1.920	36.845	2.009	40.774
Imovina iz ugovora o reosiguranju 31. prosinca	4.166	36.740	2.002	42.908
Obveze iz ugovora o reosiguranju 31. prosinca	(2.246)	105	7	(2.134)
Neto ugovori o reosiguranju 31. prosinca	1.920	36.845	2.009	40.774

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

Učinak ugovora o osiguranju i reosiguranju koji su inicijalno priznati u godini

<i>(u tisućama eura)</i>	Izdani profitabilni ugovori	Izdani štetni ugovori	Ukupno
2023. godina			
Štete i ostali plaćeni troškovi osiguranja	(17.870)	(6.732)	(24.602)
Novčani tokovi od pribave osiguranja	(3.434)	(508)	(3.942)
Procjene sadašnje vrijednosti novčanih odljeva	(21.304)	(7.240)	(28.544)
Procjene sadašnje vrijednosti novčanih priljeva	22.771	6.205	28.976
Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	(398)	(101)	(499)
Marža za ugovorenu uslugu (CSM)	(1.069)	-	(1.069)
Ukupno gubici priznati pri početnom priznavanju	-	(1.136)	(1.136)
2023. godina			
Štete i ostali plaćeni troškovi osiguranja	(20.994)	(9.253)	(30.247)
Novčani tokovi od pribave osiguranja	(1.154)	(2.476)	(3.630)
Procjene sadašnje vrijednosti novčanih odljeva	(22.148)	(11.729)	(33.877)
Procjene sadašnje vrijednosti novčanih priljeva	24.193	11.007	35.200
Ispravak vrijednosti za nefinancijski rizik	(229)	(304)	(533)
Marža za ugovorenu uslugu (CSM)	(1.816)	-	(1.816)
Ukupno gubici priznati pri početnom priznavanju	-	(1.026)	(1.026)

Marža za ugovorenu uslugu (CSM)

<i>(u tisućama eura)</i>	do 1 godine	1-2 godine	2-3 godine	3-4 godine	4-5 godina	5-10 godina	preko 10 godina	Ukupno
31. prosinca 2023.								
Osiguranje života	3.154	2.122	1.585	1.560	1.232	2.350	6.590	18.593
Osiguranje neživota	1.460	1.166	967	755	463	677	37	5.525
Reosiguranje	32	15	13	10	3	(1)	-	72
	4.646	3.303	2.565	2.325	1.698	3.026	6.627	24.190
31. prosinca 2022.								
Osiguranje života	422	597	414	353	360	1.013	2.853	6.012
Osiguranje neživota	1.155	922	750	617	471	677	13	4.605
Reosiguranje	51	28	23	19	15	5	-	141
	1.628	1.547	1.187	989	846	1.695	2.866	10.758

34. IMOVINA I OBVEZE IZ UGOVORA O OSIGURANJU/REOSIGURANJU (nastavak)

Tablica u nastavku prikazuje razvoj kumulativnih šteta za segment neživotnog osiguranja Grupe tijekom vremena na bruto osnovi (prije reosiguranja)

<i>(u tisućama eura)</i>	Prije 2022.	2022.	2023.	Ukupno
Bruto od reosiguranja				
Procjene nediskontiranih bruto kumulativnih šteta				
Procjene nediskontiranih bruto kumulativnih šteta na kraju godine u kojoj je došlo do nezgode	-	241.904	313.363	555.267
- Godinu poslije	-	244.728	-	244.728
- Dvije godine poslije	-	-	-	-
Procjena kumulativnih šteta na kraju nezgode	-	244.728	313.363	558.091
Kumulativno isplaćene bruto štete	-	204.771	193.978	398.749
Bruto obveze - godine nastanke obveze od 2022 do 2023	-	39.957	119.384	159.341
Bruto obveze - godine nastanke obveze prije 2022	224.923	-	-	224.923
Učinak diskontiranja	(55.360)	(5.434)	(8.057)	(68.851)
Bruto obveze za nastale štete uključene u izvještaj o financijskom položaju	169.563	34.523	111.327	315.413

35. OTKUP DIONICA OD NEKONTROLIRAJUĆEG INTERESA

Grupa je tijekom 2023. godine dodatno otkupila 0,12 % udjela u društvu Maistra d. d., Rovinj za iznos 558 tisuća eura (2022.: dodatno 0,46 % udjela u društvu Maistra d. d., Rovinj za iznos 2.036 tisuća eura i dodatnih 0,05 % udjela u društvu Croatia Osiguranje d. d. Zagreb za iznos 170 tisuća eura).

36. NOVAC GENERIRAN POSLOVANJEM

(u tisućama eura)	Bilješka	Grupa		Društvo	
		2023.	2022.	2023.	2022.
Dobit prije oporezivanja		101.293	94.005	14.249	12.495
Amortizacija i vrijednosna usklađenja	8, 17, 18, 20	76.331	84.907	1.907	1.863
Udio u dobiti pridruženih društava i zajedničkih poduhvata	21	(1.781)	(1.395)	-	-
Prihodi od kamata	6, 13	(34.005)	(24.956)	(2.434)	(932)
Trošak kamata	13	5.600	5.606	119	707
Dobici od prodaje nekretnina, postrojenja, opreme i ulaganja u nekretnine	11	(1.501)	(876)	(1.182)	(49)
Otpis nekretnina, postrojenja i opreme i nematerijalne imovine	10	5.947	1.368	-	-
(Dobici)/gubici od svođenja financijske imovine po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka na fer vrijednost	11, 12	(5.650)	(12.876)	(733)	(10.439)
(Dobici)/gubici od prodaje financijske imovine	11, 12	105	1.068	(2)	-
Ispravak vrijednosti potraživanja – neto	10	(155)	(1.441)	-	-
Prihod od dividendi	6	(9.069)	(7.612)	(16.597)	(6.762)
Nerealizirane tečajne razlike		898	(305)	-	-
Ostala usklađenja		(12.661)	14.214	(936)	13
Promjene u obrtnom kapitalu:					
- rezerviranja	33	7.950	6.876	370	375
- imovina/obveze iz ugovora o osiguranju	34	(4.927)	(35.994)	-	-
- imovina/obveze iz ugovora o reosiguranju	34	(8.471)	(7.538)	-	-
- potraživanja od kupaca		(4.835)	(1.352)	28	(114)
- ostala kratkotrajna imovina		(12.802)	3.771	345	310
- zalihe		(4.273)	(5.793)	-	5
- obveze prema dobavljačima i ostale obveze		9.889	6.036	555	247
Novac generiran poslovanjem		106.985	117.713	(4.310)	(2.281)

37. POTENCIJALNE I PREUZETE OBVEZE

Potencijalne obveze

Sudski sporovi

Osim sudskih sporova za koje su priznata rezerviranja u izvještaju o financijskom položaju (bilješka 33), protiv društava u Grupi se vodi i nekoliko dodatnih sporova. Za ove sporove nije priznato rezerviranje u financijskim izvještajima, s obzirom na to da Uprava i pravni savjetnici smatraju kako nije vjerojatno da će navedeni sporovi rezultirati gubitkom za Društvo. Potencijalni iznos eventualnih dodatnih gubitaka nije materijalno značajan.

Preuzete obveze

Društvo:

Na datum bilance, ugovorena je nabava dugotrajne materijalne imovine u iznosu od 1.183 tisuća eura (2022.: 963 tisuće eura), koja još nije realizirana te nije iskazana u bilanci na dan 31. prosinca 2023.

Grupa:

Na datum bilance, ugovorena je nabava dugotrajne materijalne imovine u iznosu od 40.642 tisuća eura (2022.: 42.498 tisuća eura), koja još nije realizirana te nije iskazana u bilanci na dan 31. prosinca 2023. godine, odnosno 2022. godine. Na datum bilance, Grupa ima preuzete obveze za buduća ulaganja u iznosu od 29.240 tisuća eura (2022.: 44.862 tisuća eura) temeljem obvezujućih ponuda za ulaganja u fondove rizičnog kapitala.

38. TRANSAKCIJE S POVEZANIM STRANKAMA

Za potrebe ovih financijskih izvještaja, stranke se smatraju povezanim ako jedna od stranaka ima mogućnost kontrolirati drugu stranku, ako su pod zajedničkom kontrolom, ili može značajno utjecati na drugu stranku u donošenju financijskih i poslovnih odluka. Prilikom razmatranja svakog mogućeg odnosa među povezanim strankama, pažnju treba usmjeriti na suštinu tog odnosa, a ne samo na pravni oblik. ADRIS GRUPA d. d. matično je društvo Grupe. Ne postoji pravna ili fizička osoba koja ima kontrolu nad Društvom. Društvo smatra kao neposredno povezane osobe svoja povezana društva (bilješka 1), ključno rukovodstvo koje čine članovi Uprave i Nadzornog odbora te direktori korporativnih funkcija, društva pod kontrolom, zajedničkom kontrolom ili značajnim utjecajem ključnog rukovodstva i njihovih bliskih članova obitelji, prema definiciji sadržanoj u Međunarodnom računovodstvenom standardu 24 „Objavljivanje povezanih stranaka“.

Ključne transakcije s povezanim društvima

Sljedeće transakcije Društva su ostvarene s povezanim društvima tijekom 2023. i 2022. godine:

<i>(u tisućama eura)</i>	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Potraživanja od kupaca – ovisna društva (bilješka 25)	423	398
Dani krediti ovisnim društvima (bilješka 25)	97.010	26.862
Obveze prema dobavljačima – ovisna društva (bilješka 32)	46	22
Primljeni kratkoročni krediti od ovisnih društava (bilješka 31)	4.810	30.741
PRIHODI		
Prihodi od dividendi od ovisnih društava	14.883	5.355
Prihodi od menadžment naknada od ovisnih društava	1.107	908
Prihodi od najma od ovisnih društava	1.567	1.567
Ostali prihodi iz poslovanja od ovisnih društava	3.492	1.157
Prihodi od kamata od ovisnih društava (bilješka 13)	1.706	931
Dobit od prodaje dugotrajne materijalne imovine ovisnim društvima	837	-
RASHODI		
Financijski rashodi s ovisnim društvima (bilješka 13)	107	707
Administrativni troškovi od ovisnih društava (bilješka 7)	77	77
Ostali rashodi iz poslovanja s ovisnim društvima	202	165

Transakcije s povezanim osobama ključnog rukovodstva Društva i Grupe

Sljedeće transakcije su ostvarene s povezanim osobama ključnog rukovodstva Društva i Grupe tijekom 2022. i 2021. godine:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
Obveze prema dobavljačima – povezane osobe ključnog rukovodstva (bilješka 32)	157	133	-	-
RASHODI				
Ostali rashodi iz poslovanja s povezanim osobama ključnog rukovodstva	620	799	-	-

38. TRANSAKCIJE S POVEZANIM STRANKAMA (nastavak)*Primanja ključnog rukovodstva*

Plaće i ostala kratkoročna primanja ključnog rukovodstva Grupe i Društva:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Članovi nadzornog odbora	84	45	25	24
Članovi uprave i ostali članovi ključnog rukovodstva	5.695	5.579	2.565	2.615
	5.779	5.624	2.590	2.639

Ključno rukovodstvo Grupe čine članovi Uprave, Nadzornog odbora i direktori korporativnih funkcija Društva, te članovi Uprave i Nadzornog odbora strateških poslovnih područja Grupe. Ključno rukovodstvo Društva čine članovi Uprave i Nadzornog odbora te direktori korporativnih funkcija.

39. NAJMOVI

Priznati iznosi u bilanci i kretanja tijekom godine prikazani su u bilješci 17 – Nekretnine, postrojenja i oprema i bilješci 32 – Dobavljači i ostale obveze.

U izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti Grupe i Društva za 2023. i 2022. godinu iskazano je sljedeće:

<i>(u tisućama eura)</i>	Grupa		Društvo	
	2023.	2022.	2023.	2022.
Trošak amortizacije imovine s pravom uporabe (bilješka 17)				
- Nekretnine	3.865	2.822	-	-
- Postrojenja i oprema	571	476	52	-
- Pomorsko dobro/plaže	401	397	-	-
	4.837	3.695	52	-
Trošak kamata iz ugovora o najmu (bilješka 13)	987	899	2	-
Trošak kamata iz ugovora o najmu-povezani (bilješka 13)	-	-	6	-
Troškovi vezani uz kratkoročne najmove koji nisu priznati kao obveza (bilješka 7)	2.320	1.989	17	30
Troškovi vezani uz najmove imovine niske vrijednosti koji nisu priznati kao obveza (bilješka 7)	4.918	3.441	12	15

Za najmove kod kojih su Grupa i Društvo najmodavac, prihodi su iskazani u sklopu Poslovnih prihoda (bilješka 5).

Ukupno plaćanje obveza za najam za Grupu u 2023. godini je iznosilo 4.984 tisuća eura (2022.: 4.292 tisuća eura), a za Društvo je iznosilo 49 tisuća eura (2022.: nije bilo plaćanja obveza za najam).

40. PRIPAJANJE OVISNOG DRUŠTVA

Na dan 14. prosinca 2022. godine Društvu je pripojeno ovisno društvo EXPERTUS d. o. o. po knjigovodstvenoj vrijednosti imovine i obveza. Društvo je pripajanjem steklo imovinu i obveze kako slijedi:

<i>(u tisućama eura)</i>	Neto knjigovodstvena vrijednost
Ulaganja u ovisna društva	136.979
Novac i novčani ekvivalenti	9
Odgodena porezna imovina	2
Potraživanja iz poslovanja i ostala potraživanja - kratkotrajna imovina	5
Obveze prema dobavljačima i ostale obveze	(3.907)
Ulaganje u EXPERTUS d. o. o.	(133.007)
Neto imovina	82

Efekt pripajanja iskazan je kao povećanje u kapitalu Društva u iznosu od 82 tisuće eura.

41. STJECANJE OVISNOG DRUŠTVA

Stjecanje ovisnog društva tijekom 2023. godine

Društvo je tijekom listopada 2023. godine steklo 50 % udjela u društvu ZELOVO d. o. o. Zagreb koje se bavi djelatnošću proizvodnje električne energije u Hrvatskoj.

Pojedinosti o fer vrijednost prepoznatljive imovine i obveza društva ZELOVO d.o.o. na datum stjecanja, nekontrolirajućim udjelima te kupoprodajnoj naknadi prikazani su u nastavku:

<i>(u tisućama eura)</i>	
Imovina	
Nekretnine i oprema	7.475
Odgodena porezna imovina	9
Ostala potraživanja	31
Novac u banci i blagajni	1.323
Obveze	
Obveze za posudbe	(8.512)
Ostale obveze	(511)
Ukupno neto imovina po fer vrijednosti	(185)
Nekontrolirajući udjel	93
Privremeni goodwill /i/	11.412
Kupoprodajna naknada	11.320
Novčani tok po stjecanju:	
Stečeni novac i novčani ekvivalenti	1.323
Kupoprodajna naknada plaćena u gotovini	(11.320)
Novčani tok po stjecanju	(9.997)

/i/ Društvo će sukladno MSFI 3 u propisanom roku napraviti raspodjelu nabavne cijene.

41. STJECANJE OVISNOG DRUŠTVA (nastavak)

Društvo je napravilo analizu na temelju aktivnosti kojima upravlja stečenim društvom te u ovom trenutku procjenjuje da ima kontrolu u stečenom društvu.

Goodwill proizašao iz stjecanja prvenstveno se odnosi na razvoj proizvodne lokacije zajedno sa svim potrebnim dozvolama vezanim uz proizvodnju električne energije iz vjetroelektrana.

Troškovi povezani sa stjecanjem od 293 tisuće eura iskazani su u sklopu troškova usluga u konsolidiranom računu dobiti i gubitka za godinu koja je završila 31. prosinca 2023. godine.

Da je društvo ZELOVO d.o.o. bilo konsolidirano od 1. siječnja 2023. godine, ne bi bio značajan utjecaj na konsolidirani račun dobiti i gubitka.

42. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANCE

Društvo je 24. siječnja 2024. godine steklo 50% udjela u društvu VRTAČA d.o.o., Zagreb i 50% udjela u društvu ENCRO VOŠTANE d.o.o., Zagreb. Društvo je 9. veljače 2024. godine steklo 50% udjela u društvu BABINDUB d.o.o., Zagreb. Društvo za navedena stečena društva nije napravilo raspodjelu nabavne cijene sukladno zahtjevima MSFI 3 do trenutka izdavanja ovih financijskih izvještaja. Osim prethodno navedenog nije bilo drugih značajnih događaja nakon završetka izvještajnog razdoblja.

ADRIS GRUPA d. d.
Rovinj

KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

ADRIS GRUPA d. d. (nadalje Društvo), kao i Grupa u cjelini, kontinuirano vrednuje i nadograđuje svoja pravila korporativnog upravljanja, kako bi se uravnotežilo poslovanje kompanije s vlasničkim interesima, interesima svih uključenih dionika i zajednice u cjelini. Poslovnom strategijom, poslovnom politikom, ključnim internim aktima i poslovnim praksom nastoji pridonijeti transparentnom i učinkovitom poslovanju te kvalitetnijim vezama s poslovnom sredinom u kojoj djeluje.

Društvo je 2009. donijelo vlastiti Kodeks korporativnog upravljanja objavljen na internetskim stranicama Društva (www.adris.hr) kojim je definiralo standarde korporativnog upravljanja i transparentnosti poslovanja Društva kako bi se dobrim i odgovornim upravljanjem te nadziranjem poslovnih i upravljačkih funkcija zaštitili prije svega investitori, a potom i drugi nositelji interesa.

S obzirom na činjenicu da su dionice Društva uvrštene na uređeno tržište, Društvo primjenjuje Kodeks korporativnog upravljanja koji su zajednički usvojile Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga i Zagrebačka burza d. d., a koji je dostupan na njihovim internetskim stranicama.

Društvo poštuje i primjenjuje propisane mjere korporativnog upravljanja, uz objašnjenje o eventualnim odstupanjima, o čemu se detaljno očituje u godišnjem upitniku o usklađenosti, koji se, u skladu s propisima, objavljuje na internetskim stranicama Zagrebačke burze, Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga i Društva (www.zse.hr; www.hanfa.hr; www.adris.hr).

Značajni imatelji dionica

Temeljni kapital Društva iznosi 21.766.540,58 eura i podijeljen je na 16.400.000 dionica izdanih u nematerijaliziranom obliku, bez nominalnog iznosa i to:

- 6,784.100 povlaštenih dionica, bez nominalnog iznosa, oznake ADRS2 (ranije ADRS-P-A), s pravom prvenstva pri isplati dividende, isplati ostatka likvidacijske odnosno stečajne mase i pravom prvenstva pri naplati kumuliranih neisplaćenih dividendi prije isplate dividendi imateljima redovnih dionica, bez prava glasa na Glavnoj skupštini Društva
- 9,615.900 redovnih dionica, bez nominalnog iznosa, oznake ADRS (ranije ADRS-R-A), s pravom glasa na Glavnoj skupštini Društva, pravom na isplatu dividende te pravom na isplatu ostatka likvidacijske odnosno stečajne mase.

Svaka dionica sa pravom glasa daje pravo na jedan glas.

Na dan 31. prosinca 2023. godine značajni imatelji povlaštenih dionica oznake ADRS2 su:

Red. br.	DIONČAR	BROJ DIONICA
1	Mali dioničari (4196 osoba)	3.600.662
2	OTP banka d.d. (AZ OMF kategorije B)	643.186
3	Privredna banka Zagreb d.d. (Raiffeisen OMF kategorije B)	574.582
4	ADRIS GRUPA d.d.	540.354
5	OTP banka d.d. (ERSTE PLAVI OMF KATEGORIJE B)	415.181
6	Privredna banka Zagreb d.d. (skrbnički zbirni račun klijenta)	210.447
7	Privredna banka Zagreb d.d. (THE BANK OF NEW YORK AS CUSTODIAN)	201.676
8	HPB d.d. (KAPITALNI FOND d.d.)	179.303
9	Zagrebačka banka d.d. (Vlahović Ante)	144.189
10	Privredna banka Zagreb d.d. (TU-Pokrajac Anton/ Pokrajac Anton)	138.247
11	Zagrebačka banka d.d. (UNICREDIT BANK HUNGARY ZRT)	136.273
	U K U P N O ADRS2	6.784.100

Na dan 31. prosinca 2023. godine značajni imatelji redovnih dionica oznake ADRS su:

Red. br.	DIONČAR	BROJ DIONICA
1	Mali dioničari (1223 osobe)	3.274.144
2	Zagrebačka banka d.d. (Vlahović Ante)	1.730.776
3	Zagrebačka banka d.d. (zbirni skrbnički račun Zagrebačka banka d.d./DF)	1.488.826
4	OTP banka d.d. (ERSTE PLAVI OMF KATEGORIJE B)	685.514
5	INTERKAPITAL vrijednosni papiri d.o.o. (Cuccurin Plinio)	597.765
6	Privredna banka Zagreb d.d. (TU-Pokrajac Anton/ Pokrajac Anton)	400.039
7	OTP banka d.d. (AZ OMF kategorije B)	338.545
8	Zagrebačka banka d.d. (Vlahović Mlakar Tea Silvia)	336.557
9	Zagrebačka banka d.d. (Vlahović Mazinjanin Ines)	336.557
10	INTERKAPITAL vrijednosni papiri d.o.o. (MON PERIN d.d.)	216.590
11	Privredna banka Zagreb d.d. (TU-Šorak-Pokrajac Marica/Šorak-Pokrajac Marica)	210.587
	U K U P N O ADRS	9.615.900

Podatci o značajnim pojedinačnim imateljima dionica u Društvu na tekući dan dostupni su na internetskim stranicama Središnjeg klirinškog depozitarnog društva (www.skdd.hr) i Zagrebačke burze (www.zse.hr).

Dana 11. lipnja 2019. Glavna skupština Adris grupe d. d. donijela je Odluku kojom se daje ovlast Upravi za stjecanje vlastitih dionica oznake ADRS2 (ranije ADRS-P-A) i ADRS (ranije ADRS-R-A) za razdoblje od pet godina.

Tijekom 2023. Društvo nije stjecalo vlastite dionice.

Tijekom 2023. Društvo je otpustilo 37.135 vlastitih dionica roda ADRS2 (ADRS-P-A), koje čine 0,5473% dionica tog roda, odnosno 0,2264% ukupnog temeljnog kapitala Društva. Otpuštanje je provedeno u svrhu nagrađivanja zaposlenika Društva i povezanih društava u skladu s internim pravilima nagrađivanja, a nastavno na odluke nadležnih tijela Društva i povezanih društava.

Na dan 31. prosinca 2023. godine Društvo je držalo ukupno 130.779 vlastitih dionica roda ADRS što predstavlja 1,36% dionica tog roda i 540.354 vlastitih dionica roda ADRS2, što predstavlja 7,96% dionica tog roda, odnosno ukupno 671.133 vlastitih dionica, što predstavlja 4,09% temeljnog kapitala Društva.

Organi Društva

Struktura korporativnog upravljanja Društva temelji se na dualističkom sustavu koji se sastoji od Nadzornog odbora i Uprave Društva. Oni su s Glavnom skupštinom, u skladu sa Statutom i Zakonom o trgovačkim društvima, tri temeljna organa Društva.

Glavna skupština saziva se, radi i ima ovlasti u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima, odredbama Statuta Društva i Poslovnika o radu Glavne skupštine. Statut Društva objavljen je na internetskim stranicama Društva (www.adris.hr). Pravila o izmjeni Statuta Društva utvrđena su Zakonom o trgovačkim društvima te u Statutu Društva ne postoje dodatna ograničenja.

Poziv na Glavnu skupštinu i prijedlozi odluka kao i donesene odluke javno se objavljuju u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima, odredbama Zakona o tržištu kapitala i Pravilima Zagrebačke burze d.d. Pravo sudjelovanja u radu Glavne skupštine imaju dioničari koji se prijave za sudjelovanje na Glavnoj skupštini najkasnije šest (6) kalendarskih dana prije održavanja Glavne skupštine. Pritom se u navedeni rok od šest dana ne uračunava dan prijave i dan održavanja Glavne skupštine.

Članove Uprave imenuje i opoziva Nadzorni odbor. O mandatu članova Uprave odlučuje Nadzorni odbor, s time da mandat traje najduže pet godina. Uprava vodi poslove društva u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima te s odredbama Statuta i internih akata. Nadzorni odbor usvojio je odluku u kojoj je naveo kategorije odluka i pravnih poslova za koje je potrebna suglasnost Nadzornog odbora. U skladu s tom odlukom, za važne odluke koje utječu na strategiju društva, značajne investicije, rashode i raspolaganja imovinom društva, izloženost riziku, usvajanje ili izmjenu određenih internih akata potrebno je tražiti prethodnu suglasnost Nadzornog odbora.

Gosp. Marko Remenar jedini je član Uprave tijekom 2023. godine. Ne obavlja djelatnost koja se natječe s poslovanjem društva, nije član uprave ili nadzornog odbora društava koja obavljaju takve djelatnosti niti drži više od 5% udjela u takvim društvima.

Prokurist Društva je g. Roberto Škopac. Ne obavlja djelatnost koja se natječe s poslovanjem društva, nije član uprave ili nadzornog odbora društava koja obavljaju takve djelatnosti niti drži više od 5% udjela u takvim društvima.

Društvo je odredilo rukovoditelje više razine u Društvu odnosno ključni menadžment Društva koji čine direktori korporativnih funkcija, te su odgovorni za koordinaciju ključnih funkcionalnih poslovnih područja i aktivnosti, provedbu usvojene korporativne strategije i pružanje podrške Upravi Društva.

Nadzorni odbor odgovoran je za imenovanje i opoziv članova Uprave, strateško usmjeravanje Društva i nadziranje vođenja poslova Društva. Članove Nadzornog odbora bira i opoziva Glavna skupština, a kada su za to ispunjeni uvjeti jednog člana biraju i opozivaju radnici. Članovi Nadzornog odbora biraju se na vrijeme od četiri godine, te mogu biti ponovno birani.

Članovi Nadzornog odbora koji su tijekom 2023. obnašali tu dužnost su:

mr. sc. Ante Vlahović, predsjednik
dr. sc. Tomislav Budin, zamjenik predsjednika
dr. sc. Marica Šorak-Pokrajac, zamjenica predsjednika
Rino Bubičić, član
mr. sc. Hrvoje Patajac, član
Vitimir Palinec, član
Ida Lokmer, članica
Erika Zgrablić, članica, predstavnik radnika
dr. sc. Boris Nemšić, član

Članovi Nadzornog odbora ne obavljaju djelatnosti koje se natječu s poslovanjem društva, nisu članovi uprave ili nadzornog odbora društava koja obavljaju takve djelatnosti niti drže više od 5% udjela u takvim društvima.

U okviru Nadzornog odbora djeluju tri pododбора koji svojim radom pružaju potporu Nadzornom odboru u ispunjavanju svojih zaduženja: Strateški pododbor, Pododbor za imenovanja i nagrađivanje, te Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima.

Strateški pododbor sudjeluje u procesu procjene i analize poslovnog konteksta, razvijanja opcija, procjene rizika, troškova i koristi, procjene implementacije i nadzora implementacije strategije poslovanja, strateških odluka, te savjetovanjem Nadzornog odbora i Uprave Društva sudjeluje u ostvarivanju zajedničke vizije.

U razdoblju od 01. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. pododbor je djelovao u sastavu: Ante Vlahović, predsjednik, Hrvoje Patajac, član, Tomislav Budin, pridruženi član, Boris Nemšić, pridruženi član.

Pododbor za imenovanja i nagrađivanje sudjeluje u pripremi procedura za selekciju i imenovanje članova Uprave i Nadzornog odbora Društva, procjeni znanja, vještina i iskustva kandidata kao i pripremi opisa zahtjeva i poslova vezanih uz pojedino imenovanje člana Uprave odnosno odabira člana Nadzornog odbora, procjeni sastava, veličine, članstva i kvalitete rada Uprave i Nadzornog odbora Društva, kao i njihovih znanja, vještina i iskustva, sudjeluje u pripremi Politike primitaka za članove Nadzornog odbora, Uprave i višeg rukovodećeg kadra Društva, preporučuje Nadzornom odboru primitke koje bi trebali primiti članovi Uprave, preporučuje Nadzornom odboru politiku primitaka za članove Nadzornog odbora, nadzire iznos i strukturu primitaka višem rukovodstvu, te nadgleda pripremu zakonom propisanoga obveznog godišnjeg izvješća o primicima.

U razdoblju od 01. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. pododbor je djelovao u sastavu: Ante Vlahović, predsjednik, Marica Šorak-Pokrajac, član, Rino Bubičić, član.

Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima analizira financijske izvještaje, pruža podršku računovodstvu Društva, prati integritet financijskih informacija, a osobito ispravnost i konzistentnost računovodstvenih metoda kojima se koriste Društvo i Grupa, uključujući i kriterije za konsolidaciju financijskih izvještaja društava koja pripadaju Grupi, nadgleda provođenje revizija u Društvu, raspravlja o određenim pitanjima na koje ga upozore revizori ili rukovodstvo, prati djelotvornost sustava unutarnje kontrole kvalitete i sustava upravljanja rizicima, predlaže imenovanje revizorskog društva te savjetuje Nadzorni odbor. Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima također prati nerevizijske usluge koje pružaju revizori u skladu s primjenjivim zakonskim propisima. U 2023. godini revizorima Društva i Grupe imenovani su PricewaterhouseCoopers d.o.o., Zagreb, Heinzelova 70 i Deloitte d.o.o., Zagreb, Radnička cesta 80. PricewaterhouseCoopers d.o.o. pružio je Društvu nerevizijske usluge financijske i porezne analize (dubinskog snimanja) projekta.

U razdoblju od 01. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. djelovao je u sastavu Vitomir Palinec, predsjednik, Marica Šorak-Pokrajac, član, Ida Lokmer, član.

Detaljniji pregled održanih sjednica Nadzornog odbora i njegovih pododбора s izvješćem o njihovom radu navedeni su u Izvješću o obavljenom nadzoru glede vođenja poslova Društva u 2023. objavljenom uz Godišnje izvješće Društva za 2023.

Politikom o kriterijima za sastav članova Uprave i Nadzornog odbora utvrđeni su uvjeti koje kandidat za člana Uprave, odnosno Nadzornog odbora Društva treba ispunjavati pri izboru i procjeni za obavljanje navedene funkcije (pojedinačno i zajedno kao tijelo), dok je Pravilnikom o postupku odabira i selekcije članova Uprave i Nadzornog odbora utvrđen postupak identifikacije, privlačenja i procijene najboljih kandidata. U izvršnim, upravljačkim i nadzornim tijelima, kao i na svim ostalim razinama, ne postoje ograničenja s obzirom na spol, dob, rasnu ili etničku pripadnost, vjeru ili druga slična ograničenja. Članovi se biraju na temelju znanja, vještina i kompetencija. U pogledu kriterija struke, Društvo primjenjuje strategiju zapošljavanja i razvoja upravljačkih funkcija odgovarajuće struke i razine obrazovanja obzirom na prirodu funkcije i njezine zahtjeve.

Unutarnje kontrole i upravljanja rizikom u odnosu na postupak financijskog izvještavanja

Rizik financijskog izvještavanja, kao operativni rizik, u najvećem se dijelu manifestira kroz takozvane rizike usklađenosti, te ima velik značaj jer korelira s veličinom Grupe i kompleksnošću organizacije, procesa, broja zaposlenih, razgranatosti prodajne mreže i veličinom IT sustava te je prisutan u svim fazama poslovnih procesa. Upravljanje operativnim rizikom zasniva se na primjerenoj organizacijskoj strukturi, uspostavljenim ključnim funkcijama te uspostavljenom sustavu unutarnjih kontrola, odnosno aktivnosti i procesa kojima se osigurava operativna učinkovitost, preciznost, točnost i pravovremenost te usklađenost poslovanja s regulatornim i internim propisima.

Uprava Društva je postavila procese izrade izvještaja koji omogućavaju kontinuiranu kontrolu procesa u svim fazama izrade izvještaja. Sustav unutarnjih kontrola u postupku financijskog izvještavanja osigurava da financijski izvještaji Društva s prihvatljivom točnošću predstavljaju financijski rezultat i financijski položaj Društva, kao i njihovu usklađenost s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.

Računovodstvene politike Društva predstavljaju načela, pravila i praksu koje Društvo primjenjuje pri sastavljanju i predstavljanju financijskih izvještaja. Sažetak značajnih računovodstvenih politika objavljen je u financijskim izvještajima Društva.

Unutarnji računovodstveni kontrolni postupci podrazumijevaju kontrolu formalne, suštinske i računske ispravnosti knjigovodstvene isprave:

- kontrola formalne ispravnosti knjigovodstvene isprave utvrđuje je li isprava sastavljena u skladu s važećim propisima
- suštinska kontrola knjigovodstvene isprave utvrđuje je li se poslovna promjena doista dogodila i je li se dogodila u naznačenom opsegu
- kontrola računske ispravnosti knjigovodstvene isprave podrazumijeva kontrolu matematičkih operacija (dijeljenja, množenja, zbrajanja i oduzimanja) na temelju kojih su dobiveni rezultati na ispravi.

Kontrolu knjigovodstvenih isprava, u skladu s organizacijskom strukturom Društva i internim aktima, obavlja odgovorna osoba prema definiranim ovlaštenjima. Kontrola formalne, suštinske i računske ispravnosti potvrđuje se fizičkim i/ili elektroničkim potpisom odgovorne osobe koja je tu kontrolu izvršila.

Svi izvještaji, kao i sva konta podliježu redovnim kontrolama u sklopu obračuna i izvještavanja. Izvještaje provjeravaju Uprava, Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima i Nadzorni odbor Društva.

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

Marko Remenar
član uprave

ADRIS GRUPA d. d.
Rovinj

NEFINANCIJSKO IZVJEŠĆE
ZA 2023. GODINU

1. IZJAVA UPRAVE

U izvještajima posloводства i osvrtima na uvjete poslovanja u prethodnim izvještajnim razdobljima već nekoliko godina dominiraju neočekivani, izrazito nepovoljni događaji koji potiču gospodarsku nesigurnost i zabrinutost općenito. Krize postaju stalni pratitelj poslovanja te pred kompanije, pa tako i Adris, gotovo svakodnevno postavljaju nove izazove i potiču na stalnu i brzu prilagodbu poslovanja.

Globalno prisutni rizici, među kojima se ističu geopolitička previranja i s njima povezane sociodemografske promjene, usporavanje gospodarskog rasta, inflacija, ubrzani tehnološki napredak koji povlači i mnoge etičke i druge nepoznanice te rizici povezani s klimatskim promjenama, više nisu sporadični slučajevi koji se događaju daleko od nas, već su prisutni u neposrednom okruženju i direktno utječu i na poslovanje Adrisa i njegovih društava.

Pravovremeni odgovori na navedene rizike, očuvanje financijskog kapaciteta i fleksibilnosti u poslovanju Grupe, kako bismo unatoč njenoj veličini brzo i kvalitetno odgovorili na neočekivane eksterne okolnosti, ključna su obilježja poslovanja Adrisa u prethodnom razdoblju. Pritom smo ne samo nastavili dugogodišnje prepoznatljive društveno odgovorne projekte (primjerice djelovanje Zaklade Adris) i okolišno održive inicijative, nego i povećali davanja usmjerena u takve projekte te, kao odgovor na rastuće potrebe i očekivanja okruženja, pokrenuli brojne dodatne na svim razinama sustava.

Rezultati ostvareni u posljednjih nekoliko godina i daljnji rast svih pokazatelja poslovanja u 2023. godini potvrđuju opravdanost tog pristupa – politike ulaganja u diverzificiran portfelj poslova, ustrajanje na kvaliteti proizvoda i usluga, stalno ulaganje u ljude koji se znaju nositi s izazovima i kontinuiranim neizvjesnostima te zajednicu u kojoj poslujemo. Takva poslovna filozofija i financijska snaga omogućavaju nam daljnje investicije i iskorake koji će dodatno ojačati dugoročnu perspektivu Grupe, uključujući i pojačane napore u području ESG-a, odnosno još snažnije ugrađivanje odrednica održivosti u poslovne modele i strategije.

Usredotočeni smo na daljnji organski rast i poslovnu izvrsnost, što ćemo poduprijeti novim investicijskim ciklusom, vrijednim više od 600 milijuna eura do 2026., odnosno prosječno ćemo investirati 200 milijuna eura godišnje. Plan ulaganja uključuje i 130 milijuna eura investicija u zelenu energiju.

Adrisov iskorak u energetiku zasigurno je događaj koji je obilježio poslovnu 2023. godinu. Ulaganje u obnovljive izvore energije daljnja je diverzifikacija poslovanja, čime Adris grupa u portfelj dugoročno održivih poslova u turizmu, osiguranju i zdravoj hrani, dodaje novu stratešku poslovnu jedinicu. Uz to što na taj način dugoročno zadovoljavamo svoje potrebe za energijom iz obnovljivih izvora, povećavamo otpornost na vanjske šokove i jačamo održivost poslovnog sustava u cjelini te direktno doprinosimo globalnim ciljevima održivosti. U skladu je to sa zaključcima konferencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama održane krajem studenoga 2023. Upravo je obnovljiva energija identificirana kao ključno rješenje za smanjenje emisija, a u konačnom sporazumu sve su strane pozvane da do 2030. godine utrostruče kapacitete za energiju iz obnovljivih izvora i udvostruče stope poboljšanja energetske učinkovitosti.

Uz ovaj strateški iskorak, tijekom 2023. godine poduzeli smo dodatne napore i aktivnosti koje dokazuju posvećenost ciljevima održivosti. Uprava Adrisa 2022. definira ESG politiku Adris grupe (Politika održivog poslovanja), koju sredinom godine usvaja i Nadzorni odbor Adris grupe. Adrisovu ESG politiku u svoje poslovanje implementiraju i sva društva Grupe, proširujući ciljeve održivosti onima relevantnima za industrije u kojima posluju. Kao sustav značajno smo napredovali u razumijevanju globalnih trendova i izazova održivosti, regulatornih očekivanja i

očekivanja dionika te smo svjesni jaza između trenutnih inicijativa i potrebe ozbiljnih ulaganja dodatnih resursa nužnih za postizanje UN-ovih ciljeva održivog razvoja.

Organizacijske prilagodbe i nadogradnje provode se na svim razinama Grupe. U svim društvima Grupe zaposleni su stručnjaci zaduženi za vođenje ESG projekata i nefinancijsko izvještavanje. Našu predanost i odgovornost dokazuje i činjenica da u 2023. godini ESG ciljevi postaju dio sustava nagrađivanja menadžmenta.

U 2023. godini naglasak je bio i na daljnjim prilagodbama poslovnih procesa u skladu s definiranim ESG odrednicama te utjecajima u okruženju, prije svega prema zahtjevima nove regulative. Podignuta je razina transparentnosti i vidljivosti na različitim kanalima, interno prema zaposlenicima i eksterno prema javnosti. Pripremalo se za kvalitetnije konsolidirano izvještavanje te samostalne izvještaje, budući da počevši s 2024. godinom i društva Grupe (Croatia osiguranje i Maistra) postaju obveznici objavljivanja samostalnih izvještaja o održivosti a Cromaris nastavlja samostalno izvještavati na dobrovoljnoj osnovi. Krajem godine intenziviraju se aktivnosti vezane uz razumijevanje novih regulatornih zahtjeva (EU Direktiva o korporativnom izvješćivanju o održivosti (CSRD) i ESRS - novi propisani Europski standardi izvještavanja o održivosti) te se provodi procjena trenutnog stanja u svim tvrtkama Grupe.

Zbog veličine sustava, strukture Grupe, velikog broja lokacija poslovanja (s podružnicama u i izvan Hrvatske), tržišta na kojima smo prisutni te ponajviše zbog različitosti industrija u kojima poslujemo, regulatorne obveze pred nas stavljaju nove izazove ali će, zajedno s ostalim opisanim aktivnostima, biti poticaj još kvalitetnijem upravljanju ESG učincima (uključujući rizike i prilike diljem lanca vrijednosti) i definiranju akcijskih planova, transparentnijem nefinancijskom izvještavanju i omogućiti usporedivost s konkurentima u okruženju.

Na samom kraju 2023. godine (24. prosinca) obilježeno je dvadeset godina od osnutka Adris grupe, moderne kompanije iznikle na 130 godina dujoj tradiciji industrijske proizvodnje cigareta u Rovinju s jasnom vizijom daljnjeg razvoja i širenja na nove djelatnosti. Transformacija poslovanja Adris grupe tijekom proteklih dvadeset godina, rezultati koje ostvarujemo, prepoznatljivi društveno odgovorni projekti te ambiciozni razvojni i investicijski planovi pokazuju da rast zaista jest u našoj prirodi. Rast ali na održiv način koji jamči dugoročno stvaranje vrijednosti za sve uključene, za sadašnje i pogotovo buduće generacije.

ADRIS GRUPA d.d.

Marko Remenar
član Uprave

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

2. OPĆENITO

2.1. Profil

ADRIS GRUPA d.d., sa sjedištem u Rovinju, Vladimira Nazora 1 (dalje Adris ili Društvo), korporativni je centar čiji je osnovni cilj ulaganje, upravljanje, koordinacija rada te razvoj Društva i povezanih društava. Misija Društva jest osigurati razvoj svih strateških poslovnih jedinica vodeći računa o zadovoljstvu zaposlenika, krajnjih korisnika te poslovnih partnera na način koji jamči rast vrijednosti dioničkog kapitala te koji je u skladu s interesima zajednice u kojoj Društvo posluje.

U posljednjih dvadesetak godina poslovanje kompanije obilježeno je snažnim rastom svih ključnih pokazatelja poslovanja. U navedenom razdoblju prihodi su povećani za pet puta, dobit za 10 puta, a vrijednost kapitala čak za 20 puta. Vrijednost dionica povećala se za više od 100 puta! Adris je istodobno investirao više od 1,7 milijardi eura, od čega u turizam više od milijardu eura. Adris grupa danas posluje s godišnjim prihodom od oko 980 milijuna eura i zapošljava više od sedam tisuća ljudi.

Daljnji rast i razvoj Adris grupe temelji se na perspektivnim i dugoročno održivim poslovima. Turističkim segmentom upravlja MAISTRA d.d., proizvodnju zdrave hrane predvodi CROMARIS d.d., a osiguranje CROATIA osiguranje d.d. U sastavu Grupe posluje i Abilia d.d., utemeljena 2006. godine, kao tvrtka za upravljanje investicijskim projektima i nekretninama Adrisa u cjelini. Osim što ulaže u postojeće poslove, 2023. Adris širi proizvodni portfelj na obnovljive izvore energije.

Naime, u listopadu 2023. godine Adris grupa i grupacija ENCRO potpisale su ugovor o zajedničkom ulaganju u obnovljive izvore energije. Kako je naznačeno u ugovoru, svaka tvrtka raspolagat će s pedeset posto udjela u četiri projektna društva koja razvijaju šest projekata proizvodnje električne energije. Prva proizvodnja iz sunčanih elektrana očekuje se krajem 2024. godine, a iz vjetroelektrane početkom 2025. godine. Uz daljnju diverzifikaciju poslovanja, Adris ovime osigurava samodostatnost i dugoročno zadovoljenje gotovo u potpunosti vlastitih potreba za energijom.

MAISTRA d.d. predvodi turistički dio Adrisova portfelja (dalje u tekstu Maistra Hospitality Group, skraćeno Maistra ili segment turizam). Jedan je od lidera turizma u nas, prije svega u segmentu luksuznog turizma, upravljajući s 18 hotela, šest kampova i 10 resorta. S turističkim objektima na prestižnim lokacijama u Rovinju i Vrsaru, Dubrovniku, Zagrebu te uskoro i Splitu Maistra je na pravom putu postati prvoklasnim i prepoznatljivim *hospitality* brendom u međunarodnim okvirima. Uz snažno oslanjanje na destinacijske brendove i pružanje autentičnog istarskog, hrvatskog i mediteranskog doživljaja Maistra ponudu temelji na visokopersonaliziranoj usluzi te razvijanju inovativnih i konkurentnih sadržaja u objektima najviše kategorije.

Među najvažnija dosadašnja ulaganja ubrajaju se hoteli s pet zvjezdica Monte Mulini (2009.) i Lone (2011.), obnova najstarijeg rovinjskog hotela Adriatic te obiteljski hotel Amarin, otvoren 2016. godine. Tomu treba pridodati kupnju i obnovu hotela Hilton Imperial u Dubrovniku. Otvorenjem Grand Park Hotela Rovinj u travnju 2019. dovršeno je uređenje Monte Mulinija, jedne od najluksuznijih turističkih zona na Jadranu. Početak 2018. obilježili su kupoprodaja udjela u HUP-u Zagreb i njegova integracija u sustav Adris grupe. Ubrzo nakon toga počinju pripreme za zagrebačke strateške projekte – obnovu hotela Westin i Panorama. U proljeće 2023. dovršena je rekonstrukcija i repozicioniranje Panoramete te je otvoren novi hotel s novim brendom - Zonar Zagreb. Početkom 2023. godine

predstavljen je i projekt rekonstrukcije hotela Marjan u Splitu te počinju i prvi radovi. Ukupna ulaganja Adrisa u turizam u 2023. godini vrijedna su 88 milijuna eura.

Ostvareni rezultati najbolja su potvrda vizije razvoja i strategije ulaganja u luksuzan segment turističke ponude s četiri i pet zvjezdica, koju tvrtka nastavlja i u sljedećem razdoblju. Naime, Adris grupa do 2026. godine planira investirati dodatnih 400 milijuna eura u sektor turizma. Glavnina ulaganja u turističkom dijelu odnosi se na hotel Marjan, i to više od 100 milijuna eura, u zonu Koversada gotovo 100 milijuna, kampove u Rovinju i Vrsaru 63 te više od 100 milijuna eura za održavanje kvalitete cijelog portfelja.

CROMARIS d.d. (dalje u tekstu Cromaris ili segment zdrave hrane) lider je hrvatske marikulture i sedma kompanija u svijetu u uzgoju brancina i orade. Prepoznat je kao predvodnik u svježini i vrhunskoj kvaliteti proizvoda te inovacijama i održivom poslovanju. Objedinjavanjem nekoliko manjih domaćih tvrtki za uzgoj i preradu ribe u novu tvrtku Cromaris sa sjedištem u Zadru Adris grupa 2009. godine ozbiljno je zakoračila u područje marikulture i uzgoja bijele ribe. U razvoj kompanije Adris je uložio više od 200 milijuna eura, što je rezultiralo snažnim rastom svih poslovnih pokazatelja, otvaranjem novih tržišta, širenjem proizvodnog portfelja te daljnjim tehnološkim i proizvodnim unapređenjima. Investicijski ciklus se nastavlja i vrijedan je 20 milijuna eura u sljedeće tri godine.

Kompanija raspolaže sa sedam uzgajališta, jednim od najmodernijih mrijestilišta za brancin i oradu u Europi te suvremenim pogonom prerade. Vertikalno je integrirana kompanija „od mora do stola”, što osigurava sljedivost u svim fazama proizvodnje – od vlastitog mrijestilišta, uzgoja, prerade i otpreme te prodajne organizacije na ključnim tržištima. Proizvodni portfelj čine svježa riba – orada, brancin i hama te od 2021. nove dvije uzgojne vrste gof i zubatac, kojeg Cromaris uzgaja jedini u svijetu. Izrazito je izvozno orijentirana tvrtka koja na inozemnim tržištima ostvaruje 88 posto količinske prodaje i isto toliko prihoda od prodaje. Uz hrvatsko tržište, izvozi i na većinu EU tržišta, glavninu na talijansko i španjolsko, najvažnija svjetska tržišta bijele ribe. Od osnutka kompanije 2009. do danas proizvodnja se povećala više od 13 puta, te je Cromaris 2023. godinu zaključio s prodanih 13.610 tona kvalitetne bijele ribe. Cromaris obavlja održiv i globalizaciji otporan posao, a promjene potrošačkih navika u smjeru sve većeg posvećivanja zdravijem načinu života, djelatnosti zdrave hrane neprestano će povećavati vrijednost.

Početkom 2014. Adris grupa postala je većinskim vlasnikom vodeće i najstarije hrvatske osiguravateljne kuće CROATIA osiguranja d.d. (dalje u tekstu Croatia osiguranje ili segment osiguranje). U 2023. Croatia osiguranje nastavlja držati vodeću poziciju na hrvatskom tržištu. Uz hrvatsko tržište, Croatia osiguranje posluje i na tržištima Slovenije, Srbije, BiH i Sjeverne Makedonije.

Potvrđuje se i kao digitalni lider. Digitalni segment poslovanja bilježi nove pozitivne rezultate u 2023. godini. Ostvareni osigurateljni prihodi iz digitalnog poslovanja Croatia osiguranja rasli su 27 posto u odnosu na isto razdoblje lani. LAQO, Croatijin digitalni brand proslavio je treći rođendan i ostvario rast premije od 64 posto.

Nastavljaju se i ulaganja u razvoj i širenje zdravstvenog segmenta s ciljem otvaranjem modernih poliklinika sa širokom ponudom zdravstvenih usluga u svim dijelovima Hrvatske. Ulaganja Croatia osiguranja u zdravstveni segment poslovanja u posljednje tri godine iznose 20 milijuna eura. U 2023. godini otvorene su tri nove Croatia poliklinike te ih je sada ukupno osam.

Godinu 2023. obilježilo je i lansiranje Spektra, jedinstvene ponude paketa na osigurateljnom tržištu koja spajanjem policia osiguranja u kućanstvu omogućuje uštede i dodatne pogodnosti svim članovima kućanstva.

Pregled cjelovite strukture Grupe s popisom svih povezanih društava Grupe na dan 31. prosinca 2023. nalazi se u Financijskim izvještajima u bilješci Opći podaci. U Dodatku 1. pregled je glavnih brendova, proizvoda i usluga Adris grupe i povezanih društava.

Temeljni kapital Društva iznosi 21.766.540,58 EUR, podijeljen je na 16,400.000 dionica, bez nominalnog iznosa, izdanih u nematerijaliziranom obliku koje se vode u računalnom sustavu središnjeg depozitorija kojim upravlja Središnje klirinško depozitarno društvo d.d. Dionice su podijeljene na:

- 6,784.100 povlaštenih dionica, bez nominalnog iznosa, oznake ADRS2, s pravom prvenstva pri isplati dividende, isplati ostatka likvidacijske odnosno stečajne mase i pravom prvenstva pri naplati kumuliranih neisplaćenih dividendi prije isplate dividendi imateljima redovnih dionica, bez prava glasa na Glavnoj skupštini Društva
- 9,615.900 redovnih dionica, bez nominalnog iznosa, oznake ADRS, s pravom glasa na Glavnoj skupštini Društva, pravom na isplatu dividende i isplatu ostatka likvidacijske odnosno stečajne mase.

Dionice Društva uvrštene su na uređeno tržište Zagrebačke burze d.d., segment Redovito. U registru dionica Središnjeg klirinškog depozitarnog društva d.d. na dan 31. prosinca 2023. kao imatelj više od 20 posto ukupnog broja dionica (ukupnog temeljnog kapitala) Društva nije upisana nijedna osoba.

Osnovne informacije o veličini Grupe:

	2023.	2022.
<i>Ukupna imovina na 31. prosinca (u mil. EUR)</i>	2.892	2.813
<i>Ukupan kapital na 31. prosinca (u mil. EUR)</i>	1.575	1.530
<i>Ukupne obveze na 31. prosinca (u mil. EUR)</i>	1.316	1.282
<i>Prihod od prodaje i prihodi od ugovora o osiguranja za razdoblje 1. siječnja – 31. prosinca (u mil. EUR)</i>	924	811
<i>Ukupan broj zaposlenih na 31. prosinca</i>	7.278	7.175

2.2. Upravljanje

Upravljačka struktura

Temelj stabilnosti i dugoročno uspješnog poslovanja Adris grupe jest prepoznatljiva korporativna kultura, jasno definirana korporativna struktura i dobro korporativno upravljanje. Društvo kontinuirano vrednuje i nadograđuje pravila korporativnog upravljanja kako bi se uravnotežilo poslovanje tvrtke s vlasničkim interesima, interesima uključenih dionika i zajednice u cjelini. Prema preporukama Kodeksa korporativnog upravljanja, koji su usvojili HANFA i Zagrebačka burza 2019., Društvo je u 2020. donijelo dodatna pravila kojima se uređuje suradnja Uprave i Nadzornog odbora Društva te ih je provodilo i tijekom 2023. godine.

Struktura korporativnog upravljanja Društva temelji se na dualističkom sustavu koji se sastoji od Nadzornog odbora i Uprave Društva. Nadzorni odbor, Uprava Društva te Glavna skupština, u skladu sa Statutom i Zakonom o trgovačkim društvima, tri su temeljna tijela Društva. Njihov opseg djelovanja, upravljačka ovlast i odgovornost regulirani su mjerodavnim hrvatskim zakonodavstvom, Statutom Društva i internim aktima. Interni akti, odnosno izvadci iz temeljnih akata Društva dostupni su i na mrežnim stranicama Društva.

Glavna skupština Društva izabire članove Nadzornog odbora na mandat od četiri godine, dok Nadzorni odbor imenuje članove Uprave Društva na mandat do pet godina. Uprava i Nadzorni odbor Društva sastavljaju se tako da kombinacija vještina, znanja i obrazovanja, kao i profesionalnog i praktičnog iskustva članova osigurava djelotvorno

izvršavanje strateških, operativnih i nadzornih zadataka, potiče otvorenu i konstruktivnu raspravu te donošenje neovisnih i objektivnih odluka.

Sastav Uprave Adris grupe d.d. na dan 31. prosinca 2023. godine

- Marko Remenar, (jedini) član Uprave

Sastav Nadzornog odbora Adris grupe d.d. na dan 31. prosinca 2023. godine

- mr. sc. Ante Vlahović, predsjednik Nadzornog odbora
- dr. sc. Tomislav Budin, zamjenik predsjednika Nadzornog odbora
- dr. sc. Marica Šorak-Pokrajac, zamjenica predsjednika Nadzornog odbora
- Rino Bubičić, član Nadzornog odbora
- mr. sc. Hrvoje Patajac, član Nadzornog odbora
- Vitomir Palinec, član Nadzornog odbora
- Ida Lokmer, članica Nadzornog odbora
- Erika Zgrablić, članica Nadzornog odbora (predstavnica zaposlenika)
- dr. sc. Boris Nemšić, član Nadzornog odbora

Sastav upravljačkih tijela društava u sastavu Grupe dostupan je na službenim mrežnim stranicama.

U sastavu Nadzornog odbora djeluju Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima, Strateški pododbor te Pododbor za imenovanja i nagrađivanje. Detaljniji pregled održanih sjednica Nadzornog odbora i njegovih pododбора, s izvješćem o njihovom radu, navedeni su u Izvješću o obavljenom nadzoru vođenja poslova Društva u 2023., objavljenom uz Godišnje izvješće Društva za 2023.

Strateške korporativne poslovne funkcije Adris grupe d.d. su Financije, računovodstvo i revizija, Kontroling, Pravni poslovi, Ljudski potencijali, Korporativne komunikacije i Nabava. Viši menadžment, odnosno direktori korporativnih funkcija odgovorni su za koordinaciju ključnih funkcionalnih poslovnih područja i aktivnosti društava Grupe, provedbu korporativne strategije i pružanje podrške Upravi Društva.

Politika nagrađivanja menadžmenta

Glavne skupštine Adrisa, Maistre i Croatia osiguranja 2020. godine odobrile su Politiku primitaka članova Uprave. Politika je temeljni akt koji se odnosi na uspostavljanje sustava određivanja primitaka i politike nagrađivanja Uprave društava i usklađena je s poslovnom strategijom, tradicijom, ciljevima, vrijednostima i dugoročnim interesima društava i Grupe. U skladu s politikama primitaka i za poslovnu 2023. izrađuju se i objavljuju izvješća o primitcima u kojima su prikazani svi fiksni i varijabilni dijelovi primitaka članova Uprave Adrisa, Maistre i Croatia osiguranja, njihovi postotni udjeli u ukupnom primitku, objašnjenje kako su usklađeni s Politikom primitaka, uključujući način na koji podupiru dugoročnu uspješnost društava te kako su se primjenjivala mjerila za ocjenu uspješnosti. Načela utvrđena spomenutim politikama primjenjuju se i na određivanje primitaka i nagrađivanja višeg menadžmenta tih društava, odnosno Grupe. Politika nagrađivanja naglašava važnost postignuća kvantitativnih (financijskih i operativnih) i kvalitativnih (razvojnih) ciljeva, osiguravajući istodobno učinkovito i uspješno upravljanje rizikom, bez poticanja preuzimanja pretjeranog rizika koji nije u skladu s dugoročnim interesima, poslovnom strategijom, ciljevima i vrijednostima Društva i Grupe.

U okviru sustava nagrađivanja menadžmenta u 2023. godini kao dio uvjeta za dodjelu i iznos varijabilnih primitaka vrednovani su i ESG ciljevi.

Članovi Nadzornog odbora Adris grupe koji nisu zaposlenici Grupe primaju simboličnu naknadu koju određuju dioničari na Glavnoj skupštini. Primitci članova Nadzornog odbora također su navedeni u Izvješću o primitcima.

Etika i integritet

Uvjereni smo da poslovni uspjeh ovisi o povjerenju naših kupaca, poslovnih partnera i dioničara u etičnost, neovisnost i integritet Adris grupe. Etičnost poslovnog sustava Grupe proizlazi iz inzistiranja o odgovornosti svake osobe u kontekstu sustava prihvaćenih pravila ponašanja i djelovanja isključivo u najboljem interesu Društva. Politika je Grupe poštovati zakone zemalja u kojima posluje, kao i sve regulatorne zahtjeve koji utječu na poslovanje, profesionalnost i objektivnost u radu, davanje istinitih informacija, pošten pristup prema konkurenciji, zaposlenicima, dioničarima, dobavljačima, partnerima i ostalim dionicima, kao i fokusiranje na društvenu odgovornost i održivi razvoj. Visoki standardi profesionalnog i etičkog postupanja, koji se zahtijevaju od svakog dionika Grupe, definirani su *Etičkim kodeksom*.

Uz Etički kodeks, i drugim internim aktima, prije svega *Pravilnikom o postupku unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti*, dodatno su uređeni postupci unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti te postupak imenovanja povjerljive osobe i zamjenika povjerljive osobe u svrhu osiguranja propisanih prava, odnosno zaštite prijavitelja nepravilnosti.

Zajednička je dužnost svih dionika interese Društva i Grupe staviti na prvo mjesto i riješiti sve sukobe interesa. Detaljna pravila izbjegavanja sukoba interesa propisana su internim pravilnicima kojima se definiraju temeljna načela i obveze dionika u vezi sa sprječavanjem sukoba interesa, pravila i postupci koji se odnose na upravljanje sukobom interesa, vođenje registra sukoba interesa, a sve kako bi se potencijalni sukobi interesa utvrdili, spriječili, etično i odgovorno riješili te naposljetku uklonili, odnosno ublažili rizici koji bi mogli nastati za Društvo i Grupi.

Svi korporativni akti i politike redovito se pregledavaju i ažuriraju kako bi bili usklađeni s regulatornim zahtjevima te promjenama koje su se dogodile u Grupi i okruženju.

Grupa poslovanjem ne ugrožava prava autohtonih zajednica niti se koristi dječjim ili prisilnim radom, a isto se zahtijeva i od poslovnih partnera. Ne pružaju se financijske ili bilo kakve druge pomoći političkim strankama, političarima i srodnim institucijama.

Etičkim kodeksom uređena su i pitanja mita i korupcije te tržišnog natjecanja. Smatramo da koruptivne radnje znatno usporavaju gospodarski rast jer u poslovnom okruženju, i društvu uopće, uzrokuju nesigurnost i nepovjerenje. Zagovaramo održavanje i promicanje poštenog tržišnog natjecanja i ravnopravan položaj svih poduzetnika pa prisutnost na tržištu temeljimo isključivo na vrhunskim proizvodima i uslugama po konkurentnim cijenama. Pravila o postupanju u situacijama tržišne utakmice Adris grupe, uz Etički kodeks, detaljno su definirana *Kodeksom o postupanju u primjeni propisa o zaštiti tržišnog natjecanja*.

2.3. Informacija o zaposlenicima i fluktuaciji

Na dan 31. prosinca 2023. u Adris grupi i povezanim društvima ukupno je zaposleno 7.272 zaposlenika (2022. 7.175 zaposlenika). Tijekom godine taj broj značajnije varira zbog sezonalnosti poslovanja, prije svega u segmentima Turizam i Zdrava hrana. I struktura zaposlenika također odražava sezonalnost, a posebno se to odnosi na turistički dio posla s malo većim udjelom zaposlenika na određeno vrijeme, dok je u ostalim divizijama udio mnogo niži.

Na razini Grupe udio zaposlenika na neodređeno iznosi gotovo 74 posto (2022. 70 posto). U turističkom dijelu Grupe na dan 31. prosinca 2023. taj je udio iznosio 56,5 posto (2022. 51 posto) od ukupnog broja zaposlenika. Cromaris je trenutačno u novoj razvojnoj fazi pa su povećane poslovne aktivnosti te stalno raste broj zaposlenika. Uz također veću sezonalnost poslovanja, Cromaris zaposlenicima iskazuje povjerenje i jamči sigurnost radnog mjesta pa 82 posto zaposlenika imaju ugovore o radu na neodređeno vrijeme. Posljednjeg dana 2023. udio zaposlenih na neodređeno u Croatia osiguranju bio je visokih 85,5 posto.

Ne postoji značajan dio poslovnih procesa koje obavljaju osobe koje nisu zaposlenici poduzeća.

	31. prosinca 2023.				31. prosinca 2022.			
	Zaposleni na neodređeno vrijeme		Zaposleni na određeno vrijeme		Zaposleni na neodređeno vrijeme		Zaposleni na određeno vrijeme	
	PRV	NRV	PRV	NRV	PRV	NRV	PRV	NRV
Hrvatska	4.604	35	1.604	20	4.251	28	1.853	15
- Žene	2.607	19	839	6	2.276	18	1.064	6
- Muškarci	1.997	16	765	14	1.975	10	789	9
BIH	248	1	18	1	244	1	24	0
- Žene	113	1	12	0	159	1	16	0
- Muškarci	135	0	6	1	85	0	8	0
Srbija	311	13	153	4	304	2	200	0
- Žene	199	10	104	2	234	2	95	0
- Muškarci	112	3	49	2	70	0	105	0
Sjeverna Makedonija	129	3	90	6	103	0	118	0
- Žene	75	2	66	3	92	0	58	0
- Muškarci	54	1	24	3	11	0	60	0
Italija	8	0	0	0	8	0	0	0
- Žene	4	0	0	0	4	0	0	0
- Muškarci	4	0	0	0	4	0	0	0
Slovenija	22	0	0	0	21	0	1	0
- Žene	12	0	0	0	11	0	1	0
- Muškarci	10	0	0	0	10	0	0	0
Njemačka	0	0	1	0	0	0	1	0
- Žene	0	0	0	0	0	0	0	0
- Muškarci	0	0	1	0	0	0	1	0
Poljska	0	0	1	0	0	0	1	0
- Žene	0	0	1	0	0	0	1	0
- Muškarci	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	5.324	52	1.865	31	4.933	31	2.198	15

PRV = puno radno vrijeme, NRV = nepuno radno vrijeme, Podatci o broju zaposlenih pripremljeni su na temelju apsolutnog broja osoba, a ne na temelju radnih sati.

Prisutnost na tržištu

Strateški je cilj Grupe radnicima osigurati kompetitivne plaće u odnosu na industriju i okruženje, kao i ostale materijalne i nematerijalne uvjete rada, odnosno pridonijeti ekonomskom blagostanju zaposlenika.

Uspoređujući odnos minimalne početne plaće u Grupi i minimalne plaće u državama u kojima posluje, Grupa u većini područja isplaćuje više početne plaće u odnosu na minimalne zajamčene plaće. Jedino je u segmentu osiguranja u Srbiji i S. Makedoniji početna plaća izjednačena s minimalnom zajamčenom plaćom, što je posljedica same strukture plaće, gdje plaća može biti i viša (u pravilu i jest) od minimalno zajamčene plaće na temelju ostvarene provizije koja se pridodaje na osnovnu plaću. Politika plaća i nagrađivanja zaposlenika temelji se isključivo na vrsti i složenosti posla, odgovornosti, znanjima i vještinama potrebnim za ostvarenje zadataka te isključuje svaki oblik diskriminacije.

Najveći udio zaposlenika u Grupi čini lokalno stanovništvo, i to na svim pozicijama u Grupi. Udio lokalnoga višeg menadžmenta u ukupnom višem menadžmentu na kraju izvještajnog razdoblja jest 98,6 posto (2022. 93,5 posto). Pod višim menadžmentom za potrebe ovog Izvještaja smatraju se Uprava i direktori sektora, pojam lokalno odnosi se na državu prebivališta osobe u trenutku zapošljavanja, dok značajno mjesto poslovanja podrazumijeva RH, odnosno države u kojima se nalaze povezana društva.

Novozaposleni radnici i fluktuacija u Grupi tijekom izvještajnog razdoblja

<i>Dobne skupine</i>	2023.				2022.			
	<i>Početak radnog odnosa</i>		<i>Prestanak radnog odnosa</i>		<i>Početak radnog odnosa</i>		<i>Prestanak radnog odnosa</i>	
	<i>Žene</i>	<i>Muškarci</i>	<i>Žene</i>	<i>Muškarci</i>	<i>Žene</i>	<i>Muškarci</i>	<i>Žene</i>	<i>Muškarci</i>
Republika Hrvatska	1.555	1.323	1.539	1.224	1.759	1.332	1.302	1.048
< 18 g.	13	21	9	13	0	3	0	3
18 – 24 g.	368	346	400	366	433	380	315	305
25 – 29 g.	259	295	257	275	347	292	213	219
30 – 39 g.	276	327	276	296	344	324	249	212
40 – 49 g.	253	184	249	136	280	184	207	166
50 – 59 g.	288	108	271	95	273	104	234	89
60 – 64 g.	79	25	64	32	69	28	67	33
> 65 g.	19	17	13	11	13	17	17	21
Bosna i Hercegovina	21	14	17	19	30	37	27	36
18 – 24 g.	4	1	2	2	5	4	1	2
25 – 29 g.	7	3	1	4	9	8	2	5
30 – 39 g.	2	3	4	6	10	16	9	12
40 – 49 g.	4	1	3	3	5	8	7	9
50 – 59 g.	2	4	1	1	1	1	5	4
60 – 64 g.	2	0	5	2	0	0	3	4
>65 g.	0	2	1	1	0	0	0	0
Srbija	106	51	106	76	237	117	219	151
< 18 g.	0	0	0	0	0	0	0	0
18 – 24 g.	12	5	14	9	38	23	26	23
25 – 29 g.	26	9	19	18	32	22	34	19

Dobne skupine	2023.				2022.			
	Početak radnog odnosa		Prestanak radnog odnosa		Početak radnog odnosa		Prestanak radnog odnosa	
	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci
30 – 39 g.	20	8	15	15	67	19	64	41
40 – 49 g.	24	10	38	13	58	25	53	27
50 – 59 g.	23	9	12	15	32	17	28	19
60 – 64 g.	0	5	8	4	6	6	12	11
> 65 g.	1	5	0	2	4	5	2	11
S. Makedonija	41	18	34	18	64	48	67	57
18 – 24 g.	4	0	3	4				
25 – 29 g.	7	5	3	3	11	6	6	5
30 – 39 g.	11	5	13	5	9	9	8	8
40 – 49 g.	9	4	12	2	20	15	30	22
50 – 59 g.	10	4	3	2	20	11	19	14
60 – 64 g.	0	0	0	2	4	5	3	6
Italija	1	0	0	1	0	0	1	0
25 – 29 g.	1	0	0	0	0	0	0	0
30 – 39 g.	0	0	0	1	0	0	0	0
40 – 49 g.	0	0	0	0	0	0	1	0
Slovenija	1	2	2	1	6	5	0	2
25-29 g.	1	0	0	0	1	1	0	0
30 – 39 g.	0	2	2	0	3	3	0	1
40 – 49 g.	0	0	0	0	2	1	0	0
50 – 59 g.	0	0	0	0	1	1	0	0
Ostale zemlje*	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	1.725	1.408	1.698	1.339	2.096	1.539	1.616	1.294

* Ostale zemlje se odnosi na Poljsku i Njemačku i tiče se Cromarisovih zaposlenika na tim tržištima i bez su promjena u broju zaposlenih tijekom 2023. godine.

2.4. Dobavljački lanac

U svim društvima Grupe funkcija Nabave odgovorna je za postizanje najbolje vrijednosti za Društvo pri nabavi roba i/ili usluga te osiguravanje održivog lanca opskrbe. Temeljne aktivnosti odnose se na određivanje strategije nabave glavnih kategorija roba i usluga, propisivanje aktivnosti i odgovornosti te općih akata vezanih uz nabavu, planiranje i izvršavanje godišnjeg plana nabave, analizu i upravljanje troškovima i nabavnim ugovorima, upravljanje rizicima u procesu nabave te provedbu inicijativa u skladu s odrednicama održivosti Adris grupe u segmentu lanca opskrbe.

Stvaranjem partnerskih odnosa s dobavljačima, redovitim ocjenjivanjem izvedbe ugovornih dobavljača i otvorenom komunikacijom s potencijalnim dobavljačima osigurava se ravnopravnost svih ponuditelja, pravodobnost isporuke proizvoda odgovarajuće kvalitete i u potrebnim količinama te po konkurentnoj cijeni. Usprkos neizvjesnoj ekonomskoj situaciji, velikim izazovima povezanih s postpandemijskim uvjetima poslovanja, inflatornih pritisaka te nedostatka kvalificirane radne snage i adekvatnog broja dobavljača u više poslovnih segmenata, navedeni pristup

pokazao se optimalnim za osiguranje kontinuiteta poslovanja te nabave ključnih roba i usluga u redovnom poslovanju Grupe.

Na razini svih članica Adris grupe revidirani su postojeći (Adris, Abilia, Croatia osiguranje, Maistra) ili doneseni novi (Cromaris) Pravilnici o nabavi i Opći uvjeti nabave (OUN). Tijekom 2023. radilo se na razvoju dodatnih kontrolnih mehanizama upravljanja lancem opskrbe uspostavom standardnog upitnika o poslovanju dobavljača u skladu s ESG ciljevima Grupe.

Prema tipu dobavljača Grupa surađuje s direktnim proizvođačima, malim obrtima, obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (OPG-ovima), podugovarateljima, distributerima, veletrgovcima te multinacionalnim kompanijama.

Ključne kategorije nabave po segmentima

Kategorije nabave	Ostali	Zdrava hrana	Turizam	Osiguranje
<i>Hrana</i>			✓	
<i>Piće</i>			✓	
<i>Sirovine za proizvodnju</i>		✓		
<i>Mlađ</i>		✓		
<i>Ambalaža</i>		✓		
<i>Usluge prijevoza</i>		✓		
<i>Nekretnine i održavanje</i>	✓	✓	✓	✓
<i>IT i komunikacije</i>	✓		✓	✓
<i>Osnovna sredstva</i>		✓	✓	✓
<i>Marketing i komunikacije</i>				✓
<i>Ostali troškovi i usluge</i>	✓	✓	✓	✓

Prikaz ukupnog broja dobavljača za Grupu u opskrbnom lancu na kraju izvještajnog razdoblja

Zemlja	31. prosinca 2023.	31. prosinca 2022.
<i>Republika Hrvatska</i>	6.594	7.093
<i>Bosna i Hercegovina</i>	603	622
<i>Srbija</i>	870	751
<i>Sjeverna Makedonija</i>	479	476
<i>Italija</i>	59	66
<i>Ostale zemlje</i>	693	739
UKUPNO	9.298	9.778

Prikazani broj dobavljača odnosi se na izravne dobavljače, dok se broj neizravnih dobavljača u cijelom opskrbnom lancu ne može procijeniti.

U izvještajnom razdoblju nije bilo značajnijih promjena u lokaciji dobavljača i strukturi dobavljačkog lanca. Usprkos nastavku neizvjesnosti na tržištima u kojem djeluje Grupa te novih izazova u poslovanju tijekom protekle godine, uvjetovanim makroekonomskim i geopolitičkim čimbenicima, Adris grupa i njezin dobavljački lanac pokazali su veliku otpornost i spremnost na izmijenjene uvjete poslovanja. Dvije uzastopne godine epidemije COVID-a, poremećaji u lancima opskrbe, skokovit rast ulaznih troškova poslovanja te migracije poslovanja na euro nisu utjecali na kvalitetu isporučenih proizvoda i usluga Adris grupe, što je zasluga kvalitetnog dobavljačkog lanca te strateškog planiranja i pravovremenog upravljanja rizicima u tom segmentu poslovanja. Sve naše kompanije sustavno unaprjeđuju odnos s dobavljačima, a u skladu s novom politikom održivosti (ESG) radi se i na ugrađivanju načela održivosti u nabavljачke lance, o čemu detaljnije u poglavlju *Održivi lanci opskrbe*.

2.5. Ekonomska vrijednost

Samo pozitivan financijski rezultat omogućuje distribuciju ekonomske vrijednosti putem plaća i naknada zaposlenicima, plaćanja državi, plaćanja operativnih i financijskih troškova te izravnih ili neizravnih plaćanja drugim dionicima. Distribuirana ekonomska vrijednost pokazuje direktan doprinos ekonomiji u kojoj tvrtka posluje.

Osnova za upravljanje ekonomskom vrijednošću jest dugoročna poslovna strategija, koja se detaljnije razrađuje godišnjim planom poslovanja i čije se izvršenje prati mjesečno i tjedno. Plan i procjena poslovanja služe za planiranje koraka u ostvarenju ekonomskih pokazatelja te utvrđivanje i uklanjanje utjecaja koji bi mogli uzrokovati neispunjenje plana. U izradi plana i procjene poslovanja sudjeluje cijela Grupa, dok je Uprava Društva primarno odgovorna za poslovni rezultat. O ostvarenim poslovnim rezultatima Grupa obavještava javnost kvartalnim i godišnjim financijskim izvještajima sastavljenim u skladu s Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Stvorena i distribuirana izravna ekonomska vrijednost Grupe tijekom izvještajnog razdoblja:

<i>(u milijunima eura)</i>	R. b.	2023.	2022.
Proizvedena izravna ekonomska vrijednost	1 (= 2)	975,1	849,3
- Prihodi	2	975,1	849,3
Distribuirana ekonomska vrijednost	3 (= 4+5+6 +7+8+9)	811,0	683,5
- Operativni troškovi	4	536,6	452,7
- Troškovi zaposlenika	5	207,0	180,1
- Plaćanja vlasnicima (dividende)	6	37,5	33,2
- Plaćanja kreditorima (kamate)	7	5,6	5,6
- Plaćanja za poreze i kazne državi	8	23,4	10,9
- Isplate donacija (zakladama, udrugama...)	9	0,9	1,0
Zadržana ekonomska vrijednost	10 (=1-3)	164,1	165,8

3. POLITIKA ODRŽIVOG (ESG) POSLOVANJA GRUPE

3.1. Pristup održivom poslovanju

Adris grupa i tvrtke u njezinu sastavu imaju dugogodišnju tradiciju održivog poslovanja, pri čemu su kvalitetno upravljanje, odgovornost prema zaposlenicima, zajednici i okolišu temeljne pretpostavke održivosti, stabilnosti i profitabilnosti. Odgovornost prema svima uključenima u poslovne procese i profitabilnost nisu nam međusobno isključujući, nego međusobno uvjetovani. Zagovaramo stvaranje ekonomske vrijednosti, ali uz stvaranje dodatne vrijednosti za društvo u cjelini. Pritom je veoma važno prepoznati, razumjeti i upravljati utjecajima koje naše tvrtke imaju na okruženje u kojem posluju.

Na temelju dugogodišnjeg iskustva, praćenja situacije u neposrednom okruženju, razumijevanja globalnih trendova te osluškivanja potreba i očekivanja dionika, želje za sustavnijim upravljanjem i koordinacijom brojnih aktivnosti s ciljem održivosti i odgovornosti diljem sustava te naposljetku, za konkretnim i mjerljivim doprinosom globalnim ciljevima održivosti, 2022. Uprava Adrisa definirala je novu ESG politiku Adris grupe (Politika održivog poslovanja), koju sredinom godine usvaja i Nadzorni odbor Adris grupe. Krovna ESG politika Adris grupe primjenjuje se i u svim društvima Grupe te su isti ESG okvir usvojile i uprave svih društava.

Odluke povezane s održivosti i odgovornosti donosi Uprava Adrisa u suradnji s Nadzornim odborom, odnosno uprave operativnih kompanija za pojedinu kompaniju, u skladu s ciljevima Grupe. O radu i napretku redovito se izvještavaju uprave društava, odnosno Uprava Adris grupe te Nadzorni odbor.

Već se 2022. unaprjeđuje organizacija za upravljanje temama održivosti. Imenovani su timovi za svaku ESG temu sa stručnjacima iz relevantnih odjela svake kompanije Grupe, na čelu s ESG *leadom* koji koordinira rad skupine. Društva Grupe imenuju ESG koordinate koji na razini operativne kompanije usklađuju i usmjeravaju rad internih timova, informiraju Upravu o aktivnostima i napretku te izravno komuniciraju s ESG timom na razini Adrisa. Krajem 2023. godine na razini Adris grupe, unutar korporativne funkcije Kontroling imenovan je Direktor službe za kontroling i ESG izvještavanje.

U 2023. naglasak je na produblivanju razumijevanja usvojenih ESG ciljeva, nadogradnji timova, suradnji sa stručnjacima i usvajanju potrebnih znanja. Održano je više radionica za sve organizacijske jedinice. Predsjednicima uprava društava Grupe predstavljena je nova Direktiva o korporativnom izvješćivanju o održivosti (CSRD - *Corporate Sustainability Reporting Directive*) budući da sva društva postaju obveznici izvještavanja u skladu s CSRD-om. Održavaju se edukacije i radionice za potrebe usklađivanja sa zahtjevima EU Taksonomije te druge ESG teme.

Na razini operativnih kompanija radilo se i implementaciji prepoznatih zajedničkih ESG ciljeva, prepoznavanju dodatnih ESG odrednica povezanih s industrijama u kojima naše kompanije posluju, povećanju vidljivosti na službenim mrežnim stranicama društava te pripremi za izradu i objavu samostalnih izvještaja o održivosti. Objavom Europskih standarda za izvještavanje (ESRS) intenziviraju se aktivnosti vezane uz razumijevanje novih regulatornih zahtjeva te provođenje GAP analize u svim tvrtkama Grupe.

Adris grupa objavljuje Nefinancijsko izvješće kao sastavni dio Godišnjeg izvještaja. Svi su izvještaji dostupni i na mrežnim stranicama Društva. To je konsolidirani prikaz svih nefinancijskih pokazatelja iz sustava Grupe. Uz zastupljenost u konsolidiranom izvještaju Adrisa, u 2023. Croatia osiguranje objavljuje samostalno Izvješće o

održivom poslovanju u 2022. godini. Cromaris treću godinu zaredom objavljuje samostalno Izvješće o održivom poslovanju. Navedeni izvještaji dostupni su na službenim mrežnim stranicama Croatia osiguranja, odnosno Cromarisa. Nefinancijski pokazatelji društva Abilia d.d. također su dio konsolidiranog izvješća Adris grupe.

Osiguranje

Croatia osiguranje 2022. godine usvojilo je Politiku održivog poslovanja Adris grupe koja obuhvaća i materijalne teme i sustav upravljanja ESG aktivnostima u Croatia osiguranju. Radi učinkovitijeg upravljanja ESG aktivnostima i usklađivanja s ESG regulativom, kompanija je imenovala ESG koordinatora i multidisciplinarni tim ESG voditelja koji su zaduženi za upravljanje i praćenje u okviru svake materijalne teme. U ESG aktivnostima sudjeluje i prošireni tim stručnjaka koji doprinose pojedinoj temi i pripadajućim inicijativama.

O aktivnostima i napretku u implementaciji ESG ciljeva izvještava se Uprava Društva na mjesečnim koordinacijama te menadžment na periodičnim sastancima i radionicama više puta godišnje. Redovito se usklađuju aktivnosti i dijele iskustva i na razini ESG tima Adris grupe. Kako bi svi zaposlenici bili upoznati s aktualnostima u održivom poslovanju kompanije, na intranetskom portalu otvorena je rubrika Održivo poslovanje.

Uz izvještavanje u okviru konsolidiranog Nefinancijskog izvješća Adris grupe Croatia osiguranje u 2023. godini prvi je put objavilo i vlastito Izvješće o održivosti za 2022. godinu, u kojem je fokus primarno na održivosti u osigurateljnem poslovanju i obvezama za kompanije iz financijskog sektora. Posebnost je tog digitalnog Izvješća što sa svakom pročitanim stranicom raste procjena CO2 otiska nastalog čitanjem, a stranice tamne. Podsjetnik je to kako svaka, pa i najmanja aktivnost, ima utjecaj na okoliš i svoj ugljični otisak.

S ciljem transparentnog izvještavanja i objave relevantnih informacija o održivom poslovanju, Croatia osiguranje na svojim je mrežnim stranicama u listopadu 2023. kreiralo posebnu sekciju [Održivost u Croatiji](#), na kojoj su objavljene informacije o ključnim temama i ciljevima održivosti kompanije i povezane vijesti te objave povezane s održivosti koje su propisane SFDR uredbom.

Turizam

Maistra d.d. u 2023. godini izradila je i usvojila Politiku održivosti, koja je objavljena i na službenim mrežnim stranicama kompanije ([Politika održivosti | Maistra](#)). Za potrebe predstavljanja ključnih smjernica iz Politike održivosti, Maistra je kreirala poseban logotip i vizualni identitet pod nazivom *Maistra Sustainability „Zajedno za bolji svijet“*. Elementi Politike održivosti predstavljeni su i na Maistrinoj Mobilnoj aplikaciji te su istaknuti na informativnim materijalima u objektima (tzv. *colaterali*, npr. tiskanice koje upućuju na svjesno korištenje ručnika), kao i na totemima i informativnim punktovima. Posvećenost Maistre održivom poslovanju promovira se i na društvenim mrežama.

Izvješće o održivosti dio je konsolidiranog izvještaja Adris grupe. U izradi izvješća aktivno sudjeluju svi organizacijski dijelovi Maistre. Na godišnjoj razini analiziraju se materijalne teme i rizici, na temelju rezultata analiza, zakonskih i drugih promjena mijenjaju se ili dopunjavaju postavljeni ciljevi i prilagođava strategija poslovanja.

Tijekom 2023 godine u Maistri teme održivosti koordinirane su na razini projekta da bi početkom 2024. godine korporativna funkcija Financije preuzela poslove ESG izvještavanja. Organizacijski ustroj upravljanja ESG temama proizlazi iz činjenice da su teme vezane uz održivo poslovanje i razvoj prisutne u na svim organizacijskom razinama

i dijelovima Društva. Uz upravu Društva, za provedbu Strategije održivog razvoja i upravljanje aktivnostima ESG-a na razini Maistre d.d. odgovorni su direktori ključnih funkcija u tvrtki, kao i svi direktori hotela, turističkih resorta i kampova te ostali zaposlenici, ovisno o područjima rada.

Zdrava hrana

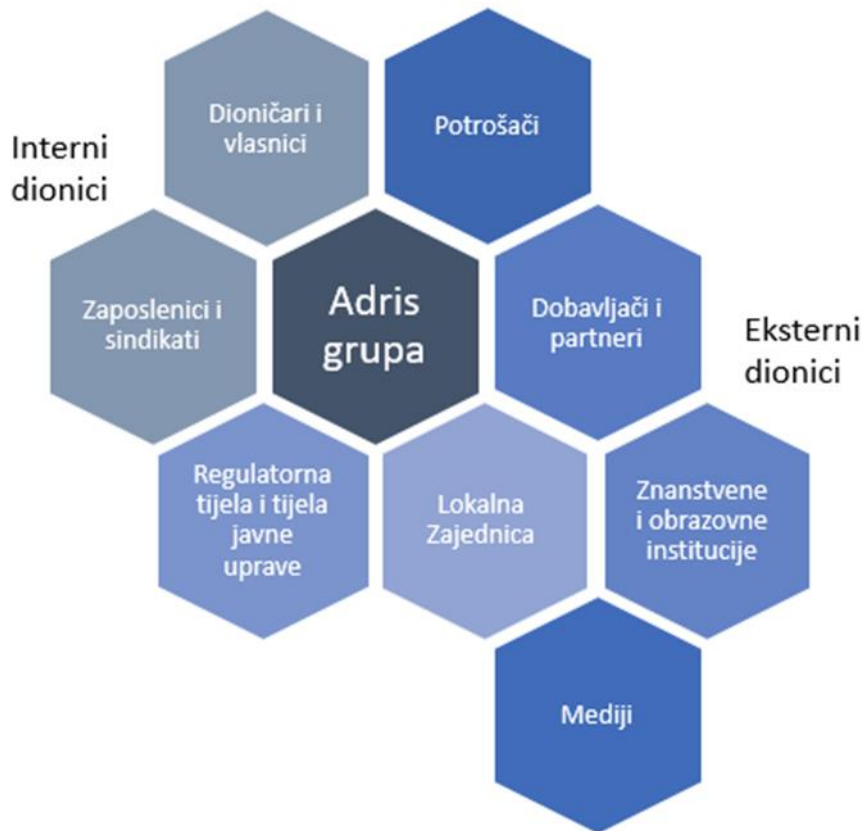
O pitanjima održivosti i odgovornog poslovanja odlučuje Uprava kao najviše upravljačko tijelo Cromarisa. Uprava, na čelu s predsjednikom Uprave te u suradnji s proširenim timom rukovoditelja, donosi ESG ciljeve i plan integracije okolišnih, društvenih i upravljačkih kriterija u poslovanje. Sastaje se jednom u tri mjeseca, tj. četiri puta godišnje i evaluira uspješnost u provedbi postavljenih ESG ciljeva. U sektoru Istraživanje i razvoj sredinom 2020. godine osnovan je i odjel Održivost i riblja hrana, s ulogom koordinacije ESG tema i aktivnosti na razini kompanije. . Zbog broja obveza koji se donošenjem zakonskih propisa u EU, pa tako i u Hrvatskoj u području održivosti kontinuirano povećava, Cromaris je početkom 2024. godine uspostavio novu organizacijsku jedinicu za upravljanje ESG aktivnostima unutar odjela Financija te imenovao voditeljicu.

Krajem 2023. godine u Cromarisu je započeo proces prilagodbe određivanja i ocjene ESG rizika prema metodologiji iz Europskih standarda za izvještavanje o održivosti (ESRS), koji će se nastaviti i tijekom 2024. godine. Na temelju prilagodbe određivanja i ocjene ESG rizika, donošenju novih te izmjenama i dopunama zahtjevima zakonskih propisa iz područja održivosti na razini EU i Hrvatske, trendovima u marikulturi te zahtjevima tržišta Cromaris će svake godine analizirati materijalne teme iz prethodnog izvještajnog razdoblja te ih prema potrebi mijenjati i/ili dopunjavati. U skladu s revidiranim materijalnim temama pratit će se ispunjavanje postavljenih ciljeva i usklađivanje strategije poslovanja Cromarisa s ciljevima održivosti, kao i usklađivati s ciljevima Grupe.

Kao prva kompanija u marikulturi, Cromaris 2020. godine objavljuje prvo samostalno Izvješće o održivosti. [Cromarisova izvješća o održivosti](#) dostupna su na internetskim stranicama na hrvatskom i engleskom jeziku, a u njihovoj izradi primijenjene su smjernice Globalne inicijative o održivosti (GRI standard). Uprava Cromarisa usvojila je i Izvješće o održivosti za 2022. godinu te je odgovorna za materijalne teme i podatke objavljene u izvješću. U tijeku su pripreme za pripremu i objavu Izvješća o održivosti za 2023. godinu.

3.1.1. Uključenost dionika

Uspješnost tvrtke uvelike ovisi o prepoznavanju ključnih skupina dionika, njihovih interesa i očekivanja, rizika i prilika koji proizlaze iz tih odnosa te o aktivnom pristupu upravljanju tim odnosima. Partnerski odnos sa svim interesnim skupinama jedan je od temelja korporativnog upravljanja i korporativne kulture Adris grupe. Počiva na pravovremenoj, transparentnoj i dosljednoj komunikaciji te suradnji koja se stalno unapređuje u skladu s promjenjivim okolnostima poslovanja, zahtjevima i očekivanja dionika. Gdje je to moguće, za svaku skupinu dionika tvrtka je postavila standarde upravljanja i uvjete suradnje te donijela i odgovarajuće politike i pravilnike koji uređuju odnose.

Popis ključnih dionika, naznaka načina i učestalosti komunikacije

Zaposlenici i sindikati

Zaposlenici su najvrjedniji resurs Grupe jer omogućuju stvaranje i dostupnost proizvoda i usluga potrošačima te su ključni u stvaranju i prenošenju temeljnih vrijednosti i gradnji korporativne kulture. Adris grupa i sve tvrtke u njezinu sastavu posvećeni su stvaranju sigurnog i poticajnog radnog mjesta. Zaposlenicima na svim razinama jamči se prostor za profesionalni rast i napredovanje, osiguravaju stabilni prihodi i pravična naknada za rad te drugi benefiti, pri čemu se poštuju njihova temeljna ljudska prava. Cilj je postići visoku motiviranost zaposlenika, osjećaj pripadnosti i svrhovitosti. Uključenost zaposlenika ostvaruje se redovitim dnevnim, tjednim i mjesečnim sastancima, skupovima zaposlenika, sastancima s članovima radničkih vijeća i sindikata, ispitivanjem zadovoljstva zaposlenika i organizacijske klime te intranetskim portalima i redovitim *newsletterima* kojima se informiraju o svim aktualnostima u Društvu i Grupi, kao i najvažnijim projektima i planovima.

U Grupi djeluju četiri sindikata, a prema njihovim predstavnicima Grupa postupa jednako te u skladu s odredbama Zakona o radu i primjenjivim kolektivnim ugovorima. Komunikacija i suradnja s predstavnicima sindikata odnosi se na informiranje o promjenama i novostima u poslovanju, uključuje ih se u donošenje odluka postupkom savjetovanja i s njima pregovara o pravima i obvezama koji se uređuju kolektivnim ugovorima.

Potrošači (kupci, gosti i klijenti)

Među najvažnijim dionicima Grupe također su potrošači (gosti u turističkom dijelu posla i klijenti u osiguravateljnom segmentu). Grupa velike napore ulaže u komunikaciju s potrošačima kako bi proizvode i usluge prilagodila njihovim potrebama, očekivanjima i trendovima. Dostupnost proizvoda i mogućnost izbora, kvaliteta i cijena, dostupnost i istinitost informacija o proizvodu i uslugama, uspostavljanje i održavanje kanala dvosmjerne komunikacije kako bismo osigurali povjerenje i lojalnost potrošača ključni su elementi odnosa tvrtke s potrošačima. Komunikacija i suradnja su redovite, a obuhvaćaju istraživanja zadovoljstva kupaca, službe za korisnike i razne aplikacije za korisnike, programe lojalnosti, komunikaciju na mrežnim stranicama i društvene mreže. U sljedećem je razdoblju fokus upravo na razvijanju i implementiranju novih digitalnih kanala komunikacije s potrošačima i naprednijem korisničkom iskustvu.

Dioničari

Dugoročna strategija menadžmenta usmjerena je na stvaranje veće vrijednosti dioničkog kapitala. Cilj komunikacije s dioničarima i ulagateljima jest osigurati pristup informacijama koje omogućuju analizu rezultata i predviđanje poslovanja Društva redovitim i pravovremenim, lako i široko dostupnim, točnim i potpunim te konzistentnim i relevantnim izvještavanjem. Poštivanjem navedenih načela u komunikaciji ostvaruje se krajnji cilj, povjerenje između menadžmenta društava Grupe i dioničara, odnosno ulagatelja. Izravna komunikacija odvija se na Glavnoj skupštini, neizravna komunikacija moguća je posredstvom osobe zadužene za odnose s ulagateljima, kao i objavama financijskih izvještaja i ostalih podataka na mrežnim stranicama društava Grupe, mrežnim stranicama Zagrebačke burze i mrežnim stranicama Službenog registra propisanih informacija pri HANFA-i.

Dobavljači i partneri

Da bi se za potrošače i ostale dionike kreirale vrijednosti prilagođene njihovim potrebama, surađuje se s dobavljačima i partnerima. Grade se i njeguju poslovni odnosi, što omogućuje postizanje rezultata i dugoročnih ciljeva povezanih s održivim razvojem. S dobavljačima i partnerima u svakodnevnom smo kontaktu, održavaju se redoviti sastanci, posjeti te razmjenjuju znanja i iskustva s ciljem obostranog unapređenja usluga i proizvoda za krajnje korisnike. I s ovom skupinom dionika radi se na uvođenju novih kanala komunikacije i redovite evaluacije suradnje te uvođenju ESG elemenata kao kriterija odabira.

Regulatorna tijela i tijela javne uprave

U redovnom poslovanju društva Grupe poštuju zakonske odredbe te surađuju s nadležnim regulatornim i drugim državnim tijelima. Predstavnici naših društava članovi su i radnih skupina, udruženja i odbora, stručnih savjetodavnih tijela za donošenje zakonskih dokumenata, propisa ili odluka te strategija i planova koji integriraju znanje, iskustva i potrebe naših tvrtki doprinoseći time razvoju Društva, zajednice i industrija u kojima poslujemo. Ti se odnosi temelje na stručnosti i profesionalnom pristupu izgrađenom tijekom višegodišnje suradnje.

Zajednica

Adris grupa i sva društva u njezinu sastavu njeguju dugogodišnji partnerski odnos za zajednicom u kojoj posluju, svjesni da je poslovni uspjeh uvelike određen i ugledom koji uživa u svojoj zajednici. Uz to što Adris i njegove tvrtke poslovanjem doprinose ekonomskom boljitku zajednice (otvaranje novih radnih mjesta i zapošljavanje, ulaganja u zajedničku javnu infrastrukturu, plaćanje poreza i drugih davanja), odgovornost prema zajednici također znači da se u svim poslovnim procesima i odlukama u obzir uzimaju i potrebe zajednice, utjecaj na pojedine skupine u zajednici te odgovorno korištenje zajedničkim prirodnim i kulturnim resursima. Također, u skladu s veličinom, utjecajem i resursima (financijska snaga, znanje) kojima raspolaže, smatramo da tvrtka mora biti aktivno uključena u razvoj zajednice, podizanje kvalitete života i poticanje pozitivnih promjena.

Odgovornost je Grupe u poticanju pozitivnih promjena u društvu iniciranjem i podrškom aktivnosti, projekata i subjekata čiji je cilj pomoći najugroženijima u društvu s jedne strane te onih s najvećim potencijalom za pozitivnu promjenu i napredak. Adris i njegove tvrtke samostalno organiziraju ili sudjeluju u brojnim filantropskim projektima, humanitarnim i donatorskim akcijama, ostvaruju suradnje s ciljem dijeljenja znanja i osviještenosti o raznim temama (npr. financijska pismenost, digitalizacija, zdrava prehrana i prevencija). Posebno je prepoznato djelovanje Zaklade Adris, najveće korporativne zaklade u regiji.

Znanstvene i obrazovne institucije

Adris grupa smatra da je gospodarski i društveni napredak moguć jedino ako se temelji na znanju. Znanje je ključan strateški resurs pa su poticanje obrazovanja, znanja, inovativnosti, ulaganje u stručno usavršavanje i stjecanje kompetencija važni za komparativnu prednost i temeljna su pretpostavka održivosti. Da bi tvrtka ostvarila te ciljeve, povezuje se s istaknutim nacionalnim i svjetskim znanstvenim i obrazovnim institucijama s kojima uspostavlja različite suradnje radi stjecanja potrebnih znanja i dijeljenja specifičnih znanja kojima se raspolaže u Grupi s onima kojima ta znanja mogu biti korisna i poticajna. Dvosmjerna komunikacija i uključenost ostvaruju se sa svim našim tvrtkama. Naši stručnjaci aktivno sudjeluju na stručnim skupovima, održavamo dane otvorenih vrata, provodimo sponzorske i donatorske aktivnosti, isplaćujemo stipendije, sudjelujemo u znanstvenoistraživačkim projektima i sl. Na razini Grupe djeluje Zaklada Adris kojoj je jedan od temeljnih ciljeva promicanje izvrsnosti i znanja u društvu. Sustavnim usmjeravanjem sredstava projektima i pojedincima u zakladnom programu *Znanje i otkrića* Adris grupa izravno doprinosi građenju društva znanja. Dosadašnji su primatelji donacija brojni znanstveno-edukacijski centri i sveučilišta, vrtići i škole te bolnice, zavodi, instituti i klinički bolnički centri koji su zahvaljujući Zakladi provodili važna istraživanja.

Mediji

Utjecaj medija u modernom demokratskom društvu jest golem i ostvaruje se prikupljanjem, obradom i tumačenjem te plasiranjem informacija široj javnosti (publici), i to pod pretpostavkom neovisnosti, objektivnosti i pravičnosti. Svjesni smo uloge medija u oblikovanju stavova i odluka pojedinaca pa su za Adris grupu i tvrtke u njezinu sastavu profesionalna suradnja i kvalitetan odnos s medijima ključni u građenju ugleda tvrtke. Uravnotežena i opravdana pojavnost u medijskom prostoru omogućuje plasiranje informacija o poslovanju, temeljnim korporativnim vrijednostima, proizvodima i uslugama koje su relevantne ostalim našim dionicima te osigurava uspostavljanje kvalitetnog odnosa s njima. Komunikacija se ostvaruje djelovanjem odjela korporativnih komunikacija i aktivnostima poput osmišljavanja komunikacijskih kampanja, upravljanjem komunikacijom na službenim profilima društvenih mreža, pripremom objava za medije i komentara poslovanja. Organiziraju se *press* konferencije i brojna događanja otvorena za javnost (izložbe, konferencije, poslovni forumi, predavanja i prezentacije...), pripremaju i objavljuju monografije, godišnja poslovna izvješća i druge korporativne publikacije te izrađuju analize medijske pojavnosti. Dakle, provode se sve aktivnosti koje utječu na stvaranje i zadržavanje ugleda tvrtke, bez kojeg su održivost poslovanja i postizanje dobrih poslovnih rezultata znatno ugroženi.

3.1.2. Materijalne teme

Okosnica Politike održivog poslovanja Adris grupe, usvojene sredinom 2022. jest 14 ključnih ESG tema održivosti (materijalne teme) koje obuhvaćaju utjecaj i doprinos u upravljačkom, okolišnom i društvenom području. Materijalne teme strateški su značajne za Grupu u cjelini. Uz sedam prioriternih materijalnih tema koje su Adris i njegove kompanije prepoznale kao iznimno važne za poslovanje s jedne strane i dionike s druge (dvostruka materijalnost), još je sedam materijalnih tema koje kao obvezne propisuje regulator te su također dio Politike

održivosti Grupe. Za te je teme poslovanje u velikoj mjeri već usklađeno s regulatornim zahtjevima, uspostavljeni su procesi upravljanja te se mjeri i izvještava o ključnim pokazateljima.

U sklopu svake ESG teme prepoznati su i strateški ciljevi, odnosno prioriteti. Time je postavljen okvir za planiranje i donošenje odluka, provedbu ključnih ESG projekata, evaluaciju uspješnosti i izvještavanje na konsolidiranoj razini i u samostalnim izvještajima tvrtki Grupe.

U 2023. godini nije bilo promjene u strukturi ESG tema i strateških prioriteta u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje. Revizija će biti provedena u sklopu usklađivanja s novom regulativom CSRD, ESRS standardima i procjenom dvostruke materijalnosti u 2024. godini.

ESG područje:	ESG Tema:	Strateški ESG ciljevi (prioriteti)
Društvena odgovornost	Unaprjeđenje korisničkog iskustva	<i>Poboljšanje korisničkog iskustva</i>
		<i>Poticanje odgovornijeg i održivijeg ponašanja klijenata</i>
	Sigurnost potrošača	<i>Sigurnost potrošača</i>
	Zaštita podataka	<i>Osigurati zaštitu osobnih podataka klijenata</i>
	Cjeloživotno učenje	<i>Ponuda širokog raspona mogućnosti za učenje i osobni razvoj</i>
	Dobrobit zaposlenika	<i>Zadržavanje statusa poželjnog poslodavca</i>
		<i>Jačanje uključenosti zaposlenika</i>
	Jednake prilike	<i>Osiguravanje jednakih prilika za sve zaposlenike</i>
	Odgovornost prema zajednici	<i>Izgradnja i zadržavanje dobrog odnosa sa zajednicom i poticanje pozitivnih promjena</i>
Uključivanje dionika	<i>Izrada politike o uključenju dionika</i>	
Poslovanje i usklađenost	Održivi proizvodi i usluge	<i>Poticanje i koordinacija razvoja održivih proizvoda i usluga Grupe</i>
		<i>Uključivanje ESG principa u upravljanje ulaganjima</i>
	Digitalna transformacija	<i>Razvoj i implementacija naprednih tehnologija za poboljšanje korisničkog iskustva</i>
		<i>Ulaganje u digitalizaciju internih procesa</i>
	Upravljanje ESG rizicima	<i>Jačanje korporativnog upravljanja</i>
<i>Osigurati otpornosti na ESG rizike</i>		
Održivi lanci opskrbe	<i>Uspostava održivih lanaca opskrbe</i>	
Zaštita okoliša	Smanjenje ugljičnog otiska	<i>Smanjenje emisije stakleničkih plinova</i>
		<i>Povećanje energetske učinkovitosti Grupe</i>
	Gospodarenje vodom i otpadom	<i>Učinkovito upravljanje otpadom</i>
		<i>Zaštita voda</i>
Zaštita bioraznolikosti	<i>Zaštita bioraznolikosti</i>	

3.1.3. Povezanost strateških odrednica i materijalnih tema Adris grupe s ciljevima održivog razvoja UN-a

Ciljevi održivog razvoja UN-a (UN SDG) skup su univerzalnih ciljeva koji nastoje obuhvatiti globalne izazove s kojima se svakodnevno suočavamo te daju smjernice kako ostvariti bolju i održivu budućnost. Naglasak je na partnerstvu i uključivanju svih dionika društva u napredovanju prema svijetu u kakvom želimo živjeti. Svi aktivno moraju preuzeti odgovornost i pridonositi rješavanju tih izazova, pri čemu se ističe uloga poslovnog sektora. Posvećeni smo svakom od 17 ciljeva održivog razvoja jer su svi izravno ili neizravno povezani s poslovanjem naših tvrtki. Uz univerzalnu odgovornost, primjerice u promicanju dostojanstvenog rada i gospodarskog rasta, borbu protiv gladi i siromaštva u svijetu te korupcije, ističu se ciljevi održivosti kojima poslovne aktivnosti Adris grupe najviše doprinose.

3.2. POSLOVANJE I USKLAĐENOST (G)

3.2.1. Održivi proizvodi i usluge

Inovativni i visokokvalitetni proizvodi i usluge koji su potpuno prilagođeni potrebama i očekivanjima klijenata, gostiju i kupaca glavna su konkurentna prednost tvrtki Adris grupe, što omogućuje zadržavanje vodeće tržišne pozicije, profitabilnost i otpornost.

U skladu s navedenim Adris grupa je među strateške prioritete u okviru svoje grupne ESG strategije usvojene 2022. uvrstila temu *Održivi proizvodi i usluge*, koja će biti dodatno razrađena politikama i pravilnicima u tvrtkama Grupe, a posebno razvojem EU regulative i propisanih kriterija za procjenu održivosti proizvoda i usluga. Definirani su i strateški prioriteti *Poticanje i koordinacija razvoja održivih proizvoda i usluga diljem Grupe*, potom *Klasifikacija aktivnosti tvrtki Grupe na temelju usklađenosti s taksonomijom kao ključnim mjerilom doprinosa ciljevima održivosti [Uredba o taksonomiji]* te *Uključivanje ESG principa u upravljanje i ulaganja, odnosno Integracija ESG kriterija ili načela u investicijsku politiku Adris grupe*.

3.2.1.1. Strateški prioriteti Grupe

Poticanje i koordinacija razvoja održivih proizvoda i usluga diljem Grupe

Svjesni da potrošači pri odabiru tvrtki i brendova sve više razmatraju i njihov utjecaj na okolišne, društvene i upravljačke čimbenike, namjera nam je da, uz poštivanje relevantnog regulatornog okvira i praksi, kontinuirano nudimo održivije proizvode i usluge. Dodatno, diljem Grupe nastavlja se poticati razvoj postojećih i novih održivih proizvoda i usluga te integrirati spomenute čimbenike održivosti u investicijske politike.. Dodatna je prepreka i različitost industrija, pa posljedično i vrsta proizvoda i usluga koje se nude te poslovnih procesa u tri kompanije Grupe, što otežava stvaranje jedinstvene strukture upravljanja temom i izvještavanje.

Klasifikacija aktivnosti tvrtki Grupe na temelju njihove usklađenosti s Uredbom o taksonomiji kao ključnim mjerilom doprinosa ciljevima održivosti [Uredba o taksonomiji]

U skladu s globalnim trendovima, nastavno na Pariški sporazum o globalnom smanjenju emisija stakleničkih plinova i Ciljeve održivog razvoja UN-a, Europska komisija donijela je Europski zeleni plan, odnosno strategiju za postizanje održivog gospodarstva EU-a do 2050 godine. Uredba EU 2020/852 (Uredba o taksonomiji) jedan je od temelja Europskog zelenog plana jer donosi smjernice za preusmjeravanje toka kapitala prema održivijim ulaganjima na području Unije.

Taksonomija je alat za klasifikaciju održivosti djelatnosti te donosi popis prihvatljivih djelatnosti (*engl. eligible activities*) i tehničke kriterije usklađenosti djelatnosti sa šest okolišnih ciljeva i minimalnim zaštitnim mjerama koje se odnose na zaštitu na radu i zaštitu ljudskih prava (*engl. aligned activities*). Okolišni ciljevi su ublažavanje klimatskih promjena, prilagodba klimatskim promjenama, održivo korištenje i zaštita vodnih i morskih resursa, prelazak na kružno gospodarstvo, sprečavanje i kontrola onečišćenja, zaštita i obnova bioraznolikosti i ekosustava.

S ciljem podizanja razine usporedivosti i transparentnosti Uredba o taksonomiji (uz Direktivu 2022/2464/UE (CSRD) propisuje obvezu objave dodatnih informacija o održivosti u skladu s provedbenim uredbama. Taksonomija propisuje tri ključna pokazatelja uspješnosti. Obveznici izvještavaju o udjelu prihoda od prodaje proizvoda ili usluga

ostvarenih u taksonomski usklađenim djelatnostima, udjelu kapitalnih ulaganja u održive djelatnosti (CapEx) te udjelu operativnih troškova povezanih s djelatnostima usklađenim s EU taksonomijom (OpEx).

Croatia osiguranje značajan je dio konsolidiranih rezultata poslovanja Grupe pa, u skladu s regulatornim zahtjevima, objavljuje i dodatne pokazatelje za tvrtke iz financijskog sektora - udio premije/prihoda od aktivnosti neživotnog osiguranja i reosiguranja prepoznatih EU taksonomijom te udio ulagačkog portfelja koji se odnosi na taksonomski prepoznate djelatnosti.

Adris grupa i tvrtke u njezinu sastavu već su za 2021. godinu analizirale svoje aktivnosti te identificirale taksonomski prihvatljive djelatnosti. U skladu s proširenim regulatornim zahtjevima u 2022. i 2023., na razini Adrisa i svake operativne tvrtke provedena je daljnja analiza gospodarskih djelatnosti i aktivnosti, u što je u 2023. godini bio uključen još širi tim stručnjaka iz više odjela tvrtki Grupe.

U analizi su u obzir uzeti i tijekom 2023. godine objavljeni tehnički kriteriji ocjene održivosti djelatnosti, odnosno doprinosa četirima preostalim okolišnim ciljevima - održivom korištenju i zaštiti vodnih i morskih resursa, prelasku na kružno gospodarstvo, sprečavanju i kontroli onečišćenja te zaštiti i obnovi bioraznolikosti i ekosustava. U 2023. godini objavljene su i izmjene i dopune tehničkih kriterija za znatan doprinos klimatskim ciljevima te izmjene i dopune vezane uz izračun ključnih pokazatelja uspješnosti tj. prihoda, CapEx-a i OpEx-a.

Sva društva Grupe u prvom su koraku utvrdila koje se od njihovih djelatnosti nalaze na popisu djelatnosti EU taksonomije pa se smatraju taksonomskima te koje nisu na popisu pa se zasad smatraju netaksonomskim djelatnostima. U drugom koraku taksonomske djelatnosti ocjenjivane su prema tehničkim kriterijima znatnog doprinosa i nenanošenja bitne štete (*engl. Do No Significant Harm*) za sve okolišne ciljeve, tamo gdje je primjenjivo a kada je to bilo primjenjivo, a podaci dostupni. Uzimajući u obzir zakonske propise EU iz područja zaštite na radu, zaštite ljudskih prava te njihove usklađenosti s odgovarajućim propisima u hrvatskom zakonodavstvu, utvrđeno je da su sve taksonomske djelatnosti Adris grupe u 2023. bile usklađene s minimalnim zaštitnim mjerama iz članka 18. Uredbe o EU taksonomiji 2020/852/EU.

U 2023. nijedna od djelatnosti i aktivnosti koje su se provodile u Adris grupi nisu kategorizirane kao omogućujuće ni prijelazne djelatnosti. Detaljan opis izračuna ključnih pokazatelja uspješnosti prema metodologiji iz Provedbene Uredbe 2021/2178/EU od 1. siječnja 2024., opis računovodstvenih politika te usklađenost planova kapitalnih investicija s ciljevima održivosti, nalazi se u Dodatku 4.

U tablicama u nastavku prikazana je podjela djelatnosti i aktivnosti Adris grupe na taksonomski prihvatljive i usklađene s taksonomijom, taksonomski prihvatljive neusklađene s taksonomijom i taksonomski neprihvatljive djelatnosti. Uz svaku od grupa nefinancijskih djelatnosti i aktivnosti prikazani su ključni pokazatelji uspješnosti – prihodi, kapitalne investicije (CapEx) i operativni troškovi (OpEx) te udjeli u ukupnim prihodima, CapEx-u i OpEx-Adris grupe za 2023. Uz djelatnost osiguranja i reosiguranja, prikazan je udjel prihoda od aktivnosti neživotnog osiguranja i reosiguranja.

Udio prihoda od proizvoda ili usluga povezanih s ekonomskim djelatnostima Adris grupe prepoznatih EU taksonomijom:

	Prihod/ u tisućama eura		Udio u ukupnom prihodu %	
	2023.	2022.	2023.	2022.
A. TAKSONOMSKI PRIHVATLJIVE DJELATNOSTI (A.1.+A.2.)	533.957	192.383	54,2	23,1
A.1. Okolišno održive djelatnosti usklađene s taksonomijom	0	0	0,0	0,0
A.2. Taksonomski prihvatljive djelatnosti neusklađene s taksonomijom	533.957	192.383	54,2	23,1
B. TAKSONOMSKI NEPRIHVATLJIVE DJELATNOSTI	450.427	640.408	45,8	76,9
UKUPNO (A+B)	984.385	832.792	100,0	100,0

Udio kapitalnih rashoda za proizvode ili usluge povezane s taksonomski prihvatljivim ekonomskim djelatnostima:

	CapEx/ u tisućama eura		Udio u ukupnom CapEx-u %	
	2023.	2022.	2023.	2022.
A. TAKSONOMSKI PRIHVATLJIVE DJELATNOSTI (A.1.+A.2.)	79.991	44.333	66,2	58,6
A.1. Okolišno održive djelatnosti usklađene s taksonomijom	142	0	0,1	0,0
A.2. Taksonomski prihvatljive djelatnosti neusklađene s taksonomijom	79.850	44.333	66,1	58,6
B. TAKSONOMSKI NEPRIHVATLJIVE DJELATNOSTI	40.840	31.310	33,8	41,4
UKUPNO (A+B)	120.832	75.644	100,0	100,0

Udio operativnih rashoda za proizvode ili usluge povezane s ekonomskim djelatnostima prihvatljivih EU taksonomijom:

	OpEx/ u tisućama eura		Udio u ukupnom OpEx- u %	
	2023.	2022.	2023.	2022.
A. TAKSONOMSKI PRIHVATLJIVE DJELATNOSTI (A.1.+A.2.)	41.181	26.885	76,3	66,3
A.1. Okolišno održive djelatnosti usklađene s taksonomijom	13	0	0,0	0,0
A.2. Taksonomski prihvatljive djelatnosti neusklađene s taksonomijom	41.168	26.885	76,2	66,3
B. TAKSONOMSKI NEPRIHVATLJIVE DJELATNOSTI	12.812	13.679	23,7	33,7
UKUPNO (A+B)	53.993	40.563	100,0	100,0

3.2.1.2. Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe

Poticanje i koordinacija razvoja održivih proizvoda i usluga diljem Grupe

Osiguranje

U razvoju i redizajnu proizvoda Croatia osiguranje sustavno razmatra i njihov doprinos prilagodbi klimatskim promjenama. Tako je u 2022. godini prilagođen indeksni proizvod osiguranja od nedostatka vlage u tlu (suša), razvijen u suradnji sa Swiss Reom, vodećim svjetskim reosigurateljem. Napredna tehnologija mjerenja vlažnosti tla putem satelita daje precizne podatke za osigurane poljoprivredne površine koji omogućuju automatsku isplatu štete na temelju dobivenih satelitskih podataka, bez potrebe izlaska procjenitelja na teren. Na taj način domaćim je poljoprivrednicima omogućena kvalitetna zaštita od sistemskog rizika suše koji nanosi najviše šteta u poljoprivredi.

U poslovanju i razvoju proizvoda Croatia osiguranje koristi digitalne platforme poput Platforme za mjerenje rizika u poljoprivredi (*Agriculture risk metrics – ARM*) koja omogućuje praćenje klimatskih rizika kojima su izložena pojedina područja u Hrvatskoj, a time i poljoprivredna proizvodnja.

U 2023. godini Croatia osiguranje postalo je jedan od suradnika u projektu *Climate insurance solutions*. Ciljevi projekta koji financira Europska unija istraživanja su i inovacije koje mogu pomoći prilagodbi klimatskim promjenama. Radi se na razvijanju proizvoda koji će se koristiti i kopirati u regijama i zajednicama diljem EU, donose se smjernice o visini premija osiguranja koje odražavaju mjere za smanjenje rizika i osiguravaju pristupačno osiguranje, kao i inovativna rješenja za prijenos rizika izazvanih klimatskim promjenama, uključujući i indeksna osiguranja. Nastoji se ubrzati modernizacija javnog sektora vezano uz potražnju za osiguravajućim rješenjima za prilagodbu klimi. Potiče se donošenje politika za jednostavnije usmjeravanje dodatnih nacionalnih i regionalnih proračuna za povećanje osigurateljskih rješenja u EU za suočavanje s rizicima izazvanih klimom. Naposljetku, formira se *Risk data hub* za bilježenje, prikupljanje i dijeljenje podataka o rizicima i gubicima povezanih s klimom.

U svojem portfelju Croatia osiguranje nudi i proizvode zdravstvenih osiguranja, koji se mogu ugovoriti bez prethodne procjene rizika, čime se omogućuje jednostavniji i kvalitetniji pristup zdravstvenoj skrbi. Kao odgovor na kontinuiran porast broja oboljelih od malignih bolesti, Croatia osiguranje nudi *Onko plan* koji osigurava stabilnost prihoda u slučaju nepredvidivih životnih situacija i teških bolesti. Korisnici *Onko plana* za trajanja osiguranja ostvaruju pravo na isplatu 10 posto osiguranog iznosa u slučaju dijagnosticiranja karcinoma u preinvazivnoj fazi, dok im se u slučaju dijagnoze invazivnog karcinoma ili benignog tumora mozga isplaćuje 100 posto osiguranog iznosa.

U segmentu šteta Croatia osiguranje nastavilo je proces preuzimanja zamijenjenih autodijelova u vlastitim prostorima te tako uvelo kontrolu u zbrinjavanju neuporabljivih dijelova kako bi se osiguralo pravilno zbrinjavanje i uništavanje ovlaštenog subjekta za poslove gospodarenja i zbrinjavanja otpada. U 2023. godini u procjenilištu u Drmićevoj ulici u Zagrebu uvedene su dvije nove usluge popravka u suradnji s vanjskim partnerima koje doprinose ciljevima održivosti smanjujući negativni utjecaj procesa na okoliš. Umjesto zamjene u popravcima vjetrobranskog stakla zadržava se izvorno ugrađen (OE) dio kao i tvornički spojevi vjetrobrana s karoserijom vozila, čime se smanjuje utjecaj na okoliš jer se ne stvara dodatni otpad, štedi energija potrebna za zbrinjavanje otpadnog stakla te smanjuje upotreba štetnih poliuretanskih ljepila.

Od 2023. procjenilište u Drmićevoj nudi i uslugu popravka karoserijskih dijelova automobila PDR (*paintless dent repair*) metodom, bez potrebe za lakiranjem. PDR metodom ili *hladnim izvlačenjem* posebnim alatima popravljaju

se udobljenja karoserije bez oštećenja sloja boje, čime se zadržava tvornički lak na vozilu i stupanj tvorničke antikoroziivne zaštite. Ta metoda smanjuje količinu štetnih čestica od brušenja i drugog otpadnog materijala. I samo novo procjenilište u Drmićevoj ulici u Zagrebu velika je CO inovacija koja uz pomoć najnovije tehnologije i AI platforme za prijavu i procjenu šteta na vozilu pojednostavnjuje i ubrzava proces za pet puta u odnosu na klasični pristup.

Croatia osiguranje 2020. godine predstavlja LAQO, prvo potpuno digitalno osiguranje na domaćem tržištu. Osim što smanjuje upotrebu papira, LAQO korisnicima nudi dodatne funkcionalnosti u okviru programa *LAQOPrevent* koje doprinose podizanju razine sigurnosti u prometu i potiču korisnike na smanjenje emisija CO₂ u vožnji. Naime, *LAQOPrevent*, uz funkcionalnost koja potiče vozače na odgovornu i sigurnu vožnju, omogućuje i praćenje emisije CO₂ u vožnji. Računa se prosječna emisija CO₂ vozila s obzirom na njegovu vrstu i starost, radni obujam motora i vrstu goriva, potom se tehnologijom telematike računaju parametri poput dužine vožnje, trajanja, brzine te intenziteta ubrzanja vozila. Na temelju stila vožnje LAQO korisnicima u aplikaciju stižu preporuke za smanjenje emisije CO₂. Aplikacija nudi korisne savjete kako do okolišno osvještene vožnje, manje potrošnje goriva i nižih troškova održavanja vozila, kao i savjete vezane uz svakodnevne aktivnosti koje utječu na cjelokupan ugljični otisak korisnika. Time se potiče korisnike na održiviji pristup vožnji.

Turizam

Maistra Hospitality Grupa kontinuirano doprinosi smanjenju štetnih emisija te povećanju energetske i resursne efikasnosti. Sustavno se radi na učinkovitijem upravljanju otpadom, većoj energetskej učinkovitosti i uporabi obnovljivih izvora energije, smanjenju ugljičnog otiska, učinkovitijem upravljanju hranom i sl., što detaljno opisujemo i u drugim poglavljima ovog izvještaja.

Suradnjom s malim poduzetnicima i OPG-ovima te uključivanjem njihovih proizvoda u ponudu Maistra je 2023. na svojih 159 ugostiteljskih punktova u objektima diljem Hrvatske stvorila platformu za poticanje lokalne proizvodnje. U jelovnicima svih objekata, a posebno u onima najviše kategorije, velika se pozornost pridaje sezonalnosti i kvalitetnim lokalnim namirnicama te se u samim nazivima jela jasno ističe podrijetlo namirnica. Također se pozornost pridaje reinterpetaciji tradicionalnih recepata te iskorištavanju namirnica u cijelosti radi smanjenja otpada.

Provode se razni programi za smanjenje količina proizvedenog otpada i recikliranje, o čemu detaljnije u drugim poglavljima ovog izvještaja. Primjerice koriste se podmetači i jelovnici od recikliranog papira te reciklirano staklo za višestruku upotrebu. Rastu količine skupljenog biootpada koji se dalje prerađuje kod ovlaštenog dobavljača za proizvodnju bioplina. Potiče se i uporaba energetskej učinkovitih uređaja i procesa u kuhinji kako bi se smanjila potrošnja energije i emisije stakleničkih plinova.

Sustavno se radi na većoj energetskej učinkovitosti, upotrebi obnovljivih izvora energije te smanjenju ugljičnog otiska. Tijekom 2023. provodi se analiza potrošnje energije u svim objektima kako bi se utvrdili glavni izvori emisija stakleničkih plinova. Od dobavljača se traži da gdje god je moguće koriste okolišno prihvatljivija rješenja i proizvode (reciklirani materijali, smanjena upotreba plastike te obnovljivi izvori energije). U realizaciji novih investicija, odnosno redovitog održavanja, prednost se daje učinkovitijim sustavima i materijalima. Važno je i educirati goste i osoblje o važnosti očuvanja energije i drugim održivim navikama. U smještajnim jedinicama istaknute su naljepnice koje promoviraju razne zelene prakse, poput razumne potrošnje vode, isključivanja klimatizacijskih uređaja i savjesnog korištenja ručnika kako bi se zajedničkim naporima smanjio ugljični otisak. Važna je edukacija zaposlenika jer tzv. edukacijom uz primjer osoblje svojim ponašanjem potiče goste.

Maistra Hospitality Group posjeduje ISO 14001 standard i HACCP certifikat u destinacijama Rovinj i Vrsar te planira ispuniti uvjete za dobivanje zelenog certifikata *EU Ecolabel* za sve destinacije do 2035. godine.

Zdrava hrana

Svojim proizvodima i poslovnim praksama Cromaris, kao jedna od vodećih kompanija u industriji bijele ribe u EU, poslovanje usklađuje prema načelima održivosti uzimajući u obzir učinke na okoliš i društvo te s njima povezane rizike i prilike. Poslovanje se odvija na devet lokacija - sedam uzgajališta i mrijestilište, na kojima se uzgaja bijela riba – brancin, orada, hama, zubatac i gof te proizvodno-logističkom centru u Zadru. Kvaliteta Cromarisovih proizvoda kontinuirano se potvrđuje obnovom postojećih i ishođenjem novih certifikata koji su rezultat neovisne provjere vanjskih stručnjaka.

Ispunjavanje strogih zahtjeva u procesima uzgoja i prerade ribe te upotrebe sirovina u Cromarisu potvrđuje certifikat ASC (*engl. Aquaculture Stewardship Council – Farm Standard*), a nositelji su sva Cromarisova uzgajališta. Cromaris je ujedno prva i još uvijek jedina kompanija u EU u području marikulture koja je sve svoje proizvodne lokacije certificirala prema ASC standardu već 2019. godine. Tijekom 2022. održan je recertifikacijski audit te je prvi dobiveni certifikat iz 2019. produljen do kolovoza 2025. godine. Također je produljen i certifikat ASC (*engl. Aquaculture Stewardship Council – Chain of Custody*) kojim se potvrđuje nadzor sljedivosti od uzgoja do prodaje proizvoda, a vrijedi do rujna 2025. godine.

Dio Cromarisove proizvodnje brancina, orade i hame ima i dodatne certifikate za organsku proizvodnju i na tržište se plasira kao Cromaris BIO riba. Cromarisov strateški poslovni cilj jest do 2025. postati najveći proizvođač organske bijele mediteranske ribe povećanjem kapaciteta proizvodnje. Organska proizvodnja odvija se u uzgajalištu Kudica, a od 2023. i u uzgajalištu Velo Žalo. Oba uzgajališta smještena su u zadarskom akvatoriju i nositelji su certifikata *EU Organic Farming* i *Bio Suisse* a Kudica posjeduje i organski certifikat *Naturland*¹. Plan je Cromarisa sadašnjih 700 tona organske ribe godišnje s uzgajališta Kudica povećati za dodatnih 1000 tona proizvedenih u uzgajalištu Velo Žalo. Razlika u odnosu na konvencionalnu proizvodnju jest u nasadu isključivo organske mladi, nižoj uzgojnoj gustoći, prehrani organski certificiranom ribljom hranom, provođenju posebnih pravila zdravstvene zaštite riba te prostorno odvojenom organskom uzgoju, preradi i skladištenju organskih proizvoda i sirovina za proizvodnju.

S ciljem osiguranja kontrole kvalitete sirovina koje se koriste u proizvodnji riblje hrane, što rezultira nutritivno ujednačenim proizvodima, Cromaris je 2016. razvio vlastitu recepturu riblje hrane. U Cromarisovoj ribljoj hrani najzastupljenija su riblja brašna i riblja ulja podrijetlom iz održivih izvora, tj. nusproizvoda proizvođačke industrije te brašna i nusproizvodi žitarica, biljnih glutena i proteinskih koncentrata iz žitarica sa smanjenim udjelom ribljeg brašna i ribljeg ulja podrijetlom iz ulova. Sve sirovine koje se koriste za proizvodnju imaju točnu specifikaciju na temelju koje su proizvođači riblje hrane obvezni provoditi analize i potvrditi usklađenost proizvedene hrane. Cromaris kvartalnim auditima dodatno provjerava proizvođače riblje hrane, a cilj je kontrola certificiranih ulaznih sirovina, potvrda održivog podrijetla te usklađenost riblje hrane sa zadanom specifikacijom prema Cromarisovoj

¹ Certifikatom *EU Organic Farming* potvrđuje se organski uzgoj u skladu sa zahtjevima Uredbe (EU) 2018/848 koja se odnosi na ekološku proizvodnju i označavanje ekoloških proizvoda i Provedbene uredbe (EU) 2020/464. *Bio Suisse* vodeća je organizacija za organsku proizvodnju u Švicarskoj, a od nositelja certifikata zahtijeva ispunjavanje propisanih načela tržišne politike, tehničkih aspekata i okolišnih uvjeta. Organski certifikat *Naturland* je pak njemački privatni organski standard.

recepturi. Osim kvartalnih audita Cromaris provjerava riblju hranu i u vlastitom laboratoriju prema protokolima nutritivne i fizikalne kontrole. U 2023. godini uzorkovano je i analizirano 95,2 posto zaprimljenih serija riblje hrane. Riblja hrana šalje se i u vanjske akreditirane laboratorije na dodatne analize kojima se kontrolira sastav i udio masnih kiselina u ribljnoj hrani, potvrđuje odsutnost onečišćujućih tvari te se dodatno provjeravaju rezultati internih Cromarisovih laboratorijskih analiza. Broj utvrđenih nesukladnih *lotova* riblje hrane smanjuje se iz godine u godinu te je u 2023. izdvojeno 0,9 posto nesukladnih serija, dok ih je u 2022. bilo 2,9 posto. Odstupanja su se većinom odnosila na povećan udio vlage u ribljnoj hrani.

U svim Cromarisovim uzgajalištima velika važnost pridaje se dobrobiti životinja osiguravanjem optimalnih uvjeta uzgoja i reduciranom gustoćom u kavezima. Za sprječavanje obraštaja na mrežama, koji čine uglavnom školjkaši i alge, ne koriste se kemijska sredstva, već se uklanja mehanički. Za čišćenje mrežnih kaveza također se ne koriste kemijska sredstva, nego isključivo morska voda.

Cromaris je i u 2023. bio nositelj certifikata *Antibiotic Free* prema DNV tehničkoj specifikaciji STP-80 kojim se potvrđuje uzgoj ribe bez upotrebe antibiotika u cijelom proizvodnom ciklusu.

Uzgoj se u Cromarisu dijeli na konvencionalni i organski. Konvencionalni se od organskog uzgoja razlikuje po nasadima mlađi niže uzgojne gustoće, prehrani mlađi certificiranim ribljom hranom te prostorno odvojenim uzgojem, preradom i skladištenjem organskih proizvoda i sirovina. U organskom uzgoju isključivo se koristi organska certificirana riblja hrana Cromarisove recepture čiji se sastav kontinuirano kontrolira.

Svjestan količina ambalaže koja se koristi za pakiranje i distribuciju proizvoda, Cromaris kontinuirano pronalazi i primjenjuje rješenja za smanjenje količina otpada od ambalaže. S ciljem gospodarenja otpadom prema redu prvenstva, tj. nastojanju smanjenja količina otpada odloženog na odlagališta na najmanju mjeru, Cromaris je i tijekom 2023. prikupljao animalni otpad iz uzgajališta i obrađivao ga kompostiranjem. Ostaci biološkog podrijetla iz procesa prerade ribe vrijedna su sirovina u proizvodnji hrane za kućne ljubimce te gorivo za biopliniska postrojenja. U poglavljima *Upravljanje ESG rizicima* i *Gospodarenje otpadom* detaljnije je opisan sustav gospodarenja otpadom u Cromarisu.

Klasifikacija aktivnosti tvrtki Grupe na temelju njihove usklađenosti s taksonomijom kao ključnim mjerilom doprinosa ciljevima održivosti [Uredba o taksonomiji]

S obzirom na svoje specifičnosti, tvrtke Adris grupe zasebno su analizirale svoje taksonomski prihvatljive i usklađene djelatnosti i aktivnosti, slijedeći metodologiju usklađenu s Uredbom o taksonomiji² i kriterijima³ tehničke provjere iz provedbenih uredbi. Kako bi zadovoljile uvjete propisane Provedbenom uredbom o objavama⁴, tvrtke su prvo identificirale svoje taksonomski prihvatljive djelatnosti na način da su detaljno ispitivale odgovaraju li opisi pojedinačnih djelatnosti sadržanih u kriterijima tehničke provjere za sve svoje djelatnosti. Rezultat ove analize, odnosno djelatnosti Adris grupe identificirane kao taksonomski prihvatljive, prikazan je u tablici u nastavku.

Područje	Djelatnost* ⁵	Naziv djelatnosti
Zaštita i obnova bioraznolikosti i ekosustava/2. Djelatnosti pružanja smještaja	2.1. BIO	<i>Bioraznolikost, Hoteli, odmarališta, kampovi i sličan smještaj</i>
Prelazak na kružno gospodarstvo/3. Građevinska djelatnosti i poslovanje nekretninama	3.1. CE	<i>Izgradnja novih zgrada</i>
4. Energetika	4.15. CCM	<i>Distribucija centraliziranoga grijanja/hlađenja</i>
	4.25. CCM	<i>Proizvodnja energije za grijanje/hlađenje iz otpadne topline</i>
	4.3. CCM	<i>Proizvodnja električne energije iz energije vjetra</i>
	4.9. CCM	<i>Prijenos i distribucija električne energije</i>
5. Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom i sanacija okoliša	5.1. CCM	<i>Izgradnja, proširenje i rad sustava za prikupljanje, pročišćavanje i opskrbu vodom</i>
	5.2. CCM	<i>Obnova sustava za prikupljanje, pročišćavanje i opskrbu vodom</i>
	5.3. CCM	<i>Izgradnja, proširenje i rad sustava za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda</i>
	5.4. CCM	<i>Obnova sustava za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda</i>
	5.4. CE	<i>Prodaja rabljene robe</i>
6. Prijevoz	6.4. CCM	<i>Poslovanje uređajima za osobnu mobilnost, biciklistička logistika</i>
	6.5. CCM	<i>Prijevoz motociklima, osobnim automobilima i lakim gospodarskim vozilima</i>
	6.6. CCM	<i>Usluge cestovnog prijevoza robe</i>
	6.10. CCM	<i>Pomorski i obalni prijevoz robe, plovila za lučke potrebe i pomoćne djelatnosti</i>
	6.11. CCM	<i>Pomorski i obalni prijevoz putnika</i>
7. Građevinske djelatnosti i poslovanje nekretninama	7.1. CCM	<i>Gradnja novih zgrada</i>
	7.2. CCM	<i>Obnova postojećih zgrada</i>
	7.3. CCM	<i>Postavljanje, održavanje i popravak opreme za energetske učinkovitost</i>
	7.4. CCM	<i>Postavljanje, održavanje i popravak stanica za punjenje električnih vozila u zgradama (i na parkirnim mjestima povezanim sa zgradama)</i>
	7.5. CCM	<i>Postavljanje, održavanje i popravak instrumenata i uređaja za mjerenje, regulaciju i kontrolu energetske učinkovitosti zgrada</i>
	7.7. CCM	<i>Kupnja i vlasništvo nad zgradama</i>
8. Informacije i komunikacija	8.2. CCM	<i>Rješenja za smanjenje emisija stakleničkih plinova temeljena na podacima</i>
10. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	10.1. CCA	<i>Ostalo osiguranje: preuzimanje rizika klimatskih promjena</i>

2 UREDBA (EU) 2020/852 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 18. lipnja 2020. o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja i izmjeni Uredbe (EU) 2019/2088

3 Kriteriji tehničke provjere su u Provedbenim Uredbama 2021/2139/EU od 1.1.2024. (klimatski ciljevi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02021R2139-20240101> i u Provedbenoj Uredbi 2023/2486/EU za ostala četiri okolišna cilja https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302486 - može se dodati u fusnotama kada se već navodi Uredba i Provedbena uredba za KPI

4 DELEGIRANA UREDBA KOMISIJE (EU) 2021/2178 od 6. srpnja 2021. o dopuni Uredbe (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća utvrđivanjem sadržaja i prikaza informacija o okolišno održivim ekonomskim djelatnostima koje objavljuju poduzeća na koja se primjenjuje članak 19.a ili članak 29.a Direktive 2013/34/EU i utvrđivanjem metodologije obveznog objavljivanja informacija

5 Oznaka jest pokrata relevantnog cilja kojem ekonomska djelatnost može znatno doprinijeti i broj odjeljka o određenoj djelatnosti u relevantnom prilogu koji se odnosi na taj cilj, tj. Ublažavanje klimatskih promjena: CCM; Prilagodba klimatskim promjenama: CCA; Vodni i morski resursi: WTR ; Kružno gospodarstvo: CE; Sprečavanje i kontrola onečišćenja: PPC; Bioraznolikost i ekosustavi: BIO

U drugom koraku tvrtke Grupe analizirale su koje se od taksonomski prihvatljivih djelatnosti mogu smatrati i taksonomski usklađenima. Provjera taksonomske usklađenosti izvršena je u dva koraka. Za svaku taksonomski prihvatljivu djelatnost tvrtke provjerava se doprinosi li ona značajno jednom od dva klimatska cilja definiranih člankom 9. Uredbe o taksonomiji nakon čega se provjerava udovoljava li pojedina taksonomski prihvatljiva djelatnost kriteriju nenanošenja bitne štete u odnosu na preostalih pet okolišnih ciljeva. Tijekom 2023. objavljeni su tehnički kriteriji za znatan doprinos djelatnosti za ostala četiri okolišna cilja koji se primjenjuju od 1. siječnja 2024. pa se usklađenost djelatnosti i aktivnosti prema ovim kriterijima za 2023. nije ocjenjivala.

Navedeni koraci u praksi obuhvaćaju veoma stroge kriterije provjere u skladu s najboljim znanstveno utemeljenim spoznajama te zahtijevaju prikupljanje većeg broja podataka i dokumentacije, što značajno otežava proces provjere pa je za dio djelatnosti teško jednoznačno utvrditi udovoljavaju li istima, odnosno jesu li u potpunosti taksonomski usklađene.

Na temelju provedene analize potencijalne usklađenosti prema kriterijima tehničke provjere na način kako ih propisuje regulatorni okvir EU taksonomije, zaključeno je da djelatnosti Adrisa i njegovih tvrtki trenutno ne zadovoljavaju zahtjeve usklađenosti, odnosno da je to teško provjerljivo za sve djelatnosti koje su se provodile tijekom 2023. godine te su zasad identificirane samo kao taksonomski prihvatljive. U Dodatku 4. nalaze se detaljni tablični prikazi taksonomski prihvatljivih i usklađenih djelatnosti Adris grupe.

Računovodstvene politike i ključni pokazatelji uspješnosti

Nakon analize taksonomski prihvatljivih i usklađenih djelatnosti, tvrtke su zasebno prikupile i analizirale podatke potrebne za izračun propisanih taksonomskih ključnih pokazatelja uspješnosti (KPU) u odnosu na identificirane djelatnosti - prihoda, kapitalnih rashoda i operativnih rashoda.

Za izračun KPU-ova društva Grupe su analizirala vlastite financijske podatke kako bi u izračun svakog KPU-a uključila potpune i točne podatke, u skladu s Delegiranim aktom o objavama. Kao što je propisano, tvrtke su u računanju taksonomski prihvatljivih KPU-ova vodeći računa da pojedina stavka može biti uključena isključivo u jednu djelatnost (načelo „izbjegavanja dvostrukog računanja“ istih podataka u različitim KPU-ovima). Tamo gdje konkretni podaci nisu dostupni, rađene su procjene što je i navedeno i objašnjeno.

Za potrebe ovog izvještaja, na temelju zasebnih analiza i izračuna društava Grupe, svaki pokazatelj je potom izražen konsolidirano na razini Adris grupe uz pregled kvalitativnih informacija bitnih za bolje razumijevanje. U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje, prepoznat je veći broj djelatnosti, primarno zbog sveobuhvatnije analize, ali i razvoja prakse. Identificirane taksonomski prihvatljive djelatnosti po poslovnim segmentima Adrisa dostupne su u Dodatku 4.

Dodatne dobrovoljne taksonomske objave za financijski sektor

U skladu s odredbama članka 21.a stavka 6. Zakona o računovodstvu, Adris grupa objavljuje godišnje konsolidirano izvješće koje obuhvaća i nefinancijske pokazatelje društava kćeri. Prema tumačenju Europske komisije, isto se odnosi i na taksonomske objave, kako je i obrađeno u prethodnom poglavlju.

Croatia osiguranje, odnosno osigurateljni segment poslovanja Grupe pripada u financijski sektor, na koji se primjenjuju posebna pravila i obveze vezano uz taksonomiju i taksonomske pokazatelje pa je izvještavanje osigurateljnog dijela poslovanja na dobrovoljnoj bazi i izdvojeno u zasebno poglavlje.

Delegirana uredba komisije 2021/2178 u članku 10. za financijski sektor propisuje limitirane objave u 2023., dok je od 1. siječnja 2024. godine na snazi potpuno izvještavanje. U skladu s tim odredbama, osobito člankom 7. koji propisuje pravila za objavu taksonomskih informacija za financijska poduzeća, Croatia osiguranje pripremiло je pregled izloženosti po propisanim kategorijama te relevantne kvalitativne informacije.

Ključni pokazatelji uspješnosti koji se odnose na ulaganja

Iako članak 10. propisuje objavu informacija o izloženosti u odnosu na „ukupnu imovinu“, zaključeno je kako u osigurateljnom sektoru ukupne investicije realno prikazuju ulaganja s obzirom da Prilog IX. Delegirane uredbe komisije 2021/2178, koji se odnosi na društva za osiguranje i reosiguranje, propisuje da se ključni pokazatelji uspješnosti iskazuju kao postotak „ukupnih ulaganja“ i u apsolutnim novčanim jedinicama. Propisano je i da se ulaganja odnose na sva izravna i neizravna ulaganja, uključujući ulaganja u subjekte za zajednička ulaganja, udjele, kredite i hipotekarne kredite, imovinu, postrojenja i opremu te, ako je relevantno, nematerijalnu imovinu.

Investicijski portfelj uključuje državne obveznice, korporativne obveznice, dionice, izvedenice, fondove, zajmove te nekretnine. Iz investicijskog portfelja isključene su kategorije novac i depoziti. Ukupna imovina investicijskog portfelja, uključivo novac i depoziti, iznosi 1,218.446.801 EUR. Postotak novčane vrijednosti imovine obuhvaćene ključnim pokazateljem uspješnosti iznosi 34,73 % (isključena su ulaganja u državne subjekte).

Za izračun udjela izloženosti prema taksonomski prihvatljivim i taksonomski neprihvatljivim ekonomskim djelatnostima te poduzećima koja ne podliježu obvezi objavljivanja nefinancijskih informacija iz članka 19.a ili 29.a Direktive 2013/34/EU u ukupnim investicijama, u nazivnik su uključene investicijske klase: korporativne obveznice, dionice, izvedenice, fondovi, zajmovi i nekretnine. Zbog nedostatka podataka, iz procjene brojnika isključene su investicijske klase fondovi, nekretnine i izvedenice. Za procjenu korporativnih dionica, obveznica i zajmova korišteni su javno objavljeni financijski izvještaji i izvještaji o održivosti kompanija za koje postoje potrebni podaci za 2023., odnosno objavljeni taksonomski prihvatljiv prihod, koji je množen s ukupnim ulaganjem Croatia osiguranja.

U tablici niže dostupne su informacije o investicijskom portfelju. U odnosu na prethodno razdoblje promjene se u najvećoj mjeri odnose na usklađivanje izračuna s regulatornim zahtjevima. Društvo uzima u obzir ESG kriterije u skladu s internom strategijom ulaganja, usvojenom Politikom održivog ulaganja te Politikom sudjelovanja (objavljene na internet stranici CROATIA osiguranja d.d.). I nadalje je primjetan nedostatak podataka od strane izdavatelja te su nastavno na navedeno izdavateljima poslani upitnici sa zahtjevom za dostavu podataka. Dobiveni odgovori ne sadržavaju potrebne informacije pa su zbog toga u izračunima korišteni podaci iz 2022. Naime, očekivanje regulatora je da financijski sektor prilikom objave upotrijebi najrecentnije dostupne informacije o taksonomskoj prihvatljivosti (ne)financijskog subjekta u koji se ulaže, što je načelno moguće za one subjekte koji podliježu obvezi objave taksonomskih informacija. Međutim, kako većina subjekata ulaganja ima obvezu objave nefinancijskih izvještaja s informacijama o taksonomskim KPU-ovima nakon nastupa iste obveze za Croatia osiguranje, u praksi je izuzetno teško prikupiti relevantne podatke za prethodnu izvještajnu godinu (u ovom slučaju 2023.), a postoji i sumnja u točnost podataka koji bi mogli biti pribavljeni direktno od subjekata u koje se ulaže.

U kontekstu izvršenih procjena, bitno je istaknuti udio izloženosti prema zelenim obveznicama za koje ne postoje podaci o prihvatljivosti no obzirom na kategorizaciju u zelene obveznice procjenjujemo da je riječ o stopostotnoj taksonomskoj prihvatljivosti.

Udio ulaganja društava za osiguranje ili reosiguranje koja su namijenjena za financiranje ekonomskih djelatnosti usklađenih s taksonomijom, ili su s njima povezana, u ukupnim ulaganjima

<p>Ponderirana prosječna vrijednost svih ulaganja društava za osiguranje ili reosiguranje koja su namijenjena za financiranje ekonomskih djelatnosti usklađenih s taksonomijom, ili su s njima povezana, u odnosu na vrijednost ukupne imovine obuhvaćene ključnim pokazateljem uspješnosti, sa sljedećim ponderima za ulaganja u poduzeća:</p> <p>Na temelju prihoda: 0,77% Na temelju kapitalnih rashoda: 1,93%</p>	<p>Ponderirana prosječna vrijednost svih ulaganja društava za osiguranje ili reosiguranje koja su namijenjena za financiranje ekonomskih djelatnosti usklađenih s taksonomijom, ili su s njima povezana, sa sljedećim ponderima za ulaganja u poduzeća:</p> <p>Na temelju prihoda: 3.261.019 Na temelju kapitalnih rashoda: 8.176.464</p>
<p>Postotak imovine obuhvaćene ključnim pokazateljem uspješnosti u odnosu na ukupna ulaganja u društva za osiguranje ili reosiguranje (ukupna imovina pod upravljanjem). Isključena su ulaganja u državne subjekte.</p> <p>Omjer pokrivenosti: 34,73%</p>	<p>Novčana vrijednost imovine obuhvaćene ključnim pokazateljem uspješnosti. Isključena su ulaganja u državne subjekte.</p> <p>Pokrivenost: 432.121.699</p>
Dodatne, dopunske objave: raščlamba nazivnika ključnog pokazatelja uspješnosti	
<p>Postotak izvedenica u odnosu na ukupnu imovinu obuhvaćenu ključnim pokazateljem uspješnosti: 0,09%</p>	<p>Vrijednost izvedenica u novčanim iznosima: 391.603</p>
<p>Udio izloženosti prema financijskim i nefinancijskim poduzećima na koja se ne primjenjuju članci 19.a i 29.a Direktive 2013/34/EU u ukupnoj imovini obuhvaćenoj ključnim pokazateljem uspješnosti:</p> <p>Za nefinancijska poduzeća: 7,63% Za financijska poduzeća: 25,71%</p>	<p>Vrijednost izloženosti prema financijskim i nefinancijskim poduzećima na koja se ne primjenjuju članci 19.a i 29.a Direktive 2013/34/EU:</p> <p>Za nefinancijska poduzeća: 32.288.655 Za financijska poduzeća: 108.768.680</p>
<p>Udio izloženosti prema financijskim i nefinancijskim poduzećima iz trećih zemalja na koja se ne primjenjuju članci 19.a i 29.a Direktive 2013/34/EU u ukupnoj imovini obuhvaćenoj ključnim pokazateljem uspješnosti:</p> <p>Za nefinancijska poduzeća: 0,00% Za financijska poduzeća: 0,01%</p>	<p>Vrijednost izloženosti prema financijskim i nefinancijskim poduzećima iz trećih zemalja na koja se ne primjenjuju članci 19.a i 29.a Direktive 2013/34/EU:</p> <p>Za nefinancijska poduzeća: 0 Za financijska poduzeća: 57.798</p>

<p>Udio izloženosti prema financijskim i nefinancijskim poduzećima na koja se primjenjuju članci 19.a i 29.a Direktive 2013/34/ EU u ukupnoj imovini obuhvaćenoj ključnim pokazateljem uspješnosti:</p> <p>Za nefinancijska poduzeća: 14,17% Za financijska poduzeća: 36,33%</p>	<p>Vrijednost izloženosti prema financijskim i nefinancijskim poduzećima na koja se primjenjuju članci 19.a i 29.a Direktive 2013/34/EU:</p> <p>Za nefinancijska poduzeća: 59.976.042 Za financijska poduzeća: 153.713.088</p>
<p>Udio izloženosti prema drugim ugovornim stranama i imovine u odnosu na ukupnu imovinu obuhvaćenu ključnim pokazateljima uspješnosti: 16,05%</p>	<p>Vrijednost izloženosti prema drugim ugovornim stranama i imovine: 67.925.833</p>
<p>Udio ulaganja društava za osiguranje ili reosiguranje, osim ulaganja koja se drže u vezi s ugovorima o životnom osiguranju ako rizik ulaganja snose ugovaratelji osiguranja, koja su namijenjena za financiranje ekonomskih djelatnosti usklađenih s taksonomijom ili su s njima povezana: n.a.</p>	<p>Vrijednost ulaganja društava za osiguranje ili reosiguranje, osim ulaganja koja se drže u vezi s ugovorima o životnom osiguranju ako rizik ulaganja snose ugovaratelji osiguranja, koja su namijenjena za financiranje ekonomskih djelatnosti usklađenih s taksonomijom ili su s njima povezana: n.a.</p>
<p>Vrijednost svih ulaganja kojima se financiraju ekonomske djelatnosti koje nisu taksonomski prihvatljive u odnosu na vrijednost ukupne imovine obuhvaćene ključnim pokazateljem uspješnosti: Na temelju prihoda: 76,16% Na temelju kapitalnih rashoda: 73,58%</p>	<p>Vrijednost svih ulaganja kojima se financiraju ekonomske djelatnosti koje nisu taksonomski prihvatljive: Na temelju prihoda: 322.240.512 Na temelju kapitalnih rashoda: 311.334.765</p>
<p>Vrijednost svih ulaganja kojima se financiraju ekonomske djelatnosti koje su taksonomski prihvatljive, ali nisu usklađene s taksonomijom u odnosu na vrijednost ukupne imovine obuhvaćene ključnim pokazateljem uspješnosti: Na temelju prihoda: 23,07% Na temelju kapitalnih rashoda: 24,49%</p>	<p>Vrijednost svih ulaganja kojima se financiraju ekonomske djelatnosti koje su taksonomski prihvatljive, ali nisu usklađene s taksonomijom: Na temelju prihoda: 97.620.168 Na temelju kapitalnih rashoda: 103.610.470</p>
Dodatne, dopunske objave: raščlamba brojnika ključnog pokazatelja uspješnosti	
<p>Udio s taksonomijom usklađenih izloženosti prema financijskim i nefinancijskim poduzećima na koja se primjenjuju članci 19.a i 29.a Direktive 2013/34/EU u ukupnoj imovini obuhvaćenoj ključnim pokazateljem uspješnosti: Za nefinancijska poduzeća: Na temelju prihoda: 0,77% Na temelju kapitalnih rashoda: 1,93% Za financijska poduzeća: Na temelju prihoda: 0,00% Na temelju kapitalnih rashoda: 0,00%</p>	<p>Vrijednost s taksonomijom usklađenih izloženosti prema financijskim i nefinancijskim poduzećima na koja se primjenjuju članci 19.a i 29.a Direktive 2013/34/EU: Za nefinancijska poduzeća: Na temelju prihoda: 3.261.019 Na temelju kapitalnih rashoda: 8.176.464 Za financijska poduzeća: Na temelju prihoda: 0 Na temelju kapitalnih rashoda: 0</p>

Udio ulaganja društava za osiguranje ili reosiguranje, osim ulaganja koja se drže u vezi s ugovorima o životnom osiguranju ako rizik ulaganja snose ugovaratelji osiguranja, koja su namijenjena za financiranje ekonomskih djelatnosti usklađenih s taksonomijom ili su s njima povezana:	Vrijednost ulaganja društava za osiguranje ili reosiguranje, osim ulaganja koja se drže u vezi s ugovorima o životnom osiguranju ako rizik ulaganja snose ugovaratelji osiguranja, koja su namijenjena za financiranje ekonomskih djelatnosti usklađenih s taksonomijom ili su s njima povezana:
Na temelju prihoda: n.a. Na temelju kapitalnih rashoda: n.a.	Na temelju prihoda: n.a. Na temelju kapitalnih rashoda: n.a.
Udio s taksonomijom usklađenih izloženosti prema drugim ugovornim stranama i imovine u odnosu na ukupnu imovinu obuhvaćenu ključnim pokazateljima uspješnosti:	Vrijednost s taksonomijom usklađenih izloženosti prema drugim ugovornim stranama i imovine u odnosu na ukupnu imovinu obuhvaćenu ključnim pokazateljima uspješnosti:
Na temelju prihoda: 0,00% Na temelju kapitalnih rashoda: 0,00%	Na temelju prihoda: 0 Na temelju kapitalnih rashoda: 0
Raščlamba brojnika ključnog pokazatelja uspješnosti po okolišnom cilju	
Djelatnosti usklađene s taksonomijom – pozitivna procjena nenanošenja bitne štete i socijalnih zaštitnih mjera:	
1. Ublažavanje klimatskih promjena	Prihodi: 0,57% Kapitalni rashodi: 1,91%
2. Prilagodba klimatskim promjenama	Prihodi: 0,20% Kapitalni rashodi: 0,03%
3. Održivo korištenje i zaštita vodnih i morskih resursa	Prihodi: 0,00% Kapitalni rashodi: 0,00%
4. Prelazak na kružno gospodarstvo	Prihodi: 0,00% Kapitalni rashodi: 0,00%
5. Sprečavanje i kontrola onečišćenja	Prihodi: 0,00% Kapitalni rashodi: 0,00%
6. Zaštita i obnova bioraznolikosti i ekosustava	Prihodi: 0,00% Kapitalni rashodi: 0,00%

Ključni pokazatelji uspješnosti koji se odnose na aktivnosti osiguranja

U taksonomskoj analizi djelatnosti Croatia osiguranje primijenilo je politiku određivanja prihvatljivih djelatnosti na način da prvo identificira proizvode koji ulaze u izračun, a to su svi neživotni proizvodi koji u popisu rizika, uz druge rizike, izravno ili neizravno pokrivaju i rizike vezane uz klimatske promjene. U 2023. uključuju: osiguranje medicinskih troškova, osiguranje zaštite prihoda, ostale vrste osiguranja za motorna vozila, pomorsko zrakoplovno i transportno osiguranje, osiguranje od požara i ostala osiguranja imovine i osiguranje pomoći (asistencija). Za proizvod osiguranje naknade radnicima Croatia osiguranje nije imalo prihode u 2023. godini. Prihode po proizvodu osiguranje od odgovornosti za uporabu motornih vozila nije uključeno u izračun jer izravno ni neizravno ne pokriva rizik povezan s klimatskim promjenama.

Udio prihoda od taksonomski prihvatljivih ekonomskih djelatnosti neživotnog osiguranja:

	OpEx/ u tisućama eura		Udio u ukupnom OpeX-u %	
	2023.	2022.	2023.	2022.
A.1 DJELATNOSTI NEŽIVOTNOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA USKLAĐENE S TAKSONOMIJOM (okolišno održive)	227.334	149.167	49,0	33,9
A.1.1 Od čega reosigurano	16.123	13.134	3,5	3,0
A.1.2 Od čega što proizlazi iz djelatnosti reosiguranja				
A.1.2.1 Od čega reosigurano (retrocesija)				
B. DJELATNOSTI NEŽIVOTNOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA KOJE NISU TAKSONOMSKI PRIHVATLJIVE	236.817	290.853	51,0	66,1
UKUPNO (A+B)	464.151	440.020	100,0	100,0

Zdrava hrana

Cromaris je u prvom koraku, s popisa djelatnosti koje znatno doprinose klimatskim ciljevima iz Provedbene Uredbe 2021/2139/EU (konsolidirana verzija od 1.1.2024.) utvrdio taksonomske djelatnosti koje su se u 2023. odnosile na Cromaris. Od taksonomskih djelatnosti, niti jedna nije kategorizirana kao prijelazna niti omogućujuća:

- 4.1. Proizvodnja električne energije solarnom fotonaponskom tehnologijom
- 5.5. Prikupljanje i prijevoz neopasnog otpada u frakcijama koje se odvajaju na izvoru
- 5.8. Kompostiranje biootpada
- 6.5. Prijevoz motociklima, osobnim automobilima i lakim gospodarskim vozilima
- 6.6. Usluge cestovnog prijevoza robe
- 6.10. Pomorski i obalni prijevoz robe, plovila za lučke potrebe i pomoćne djelatnosti
- 6.11. Pomorski i obalni prijevoz putnika
- 7.7. Kupnja i vlasništvo nad zgradama
- 8.2. Rješenja za smanjenje emisija stakleničkih plinova temeljena na podacima

Cromaris je također s popisa djelatnosti koje znatno doprinose održivom korištenju i zaštiti vodnih i morskih resursa, prelasku na kružno gospodarstvo, sprečavanju i kontroli onečišćenja, zaštiti i obnovi bioraznolikosti i ekosustava iz Provedbene Uredbe 2023/2486/EU, utvrdio taksonomsku djelatnosti koja je u 2023. bila primjenjiva na Cromaris:

- 5.4. Prodaja rabljene robe – u dijelu koji se odnosi na prodaju rabljenih motornih vozila

U odnosu na 2022. godinu, u 2023. Cromaris je nakon raspodjele djelatnosti na taksonomske i netaksonomske, ocijenio usklađenost taksonomskih djelatnosti s kriterijima znatnog doprinosa i nenošenje bitne štete za svih šest okolišnih ciljeva te minimalnim zaštitnim mjerama. U 2023. Cromaris je taksonomskim i usklađenim ocijenio djelatnosti:

- 4.1. Proizvodnja električne energije solarnom fotonaponskom tehnologijom
 - o Odnosi se na fotonaponsku sunčanu elektranu u mrijestilištu u Ninu koja ima status kupca s vlastitom proizvodnjom. Prihod od prodane električne energije opskrbljivaču, pridružen je djelatnosti 4.1. koja

znatno doprinosi ublažavanju klimatskih promjena (CCM). Investicija u fotonaponsku sunčanu elektranu u 2023. nije bilo niti je bilo održavanja. Troškovi održavanja tj. OpEx će se, u buduću, u skladu s EU taksonomijom svrstavati pod djelatnost 7.6. Postavljanje, održavanje i popravak tehnologija za energiju iz obnovljivih izvora

- 5.5. Prikupljanje i prijevoz neopasnog otpada u frakcijama koje se odvajaju na izvoru
 - o Odnosi se na odvajanje otpada na mjestu nastanka prema vrsti i ključnom broju iz kataloga otpada. Sav otpad koji nastaje na Cromarisovim lokacijama predaje se uz Prateći list ovlaštenim tvrtkama za gospodarenje otpadom, osim za miješani komunalni otpad ključnog broja 200301 za koje PL-O ispunjava pružatelj javne usluge. Otpadom se gospodari prema redu prvenstva gospodarenja otpadom u skladu sa Zakonom o gospodarenju otpadom.
- 5.8. Kompostiranje biootpada
 - o Odnosi se na prikupljanje i kompostiranje animalnog otpada koji se kontinuirano skuplja i uklanja kako bi se očuvali odgovarajući uvjeti uzgoja i zdravlje riba, a djelatnost znatno doprinosi ublažavanju klimatskih promjena jer se kompost ne odlaže na odlagališta

3.2.2. Digitalna transformacija

Živimo i poslujemo u eri digitalizacije. Sustavna i napredna strategija razvoja temeljena na digitalnim rješenjima osnova je produktivnijeg i zelenog gospodarstva. Digitalne tehnologije povezuju globalno i lokalno, premošćujući granice i prepreke fizičkog poslovanja, a u budućnosti će imati sve važniju ulogu. Adris grupa i njezine kompanije u poslovanju im pridaju iznimnu pozornost. Ne čekaju promjene i prilike, nego ih stvaraju, potiču i predvode. Zato će – oslanjajući se na vlastite resurse te suradnju s vodećim ekspertima na domaćem i međunarodnom tržištu – nastaviti razvijati i implementirati nova inovativna digitalna rješenja i proizvode te sustavno ulagati u digitalnu transformaciju.

Digitalizacija je strateški imperativ suvremenog poslovanja i održivosti naših poslova pa je digitalna transformacija usvojena kao prioritetna ESG tema u sklopu Politike održivog poslovanja Grupe. Ulaganja u razvoj i implementaciju naprednih tehnologija za poboljšanje korisničkog iskustva te ulaganje u digitalizaciju internih procesa strateški su prioriteta. Naše kompanije također nastavljaju razvijati potpuno digitalne proizvode i digitalne inovacije.

Krajnji cilj digitalizacije jest osigurati kvalitetniji život klijenata, zaposlenika i društva. Stupanj digitalizacije u pojedinim industrijama jest različit – primjerice znatno je napredniji u turizmu gdje online booking već godinama postoji. I osiguranje kao industrija ubrzano se digitalizira. Postoji prostor za unaprjeđenje poslovanja i inovacije. Prilika je to koju je iskoristilo Croatia osiguranje i vrlo brzo se nametnulo kao digitalni osigurateljni lider. Croatia osiguranje i Maistra podjednako su usmjereni na digitalizaciju korisničkih procesa te internu digitalizaciju jer uglavnom posluju u izravnom kontaktu s krajnjim korisnikom (B2C). Imperativ je koristiti modernu tehnologiju u kontaktu s klijentima i istodobno modernizirati interno poslovanje. Cromaris je primarno usmjeren na poslovne korisnike (B2B), pri čemu je fokus na internoj digitalizaciji s ciljem optimizacije procesa, osobito u planiranju proizvodnje i izlova, povećanju brzine i učinkovitosti te uštedi vremena i posljedično smanjenju troškova.

Da bi digitalizacija korisničkih procesa bila uspješna, mora počivati na jednostavnim i intuitivnim proizvodima i internim procesima, čime interna digitalizacija postaje preduvjet kvalitetne korisničke digitalizacije. Diljem sustava Adris grupe postoje primjeri koji uspješno integriraju oba vida digitalizacije (na strani korisnika i interna digitalizacija) čija je svrha poboljšanje interne efikasnosti i bolje korisničko iskustvo. Također u oba segmenta

postoje projekti – digitalne inovacije, a ističu se Maistrin projekt EDMOND za upravljanje prihodima te Croatijin program LAQOPrevent u kojem klijenti mogu pratiti i CO₂ otisak svojih vožnji.

3.2.2.1. *Strateški prioriteti Grupe*

Razvoj i implementacija naprednih tehnologija za poboljšanje korisničkog iskustva

Naši klijenti, gosti i potrošači očekuju brzu, jednostavnu i učinkovitu komunikaciju s minimalno *offline* kontakata. Traže jednostavne i transparentne korisničke procese – od kupnje do administracije svojih usluga, programa i sl. No digitalizacija procesa ne podrazumijeva samo proces kupnje nego i sve ostale procese koji nastaju nakon kupnje, a često su poprilično kompleksni i dugotrajni (plaćanje računa, prijava kvara/štete, uvid u svoje proizvode i sl.). Najveća prednost digitalizacije korisničkih procesa upravo je ušteda vremena – umjesto da klijenti troše vrijeme na čekanje u redu, kvalitetno digitaliziranim procesima proizvode/usluge mogu ugovoriti sami, i to prema svojim preferencijama.

Naše tvrtke prate trendove i razvoj modernih tehnologija te ih implementiraju u poslovanje (*big data* za optimizaciju kvalitetnih kontakata s klijentima, *AI & machine learning* u mobilnim aplikacijama, prediktivni modeli i algoritmi koje koriste sve naše tvrtke u nekom dijelu svojih procesa, *OCR (Optical character recognition)* pomoću kojeg se automatiziraju brojni poslovni procesi i slično).

Ulaganje u digitalizaciju internih procesa

Interna digitalizacija nužna je za opstanak poslovanja. Velike tradicionalne korporacije opterećene su kompleksnim i zastarjelim sustavima te zamršenim i dugotrajnim procesima. Digitalizacija i automatizacija internih sustava i procesa omogućuje znatno ubrzanje poslovanja, podizanje razine efikasnosti i kvalitete, a posljedično uvelike podiže zadovoljstvo zaposlenika i potrošača. Također znatno skraćuju vrijeme za razvoj i plasiranje novih proizvoda na tržište, a u proizvodnim kompanijama poput Cromarisa temelj su učinkovitih tehnoloških proizvodno-logističkih sustava.

3.2.2.2. *Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe*

Osiguranje

Croatia osiguranje digitalni je lider na tržištu osiguranja, a dugoročni cilj jest zadržati tu poziciju ulaganjima u inovacije i modernu tehnologiju. Na taj način privlači one korisnike koje ne bi privukli tradicionalnim proizvodima i kanalima prodaje, optimizira i pojednostavnjuje interne i vanjske procese te privlači mlade talente iz IT sektora.

Digitalizacija korisničkih i internih procesa pozitivno utječe na poslovanje Društva. Klijenti lakše dolaze do proizvoda i usluga, a zaposlenici trebaju znatno manje vremena za određene procese. U posljednje se tri godine Croatia osiguranje pozicioniralo kao predvodnik u digitalnom osiguranju te je i 2021. proglašeno jednom od top digitalnih kompanija u Hrvatskoj (*prema CROAI).

U 2023. godini tvrtka nastavlja znatno unaprjeđivati digitalno korisničko iskustvo te je implementirala važne digitalne projekte na oba svoja brenda - Croatia osiguranju i LAQO-u.

Na mrežnoj stranici Croatia osiguranja rezidencijalnim korisnicima omogućen je potpuno digitaliziran proces kupnje ili digitalno podržana kupnja (proces započet digitalno, a završen pozivom ili e-porukom) za većinu *retail*

proizvoda te jednostavno plaćanje proizvoda kreditnim karticama. Dio mrežne stranice Croatia osiguranja jest i sekcija za male poslovne korisnike koja nudi mogućnost digitalno pomognute kupnje većine proizvoda važnih za taj segment korisnika. Croatijina mrežna stranica klijentima omogućuje potpuno digitalan proces prijave štete za dva proizvoda (autoosiguranje i kasko-osiguranje automobila), proces pomognute digitalne prijave štete i digitalnu dokumentaciju za 32 proizvoda osiguranja te digitalan proces naručivanja za zdravstveni pregled u Croatia poliklinikama i partnerskim zdravstvenim ustanovama.

Do kraja godine 20 posto klijenata koristi nativnu mobilnu aplikaciju Moja Croatia za jednostavnu samostalnu administraciju svojih ugovorenih proizvoda i usluga, koja je zbog unaprjeđenja korisničkog iskustva temeljito redizajnirana u svibnju 2023. godine. Jednostavnom prijavom skeniranjem osobne iskaznice rezidencijalni klijenti na raspolaganju imaju pregled svih osiguranja koje koriste kao osiguranici ili ugovaratelji, digitalne zdravstvene iskaznice (za dopunsko, dodatno i putno inozemno zdravstveno osiguranje), potpuno digitalno plaćanje računa i podsjetnike u realnom vremenu za dugovanja, pregled računa, digitalnu prijavu štete za sva osiguranja, praćenje statusa obrade štete te administraciju svojih korisničkih podataka. Mobilna aplikacija Moja Croatia glavni je alat programa *e-klijent* za one klijente koji žele primati isključivo digitalnu dokumentaciju umjesto papirnatih.

U aplikaciji Moja Croatia klijentima je na raspolaganju i program *Spektar* putem kojeg mogu povezati osiguranja iz svojeg kućanstva i ostvariti pravo na popuste i pogodnosti partnera Croatia osiguranja te osvojiti nagrade u mjesečnim kvizovima.

Korisnicima aplikacije Moja Croatia dostupan je i program *Croatia fit* koji promiče kvalitetniji način života i očuvanje zdravlja uz pomoć digitalnog praćenja prijedehenih koraka u realnom vremenu i postavljanja osobnih ciljeva i statistika te ostvarivanja mjesečnih i godišnjih nagrada. Do kraja 2023. godine u program *Croatia fit* uključilo se više od 43.000 klijenata Croatia osiguranja.

U listopadu 2023. proslavljen je treći rođendan LAQO osiguranja, Croatijine inovacije koja je po rezultatima nadmašila sve usporedive digitalne osiguratelje u srednjoj i istočnoj Europi, a po performansama je usporediva s najboljim svjetskim *insurtech* rješenjima. Osim značajnog doprinosa poslovnom rezultatu LAQO inovacija osnažila je poziciju Croatia osiguranja kao digitalnog osigurateljnog lidera, povećala atraktivnost kao poslodavca i osigurala akviziciju onih klijenata koje klasičnom ponudom nije još pridobilo.

Na LAQO mrežnim stranicama unaprjeđeni su procesi kupnje polica osiguranja i digitalne prijave štete te su uvedena dva nova proizvoda – LAQO Putno i LAQO ljubimci. Digitalna LAQO polica putnog osiguranja vrijedi u Europi i svijetu, a korisnici imaju dostupnu asistenciju 0 – 24 te dodatne opcije poput osiguranja prtljage, tehničke opreme ili otkazivanja putovanja. LAQO osigurava i ljubimce, odnosno pse i mačke s rodovnicom ili bez nje koji su čipirani te stari između osam tjedana i deset godina. U ponudi digitalnog osiguranja jest i pokrće *Liječi* za dijagnostiku, liječenje, preglede i lijekove te pokrće *Sprječi* za prevenciju raznih zaraznih bolesti.

Više od polovine klijenata LAQO osiguranja potpuno je samostalno kupilo policu na LAQO mrežnoj stranici, dok je 45 posto njih to odradilo uz asistenciju. Osim postojećih modela plaćanja LAQO svojim korisnicima nudi i mogućnost plaćanja police osiguranja kriptovalutama. Unaprjeđen je i proces potpuno digitalne prijave štete (75 posto prijavljenih šteta riješeno je potpuno digitalno, a najbrže obrađena i isplaćena šteta riješena je u samo 17 sati). Dodatno, LAQO blog obrađuje teme digitalizacije, financijske pismenosti i održivosti.

Nativnu mobilnu aplikaciju LAQO koristi 70 posto klijenata te vrlo jednostavno administrira svoje proizvode, digitalno prijavljuje štetu, prati obradu štete i statuse u realnom vremenu, administrira svoje korisničke podatke, upravlja marketinškim privolama te brzo i jednostavno može pozvati asistenciju u slučaju nezgode na cesti. Program prevencije LAQOPrevent u sklopu LAQO mobilne aplikacije koristi 37 posto korisnika, a osnovna mu je svrha promicanje odgovornog ponašanja u vožnji i posljedično smanjenje nezgoda na cesti. Klijenti mogu digitalno pratiti različite parametre svoje vožnje u realnom vremenu, imaju mogućnost ostvarivanja mjesečnih i godišnjih nagrada te pregled statistike prijedehnih vožnji.

Ekonomičnijom vožnjom moguće je smanjiti svoj ugljični otisak i tako pozitivno utjecati na nepovoljne statistike koje pokazuju da prosječno osobno vozilo u Hrvatskoj godišnje emitira oko tri tone CO₂. Prema izvješću Europske agencije za okoliš upravo je sektor prometa odgovoran za četvrtinu ukupnih emisija CO₂ u Europskoj uniji, a 71,7 posto odnosi se na cestovni promet. Zato je u sklopu LAQOPreventa klijentima u rujnu 2022. omogućena inovacija praćenja emisije CO₂ u vožnji. Od lansiranja inovacije podaci LAQO korisnika pokazuju da prosječna osobna emisija CO₂ iznosi 229 g/km. Osim praćenja emisija u aplikaciji se nalaze i korisni savjeti kako do ekološki osviještene vožnje te manje potrošnje goriva i smanjenja troškova održavanja vozila.

Nativne mobilne aplikacije obaju brendova, Croatia osiguranja i LAQO-a, u 2023. aktivno koristi 181.500 klijenata, a internetske stranice obaju brendova u 2023. posjetilo je 3,65 milijuna jedinstvenih korisnika. Dodajmo i da Croatia osiguranje uz ostale kanale komunikacije koristi i sve relevantne društvene mreže kako bi svojim i budućim klijentima osiguralo jednostavan uvid u sadržaje i usluge koje ima u portfelju te poticalo pozitivne promjene i životne navike. Cilj otvaranja LAQO Pavle Pauq TikTok profila također je educirati mlade vozače o sigurnijem i ispravnom ponašanju u prometu. Kreiranjem tjednog sadržaja za edukaciju u prometu omogućeno je učenje za mlade vozače, ali i prisjećanje o prometnim pravilima za one iskusnije, što je rezultiralo izvrsnim odgovorom publike za korisnost preporuka.

U ožujku 2023. predstavljen je LAQO Muzej osiguranja na platformi Decentraland, prvi takav muzej u svijetu u metaverseu. Ulaskom u virtualni svijet *metaversea* Croatia osiguranje s LAQO nastavlja biti predvodnikom u digitalnim inovacijama na osigurateljnom tržištu. LAQO svojim posjetiteljima u metaverseu, uz uvid u brzine i jednostavnost digitalnog ugovaranja osiguranja, pokazuje i koliko se CO₂ emisija smanjuje digitalnim ugovaranjem.

LAQO je prvi osigurateljni brend u financijskoj industriji Europe koji je u procesima korisničke podrške uveo OpenAI GPT platformu baziranu na revolucionarnoj umjetnoj inteligenciji, integriranu u Microsoftovu *Azure cloud infrastrukturu*. LAQO GPT posljednja je u nizu inovacija nastala u suradnji s Infobipom, globalnom cloud komunikacijskom platformom i vodećom IT kompanijom u regiji, s ciljem pružanja još bolje i efikasnije korisničke podrške klijentima. Uz pomoć umjetne inteligencije postojeći i budućí LAQO klijenti mogu se u bilo kojem trenutku, bez čekanja, informirati o LAQO proizvodima i uslugama, a platforma se u svakom razgovoru prilagođava specifičnim potrebama klijenta. Ulogu digitalnog asistenta preuzeo je Pavle Pauq, zaštitno lice brenda, koji putem WhatsAppa strpljivo odgovara na sve općenite upite klijenata o samom brendu i proizvodima. Klijenti dobivaju tražene informacije, a agenti sada imaju 30 posto više vremena posvetiti se njihovim kompleksnijim upitima. LAQO GPT omogućuje dostupnost podrške klijentima 24 sata dnevno, sedam dana u tjednu.

LAQOthon, nagradni natječaj s temom održivosti pokrenut u prosincu 2022., okuplja ambiciozne pojedince, *tech* inovatore, poduzetnike, stručnjake i sve ostale koji su osmislili tehnološko idejno rješenje koje život čini lakšim, a svijet održivijim. LAQO žiri sastavljen od tech stručnjaka odabire deset najboljih rješenja koja ulaze u finale, a prva tri osvajaju financijske nagrade za pokretanje održivog projekta.

U malo manje od mjesec dana trajanja na natječaj je pristiglo više od 250 prijava. Najviše ih je zabilježeno u kategorijama poljoprivrede, prometa, kemije, zdravlja, recikliranja i prehrane. U veljači 2023. godine održano je finale LAQOthona. Prvo mjesto prema ocjeni žirija pripalo je idejnom rješenju GGO3 GoGreenOzonator koje ozon i sve prednosti ozona stavlja u prvi plan u kreiranju ekološki prihvatljivog alata za poljoprivredu i različite procese proizvodnje. Drugoplasirani „Deep Green Carbon Offsets” koristi potencijal algi za borbu protiv klimatskih promjena, dok je trećeplasirani bio *startup* NADES Design koji primjenjuje zelena otapala u različitim industrijama s ciljem smanjenja CO2 emisija.

Da bi odnos s klijentima bio kvalitetniji, brži i transparentniji, Croatia osiguranje implementiralo je novo CRM rješenje (u suradnji s Microsoftom) za LAQO agente koje im omogućuje 360 pogled na klijente, kvalitetno upravljanje potencijalnim klijentima te jednostavniju i kvalitetniju komunikaciju s njima. Tom implementacijom završena je prva faza uvođenja CRM sustava za brend LAQO, a 2023. godine provedena je druga faza uvođenja CRM sustava za Croatia osiguranje. Rezultat će biti razvoj i implementacija sofisticiranog agentskog portala koji će unaprijediti ukupno korisničko iskustvo i povećati kvalitetu usluge prema klijentu. Godine 2022. Croatia osiguranje implementiralo je i digitalnu platformu za optičko prepoznavanje dokumenata i automatski unos u sustav. Rješenje je ugrađeno u mobilne aplikacije Moja Croatia i LAQO, a odnosi se na jednostavnu prijavu u mobilne aplikacije skeniranjem osobne iskaznice.

Krajem 2023. godine Croatia osiguranje predstavilo je u procjenilištu u Drmićevoj ulici u Zagrebu još jednu inovaciju na hrvatskom i europskom tržištu osiguranja. Naime, korištenjem umjetne inteligencije (AI) znatno se unaprjeđuje sustav procjena šteta na motornim vozilima. Riječ je o sofisticiranom digitalnom sustavu koji povezuje rad rotacijske 360° *view* mehaničke platforme, video opreme i kalkulacijskog sustava za detekciju oštećenja i kalkulaciju popravka, sve s ciljem ubrzanja procesa i povećanja preciznosti procjene štete. To Croatijino napredno rješenje omogućuje da vozači ne izlaze iz vozila, a šteta je procijenjena za manje od tri minute, što je pet puta brže od dosadašnjeg klasičnog načina. Sustav automatizirane procjene tehnološki se naslanja na već implementiranu prijavu štete putem QR koda koja Croatijinim klijentima omogućuje brzu i samostalnu prijavu štete u samo nekoliko minuta bez potrebe za popunjavanjem papirnate dokumentacije.

S obzirom na ubranu transformaciju i digitalizaciju osigurateljnog poslovanja Croatia osiguranje, uz to što na digitalizaciji procesa temelji svoj napredak, znatne napore ulaže u educiranje zajednice o prednostima i mogućnostima koje digitalizacija otvara. Croatia osiguranje podržalo je većinu najznačajnijih IT i digitalnih skupova u zemlji koji pridonose podizanju razine znanja na tim područjima. Croatijini stručnjaci sudjelovali su na predavanjima, skupovima i raspravama s temom digitalnog osiguranja, *insurtech*, telematike i drugih povezanih područja, prije svega zahvaljujući velikom iskustvu i uspjehu postignutim lansiranjem Croatijina digitalnog brenda LAQO. Uz to su i tijekom 2023. podržani najznačajniji digitalni skupovi u zemlji, među kojima su *Bug Future Show*, *Debug*, *Future tense*, *Good Game*, *NEXT 25 ZAGREB AI*, *Web3 Tales*, *CRO Commerce*, *WOLF!*, *Game changer 2.0*, *AI2Future*, *Cryptica Conference 23*, *9th Annual Motor Insurance Summit Berlin* i drugi. Na *The ITC DIA Europe* konferenciji u Münchenu LAQO osiguranje je s partnerom *Cambridge Mobile Telematics* osvojilo *DIAMOND Award* za najbolju plenarnu prezentaciju konferencije, što dokazuje koliko međunarodna osigurateljna zajednica cijeni usmjerenost na inovacije i digitalnu budućnost i LAQO osiguranje kao predvodnika u trendovima.

Turizam

Digitalizacija donosi brojne prednosti turističkoj industriji, unaprjeđuje korisničko iskustvo gostiju, optimizira poslovne procese te doprinosi inovacijama i održivosti u turizmu jer može pomoći smanjiti ekološki otisak i pritisak

na resurse u okruženju. Nove tehnologije ključne su u informiranju gostiju i postaju primarni vodič u donošenju odluka i organizaciji putovanja. Beskontaktna rješenja postaju sve važnija, dodatno olakšavajući iskustvo putovanja.

Nove Maistrine mrežne stranice, osmišljene u 2022. godini, postale su glavni alat u direktnoj prodaji svih smještajnih jedinica unutar MHG-a te objedinjuju sve Maistrine hotele, resorte i kampove u svim destinacijama na jednom centralnom portalu. Tijekom 2023. nastavilo se ulagati u personalizaciju korisničkog iskustva te unaprjeđenja funkcionalnosti, prije svega u rezervacijskom procesu i programu vjernosti. U 2023. godini mrežnu stranicu posjetilo je više od 2,7 milijuna korisnika.

Od sredine 2023. gostima je putem *Google Playa* i *Apple App Storea* dostupna nova Maistrina mobilna aplikacija koja u prvoj godini ima više od 30.000 korisnika.

Aplikacija omogućuje pristup sadržajima i ponudama smještajnog objekta, snalaženje u objektu i destinaciji putem interaktivnih mapa, planiranje odmora uz personalizirani *Activity Planner*, kupnju doživljaja iz destinacije i transfera, rezervaciju termina u restoranima, uvid u stanje računa gosta, digitalnu prijavu zahtjeva za domaćinstvo i kvarova u sobi, *push* poruke s informacijama o posebnim ponudama i događanjima u objektima i još mnogo drugih opcija koje osiguravaju jedinstveno i potpuno personalizirano iskustvo boravka. Uz mobilnu aplikaciju objavljena je i digitalna platforma Maistra Experience Store koja gostima omogućuje samostalnu kupnju probranih doživljaja iz destinacije i različitih usluga prijevoza (transferi, *rent-a-car*). Funkcionalnost je integrirana u mobilnu aplikaciju i promovirana u *pre-arrival* komunikaciji s gostom.

Gostima je na raspolaganju i program *MaiStar Rewards Club* za sve korisnike direktnih prodajnih kanala Maistre u kojem mogu ostvariti popuste i brojne pogodnosti tijekom boravka. Jednostavnom digitalnom registracijom u program gosti imaju pregled pogodnosti, svojih prijašnjih rezervacija, statusa članstva i digitalnu QR karticu članstva koja se može preuzeti na mobilni uređaj.

Maistra koristi sve relevantne društvene mreže kako bi svojim sadašnjim i potencijalnim klijentima omogućila jednostavan uvid u *look & feel* brenda te sadržaje i usluge dostupne u svom portfelju.

S ciljem poboljšanja kvalitete, ubrzanja procesa te transparentnosti u odnosima s klijentima Maistra kontinuirano radi na unaprjeđenju internog CRM sustava koji omogućuje praćenje preferencija i povijesti interakcija s gostima. Na temelju tih informacija pruža se personalizirana usluga, ponude i doživljaji, što rezultira poboljšanim iskustvom gostiju na svim točkama (*engl. touchpoints*) njihova korisničkog putovanja (*engl. customer journey*).

Tržišna konkurencija potaknula je nastavak razvoja i unapređenje internog sustava te IT rješenja Maistre za upravljanje prihodima, cijenama i kapacitetima EDMOND. Softver za upravljanje prihodima nadograđen je naprednijim algoritmima strojnog učenja, što je rezultiralo još boljim upravljanjem prodajom i rastom prihoda od prodaje. Razvojni tim, u bliskoj suradnji s odjelom za upravljanje prihodima, radi na istraživanju dodatnih funkcija za optimizaciju svih modula sustava.

Tijekom 2023. godine u Maistra Hospitality Group implementirana su četiri ključna projekta digitalizacije poslovnih procesa kojima se racionalizira poslovanje, štiti okoliš i gostima nudi napredno iskustvo te potpuno mijenja dosadašnji način doživljaja boravka u objektu i destinaciji.

S ciljem racionalizacije poslovanja i pružanja brže, efikasnije i kvalitetnije usluge gostima tijekom 2023. godine na plažnim punktovima hrane i pića uvedena je mogućnost daljinskog naručivanja – projekt *Remote order*, koji je implementiran i u Grand Park Hotelu Rovinj s ciljem ubrzavanja narudžbi doručaka. Kako bi se smanjila potrošnja papira i tiskanog materijala, svi su cjenici i jelovnici dostupni u digitalnom formatu skeniranjem QR koda. Skeniranjem QR koda moguća je i narudžba odabranih jela i pića te izbor načina plaćanja, bez čekanja na dolazak konobara. Od 1. svibnja do 30. listopada 2023. izvršeno je ukupno 6278 narudžbi, 2170 poziva konobara, a ukupna vrijednost izvršenih narudžbi iznosi gotovo 150 tisuća eura.

Isti su ciljevi također u 2023. godini implementiranog projekta *Camp App*, aplikacije za goste autokampova, zasad dostupne u autokampu Amarin u Rovinju. Digitalizacija znatno ubrzava prijavu gostiju, uz manju upotreba papira, a digitalna mapa kampa omogućuje pregled kampa i slobodnih smještajnih jedinica. Pri dolasku na recepciji se gostu dodjeljuje QR kod ili poveznica e-poštom kojima gost pristupa digitalnoj mapi autokampa, s lokacijom parcele i mogućnošću navigacije. Isto je dostupno i tzv. gostima prolaznicima (tzv. *walk in* gosti) koji također u nekoliko klikova mogu pregledati kamp, odabrati parcelu i prijaviti se. To rješenje gostima nudi i sve druge korisne informacije i pregled dostupnih sadržaja. Prvi dojmovi i recenzije iznimno su pozitivni, što je dodatni poticaj za nastavak implementacije rješenja i u druge MHG autokampove.

Projektom „Jedinstveni identifikator”, koji je tvrtka implementirala u 2023. godini, uvedene su ključ-kartice. Uz tradicionalnu funkciju upravljanja smještajnom jedinicom (otključavanje ulaznih vrata, upravljanje klimatizacijom, rasvjetom i sl.) ključ-kartice služe kao sredstvo identifikacije gosta i evidencije potrošnje pri konzumaciji izvanpansionskih usluga u smještajnim objektima.

Povećanju produktivnosti i racionalizaciji poslovanja doprinosi i aplikacija *Flexkeeping*, koja se godinama uspješno primjenjuje u svim smještajnim objektima kompanije. U 2023. godini provedena je temeljita sistematizacija šifrnika svih zadataka i kvarova za sve objekte kompanije te se omogućilo vođenje evidencije čišćenja javnih prostora smještajnih objekata.

Znatno se ulagalo u digitalizaciju internih poslovnih procesa, niz je inicijativa implementiranih u 2023. godini za unapređenje poslovnih procesa. Ističu se dodatni razvoj „core“ sustava, implementacija DMS rješenja za praćenje ulaznih računa i putnih naloga, RPA automatizacija, nadogradnja rješenja za praćenje i inventuru osnovnih sredstava i sitnog inventara. U fokusu je i daljnji razvoj IT infrastrukture i pratećih alata vezanih uz procese internog izvještavanja.

Svi implementirani projekti i digitalna rješenja znatno unaprjeđuju poslovanje, doprinose kvalitetnijem korisničkom iskustvu te transformiraju način na koji gosti doživljavaju boravak u smještajnim objektima kompanije.

Zdrava hrana

Cromarisova digitalna strategija obuhvaća uvođenje novih tehnologija za povećanje brzine i fleksibilnosti u poslovanju, kvalitetnu digitalnu podršku razvoju i istraživanju te visok stupanj automatizacije proizvodnih procesa kako bi se novi proizvodi mogli brzo plasirati na tržište. Također, digitalizacija je ključ snažnije integracije lanca opskrbe tehnološkim proizvodno-logističkim sustavima. U Cromarisovoj suradnji s vanjskim partnerima postoji velika potreba za naprednijim upravljanjem procesima koji uključuju više od jedne pravne osobe, što je danas vrlo teško bez digitalne komunikacije.

Trendovi digitalizacije u akvakulturi idu u smjeru integracije informacijskih tehnologija u cijeli lanac vrijednosti, od razvoja i proizvodnje preko logistike do servisa kupca. To uključuje industrijski IoT (*Internet of Things*), automatizaciju proizvodnih, logističkih i poslovnih procesa, sljedivost od matičnog jata do potrošača (POS – *Point of SALE* uređaja) te prikupljanje i analizu podataka (*Big Data*). Zamjetan je prelazak s radno intenzivnih na mehanizirane, a potom na automatizirane tehnološke procese u uzgoju i preradi uz primjenu umjetne inteligencije. Godina 2023. prva je godina u kojoj se provodi automatizirano hranjenje ribe uz prijenos plana hranjenja iz SAP-a na ručne terminale koje koriste hranioci. Rezultat je naprednije upravljanje radnim zadacima hranioca te učinkovitija kontrola hranjenja koju provode tehnolozi.

Tijekom 2023. nastavljena je provedba projekta optimizacije i upravljanja flotom vozila i plovila (*engl. Fleet Management*). Na temelju prikupljenih podataka omogućuje se učinkovitije upravljanje flotom, optimizacija kapaciteta te ušteda energije, goriva i smanjenje Cromarisova ugljičnog otiska iz opsega 1 (*engl. Scope 1*). U 2022. instalirana je oprema na vozila te je uspostavljen tijek podataka prema središnjem sustavu upravljanja. U 2023. instalirana je oprema na tri barže, dok se u 2024. planira instaliranje opreme na preostale četiri barže i dva broda, spajanje plovila na središnji sustav upravljanja i edukacija zaposlenika.

U 2022. završen je razvoj i implementacija dvaju sustava napredne analitike, razvijanih u suradnji s Maistrinim timom na projektu EDMOND. Sustavi se koriste za predviđanje prodaje, tj. narudžbi kupaca te izračunavanje količina izlova ribe po kavezima u izlovu. Tijekom 2023. godine predviđanje prodaje uključivalo je sezonalne (Uskrs, ljeto, Božić) i tjedne varijacije narudžbi. Izračun izlovnih količina za dan unaprijed temeljio se na stvarnim narudžbama kupaca, postojećim zalihama i aktualnom proizvodnjom s ciljem smanjivanja prekomjernog izlova na najmanju mjeru. Prediktivni algoritmi alata EDMOND povremeno se optimiraju s ciljem povećanja točnosti. Implementacijom sustava smanjili su se viškovi pri izlovu za 46 posto u odnosu na 2022., odnosno 78 posto u odnosu na 2021., prije implementacije sustava. Sustav je optimirao i pripremu plana izlova i sortiranja, odnosno iskoristivost sirovine dobivene iz izlova.

Sustav za upravljanje realizacijom investicija na temelju SAP IM (*engl. IM – Investment Management*) počeo je raditi 1. siječnja 2023. te se od tada prati realizacija svih investicija u Cromarisu na transparentan i učinkovit način. Sustav osigurava uvid u status realizacije svake investicije u bilo kojem trenutku.

U 2023. počeo je raditi i sustav za upravljanje procesom prerade ribe (*engl. MES – Manufacturing Execution System*). MES integrira Cromarisov poslovni informacijski sustav (SAP) s procesnom opremom u preradi (PLC-ovi, SCAD-e, vage itd.). Svaki proizvodni nalog kreira se automatski u SAP sustavu putem modula za planiranje proizvodnje (*engl. MRP – Material Requirements Planning*) i prosljeđuje u MES na provedbu. Kroz MES se obavlja i mikroplaniranje naloga tijekom dana te detaljno praćenje kretanja ribe kroz pogon. Sva kretanja ribe povratno se šalju u SAP sustav, a ondje se detaljno analizira prerada ribe po fazama prerade te se proizvodi izjednačavaju prema deklariranoj masi prije pakiranja. Na taj način omogućen je uvid u cijeli proces prerade ribe te utvrđivanje potrebe za unaprjeđenjem procesa na temelju detaljnih, pravovremenih i točnih podataka.

3.2.3. Upravljanje ESG rizicima

Učinkovito upravljanje rizicima za Adris grupu svojevrsan je pogled u budućnost poslovanja u kontekstu rizika nastanka potencijalnih događaja i utjecaja u poslovnom okruženju s ciljem pravovremenog prepoznavanja i poduzimanja potrebnih mjera kako bi se eksterni rizici minimizirali, odnosno nepovoljni utjecaji izbjegli ili smanjili.

Upravljanje rizicima provodi se u skladu s dugoročnom strategijom razvoja poslovanja naših tvrtki, pri čemu se na makrorazini i mikrorazini razmatraju utjecaji rizika pri donošenju poslovnih odluka u Grupi, odlučivanju o investicijskim ulaganjima u stvaranje nove vrijednosti i zaštiti postojeće imovine. Za upravljanje rizicima primarno su odgovorni uprave i menadžment tvrtki, međutim primjena načela opreznosti podrazumijeva uključenost svih jedinica i odjela.

3.2.3.1. *Strateški prioriteti Grupe*

U posljednje vrijeme tvrtke su pod povećanim pritiskom da postave jasne ciljeve za ublažavanje, ne samo „tradicionalnih” poslovnih rizika nego i ESG rizika te da učinkovito mjere svoj napredak i izvještavaju o tome na transparentan način. Šire gledano, ESG rizik redovit je poslovni rizik te je upravljanje ESG rizicima u Adrisu i njegovim tvrtkama dio redovitog upravljanja rizicima poslovanja. U tom kontekstu i samo donošenje ESG politike na razini Grupe svojevrsan je način upravljanja ESG rizicima. U okviru nove Politike održivog poslovanja *Upravljanje ESG rizicima* usvojeno je kao prioritetni strateški cilj u sklopu kojega se tvrtke obvezuju na *Jačanje sustava za upravljanje rizicima*, uključujući i ESG rizike i *Jačanje otpornosti na prepoznate ESG rizike*, što su strateški prioriteti. Pritom se poštuju različitosti koje proizlaze iz industrija u kojima naše tvrtke posluju pa su način i sustav upravljanja ESG rizicima prilagođeni poslovanju i specifičnim rizicima pojedine tvrtke.

3.2.3.2. *Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe*

Osiguranje

Croatia osiguranje uspostavilo je sustav upravljanja rizicima primjeren svojoj veličini, opsegu poslovanja te vrsti i značajkama rizika kojima je izloženo. Strategijom upravljanja rizicima kao krovnim internim aktom definirana je sklonost preuzimanja rizika, dok su Politikom upravljanja rizicima definirane i razrađene sastavnice sustava upravljanja rizicima. Na kvartalnoj razini izrađuje se katalog rizika kao rezultat utvrđivanja profila rizičnosti koji sadržava prikaz utvrđenih rizika u Društvu po vrstama i podvrstama rizika, kao i elemente bitne za analizu i procjenu značajnosti rizika. Značajan dio sustava upravljanja rizicima usmjeren je na praćenje adekvatnosti kapitala, odnosno održavanje potrebne razine kapitala koji odgovara opsegu i vrstama preuzetih rizika preko poslova osiguranja, uz uzimanje u obzir financijskih, operativnih, poslovnih te svih ostalih rizika i događaja kojima je Croatia osiguranje izloženo, kako bi moglo neometano poslovati te izvršavati sve obveze i u raznim stresnim okolnostima. Kao dio vlastite procjene rizika i solventnosti (ORSA, *engl. Own Risk and Solvency Assessment*) redovito se provode testiranja otpornosti na stres, razrađuju se scenariji i analize osjetljivosti na utjecaj izvanrednih (vanjskih i unutarnjih) okolnosti i događaja na poslovanje, kao i moguće aktivnosti za njihovu prevenciju.

U skladu s navedenim, u redovnom poslovanju Croatia osiguranje suočava se s nekoliko glavnih skupina rizika. Ponajprije su to *osigurateljni rizici*, koji uglavnom proizlaze iz narušavanja uvjeta dovoljnosti prikupljenih premija osiguranja i dostatnosti formiranih tehničkih pričuva, koje u svakom trenutku moraju biti dovoljne za ispunjavanje svih obveza po osigurateljnim ugovorima. U tom kontekstu najveći su rizik za Croatia osiguranje neočekivani katastrofalni događaji, odnosno prirodne katastrofe (npr. ekstremne vremenske nepogode, potresi i sl.). Značajni su i *financijski rizici*, koji obuhvaćaju tržišne i kreditne rizike povezane s različitim financijskim instrumentima u koje društvo ulaže. Najveći utjecaj financijskih rizika manifestira se promjenom vrijednosti ulagačkog portfelja, i to promjenom cijena vlasničkih instrumenata ili promjenom vrijednosti dužničkih instrumenata zbog utjecaja nepovoljnih kreditnih događaja. Upravljanje navedenim rizicima obuhvaća kontinuirano praćenje ključnih pokazatelja rizika, osobitu pažnju i provedbu detaljnih analiza instrumenata i povezanih okolnosti prije ulaganja, kao i pravovremenu reakciju na promijenjene okolnosti na financijskim tržištima, redefiniranje strategije ulaganja imovine s naglaskom na diversifikaciju, kalibraciju i kontrolu internih limita izloženosti. Ostali značajni rizici za

Croatia osiguranje obuhvaćaju *operativni rizik*, koji uključuje *kibernetički rizik* i *rizik usklađenosti*, zatim *strateški rizik*, *rizik ugleda*, *rizik eksteralizacije* i *rizik održivosti* koji se odražava na sve već navedene rizike. Osim navedenog Croatia osiguranje redovito prati i tzv. eksterne čimbenike rizika ili *rizike okruženja* (makroekonomski, politički, zakonodavni, socijalni i tehnološki rizici) koji su većinom kvalitativni te također utječu na ostale rizike.

Upravljanje *rizicima održivosti* zahtijeva kontinuirano sagledavanje odgovarajućih postupaka i metoda koje uključuju prikupljanje i analizu podataka u područjima osigurateljnog poslovanja, ulaganja, operativnog upravljanja (tzv. facility managementa, market managementa, itd.). Sustav upravljanja tim rizicima zasniva se na praćenju integracije ESG ciljeva, uključivanju relevantnih primjenjivih područja rizika održivosti u ORSA proces, procjeni materijalnosti te značajnosti utjecaja predmetnog rizika na rizični profil, definiranju primjerenih metoda za kontrolu ili smanjivanje prepoznatih rizika te interno i eksterno izvještavanje o njima. Zbog sve većeg fokusa i svijesti o važnosti održivog poslovanja na globalnoj razini te postupnog razvoja regulatornih obveza za poslovne subjekte koje podrazumijevaju povećavanje javno objavljenih informacija, Croatia osiguranje redovito prati i pravovremeno unaprjeđuje upravljanje navedenim rizikom u skladu s povećanjem dostupnosti i usporedivosti javno dostupnih informacija te ga ujedno usklađuje s regulatornim zahtjevima. Tijekom 2023. godine, unaprjeđeni su procesi identifikacije i procjene rizika održivosti. Na mrežnim stranicama objavljena je Izjava o glavnim štetnim učincima odluka o ulaganjima na čimbenike održivosti te samostalno Izvješće o održivosti za 2022. godinu. Započete su i pripreme vezano uz novi regulatorni način izvještavanja o održivosti (CSRD - *Corporate Sustainability Reporting Directive*). GAP analiza postojećeg stanja u kompaniji prepoznala je područja s potrebom uspostave ili unaprjeđenja prikupljanja, analize i obrade adekvatnih podataka (u skladu s novim standardima izvještavanja ESRS).

Također, u okviru procesa vlastite procjene rizika i solventnosti sagledan je utjecaj relevantnih primjenjivih područja održivosti na rizični profil Društva, financijsku stabilnost i solventnost. U sklopu ORSA procesa 2023. provedena je i procjena materijalnosti klimatskih rizika tehnikama kvalitativne i kvantitativne analize na strani imovine i obveza te su uz postojeće, osmišljeni i određeni novi scenariji vezani uz učinke klimatskih rizika. U sljedećim godinama planirano je unaprjeđenje navedenih procesa u skladu s dostupnošću informacija, podataka, prikladnih modela i drugih resursa.

Croatia osiguranje prepoznalo je važnost provođenja politike održivog financiranja u investicijskim procesima i predano je cilju integriranja održivog financiranja u svoju poslovnu strategiju, s obzirom na dužnost djelovanja u najboljem interesu ne samo klijenata nego i zajednice u cjelini. S ciljem aktivnog doprinosa usmjeravanju financijskih tokova prema održivim ulaganjima, razvijena je metodologija za procjenu ESG rizika koja se koristi pri donošenju investicijskih preporuka i odluka, ovisno o klasi imovine te dostupnosti podataka. Pri donošenju odluka o ulaganju u obzir se uzimaju referentni ESG pokazatelji u mjeri u kojoj je to moguće. Gdje ne postoje javno objavljeni podaci, izdavateljima/kompanijama šalju se ESG upitnici te se temeljem prikupljenih podataka formira ESG ocjena interno razvijenom metodologijom za procjenu ESG rizika u području ulaganja.

Rizik klimatskih promjena jedan je od sve izraženijih rizika održivosti., Croatia osiguranje prepoznaje prijelazne rizike (*engl. transition risks*) i fizičke rizike (*eng. physical risks*) te njihovu materijalnost sagledava na strani imovine i obveza u kratkom, srednjem i dugom roku, pri čemu se kratki rok odnosi na razdoblje do pet godina, srednji rok iznad pet do deset godina, dok se dugi vremenski rok odnosi na razdoblje iznad deset godina.

Rizik klimatskih promjena na strani imovine kojim se upravlja praćenjem trendova i regulatornih zahtjeva u domeni ESG-a te utjecaja na kretanje vrijednosti i cijena financijskih instrumenata, postaje sve važniji element pri

procjeni ulagačkih prilika te analiziranja postojećih pozicija u ukupnom portfelju ulaganja. U skladu s time, u sklopu ORSA procesa, na strani imovine, odnosno ulaganja, analizirana je materijalnost i mogući utjecaj pojedinih komponenti prijelaznih i fizičkih klimatskih rizika. S ciljem procjene materijalnosti investicijskog portfelja u kontekstu utjecaja tranzicijskih rizika klimatskih promjena, provedena je analiza temeljena na raspodjeli ukupnih ulaganja Croatia osiguranja po NACE klasifikaciji poslovnih djelatnosti. Riječ je o metodologiji klimatski relevantnih sektora (u daljnjem tekstu CPRS), koja omogućuje raspodjelu sektora temeljenu na korištenju NACE klasifikacije poslovnih djelatnosti u devet klasa, od kojih je šest izloženo potencijalnim tranzicijskim rizicima (fosilna goriva, infrastruktura (proizvodnja električne energije), energetska intenzivna ulaganja, nekretnine, promet i poljoprivreda), a preostale tri predstavljaju one sektore koji su samo neizravno povezani s tranzicijskim rizikom ili su manje važni (kao što su financijski sektor i izloženost državi). Navedena se podjela temelji na emisiji stakleničkih plinova, ulozu u lancima opskrbe energijom i tzv. klasifikaciji rizika ispuštanja ugljika.⁶

Na 31.12.2023. udio ulaganja u šest sektora relevantnih za klimatske politike (CPRS) u ukupnim ulaganjima iznosio je 9,4 posto. Provedena raspodjela ukazuje na vrlo nizak udio zastupljenosti ulaganja u CPRS sektorima te doprinosi ocjenama niske materijalnosti (nematerijalnosti) rizika klimatskih promjena za Croatia osiguranje s tog aspekta ulaganja

U kontekstu izloženosti ulaganjima prema kategorijama vrijednosnih papira, Croatia osiguranje može imati negativan utjecaj tranzicijskih ili fizičkih rizika klimatskih promjena pri čemu se procjenjuje najveći rizik od pada vrijednosti ulaganja zbog eskalacije primarno prijelaznih rizika klimatskih promjena. Načelno, navedeni rizici smatraju se nematerijalnim u kratkom roku, dok se u srednjem i dugom roku njihova materijalnost može povećati.

U 2023. godini procijenjeni su prijelazni i fizički *rizici klimatskih promjena i na strani obveza*. Kao prijelazne rizike na strani obveza, Croatia osiguranje prepoznaje rizike koji mogu proizaći iz promjena u tržišnom sentimentu (određeni osiguranici ne žele se osiguravati kod osiguratelja koji prema njihovoj procjeni nije dovoljno usklađen s načelima održivosti), regulatornih promjena te određenih pravnih i tehnoloških mjera koje mogu biti donesene kako bi ubrzale prijelaz na niskougljičnu ekonomiju. Croatia osiguranje svjesno je važnosti pitanja održivog poslovanja i održivosti u cjelini, pažljivo prati situaciju i osluškuje tržišni sentiment u tom kontekstu te će se u skladu s promjenama na tržištu maksimalno prilagođavati kako bi zadržalo poziciju tržišnog lidera.

U životnom segmentu ne očekuju se značajni utjecaji na smrtnost, a ako ih i bude, Croatia osiguranje uspjet će se prilagoditi kako navedene promjene ne bi naštetile poslovanju. U neživotnom segmentu, gubitak bioraznolikosti i druge promjene kao posljedice realizacije kroničnih fizičkih rizika, ne bi trebali značajno utjecati na poslovanje. U ostalim situacijama procjena je da će Croatia osiguranje biti sposobno efikasno se prilagoditi tržištu i promjenama koje će nastati kao posljedica kroničnih fizičkih rizika.

Akutni fizički rizici vezani uz klimatske promjene u neživotnom segmentu očituju se kroz različite pokazatelje, a jedan od njih je povećana učestalost i/ili intenzitet ekstremnih vremenskih događaja (poplave, suše, toplinski udari i oluje) koji uzrokuju povećanje rizika štetnih posljedica. Učinci koji mogu proizaći iz klimatskih promjena i događaja koji mogu biti njima uzrokovani ili potaknuti, prate se s povećanom pažnjom i nastoji ih se ugraditi u proizvode, pri čemu se u obzir uzimaju primijećeni obrasci oluja, tuča, poplava i sušnih razdoblja.

⁶ (Battiston 2017, Application guidance on running climate change materiality assessment and using climate change scenarios in ORSA).

Procjenjujući akutne fizičke rizike materijalnim, u ORSA procesu za 2023. godinu analizirani su najgori mogući vjerojatni scenariji ekstremnih događaja na portfelju usjeva i nasada te scenarij klimatskih promjena u vidu utjecaja katastrofalne oluje u osiguranju imovine i auto kaska. U obje vrste navedenih neizvjesnosti, uključujući i velike, čak i neočekivane gubitke, kompanija se štiti reosigurateljnim ugovorima, čime rizike osiguranja svodi na mjeru koju je sposobna podnijeti. Rezultati u bitnome sugeriraju da Croatia osiguranje u svim provedenim scenarijima ostaje i dalje visoko kapitalizirano.

Svjesno mogućnosti daljnjih nepovratnih promjena globalnih klimatskih obrazaca koji uključuju ozbiljne posljedice na ekosustave, rast razine mora i povećanje broja ekstremnih vremenskih nepogoda poput poplava i požara, Croatia osiguranje kontinuirano radi na prepoznavanju i identifikaciji novih rizika kako bi prilagodilo svoje aktivnosti, poslovne odluke i postojeće proizvode.

Osim rizika klimatskih promjena, u okviru rizika održivosti Croatia osiguranje prepoznaje *društvene i upravljačke rizike* koji se najvećim dijelom mogu materijalizirati operativnim rizicima i rizicima reputacije jer se odnose na jednakost, društvenu koheziju i integraciju, odnos sa zaposlenicima, zdravlje i sigurnost na radnom mjestu, primjerenu upravljačku strukturu, odgovornost prema lokalnoj zajednici, transparentnost u poslovanju i sl. U navedenim područjima također se aktivno upravlja rizicima i poduzimaju se koraci kako bi se stvorili bolji uvjeti i prilike zaposlenicima te pozitivno utjecalo na društvo u cjelini.

Rizici održivosti izazov su svim poslovnim subjektima, pa i Croatia osiguranje prepoznaje njihovu važnost i očekuje njihovu sve veću značajnost u budućnosti. Istodobno Croatia osiguranje navedene rizike vidi i kao priliku te će razvojem novih proizvoda, redizajnom postojećih ili dodavanjem novih sastavnica, primjerenim upravljanjem te pažnjom prema zaposlenicima, njihovim pravima i prilikama za razvoj nastojati ostvariti pozitivne utjecaje za svoje klijente i općenito širu zajednicu.

Turizam

Okolišni, socijalni i upravljački (ESG) rizici u djelatnosti turizma uključuju sve rizike koji proizlaze iz mogućih negativnih učinaka, izravnih ili neizravnih, na okoliš, ljude i zajednice te proizlaze iz korporativnog upravljanja. Mogu utjecati na profitabilnost i ugled Društva i imati pravne posljedice. Povećana svijest o utjecaju koji djelatnost turizma ima na okoliš, zajednice i ekonomiju potaknula je Maistru da u 2023. godini dodatno analizira 2022. godine prepoznat registar rizika. Razmatraju se i načini smanjenja rizika i poboljšanja poslovanja uz pomoć održivog upravljanja te iz rizika stvoriti priliku. Uzimajući u obzir poslovni model utvrđeni materijalni ESG rizici uključuju:

- *okolišne rizike* (prekomjerno korištenje vode, zagađivanje zraka i vode, uništavanje ekosustava i smanjivanje bioraznolikosti, izgradnja turističkih objekata na zaštićenim područjima, kontinuirana prilagodba na klimatske promjene, upravljanje otpadom i kružna ekonomija te zagađenje tla),
- *društvene rizike* (zdravlje potrošača, odnosno gostiju, prava radnika u turističkoj industriji, diskriminacija, seksualno nasilje, pitanja vezana uz odnose s lokalnom zajednicom, etička pitanja koja se odnose na radne uvjete, odnos prema okolišu i lokalnoj zajednici, što uključuje i pitanja kao što su radna prava, plaće, sigurnost i zdravlje te održivost i odgovornost prema okolišu),
- *upravljačke rizike* (transparentnost, odgovornost i integritet, upravljanje lancima opskrbe, odgovorno upravljanje hotelima i drugim turističkim objektima, rizik od korupcije, što može dovesti do nezakonitog rada, povrede zakona i narušavanja etičkih standarda),
- *ekonomske rizike* (fluktuacije cijena energije i sirovina, ekonomske krize, inflacija, promjene u poreznim propisima i politici),

- *tehnološke rizike* (cyber napadi, zastarjela tehnologija, sigurnosni propusti, neprimjereno *online* ponašanje te utjecaj tehnologije na okoliš).

Najvažniji okolišni rizici s izravnim učinkom na poslovanje jesu ekstremne vremenske nepogode kao i promijenjen raspored i količina padalina. Povezani su i s rizikom od nastanka štete na imovini, povećanja troškova održavanja te rizikom prekida poslovanja. Ekstremne suše istaknut su okolišni rizik jer mogu izazvati teškoće u opskrbi pitkom vodom, poremećaje biljnih i životinjskih vrsta, staništa i mora te veću opasnost od požara s težim posljedicama na ljude i materijalnu imovinu. Izravni učinci suše na poslovanje Maistre uključuju oštećenja turističkih objekata i infrastrukture, nedostupnost destinacija ili zatvaranja cesta i plovnih putova, kao i smanjenje kvalitete vode za kupanje i druge aktivnosti, dok neizravni učinci suše uključuju promjenu u rasporedu putovanja turista, smanjenje broja posjetitelja te utjecaj na ugostiteljske i druge usluge povezane s turizmom. Brojni požari u ljetnim mjesecima kao rezultat suša i visokih ljetnih temperatura još su jedan ozbiljan okolišni rizik u turističkom poslovanju, pogotovo u segmentu kampiranja. Požari nepovoljno utječu na okoliš, prirodu (uključujući zagađivanje zraka), bioraznolikost te infrastrukturu, što može smanjiti atraktivnost turističke destinacije i posjećenost te povećati gubitak prihoda.

Maistra pravovremeno poduzima preventivne mjere jačanja infrastrukture i praćenja vremenskih uvjeta kako bi se smanjio utjecaj ekstremnih vremenskih nepogoda. Surađuje s vatrogasnim i drugim nadležnim službama, educira goste i lokalno stanovništvo. Također se ugovaraju police osiguranja objekata i gostiju. Maistra prepoznaje i prilike vezano uz ekstremne vremenske nepogode. Otvara se mogućnost stvaranja novih turističkih proizvoda usmjerenih na sigurnost i zaštitu u slučaju prirodnih katastrofa, mogućnost razvoja tehnologije za zaštitu turističkih objekata od ekstremnih vremenskih uvjeta te mogućnost edukacije gostiju o sigurnosti u slučaju katastrofe, što može povećati njihovo zadovoljstvo i povjerenje u turističke destinacije.

U kontekstu prilagodbe izmijenjenim klimatskim uvjetima Maistra pri donošenju odluka o ulaganju, odnosno investicijama, kontinuirano razmatra okolišne čimbenike i rizike. Prije donošenja odluke o investiciji procjenjuje se utjecaj na okoliš kako bi se utvrdili mogući negativni učinci i mjere za njihovo smanjenje ili uklanjanje. Već pri odabiru lokacije razmatraju se čimbenici poput prirodnih resursa, osjetljivih područja, kao i očekivanja lokalne zajednice jer odabir odgovarajuće lokacije može pomoći u smanjenju negativnih učinaka na okoliš.

Upravljački rizik s najvećim utjecajem na poslovanje jest rizik nedostatka radne snage pa je iznimno važno pravilno upravljanje radnom snagom. To uključuje razvijanje strategija zapošljavanja i zadržavanja radnika, osiguravanje kompetitivnih naknada, sustave edukacije i razvoja karijere, povećanje privlačnosti radnog mjesta, promicanje održivosti i društvene odgovornosti, povećanje transparentnosti u procesu zapošljavanja te stvaranje pozitivnog radnog okruženja.

Povećanoj izloženosti upravljačkom riziku doprinosi i sezonalnost jer je turizam ovisan o godišnjim dobima, a sezonske fluktuacije mogu prouzročiti iznenadne promjene u prihodima. Također valja navesti globalne ekonomske uvjete na koje je turizam osjetljiv, uključujući valutne tečajeve, inflaciju, kamatne stope i druge makroekonomske čimbenike. Da bi se upravljalo tom vrstom rizika, kontinuirano se razvijaju proizvodi i usluge koji nisu sezonski i privlače turiste tijekom cijele godine. U zimskim mjesecima fokus je na domaćem tržištu te se osmišljavaju ciljne ponude.

Upravljački rizik koji je u turističkom poslovanju obilježio prošlu godinu ratovi su u Ukrajini i Izraelu. S obzirom na geoprometnu lokaciju Hrvatske, izravan utjecaj rata u Ukrajini i Izraelu na hrvatski turizam može biti ograničen. Međutim, zbog povezanosti globalne ekonomije negativne posljedice rata mogu se odraziti na turistički sektor u

Hrvatskoj, posebno dugoročno gledano. Ratovi mogu dugoročno dovesti i do pada cijena putovanja u Europi, što bi moglo privući turiste koji su dosada bili ograničeni budžetom. Hrvatska, kao i druge europske zemlje, može iskoristiti tu priliku i ponuditi povoljnije cijene. Naposljetku ratovi u Ukrajini i Izraelu mogu utjecati na smanjenje broja turista u drugim dijelovima Europe, kao što su istočna i srednja Europa, pa Hrvatska, kao južna europska destinacija, može privući turiste koji su u potrazi za novim destinacijama koje nude sunce, more i toplu klimu.

Naposljetku, treba spomenuti i rizik od kibernetičkih napada koji se ubraja u tehnološke ESG rizike. Kibernetički napadi potencijalna su prijetnja tvrtkama zbog gubitka podataka, financijske štete i povrede ugleda. Turizam je jedna od industrija koja je izložena visokom riziku od kibernetičkih napada. Napadi mogu biti usmjereni na turističke agencije, hotele, zračne luke, ali i na pojedince koji putuju i koriste digitalne uređaje tijekom putovanja na naše destinacije. Kibernetički napadi mogu dovesti do različitih vrsta štete, uključujući krađu osobnih i financijskih podataka, onesposobljavanje sustava za rezervacije i plaćanja te ugrožavanje sigurnosti i privatnosti putnika. Zato se u Maistri poduzimaju zaštitne mjere od kibernetičkih napada te redovito provodi testiranje sigurnosnih sustava i procesa kako bi se utvrdile moguće slabosti i prilike za poboljšanje.

Rizik otkazivanja putovanja također je jedan od važnijih rizika, kao posljedica društvenih ili okolišnih čimbenika, poput zdravstvenih kriza, katastrofa i slično.

Postoje i rizici povezani s društvenom odgovornošću, uključujući rizik od diskriminacije, nedostatne raznolikosti, nedostatka transparentnosti i etičkih pitanja. Svjesni smo tih rizika te kontinuirano radimo na promicanju društvene odgovornosti i etičnosti u poslovanju.

Društveni rizici u turizmu vezani su za utjecaje koje Maistra i turistička industrija općenito imaju na lokalnu zajednicu i društvo u cjelini. Odnose se i na poštivanje ljudskih prava, uključujući prava zaposlenika, lokalne zajednice i djece, o čemu Maistra vodi brigu u svim aspektima poslovanja. Turizam ovisi o lokalnoj kulturi, uključujući kulturnu baštinu, običaje i tradiciju, pa Maistra ne samo da poštuje lokalnu kulturu u svim destinacijama u kojima posluje nego ciljano štiti i promiče kulturnu raznolikost, autohtonost te potiče kvalitetnu interakciju gostiju i domaćina.

Globalna zdravstvena pandemija u prvi je plan stavila rizike povezane sa zdravljem i sigurnosti ljudi, utjecaja na ekonomiju i društvo u cjelini, pri čemu snažno utječe i na industriju turizma. Oporavku turizma doprinijela je i brza prilagodba novim zdravstvenim standardima. I Maistra se brzo i spremno prilagodila novim uvjetima i uvela nove sigurnosne protokole kako bi se smanjio rizik širenja koronavirusa. Zahvaljujući stečenom iskustvu tvrtka u kratkom roku može prilagoditi procedure s ciljem zaštite zdravlja gostiju, zaposlenika te očuvanja sigurnosti proizvoda i usluga i u slučaju novih epidemija.

Sigurnost i zdravlje gostiju iznimno je važan rizik u turizmu koji se odnosi na pridržavanje pravila i propisa o sigurnosti hrane, pića i drugih proizvoda dostupnih u turističkim objektima. Turistički objekti poput hotela, restorana i drugih ugostiteljskih objekata, često su izloženi različitim rizicima koji mogu ugroziti zdravlje i sigurnost gostiju. Primjerice neispravna hrana ili piće mogu prouzročiti ozbiljne bolesti i infekcije, dok loši uvjeti smještaja ili održavanja objekta mogu biti opasni za sigurnost gostiju. Da bi se smanjio rizik od problema vezanih uz zdravlje potrošača, poštuju se strogi propisi i standardi u vezi s hranom i pićem, održavanjem objekata te osiguravanjem sigurnog okruženja za goste. Pritom je važno educirati zaposlenike te provoditi redovitu kontrolu kvalitete hrane i pića. Sve navedeno važan je element zadovoljstva zaposlenika te izgradnje i zadržavanja povjerenja turista u naše turističke objekte i destinacije.

Temeljna odlika upravljanja svim navedenim rizicima jest kontinuirano razvijanje fleksibilnosti u poslovanju s ciljem prevencije i prilagodbe nepredvidivim rizicima i prilikama koje se pojavljuju na tržištu, što uključuje kontinuirano praćenje i analizu tržišnih trendova, brzo donošenje odluka i prilagodbu strategije kako bi se odgovorilo na promjene u okolini.

Zdrava hrana

U Cromarisu se sustavno prate i razmatraju rizici koji mogu utjecati na poslovanje. S obzirom na stratešku važnost, Cromaris je 2022. unaprijedio pristup i uspostavio sustav praćenja ESG rizika i aktivnosti kojima se prepoznati rizici ublažavaju te se o njima kvartalno izvještava Uprava. Uprava je s proširenim timom rukovoditelja definirala Godišnji plan i evaluaciju provedbe mjera održivosti, dokument kojim se određuju ciljevi za usklađivanje poslovanja s ESG smjernicama. Ciljevi se također kvartalno evaluiraju, raspravlja se o njihovoj provedbi, traže rješenja i resursi za ciljeve koji imaju prepreke u ostvarenju. Evaluacijom kompleksnosti i mogućnosti rješavanja izdvajaju se aktivnosti s pojačanim rizikom ostvarenja. Svakom riziku dodijeljen je vlasnik rizika, tim za rješavanje kao i voditelj tima koji rizikom upravlja, a sami rizici rangirani su prema značajnosti utjecaja te vjerojatnosti ostvarenja.

U 2023. Cromaris je nastavio praksu upravljanja ESG rizicima započetu prethodne godine, a pokrenuo je i proces analize i provjere vlastite metodologije za utvrđivanje i ocjenu stvarnih i potencijalnih ESG rizika i prilika na temelju učinaka poslovanja na okoliš, društvo i upravljačke prakse. Ta analiza bila je potaknuta objavom novih Europskih smjernica za izvještavanje o održivosti (ESRS) te nacрта EFRAG-ovih smjernica za utvrđivanje dvostruke značajnosti, odnosno dvostruke materijalnosti. Tijekom 2024. tj. do obveze primjene ESRS-a u izradi izvješća o održivosti, u Cromarisu će se postojeća metodologija utvrđivanja i ocjena ESG rizika razvijati i usklađivati s novim okvirom izvještavanja. U nastavku su navedeni Cromarisovi stvarni i/ili potencijalni rizici vezani uz okoliš, društvo i ljudska prava te upravljačke prakse.

Okolišni rizici obuhvaćaju prilagodbu poslovnih aktivnosti na klimatske promjene, tj. otpornost na fizičke klimatske rizike kao što su promjena temperature morske vode, oluje, zakiseljavanje mora te podizanje razine mora, a navedeno može utjecati na zdravlje ribe i tehnologiju uzgoja. U Jadranu sve su češće invazivne vrste iz toplijih mora koje su potencijalni predatori ili nositelji novih patogena i bolesti. Naposljetku, porast temperature rezultira i jačom eutrofikacijom, zbog čega je more bogatije organizmima, poželjnim, ali i patogenim. Kad se pojačanoj prirodnoj eutrofikaciji doda i ona nastala emisijom nutrijenta s uzgajališta, stvara se prirodna neravnoteža koja može negativno utjecati na okoliš i samu djelatnost uzgoja. Promjene temperature, saliniteta te posljedično pH mora u kojem se odvija akvakultura mogu se odraziti na uzgojne mogućnosti nekih vrsta riba, među kojima i brancina i orade. S druge strane brži rast ribe zbog viših temperatura mora može biti prilika kojoj treba pristupiti s ozbiljnim promjenama u tehnološkom procesu. U 2023. godini nastavljene su aktivnosti mjerenja dužine i težine ribe tijekom vremena i u odnosu na temperaturu mora s ciljem praćenja rasta ribe u svim Cromarisovim uzgajalištima. Dopunjeni su podaci o biometrijskim analizama za brancina i oradu, koji su, uz praćenje dnevne temperature mora, preduvjet za reviziju tablica hranjenja ribe. Tablice hranjenja pomoćni su alat tehnolozima u uzgajalištima za procjenu potrošnje hrane po svakom pojedinom kavezu, a temelje se na procjeni biomase u kavezima i temperaturi mora.

Tranzijski klimatski rizici mogu utjecati na troškove zamjene postojeće imovine i infrastrukture te nabave nove koja doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova i ublažavanju klimatskih promjena. Uz projekt upravljanja flotom vozila i plovila s ciljem optimiranja broja vozila i potrošnje goriva Cromaris je u 2023. proveo preliminarno

istraživanje tržišta o mogućnostima nabave hibridnih i električnih plovila, no na tržištu još nisu pronađena odgovarajuća niskougljična plovila kojima bi se zamijenila postojeća plovila na fosilna goriva pa će se istraživanje tržišta nastaviti i u sljedećem razdoblju. Uštedi energije i povećanju udjela energije iz obnovljivih izvora, smanjenju emisija stakleničkih plinova i ovisnosti o opskrbljivačima te promjenama cijena na tržištu doprinosi i Cromarisova fotonaponska solarna elektrana u mrijestilištu u Ninu, puštena u rad krajem 2022. godine.

Rizici od onečišćenja mora nastaju kao posljedica djelatnosti i aktivnosti trećih strana na moru, no prate se i oni povezani s Cromarisovim aktivnostima. Za prepoznavanje i mapiranje izvora onečišćenja mora s kopna i planiranje aktivnosti za njihovo ublažavanje tijekom 2024. godine analizirat će se dostupni podaci iz Registra onečišćavanja okoliša, koju vodi nadležno Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Cromarisove aktivnosti i analize vezane za praćenje kakvoće mora u vlastitim uzgajalištima opisane su u poglavlju *Gospodarenje vodom i otpadom*. Rizici vezani uz morske resurse na kojima se temelji marikultura odnose se na ovisnost o komercijalnom ulovu, pojavi i koncentracijama mikroplastike u moru i morskim resursima te utjecaje na zdravstvenu ispravnost hrane. Opis aktivnosti vezanih za kontrolu kvalitete Cromarisovih proizvoda s popisom certifikata nalazi se u poglavlju *Sigurnost i zdravlje potrošača*. Rizici vezani uz očuvanje bioraznolikosti odnose se na potencijalni utjecaj bijega uzgojenih riba na genetsku raznolikost, sprječavanje unosa invazivnih vrsta te smanjivanje količine biootpada koji utječe na bioraznolikost bentosa. Opis aktivnosti vezanih za očuvanje bioraznolikosti nalazi se u poglavlju *Zaštita bioraznolikosti*, a aktivnosti vezane za otpad u poglavlju *Gospodarenje vodom i otpadom*.

Prepoznati su i rizici vezani uz nastanak otpada i ograničene dostupnosti reciklabilne ambalaže, a koja zadovoljava zahtjeve zdravstvene ispravnosti u neposrednom kontaktu s hranom. Cromarisovi zaposlenici kontinuirano istražuju dostupnost takve ambalaže i mogućnosti korištenja za pakiranje proizvoda. Značajan udio u ukupnim količinama otpada ima animalni otpad pa se radi na rješenjima za gospodarenje prema redu prvenstva gospodarenja otpadom. Rizici povezani s otpadnom ambalažom odnose se i na cijene i dostupnost ambalaže, kao i na trajanje same tranzicije, odnosno nalaženje odgovarajućih dostupnih rješenja i održivih materijala na tržištu. U 2022. godini, u sklopu transformacijskog projekta „TPO9-Optimizacija vrijednosti portfelja”, provedeno je testiranje polistirenskih 6-kilskih kašeta sa smanjenom gustoćom stiropornih kuglica u odnosu na trenutne kašete koje se od tada koriste u Cromarisu. U istom projektu jedan od ključnih proizvoda, MAP pakirana orada prebačena je u PET pliticu manjeg formata kako bi se smanjilo plasiranje plastične ambalaže na tržište. Aktivnosti koje se u Cromarisu provode za smanjenje volumena ambalaže za pakiranje proizvoda, označavanja ambalaže s ciljem dokazivanja održivog podrijetla te gospodarenje animalnim otpadom i ostalim vrstama otpada opisane su u poglavlju *Gospodarenje vodom i otpadom*.

Rizicima povezanim s utjecajima Cromarisova lanca vrijednosti na okoliš, upravlja se objavom i provođenjem Općih pravila o nabavi roba i usluga (OUN) na internetskim stranicama te standardiziranog i digitaliziranog upitnika za ocjenu dobavljača u okviru alata e-nabava Ensolva opisanog u poglavlju *Održivi lanci opskrbe*.

Cromarisovi prepoznati stvarni i/ili potencijalni društveni rizici vezani su prije svega uz vlastite zaposlenike i odnose se na zadržavanje postojećih i privlačenje novih zaposlenika, zaštitu i sigurnost na radu, ravnotežu poslovnog i privatnog života te uvjete rada. Cromaris kontinuirano osluškuje potrebe svojih zaposlenika i provodi aktivnosti kako bi se stvorilo ugodno i poticajno radno okruženje te zadržao status poželjnog poslodavca. Izazovi u pronalaženju zaposlenika na tržištu rada ne zaobilaze niti Cromaris. Zbog dinamike rasta i poslovanja u regiji s niskim udjelom nezaposlenosti, tvrtka se okrenula novim metodama. Primjerice, Cromarisov program preporuka za zapošljavanje vanjskih kandidata pokazao se kao vrlo uspješna praksa. Program je rezultirao većim udjelom zadržavanja preporučenih kandidata i to za 18 posto u odnosu na 2022. godinu. Manjak zaposlenika na tržištu rada

Cromaris nastoji ublažiti suradnjom s obrazovnim institucijama, kampanjama za privlačenje novih zaposlenika, daljnjoj izgradnji ugleda Cromarisa kao poželjnog poslodavca na temelju vlastitih pozitivnih praksi prema svojim zaposlenicima koji su najbolji glasnogovornici kompanije te planovima za zadržavanje talenata. U slučaju nemogućnosti pronalaženja zaposlenika iz Zadarske županije ili područja Hrvatske i regije nedostatak zaposlenika nadoknađuje se zapošljavanjem zaposlenika iz trećih zemalja. U 2023. godini udio zaposlenika iz trećih zemalja s Filipina i iz Nepala u Cromarisu iznosio je oko deset posto, što je povećanje u odnosu na 2022. godinu kada je taj udio bio oko šest posto.

Prepoznaju se i rizici vezani uz zaposlenike u lancu vrijednosti. Jedan od alata jest javna objava i primjena OUN-a te upućivanje zahtjeva dobavljačima za ispunjavanje standardiziranog i digitaliziranog upitnika u postupcima nabave o dječjem i prisilnom radu, zdravlju i sigurnost te poštivanju ljudskih prava (e-nabava Ensolva).

Rizici vezani uz lokalne i/ili pogođene zajednice proizlaze najčešće iz činjenice da je more zajednički resurs koji na istoj lokaciji koristi više dionika, što oblikuje i percepciju Cromarisa u lokalnim zajednicama. Aktivnosti koje se provode tijekom 2023. s ciljem suradnje Cromarisa i lokalnih zajednica, opisane su u *Odgovornost prema lokalnoj zajednici*.

Rizici vezani uz potrošače i krajnje korisnike uz ostalo odnose se na pristup kvalitetnim informacijama o proizvodima, upravljanje rizicima vezanim uz zdravlje i sigurnost te odgovorne marketinške prakse. Navedeni rizici ublažavaju se certificiranjem Cromarisovih proizvoda prema standardiziranim procedurama na temelju neovisnih vanjskih provjera, te redovitim kontrolama kvalitete i analizama proizvoda. U 2023. godini nije bilo opoziva Cromarisovih proizvoda. Aktivnosti koje se provode u Cromarisu s ciljem ublažavanja tih rizika opisani su u poglavljima *Odgovorno korisničko iskustvo* i *Sigurnost i zdravlje potrošača*.

Ključni Cromarisovi prepoznati stvarni i/ili potencijalni *rizici vezani uz upravljačke prakse* rizici su povezani s dobavljačima te rizik povezan s koncesijama za uzgoj.

Rizik upravljanja odnosima s dobavljačima, uz ostalo, uključuje rizike povezane s rastom cijena sirovina, energije i energenata na tržištu te dostupnošću sirovina za proizvodnju riblje hrane, kao i na moguće prekide u dobavljačkim lancima. Uspoređujući stanje na tržištu sirovina u 2023. u odnosu na 2022., može se reći da je postignuta određena stabilizacija. Sirovine biljnog podrijetla nisu imale značajne fluktuacije u cijeni kao ni riblje brašno, no bilo je izazova s cijenama i dostupnošću ribljeg ulja. I toj je situaciji Cromaris u 2023. doskočio inovativnošću, optimizacijom vlastite recepture hrane uz zadržavanje iste razine kvalitete. Rast cijena energenata također utječe na troškove proizvodnje i distribucije, dok nemogućnost prebacivanja povećanja cijena na potrošača dovodi do pritiska na profitabilnost i održivost poslovanja. Geopolitička nestabilnost uzrok je poremećaja u proizvodnji i nabavi energenata (električne energije i naftnih derivata), dok su klimatske promjene i povećanje cijena transporta uzrok poremećaja u lancima opskrbe sirovina za riblju hranu. Kako Cromaris odgovara na rizike povezane s energentima opisano je u poglavljima *Smanjenje emisija stakleničkih plinova* i *Energetska učinkovitost*.

Znatan rast cijena odnosi se i na stiropor, koji je uz plastiku, osnova pakiranja većine Cromarisovih proizvoda, no i taj rizik nastoji se smanjiti redizajnom ambalaže koja će ostati jednako kvalitetna i prepoznatljiva.

Izloženost cjenovnom riziku posebno je istaknuta u Italiji, najvećem svjetskom tržištu kvalitetne mediteranske svježe ribe te ključnom Cromarisovu tržištu na koje plasira više od polovine prodaje. Uprava tim rizicima pridaje veliku važnost i minimizira ih kontinuiranim ulaganjima u kvalitetu proizvoda, jačanjem brenda Cromaris i

strateškom orijentacijom na premium segment tržišta koji pokazuje manju cjenovnu osjetljivost. Upravo zbog kvalitete proizvoda i pozicije lidera u tehnološkim inovacijama Cromaris uspijeva zadržati konkurentnost, razlikovnost i otpornost na spomenut rizik. Jedan je od primjera i razvijanje novih vrsta (zubatac i gof), čime se Cromaris dodatno razlikuje od konkurencije.

Proizvodnja u marikulturi ovisi o dodijeljenim koncesijama za uzgoj, koje definiraju položaj/područje i količinu proizvodnje/izlova pa je izražen rizik koji se odnosi na dodjelu i produljenje koncesija za uzgoj ribe. Gubitak koncesije nakon isteka ugovora o koncesiji također je rizik, kao i nedostatak novih površina za akvakulturu u županijskim i lokalnim prostornim planovima. Biološka proizvodnja ima svoju dinamiku i ako je državne institucije ne prate odgovarajućim tempom, događaju se opterećenja lokacija pojačanom biomasom, koja negativno utječe na okoliš. Uzrok neizdavanja novih koncesija najčešće je nezadovoljstvo lokalne zajednice ili predstavnika lokalne zajednice, percepcija marikulture kao zagađivača okoliša te aktivistički istupi pojedinaca ili interesnih skupina kojima blizina uzgajališta smeta u obavljanju gospodarske aktivnosti (npr. turistički kapaciteti u blizini uzgajališta). Da bi Cromaris što bolje upravljao procesima dobivanja dozvola za uzgoj, sistematizirana je baza aktivnih koncesija te su revidirani procesi dobivanja koncesija. Izabrana je odgovorna osoba čiji je zadatak identificiranje ključnih dionika i njihovih očekivanja te održavanje redovite komunikacije, dijeljenje ključnih informacija i suradnja u rješavanju zajedničkih izazova.

3.2.4. *Zaštita osobnih podataka*

Zaštita podataka (osobnih ali i drugih za poslovanje važnih informacija) iznimno je važna u poslovanju suvremenih kompanija svih veličina. Stalno rastu količine podataka koje prikupljamo ili stvaramo, pohranjujemo, koristimo i prenosimo. Posebno je to važno u današnje doba digitalnih tehnologija koje donose nove rizike i opasnosti pa kibernetička sigurnost postaje jedna od istaknutijih poslovnih aktivnosti. Sigurnosti osobnih podataka potrošača, gostiju i klijenata Adris pristupa ozbiljno i odgovorno, u skladu sa zakonima i propisima te internim pravilnicima. Usklađenost s odredbama Opće uredbe Europske unije o zaštiti podataka (GDPR) nije samo zakonska obveza nego i važan element izgradnje povjerenja potrošača i drugih dionika. Uz regulatornu usklađenost i odgovornost prema potrošaču upravljanje rizicima povezanim s pitanjima kibernetičke sigurnosti i zaštite podataka iznimno je važno za poslovanje jer incidenti mogu negativno utjecati na poslovanje kompanije, rezultirati poremećajima ili potpunim prekidom poslovnih i proizvodnih procesa, izazvati financijske gubitke te povredu ugleda. Sva su društva u sastavu Adris grupe prepoznala te rizike te su detaljnije opisani u poglavlju *Upravljanje ESG rizicima*.

Pojedina društva Grupe zbog vrste posla prikupljaju i obrađuju veći broj osobnih podataka, prije svega u segmentima osiguranje i turizam. U skladu s odredbama Opće uredbe o zaštiti podataka u tvrtkama Grupe donesene su politike zaštite osobnih podataka, vode se detaljne evidencije aktivnosti praćenja osobnih podataka te su imenovani službenici za zaštitu podataka (DPO). Iako su napredne tehnologije, učinkoviti alati i dobre sigurnosne politike ključni, ljudski je faktor najkritičnija komponenta pa je temelj upravljanja sustavna edukacija zaposlenika.

3.2.4.1. *Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe*

Osiguranje

U Croatia osiguranju kontinuirano se unaprjeđuju i moderniziraju dijelovi poslovanja koji uključuju prikupljanje i obradu osobnih podataka, u skladu s propisanim mjerama nadzornih tijela država članica i smjernicama Europskog odbora za zaštitu podataka. U 2023. godini u Croatia osiguranju d.d. podnesene su 34 pritužbe vezano uz obradu

osobnih podataka i 73 zahtjeva za ostvarenje prava (2022. godine 68 pritužbi i 84 zahtjeva za ostvarenje prava). Croatia osiguranje provelo je procjenu rizika te je u skladu sa zakonskim propisima utvrđeno da za šest incidenata postoji obveza obavještanja Agencije za zaštitu osobnih podataka. Poduzete su sve potrebne mjere kako bi se uklonio rizik nastanka štete za ispitanike te su dobivene preporuke iskorištene za unaprjeđenje poslovnih procesa. Sve se pritužbe evidentiraju u poslovnim aplikacijama i službenim evidencijama Društva. Croatia osiguranje redovito nadzire izvršitelje obrade u dijelu implementiranih tehničkih i organizacijskih mjera te sustavno vodi evidenciju aktivnosti obrade koja se kontinuirano ažurira u skladu s izmjenama poslovnih procesa.

Informacijska sigurnost

Suvremene informacijske tehnologije Društvu i klijentima nedvojbeno donose brojne prednosti: doprinose optimizaciji poslovnih procesa i operativnih troškova, omogućuju izvrsnost i učinkovito upravljanje kvalitetom te uvelike pomažu u ostvarenju ciljeva kompanije i naprednijem korisničkom iskustvu.

Međutim, informacijski sustavi svakodnevno su izloženi različitim rizicima i napadima raznih zlonamjernih počinitelja koji postaju sve vještiji u iskorištavanju manjkavosti informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Kako bi pravovremeno reagiralo na navedene prijetnje, Društvo je uspostavilo sustav upravljanja informacijskom sigurnošću (ISMS) u skladu s najboljim svjetskim sigurnosnim praksama i kontrolama iz grupe standarda ISO/IEC 27000 za upravljanje rizicima informacijskih sustava. Croatia osiguranje 2021. godine postalo je prvo osiguravajuće društvo u Hrvatskoj s certifikatom za sustav upravljanja informacijskom sigurnošću (ISMS) prema međunarodnoj normi ISO/IEC 27001:2013, koji je potvrda posvećenosti kompanije i primjene mjera zaštite u svrhu očuvanja visoke razine sigurnosti poslovanja. Posjedovanje certifikata omogućuje usklađenost sa zakonskom regulativom, potvrđuje sigurnost i pouzdanost uvedenih rješenja te povećava povjerenje klijenata i partnera u sigurnost informacijske imovine.

Croatia osiguranje uz pomoć sustava nadzora i upravljanja sigurnosnim incidentima (SOC) ima 24 x 7 nadzor nad sigurnosnim događajima, čime se nastoje otkriti potencijalne prijetnje ili pokušaji ugroze informacijskog sustava i utjecaja na poslovanje. SOC omogućuje hitno rješavanje sigurnosnog incidenta i smanjenje negativnog utjecaja na poslovanje.

Tijekom 2023. godine Croatia osiguranje provelo je i Analizu utjecaja na poslovanje za kritične i ostale vezane IT servise (*engl. BIA*), pri čemu je izvršena i procjena IT rizika. Znatno su unaprijeđeni i procesi upravljanja incidentima informacijske sigurnosti te su provedene aktivnosti provjere na ranjivosti i penetracijsko testiranje važnih IT servisa.

Uz provođenje redovitih mjera, testiranja i kontrola, Croatia osiguranje razvija i ažurira edukacijske materijale te redovito provodi i edukacije iz područja informacijske sigurnosti za sve korisnike informacijskog sustava.

Turizam

Uz već donesene sve relevantne politike i pravilnike iz područja sigurnosti koji uređuju zaštitu osobnih podataka, poput Politike zaštite osobnih podataka i Izjave o zaštiti osobnih podataka te implementaciju tehničkog rješenja koje osigurava transparentno prikupljanje kolačića na mrežnim stranicama društva, u 2023. godini doneseni su i objavljeni dodatni akti koji se odnose na zaštitu osobnih podataka - Pravilnik o videonadzoru i Pravilnik o procjeni učinka na zaštitu podataka te su definirani obrasci za provedbu procjene učinka na zaštitu podataka (DPIA) te procjenu legitimnog interesa (LIA). I dalje se sustavno vode i ažuriraju evidencije obrade osobnih podataka, uz

redovito provođenje procjena učinaka na zaštitu podataka i procjena legitimnih interesa, prema potrebi i u skladu sa zahtjevima iz Opće uredbe za zaštitu podataka. S ciljem postizanja veće učinkovitosti u odnosu na usklađenje s Općom uredbom o zaštiti podataka, imenovan je DPO koji je stalni zaposlenik Maistre te učinjen dodatni iskorak u kontekstu kontinuirane brige o zaštiti osobnih podataka te pravovremenog djelovanja.

Edukacije zaposlenika se i dalje redovito provode. U 2023. su u većoj mjeri obuhvaćale zaposlenike na poslovnim funkcijama. Provedene su obvezne edukacije uživo u Zagrebu, Vršaru i Rovinju a planiraju se edukacije putem *online* platformi u planu. Uz to, svi radnici su potpisali Izjave o povjerljivosti, a u sve ugovore dodana je klauzula o povjerljivosti koja obvezuje sve radnike vezano uz zaštitu osobnih podataka. Svim radnicima podijeljeni su informativni listići s osnovnim informacijama iz područja zaštite osobnih podataka te je ustanovljen protokol dodjele listića radnicima pri svakom potpisivanju ugovora. Isto tako edukacijska e-poruka s temama zaštite osobnih podataka poslana je svim radnicima.

Pokrenut je interni projekt usklađivanja sustava videonadzora te je uspješno završeno označavanje objekata koji su pod videonadzorom, a u Zagrebu su obavljene pripreme za interni audit koji kreće početkom 2024. godine, a isto je u planu za sve ostale objekte na drugim lokacijama. Završena je i pilot faza SCA projekta koji bitno utječe na poboljšanje sigurnosti podataka o kreditnim karticama i u tijeku je implementacija u svim objektima koji koriste programsko rješenje HIS.

Zahtjevi krajnjih korisnika koji se odnose na njihova prava zajamčena Općom uredbom se odmah rješavaju. U 2023. godini nije zaprimljena ni jedna pritužba iz područja zaštite osobnih podataka.

Informacijska sigurnost

Informacijske tehnologije koje se koriste u turizmu izložene su prema krajnjim korisnicima - gostima Maistre, ali i zlonamjernim počiniteljima koji pokušavaju otkriti i zlorabiti manjkavosti sustava. Maistra d.d. je 2022.godine prihvatila osnovne dokumente o Informacijskoj sigurnosti koji su postali temelj IT operacija vezanih uz sigurnost informacijskog sustava, koje provode odjeli unutar IT-a. Sustav upravljanja informacijskom sigurnošću se priprema u skladu sa najboljim praksama i kontrolama iz grupe standarda ISO 27000.

Cilj je Društva da primjenom najboljih praksi omogući sigurno i pouzdano poslovanje uvođenjem IT rješenja dizajniranih za najviše razine sigurnosti podataka i poslovanja. Uz usklađivanje sa standardima, postavlja se sustav nadzora i upravljanja sigurnosnim incidentima za otkrivanje prijetnji i potencijalnih ugroza integriteta informacijskog sustava.

Tijekom 2023. godine Maistra je educirala korisnike svojih IT sustava u područjima informacijske sigurnosti i inzistirala da svi partneri u povezanim kompanijama provode jednake mjere zaštite i edukacija.

Zdrava hrana

Tema nije u većoj mjeri materijalna za Cromaris. U 2023. u tom društvu nije bilo pritužbi vezano uz kršenje prava na privatnost i gubitak podataka.

3.3. DRUŠTVENA ODGOVORNOST (S)

Iako su svi dosad obuhvaćeni aspekti odgovornog ponašanja i poslovanja iznimno važni i Adris i tvrtke posvećuju im veliku pozornost, najvažnije je ulaganje u ljude. Bilo da je riječ o stvaranju poticajnog okruženja za zaposlenike, odgovaranju na očekivanja ili potrebe potrošača (gostiju ili klijenata) te stvaranju dodatne vrijednosti i boljih uvjeta života u zajednicama u kojima naše tvrtke posluju, u središtu je čovjek. Tvrtke moraju pokazati kako pristupaju ljudima, kakve interakcije stvaraju i njeguju te kako vrednuju kvalitetu tih odnosa.

3.3.1. Dobrobit zaposlenika

Uspjeh svake tvrtke počiva na snazi, znanju, predanosti i motiviranosti zaposlenika. Adris grupa i tvrtke u njezinu sastavu poželjan su poslodavac koji uvjetima rada i naknadama, poslovnim izazovima, organizacijskom kulturom te mogućnostima učenja i napredovanja, ali i socijalnom osjetljivošću privlače i zadržavaju kvalitetne zaposlenike. Poštivanjem načela nulte tolerancije na diskriminaciju po bilo kojoj osnovi Adris grupa jamči profesionalnu radnu okolinu, dok visoki etički standardi osiguravaju ispunjavanje svih moralnih i društvenih obveza Adrisa kao poslodavca. Najviši standardi sigurnosti jamče sigurno i poticajno radno mjesto.

Naši zaposlenici na svim razinama u svim tvrtkama Grupe primaran su dionik na čije potrebe i očekivanja treba sustavno odgovarati te nadograđivati partnerski odnos kako bi naši poslovi ostali konkurentni i dugoročno održivi. Prepoznato je to i pri definiranju nove ESG politike Grupe te *Dobrobit zaposlenika* postaje jedna od najvažnijih ESG tema, u okviru koje su prepoznati strateški ciljevi - *Zadržavanje statusa poželjnog poslodavca* i *Jačanje uključenosti zaposlenika*, koji određuju aktivnosti u sljedećem razdoblju.

3.3.1.1. Strateški prioriteti Grupe

Zadržavanje statusa poželjnog poslodavca

Sve društva koja posluju u sastavu Adrisa lideri su u svojim industrijama. Liderska tržišna pozicija moguća je jedino ako istodobno uživaju i ugled poželjnog poslodavca. Da bi zadržale status poslodavca prvog izbora u veoma nestabilnim uvjetima na tržištu rada, naše se tvrtke obvezuju na daljnji razvoj prepoznatljivog i poželjnog *employer brandinga* s kvalitetnim selekcijskim procesima i kompetitivnim uvjetima rada. Bez obzira na industriju sve naše tvrtke osiguravaju sigurno radno mjesto i poticajno okruženje prema standardima i višim od onih zakonom propisanih. Potiču se proaktivnost, uključenost i suradnja zaposlenika s ciljem razvijanja pozitivnih emocija te osjećaja pripadnosti i svrhovitosti jer znamo da jedino zadovoljni, motivirani i angažirani zaposlenici vode do boljih poslovnih ishoda. Važno je oslušivati potrebe zaposlenika pa će se nastaviti redovito mjeriti njihovo zadovoljstvo i povratne informacije uključiti u provedbene planove. Sustav nagrađivanja i dalje će se temeljiti na pojedinačnom učinku prema jasno definiranim kriterijima i ciljevima, a velika se važnost pridaje i ravnoteži privatnog i poslovnog života te fizičkom i mentalnom zdravlju zaposlenika.

Redovito se prate ključni HR pokazatelji (npr. fluktuacija) te provode izlazni intervjui, pa se i te informacije ugrađuju u naprednije poslovanje i odnos prema zaposlenicima. Na temelju i tih informacija se donose odluke o nužnim korektivnim radnjama. Sve povratne informacije su vrijedne točke učenja na putu prema sigurnom radnom okruženju u kojem svaki zaposlenik može maksimalno ostvariti svoje potencijale.

Jačanje uključenosti zaposlenika

Tvrtke s visokoangažiranim zaposlenicima profitabilnije su i produktivnije, ostvaruju više zadovoljstvo i stopu zadržavanja zaposlenika. Angažiranost zaposlenika izravno odražava uvjete radnog mjesta. Angažirani zaposlenici razmišljaju, ali i osjećaju i djeluju u skladu s ciljevima tvrtke pa je veoma važno znati što ih motivira, odnosno gdje postoji prostor za napredak. Da bi dodatno razvijale kulturu uključenosti, koja počiva na timskom radu, suradnji, transparentnosti i proaktivnosti, sve će naše tvrtke raditi na podizanju kvalitete internih komunikacija, povećati frekvenciju neformalnih druženja, inicirati prilike za solidarnost i uključivanje u društveno odgovorne aktivnosti na radnom mjestu ili izvan njega (npr. volontiranje). Važna je i dvosmjerna komunikacija pa će se zaposlenicima omogućiti kanali za davanje prijedloga i dijeljenje ideja te provoditi ankete kako bi se povratne informacije, stavovi i očekivanja zaposlenika ugradili u planirane inicijative.

Održavanje dobrih odnosa i socijalnog dijaloga sa zaposlenicima bitan je čimbenik u stvaranju pozitivne klime i zadovoljstva zaposlenika. Postiže se to transparentnim i pravovremenim dijeljenjem relevantnih informacija te uključivanjem zaposlenika u donošenje za njih relevantnih poslovnih odluka. Razdoblja za davanje obavijesti zaposlenicima definirana su odredbama zakona iz područja rada i radnih odnosa na razini Grupe, odnosno kolektivnim ugovorom u društvima u kojima djeluje sindikat. U Grupi djeluju četiri sindikata, a prema njihovim predstavnicima postupa se jednako i u skladu s odredbama Zakona o radu i primjenjivim kolektivnim ugovorima.

U društvima Grupe gdje za to postoje uvjeti predstavnik zaposlenika član je Nadzornog odbora pa su o važnim promjenama u poslovanju koje mogu znatno utjecati na zaposlenike predstavnici zaposlenika upoznati i prije donošenja konačne odluke. Zaposlenike se o predstojećim promjenama bitnim za poslovanje tvrtke i njih dodatno informira svim kanalima interne komunikacije te izravnom komunikacijom menadžera sa zaposlenicima.

Društvo i Grupa kontinuirano informiraju svoje zaposlenike internim komunikacijskim kanalima, koji se razlikuju u pojedinim društvima pa postoje intranetski portali, *newsletteri*, mobilne aplikacije i interne društvene mreže, interni ekrani te drugi kanali i oblici komunikacije. Dijele se formalne i neformalne informacije i vijesti. Zaposlenici koji raspoložu svim važnim informacijama i koji su upoznati s procesima i promjenama koje slijede lakše prihvaćaju promjene jer nestaje strah od nepoznatog i stvara se pozitivnija slika o poslodavcu.

3.3.1.2. Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe

Zadržavanje statusa poželjnog poslodavca

Osiguranje

Croatia osiguranje u 2023. godini nastavlja raditi na privlačenju i zapošljavanju zaposlenika u skladu s Pravilnikom o profesionalnom razvoju, koji uređuje kako Društvo upravlja stjecanjem i razvojem novih znanja i vještina.

Uprava Croatia osiguranja i Granski sindikat zaposlenih u osiguranju Hrvatske krajem lipnja 2023. potpisali su novi Kolektivni ugovor. Visoka razina radnih i materijalnih prava iz Kolektivnog ugovora koji je bio sklopljen do 30. lipnja 2024. potvrđena su i produljena za novo razdoblje do 30. lipnja 2025., dok su neka i povećana, čime je razina prava zaposlenika i dalje znatno viša od standarda industrije i viša od one koju jamči Zakon o radu.

Naprednim procesima sustava HR CORE evaluiraju se kompetencije, provode se godišnji „1 na 1“ razgovori zaposlenika i njihovih nadređenih što omogućuje izradu individualnih razvojnih planova te planiranje edukacijskih potreba. Tijekom 2023. godine u sklopu HR CORE procesa evaluacije kompetencija, provodila se 360 procjena voditelja, odnosno sveobuhvatna evaluacija rada voditelja. Proces počiva na višesmjernoj komunikaciji u organizaciji te omogućuje pravovremeno prepoznavanje voditeljske ambicije i potencijala, a dobivene informacije

koriste se i pri izradi plana sukcesije po ključnim pozicijama. Tijekom 2023. promovirano je 33 zaposlenika na nove, odgovornije voditeljske pozicije.

U 2022. godini Croatia osiguranje pokrenulo je IT pripravnički program „Aj ti razvali“. U drugoj generaciji programa, među 450 prijavljenih mladih inženjera odabrano je 10 pripravnika koji su počeli raditi u veljači 2023. godine. Druga generacija IT pripravnika u prva je tri mjeseca upoznavala osigurateljnu industriju te funkcioniranje IT sustava Croatia osiguranja. Potom su raspoređeni u IT timove s mentorima prema procijenjenim znanjima i vlastitim afinitetima. Do kraja 2023. pripravnici su se uspješno profilirali kao budući softverski inženjeri, poslovni analitičari, DevOps inženjeri, sistemski inženjeri za sigurnosne sustave i BI/DWH inženjeri.

Croatia osiguranje i dalje je nositelj certifikata Poslodavac Partner kojim se potvrđuje izvrsnost u upravljanju ljudskim resursima. Prvo je i zasad jedino osiguravajuće društvo koje je steklo taj prestižni certifikat. Krajem 2023. pokrenuta je još jedna recertifikacija prema novom standardu *Employer Partner* koji će Croatia osiguranje potvrditi kao poželjnog poslodavca i društveno odgovornu kompaniju koja odgovara modernim zahtjevima tržišta rada.

U 2022. Croatia osiguranje dobilo je certifikat Mamforce Standard, koji potvrđuje napore i uložene resurse u poboljšanje radne okoline i uvjeta svih zaposlenih bez obzira na spol, dob, roditeljsku ulogu te postizanje bolje ravnoteže privatnog i poslovnog života zaposlenika. Tijekom 2023. provedene su brojne aktivnosti radi daljnjeg unaprjeđenja i jačanja organizacijske kulture, ravnopravnosti, inkluzivnosti i raznolikosti, uključujući webinare za roditelje, uvođenje dodatnih HR analitika te provođenje anketa angažiranosti i zadovoljstva poslom.

Turizam

Maistra Hospitality Group jedan je od regionalnih i nacionalnih lidera u turizmu, prije svega u luksuznom turizmu. Profitabilnost temelji na prepoznatljivosti i konkurentnosti svojeg turističkog proizvoda i vrhunskoj usluzi, pri čemu ključnu ulogu imaju upravo zaposlenici. Na tržištu rada relevantnom za turizam nedostaje kvalificiranih, ali i drugih zaposlenika s interesom za rad u turizmu. Zbog sve većeg odljeva radne snage u inozemstvo, a i u druge industrije taj se problem svake godine povećava. Maistrina ključna prednost u privlačenju i zadržavanju zaposlenika jest trajanje radnog odnosa tijekom cijele godine, sudjelovanje u programima osposobljavanja kojima se potiče stalan razvoj profesionalnih vještina te mogućnost napredovanja radom u najboljim objektima u regiji.

U 2023. potpisani su novi Kolektivni ugovori. Promjene se odnose na usklađenje s novim odredbama Zakona o radu, povećana je osnovica, a uvedeni su novi koeficijenti za specijalistička radna mjesta na operativnim poslovima. Sa sindikatima su dogovoreni i posebni sporazumi vezani uz isplate mjesečnih nagrada za rad u sezoni.

Maistra zaposlenicima omogućuje određene benefite s ciljem nagrađivanja i podizanja motivacije. Isplaćuju se dodatne novčane nagrade (mjesečne nagrade, nagrade za rad u sezonskim mjesecima – od travnja do rujna te druge nagrade u skladu s godišnjim modelom nagrađivanja ovisno o rezultatima poslovanja), regres za godišnji odmor, božićnica, dar u naravi, dar djetetu, jubilarna nagrada; osiguran je smještaj zaposlenicima čije je prebivalište izvan lokacije rada te plaćen putni trošak za dolazak i odlazak s posla. Dodatne su pogodnosti mogućnost rada tijekom cijele godine, mogućnost ulaska u mjeru „Stalni sezonac“, popusti na usluge hrane i pića u objektima kompanije i popusti na prodajnim mjestima partnera. Treba istaknuti besplatan topli obrok svaki dan, jedan za zaposlenike u centralnim službama i dva za zaposlenike na smještaju.

Proces zapošljavanja počinje kampanjama *employer brandinga* i selekcijskim procesima koji omogućuju uspješniju

regrutaciju, kvalitetniju selekciju i naposljetku zapošljavanje potrebnog broja zaposlenika. Zapošljavanje se odnosi na sezonsko zapošljavanje u operacijama objekata, *preopening* novog objekta, pojedinačno za diviziju ili centralne službe te posebne kampanje za zapošljavanje u programima pripravnštva.

Vrlo je važna suradnja sa srednjim školama i fakultetima kako bi se mladim ljudima u zanimanjima povezanim s turizmom pristupilo što prije, omogućila praksa, sezonski rad te nakon završetka škole i zapošljavanje. Redovito se obilaze sajmovi poslova, dani karijera i u Hrvatskoj i u regiji. Organiziraju se posjeti diljem Hrvatske i regije s ciljem predstavljanja kompanije i ponude poslova. Suraduje se i s posrednicima za zapošljavanje kako bi se povećale mogućnosti dolaska do teže dostupnih kandidata u dalekim zemljama.

Uz vanjske kanale (portale za zapošljavanje, sajmove i sl.) postoje i interne kampanje u kojima se zaposlenike potiče da preporučite potencijalne buduće zaposlenike. „Podijeli iskustvo – predloži kolegu” program je u kojem svi zaposlenici mogu preporučiti poznanike, prijatelje, članove obitelji, kolege s prijašnjih poslova za rad u sustavu Maistre na ciljanim radnim mjestima u Operacijama. Uspješna preporuka koja završi zapošljavanjem i radom u trajanju od barem 30 dana nagrađuje se novčanim iznosom, što je snažan motivator zaposlenicima.

U selekcijskom procesu velika se pozornost pridaje osobnim preferencijama i motivaciji kandidata/zaposlenika, uzimaju se u obzir želje i očekivanja kako bi se zaposlili u destinacijama i tipu objekata koji im više odgovara i gdje će se bolje uklopiti, zadržati i dalje razvijati.

Zdrava hrana

Cromaris je jedan od najvećih poslodavaca u Zadarskoj županiji koji prosječno zapošljava oko 600 zaposlenika, a tijekom sezone i više. Lider je marikulture u Hrvatskoj, no integrira najbolja svjetska tehnološka dostignuća pa poslovanjem, inovativnim projektima, istraživanjima i iskustvima znatno doprinosi razvoju industrije globalno. Iako tvrtka posluje u okruženju s dugogodišnjom tradicijom zanimanja povezanih s morem, suvremeni trendovi i rast kompanije zahtijevaju sustavno razvijanje znanja i vještina zaposlenika, prije svega iz područja znanosti o moru. Cromaris je svjestan važnosti zapošljavanja lokalnog otočnog stanovništva jer na taj način potiče razvoj malih i često izoliranih zajednica te zadržavanje stanovništva na otocima. U 2023. udio otočnog stanovništva u ukupnom broju zaposlenih u Cromarisu iznosi 24 posto, dok je udio otočnog stanovništva koji rade na uzgajalištima bio 55 posto, što je na razini prethodnih godina.

Tijekom 2023. godine bilježi se daljnji pad nezaposlenosti u Zadarskoj županiji pa su posljedično intenzivirane i Cromarisove aktivnosti privlačenja novih i zadržavanje postojećih zaposlenika. Tijekom 2023. učestalije je oglašavanje otvorenih radnih mjesta te pojačana komunikacija prema tržištu rada kako bi se učinkovitije i jasnije prezentirali uvjeti, obveze i pogodnosti svakog otvorenog radnog mjesta. Osim vanjskih kampanja aktivan je i „Cromaris program preporuka“ u kojem zaposlenici mogu preporučiti poznanike, prijatelje i članove obitelji. Uspješno zapošljavanje i zadržavanje preporučenog kandidata u trajanju od tri mjeseca nagrađuje se novčanom nagradom, a u 2023. zahvaljujući toj inicijativi zadržano je 18 posto više zaposlenika u odnosu na 2022. godinu. Privlačenju novih zaposlenika doprinijela je i standardizacija selekcijskog procesa na temelju najboljih praksi upravljanja kadrovima koje počivaju na transparentnosti u objavi natječaja te osiguravanju jednakih prava i prilika svim kandidatima. U 2023. uspješno je obrađeno više od 900 zaprimljenih prijava, zaposleno je 126 novih zaposlenika, a interno je promoviran 41 radnik.

Cromaris postiže prednost na lokalnom tržištu rada, u odnosu na konkurenciju zahvaljujući i brojnim pogodnostima koje su zaposlenicima zajamčene Kolektivnim ugovorom, čije su izmjene i dopune stupile na snagu u ožujku 2023. godine. Uz osnovnu plaću, pogodnosti uključuju nagrade za rad u sezonskim mjesecima u skladu s godišnjim modelom nagrađivanja te ovisno o rezultatima poslovanja, zatim nagrade za sudjelovanje i doprinos u raznim projektima, nagrade za mentorstvo stranih radnika s ciljem njihove bolje integracije u radno okruženje te stjecanje vještina i znanja potrebnih za učinkovito obavljanje radnih zadataka, kao i nagrade za preporuke novih zaposlenika.

Pogodnosti su i dodatak za godišnji odmor, božićnica, uskrsnica, dar u naravi, dar za dijete, jubilarna nagrada, dodatne otpremnine za odlazak u mirovinu, osiguranje ili subvencioniranje smještaja za zaposlenike čije je prebivalište izvan lokacije rada te putni troškovi za dolazak i odlazak s posla. Također, na temelju povratnih informacija iz provedenog istraživanja zadovoljstva uvjetima rada, donesena je odluka o uvođenju dvojnog modela prehrane te odluka o stjecanju prava na dodatne dane godišnjeg odmora ovisno o duljini radnog staža, uvjetima rada te složenosti posla. Tijekom 2023. redovito se povećavala plaća prema radnom učinku zaposlenika, a u studenom je isplaćena i jednokratna nagrada za rad u razdoblju pojačanih poslovnih aktivnosti tj. sezoni.

Zaposlenicima koji rade u Cromarisu na svim je razinama osiguran prostor za profesionalni rast i razvoj, uz brojne mogućnosti za učenje i horizontalnu mobilnost u kompaniji kako bi se omogućilo stjecanje i nadogradnja specifičnih znanja i vještina potrebnih za kontinuitet poslovanja, ostvarivanje ciljeva i provođenje strateških projekata. U tu se svrhu tvrtka udružuje s najboljim domaćim i europskim obrazovnim i znanstvenim institucijama, a te su aktivnosti nastavljene i 2023. godine.

Jedna od Cromarisovih strateških odrednica jest privlačenje i zapošljavanje mladih talenata u skladu s trenutačnim i budućim poslovnim potrebama. Uspješan i prepoznatljiv pripravnčki program Adris grupe „Budućnost u Adrisu”, proveden u više ciklusa, bio je smjernica Cromarisovim pripravnčkim programima, „Budućnost u Cromarisu” i „Karijere inspirirane morem”. U 2023. godini Cromaris je pokrenuo novi ciklus jednogodišnjeg pripravnčkog programa „Karijere inspirirane morem“ čiji je cilj stjecanje znanja i vještina iz područja marikulture i biotehnologije. Od 167 prikupljenih prijava odabrano je devet kandidata, koji su dobili priliku steći prvo radno iskustvo u struci

Jačanje uključenosti zaposlenika

Osiguranje

Nastavlja se i unaprjeđuje komunikacija sa zaposlenicima te provode brojne aktivnosti s ciljem povezivanja djelatnika i zadržavanja visoke razine radnog angažmana i protoka informacija. Redovite objave na intranetskom portalu te periodična pisma predsjednika Uprave osiguravaju pravovremeno obavještanje svih radnika o novostima i relevantnim informacijama u poslovanju. Dodatno je popularizirano korištenje poslovne društvene mreže *Jenz*, po čemu je Croatia osiguranje među samo nekoliko tvrtki koje imaju sličnu mrežu i kojom zaposlenici dijele formalne i neformalne informacije, kao i pohvale kolegama. Više od polovine zaposlenika Croatia osiguranja aktivno koristi aplikaciju *Jenz*, a broj korisnika u odnosu na 2022. godinu porastao je za 15 posto.

Tijekom 2023. godine na intranetskom portalu pokrenut je CO oglasnik, zamišljen kao platforma za povezivanje, razmjene, poklanjanja, kupnje i prodaje među zaposlenicima Croatia osiguranja.

Nastavlja se provoditi projekt *Kultura*, koji je započeo u 2021. mjerenjem organizacijske kulture. U 2023. nastavljene su inicijative za olakšavanje i ubrzanje procesa donošenja odluka, povećanje efikasnosti komunikacije

te poticanje interdisciplinarnе suradnje djelatnika. U sklopu projekta proveden je i drugi ciklus nagrađivanja *SuperCOlega* kojim se potiču, prepoznaju i nagrađuju najbolji primjeri rada u skladu s vrijednostima kompanije.

Nakon uspješno provedenog pilot-projekta rada od kuće, onim zaposlenicima čiji opis posla to dopušta takav je model rada omogućen trajno. Tako formaliziran rad na daljinu u različitim modelima popraćen je i digitalnim rješenjem za odobravanje i evidenciju hibridnog rada, što, uz ostalo, pozitivno utječe na ravnotežu privatnog i poslovnog vremena. Tijekom 2023. broj dana koji zaposlenici mogu raditi na daljinu povećao se s dosadašnjih pet na najviše sedam dana mjesečno.

I tijekom 2023. održana su brojna događanja s ciljem snažnijeg povezivanja zaposlenika i razvijanja osjećaja pripadnosti. Organizirani su Sportski susret Adrisa i blagdansko druženje zaposlenika Croatia osiguranja i društava kćeri. S ciljem razvoja znanja i poticanja inovativnosti nastavile su se održavati *Perspective*, interni format u okviru kojeg se razvija diskusija zaposlenika s vodećim stručnjacima na područjima relevantnim za poslovanje.

U lipnju 2023. timovi Croatia osiguranja sudjelovali su na Sportskim igrama europskih korporacija u Bordeauxu. Među devet tisuća sudionika iz cijele Europe tridesetak zaposlenika Croatia osiguranja i Milenijum osiguranja natjecalo se u odbojci i nogometu i ostvarilo izvrsne rezultate. I u protekloj godini Croatia osiguranje nagrađivalo je zaposlenike koji ostvaruju najbolje rezultate pa je 17 top performera iz prodaje putovalo u Rotterdam na utakmicu *Final Four* Lige nacija između Hrvatske i Nizozemske.

U sklopu procesa dobivanja certifikata *Mamforce* provedena je anketa zadovoljstva i angažiranosti zaposlenika. Rezultati upućuju na visoku razinu zadovoljstva brojnim aspektima rada u Croatiji te uvid u prostor za poboljšanje. Tijekom 2023. u Croatia osiguranju provedena je i anketa ispitivanja zadovoljstva internih klijenata uslugama strateških funkcija podrške i organizacijskih jedinica, koja također bilježi visoku razinu zadovoljstva.

Turizam

Maistra je i u 2023. godini, jedanaestu godinu zaredom, provela redovito Istraživanje angažiranosti zaposlenika u svrhu razumijevanja čimbenika koji utječu na angažiranost i zadovoljstvo zaposlenika. Upitnik je popunilo 4162 zaposlenika (2022. 3687 zaposlenika), uz povrat od visokih 98 posto. U odnosu na prethodnu godinu prosječna ocjena viša je za sve ispitivane dimenzije. Najbolje su ocijenjene dimenzije Efikasnost voditelja i Integritet (6,2). Najniža je ocjena za dimenziju Plaće/pogodnosti (4,6), kao i prethodnih godina, no ta dimenzija ujedno ima najveći ovogodišnji porast. Prosječan indeks angažiranosti zaposlenika za Maistra Hospitality Grupu jest 81, za tri veći nego 2022. godine.

Zdrava hrana

Tijekom 2023. godine ostvaren je daljnji napredak u socijalnom dijalogu Cromarisu. Radničko vijeće osnovano 2022. olakšava komunikaciju, suradnju i donošenje važnih odluka vezanih za prava i položaj zaposlenika. Radnici samostalno odlučuju o sindikalnom članstvu, a u Cromarisu je aktivan jedan sindikat. S ciljem poticanja timskog rada, suradnje, transparentnosti i proaktivnosti, Cromaris radi na podizanju kvalitete internih komunikacija slanjem internih vijesti i letaka s ključnim informacijama, organiziranjem druženja zaposlenika te poticanjem zaposlenika na uključivanje u društveno odgovorne aktivnosti na radnom mjestu ili izvan njega (npr. volontiranje). Važna je i dvosmjerna komunikacija pa se zaposlenici redovito potiču na davanje prijedloga i dijeljenje ideja te sudjelovanje u anketama kako bi se povratne informacije, stavovi i očekivanja zaposlenika koristili kao smjernice u planiranim inicijativama.

Za dodatno ispitivanje ključnih elemenata motivacije zaposlenika te razine zadovoljstva radom u Cromarisu, u 2022. provedeno je anonimno istraživanje zadovoljstva. U istraživanju je dobrovoljno sudjelovalo 73 posto zaposlenika, a obuhvaćeno je 10 dimenzija zadovoljstva (motivacija, komunikacija, angažiranost, organiziranost, fleksibilnost, profesionalni razvoj, međuljudski odnosi, neposredno nadređeni, menadžment kompanije (Uprava) i uvjeti rada). Na ljestvici procjene od 1 do 10 prosječna ocjena na razini kompanije je 6,1, a statistički osjetljiviji *Real Feel index* iznosio je 6,7. Istraživanje je pokazalo visoku razinu angažiranosti zaposlenika, pri čemu je najviše ocijenjena organizacija rada i internih procesa. Rezultati istraživanja potaknuli su izradu akcijskih planova za unaprjeđenje uvjeta rada. Za održavanje kontinuiteta praćenja zadovoljstva zaposlenika uvjetima rada u Cromarisu planirana je provedba skraćenog istraživanja (*pulse-checka*) za početak 2024., a rezultati istraživanja koristit će se za reviziju i unaprjeđenje akcijskih planova.

Zdravlje i sigurnost na radnom mjestu

Iako je pitanje zaštite sigurnosti i zdravlja na radnom mjestu dobro zakonski regulirano i propisano, potrebno je mnogo više sustavnih napora i dodatnih aktivnosti kako bi se spriječile nezgode i opasne situacije.

U pojedinim društvima Grupe postoje odjeli i/ili odbori zaduženi za zdravstvenu sigurnost i zaštitu na radu koji odgovaraju upravama društava. Imenovani su povjerenici zaposlenika za zaštitu na radu. Članovi odbora predstavnici su zaposlenika, stručnjaci zaštite na radu, liječnici specijalisti medicine rada i predstavnici poslodavca. Pitanja zdravlja i sigurnosti uređena su propisima i internim aktima te kolektivnim ugovorima u onim društvima u kojima djeluje sindikat.

U okviru navedenih politika kontinuirano se provode unutarnji nadzori primjene pravila zaštite na radu te se u slučajevima uočenih nepravilnosti predlažu rješenja s ciljem smanjenja rizika ili uklanjanja uzroka ozljeda, nezgoda ili poremećaja u procesu rada. Analiziraju se ozljede na radu, njihovi uzroci i mjere koje će se poduzeti kako bi se spriječile ozljede i bolesti u vezi s radnim mjestom i poslovnim procesima. U propisanim vremenskim razmacima obavljaju se ispitivanja, mjerenja i pregledi sredstava rada i radne opreme te radnog okoliša. U skladu s primjenjivim propisima zaposlenici se šalju na odgovarajuće zdravstvene preglede. Pri zapošljavanju provode se osposobljavanja iz područja zaštite na radu. Ozljede na radu prijavljuju se stručnjacima zaštite na radu koji popunjavaju OR obrasce prijave ozljede na radu i koje prosljeđuju nadležnom Zavodu. Svim radnicima putem službenih aplikacija dostupna je uputa o postupanju u slučaju ozljede na radu.

Učinkovitost uspostavljenog sustava potvrđuje i to da posljednjih godina, pa tako i u 2023. godini, u Grupi nema zabilježenih težih ozljeda ni smrtnih slučajeva. Osobito je to važno u Cromarisu i turističkom segmentu u kojem su utvrđena radna mjesta s visokim rizikom i/ili učestalošću ozljeda na radnom mjestu. U Croatia osiguranju ne postoje radna mjesta i radnici s visokim rizikom za ozljede na radu i profesionalne bolesti.

Osiguranje

U Croatia osiguranju u 2023. godini dogodile su se ukupno tri priznate ozljede na radu, okarakterizirane kao lakše. Ozlijeđene su tri žene. Ukupno su zbog ozljeda na radu izgubljena 42 radna dana, odnosno 336 sati. Stopa bolovanja na osnovu ozljede na radu u ukupnom broju bolovanja je 0,05 posto. U Croatia osiguranju je uglavnom riječ o uredskom poslu te nema teških uvjeta rada. Tijekom 2023. godine nije bilo profesionalnih oboljenja.

Turizam

U turističkom dijelu poslovanja (Maistra i HUP) dogodilo se ukupno 66 ozljeda na radu, 28 je ozlijeđenih žena i 38 muškaraca. Sve su ozljede prijavljene kao lakše. Rezultiralo je to s ukupno 1.336 dana bolovanja zbog ozljeda na radu, odnosno 10.688 sati. S obzirom na prosječan broj zaposlenih, udio ozljeda na radu na 100 radnika je 2 posto. U turističkom segmentu postoje radna mjesta s povećanim rizikom od nastanka ozljeda (rad na plovilima, vozilima, poslovi održavanja, poslovi u klornoj stanici, rad s kiselinama i lužinama, rad u otežanim mikroklimatskim uvjetima, opasnost od bioloških štetnosti i poslovi održavanja zelenih površina). Ne postoje radna mjesta s visokim rizikom od profesionalne bolesti.

Zdrava hrana

U 2023. godine u Cromarisu dogodile su se 22 priznate ozljede na radu, isto kao i godinu prije. Sve ozljede su kategorizirane kao lakše. Od 22 ozljede, 14 ozljeda zadobili su muškarci a 8 žene. Broj izgubljenih dana zbog bolovanja bio je 437, odnosno 3.496 radnih sati. Uzimajući u obzir prosječan broj zaposlenih u 2023. godini, udio ozljeda na 100 radnika iznosio 3,70 posto. Veći broj zaposlenika u Cromarisu je izložen otežanim mikroklimatskim uvjetima te radi na poslovima s posebnim uvjetima rada.

3.3.2. Cjeloživotno učenje

3.3.2.1. Strateški prioriteti Grupe

Cjeloživotno učenje, odnosno sustavno poticanje učenja, unaprjeđenje znanja, vještina i kompetencija koje se odnose na osobni i/ili profesionalni razvoj zaposlenika u svim fazama života i karijere različitim formalnim ili neformalnim oblicima i načinima, strateški je prioritet svih naših tvrtki te je *Cjeloživotno učenje* među prioritarnim ESG temama u okviru Politike održivog poslovanja Adris grupe.

Na svim razinama u svim društvima Grupe sustavno se osigurava stjecanje i nadogradnja vještina i znanja potrebnih za izvršavanje poslova u skladu s razvojem tehnologija i standarda industrije te ambiciozno postavljenim ciljevima. Navedeno se također odnosi na stjecanje drugih znanja i vještina koje nisu usko povezane s obavljanjem svakodnevnog posla, ali doprinose ukupnom zadovoljstvu i osobnom razvoju te neizravno i poslovnom učinku. Uz osiguravanje odgovarajućih budžeta za obrazovne i edukativne programe i definiranje planova na razini Grupe, pojedinih tvrtki i odjela radi se i na implementaciji novih rješenja i sustava za učenje i upravljanje razvojem zaposlenika. Razvijaju se interne akademije kako bi svi zaposlenici mogli birati programe za učenje i razvoj te se povezati s najboljim obrazovnim institucijama u Hrvatskoj i svijetu. Zaposlenike se potiče i na proaktivnost u izradi osobnog plana daljnjeg razvoja karijere.

Ulaganjem u obrazovanje i osposobljavanje, odnosno razvijanjem kompetencija i usvajanjem novih znanja tijekom radnog odnosa, zaposlenici Grupe podižu i konkurentnost na tržištu rada.

Na razini Grupe program obrazovanja i osposobljavanja provodi se u tri razine:

- osnovni programi osposobljavanja (primjerice poznavanje stranih jezika, program komunikacijskih vještina, programi pripravnosti...)
- posebni programi osposobljavanja za pojedinačna i specifična radna mjesta (ovisno o potrebama pojedinih društava i njihovim djelatnostima)

- programi unapređenja menadžerskih vještina.

Godišnji sati obuke i edukacije zaposlenika Grupe tijekom izvještajnog razdoblja

	<i>Žene</i>	<i>Muškarci</i>	<i>Žene</i>	<i>Muškarci</i>	<i>Žene</i>	<i>Muškarci</i>
2023.						
<i>Menadžment</i>	26	49	893	2.047	34	42
<i>Ostali radnici</i>	4.145	3.270	94.638	63.639	23	19
UKUPNO	4.172	3.319	95.531	65.686	57	61
2022.						
<i>Menadžment</i>	21	36	874	1.720	42	48
<i>Ostali radnici</i>	3.795	2.614	85.174	57.795	22	22
UKUPNO	3.816	2.650	86.048	59.515	64	70

Menadžment obuhvaća članove uprava i prvu razinu ispod uprave

3.3.2.2. Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe

Ponuda širokog raspona mogućnosti za učenje i osobni razvoj

Adris grupa i Abilia

Na razini Adris grupe i Abilije nastavlja se nadogradnja specijalističkih i specifičnih znanja i vještina zaposlenika. S obzirom na strateški zaokret i ulaganja u zelenu energiju tijekom 2023. godine zaposlenici Adrisa uključeni u taj dio poslovanja sudjelovali su na više konferencija o obnovljivim izvorima energije. Pohađaju se i redovite specijalističke edukacije za održavanje licencija kao i edukacije usmjerene na novosti u regulativi, primjerice vezano uz korporativno upravljanje (Edukacija o korporativnom upravljanju u organizaciji ZSE) te više edukacija vezano uz ESG i novu CSRD regulativu, odnosno nefinancijsko izvještavanje. Neki zaposlenici pohađali su edukaciju o strateškom planiranju (OKR – *Objectives and Key Results*). O rizicima koje donosi digitalizacija i načinima zaštite pojedinaca i poslovnih sustava bilo je govora na radionicama kibernetičke sigurnosti, koje će se nastaviti i u 2024. godini.

Tijekom 2023. godine nastavlja se edukacije za certificiranje voditelja projekta u Abiliji prema IPMA standardima. Pojedini voditelji projekta već godinama imaju certifikate najviših razina, a sustavno se radi i na certificiranju novih zaposlenika.

Osiguranje

Croatia osiguranje ima potpuno implementiran proces upravljanja talentima i razvoja karijera koji je i tijekom 2023. sustavno proveden i dodatno razvijen. Cilj tog strateškog procesa upravljanja ljudima jest prepoznavanje zaposlenika s potencijalom za preuzimanje složenijih i odgovornijih poslova u budućnosti te upravljanje razvojnim potrebama svih zaposlenika kompanije.

Sektor za upravljanje ljudskim potencijalima definira i provodi planirane edukacije usmjerene razvojnim kompetencijama. Postoji i tim za upravljanje edukacijama koji u sklopu trening-centra prodaje, upravlja provedbom stručnih i obveznih znanja prodajnih predstavnika i ostalih zaposlenika koji su izravno povezani s proizvodima i prodajom. Redovnu obveznu godišnju edukaciju, koja se provodi uz pomoć *e-learning* sučelja, u minimalnom trajanju od ekvivalenta 45 sati, pohađaju svi zaposlenici prodaje u svrhu ispunjenja uvjeta stručnosti.

U 2023. tri su eksterna partnera za Croatijine djelatnike održala brojne edukacije u programima „Menadžerske kompetencije”, „*Leadership* akademija” te za stjecanje specifičnih znanja u relevantnim tehnološkim i digitalnim područjima. Polaznicima voditeljima „Menadžerske kompetencije” osigurat će stjecanje znanja, vještina i iskustava potrebnih za uspješno upravljanje ljudima. Teme koje se obrađuju su npr. situacijsko vođenje, upravljanje vremenom, davanje povratne informacije i upoznavanje s financijama. „*Leadership* akademija” nadograđuje voditeljske vještine iskusnih menadžera, potiče ih na iskušavanje modernijih voditeljskih pristupa poput *coachinga* te proširuje njihovo znanje iz npr. *coaching* stila vođenja, psihološke sigurnosti u timu, upravljanja promjenama i poslovnog odlučivanja.

U dva je navrata tijekom godine održan Management Forum Croatia osiguranja za informiranje i povezivanje menadžmenta kompanije, u koji su uključeni i drugi zaposlenici s izvrsnim rezultatima u radu. Ostali zaposlenici forum su pratili *online livestreamom*. Tijekom 2023. održavane su i CO Perspektive. U trećem izdanju CO Perspektiva, održanih u ožujku, u sklopu teme „Klimatske promjene – prilike i prijetnje” Dunja Mazzocco Drvar govorila je o njihovu utjecaju na ekonomiju i poslovanje, a u četvrtom izdanju u rujnu gost je bio prof. Dražen Prelec s temom „Mudrosti mase”. Predstavio je istraživanja iz područja bihevioralne ekonomije i govorio o prilagođavanju kompanija promjenama u navikama potrošača.

Croatia osiguranje digitalni je lider koji velik dio poslovanja temelji na digitalnim tehnologijama pa posebnu važnost ima i sustav e-učenja, koji je, kao iznimno važna edukacijska platforma, i u 2023. dodatno razvijan te su se dopunjavali edukacijski sadržaji stalno dostupni svim zaposlenicima.

Tijekom 2023. godine obnovljen je Program edukacije stručnih znanja, koja su prijeko potrebna svim zaposlenicima Croatia osiguranja ili vanjskim partnerima koji rade na distribuciji osiguranja. Program i plan edukacije odobrila je HANFA za razdoblje od tri godine, odnosno do kraja 2026. godine.

Turizam

U Maistra Hospitality Group sve više zaposlenika pohađa stručne i obrazovne programe. Kontinuirano se ulaže u osmišljavanje i provođenje sustava edukacije potpuno prilagođenih potrebama organizacije. Provede se edukacije za sve hijerarhijske razine, od visokog menadžmenta do ulaznog osoblja, te se tako postiže kontinuitet razvoja u profesionalnim znanjima, komunikacijskim, prodajnim i upravljačkim vještinama, uz ostale nužne oblike osobnog rasta i razvoja.

Programi se osmišljavaju i provode interno, ali i u suradnji s prestižnim svjetskim institucijama poput *École hôtelière de Lausanne*, *Basque Culinary Center Donostia-San Sebastián* i brojnih drugih. Zaposlenike je ključno pridobiti što prije pa je već mnogo godina aktualna i suradnja sa srednjim strukovnim školama. Zahvaljujući programima stipendiranja, stručnih praksi i zajedničkim projektima učenici već imaju prilike upoznati tvrtku te karijeru započeti i nastaviti razvijati upravo u Maistri.

Za uvođenje zaposlenika u posao i razvijanje mekih vještina zaposlenika i voditelja redovito se provode programi MAIntro, Komunikacijske MAIstorije, kao i novi trening za voditelje odjela i njihove pomoćnike pod nazivom Kako motivirati tim? U 2023. održana su 32 treninga MAIntro, 46 treninga Komunikacijskih MAIstorija i 12 treninga Kako motivirati tim?, na kojima je sudjelovalo gotovo 1400 zaposlenika.

Kao podrška strateškim procesima redovito se organiziraju *online* edukacije za veću uspješnost pri davanju povratne informacije, izradi SMART ciljeva i sl. U 2023. godini organizirano je šest takvih edukacija za 122 zaposlenika.

Zaposlenici iz operacija redovito polaze eksterne edukacije i usavršavanja za *sommeliere*, barmene, bariste, slastičare i druga srodna zanimanja. Proveden je i *Train the trainer* program za interne trenere bariste.

Train the trainer (TTT) jest program obučavanja odjelnih trenera u operacijama i poslovnim funkcijama kako bi bili uspješniji u prenošenju znanja u svojim odjelima. U 2023. godini proveden je TTT projekt Uvođenje u posao i osposobljavanje za odjel domaćinstva koji se sastoji od 34 teme podijeljene u TTT1 i TTT2, u kojem je sudjelovalo 195 zaposlenika. Prema istom načelu osmišljen je projekt Uvođenje u posao i osposobljavanje za odjel recepcije, koji će biti implementiran 2024. godine.

Sedma generacija pohađala je MAIstart program pripravnštva za hotelske operacije. Istodobno je organiziran MAIstart program za drugu generaciju pripravnika za poslovne funkcije, intenzivno jednogodišnje iskustvo rada i edukacija pod mentorstvom vodećih stručnjaka iz hotelijerske branše. Polaznici imaju priliku steći širu sliku o poslovanju organizacije te osnovno znanje o funkcioniranju ključnih odjela i funkcija u portfelju MHG-a, kao i osmisliti i implementirati vlastiti projekt.

Poslovnu akademiju u 2023. uspješno je završila treća generacija polaznika. Riječ je o programu za osposobljavanje budućih direktora objekata. Uz brojne eksterne i interne predavače u provedbi programa ističe se suradnja s prestižnom hotelijerskom školom *École hôtelière de Lausanne*, čiji su stručni predavači održali stručne module iz područja upravljanja hranom i pićem, upravljanja domaćinstvom i recepcijskim poslovanjem.

Tijekom 2023. godine nastavio se provoditi i program *MAILeadership Journey* za unaprjeđenje znanja i vještina direktora objekata i zamjenika direktora objekata. Održana su dva posljednja modula edukacija i *coaching* susreti. Osmišljen je program *MAILeadership Journey II* za unaprjeđenje znanja i vještina voditelja odjela u objektima i njihovih pomoćnika. Kako je planirano, u 2024. i 2025. godini program će pohađati 300 polaznika.

U 2023. godini pokrenut je i *Housekeeping* program za unaprjeđivanje specifičnih stručnih znanja u odjelu domaćinstva. Obuhvaća osam tema, a namijenjen je odabranim voditeljicama odjela, svim pomoćnicama voditelja odjela te sobaricama i nadzornicama s visokim potencijalom. U 2024. godini planira se obuhvatiti više od 50 zaposlenica u svim destinacijama.

Tijekom 2023. godine nastavljena je i aktivna suradnja s tri regionalna centra kompetentnosti (Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula, Ugostiteljsko-turistička škola Osijek te Turistička i ugostiteljska škola Dubrovnik.) U sklopu projekta KLIK Pula snimljeno je 56 edukativnih videa iz sedam hotelskih odjela (domaćinstvo, održavanje, animacija, sport, *wellness*, recepcija te hrana i piće) na četiri jezika (hrvatski, engleski, njemački i talijanski). Snimalo se u četiri rovinjska hotela (GPHR, Amarin, Lone i Eden), u čemu je sudjelovalo tridesetak Maistrinih zaposlenika. Snimljeni materijal koristit će srednje strukovne škole u sklopu centara kompetentnosti, i to u svrhu podizanja interesa za deficitarna zanimanja u ugostiteljstvu. Materijali će se primjenjivati i interno u svrhu podizanja kvalitete pružanja usluga u objektima Maistra Hospitality Group. Kao dio projekta zaposlenici su sudjelovali na kulinarskim radionicama u organizaciji Agencije za ruralni razvoj Istre, kao i na edukaciji za pивske *sommeliere*.

U Hilton Imperialu u 2023. godini provedena je obvezna obuka koja je uključivala *online* i izravne edukacije povezane s pravilima ponašanja, internetskom sigurnosti i zaštitom na radu, zaštitom podataka i sl. za sve zaposlenike hotela. Uz osam radionica rukovođenja u kriznim vremenima rukovodeći tim nadograđivao je svoja znanja u skladu sa smjernicama brenda Hilton.

Svi su zaposlenici upoznati s ESG politikama i ciljevima hotela putem tečaja *Travel with purpose*, koji je dostupan na platformi za razvoj znanja i vještina *Hilton University*. Provedene su i obuke vezane uz sigurnost radnog okruženja, scenarije mogućih kriznih situacija i odgovora na njih: *Stay Safe – Preventing & Reacting to Active Attack Situations* za sve zaposlenike hotela te *Security – How to Ensure Housekeeping Security* za odjel hotelskog domaćinstva.

U sklopu franšizne suradnje s Marriott International zaposlenici objekata u Zagrebu (Westin i Sheraton) i Dubrovniku (Sheraton) pohađali su redovne obvezne *online* Marriott edukacije. U 2023. godini svi su novi zaposlenici prošli BASE (*Brand & Service Excellence*) program uvođenja u posao, a pridružili su im se i svi zaposleni u posljednje tri godine kako bi osvježili znanja o kulturi i posebnostima brenda, osnovama ophođenja s gostima, personaliziranoj usluzi, rješavanju pritužbi gostiju i slično. Za potrebe izvođenja BASE edukacijskog programa dvoje formalnih *learning coordinators* iz svakog hotela prošlo je Marriott certifikaciju za interne trenere.

Zdrava hrana

Cjeloživotno učenje i razvoj zaposlenika jedan je od Cromarisovih prioriteta, što je podržano i kontinuiranim povećanjem budžeta za edukacije na svim razinama kompanije. Interne i eksterne edukacije organiziraju se u dogovoru s rukovoditeljima prema definiranim razvojnim potrebama zaposlenika te poslovnim potrebama kompanije.

Poseban je naglasak na planiranju nasljeđivanja za ključna radna mjesta u kompaniji i ciljano ulaganje u profesionalni i osobni razvoj zaposlenika. Tijekom 2023. definirani su nasljednici na ključnim pozicijama kako bi se uspostavio mehanizam prijenosa znanja i zadržavanja ključnih vještina te osigurao kontinuitet poslovanja. Interne i eksterne edukacije organiziraju se u dogovoru s rukovoditeljima prema poslovnim potrebama kompanije, zahtjevima radnog mjesta te definiranim razvojnim potrebama zaposlenika. Prema definiranim planovima karijernog razvoja te potrebama i preferencijama zaposlenici se uključuju u razne edukacijske programe organizirane u suradnji sa specijaliziranim partnerima, a ističu se tečajevi engleskog jezika, razvoj prezentacijskih vještina i trening „Kako biti uspješan mentor”. U 2023. devet od deset nominiranih polaznika završilo je *leadership* program *Franklin Covey*.

U 2023. godini brojni Cromarisovi zaposlenici sudjelovali su na već tradicionalnim konferencijama *Barcelona Sea Food, Aquaculture Europe 2023* i *HR Weekend*, a nastavljena je i pozitivna praksa stručnih usavršavanja.

Suradnja sa znanstvenim i obrazovnim institucijama

Adris grupa smatra da je gospodarski i društveni napredak moguć jedino ako se temelji na znanju, stoga sustavno podupire razvoj znanosti povezujući se s istaknutim nacionalnim i svjetskim znanstvenim i obrazovnim institucijama, koje su prepoznate kao jedan od važnijih dionika Grupe u cjelini. Ističe se pritom i doprinosi Zaklade Adris. Jedan od temeljnih ciljeva djelovanja Zaklade jest promicanje izvrsnosti i znanja u društvu. Sustavnim usmjeravanjem sredstava projektima i pojedincima u zakladnom programu Znanje i otkrića Adris grupa izravno doprinosi izgradnji društva znanja. Popis dosadašnjih primatelja donacija uključuje brojne znanstveno-edukacijske centre i sveučilišta, vrtiće i škole te bolnice, zavode, institute i kliničke bolničke centre koji su zahvaljujući Zakladi provodili važna istraživanja. Rezultati tih znanstvenih istraživanja objavljeni su i u prestižnim svjetskim znanstvenim časopisima.

Kako bi naše tvrtke bile uspješnije u ostvarivanju poslovnih ciljeva a istodobno svojim iskustvima doprinosile razvoju znanstvene zajednice i društva općenito, povezuju se s istaknutim nacionalnim i svjetskim znanstvenim i obrazovnim institucijama s ciljem stjecanja potrebnih znanja i dijeljenja specifičnih znanja koja postoje u Grupi s onima kojima ta znanja mogu biti korisna i poticajna. Naši stručnjaci aktivno sudjeluju na konferencijama i stručnim skupovima, održavamo dane otvorenih vrata, provodimo sponzorske i donatorske aktivnosti, isplaćujemo stipendije, sudjelujemo u znanstveno-istraživačkim projektima i sl.

Adris grupa svog predstavnika ima i u Gospodarskom savjetu Sveučilišta u Zagrebu, osnovanom početkom 2024. godine. Savjetodavno tijelo kojeg čini 12 predstavnika gospodarsko-financijskoga sektora usmjereno je na razvoj visokog obrazovanja, znanstvenoistraživačkoga rada i sinergije s gospodarstvom. Uz ostalo, radit će na unaprjeđenju studijskih programa i nastavnih procesa te utvrđivanju stvarnih potreba gospodarstva za stručnjacima koji se školuju na Sveučilištu. Adris grupu predstavlja predsjednik Uprave.

Osiguranje

Brojni Croatijini stručnjaci i tijekom 2023. sudjelovali su na predavanjima, skupovima i raspravama s temama digitalnog osiguranja, *insurtech*, telematike i drugih povezanih područja, prije svega zahvaljujući velikom iskustvu i inovacijama Croatijina digitalnog brenda LAQO.

Sudjelovanjem na susretima studenata i poslodavaca nastavljena je intenzivna suradnja s fakultetima, primarno STEM područja, ali i s Ekonomskim fakultetom u Zagrebu. Nakon što je donacijom Croatia osiguranja 2022. godine uređena i opremljena središnja dvorana Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2023. godine potpisan je i sporazum o suradnji na novopokrenutom inovativnom obrazovnom modulu Ekonomska analitika. Riječ je o modernom modulu na kojem će studenti steći kombinaciju znanja i vještina kako bi povećali konkurentnost na tržištu rada nakon završetka fakulteta te se brzo prilagodili izazovima u svakodnevnom okruženju.

Nastavljena je suradnja s Fakultetom elektrotehnike i računarstva, s kojim je Croatia osiguranje 2020. pokrenulo poslijediplomski specijalistički studij „Proizvodi, digitalne inovacije i tehnologije u osiguranju – INSURTECH”. U 2023. upisana je četvrta generacija od 11 polaznika.

Croatia osiguranje nastavlja se predstavljati kao poželjan poslodavac studentima STEM usmjerenja sudjelovanjem na sajmovima poslova i danima karijera u organizaciji fakulteta i studentskih udruga, uključujući spomenuti Fakultet elektrotehnike i računarstva, Prirodoslovno-matematički fakultet, Tehničko veleučilište Zagreb, Fakultet prometnih znanosti, Visoko učilište Algebra i druge.

Suradnje s obrazovnim i stručnim institucijama te organizacija i pokroviteljstvo raznih događaja detaljnije su opisani u poglavljima *Ponuda širokog raspona mogućnosti za učenje i osobni razvoj* te *Odgovornost prema zajednici*.

Turizam

Maistra Hospitality Group Maistra Hospitality Group surađuje sa znanstvenim i obrazovnim institucijama s ciljem usvajanja znanja od najboljih stručnjaka, ali i zbog podrške tim institucijama u osmišljavanju programa koji su relevantni za potrebe suvremenog turizma. Redovito surađuje s brojnim institucijama u zemlji, poput opatijskog Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ekonomskim fakultetom u Rijeci, Fakultetom ekonomije i turizma u Puli, Veleučilištem Aspira, Sveučilištem VERN, Sveučilištem u Dubrovniku, RIT Croatia, Libertas i brojnim drugim. Mnogo godina uspješno surađuje sa srednjim ugostiteljskim i hotelijersko-turističkim školama u

Hrvatskoj, ponajprije onima u Rovinju, Zagrebu, Zaboku, Samoboru, Osijeku, Splitu i Dubrovniku, te školama u EU vezano za Erasmus projekte. Redovita je i suradnja s istaknutim svjetskim institucijama poput *École hôtelière de Lausanne* i *Basque Culinary Centeru Donostia-San Sebastián*.

U 2023. godini ističe se novo izdanje projekta *FoodTech Startup Competition*, natjecanja startupova s ciljem poticanja novih i kreativnih ideja mladih ljudi za održiva rješenja u prehrambenoj ugostiteljskoj industriji. Primljeno je petnaestak prijava iz cijelog svijeta. Pobjedničko rješenje, pristiglo iz Južne Koreje, odlikuje inovativnost, održivost i primjena napredne tehnologije. Kamerama i skenerima analiziraju se ostaci hrane na tanjurima, a umjetna inteligencija obrađuje prikupljene podatke i daje smjernice kako smanjiti otpad od hrane. Izabrano je i najbolje rješenje u novoj kategoriji *retail startup*. Riječ je o digitalnoj platformi za jednostavnu interakciju i povezivanje različitih dionika koja malim dobavljačima omogućuje jednostavniji i brži razvoj.

Zdrava hrana

Cromaris redovito surađuje sa znanstvenim i obrazovnim institucijama s ciljem podizanja razine znanja u tvrtki i postizanja izvrsnosti u specifičnim područjima za koje nema klasično educiranog kadra. Suradnja je dvosmjerna jer je važno i dijeliti znanje organizacijom radionica, edukativnih prezentacija, sudjelovanjima u znanstvenim i radnim skupinama te projektima, čime se doprinosi razvoju marikulture općenito. Također se afirmativno djeluje i upoznaje mlade s mogućnostima karijere u marikulturi, pokazujući raznolikost, mogućnosti i izazove budućeg zvanja jer te informacije nisu dostupne tijekom redovnog obrazovanja. Suradnja sa znanstvenim institucijama omogućuje i uključivanje u brojne važne EU projekte, što Cromaris svrstava u sam vrh u istraživanju i razvoju novih tehnologija i znanja u marikulturi.

Tijekom 2023. godine nastavljaju se dugogodišnje suradnje, ali i započinju nove. Intenzivno se surađuje s Agronomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Odjelom za studije mora Sveučilišta u Splitu i Odjelom za ekologiju, agronomiju i akvakulturu Sveučilišta u Zadru. Brojni studenti i učenici sudjelovali su u terenskoj nastavi, izvođenju stručne prakse te studijskim posjetima Cromarisu, a Cromarisovi stručnjaci pružali su podršku u istraživanjima za potrebe završnih i diplomskih radova. U 2023. ostvarena je suradnja s Ekonomskim fakultetom u Rijeci te su studenti i profesori Sveučilišnog specijalističkog studija Kontroling od Cromarisovih stručnjaka mogli čuti o izazovima i prilikama u kontrolingu.

Istraživanje i tromjesečnu praksu u sklopu doktorskog studija u Cromarisovu odjelu Istraživanje i razvoj obavio je doktorand sa Sveučilišta Wageningen u Nizozemskoj. Sudjelovao je u svim tehnološkim operacijama i analizirao riblju hranu. U obilasku uzgajališta bili su i studenti s Arktičkog sveučilišta u Norveškoj. Nastavlja se i suradnja s Poljoprivrednom, prehrambenom i veterinarskom školom Stanka Ožanića iz Zadra pa su učenici i u 2023. odrađivali stručnu praksu u Cromarisu te surađivali s odjelom Istraživanja i razvoja. Djelatnici Cromarisa održali su edukaciju o bioraznolikosti, zaštićenim vrstama Jadrana i zaštiti mora učenicima područne škole Sali i područne škole Božava.

Cromaris je također nastavio suradnju s međunarodnim znanstvenim, istraživačkim i sveučilišnim institucijama i u 2023. daljnjim provođenjem postojećih ili pokretanjem novih projekata i projektnih ideja. Sa Sveučilištem u Bologni surađivalo se na razvoju dviju projektnih ideja i njihovoj prijavi na EU natječaje. Projekti ONE EARTH i THUNDERBOAT su i odobreni, a početak je planiran u 2024. godini. Oba projekta povezana su sa zaštitom prirodnih resursa i bioraznolikošću. Aktivnosti projekta ONE EARTH usmjerene su na kružno gospodarstvo i ispitivanje mogućnosti korištenja ribljih nusproizvoda, posebno ljuski, u drugim industrijama. THUNDERBOAT se, pak, bavi zaštitom morskih resursa i smanjenjem ugljičnog otiska, a u sklopu projektnih aktivnosti posebno se ističe pilot-projekt zamjene dizelskog motora hibridnim na jednom Cromarisovom katamaranu. I u 2023. nastavljena je dugogodišnja suradnja sa znanstvenicima iz Škotske na razvoju ključnih pokazatelja za odabir ribe najboljeg genetskog potencijala.

U 2023. godini uspješno je završen projekt „Perform FISH” proveden u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom. Cilj projekta bio je proizvodnja po mjeri potrošača: integriranje inovativnih pristupa za konkurentnu i održivu proizvodnju u cijelom lancu vrijednosti mediteranske akvakulture. Okončan je i projekt *New Tech Aqua* pod vodstvom Sveučilišta u Bologni (UNIBO) za razvoj novih tehnologija, alata i strategija za održivu, inovativnu i otpornu europsku akvakulturu, pod pokroviteljstvom Europske unije. Na završnom izlaganju u Bruxellesu predstavljeno je 14 inovacija za poboljšanje otpornosti sektora i iznesene su preporuke za politike koje doprinose poboljšanju propisa EU-a. Zakonske prepreke, cirkularnost, riblja hrana, organska akvakultura i diverzifikacija bile su neke teme o kojima se raspravljalo na političkim okruglim stolovima na visokoj razini, uključujući sudjelovanje Glavne uprave za pomorstvo i ribarstvo (DG MARE) te Europske tehnološke i inovacijske platforme za akvakulturu (EATiP).

3.3.3. *Jednake prilike (raznolikost i jednake mogućnosti, nediskriminacija)*

3.3.3.1. *Strateški prioriteti Grupe*

Grupa zapošljava, isplaćuje plaću i omogućuje napredovanje zaposlenika. Donosi i druge odluke vezane uz radni odnos na temelju mjerodavnih čimbenika, ponajprije kvalifikacija i radnog učinka, a ne na temelju rase, spola, boje kože, vjere, dobi, etničke pripadnosti, spolne orijentacije, invaliditeta ili drugih trajnih obilježja. Posvećeni smo stvaranju profesionalnoga radnog okruženja u kojemu se prema našim zaposlenicima odnosi s poštovanjem i dignitetom i u kojemu nema nepoželjnog ili protuzakornog ponašanja, diskriminacije ili uznemiravanja. Temeljna načela i standardi ponašanja u vezi s tim propisani su etičkim kodeksima Adrisa i društava Grupe te drugim primjenjivim pravilnicima i politikama.

U Grupi postoje osobe koje se brinu za zaštitu dostojanstva zaposlenika, a imenovala ih je Uprava uz savjetovanje sa sindikatom i/ili radničkim vijećem u društvima gdje ono djeluje.

Tijekom 2023. godine, u Adris grupi i Abiliji usvojeni su ažurirani interni akti, među kojima je i Pravilnik o postupku i mjerama za zaštitu dostojanstva radnika kojim se utvrđuju postupci i (preventivne) mjere kojima se zaposlenicima osiguravaju uvjeti rada u kojima neće biti izloženi uznemiravanju bilo koje vrste. Imenovani su povjerenici, jedna žena i jedan muškarac, ovlaštene za rješavanje pritužbi zaposlenika vezanih uz uznemiravanje. Tijekom 2023. nije bilo povrede dostojanstva zaposlenika.

Tijekom 2023. na razini Grupe evidentirano je deset prijavljenih incidenata povezanih s diskriminacijom, odnosno postupaka zaštite dostojanstva (2022. pet slučajeva). U segmentu Osiguranje provedeno je osam postupaka, a u segmentu Turizam jedan postupak za zaštitu dostojanstva radnika, u kojima nisu utvrđene povrede dostojanstva. Za sve incidente provedene su odgovarajuće radnje te su slučajevi zatvoreni. U segmentu Zdrava hrana zaprimljena je jedna prijava povrede Etičkog kodeksa.

3.3.3.2. *Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe*

Osiguranje

Croatia osiguranje uključilo je jednake mogućnosti i poštovanje različitosti u svoj Etički kodeks koji promiče prihvaćanje prirodnih i kulturnih razlika među ljudima. Kodeksom se kompanija obvezala na zapošljavanje, usavršavanje i promoviranje zaposlenika bez obzira na rasu, etničku ili vjersku pripadnost, jezik, bračno stanje,

spolnu orijentaciju, tjelesne nedostatke, političko ili drugo uvjerenje, socijalni ili ekonomski status. Prema odredbama Zakona o radu, Croatia osiguranje imenovalo je tri osobe muškog i ženskog spola koje su ovlaštene primati i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika.

Tijekom 2023. godine ovlaštene osobe za primanje i rješavanje pritužbi vezanih uz zaštitu dostojanstva radnika Croatia osiguranja zaprimile su osam pritužbi na temelju kojih su bez odgode, u Zakonom o radu definiranom roku, provedeni postupci zaštite dostojanstva i odgovarajuće radnje te su slučajevi zatvoreni.

Turizam

Tijekom 2023. godine ažurirana je Politika radnih standarda i ljudskih prava koja propisuje načela, standarde i prihvatljivo postupanje u svim oblicima poslovnog i radnog odnosa. Tijekom 2023. godine ovlaštene osobe za primanje i rješavanje pritužbi vezanih uz zaštitu dostojanstva radnika MHG zaprimile su jednu pritužbu na temelju koje su bez odgode, u Zakonom o radu definiranom roku, provedeni postupci zaštite dostojanstva i odgovarajuće radnje te je slučaj zatvoren.

Zdrava hrana

Etički kodeks u Cromarisu, koji je stupio na snagu u veljači 2023., propisuje načela, standarde i prihvatljivo postupanje u svim oblicima poslovnog i radnog odnosa. U 2023. godini propisan je i postupak zaštite dostojanstva. Imenovano je i Etičko povjerenstvo koje se sastoji se od tri člana (dvije žene i jedan muškarac), čime se postiže veći stupanj neovisnosti u odlučivanju kao i kritičkog promišljanja pri donošenju odluke. Uz novi Etički kodeks zaposlenicima je pripremljen i vodič o vrijednostima i načelima kompanije. U 2023. godini nije bilo postupaka zaštite dostojanstva radnika, propisanih Zakonom o radu, no zaprimljena je jedna prijava kršenja Etičkog kodeksa, koja je nakon razmatranja ocijenjena kao neutemeljena.

Raznolikost upravljačkih tijela i zaposlenika Grupe na kraju izvještajnog razdoblja

<i>Dobne skupine</i>	2023.				2022.			
	<i>Menadžment</i>		<i>Ostali zaposlenici</i>		<i>Menadžment</i>		<i>Ostali zaposlenici</i>	
	<i>Ž</i>	<i>M</i>	<i>Ž</i>	<i>M</i>	<i>Ž</i>	<i>M</i>	<i>Ž</i>	<i>M</i>
<i>< 18 g.</i>	0	0	9	11	0	0	4	4
<i>18 – 24 g.</i>	0	0	267	224	0	0	302	257
<i>25 – 29 g.</i>	0	1	519	408	0	0	503	403
<i>30 – 39 g.</i>	6	10	1.057	913	7	14	1.052	898
<i>40 – 49 g.</i>	13	25	1.097	835	12	24	1.110	779
<i>50 – 59 g.</i>	4	9	885	562	6	9	847	553
<i>60 – 64 g.</i>	2	2	187	162	1	2	181	165
<i>> 65 g.</i>	1	1	20	42	0	0	15	27
UKUPNO	26	48	4.041	3.157	26	49	4.014	3.086

Ž – žene, M - muškarci

Adris i njegove kompanije poslodavci su izražene poslovne etike, potiču kulturu jednakosti, bez isticanja razlika među zaposlenicima pa tako ni na temelju spola. U izboru najbolje osobe za pojedino radno mjesto vrednuju se vještine, znanje i obrazovanje, kao i profesionalno i praktično iskustvo.

Na dan 31. prosinca 2023. na razini Grupe na upravljačkim (menadžerskim) pozicijama zaposlena su 74 zaposlenika, od čega je 35 posto žena i 65 posto muškaraca, isto kao i prethodne godine. Menadžment obuhvaća članove uprava društava i prvu razinu ispod uprave. Ako promatramo sastav uprava i nadzornih odbora društava Grupe, čini ih 25 posto žena i 75 posto muškaraca.

3.3.4. *Odgovorno korisničko iskustvo*

Odgovornost prema potrošačima temelj je poslovanja Grupe, ključan dio poslovne i tržišne strategije te o uspješnosti tog odnosa izravno ovise profitabilnost i dugoročna održivost svih naših poslova. Zadobivanje i zadržavanje povjerenja te zadovoljstvo potrošača, kao rezultat vrhunskih i inovativnih proizvoda i usluga prilagođenih njihovim potrebama, među najvažnijim je strateškim odrednicama Grupe pa je *Odgovorno korisničko iskustvo* usvojeno kao jedna od prioriternih tema u novom ESG okviru Adris grupe. To znači da dosadašnjem pristupu upravljanja iskustvom potrošača (kupaca, gostiju i klijenata) na razini Adris grupe i svih sastavnica, Maistre, Croatia osiguranja i Cromarisa, dodajemo još jednu važnu dimenziju – održivost.

Svjesni smo da suvremene tržišne okolnosti oblikuju nove navike i očekivanja potrošača, prije svega da svrha brendova nadilazi profit. Istraživanja pokazuju da gotovo 90 posto potrošača očekuje da tvrtke kojima će pokloniti povjerenje snažnije integriraju elemente održivosti u proizvode, usluge i operacije. Odgovorno (održivo) korisničko iskustvo osigurava se prije svega razvojem proizvoda i usluga koji integriraju elemente održivosti. Naše tvrtke već nude proizvode i usluge koje jasno iskazuju doprinos globalnim ciljevima održivosti. Već su u protekloj godini u navedenom ostvareni veći pomaci, o kojima izvještavamo u drugim poglavljima ovoga izvještaja. Tvrtke potom potrošačima moraju jasno, istinito i utemeljeno predstaviti o kojim je doprinosima riječ te poticati potrošače na održivije potrošačke odluke i navike. U korisničkom putovanju (*engl. customer experience journey*) treba prepoznati točke gdje se može dodati vrijednost s elementima održivosti. Navedeno će tvrtke u sastavu Adrisa sustavno provoditi u sljedećem razdoblju te potkrijepiti jasno iskazanim metrikama i standardiziranim alatima i pokazateljima te certificiranim internacionalnim standardima koji potvrđuju kvalitetu i povjerenje u proizvode i usluge koji su usklađeni s načelima održivosti primjenjivim na Grupi u cjelini i/ili u pojedinim našim industrijama.

U okviru ESG teme usvojena su dva strateška prioriteta koja definiraju aktivnosti i ciljeve u sljedećem razdoblju, a to su fokus na *poboljšanje korisničkog iskustva*, te *poticanje odgovornijeg i održivijeg ponašanja klijenata/gostiju/kupaca*.

3.3.4.1. *Strateški prioriteti Grupe*

Poboljšanje korisničkog iskustva

Suvremeni kupac očekuje personalizirano, neposredno, brzo i učinkovito korisničko iskustvo. Tri glavna čimbenika koja utječu na zadovoljstvo modernih kupaca odnose se na kvalitetu proizvoda, temeljne vrijednosti (poruke i načela) koje brend prenosi i s kojima se potrošač može poistovjetiti te zadovoljstvo kvalitetom usluge, odnosno ostvarenom interakcijom s tvrtkom.

Da bi osigurale još naprednije korisničko iskustvo, tvrtke u sastavu Grupe sustavno ulažu u unaprjeđenje rješenja za interakciju. Većina naših klijenata i gostiju očekuje brzu, jednostavnu i učinkovitu komunikaciju s minimalno *offline* kontakata. Traže jednostavne i transparentne korisničke procese – od kupnje (bukiranja) do administracije

svojih usluga, programa i sl. U poglavlju Digitalna transformacija detaljnije se opisuje kako suvremena digitalna rješenja doprinose naprednijem korisničkom iskustvu u našim tvrtkama.

Uz razvoj novih funkcionalnosti CRM sustava nadograđuju se mogućnosti i ponude u sklopu programa vjernosti te se provode redovita ispitivanja tržišta u svrhu utvrđivanja razine zadovoljstva korisnika, njihovih očekivanja i želja te načina ugrađivanja povratnih informacija s tržišta u jačanje kvalitete poslovanja. Napredak ostvaruju Croatia osiguranje i Maistra, čije se poslovanje uglavnom temelji na izravnom kontaktu s krajnjim korisnikom (B2C), no i Cromaris doprinosi svojim praksama gdje je primjenjivo na njegovo poslovanje.

Kako bi tvrtke bile sigurne da su na pravi način utvrdile potrebe i očekivanja svojih potrošača, provode redovita ispitivanja tržišta u svrhu utvrđivanja razine zadovoljstva korisnika. Zadovoljan potrošač skloniji je preporučiti tvrtku ili brend pa je taj pokazatelj veoma važan za sve naše tvrtke te je usvojen kao zajednički KPI koje će tvrtke sustavno mjeriti te će se izvještavati na razini Grupe.

U 2022. postavljeni su temelji, a u sljedećem razdoblju (počevši s 2023. godinom) sustavno će se pratiti i izvještavati prema definiranim pokazateljima uspješnosti. Croatia osiguranje i Maistra svake će godine pratiti i izvijestiti o broju članova programa lojalnosti. S obzirom na tip industrije te odrednice nisu primjenjive na Cromaris pa će ta tvrtka izvijestiti o veličini baze potrošača. Kao pokazatelj zadovoljstva klijenata/gostiju/kupaca Maistra i Croatia osiguranje mjerit će NPS (*Net promoter score*), a Cromaris, istom metodologijom, zadovoljstvo kupaca. Radi se i na definiranju pokazatelja i uspostavi sustava za mjerenje zadovoljstva krajnjih potrošača Cromarisovih proizvoda.

Poticanje odgovornijeg i održivijeg ponašanja klijenata/gostiju/kupaca

Poticanje pak odgovornijeg i održivijeg ponašanja klijenata počiva na tome da više od tri četvrtine suvremenih potrošača želi prilagoditi potrošačke navike tako da su spremni ne samo platiti više za proizvode koji integriraju elemente održivosti nego i znatnije promijeniti način na koji žive i rade u smjeru održivijih navika. U sljedećem razdoblju tvrtke Grupe nastavit će provoditi projekte i inicijative koje doprinose zdravlju potrošača, educiraju o važnim temama i pomažu razvijanju dobrih navika. Sve naše kompanije promoviraju održivo življenje te potiču nove zelenije inicijative, nude održivije opcije te osmišljavaju platforme za edukaciju, suradnju i aktivaciju potrošača na zajedničkom putu prema održivijoj budućnosti. O tome više u nastavku, kao i poglavlju *Odgovornost prema lokalnoj zajednici*.

3.3.4.2. Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe

Poboljšanje korisničkog iskustva i Poticanje odgovornijeg i održivijeg ponašanja klijenata/gostiju/kupaca

Osiguranje

Misija Croatia osiguranja jest omogućiti dugoročnu financijsku sigurnost te napredniju zdravstvenu zaštitu pojedinca i zajednice pružanjem vrhunske i inovativne usluge prilagođene potrebama klijenata. Klijent je jedan od ključnih dionika za održivost poslovanja pa se potrebe i zadovoljstvo potrošača prate na različitim dodirnim točkama radi unaprjeđenja usluge i prilagodbe očekivanjima klijenata, ali i jasne diferencijacije od konkurencije.

U 2023. godini nastavili su se projekti unaprjeđenja *offline* i *online* korisničkog iskustva. Klijentima Croatia osiguranja na raspolaganju su brojna digitalna rješenja i funkcionalnosti, od kupnje, plaćanja, pregleda polica i prijave štete do naprednih funkcionalnosti koje potiču pozitivne promjene u ponašanju klijenata. Digitalni projekti

i novosti u 2023. godini u sklopu oba brenda, Croatia osiguranja i LAQO-a, detaljnije su opisani u poglavlju *Digitalna transformacija*.

Aplikacija Moja Croatia i dalje bilježi rast broja aktivnih korisnika, kojih je 29 posto više u odnosu na prethodnu godinu. Moja Croatia omogućuje pregled svih osiguranja i digitalnih zdravstvenih iskaznica, nudi mogućnost plaćanja računa, obnove polica, prijave štete i praćenja statusa obrade u samo nekoliko klikova. U aplikaciji je klijentima omogućena još jedna novost – Croatia FIT koji promiče tjelesnu aktivnost i nagrađuje zdrave navike.

Osluškujući potrebe tržišta i očekivanja klijenata, nakon provedenih istraživanja, u svibnju 2023. Croatia osiguranje lansiralo je novi program pogodnosti Spektar, inovaciju na tržištu osiguranja. Riječ je o jedinstvenoj ponudi paketa koja spajanjem više polica osiguranja u kućanstvu omogućuje uštede i dodatne pogodnosti na jednostavan i transparentan način. Članovi kućanstva u Hrvatskoj koriste u prosjeku sedam do osam polica u više osiguravajućih društava, što nerijetko otežava razumijevanje što se uistinu plaća i što se za to dobiva. Istodobno Hrvatska zaostaje za prosjekom Europske unije po broju osiguranika, polica i vrstama osiguranja, dok je premija osiguranja u Hrvatskoj i do šest puta manja u usporedbi sa zemljama EU. Trendovi u drugim industrijama usmjereni su na spajanje usluga u pakete jer je to jednostavnije i isplativije, povećava zadovoljstvo klijenata i razumijevanje usluge. Na tom je tragu nastao i Spektar, prvi takav koncept na tržištu osiguranja u Hrvatskoj, jedinstven po usmjerenosti na kućanstva i obitelji, a osim osigurateljnih pogodnosti klijenti mogu koristiti i pogodnosti brojnih partnera na domaćem tržištu. Spektar je već u prvoj godini rezultatima znatno nadmašio inicijalna predviđanja te krajem 2023. godine okuplja 56.000 aktivnih kućanstava s više od 70.000 članova.

U procesu kontinuiranog poboljšanja korisničkog iskustva u poslovnicama jedan od važnijih čimbenika jest podizanje razine znanja o osigurateljnim proizvodima. Informiranje klijenata o osigurateljnim proizvodima Croatia osiguranja, osim u izravnom kontaktu u prodaji u poslovnicama, kontinuirano se provodi na svim ključnim kanalima uz pomoć tradicionalnih i novih medija te korisničkom podrškom.

U 2023. godini provodile su se aktivnosti osnaživanja prodajnih kanala učinkovitijom distribucijom informacija o dodatnim proizvodima i pokrićima koja odgovaraju potrebama klijenata. U programima edukacija i mentorstva naglasak je na podizanju razine znanja i vještina prodajnih zastupnika, kao i ukupne kvalitete usluge i informiranja u Croatijanim poslovnicama. Nastavljene su i aktivnosti u okviru SFE (*sales force efficiency*) projekta za veću produktivnost prodajne mreže i dugoročnog razvoja prodajnih zastupnika. Uspješnost navedenih aktivnosti mjeri se svaki mjesec te se rezultati koriste za unaprjeđenja, a najbolji zastupnici nagrađuju.

Nekoliko puta u godini provode se produktne medijske kampanje koje, uz predstavljanje osigurateljnih proizvoda, ciljano progovaraju i o širim temama važnim za pojedinca i zajednicu, poput prevencije i podizanja razine sigurnosti u zajednici zaštitom zdravlja, imovine i poslovanja. U 2023. godini provodila se kampanja dodatnog zdravstvenog osiguranja *Povoljnije do privatnih pregleda* za povećanje osviještenosti o važnosti redovitih sistematskih pregleda i pogodnostima dodatnog zdravstvenog osiguranja.

Dodatnu vrijednost proizvodima i uslugama Croatia osiguranja osigurava korisnička podrška, koja u protekloj godini bilježi 681.054 upita klijenata, dok je ukupan broj interakcija s klijentima bio 862.249. Upiti klijenata najčešće se odnose na informacije o statusu štete, naplati, pokrićima i uvjetima za pokretanje promjena po policama, a povećan je i broj upita vezanih uz naručivanje za preglede. Kao glavni kanal kontakta klijenti biraju e-poštu, a na 82 posto upita odgovoreno je u cijelosti u prvom kontaktu.

U 2023. godini korisnička podrška Croatia osiguranja provodila je brojne dodatne aktivnosti i unaprijeđenja kako bi se klijentima omogućilo najbolje korisničko iskustvo. Gdje god je to moguće, primjerice pri prijavi šteta ili zahtjeva za promjenu po polici, procesi su pojednostavnjeni i ubrzani tako da klijent može podnijeti zahtjev e-porukom ili pozivom, na temelju čega korisnička podrška odradi cijeli postupak. Unaprijeđen je i proces naručivanja za sistematske preglede pa se pregledi u pravilu dogovaraju u prvom kontaktu. Nakon inicijalnog dogovora klijenti zaprimaju i SMS podsjetnik prije termina pregleda.

Kako bi djelatnici korisničke podrške klijentima mogli pružiti kvalitetnu uslugu, redovito pohađaju edukacijske programe, a uvedene su i nagrade za top performere u korisničkoj podršci. U odnosu na konkurenciju korisnička podrška Croatia osiguranja u samom je vrhu po kriteriju dostupnosti, tj. radnog vremena u kojem je dostupna klijentima. Potvrda napora za izvrsnost u podršci korisnicima pristigla je u 2023., kada su Croatia osiguranje i LAQO osvojili prvu nagradu na godišnjoj dodjeli CX.hr portala za 2022. godinu u kategoriji *Najbolje korisničko iskustvo*.

Croatia osiguranje zadovoljstvo klijenata sustavno prati još od 2018. metodom *Net promoter score* (NPS). Kvartalno se mjeri zadovoljstvo u dva segmenta: zadovoljstvo pri ugovaranju polica te zadovoljstvo klijenata u prijavi i rješavanju šteta. Kvalitetno ispunjavanje svih potreba te izgradnju odnosa povjerenja klijenti prepoznaju i cijene, što pokazuju i NPS rezultati za prodajni proces u prva tri kvartala 2023. godine. Prosječan NPS za to razdoblje iznosi 76, što se vrednuje kao izvrsno korisničko iskustvo, te se bilježi povećanje indeksa od tri boda u odnosu na 2022. godinu. U istom promatranom razdoblju prosječan NPS u rješavanju štetnih zahtjeva iznosi 47, što je vrlo dobro iskustvo, stabilno u odnosu na prethodnu godinu.

Uz praćenje NPS rezultata Croatia osiguranje provodi *Mystery shopping* u internoj i vanjskoj prodajnoj mreži. Posebno educirani tajni kupci nezavisne agencije za istraživanje tržišta opažaju izgled i organizaciju rada na prodajnom mjestu, način ophođenja s klijentima i prodajne vještine. Rezultat zadnjeg vala tog istraživanja u 2023. na uzorku od 34 posjeta pokazuje da se u prosjeku 85 posto prodajnog razgovora i organizacije rada u poslovnici provodi u skladu s internim standardima, a u više regija i poslovnica taj rezultat iznosi i više od 90 posto.

Croatia osiguranje sustavno ulaže financijske i ljudske resurse u podizanje razine znanja na području osiguranja, digitalnih tehnologija, zdravlja i prevencije te sigurnosti i financijske pismenosti u društvu.

Kampanje u području zdravlja tijekom 2023. bile su usmjerene na podizanje svijesti o važnosti preventivnih pregleda. Liječnici Croatia poliklinika sudjelovali su na stručnim skupovima i medijskim događanjima te govorili o zdravim navikama i važnosti redovitih sistematskih pregleda. U suradnji s Croatia poliklinikom Croatia osiguranje organiziralo je edukativna događanja na frekventnim mjestima u najvećim hrvatskim gradovima tijekom kojih su građani mogli saznati više o dodatnom zdravstvenom osiguranju i njegovim prednostima. Građanima su tom prigodom omogućeni pregledi poput mjerenja tlaka i zasićenosti kisika, dok su najmlađi učili o pravilnom držanju i sjedenju uz pomoć fizioterapeuta.

Croatijin Brigometar, digitalni ekran koji, koristeći umjetnu inteligenciju i algoritme za prepoznavanje raspoloženja, mjeri razinu zabrinutosti građana, osvojio je brojna priznanja i nagrade marketinške struke na nacionalnoj i svjetskoj razini. Na poziv organizatora izložbe *Time Space Existence* Europskog kulturnog centra Brigometar je 2023. godine predstavljen na Venecijanskom bijenalu arhitekture. Brigometar je tako prepoznat kao aktualan odgovor na pitanja koja izložba tematizira, a to su odnosi čovjeka s prostorom i vremenom te novi izrazi održivosti i načini življenja.

Croatia FIT, program u aplikaciji Moja Croatia, potiče korisnike na redovitu tjelesnu aktivnost, čime također izravno doprinosi njihovu zdravlju. Program Laqo prevent u LAQO aplikaciji provodi aktivnosti koje doprinose sigurnosti u prometu te potiče korisnike na odgovornije ponašanje u prometu upozoravajući na prebrzu vožnju, upotrebu mobitela, nagla kočenja i druge vozačke navike koje utječu na sigurnost u prometu te nagrađuje najuspješnije. Također uključuje funkcionalnost koja omogućuje praćenje CO2 emisija za svaku vožnju i potiče smanjenje ugljičnog otiska vozača. Dodatne aktivnosti u poticanju odgovornijeg ponašanja klijenata i podizanja razine sigurnosti u zajednici, poput suradnje s prometnim stručnjacima i ustanovama, sudjelovanja na stručnim skupovima, medijskih članaka i testimonijala, opisane su u poglavlju *Odgovornost prema lokalnoj zajednici*.

Croatia osiguranje prepoznato je kao najbolje osiguranje od autoodgovornosti u Hrvatskoj prema anketi HUAS-a (Hrvatske udruge auto struke). Među 112 anketiranih hrvatskih autoservisera koji svaki dan rade s osiguravajućim kućama najviše zadovoljstvo izrazili su upravo Croatia osiguranjem koje je zadobilo povjerenje njih čak 45,5 posto. Drugoplasirano osiguranje odabralo je samo njih 10,7 posto.

Turizam

U lipnju 2023. lansirana je mobilna aplikacija Maistra, namijenjena gostima svih Maistrinih objekata. Dostupna je na *Google Playu* i *Apple App Storeu* te do kraja godine ima više od 30.000 aktivnih korisnika. Početna verzija aplikacije gostima je omogućila pristup sadržajima i ponudama smještajnog objekta, snalaženje u objektu i destinaciji uz pomoć interaktivnih mapa, rezervaciju doživljaja iz destinacije, transfera i termina u restoranima te uvid u stanje računa gosta. Aplikacija je nadograđivana dodatnim funkcionalnostima poput planiranja odmora uz personalizirani *activity planner*, digitalne zahtjeve za domaćinstvo i prijavu kvarova u sobi, primanje *push* poruka s informacijama o posebnim ponudama i događanjima u objektima i brojne druge mogućnosti koje osiguravaju jedinstveno iskustvo boravka. Korisnici mobilnu aplikaciju prosječno koriste četiri minute (*average engagement time per session*), što daje uvid u angažiranost i interes za sadržaje ili usluge aplikacije.

Loyalty program *MaiStar Rewards Club* također je dostupan gostima u objektima Maistre i članovima omogućuje brojne pogodnosti, popuste i nagrade. Pristup je moguć putem korisničkog portala *MaiStar Rewards Club* na Maistrinoj mrežnoj stranici kao i u novoj mobilnoj aplikaciji, gdje članovi mogu pratiti svoj status i broj bodova, preuzeti digitalnu QR karticu članstva te istraživati pogodnosti personalizirane prema vlastitim interesima. U 2022. godini u programu je gotovo 39 tisuća članova, dok je u 2023. ostvaren značajan rast te *MaiStar Rewards Club* okuplja gotovo 108 tisuća članova.

Kvaliteta usluga ključ je uspjeha turističke kompanije, odnosno destinacije. Svojevrsni je most između očekivanja i iskustva gosta, zato je važno ulagati u unaprjeđenje kvalitete usluge i turističkog proizvoda kako bi se ispunila, pa i nadmašila očekivanja gosta. Zadovoljan gost vraća se te preporučuje drugima. Ukratko, uspjeh turističke destinacije, odnosno kompanije ovisi o zadovoljstvu gostiju.

U Maistri kvaliteta usluge mjeri se uz pomoć platforme *TrustYou* koja objedinjuje ocjene na svim portalima. Tijekom 2023. zabilježeno je 41.454 komentara gostiju s prosječnom ocjenom 8,80 za sve objekte MHG-a, što je rast u odnosu na 2022. kada je ocjena bila 8,70.

Na temelju 3346 odgovora na pitanje „Koliko je vjerojatno da biste naš objekt preporučili rođaku, prijatelju ili kolegi?“, Maistrini objekti ocijenjeni su NPS-om (*Net promoter score*) 62 posto za 2023. godinu, što se klasificira kao dobar rezultat te znači da je većina korisnika zadovoljna proizvodom ili uslugom i vjerojatno će preporučiti

proizvod ili uslugu drugima. Rezultat svrstava Maistra Hospitality Group u skupinu vrlo visoko rangiranih tvrtki u sektoru s visokom razinom lojalnosti kupaca njihovim uslugama i proizvodima.

Visoke standarde kvalitete proizvoda i usluga, uz zadovoljstvo gostiju, potvrđuju i priznanja struke. Na ovogodišnjim Danima hrvatskog turizma (DHT) Maistra je osvojila priznanje za proizvod „Privatna večera u impresivnoj pulskoj Areni” u kategoriji DKM – turistički aranžman godine. Cap Aureo, *signature restaurant* u Grand Park Hotelu Rovinj, nagrađen je u kategoriji Gastronomski doživljaj godine. Nagrada koja najviše veseli jest ona Franku Orbaniću, zaposleniku hotela Monte Mulini, u kategoriji „Čovjek ključ uspjeha u turizmu”, za najboljeg djelatnika na uređenju i održavanju okoliša. Dodajmo da su na 25. Kongresu hotelijera prvi put dodijeljene nagrade za najbolje direktore hotela te je najboljom direktoricom hotela s pet zvjezdica 2023. godine proglašena Larisa Brljafa, direktorica hotela Lone. Na 26. Prvenstvu sommeliera Hrvatske, u organizaciji Hrvatskog *sommelier* kluba i pod pokroviteljstvom HTZ-a, pobjednik je Kristijan Harjač, voditelj restorana Agli Amici.

Jedna od najvažnijih održivih navika suvremenog društva jest odgovorno upravljanje hranom, odnosno smanjenje bacanja hrane, što je primjenjivo i za kompanije u turizmu. Maistra odgovara dvojako, prilagodbom poslovnih procesa (poticanjem *zero waste* pristupa u restoranima najviše razine te općenito učinkovitijom procjenom obroka i količina hrane u pansionkim restoranima) kao i sustavnim educiranjem gostiju. Tijekom 2023. godine Maistra je u svim objektima provodila kampanju osvještavanja i poticanja održivih navika gostiju, uz ostalo i povezano s hranom. *Offline* i *online* kanalima istaknute su poruke i upute o odgovornom uzimanju hrane i zdravoj prehrani, kao i odgovornom korištenju vode i upotrebi/pranju ručnika te odgovornom korištenju energije (rasvjeta, klima).

Zdrava hrana

Krajem 2023. provedeno je kvalitativno i kvantitativno istraživanje među ključnim kupcima i partnerima Cromarisa u Italiji i Hrvatskoj. U odnosu na 2022. godinu kupci Cromarisa u Hrvatskoj općenito su zadovoljniji suradnjom, što je vidljivo i rastom ocjene s 4,00 na 4,56. I kupci u Italiji Cromarisu su dodijelili bolju ocjenu (4,56) u odnosu na onu iz 2022. (3,98). Prema rezultatima istraživanja kupci su najzadovoljniji ponudom i kvalitetom proizvoda, a najmanje cijenama, odnosno financijskim uvjetima. U 2023. godini i NPS (*Net promoter score*) koji se odnosi na vjerojatnost preporuke, odnosno razinu lojalnosti pokazao je porast na oba tržišta. U Italiji je NPS u 2023. bio 46, u 2022. godini 31, dok je u Hrvatskoj u 2023. bio 88, a u 2022. godini 42. Glavni razlog znatno boljih ocjena prema NPS-u povećanje je broja lojalnih ambasadora (zadovoljni i lojalni), kojih je u 2023. među kupcima u Hrvatskoj bilo 88 posto, a u Italiji 55 posto.

Vrhunsku kvalitetu prepoznaju potrošači, ali i struka, što potvrđuju priznanja koje Cromaris dobiva za svoje proizvode. Cromaris hama dobitnik je *Superior Taste Award* 2023. s maksimalne tri zvjezdice za izniman okus i kvalitetu već treću godinu zaredom. Riječ je o cijenjenoj nagradi u segmentu prehrane u svijetu koju od 2005. godine dodjeljuje International Taste Institute iz Bruxellesa. Cromaris hama i Cromaris brancin jedini su nositelji nagrade *Crystal Taste Award* među proizvođačima mediteranske bijele ribe. Izvršno je ocijenjena i Cromarisova orada.

Strateške odrednice Cromarisova poslovanja, orijentiranost prema izvoznim tržištima i najviša razina industrijske učinkovitosti, kao i kontinuirane stope rasta količinske prodaje stručna je zajednica prepoznala i ove godine pa je Cromarisu dodijeljeno priznanje portala Ja Trgovac „Zlatna košarica”. Cromaris je već treću godinu zaredom pobjednik u kategoriji „Proizvođač godine”.

Cromaris više od 50 posto prodaje ostvaruje u Italiji, najvećem svjetskom tržištu brancina i orade. Ti iznimni prodajni rezultati prepoznati su na konvenciji hrvatskih izvoznika koji su Cromaris također treću godinu zaredom nagradili „Zlatnim ključem” u kategoriji „Najbolji izvoznik u Italiji”.

U skladu sa strategijom poslovanja prema načelima održive proizvodnje koja uzima u obzir utjecaje na okoliš i društvo te podizanja svijesti potrošača o prednostima redovite konzumacije ribe, Cromaris je nastavio provoditi komunikacijske kampanje na svojim digitalnim platformama, a osobito je intenzivirana komunikacija o Cromaris BIO asortimanu. Cromaris je tijekom 2023. godine, u suradnji s hrvatskom nutricionisticom Martinom Linarić, u sklopu digitalne kampanje „Fit uz fit ribu” osmislio mini edukativni serijal. Cromarisovim pratiteljima pruža se detaljan i jasniji uvid u nutritivne vrijednosti ribe, dok je format dinamičnih *Reelsa* prilagođenih trenutačnim zahtjevima društvenih mreža omogućio da poruka o važnosti nutritivno bogatih ribljih obroka stigne i do mlađeg dijela publike. S ciljem daljnjeg širenja dosega komunikacije o važnosti uravnotežene prehrane Cromaris je nastavio suradnju s Mirelom Kardašević, višestrukom svjetskom i europskom prvakinjom te svjetskom rekorderkom u ronjenju na dah. Cromaris i Mirelu povezuje ljubav prema moru te posvećenost zdravim navikama, zbog čega je Mirela u 2023. nastavila biti ambasador i istinski promicatelj Cromarisovih vrijednosti. Na Cromarisove društvene mreže s velikih ekrana doplivala su i simpatične ilustracije riba u sklopu kampanje „Ribe u vrhunskoj formi” koja na zabavan i domišljat način publici na društvenim mrežama predstavlja prednosti Cromaris ribe, poput kvalitete, svježine i nutritivnih benefita. Uz kontinuiranu edukaciju Cromaris je nastavio i inspirirati svoju publiku na društvenim mrežama zdravim mjesečnim receptima koji su namijenjeni iskusnim kuharima, ali i onima manje spretnim, rušeći predrasude o ribi kao kompliciranoj za čišćenje i pripremu.

Cromaris je u 2023. na događanjima diljem Hrvatske posjetiteljima omogućio konzumaciju jela od Cromaris BIO ribe uz mnoge edukativne materijale i prateće aktivnosti šireći svijest o važnosti konzumacije proizvoda iz odgovorne i održive proizvodnje. Na vodećim regionalnim enološkim, gastronomskim i medijskim događanjima kao što su Vinart, Weekend Food i Weekend Media Festival prvi su put prezentirana jela od Cromaris BIO ribe u azijskoj fuziji. Široj publici predstavljen je i *premium* proizvod u asortimanu – jadranski zubatac, koji je posebno oduševio posjetitelje okusom, ali i time što je dostupan u Cromaris trgovinama tijekom cijele godine. Cromaris je i drugu godinu sudjelovao na vodećem *street food* festivalu Food truck festival, gdje je publika već prepoznala kvalitetu Cromaris jela i izgradila bazu vjernih potrošača koji su pri kupnji Cromaris jela nagrađeni poklon-bonom u Cromaris trgovinama. Turistička zajednica Zadar prepoznala je Cromaris kao lojalnog partnera na lokalnim gastronomskim manifestacijama. Na Tuna, sushi & wine festivalu Cromaris se brojnim domaćim i stranim posjetiteljima afirmirao kao lokalni proizvođač najkvalitetnije mediteranske bijele ribe, namirnice koja se sve više koristi i u varijanti sushija. Kruna suradnje s TZ-om Zadar prvo je izdanje Fish & Jazz festivala, gdje su brojni posjetitelji mogli uživati u jazz-koncertima uz isključivo jela od Cromaris ribe.

Cromaris je u 2023. godini otvorio dvije prodavaonice u Zagrebu i Puli koje uz velik izbor svježe ribe i ribljih delikatesa iz Cromarisova asortimana nude i druge vrhunske proizvode. Uz to što su Cromarisovi proizvodi dostupni u većini velikih trgovačkih lanaca u Hrvatskoj te Cromarisovim ribarnicama, zahvaljujući trgovinama otvorenim u Puli u srpnju te Zagrebu početkom listopada Cromarisovi proizvodi široko su dostupni hrvatskim potrošačima samo nekoliko sati od ulova. Uz to ta prodajna mjesta imaju informativnu i edukativnu ulogu, što dodatno utječe na izgradnju i osnaživanje Cromarisova brenda.

3.3.5. Sigurnost i zdravlje potrošača

Odgovornost prema potrošačima, kupcima i klijentima, odnosno sustavna briga o njihovu zdravlju, sigurnosti i pravima, bitan je element korisničkog iskustva. Tema je materijalna za Grupu i dio ESG politike Adris grupe. Osiguravanje najviših standarda kvalitete, zdravstvene ispravnosti proizvoda i sigurnosti potrošača, gostiju i klijenata temelji se na sustavnoj evaluaciji rizika, sustavu mjerenja, redovitih provjera i uzorkovanja, izradi studija i pravilniku postupanja. Najviše standarde zaštite zdravlja i osiguranja sigurnosti naših proizvoda i usluga potvrđuju i brojni certifikati i oznake. Popis svih certifikata i oznaka nalazi se u Dodatku 3.

S obzirom na tip posla i vrstu proizvoda/usluge pregled pristupa i mehanizama zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača uglavnom se odnosi na poslovanje Cromarisa i Maistre, odnosno protokola vezanih uz proizvodnju (Cromaris), pripremu i konzumaciju hrane (Maistra) te najstrožih standarda higijene prostora i površina. Pritom se obvezujemo osigurati sigurne i zdravstveno ispravne namirnice duž cjelokupnog lanca hrane te ustupiti sve relevantne podatke koji će biti temelj za odabir hrane koju potrošači (kupci, gosti) kupuju i konzumiraju.

Osiguranje je iznimno visoko regulirana djelatnost pa su svi proizvodi Croatia osiguranja pod stalnim nadzorom HANFA-e te moraju zadovoljavati sve financijske i zdravstvene regulatorne zahtjeve i najviše standarde industrije.

3.3.5.1. Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe

Osiguranje

Osiguranje je iznimno visoko regulirana djelatnost koja kontinuirano postavlja nove regulatorne zahtjeve i u upravljanju proizvodima. Croatia osiguranje u fazama razvoja osiguratelnog proizvoda, kao i njegova životnog ciklusa postupa u skladu s Uredbom za praćenje i upravljanje proizvodima (POG), a tijekom distribucije dodatno i u skladu s IDD direktivom te nacionalnim propisima o zaštiti potrošača. Aktivno se prati i razvoj regulative i najbolje prakse u financijskoj industriji, pa će se i u sljedećem razdoblju, u postupku odobravanja svakog proizvoda osiguranja i u drugim mehanizmima upravljanja proizvodima i njihovu nadgledanju, razmatrati i čimbenici i ciljevi održivosti.

Svi proizvodi Croatia osiguranja pod nadzorom su HANFA-e te zadovoljavaju sve financijske i zdravstvene regulatorne zahtjeve i najviše standarde industrije. Croatijin Sektor za usklađenost provodi usklađivanja i interne kontrole svih aspekata poslovanja i svih proizvoda, i prije nego što se plasiraju na tržište. Sektor za usklađenost u suradnji sa Sektorom za razvoj proizvoda i preuzimanje rizika osigurava transparentnost i istinitost opisa proizvoda i uvjeta ugovaranja te sudjeluje i u marketingu proizvoda. Detalji o uslugama i proizvodima dostupni su na svim prodajnim kanalima, mrežnoj stranici i *web shopu* te promotivnim materijalima na prodajnom mjestu, kao i u osobnom kontaktu s prodajnim zastupnikom.

Važan element korisničkog iskustva jest i zaštita osobnih podataka i kibernetička sigurnost, čemu Croatia osiguranje posvećuje veliku pozornost i što detaljnije opisujemo u poglavlju *Zaštita osobnih podataka*.

U skladu s internim aktima i relevantnim zakonodavnim okvirom svaka zainteresirana osoba može uložiti pritužbu odnosno prigovor na proizvode, usluge i postupanje Croatia osiguranja. Podnošenje pritužbi i prigovora omogućeno je na više načina: osobno u poslovnici, poštom, e-poštom, telefonski putem kontaktnog centra i mrežne stranice, kao i putem društvenih mreža. Svaki izraz nezadovoljstva važna je informacija Croatia osiguranju s obzirom na to da ima za cilj društveno odgovorno zakonito poslovanje te njegovanje kvalitetnog poslovnog odnosa s klijentima.

Na pritužbe i prigovore odgovara se u pisanom obliku najkasnije 15 dana od dana primitka pritužbe ili prigovora, a iznimno, kada odgovor nije moguć u roku, klijenta se obavještava kako je potrebno dodatno vrijeme za provjeru i/ili dodatnu dokumentaciju kako bi se dao cjelovit odgovor na pritužbu ili prigovor.

Upravljanje pritužbama i prigovorima pod nadzorom je HANFA-e i HNB-a te Croatia osiguranje polugodišnje podnosi izvještaj o pritužbama i prigovorima u sklopu kojeg se osim broja pritužbi i prigovora dostavljaju i razlozi pritužbi i prigovora prema predefiniciranoj kategorizaciji.

U 2023. godini Društvo je zaprimilo 9.789 pritužbi i prigovora zainteresiranih osoba te 21 predstavku regulatora, tj. pritužbi na postupanje Društva koje su zainteresirane osobe uputile regulatoru (HANFA-i). Od ukupnog broja pritužbi i prigovora 70 posto vezano je uz procese šteta, a kao najčešći kanal upućivanja pritužbi i prigovora klijenti biraju elektroničku poštu. Na više od 81 posto pritužbi korisnička podrška Croatia osiguranja odgovara u roku do 10 dana (zakonski je rok 15 dana od zaprimanja).

Podsjetimo, Croatia osiguranje prvi je nositelj certifikata sustava upravljanja kvalitetom prema međunarodnoj normi ISO 9001:2015 u osiguranju u Hrvatskoj.

Turizam

Dobrobit i sigurnost gostiju Maistri je prioritet i preduvjet uspješnog poslovanja. Sigurnost i zdravlje osiguravaju se visokim standardima higijene svih prostora te strogim protokolima povezanim s rukovanjem hranom. Pandemija je dodatno zaoštrila brigu te su postroženi već visoki standardi. Osoblje se redovito educira, a gosti informiraju o higijenskim mjerama u objektima kako bi se osiguralo dosljedno pridržavanje procedura i pravila.

Zadržavanje visokih standarda u Maistri potvrđuju HACCP certifikat i ISO 14001 HACCP (*Hazard Analysis and Critical Control Points*) koji jamče da tvrtka utvrđuje i kontrolira kritične točke u procesu proizvodnje i distribucije hrane kako bi se spriječila moguće opasnosti za zdravlje ljudi, provodi strogo propisane provjere i pridržava se propisanih standarda za zdravstvenu ispravnost prehrambenih proizvoda. Maistrin HACCP tim identificira i analizira rizike povezane s prehrambenim proizvodima. Na razini kompanije kontinuirano se provodi detaljna analiza opasnosti za svaki objekt, kao i detaljan izvid prema definiranim parametrima te se prikupljaju podaci o relevantnim akterima i procesima kako bi se rizici sveli na najmanju mjeru.

U svakom Maistrinu objektu imenovan je poseban tim koji je odgovoran za provedbu, praćenje, mjerenje te rješavanje nesukladnosti koji se odnose na zdravstvenu ispravnost proizvoda i utjecaj usluga na sigurnost objekata. Pritužbe gostiju moguće su pisanim prigovorom i/ili prijavom Državnom inspektoratu.

Jasno definiran i učinkovit sustav za upravljanje zdravstvenom ispravnošću prehrambenih proizvoda iznimno je važan kako bi se jamčila sigurnost i zadovoljstvo gostiju. To uključuje i potrebu za transparentnošću u slučaju incidenta te brзом i učinkovitom reakcijom s ciljem minimiziranja štete. Svaki incident treba biti iskorišten kao prilika za unaprjeđenje sustava i efikasnije upravljanje kvalitetom. Tijekom 2023. godine zabilježeno je sedam slučajeva (2022. četiri slučaja), koji su riješeni bez posljedica.

Odgovorno upravljanje hranom također se ogleda u transparentnosti označavanja proizvoda, odnosno isticanju informacija o hrani (alergeni, rok trajanja, nutritivni sastav). Posebna pažnja posvećuje se naglašavanju načina

uzgoja i/ili ulova, s izraženim fokusom na podrijetlu hrane, pri čemu se prednost daje lokalnim i sezonskim namirnicama.

Zdrava hrana

Ponuda svježih, zdravstveno ispravne ribe vrhunskog nutritivnog sastava, uzgojene i prerađene prema načelima održivosti koja se odnose na okoliš i društvo, Cromarisov je prioritet, što dokazuje uvođenjem i certifikacijom novih standarda u skladu s trendovima na tržištu i zahtjevima kupaca te potvrdom postojećih standarda na temelju pozitivnih ishoda neovisnih audita. Sve provjere provedene 2023. godine rezultirale su potvrdom postojećih Cromarisovih certifikata.

Zbog svojih karakteristika (mikrobiološka osjetljivost i obvezujući rok trajanja), načina čuvanja i transporta (u režimu temperature 0 – 2 °C za svježiju ribu) Cromarisovi proizvodi mogu utjecati na zdravlje potrošača ako se u svim fazama proizvodnje i opskrbnom lancu ne poštuju zadani parametri. Osnovna načela Europske politike sigurnosti hrane definirane europskim i hrvatskim zakonima o hrani implementirana su u Cromarisovo poslovanje i Politiku sigurnosti hrane. U skladu s analizama opasnosti po svim fazama proizvodnog procesa Cromaris izrađuje Planove uzorkovanja za sirovine, poluproizvode i gotove proizvode na temelju kojih se provode dodatne analize (mikrobiološke i kemijske u akreditiranim vanjskim laboratorijima i internom laboratoriju) koje potvrđuju da su analizirani uzorci zdravstveno ispravni. U slučaju odstupanja poduzimaju se korektivne aktivnosti. Ako se dnevnim praćenjem zapisa i rezultata provedenih analiza ustanovi da proizvod koji je distribuiran na tržište nije ispunio stroge zahtjeve sigurnosti hrane, pokreće se postupak opoziva proizvoda s tržišta i o tome se obavještavaju nadležna tijela, što je propisano Cromarisovim protokolima o sigurnosti hrane.

Radi osiguranja visoke kvalitete i zdravstvene ispravnosti svojih proizvoda Cromaris dva puta godišnje šalje uzorke svih svojih uzgojnih vrsta sa svih uzgajališta na mikrobiološku i parazitološku analizu te analizu prisutnosti teških metala, rezidua antibiotika i poliklorirane bifenile, a od 2023. godine i PFAS spojeva (perfluoralkilni i polifluoralkilni spojevi). Tri puta godišnje, odnosno jednom u svakom kvartalu, svi se proizvodi šalju na mikrobiološku analizu, a ista analiza provodi se i za vodu za ljudsku potrošnju i led. Mikrobiološka analiza kvartalno se provodi i na svim površinama koje su u doticaju s proizvodima. Sve analize provode se u referentnim laboratorijima i u skladu s propisima koji definiraju zahtjeve vezane za sigurnost hrane. Tijekom 2023. godine nije bilo odstupanja ispitivanih pokazatelja. Utjecaj proizvoda na zdravlje i sigurnost potrošača kontinuirano se provjerava i mikrobiološkim analizama ribe kod izlova i u gotovim proizvodima na kraju proizvodnog procesa. Prati se i higijena pogona.

Uz pomoć LOT broja, istaknutog na svakom Cromarisovu proizvodu na prodajnom mjestu, može se utvrditi iz kojeg matičnog jata iz vlastitog mrijestilišta riba potječe, na kojem je uzgajalištu uzgojena, koju je hranu jela u svakoj fazi uzgojnog ciklusa, na koji je način prerađena do temperature pri dostavi. Specifičnim tehnikama hranjenja i vlastitom recepturom riblje hrane prilagođene svakoj pojedinoj vrsti te održavanjem dobrih veterinarsko-higijenskih uvjeta pridonosi se zdravlju Cromarisove ribe. Od izlova i sortiranja do transporta kupcima osigurava se optimalan hladni lanac od 0 do 2 °C. Izlovljava se šest dana u tjednu, a zatim se riba sustavom brze dostave svakodnevno doprema do kupaca u najkraćem roku, na domaćem i inozemnom tržištu, što je Cromarisova ključna konkurentska prednost.

Na osnovi dugogodišnjih ulaganja u istraživanje i razvoj Cromaris je razvio vlastitu recepturu riblje hrane, čime je postignuto da Cromarisova riba bude bogata omega-3 masnim kiselinama te ima povoljan omjer omega-3 i omega-6 masnih kiselina. U internom laboratoriju i vanjskim laboratorijima kontinuirano se provode kemijska ispitivanja

sastava masnih kiselina, a posebno se prate razine omega-3 masnih kiselina EPA i DHA, koje dokazano pozitivno utječu na zdravlje krvožilnog sustava i mozga.

Utjecaj proizvoda na zdravlje i sigurnost korisnika/potrošača procjenjuje se kontinuirano za sve kategorije proizvoda. Pritom se ispituju zdravstvena ispravnost i nutritivni parametri proizvoda te određuju nutritivne tablice, iz čega proizlaze prehrambene tvrdnje za pojedinu kategoriju proizvoda. Ispituje se rok trajnosti po kategorijama proizvoda u skladu sa zakonskim propisima i standardima vezanim za sigurnost hrane. Svaki standard koji je implementiran u Cromarisovo poslovanje mora biti i certificiran. Cromaris je pod stalnim nadzorom Državnog inspektorata, što uključuje veterinarski nadzor i nadzor sigurnosti hrane, nadzor zaštite okoliša, zaštite prirode i vodopravni nadzor te inspekciju rada. Za svako navedeno područje postoji odgovorna osoba koja prati inspekcijske nadzore, analizira inspekcijska izvješća i koordinira korektivne aktivnosti ako se ukaže potreba.

U skladu sa zahtjevima implementiranih standarda i zakonske regulative EU i RH Cromaris za svaku kategoriju proizvoda izrađuje specifikaciju proizvoda (SP) koja uključuje sve relevantne informacije – naziv i opis proizvoda, sastojke, nutritivne parametre, tj. hranjive vrijednosti proizvoda, zdravstvene značajke, podatke o alergenima, podatke o pakiranjima i vrsti ambalažnog materijala, uvjete čuvanja i distribucije te način i rok upotrebe. Te su informacije istaknute i na deklaracijama proizvoda. Deklaracije na drugim jezicima usklađuju se i s regulativama zemalja u koje se izvozi i dodatno provjeravaju u za to ovlaštenim tvrtkama.

Cromaris ima uspostavljen protokol za reklamacije proizvoda i pritužbe kupaca i potrošača koje se sustavno zaprimaju elektroničkom poštom, a rješavaju se u Odjelu kontrole kvalitete.

3.3.6. Održivi lanci opskrbe

Upravljanje lancima opskrbe ključno je za održivost kontinuiteta poslovanja svih tvrtki Grupe, a istodobno ima važnu ulogu u doprinosu globalnim ciljevima održivosti pa je ESG tema *Održivi lanci opskrbe* dio nove Politike održivog poslovanja Grupe.

Sve naše kompanije sustavno unaprjeđuju odnos s dobavljačima, a u skladu s novom strategijom održivosti (ESG) radi se i na ugrađivanju načela održivosti u nabavljачke lance. Načela društveno odgovornog poslovanja ugrađena su u Opće uvjete nabave (OUN, doneseni u primjeni na razini Adrisa i svih društava Grupe), a prije svega se odnose na obvezu poštovanja ljudskih i radnih prava, zaštite okoliša i borbu protiv korupcije. Uz aktivnosti vezane uz upravljanje dobavljačkim lancem kontinuirano se radi na daljnjoj informatizaciji i smanjenju volumena papirnato poslovanja, sinkronizaciji i B2B razmjenu podataka interno i s dobavljačima te općenito većoj protočnosti roba, usluga i informacija, uz pozitivniji utjecaj na okoliš i druge dionike.

U 2023. uspostavljen je digitalizirani standardni upitnik o poslovanju dobavljača u kojem se naglašavaju zahtjevi Adris grupe prema dobavljačima u smjeru održivog razvoja, kružnog gospodarstva, kontrole i redukcije štetnih utjecaja poslovanja na okoliš te razvoja lokalne zajednice. U njima se ističe i važnost strukturiranog upravljanja poslovanjem i rizicima kod dobavljača, čime se i od budućih dobavljača Adris grupe očekuje daljnji napredak i podizanje profesionalne razine poslovanja. S obzirom na iznimno velik broj izmjena i dopuna regulatornih zahtjeva u navedenom segmentu te kontinuirani dolazak novih pravilnika, procedura i operativnih uputa tijekom 2023. godine, navedeni upitnik, poslovni zahtjevi prema dobavljačima te nabavne procedure tijekom 2024. ažurirat će se i prilagoditi novim regulatornim i tržišnim zahtjevima te strateškim ciljevima Grupe.

Odgovornost i održivost u nabavi ogleđa se i u davanju prednosti lokalnim dobavljačima kada je to primjenjivo, što doprinosi izgradnji snažnijih veza tvrtki i zajednice u kojoj tvrtka posluje te potiče lokalni i/ili nacionalni gospodarski rast. Na taj se način također čuva autohtonost i izvornost (npr. nabavom i promocijom lokalnih kvalitetnih proizvoda poput maslinova ulja, vina i drugih poljoprivrednih i gospodarskih proizvoda).

U strukturi dobavljača 91 posto je lokalnih dobavljača (2022. 82 posto). Pod lokalnim dobavljačima na razini Grupe podrazumijevamo one s područja RH.

3.3.6.1. Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe

Osiguranje

Funkcija nabave odgovorna je za postizanje najbolje vrijednosti za kompaniju pri nabavi roba i/ili usluga te osiguravanje održivog lanca opskrbe. Temeljne aktivnosti odnose se na određivanje strategije nabave glavnih kategorija roba i usluga, propisivanje aktivnosti i odgovornosti te općih akata vezanih uz nabavu, planiranje i izvršavanje godišnjeg plana nabave, analizu i upravljanje troškovima i nabavnim ugovorima, upravljanje rizicima u procesu nabave te provedbu inicijativa u skladu s odrednicama održivosti Croatia osiguranja u segmentu lanca opskrbe.

Odnosi s dobavljačima stalno se unaprjeđuju, a u okviru upravljanja održivim poslovanjem provode se i inicijative za ugrađivanje načela održivosti u lance nabave. Croatia osiguranje uključilo je načela održivosti u Opće uvjete nabave, naglašavajući obvezu poštovanja ljudskih i radnih prava, zaštite okoliša i borbu protiv korupcije. Opće uvjete nabave i obveze koje iz njih proizlaze dobavljači prihvaćaju već pri registraciji na e-sustav nabave, što je preduvjet za sudjelovanje u nadmetanjima. Opći uvjeti dodatak su ugovorima i narudžbenicama. U nabavne ugovore ugrađuju se klauzule vezane uz kontrolu poddobavljača.

U planu je razvoj kontrolnih mehanizama upravljanja lancem opskrbe, uz ostalo i uspostava standardnog upitnika o poslovanju dobavljača, što je već u tijeku na razini Adris grupe.

Turizam

Maistra Hospitality Group (MHG) za svoja društva Maistra d.d. i HUP-Zagreb d.d. redovito primjenjuje Opće uvjete nabave (OUN) koji obvezuju dobavljača na poštovanje ljudskih prava, zaštitu okoliša i borbu protiv korupcije. Prilikom sudjelovanja na tenderu ili upitu svaki dobavljač prihvaća OUN, koji su i dio svih ugovora i narudžbi.

Unaprjeđenje odnosa s dobavljačima provodi se kontinuirano. MHG redovito na svojim mrežnim stranicama objavljuje i ažurira popis svih dostavnih mjesta kako bi dobavljačima omogućio bolje upravljanje i održivo poslovanje u lancu opskrbe. Popis dostavnih mjesta dio je svih ugovora. MHG redovito ocjenjuje i analizira dobavljače te uz kontinuiranu komunikaciju stvara dugoročne partnerske odnose. Također proširuje suradnju s lokalnim dobavljačima te se njihov turistički proizvod uvelike temelji na ponudi lokalnih proizvoda i suradnji s drugim partnerima u lokalnoj zajednici.

Tijekom 2023. provedena je revizija poslovanja ključnih dobavljača uz pomoć SAQ (*Supplier Audit Questionnaire*), standardiziranog upitnika, implementiranog na razini Adris grupe.

U MHG-u je u 2023. uspostavljen novi sustav praćenja i komunikacije za sve izvanredne zahtjeve internih klijenata prema nabavi, i to uz pomoć aplikacije Helpdesk. Time se standardiziralo i digitaliziralo slanje svih internih izvanrednih zahtjeva, povećala transparentnost, brzina rada i uštede. Daljnji razvoj aplikacije provodi se tijekom 2024., i to pri slanju internih zahtjeva prema nabavi, naprednijom kontrolom šifri i cijena pri zaprimanju robe. U 2023. implementiran je novi način rada u kategoriji sitnog inventara Hrana i piće (HIP). Standardizacija sitnog inventara HIP ubrzala je i olakšala proces rada, od prikupljanja potreba, tenderiranja i analize ponuda do digitalnog učitavanja ponuda u sustav i zaprimanja naručenog asortimana. Dodatno se u 2024. planira razviti praćenje isporučene robe u internoj mreži MHG-a. Taj način rada omogućuje točno praćenje isporuka i budžeta na razini grupacije. U 2024. godini radi se na istom modelu i za standardizaciju i digitalizaciju sitnog inventara – smještaj.

U 2024. godini prov se i ažuriranje i dorada Pravilnika o nabavi MHG-a te daljnji razvoj sustava upravljanja lancem opskrbe u skladu s novim regulatornim ESG zahtjevima u poslovanju te suradnji s ostalim organizacijskim jedinicama MHG-a.

Zdrava hrana

Cromaris je u 2023. u proces nabave ugradio Opće uvjete nabave, a donošenje Pravilnika o nabavi planirano je za 2024. godinu. OUN uključuje obveze dobavljača na poštovanje ljudskih i radnih prava, zaštitu okoliša i borbu protiv korupcije te obavljanje djelatnosti i poslovnih aktivnosti ne ugrožavajući prava autohtonih zajednica te zabranu korištenja dječjeg ili prisilnog rada. Novi OUN obuhvaća i proces provjere, izvještavanja te odgovornosti za utjecaj na okoliš kao i društveno odgovornog ponašanja dobavljača. Da bi dobavljač mogao sudjelovati u sustavu e-tendera, ponuditelj mora prihvatiti ponuđene uvjete i pridržavati se svih načela u skladu s najboljom poslovnom praksom. OUN dodatak je svim ugovorima i narudžbenicama.

Tijekom 2023. provedena je godišnja analiza ključnih dobavljača. Radi se i na programskoj i organizacijskoj pripremi za distribuciju standardiziranog upitnika Adris grupe prema ključnim dobavljačima Cromarisa.

3.3.7. *Odgovornost prema lokalnoj zajednici*

Adris grupa i sva društva u njezinu sastavu njeguju dugogodišnji partnerski i poticajan odnos sa zajednicom, svjesni da je poslovni uspjeh tvrtke uvelike određen i ugledom koji uživa u zajednici u kojoj posluje. Odgovornost prema lokalnoj zajednici, odnosno praksa društvene odgovornosti oduvijek je jedna od najvažnijih odrednica korporativne kulture Adrisa i njegovih tvrtki, a lokalna zajednica jedan od glavnih dionika pa je ta tema usvojena kao prioritetna ESG tema u okviru nove ESG politike Grupe. Sve se naše tvrtke obvezuju na *izgradnju i zadržavanje dobrog odnosa sa zajednicom te poticanje pozitivnih promjena u društvu*, što su i strateški ciljevi.

Uz to što Adris i njegove tvrtke poslovanjem doprinose ekonomskom boljitku zajednice (zapošljavanje, ulaganja u infrastrukturu, plaćanje poreza i ostalih davanja), odgovornost prema zajednici također znači da se u poslovnim procesima i odlukama u obzir uzimaju potrebe i očekivanja zajednice, razmatra utjecaj na pojedine skupine u zajednici te obvezuje na odgovorno korištenje zajedničkim resursima.

Također, u skladu s veličinom, utjecajem i resursima (financijska snaga, znanje i poslovno iskustvo) kojima raspolaže, smatramo da tvrtka mora biti aktivno uključena u razvoj zajednice, očuvanje trajnih vrijednosti i podizanje kvalitete života te poticanje pozitivnih promjena.

Adris i tvrtke obvezuju se davati prednost lokalnim dobavljačima i partnerima kada god je to moguće, što je opisano u poglavlju *Održivi lanci opskrbe*. Time se potiče razvoj domaće pameti i gospodarstva kao i drugi pozitivni učinci.

Da bi u tim nastojanjima bili uspješniji, a podrška konkretna, Adris, Croatia osiguranje, Maistra Hospitality Group i Cromaris u uključivanju u razvoj zajednice i odgovaranje na potrebe svih dionika vode se smjernicama:

- *prepoznavanje i poticanje pojedinaca i inicijativa koji promiču one temeljne vrijednosti u društvu na kojima počiva i poslovanje Adris grupe te imaju velik potencijal za pozitivne promjene u zajednici* – poticanje i nagrađivanje izvrsnosti, znanja i kreativnosti u društvu, podrška djeci i mladima; očuvanje hrvatske autohtonosti, kulture, baštine te prirodnog bogatstva i raznolikosti; jačanje solidarnosti i humanosti pomaganjem najpotrebitijima u zajednici, socijalno ugroženim i posebno ranjivim skupinama
- *multiplikativna vrijednost* – financiranje i podržavanje onih inicijativa za koje se procijeni da imaju najveći multiplikativni učinak i doseg u društvu
- *fleksibilnost* – u slučaju prirodnih katastrofa i drugih neočekivanih nepovoljnih događaja odmah se aktiviraju i alociraju resursi za pomoć žrtvama.

Odgovornost prema lokalnoj zajednici Adris grupe ostvaruje:

1. na razini Adris grupe

- djelovanjem Zaklade Adris,
- koordiniranim humanitarnim akcijama Adrisa i svih tvrtki sastavnica za brzu, ciljanu i organiziranu pomoć u slučaju prirodnih katastrofa i drugih ugroza (poplave, potres, izbjeglički valovi...).

2. na razini operativnih kompanija (Croatia osiguranje, Maistra Hospitality Group, Cromaris)

- donacijama i sponzorstvima (ponajprije u području sporta, kulture i baštine te humanitarne donacije).
- razvojem i podrškom edukativnim programima i kampanjama za poticanje

- znanja, osvještavanje i prevenciju te razvijanje dobrih navika.
- ulaganjima u zajedničku/javnu infrastrukturu u zajednici.
- promicanjem autohtone gastronomske ponude i lokalnih namirnica.
- volontiranjem.

3.3.7.1. *Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe*

Adris grupa - Zaklada Adris

Jedan od dugovječnijih, sustavnih i prepoznatljivih oblika podrške zajednici jest djelovanje Zaklade Adris, najveće korporativne zaklade u regiji. Od utemeljenja 2007. godine, uključujući i ovogodišnji donacijski ciklus, dodijeljeno je osam milijuna eura. Dodijeljeno je i gotovo 400 stipendija ukupno vrijednih 1,3 milijuna eura nadarenim učenicima i studentima na sveučilištima u Hrvatskoj i inozemstvu. Danas su mnogi od njih vrsni i svjetski priznati stručnjaci, znanstvenici, liječnici i umjetnici. Za rad Zaklade Adris grupa izdvaja jedan posto godišnje dobiti.

U rad Zaklade Adris uključeni su vodeći hrvatski intelektualci, koji djeluju bez utjecaja menadžmenta Adris grupe, čime se njeguju visoki standardi neovisnosti i transparentnosti. Donacije se dodjeljuju u dva programa – Znanje i otkrića te Stvaralaštvo, ekologija, baština i dobrotu. Prvi podrazumijeva potpore znanstvenicima i inovatorima, odnosno znanstvenim i istraživačkim projektima te stipendije učenicima i studentima. Drugi program odnosi se na potpore umjetničkom stvaralaštvu, kreativcima i umjetnicima, projektima koji pridonose zaštiti i očuvanju hrvatske izvornosti, kulturne i prirodne baštine te potpore humanitarnim projektima. U skladu s uvjetima natječaja koji Zaklada raspisuje jednom godišnje, propisanim u Pravilniku, u procjeni prijavljenih projekata i kandidata vrednuju se kvaliteta projekta, doprinos ostvarenju ciljeva Zaklade, originalnost, stupanj inovacije i napretka te ostvarive i transparentne financijske procjene.

Kao dio ESG politike Adris grupa obvezuje se zadržati stabilan godišnji budžet za donacije i stipendije Zaklade Adris, a koji je povezan s ostvarenim rezultatom poslovanja u prethodnoj godini. Dodatno, prioritetna područja doniranja u pojedinom natječajnom ciklusu usklađuju se sa strateškim ESG prioritetima i ciljevima Grupe.

Zaklada Adris ustraje u prepoznavanju projekata koji će doprinijeti jačanju i razvoju hrvatske znanosti, upotrebi novih tehnologija i promicanju interdisciplinarnih istraživanja te unaprjeđenju zdravlja i prevencije bolesti. Ključni su kriteriji odabira izvrsnost, inovativnost, multidisciplinarnost, aktualnost i znanstveni doprinos, uz nacionalnu geografsku rasprostranjenost. Ne urušavajući temeljne kriterije izvrsnosti, Zaklada prepoznaje vrijedne projekte i pojedince iz svih dijelova Hrvatske potičući tako razvoj i onih dijelova Hrvatske koji često ostaju zanemareni. Posebno se vrednuju projekti koji donose inovativne metode, prije svega u medicini, koje dosad nisu postojale u Hrvatskoj. Zaklada smatra da je za razvoj hrvatske znanosti odlučujuća potpora projektima čiji su nositelji znanstvenici povratnici koji su radili i učili na najprestižnijim svjetskim institucijama, ali su odlučili karijeru i znanstveni rad nastaviti u Hrvatskoj.

Prepoznata je potreba odlučnijeg čuvanja nacionalnog identiteta te promocije hrvatske baštine i kulturnih vrijednosti, to više što nerijetko svjedočimo pokušajima njihova otuđivanja. Stoga su, uz istaknute suvremene umjetnike, među odabranim projektima istraživanja i valorizacija opusa dosad neistraženih starih autora koji su već u svoje vrijeme bili u europskom vrhu.

Odgovarajući na sve izraženiji problem klimatskih promjena i potrebe zaštite okoliša, Zaklada Adris dodijelila je donacije za, primjerice, istraživanje utjecaja mikroplastike, zaštite mora i zraka te razvoj inovativnih rješenja u zelenoj tranziciji. Odabrano je i više projekata zaštite autohtonih biljnih i životinjskih vrsta te projekata koji će omogućiti educiranje ponajprije djece u području ekologije.

S osobitim senzibilitetom za položaj djece u hrvatskome društvu Zaklada Adris ove je godine izabrala veći broj projekata usmjerenih prema terapiji djece s teškoćama, osiguranju smještaja na liječenju daleko od doma, pomoći djeci i obiteljima suočenim s malignim bolestima. Donacije su dodijeljene i za palijativnu skrb te socijalno ugrožene skupine u društvu.

Potpuni popis dobitnika sredstava u 17. natječajnom ciklusu, za koje je Zaklada Adris u 2023. izdvojila 460 tisuća eura, dostupan je na službenim mrežnim stranicama Zaklade Adris, gdje se nalaze i opisi znanstvenog doprinosa istaknutih projekata koje je Zaklada dosad financirala.

Dodajmo i da je Adris grupa već niz godina generalni pokrovitelj Weekend Media Festivala, najveće regionalne konferencije koja u bivšim tvorničkim prostorima u Rovinju okuplja domaće i svjetske medijske, marketinške i komunikacijske stručnjake. Podršku pruža i Festivalu barokne glazbe BaRoMus, koji već gotovo dva desetljeća u Rovinj dovodi najveća imena klasične glazbe. Tijekom godine organiziraju se i druga događanja u Rovinju i Istri s ciljem zaštite baštine i promocije zavičajnosti. Rovinj je grad koji baštini i živi multikulturalnost te je važna Adrisova potpora inicijativama nacionalnih manjina, pri čemu se ističu projekti rovinjske Zajednice Talijana „Pino Budicin”.

Adris grupa i sve kompanije u njezinu sastavu oslušuju potrebe zajednice te spremno i hitno reagiraju u trenucima neposredno nakon velikih prirodnih katastrofa ili drugih ugroza koje nepovoljno utječu na veći broj ljudi i kada je pomoć hitna, a često, nažalost, izostaje ili kasni. Donose se odluke o koordiniranim humanitarnim akcijama Adrisa i njegovih tvrtki. Adris grupa i kompanije koje posluju u njezinu sastavu – Maistra, Croatia osiguranje i Cromaris – prve su donirale financijska sredstva i/ili pomoć u smještaju i hrani za stradale u razornim potresima koji su pogodili Zagreb i okolicu te Baniju. Sredstva su donirana i za nabavu respiratora na samom početku pandemije, a pomagalo se i tijekom migrantske krize kao i ukrajinskim izbjeglicama.

Osiguranje

Mrežom poslovnica i poliklinika, Croatia osiguranje prisutno je u svim regijama Hrvatske. Već 140 godina predano je istoj misiji i ciljevima – sigurnosti i dobrobiti hrvatskog čovjeka, iz čega proizlazi i Croatijina sponzorska i donacijska politika. Ulaganja u zajednicu usmjerena su na područja sporta i zdravog života, kulture i baštine te razvoja specifičnih znanja, povezivanjem i suradnjom sa stručnom zajednicom, visokoobrazovnim i drugim institucijama. Croatia osiguranje provodi istraživanja o stavovima i očekivanjima svojih dionika te prilagođava sponzorsku i donacijsku politiku okruženju u kojem posluje. U slučaju potrebe kompanija pomaže u kriznim situacijama i mimo utvrđenih godišnjih planova.

Zdravo življenje koje uključuje sport, fer natjecanje i pobjednički duh važni su za razvoj zajednice i pojedinca, a ujedno su vrijednosti koje u poslovanju zagovara Croatia osiguranje. Tvrtka znatna sredstva sustavno usmjerava u nogometne, košarkaške, rukometne, odbojkaške, vaterpolske i druge male i velike sportske klubove te sportska natjecanja i aktivnosti. Croatia osiguranje u 2022. postaje sponzor hrvatske nogometne reprezentacije i tijekom Svjetskog nogometnog prvenstva u Katru, koje se nastavlja i u 2023. u utakmicama Lige nacija. Sponzorstvo je pratila zapažena medijska kampanja nadahnutu dugogodišnjom Croatijinom podrškom malim i velikim sportskim timovima te uvjerenjem da veliki uspjesi često kreću upravo iz malih sredina.

Glavna odrednica Croatia osiguranje kao brenda već gotovo 140 godina jest promocija hrvatske tradicije, stvaralaštva i baštine. Tijekom 2023. godine podržava manifestacije diljem Hrvatske, među kojima se ističu Samoborske glazbene večeri i Novogradiško ljeto. Svojim pokroviteljstvom Croatia osiguranje podržalo je i rad manjih kazališta u Istri i Slavoniji te pomoglo održavanju književnih, glazbenih i scenskih festivala.

Svijest o prevenciji i zaštiti zdravlja jedno je od važnijih područja djelovanja Croatia osiguranja te je logična nadogradnja ponudi zdravstvenog osiguranja i usluga u Croatia poliklinikama diljem Hrvatske. Tvrtka je inicirala ili poduprla brojne projekte za prevenciju i osvještavanje zdravstvenih rizika. Aktivnosti Croatia poliklinike dodatno su uključivale medijske kampanje te podršku i sudjelovanje stručnjaka, liječnika Croatia Poliklinike na stručnim skupovima, među kojima su *HealthComm Forum* i *Story Pink Fest*, a podržana je i nacionalna kampanja borbe protiv menstrualnog siromaštva „Tebi za mjesec, njima za cijelu godinu“, posebno usmjerena djevojkama koje se susreću s tim problemom, poglavito onima koje odrastaju u domovima i udomiteljskim obiteljima. Kampanja je omogućila i besplatne ginekološke preglede i konzultacije za više od tisuću djevojaka iz domova za djecu i udomiteljskih obitelji u Croatia poliklinikama.

Kao digitalni osiguratelj lider te u skladu s digitalnom transformacijom vlastitog poslovanja Croatia osiguranje podržalo je brojne skupove za podizanje razine digitalnih znanja u zajednici. Brojni Croatijini stručnjaci sudjelovali su na predavanjima, skupovima i raspravama s temama digitalnog osiguranja, *insurtecha*, telematike i drugih povezanih područja, prije svega zahvaljujući velikom iskustvu i inovacijama Croatijina digitalnog brenda LAQO. Uz to su i tijekom 2023. podržani najznačajniji digitalni skupovi u zemlji (*Bug Future Show*, *Debug*, *Idea Knockout* i *WEB3Tales*) i brojni drugi. Kao jedan od najpoželjnijih domaćih poslodavaca za mlade IT stručnjake kompanija veliku pozornost posvećuje upravo razvoju digitalnih vještina djece i mladih. Nastavljena je podrška projektu STEMI Škola budućnosti koji povezuje IT sektor i obrazovanje, čime Hrvatsku svrstava među predvodnike u učenju umjetne inteligencije, potičući mlade na inovativnost i poduzetništvo.

U 2023. godini Croatia osiguranje sponzorira natjecanje *Student Digi Award 2023.*, potom prvo izdanje *Algotrade Hackathona* koji su organizirali Financijski klub EFZG-a te x.FER, Informatički klub studenata FER-a.

Zelenoj tranziciji Croatia osiguranje doprinosi promicanjem električne mobilnosti u Hrvatskoj pa je i u 2023. godini nastavilo podržavati aktivnosti udruge „Strujni krug“ za razvoj infrastrukture za električna vozila. Ostvarena je i suradnja s tvrtkom Microline Zelena energija te su Croatijini stručnjaci sudjelovali na događanju Instasolar 2023., stručnom usavršavanju za instalatere fotonaponskih sustava, gdje su održali predavanje o osiguranju fotonaponskih sustava.

Croatia osiguranje, kao vodeći osiguratelj na hrvatskom tržištu i lider u području šteta, važnim dijelom svoje odgovornosti smatra kontinuirano ulaganje vlastitih resursa u razvoj osigurateljne struke. Stručnjaci Croatia osiguranja iz područja šteta prošle su godine sudjelovali u projektu *Transportikum* u suradnji s Fakultetom prometnih znanosti. U projekt je bilo uključeno 47 studenata FPZ-a koji su rješavali projektne zadatke iz različitih gospodarskih grana. Croatijini stručnjaci osmislili su projektne zadatke s temom šteta za tri projektne tima, a za studente je dodatno organiziran posjet CO procjenilištu u Drmićevoj ulici u Zagrebu. Takvim aktivnostima studenti upoznaju trendove i inovacije u području obrade šteta, a Croatia osiguranje ujedno im se predstavlja kao poželjan poslodavac.

Croatia osiguranje i stručnjaci kompanije redoviti su sudionici Hrvatskih dana osiguranja, najvažnijeg godišnjeg okupljanja osiguratelja, u organizaciji Hrvatskog ureda za osiguranje (HUO). Podržana je i godišnja 8. Aktuarska konferencija, u organizaciji Hrvatskog aktuarskog društva.

Nastavljena je intenzivna suradnja s fakultetima, primarno STEM područja, sudjelovanjem na susretima studenata i poslodavaca, ali i suradnja s Ekonomskim fakultetom u Zagrebu, vodećom i najvećom domaćom i regionalnom institucijom ekonomskog obrazovanja. Nakon što je donacijom Croatia osiguranja 2022. godine uređena i opremljena središnja dvorana Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u 2023. godini potpisan je i sporazum o suradnji na novopokrenutom inovativnom obrazovnom modulu Ekonomska analitika.

U skladu s ciljevima cjeloživotnog učenja i ulaganja u obrazovanje Croatia osiguranje u 2023. godini donacijama je pomoglo rad više od 20 dječjih vrtića, škola, gimnazija, fakulteta i udruga.

Jedan od ključnih ciljeva održivosti Croatia osiguranja jest podizanje razine sigurnosti i smanjenja rizika u zajednici. Fokus je edukacija i aktivnosti na područjima sigurnosti u prometu te zdravstvene prevencije. Sigurnost u zajednici poticala se i dijeljenjem znanja i podrškom stručnim skupovima poput konferencije „Sigurnost cestovnog prometa”, na kojoj je predstavljena LAQO inovacija mjerenja CO₂ emisija u vožnji.

Dodatno, i tijekom 2023. godine Croatijin digitalni brend LAQO nastavio je razvijati program prevencije LaqoPrevent koji omogućuje vozačima praćenje različitih aspekata vožnje i vlastiti doprinos smanjenju ključnih rizika u prometu upotrebom tehnologije telematike, a najodgovorniji su vozači nagrađeni. Educiranje mladih vozača o sigurnijem ponašanju u prometu provodilo se i na LAQO TikTok kanalu.

U 2023. godini održan je i prvi LAQOthon, nagradni natječaj Croatia osiguranja za idejna *tech* rješenja s temom održivosti. Prvo mjesto i deset tisuća eura pripalo je idejnom rješenju *GGO3 GoGreenOzonator*, odnosno korištenju ozona kao ekološki prihvatljive zamjene za pesticide u proizvodnji i skladištenju hrane. Drugo mjesto i pet tisuća eura zaslužilo je idejno rješenje *Deep Green Carbon Offsets* za istraživanje potencijala algi u borbi protiv klimatskih promjena, dok je treće mjesto, vrijedno tri tisuće eura, osvojilo rješenje za korištenje zelenih otapala u različitim industrijama pod nazivom *NADES Design*.

Croatia osiguranje i LAQO u 2023. godini podržali su *Greencajt festival* koji je okupio ključne ljude iz različitih industrija koji su pokušali odgovoriti na važna pitanja iz područja održivosti, a u sklopu panela s temom zelene tranzicije uz pomoć digitalizacije predstavljena su iskustva Croatia osiguranja te digitalizacija kao jedan od ključnih strateških prioriteta održivog poslovanja kompanije.

Uz podizanje razine sigurnosti Croatia osiguranje podiže i razinu financijske pismenosti u zajednici te svijest o benefitima osiguranja. Tijekom 2023. nastavljena je krovna industrijska inicijativa osiguratelja u organizaciji Hrvatskog ureda za osiguranje „Sigurnije sutra” za podizanje svijesti građana o važnosti osiguranja i preuzimanja osobne odgovornosti za život, zdravlje i imovinu.

Tijekom 2023. godine povezano društvo kći Croatia osiguranje mirovinsko društvo sudjelovalo je na nekoliko projekata s područja financijske pismenosti u organizaciji Udruge mirovinskih fondova i mirovinskih osiguravajućih društava (UMFO). I dalje sudjeluje u projektu Financije 101, Mala škola financijske pismenosti, koju UMFO provodi u suradnji s medijskim partnerom 24sata. Protekle je godinu obilježila inicijativa za jačanje financijske pismenosti žena. U skladu sa smjernicama OECD-a posebna je pažnja posvećena ženama u studentskoj i radno sposobnoj dobi.

U suradnji s UMFO-om i Večernjim listom provedena je kampanja Mirno u mirovinu namijenjena poticanju građana na aktivan odnos prema mirovinskoj štednji.

Croatia osiguranje mirovinsko društvo sudjelovalo je i u provedbi projekta „Svijet novca”, realiziranog s Poslovnim dnevnikom, koji je namijenjen educiranju i informiranju poslovne zajednice, ali i šire javnosti o mogućnostima financiranja i ulaganja.

Croatia osiguranje od 2010. godine sudjeluje u humanitarnom projektu Zaklade „Vaša pošta” za financijsku podršku djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi nakon izlaska iz institucija. Djeci smještenoj u domovima olakšava se početak samostalnog života uplatom police životnog osiguranja na ime štíćenika. Polica u iznosu od šest tisuća eura štíćenicima se isplaćuje u rentama, što im pomaže pokriti egzistencijalne troškove poput stanarine i režija.

Doprinos zajednici bitna je odrednica korporativne kulture Croatia osiguranja i te društveno odgovorne prakse uključivanjem zaposlenika postaju platforma za jačanje zajedništva i zadovoljstva među zaposlenicima kompanije. U 2023. pokrenuta je interna inicijativa *CO Dan za više*. Prvi *Dan za više*, održan u travnju 2023., posvećen je dobrovoljnom darivanju krvi i proveden je u suradnji s Hrvatskim zavodom za transfuzijsku medicinu i Croatia poliklinikama. Akciji dobrovoljnog darivanja krvi odazvalo se više od 110 zaposlenika Croatia osiguranja u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Varaždinu i Osijeku te je prikupljeno 67 doza krvi, koje mogu spasiti više od 200 života.

Drugi *Dan za više* bavio se smanjenjem ugljičnog otiska. Provedene su dvije akcije pošumljavanja na 2000 četvornih metara šumskih površina u Slavoniji i Gorskom kotaru. Pošumljavanje je organizirano u suradnji s Hrvatskim šumama, dugogodišnjim partnerom i klijentom Croatia osiguranja, a akcijama se pridružilo više od 70 zaposlenika volontera te je posađeno 2000 sadnica hrasta lužnjaka i bukve.

Krajem 2023. zaposlenici Croatia osiguranja udružili su se u zajedničkoj humanitarnoj akciji ususret 140. obljetnici kompanije čiji je cilj bio prikupiti 140 blagdanskih donacija za 140 obitelji iz udruge Mali zmaj koje u teškim uvjetima žive diljem Hrvatske. Prikupljene su donacije za 160 obitelji s više od 300 djece.

Turizam

Maistra Hospitality Group ponudu snažno oslanja na destinacijske brendove i pružanje autentičnog istarskog, hrvatskog i mediteranskog doživljaja, visoko personalizirane usluge te razvijanje inovativnih i konkurentnih sadržaja. To je moguće jedino uz usku suradnju i povezivanje svih dionika u lokalnoj zajednici u svim destinacijama u kojima posluje.

Maistra usko surađuje s turističkim zajednicama (TZ grada Rovinja, TZO Vrsar, TZO Funtana, TZ grada Zagreba, TZO Župa dubrovačka). S turističkim zajednicama klastera projektno surađuje na razvoju proizvoda i događanja (TZO Kanfanar, TZ Svetvinčenat i TZ Bale), kao i sa županijskom (TZIŽ) te nacionalnom turističkom zajednicom (HTZ). Maistrini predstavnici članovi su Skupštine i Turističkog vijeća te aktivno sudjeluju u izradi strateških, operativnih i akcijskih/godišnjih planova razvoja turizma, čime izravno doprinose razvoju turizma na lokalnoj, županijskoj i nacionalnoj razini.

Predstavnike Maistra ima i u Hrvatskoj udruzi turizma (HUT), Udruzi poslodavaca u hotelijerstvu Hrvatske (UPUHH), Kamping udruženju Hrvatske (KUH), Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK), Hrvatskoj udruzi

profesionalaca kongresnog turizma, Njemačko-hrvatskoj industrijskoj i trgovinskoj komori, American Chamber of Commerce in Croatia i dr.

Turizam je od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku zbog gospodarskog, društvenog i međusektorskog utjecaja. U 2023. godini usvojen je novi Zakon o turizmu kojim se uređuje sustav turizma, upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti, sektorski specifičan sustav poticanja ulaganja u turizmu, zaštita i valorizacija resursne osnove te ostala pitanja važna za turizam.

Razvoj turizma u smjeru održivosti podrazumijeva proces unaprjeđenja sustava turizma koji se temelji na prepoznavanju, poticanju i upravljanju razvojnim potencijalima uz održivo i odgovorno korištenje prostora, prirodnih, društvenih i gospodarskih resursa, kulturne baštine te unaprjeđenja uvjeta života lokalnog stanovništva i boravka turista u destinaciji.

Plan upravljanja destinacijom na lokalnoj, pak, razini predstavlja planski dokument za razvoj održive destinacije, koji mora biti usklađen s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrima i drugim važećim planovima i propisima te planom upravljanja destinacijom na regionalnoj razini. Krajem 2022. godine usvojena su dva strateška dokumenta za destinacije Rovinj i Vrsar: Strategija razvoja turizma destinacije Rovinj za razdoblje 2022. – 2030. te Strategija razvoja turizma destinacije Vrsar za razdoblje 2022. – 2032. Strateški plan razvoja turizma u destinaciji podrazumijeva definiranje razvojnih koncepata i programa konkurentnosti, izradu detaljnog strateškog i operativnog marketinškog plana, odnosno mjera i aktivnosti za razvoj destinacije i stvaranje platformi za suradnju svih uključenih dionika u destinaciji, a uključuje i unapređenje turističke infrastrukture i suprastrukture.

Veoma je važno istaknuti da se razvojni koncepti i programi konkurentnosti temelje na četiri ključna načela koja su navedena i u novom Zakonu o turizmu. To su: ograničavanje kvantitativnog rasta, fokus na kvaliteti, pri čemu se integiraju politike održivog razvoja (odnosi se to prije svega na suživot turizma i lokalnog stanovništva), načelo destinacijskog marketinga i upravljanja tako da omogućuje sinergiju svih dionika te naposljetku produljenje turističke sezone, odnosno ulaganje u razvoj proizvoda koji podržavaju povećanje potražnje izvan vršne sezone.

Strateški, operativni i akcijski/godišnji planovi destinacije i TZ-a usklađeni su s planovima Maistre. U provedbu navedenih aktivnosti TZ udružuje potrebne resurse s Maistrom, u okviru koje je za provedbu aktivnosti komuniciranja i oglašavanja zadužen odjel Marketinga, a za razvoj proizvoda i sufinanciranje događanja Odjel destinacijskog menadžmenta. Destinacijski proizvodi i projekti u koje se Maistra aktivno uključuje su SPORT, KULTURA i GOURMET.

U 2023. Maistra je u suradnji s klasterom turističkih zajednica Rovinj, Kanfanar, Bale-Valle, Svetvinčenat i Vrsar snimila promotivni video „Playful Memories (Your Perfect Playground)” koji prikazuje raznolikost *outdoor* aktivnosti u Istri. Video je proglašen najboljim projektom vizualne komunikacije i zaslužio priznanje Zlatna koza – Capra d’oro, koju od 1994. godine dodjeljuje Turistička zajednica Istarske županije za izniman doprinos na području marketinških aktivnosti u turizmu Istre.

I u 2023. Maistra je aktivno ulagala u razvoj, organizaciju i promociju različitih sportskih aktivnosti (prije svega u nogomet, biciklizam, tenis te druge *outdoor* i *indoor* sportove) namijenjenih gostima, ali i lokalnoj zajednici, povezujući dionike u destinaciji Rovinj (TZ Rovinj, Grad Rovinj, Valbruna, NK Rovinj, OK Rovinj i sl.) te Vrsar (Općina Vrsar, TZ Vrsar, Montraker, NK Vrsar, ŠK Vrsar) u organizaciji brojnih sportskih događaja (Weekend Bike

& Gourmet, Istarska rivijera, Lim Bay Challenge, Limes Bike Tour, nogometni kampovi i sl.). Zahvaljujući vrhunskoj sportskoj infrastrukturi i organizacijskom iskustvu Vrsar i Rovinj nametnuli su se kao prepoznatljive sportske destinacije. Maistrini objekti u svim destinacijama i ove su godine bili baza za pripreme mnogih vrhunskih domaćih i inozemnih sportskih klubova i reprezentacija, a među ostalim Rovinj je baza hrvatske nogometne i vaterpolske reprezentacije.

Maistra niz godina svoje objekte u Rovinju i Vrsaru otvara za zajednicu s ciljem poticanja djece i mladih na aktivnije bavljenje sportom. Objekti su na raspolaganju tijekom cijele godine ovisno o sportovima i potrebama. I tijekom 2023. više stotina djece sudjelovalo je u ljetnim školama plivanja (za djecu osnovnih škola iz Žminja, Kanfanara, Rovinjskog Sela...), sportskim kampovima i drugim sličnim aktivnostima.

U projektima i događanjima pod zajedničkim nazivnikom KULTURA Maistra aktivno surađuje s kulturnim institucijama i udrugama s ciljem promocije bogate kulturne baštine i tradicije rovinjskog i vrsarskog područja. U Rovinju su to npr. Kuća o batani, Zavičajni muzej, POU Rovinj, rovinjske škole i sl., a od događanja se ističu La Grisa, Šoljanovi dani te krajem godine Advent s mora, čiji se koncept temelji na prepoznatljivim rovinjskim motivima (batana) i autohtonoj gastronomskoj ponudi, a koji je 2023. godine drugi put realiziran u suradnji svih dionika koji kreiraju turističku ponudu u destinaciji Rovinj. U suradnji s Općinom Vrsar u 2023. su za goste i građane održana brojna vrlo posjećena događanja, među kojima se ističe FAKS festival koji okuplja brojne europske zborove. Maistra je tradicionalno i u 2023. godini podržala održavanje Međunarodne studentske kiparske škole Montraker.

Promocija autohtone kuhinje i recepata te upotreba lokalno uzgojenih namirnica važan je element Maistrina poslovanja, oblikovanja turističkih proizvoda i usluga. Kako bi se takvi primjeri dobre prakse i održivosti promovirali i u lokalnoj zajednici s krajnjim ciljem valorizacije tradicije, educiranja novih naraštaja, povezivanja proizvođača hrane s potrošačima te brendiranja Rovinja i Istre kao vrhunske *gourmet* destinacije s certificiranim i nagrađivanim visokokvalitetnim proizvodima, Maistra inicira i podržava brojne *gourmet* manifestacije, *cooking shows* i festivale – u svojim objektima ili izvan njih. Često se uključuju i neka najveća imena u svijetu kulinarstva. I u 2023. održani su vrhunski *gourmet eventi*, među kojima se ističu *The Signature Dish*, *Seasonal Food & Wine*, *Tradizione a tavola: vecchie ricette da mare*, *Tradizione a tavola: jela iz pinjate*, *Putevima rovinjskih delicija*, *Vrsaranske goložece*, *Weekend Food Festival* i sl.

U destinaciji Rovinj u 2023. godini pokrenuta je izrada novog ekskluzivnog suvenira „Rovinjska gianduia” u skladu sa smjernicama Strateškog plana razvoja turizma grada Rovinja-Rovigno do 2030. godine u kojem se ističe promocija autohtonih i tradicionalnih proizvoda destinacije te predstavlja kvalitativan iskorak nečim što je jedinstveno i može biti prepoznato u cijelom svijetu. S istim ciljem u destinaciji Vrsar pokrenut je projekt „Vrsaranski amareti”, koji je zaslužio nagradu „Internatural Slow Food Award”.

Glavna misao vodilja u procesu planiranja i izvedbe svake turističke investicije jest da svaka privatna investicija može i mora obogatiti javni prostor jer javni interes postoji nevezano uz vlasništvo. Maistra, odnosno Adris smatra da se vrijednost svakog investicijskog projekta podiže spojem javnog i privatnog, bez fizičkih granica. Najbolji je primjer upravo rovinjska zona Monte Mulini koja je sa svojim hotelima i sadržajima, uređenom šetnicom i plažama postala prirodni produžetak gradske jezgre prema Zlatnom rtu, pri čemu su svi sadržaji jednako dostupni gostima i građanima. Dodatno, na lokacijama od zajedničkog interesa Maistra redovito sufinancira infrastrukturne projekte u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i komunalnim institucijama u svim destinacijama u kojima posluje (npr. komunalno i prometno uređenje zone Monte Mulini i sl.).

Zdrava hrana

Cromaris je i u 2023. godini nastavio biti predvodnik industrije u očuvanju prirodnog okruženja i partnerskom odnosu prema zajednici u kojoj posluje, prije svega na području Zadarske i Istarske županije, ali i cijele Hrvatske. U svojim društveno odgovornim programima Cromaris osobitu pažnju pridaje razvoju otočnih lokalnih zajednica, poticanju svijesti djece o važnosti zaštite okoliša, važnosti zdrave prehrane te podršci obrazovanju i usavršavanju u području marikulture i znanosti o moru. Organiziraju se razne tematske aktivnosti, radionice i projekti te donira oprema za škole, vrtiće i knjižnice.

S ciljem zaštite okoliša u suradnji s lokalnim stanovništvom redovito se provode volonterske akcije čišćenja obale i mora na različitim lokacijama na otocima u blizini Cromarisovih uzgajališta.

U suradnji s Osnovnom školom „Petar Lorini” i mještanima iz mjesta Sali na Dugom otoku Cromarisovi zaposlenici organizirali su predstavu za djecu o bioraznolikosti i važnosti očuvanja mora te izradu biokugli. Izrađeno je oko 5000 biokugli koje su u drugom dijelu projekta, nakon čišćenja luke u Salima, osnovnoškolci te Cromarisovi i lokalni volonteri zajedno bacili u more u svrhu obnove morskog dna i očuvanja bioraznolikosti podmorja.

Cromaris također aktivno podupire sportske klubove. Devetu je godinu zaredom sponzor KK Zadar, kao i Plivačkog kluba Zadar, Saveza za daljinsko plivanje, Nogometne škole mladih u Zemuniku te brojnih drugih manjih sportskih klubova i manifestacija. Uz to je pokrovitelj raznih sportskih manifestacija na širem zadarskom području, primjerice utrke Škraping na otoku Pašmanu. Cromarisovi trkači tradicionalno sudjeluju u utrci Wings for life. U 2023. treći put obilježen je internacionalni Bike to work dan, promovirajući bicikliranje kao zdravu i ekološki prihvatljiviju alternativu vožnji automobilom, pri čemu je troje najsretnijih zaposlenika koji su došli na posao biciklom dobilo vrijedne nagrade, od kojih je prva bila novi bicikl.

Cromaris se iz godine u godinu sve više povezuje s lokalnom zajednicom i turističkim zajednicama u organizaciji raznih manifestacija s ciljem promocije lokalne baštine i običaja te autohtonih recepata mediteranske kuhinje. Ističu se Tuna, Sushi & Wine festival Zadar, Fish & Jazz festival Zadar, Toč festival Nin, Festival mora i soli Sali, Saljske užance, Tunuara Kali, Crnilo kup Lukoran, brojne ribarske večeri i druge gastromanifestacije.

Izravan doprinos dobiti zajednice jest i sustavno ulaganje u zajedničku (javnu) infrastrukturu. Tijekom 2023. Cromaris je uložio u obnovu višenamjenskog igrališta u Općini Tkon, dok je u Luci na Dugom otoku potpuno financirao obnovu rive, postavljanje spomenika rogu i popratne instalacije za predstavljanje, kao i povijesno edukativne priče o rogu i ribarima u Salima. Time Cromaris sudjeluje u promociji i popularizaciji pomorske i ribarske kulturne baštine koja je dio života lokalnog otočnog stanovništva.

3.4. ODGOVORNOST ZA ZAŠTITU OKOLIŠA (E)

Svjesni smo da djelujući u turizmu i proizvodnji zdrave hrane konkurentsku prednost dobrim dijelom temeljimo upravo na prirodnim blagodatima i resursima pa je sačuvati ih za budućnost ne samo poslovanja nego sadašnjih i budućih naraštaja ljudi naša trajna obveza. Među poslovnim politikama koje je Adris grupa usvojila i sustavno primjenjuje ističe se briga o okolišu kao jedno od najvažnijih načela društveno odgovornog poslovanja. Sustavna

zaštita okoliša i odgovornije korištenje prirodnih resursa ostaje strateška odrednica naših tvrtki te je u novoj ESG politici Grupe definirana prioritetna ESG tema *Smanjenje ugljičnog otiska* uz nastavak odgovornog *Gospodarenja vodom i otpadom* te *Zaštitu bioraznolikosti*. U okviru tema definirani su i strateški ciljevi.

Sve naše kompanije upravljaju i svojim emisijama stakleničkih plinova, mjere ih te provode odgovarajuće mjere i postupke za smanjenje emisija na putu prema ugljičnoj neutralnosti koja je zajednički cilj. U okviru ESG teme *Smanjenje ugljičnog otiska* usvojena su dva prioritetna strateška prioriteta koja definiraju aktivnosti i ciljeve u sljedećem razdoblju, a to su fokus na *smanjenje emisije stakleničkih plinova* te *povećanje energetske učinkovitosti Grupe*.

Na razini Adris grupe uspostavljen je i ESG tim, radna skupina s predstavnicima iz nadležnih odjela svih naših tvrtki. Uz povezivanje, daljnju razmjenu iskustava među tvrtkama Grupe o ključnim projektima i aktivnostima koji dugoročno trebaju doprinijeti smanjenju ugljičnog otiska i energetske učinkovitosti te naprednijem upravljanju vodom i otpadom te zaštiti bioraznolikosti, zadatak radne skupine tijekom 2023. jest razvijanje internih strategija upravljanja okolišem, definiranje ciljanih vrijednosti, rad na povećanju kvalitete i dostupnosti kvantitativnih pokazatelja te priprema za proširen opseg praćenja i izvještavanja u skladu s novom ESG regulativom.

Turizam

Politikom upravljanja okoliša, koja je dostupna na mrežnim stranicama Društva, turistički dio Grupe obvezao se da će profesionalno i odgovorno pratiti i upravljati svim čimbenicima svojih procesa i pružanja usluga maksimalno smanjujući time negativne utjecaje na okoliš. Kontinuirano se prati, poboljšava i preventivno djeluje kako bi se spriječila moguća onečišćenja okoliša, a gosti se educiraju i potiču da podržavaju napore kompanije i svojim ponašanjem i navikama doprinesu zaštiti okoliša. Odnosi se to na smanjuje količine plastičnog otpada i otpada od hrane, odgovornu potrošnju energije, kao i potrošnju vode i količinu otpadnih voda. Radi se na povećanju udjela obnovljivih izvora energije u potrošnji električne energije i energije za grijanje i hlađenje. U svim procesima i aktivnostima izražena je svijest o zaštiti biološke i geološke raznolikosti destinacija kao i važnosti očuvanja i promocije kulturne baštine i autohtonosti.

Sustavna briga o utjecaju na okoliš obuhvaća:

- zaštitu tla i voda od zagađenja,
- pročišćavanje otpadnih voda prije ispuštanja u more; ispuštanje otpadnih voda u javni sustav odvodnje, održavanje sustava za odvodnju otpadnih voda te održavanje kvalitete kuhinjskih otpadnih voda,
- održavanje kvalitete vode za kupanje u bazenima,
- pravilno prikupljanje i odlaganje svih vrsta otpada,
- smanjenje potrošnje energenata i ugradnju učinkovitijih sustava; nabavu i održavanje rashladnih uređaja upotrebljavajući tvari prihvatljive za ozonski omotač,
- edukaciju i promoviranje važnosti zaštite okoliša.

Iz postavljenih se ciljeva izrađuju programi za realizaciju, krovno te pojedinačno za sve objekte turističkog dijela Grupe.

Zdrava hrana

Odgovornost i predanost održivosti, prije svega vezano uz okoliš, preduvjet je uspješnosti poslovanja te konkurentna prednost Cromarisa. Njegova temeljna djelatnost uzgoj odvija se u moru, dio je morskog ekosustava, pa je zaštita mora i morskog okoliša imperativ poslovanja. Predanost i postizanje najviših standarda zaštite okoliša potvrđuju i brojni certifikati.

U Cromarisu su imenovani koordinatori sustava za zaštitu okoliša i njihovi zamjenici na svim lokacijama gdje tvrtka posluje. Svake se godine postavljaju ciljevi i programi za zaštitu okoliša te se utvrđuju i ocjenjuju aspekti okoliša koji utječu ili mogu utjecati na okoliš. Svaka lokacija ima operativni plan s pojedinačnim ciljevima i programima za zaštitu okoliša prema utvrđenim aspektima poslovanja koji utječu ili mogu utjecati na okoliš. Definirane su i procedure i interventne mjere u slučaju onečišćenja. Svake se godine provode ciljane edukacije zaposlenika i vježbe postupanja u slučaju izvanrednih događaja.

Uz predanost zajedničkim ciljevima održivosti Grupe Cromaris je definirao ciljeve za smanjenje utjecaja na okoliš te sustavno radi na pronalaženju održivijih rješenja u svim aspektima poslovanja. Realizacija se prati kvartalno te se na razini Uprave evaluira napredak u ostvarenju ciljeva i status pojedinih projekata.

Cromaris se obvezao na:

- relativno smanjenje emisija po toni proizvedene ribe od 25 posto do 2025. godine,
- doprinos razvoju inovativnog kružnog gospodarstva koji se odnosi na nusproizvode od prerade ribe, daljnja testiranja za nusproizvode kategorije 2 s uzgajališta recikliranjem plastike (folije, vreće od riblje hrane, kašete) i papira/kartona,
- doprinos zaštiti bioraznolikosti zamjenom pokrovnih mreža učinkovitijima na uzgajalištu Košara, nekorištenjem bakrenog premaza i drugih vodenih biocida na mrežama,
- uzgoj isključivo autohtonih jadranskih vrsta te razvoj uzgoja novih autohtonih vrsta (zubatca, gofa).

3.4.1.1. Strateški prioriteti Grupe

Smanjenje emisije stakleničkih plinova

Klimatske promjene i njihove posljedice sve su izraženije. Pristup upravljanju klimatskih promjena, uz ostalo, uključuje i upravljanje ugljičnim otiskom, a pritom je posebna odgovornost i na poslovnom sektoru. Ugljični otisak (*engl. carbon footprint*) podrazumijeva ukupnost stakleničkih plinova koju izravno ili neizravno uzrokuje osoba, tvrtka, djelatnost ili proizvod i čija je visoka koncentracija izravno povezana s globalnim zagrijavanjem i drugim poremećajima ustaljenih klimatskih obrazaca. Klimatske promjene sve su izraženije i vidljive u povećanoj učestalosti, intenzitetu i trajanju npr. poplava i oluja, temperaturnih ekstrema, podizanju razine i temperature mora i sl. Utjecaj je obostran, kompanije poslovanjem utječu na klimu, a klimatske promjene imaju izravan utjecaj na poslovne procese i rezultate. Upravo je zato važno da kompanije preuzmu dio odgovornosti i ulože potrebne napore kako bi smanjili svoje emisije te time doprinijele smanjenju klimatskih promjena, odnosno prilagodbi novim klimatskim obrascima.

Adris grupa preuzima odgovornost za svoj ugljični otisak i radi na njegovu smanjenju. Iako su već za 2021. napravljeni prvi izračuni za sve kompanije Grupe, tijekom 2022. prilagođavaju se (šire) opsezi u pojedinim društvima Grupe i metodologija izračuna emisija stakleničkih plinova. Te se aktivnosti nastavljaju i u 2023., koja će biti referentna godina za praćenje napretka u sljedećem razdoblju za kompanije pojedinačno i Grupom u cjelini te izradu akcijskih planova smanjenja ukupnih emisija Grupe i društava.

I u izračunima za 2023., u skladu s GHG protokolom i ISO 14064-1:2018 standardom, u opsezima 1 i 2 uključene su direktne emisije nastale izgaranjem goriva u nepokretnim i pokretnim energetske izvorišta te zbog gubitaka radne tvari u fugitivnim izvorišta, kao i indirektna emisija koje nastaju izvan lokacija tvrtki, a povezane su s potrošnjom električne i toplinske energije. Cromaris je u 2023. godini izračunao i emisije u opsegu 3.

Prema podacima dostupnima u vrijeme pripreme izvještaja, procijenjeni ukupni ugljični otisak Adris grupe u opsezima 1 i 2 u 2023. godini iznosio je 23.537 t CO₂e (2022: 21.148 t CO₂e). Kako je i očekivano, unatoč brojnim poduzetim mjerama diljem sustava Grupe s ciljem smanjenja količine emisija ukupni je ugljični otisak Grupe veći jer se i dalje radi na prilagodbi metodologije i širenju organizacijskih granica, što povećava točnost, ali i utječe na povećanje ukupnih emisija Grupe.

Ukupni ugljični otisak Adris grupe - emisija stakleničkih plinova Adris grupe izražena u t CO₂e

		<i>Ukupne emisije stakleničkih plinova Grupe (tona CO₂e)</i>		<i>Udio pojedinih izvora (%)</i>	
		2023.	2022⁷.	2023.	2022.
<i>Opseg 1</i>	<i>Nepokretni energetske izvori</i>	9.777	10.338	41,5	48,9
	<i>Pokretni energetske izvori</i>	4.995	4.899	21,2	23,2
	<i>Fugitivni izvori</i>	329	301	1,4	1,4
<i>Opseg 2</i>	<i>Električna energija</i>	7.825	5.313	33,2	25,1
	<i>Toplinska energija</i>	611	297	2,6	1,4
<i>Ukupno</i>		23.537	21.148	100,0	100,0

GHG intenzitet (intenzitet emisija) razina je emisija stakleničkih plinova po za kompaniju relevantnom pokazatelju. Pokazuje učinkovitost tvrtke u korištenju resursa i upravljanju procesima povezanim s emisijama i energetske učinkovitošću, odnosno je li promjena količine emisija posljedica pozitivnih ili negativnih ekonomskih pokazatelja. S obzirom na specifičnost pojedine tvrtke Adris grupe, relevantan je drugi pokazatelj, koji nije primjenjiv za drugu tvrtku. Kako bi se ipak osigurala usporedivost, na razini Grupe iskazan je intenzitet emisija u odnosu na ostvaren poslovni prihod.

Intenzitet emisija stakleničkih plinova

⁷ Iznosi za 2022. koji se navode u ovom Izvještaju korigirani su u odnosu na objavljene u Nefinancijskom izvještaju Adris za 2022. godinu (20.548 t CO₂e), izračunati na temelju preliminarnih mjerenja dostupnih u trenutku pisanja izvještaja. U drugom dijelu 2023. godine sva su društva provela detaljnije analize svojih emisija u opsezima 1 i 2, proširene su organizacijske granice i unaprijeđena je metodologija. To je rezultiralo točnijim izračunima i ukupnim emisijama u iznosu od 21.148 t CO₂e, što je prikazano u usporednim prikazima u ovom Izvještaju.

Adris grupa	2023.	2022.
<i>Poslovni prihodi i prihodi od ugovora o osiguranju (u 000 EUR)</i>	925.453	811.431
<i>Ukupne emisije stakleničkih plinova Grupe (tona CO₂e)</i>	23.537	21.148
Intenzitet emisija stakleničkih plinova (kg CO₂e/EUR)	0,025	0,026

Povećanje energetske učinkovitosti Grupe

Zelena tranzicija više nije izbor, nego nužnost. Svjesni smo toga u Adris grupi i njezinim sastavnicama te se poduzimaju mjere i provode projekti s ciljem veće energetske učinkovitosti i održivosti. Donosi to korist i uštede tvrtki, uključenim dionicima, a pridonosi i globalnim ciljevima održivosti, ostvarenju Europskog zelenog plana i postizanju klimatske neutralnosti EU-a do 2050. godine, kao i UN-ovim ciljevima održivog razvoja. Na konferenciji Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama održanoj krajem studenoga 2023. upravo je obnovljiva energija identificirana kao ključno rješenje za smanjenje emisija, a u konačnom sporazumu sve strane su pozvane da do 2030. godine utrostruče kapacitet za energiju iz obnovljivih izvora i udvostruče stope poboljšanja energetske učinkovitosti.

Odgovor na ta nastojanja jest i Adrisov strateški iskorak u energetiku krajem 2023. godine, kada je s grupacijom ENCRO potpisan ugovor o zajedničkom ulaganju u obnovljive izvore energije. Kako je naznačeno u ugovoru, svaka tvrtka raspolagat će s pedeset posto udjela u četiri projektna društva koja razvijaju šest projekata proizvodnje električne energije. Prva proizvodnja iz sunčanih elektrana očekuje se krajem 2024. godine, a iz vjetroelektrane početkom 2025. godine. Ulaganje u obnovljive izvore energije daljnja je diverzifikacija poslovanja, čime Adris grupa u portfelj dugoročno održivih poslova u turizmu, osiguranju i zdravoj hrani, dodaje novu stratešku poslovnu jedinicu. Uz to što na taj način dugoročno gotovo u potpunosti zadovoljava svoje potrebe za energijom iz obnovljivih izvora, povećava otpornost na vanjske šokove i jača održivost poslovnog sustava u cjelini te direktno doprinosi globalnim ciljevima održivosti. Plan ulaganja Adrisa u zelenu energiju u sljedećem trogodišnjem razdoblju vrijedan je 130 milijuna eura.

Kontinuiran rast cijena energenata ubrzao je traženje alternativa i u društvima Grupe i već su tijekom 2022. učinjeni znatni pomaci i u rad pušteni novi sustavi. Učinak tih sustava kao i realizacija novih kapitalnih projekata s ciljem energetske učinkovitosti i stabilnosti te dekarbonizacije pokazuje se već u 2023. godini.

Prikaz utroška glavnih energenata za Grupnu tijekom izvještajnog razdoblja

Energent	Mjerna jedinica	2023.	2022.
<i>Električna energija</i>	<i>MWh</i>	82.192	77.516
<i>Loživo ulje</i>	<i>litara</i>	2.041.784	1.812.780
<i>Ostala goriva</i>	<i>litara</i>	1.850.059	1.759.967
<i>Prirodni plin</i>	<i>MWh</i>	18.015	25.426
<i>Plin propan butan u spremniku</i>	<i>litara</i>	277.657	329.543
<i>Plin butan, CO₂ i dušik u bocama</i>	<i>tona</i>	127	74

Znatnije povećanje utroška energenata u odnosu na 2022. godinu rezultat je prije svega prilagodbe metodologije obračuna energenata u Croatia osiguranju te pojačanih poslovnih aktivnosti u turizmu. Cromaris je smanjio utrošak energije, kao rezultat vlastite proizvodnje energije iz fotonaponskih elektrana i drugih poduzetih mjera.

Od početka 2023. godine sustavno se prati i izvještava udio energije iz obnovljivih izvora koji u ukupnoj potrošnji Grupe u 2023. godini iznosi 37 posto (30.451 MWh). Udio energije iz obnovljivih izvora iz vlastite proizvodnje jest 1,1 posto.

3.4.1.2. Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe

Smanjenje emisije stakleničkih plinova i Povećanje energetske učinkovitosti grupe

Osiguranje

Croatia osiguranje 2021. izrađuje prvu analizu ugljičnog otiska. Analiza ugljičnog otiska, emisija opsega 1 i 2, obuhvatila je samo 22 najveća objekta u vlasništvu Croatia osiguranja. Opsežnija analiza emisija u opsezima 1 i 2 Croatia osiguranja u 2022. provodi se u drugom dijelu 2023. godine. Suraduje se s novim partnerom Oikon Institutom za primijenjenu ekologiju. U procesu prikupljanja podataka za analizu ugljičnog otiska u 2023. provedena je dodatna provjera podataka, računa i lokacija Croatia osiguranja i za 2022. godinu. Analiza je završena nakon objave Nefinancijskog izvješća Adris grupe, ali su rezultati objavljeni u listopadu 2023. u samostalnom Izvješću o održivosti Croatia osiguranja za 2022. godinu. Analiza je obuhvatila sve objekte u vlasništvu Croatia osiguranja, uključujući i objekte u kojima je Croatia osiguranje u najmu, odnosno ukupno 254 objekta u 2022., odnosno 252 objekta u 2023. godini. Obuhvaćena su i sva vozila u vlasništvu i najmu Croatia osiguranja. Emisija stakleničkih plinova Croatia osiguranja u 2023. godini u opsezima 1 i 2 iznosila je 1.760 t CO₂, što je rast od tri posto u odnosu na prethodnu godinu (1.717 t CO₂).

Rezultati izračuna Croatia osiguranja korisni su za daljnja praćenja i podloga za izradu mjera ublažavanja klimatskih promjena te mjera prilagodbe na klimatske promjene, kao i za izradu strategije upravljanja ugljičnim otiskom. U tijeku su pripreme za izračun emisija iz opsega 3, koje se planira tijekom 2024. godine. Mjerenjem emisija u sva tri opsega Croatia osiguranje osigurati će pretpostavke za donošenje Plana tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena.

U Izvješću o održivosti za 2022. godinu Croatia osiguranje obvezalo se neutralizirati ugljični otisak nastao čitanjem Izvješća. Povezano s time, provedene su dvije akcije pošumljavanja u suradnji s Hrvatskim šumama. Croatia osiguranje doniralo je sredstva za nabavu 2.000 sadnica hrasta lužnjaka i bukve, a u akcijama pošumljavanja u Gorskom kotaru i Slavoniji sudjelovalo je više od 70 volontera, zaposlenika Croatia osiguranja. Konzervativna je procjena da prosječno stablo u prvih 20 godina rasta prosječno apsorbira 10 kilograma ugljičnog dioksida godišnje. Prosjek od 10 kilograma stablo će postići tek u desetoj godini rasta. To znači da posađena šuma mora dosegnuti barem 20 godina starosti kako bi se postigao prosjek od 10 kilograma apsorbiranog ugljičnog dioksida po stablu. Prema toj procjeni, stabla posađena u ovim akcijama imaju potencijal apsorpcije oko 400 tona CO₂ u prvih 20 godina rasta.

U Croatia osiguranju tijekom 2023. provodile su se nove aktivnosti s ciljem veće energetske učinkovitosti. Izrađena je studija i projekt unapređenja termotehničkih instalacija zgrade u Dubrovniku i zgrade u Drmićevoj ulici u Zagrebu. Radovi na obje lokacije provodit će se tijekom 2024. godine. U poliklinikama u Zadru i Varaždinu ugrađene su toplinske pumpe. Tijekom 2023. godine ishođeni su energetske certifikati za nekretnine za koje su certifikati istekli.

Kao jedan od strateških projekata u 2023. Croatia osiguranje provelo je preliminarne analize za potencijalno korištenje obnovljivih izvora energije izgradnjom integriranih solarnih elektrana u portfelju vlastitih nekretnina. Nakon što su u 2023. odrađene sve potrebne analize, studije te je prikupljena potrebna dokumentacija za izgradnju solarnih elektrana, Croatia osiguranje spremno je realizirati projekt. Prva se faza odnosi na izradu glavnog projekta i elaborata za identificirane potencijalne solarne elektrane.

Turizam

Emisija stakleničkih plinova Maistre u 2023. godini iznosila je 14.975 t CO₂, što je povećanje od 22,8 posto u odnosu na prethodnu godinu (12.196 t CO₂). Iako su smanjene emisije iz nepokretnih energetske izvora i fugalnih izvora, razlog povećanja ukupnih emisija stakleničkih plinova proizlazi iz toga što početkom lipnja 2023. Maistri, odnosno početkom srpnja 2023. godine HUP-u Zagreb, ističe certifikat Zelen, koji potvrđuje isporuku električne energije iz obnovljivih izvora energije.

Tijekom 2023. godine nastavlja se zamjena zastarjelih tehnologija i opremanje učinkovitim tehnologijama i sustavima čime se izravno utječe na smanjene emisija stakleničkih plinova. Tijekom 2023. započinje pet takvih projekata, svaki s potencijalom smanjenja emisija od 80 do 90 posto. Primjerice projekt zamjene kotla na lož-ulje u centralnoj kotlovnici u autokampu Veštar dizalicom topline smanjuje emisije stakleničkih plinova za 88,2 posto.

Izrađena je uputa za održavanje rashladnih uređaja, tj. rashladne tvari, te su popisani uređaji s tvarima koje oštećuju ozonski omotač. Ovlaštene kompanije, koje imaju dozvolu nadležnog Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, provode obvezno servisiranje i provjeru uređaja na propuštanje, o čemu se vodi evidencija. Evidentirani su svi ispusti u zrak, a redovito se servisiraju i mjere emisije te se nabavlja oprema s manjim štetnim utjecajem ili tvarima koje ne oštećuju ozonski omotač.

Ulaganjem u punionice električnih vozila također se utječe na smanjenje emisija nastalih sagorijevanjem fosilnih goriva u vlastitoj floti. Za prijevoz gostiju i robe, na mikro-lokacijama Maistrinih hotela, turističkih naselja i kampova, gdje god je to moguće, upotrebljavaju se lagana električna vozila.

Maistra nastavlja opremiti svoje objekte punionicama za električna vozila, budući da je potražnja u stalnom porastu. Za razliku od 17 punionica u 2022. godini, sada je u funkciji 48 punionica za električna vozila sa sporim punjenjem (punionice na izmjeničnu struju), a radi se na postavljanju dodatnih punionica. Tijekom 2023. godine pripremljen je projekt za ugradnju prve brze punionice na istosmjernu struju, realizacija koje se očekuje početkom 2024. godine. Na lokaciji autokampa Veštar u blizini parcela za kamp-vozila postavljen je zasebne punionice.

Maistrina orijentiranost na očuvanje prirodnih resursa i smanjenje ugljičnog otiska nastavlja se i u 2023. godini. Uz strateške i operativne prilagodbe značajnije su i one organizacijske pa je u odjelu Razvoja zaposlen stručnjak zadužen za razvoj, pripremu i, u suradnji s Abilijom, realizaciju projekata energetske učinkovitosti. Rezultat tih napora više je ostvarenih projekata tijekom 2023. godine.

U 2023. završio je projekt dogradnje sustava u strojarnicama, odnosno rekonstrukcije rashladnih sustava i ugradnje dizalica topline u više objekata u Rovinju i Vrsaru. Sustavi pripreme zraka opremljeni su sustavima povrata energije (rekuperatori i regeneratori) kako bi se ostvarile maksimalne uštede. Znatno se smanjuje potrošnja energenata te posljedično i količina GHG emisija, uz znatno smanjen rizik zagađenja okoliša zbog istjecanja goriva. Od ostalih mjera koje se sustavno provode ističu se ugradnja energetske učinkovitih uređaja, redovito servisiranje i održavanje

sustava za grijanje, ventilaciju i klimatizaciju, instalacija senzora za rasvjetu, LED rasvjeta i sl. Također je iznimno važno educirati zaposlenike i goste kako odgovorno koristiti resurse jednostavnim a učinkovitim postupcima koji ne umanjuju, nego dodaju vrijednost njihovom boravku i korisničkom iskustvu.

Zdrava hrana

Cromaris je u suradnji s Energetskim institutom Hrvoje Požar, prvi među tvrtkama Grupe, izračun ugljičnog otiska napravio već za 2020. godinu, a suradnja je nastavljena 2021. i 2022. godine. U izračun ugljičnog otiska u opsegu 3 (Scope 3) za 2022. godinu, pa tako i za 2023., uključene su emisije dijela Cromarisova lanca vrijednosti. Prikupljanje podataka o emisijama stakleničkih plinova za najizazovniji opseg 3, započelo je s dobavljačima riblje hrane.

U skladu s Cromarisovim akcijskim planom za smanjenje emisija stakleničkih plinova iz 2020. predloženo je postavljanje relativnog cilja smanjenja emisija stakleničkih plinova po toni proizvedene ribe do 2025. godine u odnosu na razinu emisija iz polazne 2020. godine. Specifična emisija po toni izlovljene ribe u 2023. godini iznosi 0,458 t CO₂(eq)/t ribe.

Ugljični otisak Cromarisa za 2023. godinu uključuje emisije stakleničkih plinova svedene na CO₂(eq) iz opsega 1, 2 i 3. Emisije iz aktivnosti opsega 1 i opsega 2 iznosile su 6.087 t CO₂e (2022: 6.273,8 t CO₂e), prema lokacijskom pristupu.

U opseg 3 uključene su emisije stakleničkih plinova proizvođača hrane i u 2023. godini iznose 42.963 tona. Emisije iz opsega 3 nisu uzimane u obzir pri izračunu intenziteta emisija stakleničkih plinova izlovljene ribe.

U Cromarisu se tijekom 2023. nisu provodile nove aktivnosti povezane s većom energetsom učinkovitošću u odnosu na 2022. godinu. Poslove energetske nadzora i upotrebe energenata obavljaju voditelji održavanja u poslovnim jedinicama. Sustavno se vodi i prati potrošnja svih energenata u Cromarisu, od kojih najveći udio imaju plavi dizel, loživo ulje i električna energija. Izrađena je radna uputa za skupljanje podataka o potrošnji goriva, a pripremaju se i godišnji planovi zamjene neučinkovite i starije opreme niske energetske učinkovitosti.

U skladu sa smjernicama za uštedu energije u RH (na temelju preporuka Europske komisije i plana *REPowerEU*) Cromaris je usvojio i provodio mjere za racionalnije korištenje električne energije u uredskim i proizvodnim prostorima. U mrijestilištu, u odjelu fitoplanktona zamijenjena su postojeća rasvjetna tijela LED rasvjetom, a dio rasvjete i u odjelu ličinki. Zamjenom fluorescentnih lampi LED lampama potrošnja energije smanjuje se i do 50 posto. Novougrađena i energetska učinkovitija klimatizacijska komora omogućila je uspostavu ugodnije mikroklimе u radnom okruženju i efikasniji utrošak topline otpadnog zraka.

Fotonaponska sunčana elektrana snage 700 kW postavljena krajem 2022. na krovu mrijestilišta u Ninu proizvela je tijekom 2023. 874.226,80 kWh električne energije, tj. 16 posto ukupnih potreba za električnom energijom u mrijestilištu. Uzimajući u obzir variranje cijena električne energije na tržištu, investicija u izgradnju sunčane fotonaponske elektrane na lokaciji koja je ujedno najveći potrošač električne energije u Cromarisu, pokazala se opravdanom. U 2022. godini u rad je pušteno novo skladište i trafostanica u Gaženici u koje su ugrađeni održivi sustavi. Za sustav hlađenja u novom skladištu odabran je rashladnik vode koji koristi ekološku prihvatljivu radnu tvar (propan) niskog faktora GWP (*global warming potential*), koji ima izvrsna termodinamička svojstva i dobra je

zamjena za freone ili druge štetne radne tvari. LED rasvjeta ugrađena je u svim prostorijama. Na krovu skladišta postavljena je mala fotonaponska centrala, a ugrađeni su i transformatori s najmanjim gubicima energije.

Krajem 2022. godine započet je, a tijekom 2023. i nastavljen projekt optimizacije i upravljanja flotom vozila i plovila (*Fleet Management*) koji je detaljnije opisan u poglavlju *Digitalna transformacija*. U 2023. godini Cromarisov službeni vozni park imao je tri hibridna vozila.

Traže se i potencijalna rješenja za uvođenje hibridnih ili električnih plovila u Cromarisovu flotu te se održavaju radionice s temom smanjenja potrošnje goriva u floti. Traži se i odgovarajuće rješenje za dodatno smanjenje emisija na uzgajalištima.

3.4.2. Gospodarenje vodom i otpadom

Uz projekte energetske učinkovitosti i okretanje obnovljivim izvorima energije zauzima se još odgovorniji pristup utrošku vode, učinkovitije zbrinjava nastali otpad te sprečava njegovo stvaranje biranjem sirovina koje imaju bolji ekološki potencijal. Voda, otpadne vode i otpad materijalne su teme za Grupi zbog izravnog utjecaja na okoliš, lokalnu zajednicu i ekonomski učinak Grupe. U okviru ESG teme usvojena su dva prioriteta strateška prioriteta koja definiraju aktivnosti i ciljeve u sljedećem razdoblju, a to su fokus na zaštitu voda i učinkovito upravljanje otpadom.

3.4.2.1. Strateški prioriteti Grupe

Učinkovito upravljanje otpadom

Pristup upravljanju otpadom Adris grupe obuhvaća sprečavanje nastanka otpada, smanjenje količine komunalnog otpada i povećanje pozitivnih utjecaja (povećanje količina izdvojenog korisnog otpada iz komunalnog otpada) te recikliranje i razmatranje alternativnih sirovina i materijala. Aktivnosti koje se pritom provode usklađene su sa zakonskom regulativom te se radi na konstantnom poboljšanju i iznad zakonskih propisa gdje je to moguće.

Istodobno se provode kampanje osvješćivanja djelatnika, potrošača i partnera za to iznimno važno pitanje održivosti te promovira, primjerice, život i poslovanje bez plastike, okretanje poslovanju bez papira i sl.

Otpad se na razini Grupe redovito odvaja – opasni otpad od neopasnog otpada, a i prema vrsti. U skladu sa zakonskim propisima sav otpad prikupljaju i preuzimaju skupljači koje je nadležno Ministarstvo ovlastilo, za što postoji propisana dokumentacija. Praćenje podataka o otpadu provodi se očevidnikom za svaki pojedini otpad te pratećim listovima koji se izdaju za svaki predani otpad skupljaču otpada. Izrađuju se i analize trenda nastajanja otpada.

U 2023. godini proizvedena je manja ukupna količina otpada (smanjenje od sedam posto) te učinjen značajniji napredak u njegovu zbrinjavanju i odlaganju u svim tvrtkama Grupe. Tijekom izvještajnog razdoblja na razini Grupe odloženo je 6,5 tisuća tona otpada prema pratećim listovima (2022. 6,9 tisuća tona). Napredak je učinjen i u smjeru smanjenja relativnog udjela opasnog otpada. Opasnog je otpada oko 1,3 posto (2022. 1,6 posto), a ostatak se odnosi na neopasni otpad. Reciklira se 30 posto otpada.

Otpad prema vrsti i načinu odlaganja tijekom izvještajnog razdoblja

	Mjerna jedinica	2023.	2022.
OTPAD (prema vrsti)	t	6.447	6.930
Opasan otpad koji se reciklira	t	76	103
Opasan otpad koji se ne reciklira	t	10	10
Neopasan otpad koji se reciklira	t	1.831	6.153
Neopasan otpad koji se ne reciklira	t	4.530	665
		6.447	6.930
OTPAD (prema načinu odlaganja)		86	113
Opasan otpad	t	7	5
Spaljivanje (uz proizvodnju energije)	t	0	0
Spaljivanje (bez proizvodnje energije)	t	3	0
Odlaganje	t	76	108
Ostali načini odlaganja	t	6.361	6.817
		1.494	0,00
Neopasan otpad	t	0	0,00
Spaljivanje (uz proizvodnju energije)	t	715	665
Spaljivanje (bez proizvodnje energije)	t	4.152	6.153
Odlaganje	t	6.447	6.930
Ostali načini odlaganja	t	76	103

Zaštita voda

Za potrebe Grupe upotrebljava se uglavnom voda iz lokalnih vodovoda. U turističkom segmentu manja količina vode za navodnjavanje i bazene crpi se iz više bušotina. Za potrebe grijanja i hlađenja Grand Park Hotela Rovinj upotrebljava se podzemna voda, koja se zahvaća u tri eksploatacijska zdenca. Dovršetkom procesa voda se vraća u podzemlje u tri upojna bunara. Na Cromarisovu mrijestilištu upotrebljava se i voda iz mora.

U nastavku je prikaz utrošene vode u Grupi prema izvoru te otpadnih voda prema mjestu otpuštanja i kakvoći otpadne vode tijekom izvještajnog razdoblja. Čista voda znači da sadržava $\leq 1,000$ mg/L ukupno otopljenih krutih tvari a ostala voda znači da sadržava $> 1,000$ mg/L ukupno otopljenih krutih tvari. Otopljene krute tvari definirane su kao sve organske i neorganske tvari sadržane u vodi koje mogu proći kroz filter veličine 2 mikrona.

Tijekom izvještajnog razdoblja iz lokalnih vodovoda ukupno je preuzeto 1,6 milijuna m³ vode (2022. 1,4 milijuna m³), iz bušotina 1,1 milijuna m³ vode, neznatno manje nego godinu prije. Iz mora je ukupno preuzeto nešto više od 0,6 milijuna m³ vode. Na temelju podataka dostupnih iz ispostavljenih računa i redovitih očitavanja tijekom izvještajnog razdoblja, potrošnja vode diljem Grupe iznosila je gotovo 3,3 milijuna m³ (2022. 3,2 milijuna m³), što je rast od četiri posto.

Utrošena voda prema izvoru te otpadne vode prema mjestu otpuštanja i kakvoći tijekom izvještajnog razdoblja

	2023. (u m ³)	2022. (u m ³)
--	---------------------------	---------------------------

KORIŠTENJE VODE

Utrošena voda (prema izvoru)	3.302.379	3.163.359
<i>Površinska voda – čista voda</i>	0,0	0,0
<i>Površinska voda – ostala voda</i>	0,0	0,0
<i>Podzemna voda – čista voda</i>	0,0	0,0
<i>Podzemna voda – ostala voda</i>	0,0	0,0
<i>Morska voda – čista voda</i>	575.128	547.000,0
<i>Morska voda – ostala voda</i>	0,0	0,0
<i>Voda iz vodovoda – čista voda</i>	1.569.823	1.434.387
<i>Voda iz vodovoda – ostala voda</i>	0,0	0,0
<i>Voda iz vlastitih bušotina – čista voda</i>	1.157.428	1.181.972
<i>Voda iz vlastitih bušotina – ostala voda</i>	0,0	0,0

OTPUŠTANJE VODE

Otpadna voda (prema mjestu otpuštanja)	3.052.303	3.088.696
<i>U površinske vode</i>	0,0	0,0
<i>U podzemne vode</i>	1.129.254	1.152.496
<i>U morsku vodu</i>	639.983	555.890
<i>Ostalo</i>	1.283.066	1.380.310
Otpadna voda (prema kakvoći vode)	3.043.175	3.088.696
<i>Čista voda</i>	0	1.152.496
<i>Ostala voda</i>	3.043.175	1.936.200

3.4.2.2. Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe

Učinkovito upravljanje otpadom i zaštita voda

Osiguranje

U Croatia osiguranju tijekom 2023. godine provodile su se redovne aktivnosti upravljanja utjecajem na okoliš u skladu s nadležnom regulativom te nije bilo sankcija iz područja zaštite okoliša. Pristup gospodarenju otpadom u Croatia osiguranju temelji se na načelima sprječavanja nastanka otpada i povećanju pozitivnih utjecaja, poglavito pravilnim zbrinjavanjem i izdvajanjem reciklabilnog otpada. Istodobno se provode kampanje osvješćivanja djelatnika, potrošača i partnera za to važno pitanje održivosti te promovira smanjena upotreba plastike i papira u svakodnevnom poslovanju.

Otpad se prikuplja putem ovlaštenih koncesionara i predaje na zbrinjavanje. Ukupna količina otpada prati se u propisanim obrascima o čemu se, u skladu s regulativom, obavještava nadležno ministarstvo.

Provode se i inicijative za učinkovitije upravljanje otpadom u uredskom poslovanju. Kako bi se smanjila količina plastičnog otpada u uredskom poslovanju kompanije, u poslovnim prostorima u Jagićevoj ulici plastični bidoni s vodom zamijenjeni su aparatima za vodu koji se spajaju izravno na vodovodne cijevi, dok su plastične čaše zamijenjene papirnatima. Dodatno, svim su zaposlenicima podijeljene staklene boce za vodu za trajno korištenje,

kako bi se što manje upotrebljavale jednokratne čaše. U 2023. godini u poslovnim prostorima u Jagićevoj ulici te u procjenilištu u Drmićevoj ulici u Zagrebu postavljeni su spremnici za razdvajanje plastičnog i papirnatog otpada, a zaposlenici su putem intranetskog portala educirani o važnosti i načinu razvrstavanja uredskog otpada. Uz kontinuirano poticanje zaposlenika na izbjegavanje ispisa dokumenata kada to nije nužno, kompanija sustavno radi na digitalizaciji poslovnih procesa i uvođenju digitalne arhive čime se izravno smanjuje proizvodnja papirnatog otpada. U segmentu obrade šteta uspostavljen je proces prikupljanja zamijenjenih autodijelova u mreži servisa kako bi se osiguralo da ih ovlaštenu subjekt za poslove gospodarenja i zbrinjavanja otpada pravilno zbrine i uništi. Vezano uz korištenje vode, u segmentu osiguranja koristi se voda iz vodovoda, a otpadne se vode na svim lokacijama ispuštaju u gradske sustave odvodnje.

U skladu s razvojnim planovima u sljedećem će razdoblju Croatia osiguranje još snažnije implementirati okolišne kriterije u poslovne procese, zahtjeve prema dobavljačima, kao i u razvoj proizvoda i investicijski portfelj.

Turizam

Turizam kao industrija znatno pridonosi globalnom problemu proizvodnje i odlaganja otpada, no također može biti važan čimbenik u rješavanju tog problema. Ljepota i čistoća destinacije najčešći su razlog dolaska gostiju pa je to dobar temelj za poticanje svijesti da je uloga svakog turista odgovorno ponašanje u proizvodnji i zbrinjavanju otpada. U poslovnim aktivnostima u turističkoj djelatnosti i aktivnostima gostiju nije moguće potpuno izbjeći nastanak otpada pa je u Maistri temelj upravljanja otpadom smanjenje nastalog otpada, sortiranje i primjereno odlaganje (npr. postavljanje većeg broja kanti za razvrstavanje otpada po objektima i kampovima), recikliranje, digitalizacija procesa i smanjeno korištenje papira, izbacivanje plastike iz poslovanja, *zero waste* pristup u hotelskim kuhinjama, biranje ekološki prihvatljivijih sredstava za čišćenje i slično. Istodobno je važno educirati zaposlenike i goste o prostoru za napredak te dobiti zajedničkog djelovanja.

I tijekom 2023. sustavno se radilo na smanjenju količine ukupno proizvedenog otpada (stvoreno je ukupno sedam posto manje otpada) te neselektiranog miješanog komunalnog otpada. Najveći iskorak početak je rada vlastite sortirnice u Vrsaru u kojoj se obavlja dodatna preciznija selekcija otpada te baliranje određenih vrsta otpada, koji se može dalje koristiti kao sirovina, što znatno smanjuje količinu miješanog komunalnog otpada. U izvještajnom razdoblju sortirnica je bila u punom radu. Prikupljeni selektivni otpad kampova odvezio se u sortirnicu na dodatno sortiranje i baliranje. Već je prve godine ostvaren manji prihod od prodaje otpada kao sirovine. U tijeku je i pilot-projekt odvajanja i prikupljanja biootpada u objektima u Vrsaru i Funtani, a prvi se rezultati očekuju u ovoj godini.

Sjeckalica za zeleni otpad, nabavljena i puštena u rad 2021. godine, znatno umanjuje količine zelenog otpada, koji se vraća u prirodu te se smanjuju troškovi transporta do odlagališta zelenog otpada. Korištenjem kompostera na Crvenom otoku smanjuju se količine biootpada i na toj lokaciji. Razmatra se uvođenje tih sustava i u druge objekte te se sustavno istražuju nove mogućnosti i sustavi za učinkovito zbrinjavanje različitih vrsta otpada.

Veoma je važno i pitanje otpadne ambalaže, koja čini velik dio otpada. Ciljano se radi na smanjenju ambalaže, mogućnostima njezine ponovne uporabe, recikliranju i drugim oblicima uporabe otpadne ambalaže kako bi se doprinijelo prijelazu na kružno gospodarstvo.

Maistra godinama koristi prehrambene proizvode većih pakiranja. Tu je praksu počela prva provoditi te je i dalje jedna od rijetkih hotelskih tvrtki koja ne upotrebljava mini plastična pakiranja namaza, meda i umaka, nego proizvode u gastro pakiranjima ili staklenkama. Svježe namirnice (meso, voće i povrće) također se dostavljaju u

povratnoj ambalaži. Odjeli hrane i pića aktivno surađuju s odjelom operacija u nalaženju novih načina i prostora za smanjenje ambalaže.

Ukinuta je upotreba plastičnog pribora za jelo i čaša, koji je zamijenjen biorazgradivom plastikom i papirnatom ambalažom.

U inicijative se uključuju i gosti, izrađeni su informativni letci s uputama o pravilnom odvajanju otpada. Letke su dobili i zaposlenici, koji su tijekom godine pohađali i edukacije o upravljanju otpadom.

Upravljanje vodnim resursima odnosi se na maksimiziranje koristi uz smanjenje negativnih utjecaja ili gubitaka. Integralno upravljanje vodama prepoznaje neraskidivu vezu između voda, okoliša i ljudi.

Otpadne vode iz turističkog segmenta ispuštaju se u javne sustave odvodnje. Otpadne pak vode hotela Istra na otocima Sv. Andrija i Maškin ispuštaju se u more pročišćene u MBR uređaju (membranski bioreaktor) za pročišćavanje otpadnih voda, čijem se održavanju posvećuje posebna pozornost te su mjerljivi parametri daleko ispod propisanih. Dio pročišćene vode upotrebljava se za navodnjavanje zelenih površina, a samo višak tako pročišćene vode ispušta se podmorskim ispustom u more. Nastali otpad u procesu pročišćavanja odlaže se u suradnji sa za to ovlaštenim društvima. Kontrole ispuštene vode obavljaju se redovito ili prema vodopravnoj dozvoli. Prije ispuštanja u taj specifični sustav (kao i prije ispuštanja u javne sustave odvodnje) obavlja se pročišćavanje otpadne vode u mastolovima u skladu s europskom normom SIST EN 1825-1. Osim toga ponajviše se upotrebljavaju sredstva za čišćenje i kozmetika visokog stupnja razgradivosti, odnosno smanjena utjecaja na okoliš.

Iznimno je važna i suradnja s lokalnom upravom na lokacijama gdje Maistra posluje te partnerstvo na projektima od zajedničkog značaja povezanim i s izgradnjom infrastrukture za učinkovitije upravljanje otpadnim vodama. U 2018. započeo je projekt Odvodnje Poreč d.o.o. za izgradnju četiriju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, koje se potom koriste za navodnjavanje i pranje prometnica. Na taj se sustav priključuju i Maistrini objekti u Vrsaru i Funtani.

Sličan projekt izveden je i u Rovinju; izgrađen je uređaj za pročišćavanje otpadnih voda, te izvedena infrastruktura za korištenje pročišćene vode od nositelja projekta Odvodnje Rovinj-Rovigno d.o.o. U AC Veštar izgrađena je vodosprema, te je izgrađena i prilagođena ostala infrastruktura u kampu, kako bi se u budućnosti počela koristiti pročišćena voda preuzeta iz pročišćavača otpadnih voda.

Zdrava hrana

Po uzoru na pozitivne napore iz prethodnih godina i u 2023. u Cromarisu nastavlja se dobra praksa sprječavanja nastanka otpada, ponovna uporaba, odvajanje otpada na mjestu nastanka te recikliranje pojedinih vrsta otpada. Odvajanjem papira, kartona, plastične ambalaže i folije, stiropornih plitica i kašeta, mreža te vreća riblje hrane smanjuju se količine neopasnog otpada. Otpad se skladišti u privremenim skladištima koja su uređena u skladu sa zahtjevima Pravilnika za gospodarenje otpadom.

Otpad nastao u Cromarisu predaje se uz Prateći list za otpad (PL-O) tvrtkama ovlaštenim za gospodarenje otpadom na temelju dozvole za gospodarenje otpadom te upisa u očevidnike i evidencije.

Kako bi se smanjio volumen otpada iz pogona prerade u Gaženici, preša se u press kontejneru pa se broj odvoza smanjio s tri puta tjedno na jednom mjesečno. Na taj način doprinosi se i smanjenju emisija stakleničkih plinova prijevoznika otpada koji su dio Cromarisova lanca vrijednosti i bit će uključeni u izračun emisija stakleničkih plinova iz opsega 3.

Nadalje, velike vreće u kojima se doprema riblja hrana (tzv. *big bag*) nakon upotrebe se prodaju kao vreće za daljnje korištenje u poljoprivredi, graditeljstvu i transportu. Od dobavljača se zahtijeva da pri isporuci vreće dodatno ne omataju plastičnom folijom. Mulj koji nastaje iz biopročišćivača u pogonu prerade koristi se za pokrivanje zatvorenih ploha na odlagalištima otpada te u izgradnji šumskih puteva i sportskih terena. Za te je svrhe u 2023. godini upotrijebljeno je 375,44 tone mulja.

Smanjenje otpada od ambalaže kod krajnjih kupaca važno je Cromarisu pa kontinuirano ulaže u aktivnosti i istraživanja za smanjenje volumena ambalaže u koju se pakiraju i distribuiraju proizvodi. Istražuje se tržište kako bi se pronašla ambalaža usklađena s ciljevima kružnog gospodarstva (udio reciklata, stupanj reciklabilnosti) s jedne strane te ona koja zadovoljava zahtjeve za zdravstvenom ispravnosti proizvoda s kojima je primarna ambalaža u neposrednom kontaktu. Cromaris od 2022. godine na svim svojim pakiranjima ima naznačenu vrstu materijala od kojih je ambalaža napravljena te oznake za načine gospodarenja otpadom.

Svi Cromarisovi dobavljači kartonske ambalaže s kojima se surađivalo u 2023. godini bili su certificirani prema FSC (*Forest Stewardship Council*) normi čime se potvrđuje da je kartonska ambalaža proizvedena iz šuma kojima se održivo gospodari.

U Cromarisovim uzgajalištima u procesu uzgoja ribe nastaje i animalni otpad koji se skuplja i uklanja kako bi se očuvali odgovarajući uvjeti uzgoja i zdravlje riba. U 2022. kupljen je komposter na kojem se obrađuje animalni otpad, a na temelju stečenih iskustava u probnom radu, komposter je u 2023. prilagođen Cromarisovoj dinamici uzgoja. Tijekom 2023. obrađeno je 9,9 tona animalnog otpada, odnosno nusproizvoda kategorije 2. Kompostiranje će se nastaviti i u sljedećem razdoblju jer je kompost proizveden iz animalnog nova prilika za prodaju bioplinskim postrojenjima koji ga koriste kao gorivo, ako analize potvrde svojstva koja zahtijevaju bioplinska postrojenja. U bioplinskim postrojenjima u 2023. godini oporabljeno je 434 tona uginule ribe. Prema načelima kružnog gospodarstva biorazgradivi ostaci iz procesa prerade riba u Cromarisu se ne proglašavaju otpadom nego se koriste kao sirovina u drugim industrijama kao što je npr. proizvodnja hrane za kućne ljubimce. Za proizvodnju hrane za kućne ljubimce u 2023. upotrijebljeno je 1.073 tone nusproizvoda iz prerade.

Zaštita voda uključuje odgovornu potrošnju, korištenje i pročišćavanje voda te zaštitu mora jer se kavezni uzgoj odvija u morskom okolišu, a smanjenjem utjecaja na okoliš i more osiguravaju se poželjni uvjeti uzgoja - visoka razina otopljenog kisika more izvrsne kakvoće.

Sustav potrošnje vode u Cromarisovim poslovnim jedinicama priključen je na lokalnu vodovodnu mrežu. - U proizvodno-logističkom centru u Zadru za preradu ribe i proizvodnju leda koristi se voda iz javnog vodoopskrbnog sustava čija se kakvoća redovito kontrolira u cilju osiguranja zdravstvene ispravnosti vode, a time i Cromarisovih proizvoda i leda. Poslovna jedinica u Ninu za potrebe uzgoja mlađi upotrebljava morsku vodu i vodu iz vodovodne mreže. Za svaki odjel mrijestilišta osiguran je zaseban sustav recirkulacije morske vode uz dobavu 10 posto svježe morske vode. Visoki stupanj recirkulacije uzgojnog medija omogućava visoku razinu zaštite od onečišćenja iz okoliša u okruženju. Dodatno, u recirkulacijskom sustavu učinkovitije se iskorištava otpadna toplina od grijanja.

U Cromarisu, na lokaciji Gaženica, otpadne vode ispuštaju se u javne sustave odvodnje (sanitarne i industrijske) te more (oborinske). Prije ispuštanja u javne sustave odvodnje industrijske vode pročišćavaju se mehanički i kemijski uređajem za pročišćavanje otpadnih voda. U procesu pročišćavanja industrijskih voda nastaju flotacijska pjena i mulj, koji se posebno skuplja i predaje na zbrinjavanje ovlaštenom društvu. I oborinske vode prije ispuštanja u more pročišćavaju se mehaničkim uređajem za pročišćavanje otpadnih voda. Otpadne vode ispituju se četiri puta godišnje, a kontrolu obavlja ovlašteni laboratorij.

Na lokaciji mrjestilišta Nin sanitarne otpadne vode ispuštaju se internim odvodnim sustavom u sabirnu jamu koju prazni ovlaštena tvrtka. Nakon korištenja, otpadne tehnološke vode pročišćavaju se mehaničkim uređajem za pročišćavanje otpadnih voda prije ispuštanja u površinske vode i more. Oborinske vode ne ispuštaju se u more, nego u posebne upojne bunare (tzv. *stormbox*), a prije toga se ulja i masti odvajaju u separatoru. Otpadne vode analizira ovlašteni laboratorij.

3.4.3. *Zaštita bioraznolikosti*

Ljudske i poslovne aktivnosti snažno utječu na biološku raznolikost pa je važno bolje razumjeti i priopćiti svoje utjecaje, uključiti zainteresirane strane te donijeti odluke i promjene koje štite biološku raznolikost na lokalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. Naši poslovi, ponajprije u sektoru turizma i marikulture, ponudu i konkurentsku prednost temelje upravo na bogatstvu i raznolikosti ekosustava u čijoj neposrednoj blizini posluju, zato je tema prepoznata kao materijalna i dio je nove Politike održivosti. Naše se tvrtke obvezuju na sustavnu zaštitu bioraznolikosti pri provođenju poslovnih aktivnosti i realizaciji investicijskih projekata te će poticati aktivnosti s istim ciljem u okruženju.

3.4.3.1. *Aktivnosti poslovnih segmenata Adris grupe*

Adris grupa – Zaklada Adris

Adris grupa sustavno doprinosi očuvanju bioraznolikosti i očuvanju autohtonih vrsta i djelovanjem Zaklade Adris, donacijama projektima i pojedincima u svom programu Ekologija, za koje je dosad izdvojila više od 900 tisuća eura. Ističu se projekti koji istražuju utjecaj klimatskih promjena, problem onečišćenja mora mikroplastikom, zagrijavanja mora, invazivnih vrsti u Jadranskom moru te edukacije djece o važnosti zaštite mora. U svakom natječajnom ciklusu biraju se i projekti zaštite ugroženih biljnih i životinjskih vrsta i autohtonih sorti. Donacije se dodjeljuju vrtićima i školama za pokretanje edukativnih vrtova ili ekoloških radionica. Omogućuju se i važna istraživanja novih ekološki prihvatljivijih materijala, alternativnih izvora energije te drugih inicijativa u zelenoj tranziciji.

U ciklusu 2023. godine Zaklada je, među ostalim, financirala projekt „TerraFungi: Kako gljive postaju saveznici u čišćenju zagađenog tla” Odjela za biologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Institut za poljoprivredu i turizam iz Poreča provest će projekt „Velika stabla su naše blago – čuvajmo ih!”, a Prehrambeno-tehnološki fakultet također iz Osijeka razvija ekološki prihvatljivije materijale; biorazgradivu i aktivnu polimernu foliju.

Turizam

U poslovanju turističkog dijela Grupe u svim destinacijama vodimo se načelom da turizam mora i može biti profitabilan i održiv, istodobno pridonoseći zaštiti prirode i bioraznolikosti te osiguravajući bolju kvalitetu života lokalnom stanovništvu. Takav tip osviještenog turizma zahtijeva snažnije povezivanje sa zajednicom i suradnju s odgovarajućim upravnim tijelima i institucijama. Svojim primjerom moramo osigurati da turizam u zaštićenim područjima neznatno utječe na okoliš te pozitivno na sve sastavnice ekosustava, uključujući i ljude.

U te napore nužno je uključiti i goste, educirati ih o okruženju (npr. zaštićenim i ugroženim vrstama, autohtonim životinjama i sl.) te aktivnostima u kojima se očekuje njihova podrška i aktivni angažman.

Negativan učinak na okoliš i bioraznolikost moguć je primjerice pri gradnji novih objekata, no već u pripremi investicije izrađuju se studije utjecaja na okoliš kao i operativni planovi zaštite i postupanja. Zelene površine pomno se održavaju, a za obnovu i dosadnju koriste se ponajprije autohtone vrste. Prednost se uvijek daje autohtonom bilju. U 2023. godini ističe se nastavak projekta obnove kampa Amarin, kao i započeti projekti u kampu Veštar, gdje se, uz upotrebu autohtonih sorti, pomnim projektiranjem izbjeglo rušenje stablašica. Redovito se sudjeluje u posebnim projektima na razini destinacije, poput kontrole populacije određenih vrsta te surađuje s predstavnicima svih uključenih strana na lokalnoj i županijskoj razini i u pitanjima zaštite bioraznolikosti, staništa i pojedinih vrsta.

U blizini objekata iz turističkog segmenta nalaze se zaštićena područja:

Zaštićena područja	Zaštićeno godine	Blizina objekta	Površina zaštićenog područja
Posebni rezervat šumske vegetacije Kontija	1964.	Koversada	65 ha
Posebni rezervat u moru Limski kanal	1980.	Koversada, Amarin	429,41 ha
Značajni krajobraz Limski kanal	1964.	Koversada, Amarin	882,8 ha
Značajni krajobraz Rovinjski otoci i priobalno područje	1968.	rovinjski objekti	1371,19 ha
Posebni ornitološki rezervat Palud – Palù	2001.	Veštar	226,86 ha
Posebni paleontološki rezervat Datule – Barbariga	1994.	Veštar	425,65 ha
Geološki spomenik prirode kamenolom Fantazija – Cava di Monfiorenzo	1987.	Rovinj	4,05 ha
Park-šuma Zlatni rt – Škaraba	1948.	rovinjski hoteli	52,4 ha

U blizini objekata iz turističkog segmenta nalaze se sljedeća područja ekološke mreže Natura 2000:

Područja Ekološke mreže Natura 2000	Blizina objekta	Opis područja, očuvanje staništa/vrsta
Otoci rovinjskog područja – podmorje	Hotel Istra; Hotel Katarina	grebeni
Vrsarski otoci	vrsarski objekti	preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje, pješćana dna trajno prekrivena morem, grebeni
Akvatorij zapadne Istre	Blizina plaža u Vrsaru i Rovinju	dobri dupin/preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje, pješćana dna trajno prekrivena morem
Limski zaljev – kopno	Koversada, Amarin	južni potkovnjak, riđi šišmiš/karbonatne stijene s hazmofitskom vegetacijom

Limski kanal – more	Koversada, Amarin	velike plitke uvale i zaljevi, preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje, pješćana dna trajno prekrivena morem, grebeni
Šire rovinjsko područje	rovinjski objekti	kopnena kornjača, barska kornjača/eumediteranski travnjaci, mediteranske sitine, špilje i jame zatvorene za javnost, obalne lagune, vegetacija pretežno jednogodišnjih halofita na obalama s organskim nanosima

Zdrava hrana

Cromaris je 2023. godine donio i na svojim internetskim stranicama objavio Politiku bioraznolikosti. Cromarisov kavezni uzgoj odvija se u morskom okolišu, dio je ekosustava, a smanjenjem utjecaja na okoliš jamče se poželjni uzgojni parametri. Da bi to osigurao, Cromaris provodi mjerenja, biološke ronilačke preglede i godišnji nadzor stanja morskog okoliša, uključujući stupac mora i sediment. Od 2019. redovito se provodi godišnja kontrola biološke raznolikosti bentosa i njegova statusa. Uzorci sedimenta uzimaju se tijekom vršne biomase i analiziraju u akreditiranom laboratoriju. Ronilačkim pregledima utvrđuje se stanje morskog dna. Utjecaj uzgojnih aktivnosti uzgoja vidljiv je samo na ograničenom području (ispod samih kaveza i do otprilike 25 metara od kaveza), dok je u ostalom dijelu sastav biljnih i životinjskih zajednica uobičajen za dio Jadrana u kojem se nalazi.

Utjecaj na okoliš koji nastaje radom uzgajališta jest reverzibilan, što znači da će se nakon uklanjanja uzgajališta ekosustav vratiti u prvotno stanje. Nakon prestanka rada uzgajališta Cromaris je obavezan ukloniti sve dijelove uzgojnih instalacija.

Analiziran je položaj zaštićenih područja uključenih u europsku ekološku mrežu NATURA 2000 i Cromarisova uzgajališta te je utvrđeno da se zaštićena područja ne nalaze u blizini uzgajališta. Cromaris je također napravio procjenu utjecaja poslovanja na bioraznolikost s evidencijom ugroženih vrsta prema IUCN-ovom popisu i Crvenoj knjizi morskih riba Hrvatske koje obitavaju u blizini uzgajališta

Cromaris kontinuirano nastoji svesti potencijalne negativne učinke procesa hranjenja i uzgoja bijele ribe na bioraznolikost na najmanju mjeru. Uz obvezno ispunjavanje zahtjeva koji proizlaze iz zakonskih propisa vezanih za pomorsku plovidbu, uzgoj, održavanje plovila i gospodarenje otpadom, u Cromarisovim uzgajalištima ne koriste se uređaji za zvučno uznemiravanje grabežljivaca. Radi sprječavanja stradavanja ptica u uzgajalištima se postavljaju zaštitne mreže, a zaposlenici ih redovito nadziru, oslobađaju zapletene ptice te prema potrebi zatežu, krpaju i mijenjaju zaštitne mreže. Tijekom 2023. godine u uzgajalištu Košara u blizini Parka prirode Vransko jezero unutar kojeg se nalazi ornitološki rezervat, a cijelo je područje dio europske ekološke mreže NATURA 2000, nastavljena je zamjena postojećih pokrovnih mreža, mrežama manjeg oka i postavljanjem stražila za ptice. U usporedbi s 2022. godinom kada je započela provedba mjera, u 2023. zabilježen je manji broj ptica koje su se zaplitala u pokrovne mreže te će se i u sljedećem razdoblju nastaviti s njihovom provedbom.

Cromarisova uzgajališta smještena su u blizini sljedećih područja ekološke mreže Natura 2000:

Područja mreže Natura 2000	Ekološke Blizina uzgajališta	Opis područja, očuvanje staništa/vrste
J. Molat – Dugi – Kornat – Murter – Pašman – Ugljan	Uzgajalište Košara Uzgajalište Lamjana	dobri dupin/preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje, grebeni

– Rivanj – Sestrunj – Molat	Uzgajalište Velo žalo Uzgajalište Kudica Uzgajalište Žman	
Babuljaši i okolni grebeni	Uzgajalište Košara	grebeni
Luka Budava – kopno	Uzgajalište Budava	šume 9340 <i>Quercus ilex</i> i <i>Quercus rotundifolia</i>
Budava	Uzgajalište Budava	kopneni puž <i>Vertigo moulinsiana</i>

4. PRAKSA IZVJEŠTAVANJA

Popis subjekata uključenih u konsolidirane financijske izvještaje

Grupi čini Adris i povezana društva u kojima Adris posjeduje vlasnički udio veći od 50 posto i kontrolu. Popis subjekata uključenih u konsolidirane financijske izvještaje naveden je u bilješkama uz konsolidirane financijske izvještaje (Bilješka – opći podaci), koji su javno dostupni na mrežnim stranicama Društva, mrežnim stranicama Zagrebačke burze te u Službenom registru propisanih informacija pri HANFA-i.

Izmjene u informacijama; Promjene u izvještavanju

Nastavno na nove preporuke regulatora o informacijama koje su sastavni dio nefinancijskog izvještaja 2022. se dogodila i promjena u opsegu informacija o kojima izvještavamo. Također smo, u skladu s novom Politikom održivog poslovanja (ESG) Adris grupe, revidirali materijalne teme i njihove granice kao i prilagodili strukturu i sadržaj nefinancijskog izvještaja. U 2023. godini se nisu ponovno revidirale materijalne teme. U dijelu kvantitativnih pokazatelja koji se sustavno prikupljaju i o kojima se izvještava, pogotovo novih pokazatelja definiranih u sklopu nove Politike održivosti Grupe, i dalje se radi na uspostavljanju sustava prikupljanja kvalitetnih podataka i prilagodbi metodologije, što je rezultiralo značajnijim odstupanjima u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje, što je i naznačeno uz te pokazatelje te se navode razlozi tih odstupanja (razlika).

Postupak određivanja granica sadržaja izvještaja i granice aspekata

Materijalne teme Adris grupe detaljno su objašnjene u poglavlju 3.1.2. Definirana područja/teme su materijalni za Grupi u cjelini te su u ovom Izvještaju prikazani nefinancijski podaci i pokazatelji za sve tvrtke sastavnice, odnosno povezana društva, osim u slučaju Croatia osiguranja. Osim u dijelu podataka koji se tiču zaposlenika i obuhvaćaju Croatia osiguranje grupu u cjelini, ostali pokazatelji se odnose na povezana društva Croatia osiguranja u RH. Povezana društva Croatia osiguranja izvan RH nisu materijalna i značajna u kontekstu nefinancijskog izvještavanja.

Izvještajno razdoblje i ciklus

Izvještajno razdoblje jedna je kalendarska godina koja počinje 1. siječnja i završava 31. prosinca. Ovaj Izvještaj obuhvaća 2023. godinu. Prethodni izvještaj objavljen je 26. travnja 2023. kao dio Godišnjeg izvješća za 2022. Izvještajni je ciklus godišnji (jednom godišnje).

Kontakt za pitanja iz Izvještaja o održivosti

Kontakt za pitanja vezana uz Izvještaj o održivosti: izvjesca@adris.hr.

Eksterna provjera / revizija Izvještaja o održivosti

Eksterna provjera Izvještaja o održivosti nije izvršena.

Neovisni vanjski revizori koji provode reviziju financijskih izvještaja obavili su postupke propisane odredbama hrvatskoga Zakona o računovodstvu vezano uz Izvješće posloводства. Ti postupci sadržavaju provjeru uključuje li Izvješće posloводства objave propisane člankom 21. i 24. Zakona o računovodstvu. Također, prema njihovu mišljenju informacije u Izvješću posloводства za financijsku godinu za koju su nekonsolidirani i konsolidirani financijski izvještaji pripremljeni u svim su značajnim odrednicama usklađene s nekonsolidiranim i konsolidiranim

financijskim izvještajima. Konačno, Izvješće posloводства sastavljeno je u skladu s člankom 21. i 24. Zakona o računovodstvu.

Izjava o pripremi Izvješća o održivosti u skladu sa standardima

Ovaj Izvještaj pripremljen je korištenjem smjernica i pokazatelja iz GRI Standarda 2021.

DODATAK 1.

Pregled glavnih brendova, proizvoda i usluga Adris grupe i povezanih društava.

TURIZAM		
<u>HOTELI</u>	<u>Rovinj</u>	<u>Zagreb</u>
	<u>Grand Park Hotel Rovinj *****</u>	<u>Sheraton Zagreb – hotel posebnog standarda CONGRESS i BUSINESS</u>
	<u>Hotel Monte Mulini *****</u>	<u>The Westin Zagreb – hotel posebnog standarda CONGRESS i BUSINESS</u>
	<u>Lone – hotel posebnog standarda CONGRESS</u>	<u>Zonar Zagreb ****</u>
	<u>Hotel Eden ****</u>	<u>Hotel International ****</u>
	<u>Hotel Adriatic ****</u>	<u>Hotel Jadran ***</u>
	<u>Hotel Istra ****</u>	<u>Hotel Zagreb **</u>
	<u>Hotel Amarin ****</u>	<u>Dubrovnik</u>
	<u>Hotel Katarina ***</u>	<u>Hilton Imperial Dubrovnik *****</u>
	<u>Vrsar</u>	<u>Sheraton Dubrovnik Riviera Hotel – hotel posebnog standarda CONGRESS</u>
	<u>Hotel Pineta ***</u>	<u>Hotel Mlini ****</u>
		<u>Hotel Astarea ***</u>
<u>TURISTIČKA NASELJA I APARTMANI</u>	<u>Vrsar</u>	<u>Dubrovnik</u>
	<u>TN Belvedere ****</u>	<u>Apartmani Srebreno ****</u>
	<u>TN Petalon ****</u>	<u>Villa Lovorka ****</u>
	<u>TN Funtana ***</u>	<u>Villa Srebrenka ****</u>
	<u>TA Riva ***</u>	<u>Villa Supetar ****</u>
	<u>TA Koversada ****</u>	<u>Ville Mlini ****</u>
	<u>TN Villas Koversada **</u>	<u>Rovinj</u>
		<u>TN Amarin****</u>
	<u>TN Villas Rubin***</u>	
<u>KAMPOVI</u>	<u>Rovinj</u>	<u>Vrsar</u>
	<u>Kamp Polari ***</u>	<u>Kamp Porto Sole ***</u>
	<u>Kamp Veštar ****</u>	<u>Kamp Koversada ***</u>
	<u>Kamp Amarin</u>	<u>Kamp Valkanela ***</u>

ZDRAVA HRANA	
<u>Svježa riba</u>	<u>Svježa pakirana riba</u>
<u>Cromaris delicatose</u>	<u>Cromaris BIO</u>

OSIGURANJE	
<u>Osiguranje vozila</u>	<u>Životno osiguranje</u>
<u>Osiguranje imovine</u>	<u>Osiguranje od nezgoda</u>
<u>Osiguranje plovila i prijevoza</u>	<u>Putno osiguranje</u>
<u>Osiguranje kredita</u>	<u>Paketi osiguranja</u>
<u>Osiguranje odgovornosti</u>	<u>Osiguranje kredita</u>
<u>Osiguranje zdravlja</u>	
<u>Mirovinska štednja</u>	

OSTALO
<u>Upravljanje nekretninama</u>
<u>Upravljanje i ulaganje u povezana društva i ostala ulaganja</u>

DODATAK 2.

Članstva u udrugama i strukovnim udruženjima

	ADRIS GRUPA d.d.	ABILIA d.o.o.	Cromaris d.d.	Turizam	CO Grupa
HRVATSKA					
ACCA (međunarodna Udruga ovlaštenih certificiranih računovođa)					✓
American Chamber of Commerce in Croatia				✓	✓
CFI (Corporate Finance Institute)					✓
Europski institut za prometno pravo					✓
FEAP (europsko udruženje akvakulture)			✓		
FLAG Plodovi mora			✓		
GARP (međunarodno udruženje risk menadžera)					✓
HAD (Hrvatsko aktuarsko društvo)					✓
HDTP (Hrvatsko društvo za transportno pravo)					✓
HGK (grupacija akvakulture)			✓		
HIIR (Hrvatski Institut Internih revizora)					✓
Hrvatska gospodarska komora (HGK)	✓	✓	✓	✓	✓
Hrvatska udruga inženjera strojarstva		✓			
Hrvatska udruga nabavne djelatnosti (HUND)	✓				
Hrvatska komora arhitekata		✓			
Hrvatska udruga profesionalaca kongresnog turizma				✓	
Hrvatska udruga turizma				✓	
Hrvatski sabor - Državno povjerenstvo za procjenu štete od elementarnih nepogoda					✓
HUO (Hrvatski ured za osiguranje)					✓
HUOJ (Hrvatska udruga za odnose s javnošću)					✓
HUUP (Hrvatska udruga za upravljanje projektima)		✓			
IIA (međunarodni Institut Internih revizora)					✓
Kamping udruženje Hrvatske (KUH)				✓	
Klaster Marikultura Split			✓		
Njemačko-hrvatska industrijska i trgovinska komora				✓	
LRQA					✓
RIF (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika)					✓
Stručni savjet stanica za tehnički pregled vozila					✓
TZ Dubrovnik				✓	
TZ Grada Zagreba				✓	

TZ Općina Župa dubrovačka				✓	
TZG Rovinja				✓	
TZO Funtana				✓	
TZO Vrsar				✓	
Udruga društava za upravljanje mirovinskim fondovima i mirovinskih osiguravajućih društava					✓
Udruga poslodavaca u hotelijerstvu Hrvatske (UPUH)				✓	
HIZ (Hrvatski informatički zbor)					✓
HrOUG (Hrvatska udruga Oracle korisnika)					✓
HUMS (Hrvatska udruga menadžera sigurnosti)					✓
SorS (Udruženje društava za osiguranje)					✓
Hrvatska psihološka komora					✓
Hrvatski registar brodova					✓
PMI (Institut za projektni menadžment)					✓
Udruga računovođa i financijskih djelatnika					✓
Zaklada "Vaša pošta"					✓
Hrvatska udruga SAP korisnika					✓
Hrvatsko društvo za pomorsko pravo					✓
SRBIJA					
Hrvatski poslovni klub					✓
Privredna komora Beograda					✓
Privredna komora Srbije					✓
UOS (Udruženje osiguravača Srbije)					✓
American Chamber of Commerce					✓
BOSNA I HERCEGOVINA					
Aktuarsko društvo BiH					✓
Biro zelene karte u BiH					✓
Federalna komisija za izbor državnih službenika					✓
Gospodarska komora FBiH					✓
Grupacija poslodavaca FBiH iz oblasti financija					✓
Savez računovođa, revizora i financijskih djelatnika FBiH					✓
Udruženje internih revizora u BiH					✓
Udruženje osiguravajućih društava federacije BiH					✓
Udruženje osiguravatelja Republike Srpske					✓

Udruženje stanica za tehnički pregled vozila pri privrednoj komori FBiH					✓
Udruženje sudskih vještaka					✓
Zaštitni fond Federacije Bosne i Hercegovine					✓
Zaštitni fond Republike Srpske					✓
SJEVERNA MAKEDONIJA					
Gospodarska komora Republike Severne Makedonije					✓
Institut ovlaštenih računovođa					✓
Institut ovlaštenih revizora Republike Severne Makedonije					✓
Komora arhitekata i inženjera Republike Severne Makedonije					✓
Makedonsko aktuarsko udruženje					✓
Nacionalni biro za osiguranje					✓
Udruga pravnika Republike Severne Makedonije					✓
Udruga unutarnjih revizora Republike Severne Makedonije					✓
Udruženje finansiskih institucija pri Gospodarskoj komori Republike Severne Makedonije					✓
SLOVENIJA					
SZZ (Slovensko udruženje osiguravajućih društava)					✓
VELIKA BRITANIJA					
Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS)		✓			

DODATAK 3.

Popis certifikata i oznaka

	ADRIS GRUPA d.d.	ABILIA d.o.o.	Cromaris	Turizam	C.O. Grupa
ISO certifikat 9001			✓		✓
ISO certifikat 10002					✓
ISO certifikat 14001			✓	✓	
ISO/IEC certifikat 27001:2013					✓
ISO certifikat 22301					✓
ISO certifikat 45001					✓
HACCP				✓	
IFS Food			✓		
Global G.A.P.			✓		
KOSHER			✓	✓	
HALAL				✓	
EU Organic			✓		
AB			✓		
Naturland			✓		
Bio Siegel			✓		
Plava zastava – FEE (Foundation for Environmental Education)				✓	
Certifikat za „Energetski pregled velikih poduzeća“				✓	
Superior Taste			✓		
ASC			✓		
Antibiotic free			✓		
BioSuisse Organic			✓		

DODATAK 4.

Prihodi

U izračunu KPU-a povezanog s prihodima, tvrtke su u omjer stavljale neto prihod ostvaren od usluga i proizvoda povezanih s taksonomski prihvatljivim djelatnostima (brojnik) i ukupan neto prihod (nazivnik), kako je propisano točkom 1.1.1. Priloga I. Delegiranog akta o objavama.

Na razini Grupe analiza djelatnosti uvrštenih u brojnik KPU prihoda provedena je na razini konta. U slučajevima gdje ne postoji dostatna analitika na razini konta, u obzir su se uzimali pojedini artikli i osnovne usluge putem BI sustava izvještavanja.

Udio taksonomski prihvatljivih prihoda Grupe jest 54,2 posto (534 milijuna eura), pri čemu se najveći udio, tj. 29,1 posto (286,7 milijuna eura) odnosi na djelatnost 2.1 Bioraznolikost, Hoteli, odmarališta, kampovi i sličan smještaj (tiče se segmenta Turizam, odnosno prihoda od noćenja u hotelima i apartmanima) te 23,1 posto (227,3 milijuna eura) na djelatnost 10.1 Neživotno osiguranje: preuzimanje rizika povezanih s klimom (tiče se segmenta Osiguranje, odnosno prihoda od neživotnih osiguranja).

U nastavku je tablica koja prikazuje udio prihoda od proizvoda ili usluga povezanih s ekonomskim djelatnostima usklađenima s taksonomijom:

Financijska godina N	Godina			Kriterij znatnog doprinosa						Kriterij nenanošenja bitne štete (h)						Udio prihoda od taksonomski usklađenih (A.1) ili prihvatljivih (A.2) djelatnosti, godina N-1 (18)	Kategorija omogućujuća djelatnost (19)	Kategorija prijelazna djelatnost (20)	
	Oznaka (a)(2)	Prihodi (3)	Udio prihoda godina N (4)	Ublažavanje klimatskih promjena (5)	Prikladna klimatskim promjena (6)	Voda (7)	Onečišćenje (8)	Kružno gospodarstvo (9)	Bioraznolikost (10)	Ublažavanje klimatskih promjena (11)	Prikladna klimatskim promjena (12)	Voda (13)	Onečišćenje (14)	Kružno gospodarstvo (15)	Bioraznolikost (16)				Minimalne zaštitne mjere (17)
Ekonomске djelatnosti (1)				D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	%	O	P
Tekst		Valuta	%																
A. TAKSONOMSKI PRIHVATLJIVE DJELATNOSTI																			
A.1. Okolišno održive djelatnosti (usklađene s taksonomijom)																			
Prihodi okolišno održivih djelatnosti (usklađenih s taksonomijom) (A.1)																			
		0	0,0%	%	%	%	%	%	%	D	D	D	D	D	D	D	0,0%		
Od čega omogućujuće		0	0,0%	%	%	%	%	%	%	D	D	D	D	D	D	D	0,0%	O	
Od čega prijelazne		0	0,0%	%						D	D	D	D	D	D	D	0,0%		P
A.2. Taksonomski prihvatljive, ali okolišno neodržive djelatnosti (neusklađene s taksonomijom)(g)																			
				EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)										
2.1 Bioraznolikost, Hoteli, odmarališta, kampovi i sličan smještaj	BIO	286.665	29,1%						EL										
5.4 Prodaja rabljene robe	CE	29	0,0%						EL										
6.4 Poslovanje uređajima za osobnu mobilnost, biciklistička logistika	CCM	143	0,0%	EL															
6.11 Pomorski i obalni prijevoz putnika	CCM	399	0,0%	EL															
6.5 Prijevoz motociklima, osobnim automobilima i lakim gospodarskim vozilima	CCM	35	0,0%	EL															
7.4 Postavljanje, održavanje i popravak stanica za punjenje električnih vozila u zgradama (i na parkirnim mjestima povezanim sa zgradama)	CCM	8	0,0%	EL															
7.7. Kupnja nekretnina i izvršavanje prava vlasništva nad tim nekretninama.	CCM	19.346	2,0%	EL															
10.1 Neživotno osiguranje: preuzimanje rizika povezanih s klimom	CCA	227.334	23,1%		EL														
Prihodi od taksonomski prihvatljivih, ali okolišno neodrživih djelatnosti (neusklađene s taksonomijom) (A.2.)		533.957	54,2%	3,7%	42,6%	0,0%	0,0%	0,0%	53,7%								58,6%		
A. Prihodi od taksonomski prihvatljivih djelatnosti (A.1 + A.2)		533.957	54,2%	3,7%	42,6%	0,0%	0,0%	0,0%	53,7%								58,6%		
B. TAKSONOMSKI NEPRIHVATLJIVE DJELATNOSTI																			
Prihodi od taksonomski neprihvatljivih djelatnosti		450.427	45,8%																
UKUPNO		984.385	100,0%																

Kapitalni rashodi (CapEx)

Za potrebe izračuna KPU-a povezanog s CapEx-om, tvrtke su u omjer stavljale brojnik i nazivnik kako je propisano točkama 1.1.2.1. i 1.1.2.2. Priloga I. Delegiranog akta o objavama.

Na razini Grupe u analizi djelatnosti uvrštenih u brojnik sudjelovali su odjeli tvrtki zaduženi za održavanje, proizvodnju i projektni menadžment. Odjeli financija su uz pomoć poslovne aplikacije za praćenje imovine analizirali podatke na razini partnera te su tako isključena kapitalna ulaganja od povezanih društava. Nazivnik uključuje povećanja materijalne i nematerijalne imovine u 2023., prije amortizacije i ponovnih mjerenja, uključujući povećanja koja su rezultat revalorizacije i umanjenja vrijednosti za relevantnu financijsku godinu i isključujući promjene fer vrijednosti (MRS 16 Nekretnine, postrojenja i oprema, točka 73. podtočka (e) podpodtočke i. i iii; MRS 38 Nematerijalna imovina, točka 118. podtočka (e) podpodtočka i., MRS 40 Ulaganja u nekretnine, točka 79. podtočka (d) podpodtočke i. i iii. (za model troška) te iznos povećanja dugoročnih najмова (MSFI 16 Najmovi, točka 53. podtočka (h)).

Iako je analiza podataka za 2023. godinu naprednija i postoji veća razina razumijevanja u odnosno na prethodno izvještajno razdoblje, utvrđeno je da još uvijek postoji potreba za daljnjim unaprjeđenjem procesa u svim tvrtkama Grupe kako bi podaci bili što kvalitetniji u budućim izvještajnim razdobljima. Tijekom 2023. najvažniji pokretači KPU-a u prepoznatim djelatnostima ulaganja su u vlastite nekretnine s ciljem podizanja vrijednosti nekretnina. Pritom je riječ o ugradnji energetske učinkovitijih sustava i materijala sa smanjenim utjecajem na okoliš, što detaljnije opisujemo u drugim dijelovima izvještaja.

Takva ulaganja, povezana s taksonomski prihvatljivim djelatnostima, dio su brojnika izračuna KPU-a za CapEx, dok nazivnik čine sva ulaganja u nematerijalnu, materijalnu imovinu, ulaganja u nekretnine i imovinu s pravom uporabe te se odnose na liniju povećanja kako je prikazano u bilješkama 17., 18. i 20. u Financijskom izvještaju Grupe.

Udio kapitalnih rashoda za proizvode ili usluge povezane s ekonomskim djelatnostima prihvatljivih EU taksonomijom prikazan je u tablici:

Financijska godina N	Godina			Kriterij znatnog doprinosa						Kriterij nenanošenja bitne štete (h)						Minimalne zaštitne mjere (17)	Udio taksonomski usklađenih (A.1) ili prihvatljivih (A.2) Kapitalni rashodi, godina N-1 (18)	Kategorija omogućujuća djelatnost (19)	Kategorija prijelazna djelatnost (20)
	Ekonomske djelatnosti (1)	Oznaka (a)(2)	Kapitalni rashodi (3)	Udio kapitalnih rashoda, godina N (4)	Ublažavanje klimatskih promjena (5)	Prilagodba klimatskim promjena (6)	Voda (7)	Onečišćenje (8)	Kružno gospodarstvo (9)	Bioraznolikost (10)	Ublažavanje klimatskih promjena (11)	Prilagodba klimatskim promjena (12)	Voda (13)	Onečišćenje (14)	Kružno gospodarstvo (15)				
Tekst		Valuta	%	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D; Ne; N/EL (b) (c)	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	%	O	P
A. TAKSNOMOSKI PRIHVATLJIVE DJELATNOSTI																			
A.1. Okolišno održive djelatnosti (usklađene s taksonomijom)																			
4.1. Proizvodnja električne energije solarnom fotonaponskom tehnologijom	CCM		80	0,1%	D						D	D	D	D	D	D			
5.8. Kompostiranje biootpada	CCM		62	0,1%	D						D	D	D	D	D	D			
Kapitalni rashodi okolišno održivih djelatnosti (usklađenih s taksonomijom) (A.1.)			142	0,1%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	D	D	D	D	D	D	0,0%		
Od čega omogućujuće			0	0,0%	0,0%	%	%	%	%	%	D	D	D	D	D	D	0,0%	O	
Od čega prijelazne			0	0,0%	0,0%						D	D	D	D	D	D	0,0%		P
A.2. Taksonomski prihvatljive, ali okolišno neodržive djelatnosti (neusklađene s taksonomijom) (g)																			
					EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)	EL; N/EL(f)									
2.1 Bioraznolikost, Hoteli, odmarališta, kampovi i sličan smještaj	BIO		23.294	19,3%					EL										
3.1 Izgradnja novih zgrada	CE		4.982	4,1%				EL											
4.3 Proizvodnja električne energije iz energije vjetra	CCM		165	0,1%	EL														
4.9 Prijenos i distribucija električne energije	CCM		727	0,6%	EL														
5.1 Izgradnja, proširenje i rad sustava za prikupljanje, pročišćavanje i opskrbu vodom	CCM		633	0,5%	EL														
5.3 Izgradnja, proširenje i rad sustava za skupljanje i pročišćavanje otpadnih voda	CCM		962	0,8%	EL														
5.4 Obnova sustava za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda	CCM		45	0,0%	EL														

6.4 Poslovanje uređajima za osobnu mobilnost, biciklistička logistika	CCM	1	0,0%	EL															
6.5 Prijevoz motociklima, osobnim automobilima i lakim gospodarskim vozilima	CCM	242	0,2%	EL															
6.10. Pomorski i obalni prijevoz robe, plovila za lučke potrebe i pomoćne djelatnosti	CCM	111	0,1%	EL															
6.11 Pomorski i obalni prijevoz putnika	CCM	4	0,0%	EL															
7.1 Izgradnja novih zgrada	CCM	17.069	14,1%	EL															
7.2 Obnova postojećih zgrada	CCM	20.336	16,8%	EL															
7.3 Ugradnja, održavanje i popravak opreme za energetske učinkovitost	CCM	383	0,3%	EL															
7.4 Postavljanje, održavanje i popravak stanica za punjenje električnih vozila u zgradama (i na parkirnim mjestima povezanim sa zgradama)	CCM	134	0,1%	EL															
7.5 CCM Postavljanje, održavanje i popravak instrumenata i uređaja za mjerenje, regulaciju i kontrolu energetske učinkovitosti zgrada	CCM	33	0,0%	EL															
7.7. Kupnja nekretnina i izvršavanje prava vlasništva nad tim nekretninama.	CCM	10.728	8,9%	EL															
Kapitalni rashodi taksonomski prihvatljivih, ali okolišno neodrživih djelatnosti (neusklađene s taksonomijom) (A.2)		79.850	66,1%	64,6%	0,0%	0,0%	0,0%	6,2%	29,2%									58,6%	
A. Kapitalni rashodi od taksonomski prihvatljivih djelatnosti (A.1 + A.2)		79.991	66,2%	64,5%	0,0%	0,0%	0,0%	6,2%	29,1%									58,6%	
B. TAKSONOMSKI NEPRIHVATLJIVE DJELATNOSTI																			
Kapitalni rashodi taksonomski neprihvatljivih djelatnosti		40.840	33,8%																
UKUPNO		120.832	100,0%																

Operativni rashodi (OpEx)

Za potrebe izračuna KPU-a povezanog s OpEx-om, tvrtke su u omjer stavljale brojnik i nazivnik kako je propisano u točkama 1.1.3.1. i 1.1.3.2. Priloga I. Delegiranog akta o objavama.

Slično kao i u analizama i izračunima CapExa, korišten je detaljniji pristup nego za 2022., pri čemu je i ovom slučaju utvrđena potreba za daljnjim unaprjeđenjem kako bi podaci bili što vjerodostojniji u sljedećem izvještajnom razdoblju. Tijekom 2023. najvažniji pokretač KPU-a operativni rashodi troškovi su vezani uz nekretnine, i to troškovi redovitog održavanja (redovni servisi i popravci te izvanredno održavanje opreme, pretežno strojarske i elektroenergetske) i čišćenja nekretnina.

Ti operativni troškovi povezani s taksonomski prihvatljivim djelatnostima ulaze u brojnik izračuna KPU-a za OpEx, dok nazivnik čine svi troškovi obnove zgrada, troškovi održavanja i popravaka (uključujući i troškove čišćenja) te kratkoročnih najмова. Isti su dio Troškova zaposlenih, Troškova materijala i usluga te Ostalih poslovnih rashoda u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti u Financijskom izvještaju Grupe.

Udio operativnih rashoda za proizvode ili usluge povezane s ekonomskim djelatnostima prihvatljivih EU taksonomijom prikazan je u tablici:

Financijska godina N	Godina			Kriterij znatnog doprinosa						Kriterij nenanošenja bitne štete (f)						Udio taksonomski usklađenih (A.1) ili prihvatljivih (A.2) Operativni rashodi, godina N-1 (18)	Kategorija omogućujuća djelatnost (19)	Kategorija prijelazna djelatnost (20)		
	Ekonomske djelatnosti (1)	Oznaka (a)(2)	Operativni rashodi (3)	Udio operativnih rashoda, godina N (4)	Ublažavanje klimatskih promjena (5)	Prilagodba klimatskim promjena (6)	Voda (7)	Oređivanje (8)	Kružno gospodarstvo (9)	Bioraznolikost (10)	Ublažavanje klimatskih promjena (11)	Prilagodba klimatskim promjena (12)	voda (13)	Oređivanje (14)	Kružno gospodarstvo (15)				Bioraznolikost (16)	Minimalna zaštitne mjere (17)
Tekst		Valuta	%	D; Ne; NEL (b) (c)	D; Ne; NEL (b) (c)	D; Ne; NEL (b) (c)	D; Ne; NEL (b) (c)	D; Ne; NEL (b) (c)	D; Ne; NEL (b) (c)	D; Ne; NEL (b) (c)	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	%	O	P
A. TAKSNOMOSKI PRIHVATLJIVE DJELATNOSTI																				
A.1. Okolišno održive djelatnosti (usklađene s taksonomijom)																				
5.8. Kompostiranje biootpada	CCM	13	0,0%	D							D	D	D	D	D	D	D			
Operativni rashodi okolišno održivih ekonomskih djelatnosti (usklađenih s taksonomijom) (A.1)		13	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	D	D	D	D	D	D	D	0,0%		
Od čega omogućujuće		0	0,0%	%	%	%	%	%	%	%	D	D	D	D	D	D	D	0,0%	O	
Od čega prijelazne		0	0,0%	%							D	D	D	D	D	D	D	0,0%		P
A.2. Taksonomski prihvatljive, ali okolišno neodržive djelatnosti (neusklađene s taksonomijom) (f)																				
				EL; NEL(e)	EL; NEL(e)	EL; NEL(e)	EL; NEL(e)	EL; NEL(e)	EL; NEL(e)	EL; NEL(e)										
2.1 Bioraznolikost, Hoteli, odmarališta, kampovi i sličan smještaj	BIO	28.232	52,3%							EL										
4.15 Distribucija centraliziranoga grijanja/hlađenja	CCM	9	0,0%	EL																
4.25 Proizvodnja energije za grijanje/hlađenje iz otpadne topline	CCM	5	0,0%	EL																
5.1 Izgradnja, proširenje i rad sustava za prikupljanje, pročišćavanje i opskrbu vodom	CCM	24	0,0%	EL																
5.2 Obnova sustava za prikupljanje, pročišćavanje i opskrbu vodom	CCM	77	0,1%	EL																
5.3 Izgradnja, proširenje i rad sustava za skupljanje i pročišćavanje otpadnih voda	CCM	198	0,4%	EL																

6.5 Prijevoz motociklima, osobnim automobilima i lakim gospodarskim vozilima	CCM	903	1,7%	EL															
6.6. Usluge cestovnog prijevoza robe	CCM	83	0,2%	EL															
6.10. Pomorski i obalni prijevoz robe, plovila za lučke potrebe i pomoćne djelatnosti	CCM	519	1,0%	EL															
6.11 Pomorski i obalni prijevoz putnika	CCM	77	0,1%	EL															
7.2 Obnova postojećih zgrada	CCM	1.255	2,3%	EL															
7.3 Ugradnja, održavanje i popravak opreme za energetske učinkovitost	CCM	361	0,7%	EL															
7.6 Postavljanje, održavanje i popravak instrumenata i uređaja za mjerenje, regulaciju i kontrolu energetske učinkovitosti zgrada	CCM	4	0,0%	EL															
7.7. Kupnja nekretnina i izvršavanje prava vlasništva nad tim nekretninama.	CCM	9.419	17,4%	EL															
8.2 Rješenja za smanjenje emisija stakleničkih plinova temeljena na podacima	CCM	2	0,0%	EL															
Operativni rashodi taksonomski prihvatljivih, ali okolišno neodrživih djelatnosti (neusklađene s taksonomijom) (A.2.)		41.168	76,2%	31,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	68,6%									66,5%	
A. Operativni rashodi taksonomski prihvatljivih djelatnosti (A.1 + A.2)		41.181	76,3%	31,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	68,6%									66,3%	
B. TAKSONOMSKI NEPRIHVATLJIVE DJELATNOSTI																			
Operativni rashodi taksonomski neprihvatljivih djelatnosti		12.812	23,7%																
UKUPNO		53.993	100,0%																

Dodatne dobrovoljne taksonomske objave za financijski sektor

Djelatnost osiguranja i reosiguranja uključuje samo prihvatljive prihode od neživotnog osiguranja koji istovremeno nisu usklađeni s kriterijima tehničke provjere. Iako društvo provodi određene aktivnosti vezane uz dužnu pažnju koja je temeljni zahtjev minimalnih zaštitnih mjera, zbog neusklađenosti s kriterijima tehničke provedbe i taj je označen kao neusklađen iz konzervativnih razloga. Croatia osiguranje u budućem razdoblju planira poduzeti mjere usklađivanja svoje djelatnosti osiguranja i reosiguranja sa zahtjevima EU Taksonomije. Prema kriterijima značajnog doprinosa prilagodbi klimatskim promjenama Društvo ne udovoljava u potpunosti kriterijima usklađenosti no provodi dio mjera opisanih u tehničkim kriterijima za znatan doprinos prilagodbi klimatskim promjenama. U svojim proizvodima i preuzimanju rizika uzima u obzir aktivnosti i mjere koje klijenti provode kako bi smanjili rizik od klimatskih promjena pa i te aktivnosti utječu na smanjenje premije osiguranja. Navedeno se kontinuirano komunicira klijentima prilikom ugovaranja osiguranja. Uvođenjem novih inovativnih proizvoda poput osiguranja od nedostatka vlage u tlu (suša) nastoji se zadovoljiti potrebe klijenata za zaštitom imovine od opasnosti povezanih s klimatskim rizicima. Društvo kontinuirano surađuje s javnim tijelima i dostavlja potrebne podatke kako bi se uvele mjere za poboljšanje prilagodbi klimatskim promjenama. Ciljevi Vodni i morski resursi, Kružno gospodarstvo, Onečišćenje te Bioraznolikost i ekosustavi nisu primjenjivi na djelatnost osiguranja i reosiguranja te je isto navedeno kao neprimjenjivo u analizi nenanošenja bitne štete za navedene ciljeve.

Izračun obuhvaća prihode od neživotnih osiguranja fizičkih i pravnih osoba a izračun KPU-a čini omjer prihoda prema prethodno navedenim točkama i ukupni prihodi od svih neživotnih osiguranja. U izračuna taksonomski prihvatljivog KPU-a za djelatnosti neživotnih osiguranja i reosiguranje, dodatno je izračunat i udio reosiguranja prihoda od neživotnih osiguranja. Izračun se odnosi isključivo na Croatia osiguranje te nisu isključene police osiguranja koje se odnose na ostale članice Adris grupe.

U odnosu na prošlu godinu, neznatno bolji rezultat KPU-a za djelatnosti neživotnih osiguranja i reosiguranje rezultat je nove metodologije, odnosno uključivanja prihoda neživotnih osiguranja za vrste proizvoda koji neizravno pokrivaju rizike vezane za klimatske promjene.

Udio prihoda od taksonomski prihvatljivih ekonomskih djelatnosti neživotnog osiguranja:

	Znatan doprinos prilagodbi klimatskim promjenama			DNSH (nenanošenje bitne štete)						
	Apsolutne premije, godina t (2)	Udio premija, godina t (3)	Udio premija, godina t - 1 (4)	Ublažavanje klimatskih promjena (5)	Vodni i morski resursi (6)	Kružno gospodarstvo (7)	Onečišćenje (8)	Bioraznolikost i ekosustavi (9)	Minimalne zaštitne mjere (10)	
	Valuta	%	%	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	D/N	
A.1 Djelatnosti neživotnog osiguranja reosiguranja usklađene s taksonomijom (okolišno održive)										
A.1.1 Od čega reosigurano	227.334	49,0	33,9	N	N/A	N/A	N/A	N/A	N	
A.1.2 Od čega što proizlazi iz djelatnosti reosiguranja										
A.1.2.1 Od čega reosigurano (retrocesija)	16.123	3,5	3,0	N	N/A	N/A	N/A	N/A	N	
B. Djelatnosti neživotnog osiguranja koje nisu taksonomski prihvatljive	236.817	51,0	66,1							
Ukupno (A.1 + A.2 + B)	464.151	100%	100%							

ADRIS GRUPA d. d.
Rovinj

**DODATNI DOKUMENTI
UZ GODIŠNJE IZVJEŠĆE
(NISU PREDMET REVIZIJE)**

Izjava osoba odgovornih za sastavljanje izvještaja

Ovime, sukladno članku 462. stavak 2. Zakona o tržištu kapitala (NN 65/2018, 17/2020, 83/2021, 151/2022), izjavljujemo da, prema našem trenutnom najboljem saznanju:

- godišnji financijski izvještaji za 2023. društva ADRIS GRUPA d.d., Obala V. Nazora 1, 52210 Rovinj, OIB: 82023167977 (dalje: Izdavatelj) sastavljeni uz primjenu odgovarajućih standarda financijskog izvještavanja, daju objektivan prikaz imovine i obveza, financijskog položaja, dobiti ili gubitka Izdavatelja i društava uključenih u konsolidaciju kao cjeline,
- izvještaj rukovodstva sadrži objektivan prikaz razvoja i rezultata poslovanja i položaja Izdavatelja i društava uključenih u konsolidaciju kao cjeline, uz opis najznačajnijih rizika i neizvjesnosti kojima su izloženi.

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

Marko Remenar
Član Uprave

ADRIS GRUPA d.d.
Uprava

Obala V. Nazora 1
ROVINJ

Rovinj, 19. travnja 2024.

Temeljem odredbi članka 38. Statuta Društva i članka 300a. i 300.b Zakona o trgovačkim društvima, Uprava Društva donijela je slijedeću

O D L U K U

- I. Utvrđuje se Godišnje izvješće Društva za 2023. prema tekstu u prilogu ove Odluke.
- II. Utvrđuje se nekonsolidiran i konsolidiran Godišnji financijski izvještaj za 2023., koji čine:
 - izvještaj o financijskom položaju (bilanca),
 - račun dobiti i gubitka,
 - izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti,
 - izvještaj o novčanim tokovima,
 - izvještaj o promjenama kapitala,
 - bilješke uz financijske izvještaje,prema tekstu u prilogu ove Odluke i sastavni su dio izvješća iz točke I. ove Odluke.
- III. Revizorsko izvješće za 2023. sastavni je dio izvješća iz točke I. ove Odluke.
- IV. Utvrđuje se Godišnje izvješće o stanju Društva i povezanih društava za 2023. (izvješće rukovodstva), zajedno sa Izjavom o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja koje čini sastavni dio izvješća iz točke I. ove Odluke.
- V. Godišnje izvješće Društva za 2023., odnosno izvješća iz točke II. do IV. ove odluke podnose se Nadzornome odboru na ispitivanje.
- VI. Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

ADRIS GRUPA d.d.
član Uprave: **Marko Remenar**

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj 11

ADRIS GRUPA d.d.
Nadzorni odbor

Obala V. Nazora 1
ROVINJ

Rovinj, 25. travnja 2024.

Temeljem odredbi članka 300.d, a sukladno odredbi članka 300.c Zakona o trgovačkim društvima, nakon provedenog ispitivanja dostavljenih relevantnih izvješća Uprave Društva, Nadzorni odbor Društva na svojoj sjednici održanoj dana 25. travnja 2024. usvojio je slijedeću

O D L U K U

- I. Daje se suglasnost na Godišnje izvješće Društva za 2023. prema tekstu u pravitku ove Odluke.
- II. Daje se suglasnost na:
 - nekonsolidiran i konsolidiran Godišnji financijski izvještaji za 2023., koji čine: izvještaj o financijskom položaju (bilanca), račun dobiti i gubitka, izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala, bilješke uz financijske izvještaje,
 - Revizorsko izvješće za 2023.,
 - Godišnje izvješće o stanju Društva i povezanih društava za 2023. (izvješće rukovodstva), zajedno sa Izjavom o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja, prema tekstu u pravitku ove Odluke, a koja izvješća su sastavni dio izvješća iz točke I. ove Odluke.
- III. Sukladno odredbi članka 300.d Zakona o trgovačkim društvima davanjem suglasnosti iz točke II. ove Odluke, nekonsolidiran i konsolidiran Godišnji financijski izvještaji Društva za 2022. utvrđen je od Uprave i Nadzornog odbora Društva.
- IV. Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

ADRIS GRUPA d.d.
Predsjednik Nadzornog odbora: mr. Ante Vlahović

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

ADRIS GRUPA d.d.
Uprava

Obala V. Nazora 1
ROVINJ

Rovinj, 19. travnja 2024.

Temeljem odredbi članka 38. Statuta Društva i članka 275. i 300.b Zakona o trgovačkim društvima, Uprava Društva donijela je slijedeću

O D L U K U

- I. Utvrđuje se prijedlog Odluke o upotrebi koji se upućuje Glavnoj skupštini na donošenje, a koji glasi:
- I. Utvrđuje se da ukupna ostvarena dobit poslije oporezivanja za 2023. iznosi 8.166.909,82 eura.*
- II. Ukupna ostvarena dobit za 2023., poslije oporezivanja, u iznosu od 8.166.909,82 eura, raspoređuje se u zadržanu dobit Društva.*
- II. Ova Odluka stupa na snagu trenutkom dobivanja suglasnosti Nadzornog odbora.

ADRIS GRUPA d.d.
član Uprave: Marko Remenar

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

ADRIS GRUPA d.d.
Nadzorni odbor

Obala V. Nazora 1
ROVINJ

Rovinj, 25. travnja 2024.

Temeljem odredbi članka 300.c Zakona o trgovačkim društvima, nakon provedenog ispitivanja dostavljenog prijedloga Odluke u upotrebi dobiti, Nadzorni odbor Društva na svojoj sjednici održanoj dana 25. travnja 2024. usvojio je sljedeću

O D L U K U

- I. Daje se suglasnost na prijedlog Odluke o upotrebi koji se upućuje Glavnoj skupštini na donošenje, a koji glasi:
 - I. *Utvrđuje se da ukupna ostvarena dobit poslije oporezivanja za 2023. iznosi 8.166.909,82 eura.*
 - II. *Ukupna ostvarena dobit za 2023., poslije oporezivanja, u iznosu od 8.166.909,82 eura, raspoređuje se u zadržanu dobit Društva.*
- II. Ova Odluka snagu na snagu danom donošenja.

ADRIS GRUPA d.d.
Predsjednik Nadzornog odbora: mr. Ante Vlahović

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

ADRI GRUPA d.d.
Nadzorni odbor

Obala V. Nazora 1
ROVINJ

Rovinj, 25. travnja 2024.

Temeljem odredbi članka 38. Statuta Društva i članka 263. i 300.c Zakona o trgovačkim društvima, Nadzorni odbor Društva na svojoj sjednici održanoj dana 25. travnja 2024. utvrđuje i podnosi sljedeće slijedeće

I Z V J E Š Ć E
o obavljenom nadzoru glede vođenja poslova Društva u 2023.

I. Tijekom 2023. Nadzorni odbor je djelovao u slijedećem sastavu:

Ante Vlahović	predsjednik Nadzornog odbora
Marica Šorak Pokrajac	zamjenica predsjednika Nadzornog odbora
Tomislav Budin	zamjenik predsjednika Nadzornog odbora
Rino Bubičić	član Nadzornog odbora
Hrvoje Patajac	član Nadzornog odbora
Ida Lokmer	članica Nadzornog odbora
Erika Zgrablić	članica Nadzornog odbora
Vitomir Palinec	član Nadzornog odbora
Boris Nemšić	član Nadzornog odbora

II. U okviru Nadzornog odbora djeluju tri pododбора koji svojim radom pružaju potporu Nadzornom odboru u ispunjavanju svojih zaduženja, Strateški pododbor, Pododbor za imenovanja i nagrađivanje, te Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima.

Strateški pododbor sudjeluje u procesu procjene i analize poslovnog konteksta, razvijanja opcija, procjene rizika, troškova i koristi, procjene implementacije i nadzora implementacije strategije poslovanja i strateških odluka, te savjetovanjem Nadzornog odbora i Uprave Društva u ostvarivanju zajedničke vizije.

U razdoblju od 01. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. pododbor je djelovao u sastavu: Ante Vlahović, predsjednik, Hrvoje Patajac, član, Tomislav Budin, pridruženi član, Boris Nemšić, pridruženi član.

Strateški pododbor je tijekom 2023. godine održao četiri sjednice, te su svi članovi pododбора prisustvovali svim sjednicama. Boris Nemšić, pridruženi član, sudjelovao je na dvije sjednice, dok je pridruženi član Tomislav Budin sudjelovao na tri sjednice.

Strateški pododbor je na svojim sjednicama tijekom 2023. godine razmatrao plan poslovanja Grupe te pojedine specifične projekte od osobitog značaja za Društvo i Grupi.

Pododbor za imenovanja i nagrađivanje sudjeluje u pripremi procedura za selekciju i imenovanje članova Uprave i Nadzornog odbora Društva, procjeni znanja, vještina i iskustva kandidata kao i pripremi opisa zahtjeva i poslova vezanih uz pojedino imenovanje člana Uprave odnosno odabira člana Nadzornog odbora, procjeni sastava, veličine, članstva i kvalitete rada Uprave i Nadzornog odbora Društva, kao i njihovih znanja, vještina i iskustva, sudjeluje u pripremi Politike primitaka za članove Nadzornog odbora, Uprave i višeg rukovodećeg kadra Društva, preporučuje Nadzornom odboru primitke koje bi trebali primiti članovi Uprave, preporučuje Nadzornom odboru politiku primitaka za članove Nadzornog odbora, nadzire iznos i strukturu primitaka višem rukovodstvu, te nadgleda pripremu zakonom propisanoga obveznog godišnjeg izvješća o primicima.

U razdoblju od 01. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. pododbor je djelovao u sastavu: Ante Vlahović, predsjednik, Marica Šorak Pokrajac, član, Rino Bubičić, član.

Pododbor za imenovanja i nagrađivanje je tijekom 2023. godine održao ukupno osam sjednica, te su svi članovi pododбора prisustvovali svim sjednicama tijekom 2023. godine.

Pododbor za imenovanja i nagrađivanje je na svojim sjednicama tijekom 2023. godine davao mišljenja na prijedloge imenovanja ključnog rukovodstva, razmatrao sastav Uprave i Nadzornog odbora, razmatrao opravdanost isplate bonusa Upravi i ključnom rukovodstvu za rezultate ostvarene u 2022. godinu, te dao preporuku primitaka Nadzornom odboru, odnosno Upravi Društva koje bi trebali primiti članovi Uprave, odnosno ključno rukovodstvo Društva i izvršio nadzor i ispitivanje godišnjeg izvješća o primicima za 2022. godinu članovima Uprave i članovima Nadzornog odbora, koje zajednički sastavljaju Uprava i Nadzorni odbor, za podnošenje Glavnoj skupštini na odobrenje.

Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima analizira financijske izvještaje, pruža podršku računovodstvu Društva, prati integritet financijskih informacija, a osobito ispravnost i konzistentnost računovodstvenih metoda kojima se koriste Društvo i Grupa, uključujući i kriterije za konsolidaciju financijskih izvještaja društava koja pripadaju Grupi, nadgleda provođenje revizija u Društvu, raspravlja o određenim pitanjima na koje ga upozore revizori ili rukovodstvo, prati djelotvornost sustava unutarnje kontrole i sustava upravljanja rizicima, predlaže imenovanje revizorskog društva te savjetuje Nadzorni odbor. Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima također prati nerevizijske usluge koje pružaju revizori u skladu s primjenjivim zakonskim propisima.

U razdoblju od 01. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. djelovao je u sastavu Vitomir Palinec, predsjednik, Marica Šorak Pokrajac, član, Ida Lokmer, član.

Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima je tijekom 2023. godine održao ukupno tri sjednice, te su svi članovi pododbora prisustvovali svim sjednicama tijekom 2023. godine.

Pododbor za reviziju i upravljanje rizicima je na svojim sjednicama tijekom 2023. godine razmatrao nerevidirane, konsolidirane i nekonsolidirane financijske izvještaje, nacrt izvješća neovisnog revizora, te izvještaja rukovodstva i izjave o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja, djelotvornosti sustava unutarnje kontrole i sustava upravljanja rizicima u pogledu financijskog izvještavanja, te cjelokupne unutarnje kontrole društva i sustava upravljanja rizicima, uz ocjenu potrebe za internom revizijom, pravila o transakcijama s povezanim osobama, pravila prijave odnosno zaštite prijavitelja nepravilnosti, prezentacije eksternih revizora prema pododboru, prijedlog odabira revizora financijskih izvještaja za 2023., plan revizije financijskih izvještaja Društva za 2023. te nerevizijske usluge koje pružaju revizori Društva.

- III. Nadzorni odbor je tijekom 2023. vršio kontinuirani nadzor i ispitivanje vođenja poslova Društva, te je u tijeku iste poslovne godine održao sedam sjednica. Svi članovi Nadzornog odbora sudjelovali su na svim sjednicama tijekom 2023. godine, osim jedne koja je održana u odsustvu predsjednik Nadzornog odbora zbog iznenadnih, izvanrednih okolnosti, te jedne koja je održana u odsustvu člana Nadzornog odbora Borisa Nemšića.

Nadzor je vršen razmatranjem izvješća Uprave o poslovanju i stanju Društva i povezanih društava, o stanju vlastitih dionica društva te o zajmovima sa povezanim društvima, prijedloga Uprave i odluka Uprave za koje je sukladno propisima, Statutu i aktima Društva potrebna prethodna suglasnost Nadzornog odbora. Nadzorni odbor je posebnu pozornost usmjerio na aktivnosti i mjere radi očuvanja likvidnost i profitabilnost, daljnja ulaganja i diverzifikaciju poslova, te dugoročnu održivost Društva. Nadzorni odbor je razmatrao i utvrdio Izvješće o primicima za 2022. godinu, te je razmatrao opravdanost isplate varijabilnih primitaka Upravi i ključnom menadžmentu Društva. Nadzorni odbor razmatrao je sastav Uprave i Nadzornog odbora u narednom razdoblju, te odobrio Poslovni plan za 2024.

- IV. Nadzorni odbor je ocijenio svoju djelotvornost i sastav, kao i djelotvornost i sastav svojih pododbora, te ocijenio djelotvornost suradnje Nadzornog odbora i njegovih pododbora i Uprave Društva tijekom 2023. godine. Ocjenjivanje je vodio predsjednik Nadzornog odbora raspravom sa svim članovima Nadzornog odbora prilikom utvrđivanja ovog Izvješća. Nadzorni odbor je zaključio da svoju ulogu obavlja na primjeren i učinkovit način. Nadzorni odbor ima tri svoja pododbora, Pododbor za reviziju i upravljanje, Strateški pododbor i Pododbor za imenovanja i nagrađivanje. Nadzorni odbor zaključio je da su pododbori djelotvorno pripremali prijedloge i preporuke Nadzornom odboru te da svojim radom doprinose efikasnijem funkcioniranju Nadzornog odbora u nadzoru vođenja poslova Društva. Također, Nadzorni odbor je zaključio da veličina i sastav, odnosno kombinacija vještina, znanja i obrazovanja, kao i

profesionalnog i praktičnog iskustva članova Nadzornog odbora i članova pododbora na primjeren način omogućavaju djelotvorno izvršavanje poslova iz njihove nadležnosti.

Kontinuiranom ostvarenju nadzorne funkcije, u najboljem interesu Društva, dioničara i ostalih dionika, a sukladno pozitivnim propisima i internim aktima, doprinijela je i podrška odnosno suradnja Uprave u ostvarenju nadzorne uloge Nadzornog odbora. Nadzorni odbor i njegovi pododbori izvještavani su od strane Uprave o bitnim poslovnim događajima, tijeku poslovanja, prihodima i rashodima, te općenito o stanju Društva i povezanih društava.

V. Nakon kontinuiranog nadzora vođenja poslova Društva u 2023. i provedenog ispitivanja nekonsolidiranog i konsolidiranog Godišnjeg financijskog izvještaja za 2023., koji čine: izvještaj o financijskom položaju (bilanca), račun dobiti i gubitka, izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala, bilješke uz financijske izvještaje, te Revizorskog izvješća za 2023. i Godišnjeg izvješće o stanju Društva i povezanih društava za 2023. (izvješće rukovodstva) Nadzorni odbor utvrđuje:

- da je Društvo u 2023. djelovalo u skladu sa zakonom, Statutom i drugim aktima Društva i odlukama Glavne skupštine, te
- da su godišnja financijska izvješća napravljena u skladu sa stanjem u poslovnim knjigama Društva i da pokazuju ispravno imovinsko i poslovno stanje Društva.

VI. Nadzorni odbor nema primjedbi na:

- izvješće revizora o ispitivanju godišnjih financijskih izvješća za poslovnu godinu 2023.
- revidirana Godišnja financijska izvješća koja je dostavila Uprava.
- Godišnje izvješće o stanju Društva i povezanih društava za 2023. (izvješće rukovodstva) i na izjavu o primjeni Kodeksa korporativnog upravljanja danu u okviru navedenog Izvješća.

VII. Nadzorni odbor daje suglasnost na:

- nekonsolidiran i konsolidiran Godišnji financijski izvještaji za 2023., koji čine: izvještaj o financijskom položaju (bilanca), račun dobiti i gubitka, izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala, bilješke uz financijske izvještaje,
- Revizorsko izvješće za 2023.,
- Godišnje izvješće o stanju Društva i povezanih društava za 2023. (izvješće rukovodstva), zajedno sa Izjavom o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja.

Navedena izvješća se smatraju usvojenima od Uprave i Nadzornog odbora te će se predložiti Glavnoj Skupštini.

VIII. Uprava Društva podnijela je Nadzornom odboru prijedlog odluke o upotrebi dobiti, te je Nadzorni odbor, nakon provedenog ispitivanja dao suglasnost na prijedlog Uprave o upotrebi za 2023.

Zajednički prijedlog Uprave i Nadzornog odbora o upotrebi dobiti za 2023. će se uputiti Glavnoj skupštini na donošenje.

ADRIS GRUPA d.d.

Predsjednik Nadzornog odbora: mr. Ante Vlahović

ADRIS GRUPA d.d.
Rovinj

